

IJA # 757

חמשה חומשי תורה ספר הדברים

Ḥamishah Ḥumshe Torah Sefer ha-Devarim

Vienna, 1865

חמשה חומשי תורה

עם

פירוש רש"י ותרגום אונקלוס

הוגה בעיון רב

על פי ספרים מדוייקים, גם על פי תיקון סופרים היקר מהרש"ד, לכתוב ולהגיה ממנה ספר תורה, ולא נעדר ממנו מאומה, מכל התיקונים אשר נעשו עד הנה, וגם הצגנו ציונים בתרגום על דרך המקרא, את זה לעומת זה, כדי שלא יתבלבל הקורא בקריאתו, לחפש אנה ואנה.

ולהגדיל תורה ולהאדירה

הצבנו פה גם הספר מראה מקומות

תולדות אהרן

אשר על ידו נדע דרשת חז"ל על הפסוקים המצוינים.

ספר הדברים

THORA TOM. V.

Wien 1865.

Verlag von J. Knöpfmacher und Sohn.

(Jacob Knöpfmacher.)

Stadt, Seitenstättengasse Nr. 4. (Tempelgebäude.)

הדברים א

קדביום

א (6) אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן במדבר בערבה מול סוף בין פארן ובין תפל ולבן והצרת ורי ויהב: (3) אחד עשר

תולדות אהרן אלה הדברים כולם י"א ח: ודי ויהב נקמות ל"ב ח: אחד עשר נקמות פ"ה ח:

תרגום אונקלוס

א (6) אליו פתגמא די שליל משה עם כל ישראל בעברא דירדןא אוכח ותהון על דתבו במדברא ועל די ארניו במישרא לקמיל ים סוף בפארן אמשלו על מנא ובתצרות ארניו על פישא ועל די עברו עקל דרוב: (3) מקלה חד עשר יומין מחורב אורה טורא דישעיר א (א) אלה הדברים. לפי שהן דברי חוכמות ונוס כהן כל הנקומות שהכניסו לפני הנקום צהן לפיכך קחם את הדברים והזכירם בצדו נספי כבודן של ישראל [ספרי]: אל כל ישראל, אילו הוכיח נקמתן היו אלו שנשוק לוונרי' אתם הייתם שונע' וצן עונם ולא השיבותם דבר נוכך וכך אילו היינו עם היינו נושעים אותם לכך נכבם כולם ולאור להם כדי כולכם כהן כל ניי שיש לו חסונה ימי: במדבר. לא נודבר היו אלא בעצות מואב ונבו נודבר אלא בשביל עם שהכניסו ובו נודבר שאנו ניי יתן עותחו וגונר [שמות י"ז]: בערבה. בשביל הערבה שהעלו נבעל פיער צשיים בעצות מואב: מול סוף. על נוס שהעלו דים סוף צבואם לים סוף שאנו הוצלי חין קצרים צוונרים [שם י"ד] וכן צוונר ויתוך ה' ש שאנו וינרו על ים דים סוף [משלים ק"ו] כדאיתא [בערכין ט"ז]: בין פארן ובין תפל ולבן. אנו רבי יוחנן חזינו על כל הנקרא ולא ונינו נקום שמו מוסל ולבן אלא הוכיח על הדברים שהעלו על הון שאנו לבן שאנו ונפסנו קנה צלחם סקולק [צדצד ל"ח] ועל עם שער נודבר שאנו על ידי הנרגלים: וסלרות. צנהלוקתו של קח. דבר אשר אור להם הים להם ללמוד מנום שישית לנרים הצלחה בשביל לשון הרע ואחם נדבחתם צונקום [ספרי]: ודי ויהב. הוכיח על העגל שער בשביל רוב זכז שמים להם שאנו ונסק כדבתי להם וזכז עשו לבעל [באש צ'] (ב) אחד עשר יום מחורב. אנו להם נשה ראו עם גרונם חין להם דרך קצרה ומורצ

צבעי טעמי עמק

Handwritten scribbles and symbols, possibly including the word 'בראשית' (Genesis) written vertically.

יום מחרב ה'ךך ה'רר-שעיר עד קדש
ברגע: (א) ויהי בארבעים שנה בעשתי
עשר החדש באחד לחדש דבר משה
אל בני ישראל ככל אשר צוה יהוה
אתו אלהם: (ב) אחרי הכתו את סיחון
מלך האמרי אשר יושב בחשבון ואת

ת"א ויהי ליה ג' ב' אחריו ס:

תרגום אונקלוס

עד רקס ג'אח: (א) ותוה בארבעין שנין אחד עשר ורתינ בחד לירחא
סליל משה עם בני ישראל ככל די פקיד יי יתיה לותחון: (ב) פתח
דמחא ית סיחון מלכא דאמורא ד' יתיב בחשבון ית עוג מלכא דמחון
לקדש כנני כדכך סר שעיר וף סוה וסלך י"א יוס וחס סלכס חוס
בסלס יוסי סכרי בעשירי כזייר כסעו נמורכ סנלונר ויסי כסנס ססניס
כחדס ססני בעשירי כחדס וגורס [כנדרכ י'] וככ"ס כסיון סלסו סח
סמרגליס נקדס כנכע סל וסס סלסיס יוס סעסו כככרוס סחלוס סלכלו
סכסר חדס יוסי וסכנע יוסי סעסו כככרוס לסכגר סס וסיס נמלל
כסלסס יוסי סלכו כל חוסו סדכך וכל כך סיסס סכסיס וסלכנע כככילכס
לניכר כילככס ללכך וככניל סקלקלסס סככ חככס ככניכוס סר שעיר ו'
קכ [מעניס כ"ע]: (ג) ויהי בארבעים שנה בעשתי עשר החדש באחד
לחדש. ונלנד סלל סוכיכס סלל סנווך לניסס וניי לנד וניעק סלל סוכיכ
סח כניו סלל סנווך לניסס סנר כלוכנ כני סני סנווך לך וסני וס סל
סוכמחך כל ססניס סללו כדי סלל סניסני וסלך וסדככ כעסו סחי. ונסי
ד' דכסיס סין וסוכיכס סח סללס סלל סנווך לניסס כדי סלל סח סוכיכוס
ומורכ וסוכיכוס וסלל יסל סכרו וסלל וסלל ונינו כולי כדליסל [כספרי]
וכן יסווע סל סוכיכס סח יסכלל סלל סנווך לניסס וכן סנוולל סנלנר סני
עני כ' [סנוולל ס' י' ז'] וכן דוד סח סללס כני: (ד) אחרי הכתו, סנר
מעס סח סני וסוכיכס קודס סוככוס לקלל סלכך יסנרו וס לזס עליו וס
סיסיכ לכו יסנו כ' סלל לקנכר ולננול עילס סלך כ' כס לסכניכוס ללכך
לסיכך סנחין עד ססיל סיחון ועוג לכניס וסריסס סח סללס וסכר כך
סוכיכוס: סיחון אשר יושב בחשבון. סלו ל' סיס סיחון קסס וסיס סכוי
כככניון סיס קסס ססנדיסס קסס וסלו סיסס עיר סככר וסיחון סכוי
ככוכר סיסס קסס ססנלך קסס על סככ כניס וסניס ססנלך קסס וסנדיסס

עוג מלך הבשן אשר יושב בעשתרת
באדרעי: (א) בעבר הירדן בארץ מואב
הואיל משה באר את התורה הזאת
לאמר: (ב) יהוה אלהינו דבר אלינו
בחרב לאמר רב לכם שבת בהר הזה:
(ג) פנו ווסעו לכם ובאו הר האמרי ואל
כל שכניו בערבה בהר ובשפלה ובנגב
ובחוף הים ארץ הפנעני והלבנון עד

ת"א הואיל קנעס ליה ס': פנו ב"ק ס"ח ס':

תרגום אונקלוס

די יתיב בעשתרת באדרעי: (א) בעברא דירדנא בארעא סמוכב יסרי
משה פריש ית אולסן אמריקא ד'א ל'מיסר: (ב) יי אלהנא סליל עמנא
בחרב למימר סני לכו דיתיבתון בסורא הרין: (ג) אסננו וסילו לכו
ועילו לסורא דאמורא ולכל מגיירי ב'משורא בסורא ובשפלה
ובדרקא ובססר יסא ארע פנענא ולכנן עד נדרא רכא נדר סרת:
קסס [כספרי]: אשר יושב בעשתרות. סנלך קסס וסנדיסס קסס:
עשתרות. סוה לסון לוקין וקוסי כנו עסכרוס קכניס ועסכרוס זס סוה
עסכרוס קכניס ססיו סס כסלס סככס סנלכל סנלונר ויכו סח כסלס
כעסכרוס קכניס [ככלסית י'ד] ועוג ננלע וסס וסוה סנלנר ויכ' סללס
סס י'ד] וסונר כ' קכ עוג נלך ככנן ניסר ויכר כסלס [דכניס ג']:
באדרעי. סס סנלכרוס: (ד) הואיל. סחכיל כנו סנס נל סולל' [ככלסית
י'ד]: באר סח חתורה. כככניס לסון סיכסס לסס: (ו) רב לכס שבת.
כססו. ויס וסדסי סגלס. סככס גדולכ לכס וסכר על יסכככס ככר סוס.
עסיסס וסכנן וסורס וכליס קכלסס חורס וניסס לכס כססלכין סני סלסיס
וסרי וסלס: (ז) פנו וסעו לכס. זו דכך עכד וסכניס: ובאו הר האמרי.
כעסנעו: ואל כל שכניו. ענוון וסולכ וסר שעיר: בערבה. זס וניסור
סל יער: ברר. זס סר סנלך: ובשפלה. זו סמלל דרוס: ובנגב ובחוף
הים. סלכלון ועזס וקסרי וכ' כדליסל [כספרי]: עד הגהר הגדול. עסי
סנכר עס ס' קוכלו גדול וסלל סדיוס סונכר עכד נלך נלך סדככ לססור
ויססו לך קככ ככני דינכס וסילכין [כככניס ו'ד]: (ח) ראה נחתי.

הנהר הגדל נהר פרת: (ח) ראה נתתי לפניכם את הארץ באו ורשו את הארץ אשר נשבע יהוה לאבותיכם לאברהם ליצחק וליעקב לתת להם ולזרעם אחריהם: (ט) ואמר אליכם בעת ההוא לאמר לא אוכל לבדי שאת אתכם: (י) יהוה אלהיכם הרבה אתכם והנכם היום ככוכבי השמים לרב:

ת"א הנהר שנוטות י"ז ב'

תרגום אונקלוס

(ח) הוה דיהבית קרמיון תת ארעא עילו ופאסינו ית ארעא די קים יי לאבדחבון לאברהם ליצחק וליעקב למחן להון ולבניהון בתריהון: (ט) ופארית לבון בעדנא תהיא למימר לית אגא ויכל פלחודי לסוברא יתבון: (י) יי אללהבון אפני יתבון והא איתבון יוסא דין כוכבי שמיא צעוניכם אתם רואים איני אונר לכס מאונר ומשועס: באו ורשו. אין מערער צדצר וחינכם לריכס לנלחמה חילו לא שלחו מרגלים לא היו זריכס לכלי זיין: לאבותיכם. לונס הזכיר טוז לצרכס ליעקב וליעקב אלס צרכס כדאי לענוו יתק כדאי לענוו יעקב כדאי לענוו: (ט) ואומר אליכם בעת ההוא לאמר. מהו לאונר אונר לכס ונשס לא ונענוי איני אונר לכס אלס ונסי הקצ"ס: לא אוכל לבדי וגומר. אפשר שלס היה ונשה יכול לדון את ישראל שהוליס ומלכיס וקבע לכס את היס וסוריד את סנו וסגיו את סעלו לא היס יכול לדונס אלס כך אונר לכס ה' אלסיס סדס אתס סגדיל וסריס אתס על דייניכס נעל את סעונס ונכס ונחמו על סדיינין וכן אונר סלננה כי וני יוכל לספוט את עונך סכצז סזה [מלכיס ח' ג'] אפשר וני סכחצו צו ויחכס ונכל סלדס [סס ה'] אונר וני יוכל לספוט אלס כך אונר סלננה אין דייני אוננה זו כדייני סלר סלונות ע"ל סלס דן וסורב ונכס ונחמו ונעט את דינו וגוזל אין צדק כלום איני סח סייצתי ונוון שלס כדן נפסתי איני נחצע סלננר וקבע את קוצעיסס נפס [ונשלי כ"ג]: (י) והנכם היום ככוכבי השמים. וכי כוכבי סמיים היו צלותו סיום וסלס לא היו אלס כ' כצו מכו וסככס סיום סככס ונשוליס כיום קייניס לעולס כחמה וכלצננ וכוכוכים: (יא) יוסא די' עליכם ככס

שני צדצת (יא) יהוה אלהי אבותכם יסף עליכם ככם אלה פעמים ויברך אתכם כאשר דבר לכם: שני צדכול (יב) איכה אשא לבדי מרחכם ומשאכם וריבכם: (יג) הבו לכם אנשים חכמים ונבנים וידעים לשבטיכם ואשמם בראשיכם:

ת"א ה' אלהי כ"ס כ"ג: הבו עוננין ק' ב'. מלכיס כ' ב':

תרגום אונקלוס

לסני: (יא) יי אלהא דאבדחבון יוסף עליבון פוחבון אלה זגנין ויבדו יתבון נקטא די פליל לבון: (יב) איבדין איסובר בלחודי מרחבון ועסקבון דייניבון: (יג) הבו לבון גברין חכימין וסובלתינין ומדעין אלה פעמים. ונסי טוז וינכך אתס כלסר דצר לכס אלס אונר לו ונשס אתס נותן קצנע לצכחתינו כצר סצטיס הקצ"ס את סככסס אשר סס יוכל איס לננות וגוונר [צכאסית י"ג] אונר לכס זו ונשלי סיא סלל סיא ינכך אתס כלסר דצר לכס: (יב) איכה אשא לבדי. סס אונר לקצל סכר לא זוכל זו סיא סלננתי (ס"א סלננתי) לכס לא ונענוי איני אונר לכס אלס ונסי הקצ"ס: מרחכס. ונלנד סהיו ישראל סכחנין סיס סלר ונכס רואס את צעל דינו כולס דדין אונר יס לי עדים לסציו יס לי ראיות לסציו ונוסיף איני עליכס דיינין: ומשאכס. ונלנד סהיו אפיקורסין סקדיס ונשה ללאת אונר ונח דרס צן עונרס סלל ללאת ונח סהיו סתיך ציתו סלר ללאת אונר ונח דרס צן עונרס סלל ללאת ונח סהיו סתיך ציתו סלר ללאת אונר רעות וחוטצ עליכס ונחצות (ס"א ונלות ונחצות) [כ"ה ט"ז] סנכדרכין ל"ט: [י] וריבכס. ונלנד סהיו רוגניס: (יג) הבו לכם. סזונינו עלונכס לדצנ: אנשים. וכי תנעלה על דעתך נשים ונח סל' אססיס לדיקיס: חכמים. כקופיס [ל"ג]: נבונים. ונצניס דצנ ונחך דצר זו סיא סלל סלריס את רבי יוסף ונח צין חכניס לצנניס. חכס דומס לסלחני עסיר כסנציאין לו דינכין לנלות כו' וכסאין ונציאין לו יושב ותואס נצון דונו' לסולחני סגב כסנציאין לו נעות לכאית כו' וכסאין ונציאין לו סיא ונחציר ונציא' ונשלי: וידועס לשבטיכס. ספס ניכריס לכס סלס צל לפני ונעניף צעליהו איני יודע וני סו' ונחי זכ סצט סו' וס סגון סו' סלל סלס ונכירין צו סלסס גדלחס סחו לכך נלנר וידועס לסצטיכס: בראשיכס. כלסיס ונכוצדיס עליכס סחיו נוסגין כסס כצוד וי'ל: ואשמס. סקר יו"ד לנד סלסנמותיסס סל יסלל סליות צכאסי דייניסס [סנכדרכין סס] סה' לכס לנמות ולכוון

(יז) ותענו אתי ותאמרו טוב יהי הדבר אשר ידברת לעשות: (יח) ואקה את ראשי שבטיכם אנשים חכמים וידעים ואתן אותם ראשים עליכם שרי אלפים ושרי מאות ושרי חמשים ושרי עשרת ושרים לשבטיכם: (יט) ואצוה את שפטיכם בעת ההוא לאמר שמע בין

ת"א ואקה עובדי שם שם: ואצוה סנהדרין ז' ב' ו' ח':

תרגום אונקלוס

לשבטיכון ואימניון רישין עליכון: (יז) ואתבתין יתי ואמתין תקון סתגמא די מלילתא למעבר: (יח) ודברית ית רישין לשבטיכון וברין חפשיין ומדען ומנתי יתהון רישין עליכון רבני אלפין ורבני מאותא ורבני חמשיין ורבני עשרותא ושריין לשבטיכון: (יט) ובקדיית ית דיניכון בעדינא ההיא למימר שמעו בין אחיכון ותדונין קוששא בין אחתם לדך יסרכ: (יד) ותענו אותי וגומר. חלמתם את הדבר להנחכם סיה לכם להסיב ונשע דבינו ונני נחא ללמוד וננד או נתלמידך לא וננד סנלעטרת עליה חלא ידעתי ונחשבותיכם הייתם אונרים עכשיו יתנונו עלינו דינין הכזה את אין ונכירנו חנו ונזיין לו דוקן והוא נושא לנו פנים [ספרי]: לעשות. את סייתי ונתעלל אתם אונרים עשך ונכרה: (טו) ואקה את ראשי שבטיכם. ונחמיתם דברכם אשרכם על מי נחמיתם להחונות על בני אכרה יחאך ויעקב על בני חם סנקלאו חמס ורעים חלק ונחלה וכל לטון חסה: אנשים חכמים וידועים. חלל נבונים לא ונחמתי זו. חמת ונשבע ונדת סאמר יתרו לנשע ולא נחל חלל חלש חנסי לדיקים חכמים וידועים [ספרי ח']: ראשים עליכם. סתגמו בהם כבוד ראשם ונקה ראשם ונחמך ראשם ונחמך ונחמך נכחם [ונחמתי לז"ס] ראשון ויולל אחרון: שרי אלפים. אחד ונחמתי על חלף: שרי מאות. אחד ונחמתי על נחש: ושורשים. ונחמתי עליכם להצטייח חלו הכופתין והנכין דרנעם על פי דינין [סנהדרין ז' ח']: ואצוה את שופטיכם. חמתי להם סו ונחמתי דין חם כל דין לפניך פעם אחת סחיס ושלש אל תחמך ככר כל דין זה לפני פעמים הכזה חלל היונחמתי ונחמתי זו [ספרי]: בעת ההיא. ונחמתיים חמתי להם אין עכשיו כנשעך להעבר סייחם כרעות עלונם

אחיכם ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו ובין גרו: (י) לא תכלו פנים במשפט בקטן בגדל תשמעון לא תגורו מפני איש כי המשפט לאלהים הוא והדבר אשר יקשה מכם תקרבון אלי ושמעתי: (יט) ואצוה אתכם בעת

ת"א ושפטתם יצוות ז' ח'. סנהדרין ז' ב'. לא תכלו פנים ז' ב'. סנהדרין ז' ב'. עקס עבר ב'. בקטן סנהדרין ח' ח'. לא תגורו פנים ז' ב'. סנהדרין ז' ב' ו' ח'. המשפט סנהדרין ז' ב'. ואצוה שם שם:

תרגום אונקלוס

בברא ובין אחוהי ובין גיוריה: (י) לא תשחמודעון אפין דיניא סלי זעירא ברבא תשמעון לא תחלון סן קדם וברא ארי דיניא זיי הוא ובתנמא די יקשי סנכון תקרבון לוחי ואשמעניה: (יט) ובקדיית יתכון עכשיו סהי חמס ונחשבותיכם ללכור [ספרי]: שמוע. לטון סווס אור"ט כל"ז כמו זכור וסמור: ובין גרו. זה צעל דינו סאוגר עליו דברים [ספרי ח']. ד"ל וצין גרו חף על עסקי דירס צין חלוקת חמס סמילו צין סנור לכיריס [סנהדרין ז']: (יז) לא תכלו פנים במשפט. זה סננווס להסויב דיניין סלל יחמך חס סלונג נחא או צכור אוסיצנו דיין חס סלונג קרובי אוסיצנו דיין צעיר וסו חינו צקי דיניין כנולל נחמייב חמ סוכלי ונחמתי חמ סחייב ונעלל חני על מי סנמח סללו סכיר פנים דין [ספרי]: בקטן בגדול תשמעון. סיהס חציב עליך דין סל סרוטס דין סל נחש ונח סלס קדם ונח לפניך לא חסלקנו לאסרון [סנהדרין ח']. ד"ל קסטון כגדול סננועון כחכגונו סלל חממך זה עני סול וחצינו עשיר ונולס לסככו אכזה חמ סעני ונולל ונחפרכם צנקיות. ד"ל סלל חממך סיהך חני סוגס ככור סל עשיר זה צכציל דינר חככו עכשיו וכסיוולל לחון אונר לו תן לו סלחמ סייב לו: לא תגורו מפני איש. לא תיחלו [ספרי]. ד"ל לא תגורו לא חכנים דברין נסני חס לטון אוגר צקי [נשלי י']. כי המשפט לאלהים הוא. ונח סלחמ סנול מנח סלל דין חמס ונזקיני להחזיר לו נולל סכמית על סנשפט: תקרבון אלי. על דבר זה נכחלק ונחמו נשפט צנות ללפסד [ספרי] וכן סנוולל חמך לסלול חכני סרווס [סנוולל ח' ע'] חמך לו סקצ"ס חייך ונחמתי סלין חמס כרוס וליחמי סודיעו כנשכ לנשח חמ דוד ויחל חמ חליכז ויחמך חך נגר ה' נשחמו [סס י"ז] חמך לו סקצ"ס וכל

ההוא את כל הדברים אשר תעשו:
(ט) ונסע מחרב ונלך את כל המדבר
הגדול והנורא ההוא אשר ראיתם
דרך הר האמרי כאשר צוה יהוה
אלהינו אתנו ונבא עד קדש ברנע:
(י) ואמר אלכם באתם עד הר האמרי
אשר יהוה אלהינו נתן לנו: (כ) ראה נתן
יהוה אלהיך לפניך את הארץ עלה רש
באשר דבר יהוה אלהי אבותיך לך אל
תירא ואלי תחת: שלישי (כג) ותקרבו אל
כלכם ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו

ת"א אל תירא מולך כ"ז ח' : ויחפרו טוטה ל"ד ז' :

תרגום אונקלוס

בעצמא הויה ית כל שתגמא די תעברון: (י) ונשלמא מחורב ותליבנא
ית כל מדברא רבא ודחילא הויה די תותין אונח טורא דאמורא
קמא די פקד יי אלהנא יתנא ואחמנא עד רקס גיאה: (כ) ואמריית לכון
אחיתון עד טורא דאמורא די יי אלהנא יהיב לנא: (כא) חזי דיהיב יי
אלהנא קדמך ית ארעא סק אחסין קמא די מליל יי אלהא דאברהם לך
לא תדחל ולא תתבר: (כג) וקרבתון לותי פולכון ואמרתון גשלה גברין
קדמנא ויאללון לנא ית ארעא ותיבוי יתנא שתגמא ית ארעא די גיסק
אנחת אנכי כדאס אל מצט אל נכאסו [סס ל"ז]: (יח) את כל הדברים
אשר תעשו, אלו עשרת דברים שציוי עונות לדיניכסות: (ט) המדבר
הגדול והנורא, שהיו בו נחשים כקורות ועקרבים קשמות: (כב) ותקרבו
אלי כלכם, בערצויה ולסגן הוא אוונר ותקרבון אלי כל ראשי שבטיכם
וזקנים ומאמנו סן סלגנו וגוונ [דברים ס'] אותה קנינו סיחס הונת
ילדים ונכדים את הזקנים ושלמום למינס וזקנים נכדדים את כאלשים
ללכת למינס אבל כון ותקרבון אלי כלכם בערצויה ילדים דומפין את
הזקנים וזקנים דומפין את כאלשים: וישיבו אותנו דבר, באיזה לשון הם

ויחפרו לנו את הארץ וישבו אתנו דבר
את הדרך אשר נעלה בה ואת הערים
אשר נבא אליהן: (כ) ויישב בעיני הדבר
ואקח מכם שנים עשר אנשים איש אחד
לשבט: (כד) ויסגו ויעלו ההר והיבאו עד
נחל אשכול וירגלו אתה: (כז) ויקחו בידם
מפרי הארץ ויורדו אלינו וישבו אתנו
דבר ויאמרו טובה הארץ אשר יהוה
אלהינו נתן לנו: (כ) ולא אביתם לעלת

ת"א ויישב טס טס :

תרגום אונקלוס

בה ית קרונא די געול להן: (כג) וישפד בעיני שתגמא ודברית מנכון
תבין עשר גברין גברא חד לשבטא: (כד) ואחפניאו וסליקו לטורא ואחו
עד נחלא דאחמלא ואלילו יתה: (כס) וגסיבו בדיהון מאבא דארעא
ואחיתו לנא ואחיו יתנא שתגמא ואמרו טובא ארעא די יי אלהנא יהיב
לנא: (כ) ולא אביתון למיסק וסתיבתין על מימדא די אלהבון:
נודדים [ספרי ח'] את הדרך אשר נעלה בה, אין דרך שאין בה
עקמינות: ואת הערים אשר נבוא אליהן, תמלה לכנס: (כג) ויישב בעיני
הדבר, צעירי ולא צעירי הנקוס ואם צעירי נעסה סיה טוב לונה אנחה
בתוכמות נשל לחדם שאונר לחצרו נכור לי מנווך זה אונר לו סן, נחמו
אתם לי לכסיין אונר לו סן, צדקים ונגבעות אונר לו סן, כיון סלחא שאין
נעכצו כלום אונר הלוקח כלצו ציטו הוא זה שלל אונלא צו נוס ניד אונר
לו טול נעוטיך חיני ונכסו נעמס חף אני סודיתי לדכניכס שונא מחזרו
צכס כשתלחו שאיני נעכצו וחסל לא חזתם צכס: ואקח מכם, וון הצדוקים
שכנס וון סנוקלתיס שצכס: שנים עשר אנשים איש אחד לשבט, מגיד
שלל סיה שצט לוי עונסס [סס]: (כד) עד נחל אשכול, מגיד סנקלס
על סס סופו [סס]: וירגלו אותה, נולמד סהלכו צה ארצנא [ל"ע] אוננין
סמי ועכצ [סס]: (כז) ויורדו אלינו, מגיד סאדן יסרלל גבוהס מכל
סאלנות: ויאמרו טובה הארץ, וי סס סאונרו עונתס יסאע וכלצ [סס]:
(כו) ותמרו, לסון סמרס סמרסס כנגד נאמנו: (כו) ותרגנו, לסון

וַתִּמְרוּ אֶת־פִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (כ) וַתִּרְגְּנוּ
בְּאֵהָלֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ בְּשֵׁנֹת יְהוָה אֲתָנוּ
הוֹצִיאָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְתֵת אֲתָנוּ בְיַד
הָאֱמֹרִי לְהַשְׁמִידֵנוּ: (כא) אָנְהָ אֲנַחְנוּ עֲלֵימִם
אֲחִינוּ הַמִּסּוּ אֶת־לִבְבָנוּ לֵאמֹר עִם נָדוּל
וְרָם מִמֶּנּוּ עָרִים נִדְלָת וּבְצִוִּירַת בְּשָׁמַיִם
וְגַם־בְּנֵי עֲנָקִים רָאִינוּ שָׁם: (כב) וְאָמַר
אַלְכֶם לֹא־תֵעָרְצוּן וְלֹא־תִירָאוּן מֵהֶם:
(ב) יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הֵהָלַךְ לִפְנֵיכֶם הוֹאֵלֵתֶם
לָכֶם כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה אֶתְכֶם בְּמִצְרַיִם

ת"א ותרנגו שבעות וכו' ערים וכו' חולק כ' ז' חומר כ"ע ח'

תרגום אונקלוס

(כ) ואתרעמתון במשגגותיכון ואמרתון בקסני וי יתנא אפקנא סארעא
דמצרים למיסר ותנא בידא דאמוראח לשיציתנא: (כא) לאן אנתנא סלקין
אחנא תברו ית לננא למימר עם רב ותקוף מננא קרוין וברבין ויריבין עד
צית שמנא ואף בני גבריא תנינא תמן: (כב) ואצרית לבון לא תתברון
ולא תדחילון מנהון: (ב) וי אלהבון דמדבר קדמיכון מיטריה גיח לבון
קבל די עבר עמכון במצרים לעיניכון: (ג) ובמדברא די תניתא די סוברך

סרע וכן דכרי כנגן [ונשלי י"ח] חס סנוולא דזע: בשנאת ה' אותנו .
והוא סיה סוסס אחסס חכל חסס סנוולאס חסו ונשל סדיוט חוונר חס
דצלצד על חמויך חס דצלביס עלך: בשנאת ה' אותנו הוציאנו מארץ
מצרים . הולחתו לשנאס חסס ונשל לנלך דזער ודס ססיו לו סני דניס ויס
לו סחי סרות חסס של סקיא וחסת של דעל לנני ססוס חוסס חסן של סקיא
ולנני ססוס סונא חסן לו של דעל חרץ ונלריס של סקיא חיס סנילוס חולס
ונססק חוסס וחרץ כנען של דעל וסוליאנו ונולריס לחס לנו חס חרץ
כנען: (כח) ערים גדולות ובצורות בשמים . דזכו ססוויס לטון ססוי:
(כט) לא תערצון . לטון סביכ סכרגונו ודווס לו דערוץ נחליס לטון
[חיוב ל] דזכור נחליס: (ל) ילחם לכם . דזנילכס: (לא) ובמדבר אשר

לְעֵינֵיכֶם: (ב) וּבְמִדְבַר אֲשֶׁר רָאִיתָ אֲשֶׁר
נִשְׁאַף יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כְּאֲשֶׁר יִשְׂאֵאִישׁ
אֶת־בְּנוֹ בְּכָל־הַדְרֹךְ אֲשֶׁר הִלַּכְתֶּם עַד־
בְּאִחֶם עַד־הַמָּקוֹם הַזֶּה: (ג) וּבְדִבְרֵי הַזֶּה
אֵינִיכֶם מְאֵמִינִם בְּיְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (ד) הֵהָלַךְ
לִפְנֵיכֶם בְּדֶרֶךְ לְתוֹר לָכֶם מְקוֹם
לְחַנְתְּכֶם בְּאֵשׁ וְלִילָה לִרְאֵתְכֶם בְּדֶרֶךְ
אֲשֶׁר תִּלְכוּ־בָהּ וּבְעֵנָן יוֹמָם: (ה) וַיִּשְׁמַע
יְהוָה אֶת־קוֹל דְּבָרֵיכֶם וַיִּקְצַף וַיִּשְׁבַּע
לֵאמֹר: (ו) אִם־יִרְאֶה אִישׁ בְּאֲנָשִׁים
הָאֵלֶּה הַדְּיוֹר הַרְעֵה הַזֶּה אֶת־הָאָרֶץ
הַמְּזוּבָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְתֵת לְאֲבֹתֵיכֶם:

תרגום אונקלוס

וי אלהב קמא די מסוכר גברא ית גריה קבל אורחא די הלכתון עד
סיתיכון עד אתרא הרין: (ג) ובפתננא הרין ליתכון מהימנין במיטרא
דיי אלהבון: (ד) דמדבר קדמיכון באורחא לאתקנאח לבון אתר בית
מישרי לאשרייתכון בעמידא דאשתא בליילא לאתויתכון באורחא די
תהבון בה ובצעמידא דעננא ביממא: (ה) וישמע קדם וי ית קל פתגמיכון
ורבי וקום למימר: (ו) אם יתו גבר בגבריא האלין דרא בישא הרין
ראית . מוסק על וקרא שלמעל סיונו ככל אשר עשה חסס דנולריס .
ועסס חף דנודכ אשר דאית כי נשלך ונו': כאשר ישא איש את בנו .
כנו סקדסתי חלל ויסע ונלך סללסיס ססולך לפני ונחסס יסרלל וגונר
[סמות י"ד] ונשל לנולך דרך וזכו לפניו דאו לסטויס לטותו וכו':
(לב) ובדבר הזה . ססוס ונטיחסס לסזיחסס חל סלכץ חניכסס ונלויניס דו:
(לג) לראותכם . כנו לסרלוחסס וכן לנחוסס סדכך [סמות י"ג] וכן לשומיע
דקול חודס [חסלסיס כ"ו] וכן ללכת לגיד דזרעלל [מלכיס ד' ט'] : (לד) אשר

(ל) זולתי כלב בן יפנה הוא וראנה ולו
אתן את הארץ אשר ירד בה ולבניו
וען אשר מלא אחרי יהוה: (ל) גם כן
התאנה יהוה בגללכם לאמר גם אתה
לא תבא שם: (ל) יהושע בין נון העמר
לפניו הוא יבא שמה אתו חוק ביה הוא
ינהלנה את ישראל: רביעי (ל) וטפכם
אשר אמרתם לבו יהוה ובניכם אשר
לא ידעו היום טוב ורע המה יבאו
שמה ולהם אתננה והם ירשוה:
(י) ואתם פנו לכם וסעו המדברה דרך
ים סוף: (ה) ותענו ותאמרו אלי חטאנו

תרגום אונקלוס

ית ארעא טבתא די קמית לתמן לאבתכון: (ל) אלתין כלב בר יפנה
הוא יחזיקה וליה אתן ית ארעא די דריה בה ולבניהו חלק די אשלים
בתר דחלמא דין: (ל) אף עלי הנה רנו מן קדם יי בדילכון למימר
אף את לא תיעול לתמן: (ל) יהושע בר נון דקאים קדמך הוא יעול
לתמן ויה מקיף אבי הוא יתסנינה לישראל: (ל) וטפלכון די אמרתון
לבניא יהי ובניכון די לא ידעו יומא דין טב וביש אינון יעלון לתמן
ולחון אתנינה ואנון ירתנונה: (י) ואתון אהפנו לבון וטוילו למדברא
אזרה ישא דסוף: (ה) ואתיבתון ואמרתון לי חבנא קדם יי אנהנא
דרך בה. סכנון טחאנך וינא עד סכנון [צמדצכ י"ג]: (ל) התאנה.
נחמלא כוגז: (ג) פנו לכם. אנכתי להעניי אטכס לך כוחז לך ארץ אדום
לדל כפון לכנס לארץ קלקלתם וגרמתם לכם עכוז: פנו לכם. לאחריכם
ותלכו צמדצכ לדל ים סוף טחמדצכ סהיו סולכים צו לדכוונה של סר טעיר
סיכ ופסיק צין ים סוף לסר טעיר עתה טעשכו לדל סיס ותסכצו את סר
טעיר כל דכונו מן מעכז למזכס: (מ) ותדונו. לשון סנו ועלינו אל

ליהוה אנחנו נעלה ונלחמנו ככל אשר
צונו יהוה אלהינו ותחננו איש את כלי
מלחמתו ותחננו לעדת ההרה:
(ג) ויאמר יהוה אלי אמר להם לא
תעלו ולא תלחמו כי אינני בקרבכם
ולא תננפו לפני איביכם: (ג) ואדבר
אליכם ולא שמעתם ותמרו את פי
יהוה ותזרו ותעלו ההרה: (ד) ויצא
האמרי הישב בחר ההוא לקראתכם
וירדפו אתכם כאשר תעשינה הדברים
ויבתו אתכם בשעיר עדי חרמה:
(ו) ותשבו ותבכו לפני יהוה ולא שמע
יהוה בקלכם ולא האזין אליכם:

ת"א ותשבו ונלה כ"א ח'

תרגום אונקלוס

גיסק ונגיה קרב ככל די פקדנא יי אלהנא וירצחון גבר ית מני קרביה
ושריתון למיסק לסורא: (ג) ואמר יי לי אמר לחון לא חסכון ולא
תגיהון קרב ארי לית שכינתי ביניכון ולא חתפרון קדם פעלי דבביכון:
(ג) ומלילית עמכון ולא קבלתון וסרביתון על מימרא דיי וארשעתון
וסליקתון לסורא: (ד) וגפס אמורא דתיב בטורא הווא לקדמותכון
ודדפו יתכון קמא דנתון דבריתא וסרדו יתכון בשעיר עד חרסה:
(ו) ונתבתון וקביתון קדם יי ולא קבל יי צלותכון ולא אצית למליכון:
סעקוס [צמדצכ י"ד] זס הלשון טחמנתס לשון סן כלוונר נדוננתס:
(מב) לא העלו. לא עליים טחא לכס אלס יכידס: (מד) כאשר תעשינה
הדבורים. מוס סדצוכס הזאת כסהיא ונכס את סהלס וייד ונתס אף סס
כסהיו ונגעיס צכס וייד ונתיס: (מה) ולא שמע ה' בקולכם. כציכיל

(ו) ונתשבו בקדש ימים רבים כימים אשר ישבתם: ב (ב) ונפן ונסע המדברה דרך ים סוף כאשר דבר יהוה אלי ונסב את הר שער ימים רבים: ס חמישי (ג) ויאמר יהוה אלי לאמר: (א) רב לכם סב אתי החר הנה פנו לכם צפנה: (ד) ואת העם צו לאמר אתם עבדים בגבול אחיכם בני עשו הישבים בשער וייראו מכם ונשמרתם מאד: (ה) אל תתגרו כם כי

ת"א בני עשו עקה שער ל"ו:

תרגום אונקלוס

(ו) ויתבתון בקדש יומין סגיאין די תיבתון:

ב (ב) ואתפנינא ונמלנא למדברא אורח ימא דסוף קמא די מליל יי עמי ואקיסנא ית טורא דשער יומין סגיאין: (ג) ואמר יי לי למימר: (א) סני לכוון דאקיסתון ית טורא דדין אתפנו לכוון לצפונה: (ד) וית עמא פקיד למימר אתון עברין בתחום אחיכוון בני עשו דיתבון בשער וידחלו מנכוון ותסתרון לחדא: (ה) לא תתגרון בהון אבי לא עשיתם מידת רחמינו כחילו אכזרי: (ו) ותשבו בקדש ימים רבים. י"ט טנה טנאמר כימים אשר ישבתם בטור הנסעוטה וסה היו ל"ח טנה י"ט וסס עשו בקדש י"ט טנה סולכיס ונטוכסיס וזכרו לקדש כמו טנאמר ויניעס צמדכ [צמדכ ל"ג] כך מלאתי צמדכ עולם:

ב (א) ונפן ונסע המדברה. חילו לא חטאו היו עובדים דרך הר שער ליכנס לארץ מן דרומו לנפנו וצפול סקלקלו וסכו לל המדבר טהול צין ים סוף לדרומו של הר שער והלכו אלל דרומו מן הנוערב למזרח דרך ים סוף דרך ירישתן ונולדים טהול צנקלוט דרוויית מערבית נעס היו סולכיס ללל המזרח: ונסב את הר שער. כל דרומו עד ארץ מואב: (ג) פנו לכם צפונה. סונו לכם לרוח מזרחית מן הדרוס לנפון פניכם לנפון ונאלו סולכין את רוח מזרחית וסו טנאמר ויצאו ממזרח טנעס לארץ מואב: (ד) ונשמרתם מאד. וסו סמניס אל חתגרו צס: (ה) עד מדרך קב רגל. חסילו מדרך קב רגל כלומו חסילו דריקת סרגל חני מעס

לא אתן לכם מארצם עד מדרך כפר רגל כי ירשה לעשו נתתי את הר שער: (א) אכל תשברו מאתם בכסף ואכלתם ונסמים תכרו מאתם בכסף ושתיתם: (ב) כי יהוה אלהיך ברכך בכל מעשה ידך ידע לכתך את המדבר הנדל הנה זה ארבעים שנה יהוה אלהיך עמך לא חסרת דבר: (ג) ונעבר מאת אחינו בני עשו הישבים בשער מדרך הערבה מאילת ומעצין גבר * ס ונפן ונעבר דרך

פסקא בא"פ

ת"א כי ירשה מיר פ"א ח'. קדושין י"א ח':

תרגום אונקלוס

אתון לכוון מארעהון עד מדרך פרסת רגלא אבי ירותא לעשו יתבית ית טורא דשער: (א) עבירא תזבנון מנדון בכסף ותיכלון ואף מיא תזבנון מנדון בכסף ותשתון: (ב) ארי יי אלהך ברכך בכל עובדי דך ססיק לך צורבך במהרה ית מדברא רבא דדין דגן ארבעין שנין מימרא דיי אלהך בסעדה לא חסרת מדעם: (ג) ועברנא מלות אחנא בני עשו דיתבין בשער מאורח מישרא מאילת ומעצין גבר * ואתפנינא ועברנא לכם לעבור צלרנס סלא צרסות. ונ"ח עד טיבאל יוס דריקת קב רגל על סר הזתים טנאלו וענדו רגליו וגו' [זכריה י"ד]: ירושה לעשו. מאכרסס. עשר עונוי נחתי לו טבעס לכס וקני וקני וקני וקדמוני סן עמון ומואב וסעיר אחת וסס לעשו וססחים לצני לוט צסכר ססלך אחו לונכיס וסחק על וס ססיו חונכיס על אסמו אחותי סיו עסלו כנו: (ד) תכרו. לטון וקס וכן אסר כתיבי לי [צכאסית ל'] טכן צכרי סיס קוכין לונכיס כירס: (ה) בי ח' אלוך ברכך. לפיכך לא חסכו (ס"ח חכסרי) את טיבתו לסכאות כללו אחס ענייס סלא סרלו ענוכס עסיריס: (ה) ונפן ונעבור. ללל

מדבר מואב: (ט) ויאמר יהוה אלי אל-
תצר אתי מואב ואלתתגרבם מלחמה
כי לאאתן לה מארצו ירשה כי לבני-
לושתתתי אתעריררשה: (י) האמים לפנים
ישבו בה עם גדול ורב ורם בענקים:
(ב) רפאים יחשבו אריהם בענקים
והמאבים יקראו להם אמים: (ג) ובשעיר
ישבו החרים לפנים ובני עשו יירשום
וישמדום מפניהם וישבו תחתם כאשר
עשה ישראל לארץ ירשתו אשרנתן

ת"א אל תצר מיר כ"ג ב' . צ"ק ל"ח ב' . הווינו י"א ח' . חולין ס' ב' : כי וכו' קדושין י"ח ח'

תרגום אונקלוס

אורה מדברא דמואב: (ט) ויאמר יי לי לא תצור על מואבאי ולא תחברי
למעבר עשהון קרב ארי לא אתן לה מארציה וירחא ארי לבני לוא
יהבית ית לחית וירחא: (י) אמתני מלקדמין תבין בה עם רב וסני
ותקף בגבריא: (ב) גברין מתחשבין אף אגון בגבריא ומאבאי קרן
להון אמתני: (ג) ובשעיר ותיבו חוראי מלקדמין ובני עשו תריבונן
ושיצאונון מן קדמיהון ותיבו באתריהון כמא די עבר ישראל לארע
לפון סכנו פנים לסלוד רוח וזרחית: (ט) ואל תתגר. לא חקר להם על
וואז אלל ונלחמם אלל מירחים היו וחתם ונלחם להם כסחם ונזויים
לפיכך כתיב ויגר עואז ופני העם [צמדנר כ"ב] סחיו סוללים וזוזים
חותם אלל צצני ענון נאור אל תתגר צם שום גרוי צצכר לניעות חונם
אלל סרכונם על אזים כנון טעשה הצכירה סקלאם סם צנה וואז: ער.
סם סנדלים: (י) האמים לפנים וגו'. חתם סכור שזי חרץ רפאים סנתחי
לו לצצכרם לפי סחאמים סחם רפאים ישנו צם לפנים אלל. לא זו היא כי
חותן רפאים סורשתי ופני צני לוע וסושתים תחתם: (יד) רפאים יחשבו
וגו'. רפאים היו נחשצין חותם אימים כענקים הנקראים רפאים ע"ס סכל
הכואם חותם ידיו ונפוח: אימים. ע"ס סחינחם וועלת על הצכיות וכן
צשעיר ישנו סקורים ונחחיס לצני עשו: (יב) יירשום. ל' הווס כלונו נחחי

יהוה להם: (י) עתה קמו ועברו לכם
אתנחל ורד ונעבר אתנחל ורד:
(י) ותימים אשרהלכנו ו מקדש ברנע
עד אשרעברנו אתנחל ורד שלשים
ושמנה שנה עדתתם בליהיור אנשי
המלחמה מקרב המהנה כאשר נשבע
יהוה להם: (י) וגם ידיהוה היתה כם
להמם מקרב המהנה עד תמם: (י) והיו
כאשרתמו בלי אנשי המלחמה למות
מקרב העם: ס (י) וידבר יהוה אלי
לאמר: (י) אתה עבר היום אתגבול

ת"א ויהי חננית ל' ב' . צ"ב קל"ח ב' . וידבר צ"ב סס :

תרגום אונקלוס

ידותתיה די ירב יי להון: (י) צען קימו ונעברו לכון ית נחלא דקרד
ונעברנא ית נחלא דקרד: (י) וימציא די תלכנא כרקס גיאה עד די
עברנא ית נחלא דקרד תלחין ותמני שנין עד דספ כל דרא גברא מגיחי
קרנא מנו משריתא כמא די קים יי להון: (י) ואף סחא מן קרם יי
הות כהון לשיציוחהון מנו משריתא עד דשלימו: (י) והנה כד שלימו
כל גברי מגיחי קרבא לממת מנו עמא: (י) ושליל יי עמי למימר:
(י) אף עבר וימא דין ית תחום מואב ית לחית: (י) ותתקריב לקביל
צכס כח סחיו מוריסים חותם וסולכים: (טו) היתה בם. לנחכר ולסווס
צתוך ע' סנה סלא יגרנוו לצניסם עוד לסחעכצ צמדנר: (טו ז) ויהי כאשר
תמו וכו'. וידבר ס' אלי וגו'. אלל ונלחם סונגולים ע"כ לא נאנר צצכרס
וידבר אלל ויאנר ללמדך סכל ל"ח סנה סחיו יסרלל נזופים לא כתיחד
ענוו סדכור צלסון חנה פנים אל פנים ויסוצ סדעת ללמדך סלחן סכניס
סורס על סנציחים אלל צצציל יסרלל: אנשי המלחמה. ונצן כ' סנה
סיולחים צצכר: (יח ט) אתה עובר היום את גבול מואב וקרבת מול

מוֹאֵב אֶת־עַר: (יט) וְקִרְבַּת מוֹל בְּנֵי עַמּוֹן
 אֶל־תִּצְרֹם וְאֶל־תִּתְנַגֵּר בָּם כִּי לֹא־אֵתָן
 מֵאֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוֹן לְךָ יְרֵשָׁה כִּי לְבְנֵי־לוֹט
 נִתְּתִיהָ יְרֵשָׁה: (כ) אֶרֶץ רַפָּאִים תִּחְשַׁב
 אֶרֶץ־הַיְהוּדָה רַפָּאִים יִשְׁבוּ־בָהּ לְפָנִים
 וְהָעַמִּים יִקְרְאוּ לָהֶם זְמוּמִים: (כא) עִם
 גְּדוֹל וְרַב וְרַם בְּעַנְקִים וַיִּשְׁמִדֵם יְהוָה
 מִפְּנֵיהֶם וַיִּירָשׁוּ וַיִּשְׁבוּ תַּחְתָּם: (כב) כִּי אֲשֶׁר
 עָשָׂה לְבְנֵי עַשׂוּ הַיֹּשְׁבִים בְּשַׁעִיר אֲשֶׁר
 הַשְּׂמִיד אֶת־הַחֲרוֹי מִפְּנֵיהֶם וַיִּירָשׁוּם
 וַיִּשְׁבוּ תַּחְתָּם עַד הַיּוֹם הַזֶּה: (כג) וְהָעַיִם
 הַיֹּשְׁבִים בְּחֻצְיֹת עַד־יַעֲזֹב בְּפִתְרוֹם

ת"א אל תצרום מיר ס"ב ז' ז"ק ל"ח ב' . הויות י"א ח' : והעיים מולין ס' ז' :

תרגום אונקלוס

בְּנֵי עַמּוֹן לֹא תִצְרֹם וְלֹא תִתְנַגֵּר לְמַעַבְד עַמּוֹן קִרְב אֶרֶץ לֹא
 אֵתָן מֵאֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן לְךָ יְרֵשָׁה אֶרֶץ לֹט וְהַבֵּיתָה יְרֵשָׁה: (כ) אֲרַע
 גְּדוֹלָה מִתְּהַשְׁבָּה אֶף הִיא גְּדוֹלָה וְרַבָּה וְרַם בְּעַנְקֵיהֶם וַיִּשְׁמִדֵם יְהוָה
 חֲשַׁבְנֵיהֶם: (כא) עִם רַב וְרַם וְרַב וְרַם בְּעַנְקֵיהֶם וַיִּשְׁמִדֵם יְהוָה
 וְהַיְהוּדָה יִשְׁבוּ בָהּ לְפָנֵיהֶם וְהָעַמִּים יִקְרְאוּ לָהֶם זְמוּמִים: (כב) כִּי אֲשֶׁר
 עָשָׂה לְבְנֵי עַשׂוּ הַיֹּשְׁבִים בְּשַׁעִיר אֲשֶׁר הַשְּׂמִיד אֶת־הַחֲרוֹי מִפְּנֵיהֶם
 וַיִּירָשׁוּם וַיִּשְׁבוּ תַּחְתָּם עַד הַיּוֹם הַזֶּה: (כג) וְהָעַיִם הַיֹּשְׁבִים
 בְּחֻצְיֹת עַד־יַעֲזֹב בְּפִתְרוֹם

הַיֹּשְׁבִים בְּחֻצְיֹת עַד־יַעֲזֹב בְּפִתְרוֹם
 (כד) קוּמוּ סַעוּ וְעִבְרוּ אֶת־נַחַל אֲרַנּוֹן רֹאה
 נִתְּתִי בְיַדְךָ אֶת־סִיחֹן מֶלֶךְ־חֲשַׁבּוֹן
 הָאֲמֹרִי וְאֶת־אֲרָצוֹ הַחֵל רֶשֶׁת וְהַתְנַגֵּר בּוֹ
 מֶלֶךְ־חֲמָה: (כה) הַיּוֹם הַזֶּה אֶחָל תֵּת פַּחַדְךָ
 וַיִּרְאֶתְךָ עַל־פְּנֵי הָעַמִּים תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם
 אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן שִׁמְעֶךָ וְרַגְזוֹ וְחֵלּוֹ מִפְּנֵיךָ:
 (כו) וְאֲשַׁקְחָ מִלְּאֲכִים מִמֶּדְבַר קְדֻמוֹת אֶל־
 סִיחֹן מֶלֶךְ חֲשַׁבּוֹן דְּבָרֵי שְׁלוֹם לְאֹמְרֵי:
 (כז) אַעֲבֹרָה בְּאֲרָצְךָ בְּדֶרֶךְ בְּדֶרֶךְ אֶלְךָ

ת"א אהל חממה כ' ח' . ע"ז כ"ה ח' : ישמעון חממה חס . ע"ז חס : ממדבר
 טבח ס"ע ח' :

תרגום אונקלוס

שִׁיִּיאֲרַנּוֹן וַיְחִיבוּ בְּאֶתְרֵהוֹן: (כד) קוּמוּ טוּלוּ וְעִבְרוּ יַת נַחֲלָא דְאַרְנַוֵּן
 חַוּוֹ דְקִסְרִית בְּיַדְךָ יַת סִיחֹן מֶלֶךְ־חֲשַׁבּוֹן אֲמֹרָאָה וַיַּת אֲרַעִיהָ שְׁרִי
 לְחֻצְיֹתֶיהָ וְתִתְנַגֵּר לְמַעַבְד עַמִּים קִרְב: (כה) יִזְמָא הַבּוֹן אֲשֶׁר לְמִטְנָן
 וְזַעֲרָךְ וְדַחֲלָךְ עַל אֶפְסֵי עַמִּים דִּי תַחֲוֹת כָּל שְׁמִיָּא דִּי יִשְׁמְעוּן שִׁמְעֶךָ
 וַיִּזְעַעוּ וַיִּתְבַּרְוּ מִן קִרְקָשָׁךְ: (כו) וַיִּשְׁלַחִת אֲנֹגְדִין מִמֶּדְבַר קְדֻמוֹת לֹת
 סִיחֹן מֶלֶךְ־חֲשַׁבּוֹן חֲתַנְמֵי שְׁלָם לְמִיָּר: (כז) אַעֲבֹרָה בְּאֲרָעְךָ בְּאֲוֹרְחָא

כפתורים והשמידים ויסעו חממה ועכשוו אתם מותכים לקחתם מידם
 [מולין ע'] : (כד) תחת כל השמים . למד שמונה חנה למטה זיוס נלמחם
 עוג [מענית ז' וע"ז כ"ה] [ס"ח סימון] ונדוע הדבר חממה כל השמים:
 (כו) ממדבר קדמות . אף על פי שלא זוניי המקום לקרא לסימון לשלום
 לנודחי ונודבר סיני מן הסורה שקדמה לעולם כשכל הקצ"ה ליתנה לנודחי
 חזר אותה על עשו וישמעאל וגלוי לפניו שלא יקבלו ויע"פ כן פתח להם
 בשלום אף אזי קדמתי את סימון בדברי שלום . ד"ח ונודבר קדמות ונוד
 לנודחי שקדמה לעולם יכול היות לשלום זיק אחד ולשקוף את המלכים
 שלא שלחתי מן המדבר אל פרעה לאמר שלח את עמי נחמון: (כט) באישר

לא אסור ימין ושמאול: (כט) אכל בכסף
תשברנו ואכלתי ומים בכסף תתן לי
ושתיתי רק אעברה ברגלי: (כט) כאשר
עשיתי לי בני עשו הישבים בשעיר
והמואבים הישבים בערעד אשר אעבר
את הירדן לאהארץ אשר יהוה אלהינו
נתן לנו: (ל) ולא אבא סיוח מלך השבון
העברנו בו כי הקשה יהוה אלהיך את
רוחו ואמין את לבבו למען תתן בידך
כיום הזה: ס ששי (ל) ויאמר יהוה אלי
ראה החלתי תת לפניך את סיוח ואת
ארצו החל לשלרשת את ארצו: (ל) ויצא

ת"א אכל ע"י ל"ז ב' כי הקשה עקום שער ל"ו עקום ורד ס"ה:

תרגום אונקלוס

בארקא אזיל לא אסמי לימינא ולשמאלא: (כט) עפוקא בבקשא תזבין
לי ואיכול ומיא בבקשא תתן לי ואשמי לחוד אעבר ברגלי: (כט) בקא
די עברו לי בני עשו דיתבין בשעיר ומואבי דיתבין בלתי ער די אעבר
ית ירדנא לארעא די יי אלהנא יהיב לנא: (ל) ולא אבא סיוחן מלכא
דחשבון למשקנא למעבר בתחומיה אבי אקשי יי אלהך ית רוחיה
ואתקף ית לביה גדיל לממסיה בידך ביומא הדין: (ל) ואמר יי לי
הו דשכיחי לממסר קדשך ית סיוחן וית ארעיה שרי למרכותיה למירת
ית ארעיה: (ל) ונסק סיוחן לקדמותנא הוא וכל עמיה לאנחא קרבא
עשו לי בני עשו. לא לענין לעבור חס ארסם חלא לענין נזכר אוכל
ומים: ער אשר אעבור את הירדן. מוסב על אעצרה באלכך: (לא) החילותי
תת לפניך. כסס סר של אמוריים שלמעלה תחת רגליו של נוסע והדכיכו
על נוואכו: (לב) ויצא סיוחן. לא שלם בשביל עוב לעזור לו ללמדך שלם

סיוחן לקראתנו הוא וכל עמו למלחמה
יהצה: (ל) ויתנהו יהוה אלהינו לפנינו
ונד אתו ואת בניו ואת כל עמו:
(ל) ונלכד את כל עיריו בעת ההוא
ונחרם את כל עיר מתם והנשים והטף
לא השארנו שריד: (ל) רק הבהמה בוננו
לנו ושלל הערים אשר לכדנו: (ל) מערער
אשר על שפת נחל ארנן והעיר אשר
בנחל ועד הנלעד לא היתה קריה אשר
שגבה ממנו את הכל נתן יהוה אלהינו
לפנינו: (ל) רק אל ארץ בני עמון לא
קרבת כל יד נחל ובק וערי החר וכל

בניו ק' תרגום אונקלוס

לתיח: (ל) ומסריה יי אלהנא קדמנא ומחניא יתיה וית בגוהי וית כל
עמיה: (ל) ובשקנא ית כל קרוחי בעדנא התיא ומדנא ית כל קרני
גבריא ונשיא וספלא לא אשאנא משויב: (ל) לחוד בעירא בונא
לנא וערי קרנא די קבשנא: (ל) מערער די על פיח נחלא דארנן
וקרנא די בנחלא ועד גלעד לא הות קרנא די תקיפת מננא ית פולא
מסר יי אלהנא קדמנא: (ל) לחוד לארעא בני עמון לא קריבתא כל
פיח נחל ויבקא וקרני טורא וכל די פקד יי אלהנא:

סיו לכיכוס זס לזס: (לג) ואת בניו. זנו כמיז טסיס לו בן גבור כמותו:
(לד) מתם. אלטיס. צניזת סימון כלומר צזונו לנו לטון ציזס טסיסם טציזס
עליסם וצזוזיס חיש לו וכשצלו לציוזת עוב ככר היו טצעיס ונלליס וסיסם
צזוים טצעיסם ונרקעיין ונשליכין כססם וצגדליס ולא נטלו כי חס כספ וזסס
לכך כלומר צזונו לנו לטון צזוין כך כדכס טספסי [כפ' וישב יסכאל טצעיס
צמדכ כ"ס]: (לז) כל יד נחל יבוק. כל אלל נחל יצוק: וכל אשר צוה
ח' אלהינו. שלל לכצוס טסמנו:

אשר צוה יהוה אלהינו: ג (ב) ונפן ונעל
 דרך הבשן ויצא עוג מלך הבשן
 לקראתנו הוא וכל עמו למלחמה
 אדרעי: (ג) ויאמר יהוה אלי אל תירא
 אתו כי בידך נתתי אתו ואת כל עמו
 ואת ארצו ועשית לו כאשר עשית
 לסיוח מלך האמרי אשר ישב בה שבון:
 (ד) ויתן יהוה אלהינו בידנו גם את עוג
 מלך הבשן ואת כל עמו ונבחו עדי-
 בלתו השאיר לו שריר: (ה) ונלכד את-
 כד ערו בעת ההוא לא היתה קרוה
 אשר לא לקחנו מאתם ששים עיר כל-

ת"א ששים ונגלה י' ה' . שמועות ט"ז ה' . ערכין ל"ב ה' :

תרגום אונקלוס

ג (ב) ואת פניו וסליקנא אורח מתנן ונפק עוג מלכא דמתנן לקדמותנא
 הוא וכל עמיה לאנקא קרבא לאדרעי: (ג) ואמר יי לי לא תדחל
 מציה ארי בידך מסרית ויחיה וית כל עמיה וית ארעיה ותעביד ליה
 כמא די עבדתא לסיוח מלכא דאמוראא די יתיב בה שבון: (ד) ומסר
 יי אללנא בידנא אף ית עוג מלכא דמתנן וית כל עמיה ומחנהו עד דלא
 אשפתא ליה משויב: (ה) וקבשנא ית כל קרנתי בעדנא והוא לא הות
 קרמא די לא גסיבנא מנהון שתין קריון כל בית שלח מרכינא מלכותא
 ג (א) ונפן ונעל . כל נד כסון סוה עלייס: (ב) אל תירא אותו . וכסיוחן
 לא סולכך לומר אל תירא אותו אלל נתיירא סיס ונשס שלל תעמוד לו
 זכות שמונש לאזכרס סנאוכר וינל ספליט [בכאסית יד] והוא עוב:
 (ד) חבל ארוב . ונתדגעיין בית סלך תרכוכל ולסיתי תרגום ירושלמי
 במגילת אסתר קורל סלנין תרכוכין לנדתי סכל ארבוז ספרכיס סיכל ונלך
 ללומר סטונכות וקכחל על שנים וכן חל סלרבוז דמלכיס אלל סיכל ונלך

חבל ארוב ממלכת עוג בבשן: (ס) כל-
 אלה ערים בצורת חומה גבוהה דלתים
 ובריה לבד מערי הפרוי הרבה מאד:
 (י) ונחרם אותם כאשר עשינו לסיוח
 מלך השבון החרם כל עיר מתם הנשים
 והטהר: (יא) וכל ההמה ושלל הערים
 בזונו לנו: (יב) ונקח בעת ההוא את-
 הארץ מיד שני מלכי האמרי אשר
 בעבר הירדן מנחל ארנן עד היר חרמון:
 (יג) צידנים יקראו לחרמון שרין והאמרי
 יקראו לו שניר: (יד) כל ערי המישרוכל-
 הנלעד וכל הבשן עד סלכה ואדרעי

ת"א כל אלה ונגלה סס . שמועות סס . ערכין סס : לבד ונגלה ז' ב' : צידנים
 מולין ס"ג :

תרגום אונקלוס

דעוג בסתנן: (ס) כל אלין קריון קריבן טקסן שור דלתין דשין ועברין
 פר סקרני ספתיא דסניאין לחרא: (י) ונפנא יתהון כמא די עבדנא
 לסיוחן מלכא דהשבון נפנא ית כל קרני ובריא נשיא וסלכא: (יא) וכל
 בעירא ועדי קרניא בנא לנא: (יב) ונסיבנא בעדנא והוא ית ארעא
 מיד תרין מלכי אמוראא די בעברא דירדנא מנחלא דארנן עד סורא
 דחרמון: (יג) צידנאי קרן לחרמון שרין ואמוראי קרן ליה סור מלכא:
 (יד) כל קרני מישרא וכל נלעד וכל סתנן עד סלכה ואדרעי קרני
 סכרו סקס . כד רכנליסו לספקסיס כן וננסי לנדתי סכך וקכחל סס סלספרכיס:
 (ה) מערי הפרוי . סכזות וסמוחות כלא סוונס וכן סכזות ססז ירושליס
 [זכריס ז'] : (ו) החרם . לסון סוה סלון וכלות: (ח) מיד . מרכוס:
 (ט) צידנים יקראו לחרמון וגו' . וננקוס סלכ סוה סוונכ ונד ככ סילון
 סוה סריוון סכי לו סרצכס סמוח לנסי סולככו ליכחצ לסיגיד סכח סלך יסכל

ערי ממלכת עוג בפשן: (ב) כי רקעיו
 מלך הבשן נשאר מיתר הרפאים הנה
 ערשו ערש ברזל הלה הוא ברבת
 בני עמון תשע אמות ארבה וארבע
 אמות רחבה באמת איש: (ג) ואת
 הארץ הזאת ירשנו בעת ההוא מערער
 אשר על נחל ארנן וחצי הר הנגלעד
 ועריו נתתי לראובני ולגדי: (ד) ויתר
 הנגלעד וכל הבשן ממלכת עוג נתתי
 לחצי שבט המנשה כל חבל הארנב
 לכל הבשן ההוא יקרא ארץ רפאים:
 (ה) יאיר בן מנשה לקח את כל חבל

תרנ"ג אונקלוס

מלכותיה דעוג במתנן: (א) ארי לחור עוג שלקא דמתנן אשתאר
 משאר גברא הא ערשיה ערשא דפרזלא הלא היא ברבת בני עמון
 תשע אמן ארבה וארבע אמן פותיה באמת מלך: (ב) וית ארעא
 קרא ויתנא בעדנא הריא מערער די על נחלא דארנן ופלגות סררא
 דנגלעד וקרוהי וקבית לשבטא דראובן ולשבטא דגד: (ג) ושאר נגלעד
 וכל מתנן מלכותא דעוג וקבית לפלגות שבטא דמנשה כל בית שלף
 סרכנא לכל מתנן ההוא יקרי ארע גברא: (ד) יאיר בר מנשה נסיב
 ססיו לרבעס ונלכיות ונחסרות נכך זו אונכת על שני יקחל וזו אונכת
 על שני יקחל: שניר. הוא שלג כלשון אשכנז וכלשון כנען: (א) מיתר
 הרפאים. סרכנא אונכל ונזכריו בעשתרות קננים וסוף שלט מן סונלמס
 סנאנר ויכל סנליט וסו עוג: באמת איש. באמת עוג: (ב) ואת הארץ
 הזאת. הסמורס לנעלס מנחל סרכנן ועד סכ סרעון: ירשנו בעת ההוא
 מערוער אשר על נחל ארנן. לינו ונחוכר לכאשו סל מקחל סלל לסומו
 על נחתי לראובני ולגדי סלל לענין ירוסס עד סכ סכמוון סיס: (ג) ההוא

ארנב עד גבול השורי והמעכתיו ויקרא
 אתם על שמו את הבשן תות יאיר עד
 היום הנה: שביעי (ו) ולמכיר נתתי את
 הנגלעד: (ז) ולראובני ולגדי נתתי מן
 הנגלעד ועד נחל ארנן תוך הנחל וגבול
 ועד יבק הנחל גבול בני עמון:
 (ח) והערבה ותנרדן וגבול מכזרת ועד
 ים הערבה ים המלח תחת אשדת
 הפסגה מזרחה: (ט) ואצו אתכם בעת
 ההוא לאמר יהוה אלהיכם נתן לכם את
 הארץ הזאת לרשתה הלוצים תעברו
 לפני אחיכם בני ישראל כל בני חיל:

תרנ"ג אונקלוס

ית כל בית שלף סרכנא עד תחום גשורא ואסקירוס וקרא ויתן על
 שמייה ית מתנן פסרני יאיר עד יוסא דרין: (ו) ולמכיר וקבית ית נגלעד:
 (ז) ולשבטא דראובן ולשבטא דגד וקבית מן נגלעד ועד נחלא דארנן
 זו נחלא וקחוקא ועד יובקא דנחלא וקחוקא דבני עמון: (ח) ומישראל
 וקדנא וקחוקא מגניסר ועד יוסא דמישראל וסא דמלחא תחוט מששף
 מרסמא סרננא: (ט) וסקרית וסכון בעדנא הוויא למימר וי אלהכון
 ותיב לכון ית ארעא הקא למדתה מנרין תעברין סדס אחיכון בני
 יקרא ארץ רפאים. סיס אומס סנחתי ללכרסס: תוך הנחל וגבול.
 כל סנחל ועוד ונעכר לססמו כלונר עד ועד סכלל ויחכ וסכין: (ז) מכזרת.
 ונעכר סידרן סנעכרני סיס ונחלס בני גד ונעכר סידרן וסכל סגורלס
 כומס סידרן סנגדס ועוד ונעכר ססמו עד סככט וזסו סנאנר וסידרן וגבול
 סידרן ונעכר לו: (ח) ואצו אתכם. לכני כלוכון וגד סיס מדכר: לפני
 אחיכם. סס סיו סולכיס לכני ישראל לנלמסס לפי ססיו סגוריס וסויציס

(יט) רַק גְּשִׁיכֶם וּשְׁפָכֶם וּמְקַנְכֶם יִדְעֵתִי
 כִּי־מִקְנֶה רַב לָכֶם יִשְׁכּוּ בְּעָרֵיכֶם אֲשֶׁר
 נָתַתִּי לָכֶם: מִפְּטוּר (כ) עַד אֲשֶׁר־יִלְחַח יְהוָה
 לְאַחֵיכֶם כַּכֶּם וַיִּרְשׁוּ גְּסֵיהֶם אֶת־הָאָרֶץ
 אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָהֶם בְּעֵבֶר
 הַיַּרְדֵּן וּשְׁבַתָּם אִישׁ לְיִרְשָׁתוֹ אֲשֶׁר נָתַתִּי
 לָכֶם: (כא) וְאֵת־יְהוֹשֻׁעַ צִוִּיתִי בְּעַת הַהוּא
 לֵאמֹר עֵינֶיךָ הִרְאֵת אֶת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה
 יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לְשָׁנֵי הַמַּלְכִּים הָאֵלֶּה כִּי־
 יַעֲשֶׂה יְהוָה לְכָל־הַמַּמְלָכוֹת אֲשֶׁר אַתָּה
 עֹבֵר שָׁמָּה: (כב) לֹא תִירָאוּ כִּי יְהוָה
 אֱלֹהֵיכֶם הוּא הַגִּלְתָּם לָכֶם: ס ס ס

תרגום אונקלוס

ישׂראל כל מַגְרֵי חַיִּילָא: (יט) לְהוֹד גְּשִׁיכוֹן וּשְׁפָלִיכוֹן וּבְעִירְכוֹן וּבְעָנָא
 אַרְי בְּעִיר סַי לְכוֹן וְתַכוֹן בְּקִרְוֵיכוֹן דִּי יְהִיבִית לְכוֹן: (כ) עַד דִּי יִגְחַח יִי
 לְאַחֵיכוֹן בְּתַכוֹן וְתַתְּכוֹן אַף אֵינִין יַת אַרְעָא דִּי יִי אֱלֹהֵיכוֹן יְהִיב לְהוֹן
 בְּעֵבְרָא דִּי־רְדָנָא וְתַתְּכוֹן גְּבַר לְיִרְשָׁתֵיהּ דִּי יְהִיבִית לְכוֹן: (כא) וְיַת יְהוֹשֻׁעַ
 מִקְדִּישָׁא בְּעִדְנָא הָיִיא לְמִימְרָ עֵינֵךְ חוֹזֵן יַת כָּל דִּי עֵבֶר יִי אֱלֹהֵיכוֹן לְתַרְיִן
 מַלְכֵינָא הָאֵלֵין בְּן עֵבֶר יִי לְכָל מַלְכֻתָא דִּי אַתְּ עֹבֵר לְתַמְּן: (כב) לֹא
 תִדְחִלוֹן מִהוֹן אַרְי יִי אֱלֹהֵיכוֹן מִיַּמְרֵיהּ גִּיחַ לְכוֹן: (כג) וְצִוִּיתִי קָדֶם יִי
 נֹפְלִים לְפָנֵיהֶם שְׂאֹנְרֵי וְטָרְעֵי זִרְעֵי אֵף קַדְקַד [דְּצָרִים ל"ג]: חֶסֶת מִרְשַׁת
 אֱלֹהֵי דְבָרִים: (כד) וְאֵת־חֲנָן. אֵין מַגְוֹן כֻּכַל נַקּוּס אֵלֵל לְטוֹן מַנְתַּת מַסֵּס.
 אַע"פִּי שִׁיט לֵסֵס לְלִדְקִים תַּלְמוֹת בְּנַעֲסִים הַטּוֹבִים אֵין מַנְקִיסִים מַלֵּא
 הַנַּקִּים אֵלֵל מַנְתַּת מַסֵּס לְפִי שְׂאֹנְרֵי לִי וְתוֹרַתִּי אֵת אֲשֶׁר אֲחִין [שְׁנוֹת ל"ג]
 אֲשֶׁר לִי בְּלִשׁוֹן וְתַמְּנִין: ד"א זֵס אֲשֶׁר מַעֲסַר לְשׁוֹנִיּוֹת טַקְלַת הַסֵּלֵס כְּדֵאֲתַל
 בְּקַסְמִי: בְּעַת הַהוּא. לְאֲשֶׁר טַכְשַׁמִּי אֲרַץ סִיחוֹן יַעֲבֹר דְּנִיתִי שְׂנַא סוֹמֵס
 כְּנַדְרִי: לֵאמֹר. זֵס אֲשֶׁר וַיִּי נַקּוּוֹת שְׂאֹנְרֵי וְשֵׁס לְפָנֵי הַנַּקּוּס אֵינִי וַיִּנְיַח

(כג) וְאֵת־חֲנָן אֱלֹהֵי־יְהוָה בְּעַת הַהוּא לֵאמֹר:
 (כד) אֲדֹנָי יְהוִה אֲתָה הַחֲלוֹת לְהִרְאוֹת
 אֶת־עֲבָדֶיךָ אֶת־גְּדֹלְךָ וְאֶת־יָדְךָ הַחֲזֹקָה
 אֲשֶׁר מִי־אֵל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה
 כְּמַעֲשֵׂיךָ וּכְגִבּוֹרְתֶיךָ: (כה) אֲעֹבְרָה־נָא
 וְאִרְאֶה אֶת־הָאָרֶץ הַשׁוֹכְהָ אֲשֶׁר בְּעֵבֶר
 הַיַּרְדֵּן הַתָּר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְבִּנֵן:
 (כו) וַיִּתְּעֹבֵר יְהוָה בִּי לְמַעַנְכֶם וְלֹא שָׁמַע

ת"א ואתחנן צרכות ל' צ', ול' צ'. עקרים ו'ד עכ"ל: החלות צרכות ל' צ'.
 ע"ו ז' צ': אעברה צרכות ע"ס ל' ע"ס: הדר צרכות ו"ל צ'.

תרגום אונקלוס

בְּעִדְנָא הָיִיא לְמִימְרָ: (כד) יִי אֱלֹהִים אַתְּ שְׂרִיקָא לְאַחֵינָא יַת עֲבָדֶיךָ
 יַת רְבוּתֶיךָ וְיַת דְּרָה תְּקִיפָתָא דִּי אַתְּ הוּא אֱלֹהָא דִּישְׁבִּינְתֶיךָ בִּישְׁמֵינָא
 מַלְעֵלָא וְשִׁלִּיט בְּאַרְעָא וְלִית דִּיעֵבִיד בְּעוֹבְרֶיךָ וּבְגִבּוֹרְתֶיךָ: (כה) אֲעֹבֵר
 בְּעַן וְאֵתְנִי יַת אַרְעָא מִבְּתָא דִּי בְּעֵבְרָא דִּי־רְדָנָא טַרְיָא מִבְּתָא דְּרִינִין וְבִית
 מִקְדִּישָׁא: (כו) וְהוּא רְגִו מִן קָדֶם יִי עָלֵי בְּדִילְכוֹן וְלֹא קָבַל מִנִּי וְאִמְר
 עַד שְׁמוֹדִיעֵנִי אֵס תַּעֲסֵה שְׂלַמִּי אֵס לֹא [סַפְרִי]: (כז) ה' אֱלֹהִים. רַחוּם
 דְּדִין: אַתָּה הַחֲלוֹת לְהִרְאוֹת אֶת עֲבָדֶיךָ. פַּתַּח לְסִיּוֹת עוֹנֵד וּנְמַסְלֵל אַע"פִּי
 טַנְגִּזְרֵס בְּזִירֵס אֲשֶׁר לִי מַגְוֹן לְמַדְמֵי שְׂאֹנְרֵי לִי וְעַתָּה הִנֵּימָה לִי [שְׁנוֹת ל"ג]
 וְכִי תוֹסֵס סִימֵי דָךְ אֵלֵל לְפַתּוּחַ פַּתַּח טַנִּי סִיט תְּלוּי לְסַתְּסַל עֲלִיטֵס כְּמוֹ
 כִּן סִימֵי טַכּוֹר לְעַשׂוֹת עַכְשָׁיו [סס]: אֵת גְּדֹלְךָ. זֵו נַדַּת טוֹבֵדן וְכִן סוֹל
 אֲוַנְר וְעַתָּה יְגַדֵּל נֵא כַּס' [בְּנַדְצֵי ל"ד]: וְאֵת יַדְךָ. זֵו יַעֲנִיךָ סִיטֵל סְטוֹסֵס
 לְכָל צָרִי עוֹלָם: הַחֲזֹקָה. שְׂלַמֵּס כְּוַטֵּס צְרַמְוִיטֵס אֵת נַדַּת סְדִין בְּחַזְקָה: אֲשֶׁר
 אַל וְגו'. אֵינֵךְ דּוֹנֵס לְמַגְוֹן בְּצִרְוֵס שִׁיט לִי וַיַּעֲלִין וּבְקַנְתְּמִדְרִין סוֹנְמִין
 צִידו כְּסוֹלֵס לְעַשׂוֹת חֶסֶד וְלַעֲצוֹר עַל מַדּוּמִין אֵתֵס אֵין מִי יַנְחֵס צִידֵךְ אֵס
 תַּנְחוֹל לִי וְתַצְטַל גּוֹרְתֵךְ. וְלַפִּי סְטוֹטוֹ אֵתֵס סִיּוֹלוֹת לְסַכְאוֹת אֵת עַצְדֵךְ
 מַלְחַמַּת סִיחוֹן וְעוֹב כְּדַכְמִיב רַחֵס סִיּוֹלוֹתִי חַס לְפָנֶיךָ [דְּצָרִים צ"ג] סַכְלוֹ
 מַלְחַמַּת ל"א מַלְכִּים: (כז) אֲעֹבְרָה נָא. אֵין אֵל אֵלֵל לְטוֹן בְּקַסֵּס: הַדֵּר
 הַטּוֹב הַזֶּה. זֵו יְכוּשְׁלִים: וְהַלְבִּנּוֹן. זֵס צִיַּת הַמַּקְדֵּשׁ [יִומֵס ל"ט]: (כו) וַיִּתְּעֹבֵר
 ה'. כַּתְּמוּלֵס חִינֵס [סַפְרִי]: לְמַעַנְכֶם. אֲתַס גְּכַנְמַס לִי וְכִן סוֹל אֲוַנְר וְקִלְסִי
 עַל מִי מַרְצִיבֵס וִירַע לְמַטֵּס בְּצַכּוֹס [מַסְלִים ק"ו]: רַב לָךְ. שְׂלֵל יֵאמְרוּ

אלי ויאמר יהוה אלי רב לך אל תוסף
דבר אלי עוד בדבר הזה: (כ) עליה ראש
הפסגה ושאל עיניך ימה וצפנה ותימנה
ומזרחיה וראה בעיניך כי לא תעבר את
הירדן הזה: (כא) וצו את יהושע וחזקוהו
ואמרוהו כי יהוה יעבר לפני העם הזה
והוא ינחיל אותם את הארץ אשר
תראה: (כב) ונשב בנאי מול בית פעור: פ

ת"א ויאמר סוטה י"ג ז': אל תוסף נוסח ל"ג ז': עליה וכו' ט"ס ט"ו: וצו קדושין כ"ט ח'. עקדה ט"ט י"ג:

תרגום אונקלוס

י' לי פני לך לא תוסף למלא קדמי עוד בפתקא דרין: (כ) פק
לביש דמתא וקריף עינך למערכתא ולצפינא ולדרומא ולמדינתא ותני
קעינך ארי לא תעבר ות ידנא דרין: (כא) ופקד ות יהושע ומקפתי
ואלמתי ארי הוא יעבר קדם עמא דרין והוא יתסין ותהון ות ארעא די
תתני: (כב) ויתקנא בחילתא לקביל בית פעור:

הכז כוטה קשה והתלמוד כוטה סכזן ומלכי [ססרי]. ד"ל רב לך הכזז מזה
שנוה לך רב טוב הלכון לך: (כו) וראה בעיניך. זקסמ ומני ולאסא אח
הלכץ סטובה אזי מראה לך אח כלל שגלמך ויראסו ס' אח כל הלכץ
[דכזיס ל' ד']: (כח) וצו את יהושע. על הטכחות ועל הטטאות ועל
המכזיות: וחזקוהו ואמרוהו. זכדכיך שלא יכז לכו כסס טענעס רכי
עליהם כך סופי ליענש עליהם מצטוהו אזי כי הוא יעצור והוא ינחיל: כי
הוא יעבור. אח יעצור למכזיס ינחלו ואס לאו לא ינחלו וכן אחס מוצא
כטטלמ וכן העס אל סעי והוא יכז ויכו מהס אחסי סעי וגו' [יסוסע ז']
וכיון טכפל על סניו אור לו קוס לך [סס] קס לך כתיב אחס סוס
העוונד זנוקונד ומנלח אח זני למנלחמ למה זס אחס נוסל על סניך לא כך
אמרתי לנשכ רבך אח סוס עובר עוצרין ואס לאו אין עוצרין [ססרי]:
(כט) ונשב בגיא וגו'. ולמנחמס לע"א ולע"כ ועמס ישראל טעע אל
סוסקיס וסכל ומחל לך ואני לא זכיתי ליעמל לי:

ד (ה) ועתה ישראל שמע אלהי החקים
ולא משפטים אשר אנכי מלמד אתכם
לעשות למען תחיו ובאתם וירשתם את
הארץ אשר יהוה אלהי אבותיכם נתן
לכם: (ג) לא תספו על הדבר אשר אנכי
מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו לשמר
את מצות יהוה אלהיכם אשר אנכי מצוה
אתכם: (ד) עיניכם הראות את אשר
עשה יהוה בבעל פעור כי כל האיש
אשר הלך אחרי בעל פעור השמידו
יהוה אלהיך מקרבך: (ה) ואתם הדבקים
ביהוה אלהיכם תחיים כלכם היום: שני זככת
(ו) ראהו למדתי אתכם חקים ומשפטים

ת"א ועתה עקדה ט"ט י"ג: ובאתם עקרים וי"ד ז': לא תספו עוצרין ל"ו ח'
וקף ק' ח'. ר"ה כ"ט ח'. זכחיס ס' ח' וס"ח ח'. ננחוח וי' ז'. עקדה ט"ט ח':
ולא תגרעו עוצרין ק' ח'. ר"ה כ"א ז'. זכחיס ס' ח': ואתם וכו' כחונות
ק"א ז'. סססדנין ס"ד ח' וי' ע"ז. עקרים וי"ד ז'. עקדה ט"ט ח': ראה
דכזיס ל"ג ח'. זכונות ס"ט ח':

תרגום אונקלוס

ד (ה) ובען ישראל ששעו לקטנא וירינא די אגא מלף יתכוון למעבר
בדיל דתחון ומעלון וחרתין ות ארעא די יי אלחא דאבכתון
יהיב לכון: (ג) לא תוססון על סתקמא די אגא מסקד יתכוון ולא
תקעוין מציה למסר ות סקינא די אלחבון די אגא מסקד יתכוון:
(ד) עציכוון תחון ות די עבר יי בלתי בעלא שיעור ארי כל זבדא די
מליך בטר בעלא שיעור שיציה יי אלחב סבינך: (ה) ואתיון דארפקתין
בדמלתא די אלחבון קנימין פולכוון יוסא דין: (ו) תני דאלמית יתכוון
ד' (ב) לא תוסיסו. כנון סונס פכסיות זכסילין חטטת ויכין זכולכ ומנש

בְּאֲשֶׁר צִוִּי יְהוָה אֱלֹהֵי לַעֲשׂוֹת כֵּן בִּקְרֹב
הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּאִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ:
(א) וּשְׁמַרְתֶּם וַעֲשִׂיתֶם כִּי הוּא חֻכְמַתְכֶם
וּבִינְתְּכֶם לַעֲיִנֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן אֶת
כָּל־הַחֻקִּים הָאֵלֶּה וְאָמְרוּ רַק עַם־חֻכְמָם
וְנִבְזֵן הַגּוֹי הַגָּדוֹל הַזֶּה: (ב) כִּי מִיָּגוֹי גָּדוֹל
אֲשֶׁר־לוֹ אֱלֹהִים קָרְבִים אֵלָיו כִּי־הוּא
אֵדְהִינּוּ בְּכָל־קָרְאֵנוּ אֵלָיו: (ג) וּמִיָּגוֹי גָּדוֹל
אֲשֶׁר־לוֹ חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים צַדִּיקִים כָּכֹל
הַתּוֹרָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי נָתַן לְפָנֶיכֶם
הַיּוֹם: שְׁנֵי צִוּוּ (ד) רַק הַשְׁמַר לָךְ וְשִׁמְר
נַפְשֶׁךָ מְאֹד פְּנֵת־שִׁבְחָ אֶת־הַדְּבָרִים

ת"א ושמרתם ע"ז ד' ב': חכמתכם שנה ע"ה א': כי מי צרכות ו' ב'. ונגלה
י"ה א' קססדקין ל"ה ה': כה' ל"ה י"ה א' יצננות ו"ע ב' וק"ה א': ומי
גוי צרכות ע"ה א' עקדה שער ו"ה: רק וכו' צרכות ל"ב ב': שבועות ל"ז א':
לצנות ע"ב ו"ה. ונחמות ל"ה ב'. עקדה שער ל"א ו"ח:

תרגום אונקלוס

קִימִין וְדִינִין קָמָא דִּי פִקְנֵי וְיֵי אֱלֹהֵי לְמַעַבְדַּן בְּנֵי אַרְעָא דִּי אַתּוּן עֲאֲלִין
לְחַסְנָן לְמִרְתָּה: (א) וְתִשְׁרֹן וְתַעֲבִדוּן אַרְי הוּא חוּכְמַתְכוֹן וְסִכְלַתְגוּתְכוֹן
לַעֲיִנֵי עַמִּימָא דִּי יִשְׁמְעוּן יֵת כָּל קִימִיָּא הָאֲלִין וְיִשְׁרֹן לְחֹד עִם חֻקִּים
וְסִכְלָתָן עֲמָא רַבָּא דִּינִין: (ב) אַרְי מֵאן עִם רַב דִּי לִיָּה אֱלֹהָא קָרִיב לִיָּה
לְקַבְּלָא צְלוּתִיה בְּעִדָן עֲקִמְתִּיה בְּיֵי אֱלֹהָא בְּכָל עִדָן דְּאִנְחָא מְצַלָן
קַדְמוּדִי: (ג) וּמֵאן עִם רַב דִּי לִיָּה קִימִין וְדִינִין קִשְׁטִין בְּכָל אֹרְיָתָא
הָאָא דִּי אָנָּא יְהִיב קַדְמוּכוֹן יוֹמָא דִּינִין: (ד) לְחֹד אִסְתַּמְר לָךְ וְשִׁר נַפְשֶׁךָ
לִינִיּוֹת וְכֵן לֹא תַגְרֵבוּ [סס]: (ו) וּשְׁמַרְתֶּם. זוּ מַשְׁכֵּס: וַעֲשִׂיתֶם. כַּמְשַׁעְבוּ:
כִּי הוּא חֻכְמַתְכֶם וּבִינְתְּכֶם וּגו'. צֹלַת מַשְׁכֵּסוּ מַכְמִים וּנְצוּכִים לַעֲיִנֵי הָעַמִּים:
(ח) חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים צַדִּיקִים. הַגּוֹיִם וּמְקוֹצִלִים: (ט) רַק הַשְׁמַר לָךְ פִּן

אֲשֶׁר־רָאוּ עֵינֶיךָ וּפְזִיזוּרֹו מְלַבְבְּךָ כָּל
יְמֵי חַיֶּיךָ וְהוֹדַעְתֶּם לְבַגְנֶיךָ וּלְבַגְנֵי בְּנֶיךָ:
(א) יוֹם אֲשֶׁר עֲמַדְתָּ לְפָנַי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בְּחָרֵב בְּאָמַר יְהוָה אֵלַי הִקְהַל־לִי אֶת־
הָעַם וְאִשְׁמַעֵם אֶת־דְּבָרֵי אֲשֶׁר יִלְמְדוּן
לִירְאָה אֶת־י כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר הֵם חַיִּים
עַל־הָאָדָמָה וְאֶת־בְּנֵיהֶם יִלְמְדוּן:
(ב) וְתִקְרְבוּן וְתַעֲמְדוּן תַּחַת הַהָר וְהַהָר
בְּעַר בְּאֵשׁ עַד־לֵב הַשָּׁמַיִם הַשָּׁד עֲגֹן
וְעַרְפֵּל: (ג) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֵלֵיכֶם מִתּוֹךְ
הָאֵשׁ קוֹל דְּבָרִים אַתֶּם שִׁמְעִים וְתִמְוָה
אֵינְכֶם רֹאִים וַיִּלְתִּי קוֹל: (ד) וַיִּגַּד לְכֶם

ת"א ופן וכו' לצנות סס: והודעתם צרכות כ"ה ב'. מ"ק ע"ו א'. קדושין ל' א':
יום וכו' צרכות סס. מ"ק סס. קדושין סס:

תרגום אונקלוס

לְחַדָּא דְלָמָא תַתְּגִישִׁי יֵת שְׁתַּנְּמִיָּא דִּי תַעֲזָן עֵינֶיךָ וְדִלְמָא יַעֲדוּן מְלַבְבְּךָ כָּל
יְמֵי חַיֶּיךָ וְתַהוֹדַעְיִין לְבַגְנֶיךָ וּלְבַגְנֵי בְּנֶיךָ: (א) יוֹמָא דִּי קַמְתָּא קְדָם יְיָ אֱלֹהֶיךָ
בְּחָרֵב בְּדָאָמַר יְיָ לִי בְּגוֹשׁ קְדָמִי יֵת עֲמָא וְאִשְׁמַעֲיִנִין יֵת שְׁתַּנְּמִיָּא דִּי יִלְסֹן
לְמַחַל קְדָמִי כָּל יוֹמָא דִּי אֵינּוּן קִימִין עַל אַרְעָא וְיֵת בְּגִיחֹן וְאִלְסֹן:
(ב) וְקִרְיָתְכוֹן וְקַמְתוּן בְּשִׁפּוּלֵי מִזְרָא וּמִזְרָא בְּעַר בְּאִשְׁתָּא עַד צִוּת
שְׁמִיָּא חֲשׂוּכָא עֲנָנָא וְאִמְיָשְׁתָּא: (ג) וּמְלִיל יְיָ עֲמַכוֹן מְנֵי אִשְׁתָּא כָּל
שְׁתַּנְּמִין אַתּוּן שִׁמְעִין וְדִמְטִין לִיתְכוֹן חֲזוֹן אֱלֹהֵן קָלָא: (ד) וְתַגִּי לְכוֹן יֵת

תשכח את הדברים. אז כסלל תשכמו אותם ותעשו על אמתתם תשכשו
מכמים ונצוכים ולא תעוותו אותם עתה כשכסו תשכשו טובים: (א) יום אשר
עמדת. ויום על מקל שלמעלה ונונו אשר לאו עיניך יום אשר עמדת
צבור. אשר לאית את הקולות ואת הלפידים: ילמדון. ילסון לעצמם:

את־בריתו אשר צוה אתכם לעשות
עשרת הדברים ויכתבם על־שני לוחות
אבנים: (ט) ואתי צוה יהוה בעת ההוא
ללמד אתכם חקים ומשפטים לעשותכם
אתם בארץ אשר אתם עברים שמה
לרשתה: (י) ונגשמרתם מאד לנפשותיכם
כי לאראיתם כל־תמונה ביום דבריהוה
אליכם בחרב מתוך האש: (יא) פן
תשחתו וועשיתם לכם פסל תמונת כד
סמל־תבנית זכר או נקבה: (יב) תבנית
כד בהמה אשר בארץ תבנית כל צפור
בנה אשר תעוף בשמים: (יג) תבנית כל־
רמש באדמה תבנית כל־דגה אשר

ת"א ואותו נדרכו ל' ב' ו' ח' סמדרון כ"ע ז' ונשמרתם נכוח ל' ב' ז'
עקום שער ע"א: כי לא וכו' עקום שער ל"ז: סן וכו' סמדרון כ"ז ח'
ע"א כ"ג ז' סולין כ"ג ח' נכוחות כ"ז ח' המוכס כ"ח ח'

תרנום אונקלוס

קמייה די פקד יתכון למעבר עשרא שתגמין וכתבינון על תרין לוחין
אבניא: (י) ותי פקד וי בעינא סהיא לאלקא יתכון קומין ורעין
למעברכון ותחון בארעא די אחון עברין תפון למדתה: (יא) ותסתפרון
לחרא לנפשתיכון ארי לא חיותין על דמות ביוקא דמליל וי עמכון
בחרב מנו אשחא: (יב) דלקא תתקלון ותעברון לכון צלקא דמות
כל צורא דמות דבר או נוקבא: (יג) דמות על פערקא די בארעא דמות
כל צפר נוקא די סרה באוויר רקיע שמיא: (יד) דמות על רחשא די
ילמדון. ילמון לחמיס: (יז) ואותי צוה ה' ללמד אתכם. מוכס סנע"ס:
(טז) סמל. לוכס: (יח) וסן תשא עיניך. לסמכל נדכר ולחח לז לסעות

במים מתחת לארץ: (ט) ופן־תשא עיניך
השמימה וראית את־השמש ואת־הירח
ואת־הכוכבים כל צבא השמים ונדחת
והשתחית להם ועבדתם אשר חלק
יהוה אלהיך אתם לכל העמים תחת כל־
השמים: (י) ואתכם לקח יהוה ויוצא
אתכם מכור הברזל ממצרים להיות לו
לעם נחלה ביום ההוא: (יא) ויהוה התאנה
ביעל־דבריהם וישבע לבלתי עברו את־
הירדן ולבלתי־בא אלה־ארץ השוכה
אשר יהוה אלהיך נתן לך נחלה: (יב) כי
אנכי מת בארץ הזאת אינני עבר את־

ת"א וסן תשא עקום שער ו'ח: אשר חלק ונלה ט' ז' ע"ז ל' ח'

תרנום אונקלוס

בארעא דמות על גוני די במיא מלרע לארעא: (ט) ודלקא תוקוף עינך
לשמיא ותחני ות שמיא ות סהרא ות פוכבנא כל תלי שמיא ותמעי
ותסגור להון ותפלחינון די זמן וי אלקה יתחון לכל עממיא די תחות
כל שמיא: (י) ותכון קריב וי לדחלמיה ואפס יתכון מנורא דפרוקלא
ממצרים למחיו ליה לעם אחסנא ביוקא דרין: (יא) וסן קדם וי הרה
רנו עלי על שתנסיכון ומנים גדיל דלא למעפר ות ירדנא וקדיל דלא
למעל לארעא טבמא די וי אלקה יתב לך אחסנא: (יב) ארי אגא מאית
בארעא דרא לית אגא עבר ות ירדנא ואחון עברין ומירחון ות ארעא
אמריס: אשר חלק להם. לסמכ לסס. ד"ח לללוסות. לז ונעון ונלעסות
אמריס ללח סמליקס נדכרי סנליסס לסרדס מן סעולס [מגילס ס'] וכן
סוח לוחכ כי סמליקס ללעו צעיניו ללוחו עונו לסנור [סמליס ל']: (יג) סכור.
סוכ סוח כלי סנוזקיס צו סח סוס: (כא) התאנה. כחולל סובו: על
דבריהם. על אודומיסס על עסקיס: (כב) כי אנכי סח וגוטר. אינני

הירדן ואתם עבדים וירשתם את הארץ
הטובה הזאת: (כ) השמרו לכם פן
תשכחו את ברית יהוה אלהיכם אשר
ברת עמכם ועשיתם לכם פסל תמונת
פל אשר צוה יהוה אלהיך: (כז) כי
יהוה אלהיך אש אכלה הוא אל קנא: פ
(כח) כירתוליד בנים ובני בנים ונושנתם
בארץ והשחתם ועשיתם פסל תמונת
פל ועשיתם הרע בעיני יהוה אלהיך
להכעיסו: (כט) העידתי בכם היום את
השמים ואת הארץ כי אבד תאבדון

ת"א כי ה' כחונת ק"ל צ' סוטה י"ד ח' ע"ו ל"ד ז' ו"מ ח' כי תוליד ונגלה
ל"א ז' געין ס"מ ח' ונושנתם געין טס סנהדרין ל"ח ח'

תרגום אונקלוס

טבתא קדא: (כ) אסתפרו לכו דלקא תתגשו ית קמא ד"י אלקהו
די גזר עמכו ותעבדון לכו צלם דמות פולא די פקדה "י אלקה:
(כז) ארי "י אלקה מימריה אשא אכלא הוא אל קנא: (כח) ארי תלדון
בנין ובני בנין ותתעסקון בארעא ותחבלון ותעבדון צלם דמות פולא
ותעבדון דביש קדם "י אלקה לארנא קדמוהי: (כט) אסתהירת בכו
ימא דין ית שמאי ית ארעא ארי מיבד תיבדון פסרע מעל ארעא די
עובר. מחסר שנת וסיכין יעבור אלא אף עלוונתי איס עוזרים: (כ) תמונת
כל תמונת כל דבר: אשר צוה ה'. אשר לוך שלל לעשות: (כד) אל
קנא. מוקא לנקוס אנסד"מנט זלע"ו ותחסרה על רוגזו לספרע מעוזדי
ע"ח: (כה) ונושנתם. רנו לס סיגלו ונגס לכוף שונס מלות וממסס
ושניס שס כמנין ונושנתם [סנהדרין ל"ח] וסול סקדיס וסגלס לכוף שמוס
מלות וממסס וסקדיס שתי שניס לכושנתם כדי שלל יתקייס זסס כי אכד
תלדון וזכו שטמור ויסקוד ה' על סרעס ויציס אלינו כי לדיק ה' אלסינו
[דינאל ט'] לדיק עסע עמנו שטמור לסציס שתי שניס לפני זונס:
(כו) העדותי בכם. סני מזוניס לסיוס עדיס ססתריתי זסס: (כח) ועבדתם

מהר מעל הארץ אשר אתם עבדים את
הירדן שמה לרשתה לאתאריכו ימים
עליה כי השמר תשמרון: (כ) והפיץ
יהוה אתכם בעמים ונשאתם מתי
מספר בגוים אשר ינהג יהוה אתכם
שמה: (כא) ועבדתם שם אלהים מעשה
ידי אדם עין ואבן אשר לא יראו ולא
ישמעו ולא יאכלו ולא יריחו:
(כב) ובקשתם משם את יהוה אלהיך
ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל
נפשך: (כג) בצר לך ומצאוך כל הדברים
האלה באחרית הימים ושבת עדי יהוה
אלהיך ושמעת בקלו: (כד) כי אל רחום

ת"א ושבתי עקס טכ ח'

תרגום אונקלוס

אתון עבדי ית ירדנא תמן למירתה לא תורכו ימין עלה ארי אשמיצאה
תשמיציו: (כ) ויבדד "י יתכוז בני עממיא ותשמיציו עס דמנין פשממיא
די יבדד "י יתכוז לתמן: (כא) ותפלחון תמן לעממיא פלמי מעותא
עובד ידי אנשא אעא ובאנא די לא חזו ולא שמעין ולא אכלין ולא
מריחין: (כב) ותתבעון מתמן ית דתלתא ד"י אלקה ותשקח ארי תבעי
מן קדמוהי בקל לקה ובכל גפשה: (כג) פד ייעוק לך וישקחנך פל
פחגמיא האלון פסוף יומיא ותחוב לך תלתא ד"י אלקה ותקבל למימריה:
(כד) ארי אלקה רחמיא "י אלקה לא ישקחנך ולא יחבלנך ולא יגשי
שם אלהים. כתגונו ושטחס עוזדיס לעוזדיס כלילו חסס עוזדיס
לסס: (לא) לא ירפך. מלסחזיק כך זידיו ולסון לא יכפך לסון לא יפעיל
סול לא יתן לך כפיין לא ימריש אותך מאללו וכן סחזמיו ולא סרפנו [סיכ

יהוה אלהיך לא ירפך ולא ישחיתך ולא
ישבח את ברית אבתיך אשר נשבע
להם: (33) כי שארנא לימים ראשנים
אשר יהיו לפניך למזיהיום אשר ברא
אלהים אדם על הארץ ולמקצה השמים
ועד קצה השמים הנהיה בדבר הגדול
הזה או הנשמע כמהו: (33) השמע עם
קול אלהים מדבר מתוך האש כאשר
שמעת אתה ויחי: (77) או הנסה אלהים
לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי במסת
באתת ובמופתים ובמלהמה וביד

ת"א כי שאל מנינה י"א ז' למן היום שס ע"ב ו"ג ח' מנהרין מ"ז ע"ב ז' השטר
עקרים וז' ע"ח: או הנסה בזכות ע"ח ח' ונגלה י"א ח'

תרנום אונקלוס

ית קמא דאברהם די קיים להון: (33) ארי שאל גען לוימא קמאי
די הו קדמך למן ימא די ברא וי אדם על ארעא ולמספיי שמאי ועד
ספי שמאי הנה דמהגמא רבא דרין או האשמתע דקתיה: (33) השמע
עמא קל מקרא דיי מליל מנו אשתא קמא די שמעת את ואתקיים:
(77) או נסין העבר וי לאתגלאה למפרק ליה עם מגו עם גניסין דאתין
ובמפתין ובקרבא ובידא תקיפא וברעא מרמא ובהונין וברבין ככל
ז' טלל נקד ארסנו. כל נסון רסיון ווסב על נסון ופעיל ונתפעל כמו
הכסה להם [ונלכיס ז' ד'] תן לה רסיון סרף ונוני [דזכרס ט'] הסרס
מוני: (לב) לימים ראשונים. על יוים ראשונים: ולמקצה השמים.
וגם טלל לכל הכוזאים אשר ונקלס אל קלס זה פשוטו. ונדלכו מלמד על
קומתו של אדם שיהיה מן הסרץ עד השמים [מניגס י"א] והוא שיעור
עלמו אשר ונקלס אל קלס: הנהיה בדבר הגדול הזה. ונסו בדבר הגדול
השמע עם וגו': (לד) הנסה אלהים. כפי עשה נמים שום אלוה לבא לקחת
גוי וגומר. כל סה"ן הללו חמיכות סן לכך נקודות סן במעף פתח הסה"ס

חוקה ובזרוע נטויה ובמזראים גדלים
ככל אשר עשה לכם יהוה אלהיכם
במצרים לעיניך: (33) אתה הראת לדעת
כי יהוה הוא האלהים אין עוד מקבדו:
(33) מן השמים השמיעה את קלו ליסרה
ועל הארץ הראך את אשו הגדולה
ודבריו שמעת מתוך האש: (33) ותחת
כי אהב את אבתיך ויבחר בזרעו אחריו
ויוציאך בפניו בכחו הגדל ממצרים:
(33) להוריש גוים גדלים ועצמים ממך

ת"א הראת לה ל"ב ז' כי ה' שס ע"ב: אין עוד מנהרין מ"ז ע"ב. חזנין י' ז':

תרנום אונקלוס

די עבד לבון וי אלהבון במצרים לעיניכון: (33) את איתחזיתא למדע
ארי וי הוא אלהים לית עוד בר מניה: (33) מן שמאי אשקעך ית קל
מזמריה לאלמיתך ועל ארעא אחנך ית אשתיה רבתא וסתגמיהו שמעת
כנו אשתא: (33) וקלף ארי רחום ית אבהתך ואתרעי בגניהון בתריהון
ואפקך במזמריה בחיליה רבא ממצרים: (33) לתרבא עמין וברבין
הכשנע השמע הכסה: במסות. על ידי נסיונות סודיעס גזרותיו כגון
המסלר עליו [שננות ח'] אס אוכל לעשות כן הכי זה נסיון: באותות.
כסיונין לסמנין סהוא שלמו של וקוס כגון וס זה צידך [סס ד']:
ובמופתים. סס נפללות סהציל עליסס נכות מופללות: ובמלחמה. ניס
שלאור כי ס' נלסס לסס [סס י"ח]: (לה) הראת. כהכנומו איתחזיתא
כשנתן סק"ס את הסורה פתח להס שצבע קיעיס וכסס שקרע את העליוני'
כך קרע את הסתונים וכלו סהוא ימדי לכך נלמד אתה הלכת לדעס:
(לז) ותחת כי אהב. וכל זה תחת אשר אהב: ויוציאך בפניו. כלסס סהנסיג
כנו למניו שנלאור ויסע ונלך סללסיס סהולך וגו' וילך ונלסיסס [סס
י"ד]. ד"ח ויוציאך בפניו כפני אצותיו כנס שנלאור נגד אצותס עשס פלל
[סלסיס ע"ס] ואל תחונס על סהזכירס כלסון ימיד סהכי כהנס כלסון ימיד
ויצטר זרעו אחריו: (לח) מפק מפניך. סקססו ודכססו לסויס מפניך

מפניך להביאך לתת לך את ארצם
נחלה ביום הזה: (ט) וידעת היום והשבת
אל לבבך כי יהוה הוא האלהים בשמים
ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד:
(י) ושמרת את חקיך ואת מצותיו אשר
אנכי מצוה היום אשר ייטב לך ולבניך
אחריך ודמען תאריך ימים על הארמה
אשר יהוה אלהיך נתן לך כל הימים: פ
שלישי (י) או יבדיל משה שלש ערים
בעבר הירדן מזרחה שמש: (י) לנס
שמה רוצח אשר ירצה את דעהו בבלי
דעת והוא לא שגא לו מתמל שלשם

ת"א וידעת ר"ס טס. בעין ל"ז ב': הוא וכו' טס טס: או יבדיל ונכות ט'
ה': לנס וכו' כועס ו'ע' ה'. סנהדרין ל"ב ב': והוא לא ונכות ו' ב':
וגם טס ה':

תרגום אונקלוס

ותקפין מגד מן קדשך לאעלותך למתן לך ית ארעהון אחסנא ביומא
הדין: (ט) ותידע יומא דין ותחוב ללבך ארי יי הוא האלהים דשכינתיה
בשמיא מלעילא ושלש על ארעא מלרע לית עוד פר מניה: (י) ותמרי
ית קמוהי ונת פקדוהי די אגא מספיד לך יומא דין די ייטב לך ולבנך
בתרך ויבדיל דתוריק יומין על ארעא די יי אלקה יתיב לך כל יומא:
(י) דבן אפריש משה חלת קרוין בעברא דהרדגא מדנח שמשא:
(י) למערוק לתמן קטולא די יקטול ית חבריה בלא מדעיה והוא לא
גויס גדולים ועליונים נעך: כיום הזה. כאשר אתה כואב היום: (מא) אז
יבדיל. כחן לז לסיבות חכד לדכר טיבדילס וחק על פי שליחן קולעות עד
טיבדלו חותן של חרץ כנען חכר נעש מנוס טלפטר לקיימס חקיימס
[ונכות ט'] בעבר הירדן מזרחה שמש. צלותו עכר שנמזכרס של יכדן:
מזרחה שמש. לפי טסול דנוק נקודס ר"ס בחטק וזכרס של טנעס וקוס

וגם אל אחת מן הערים האל וחי:
(י) את בצר במדבר בארץ המישר
לראובני ואת ראמת בגלעד לנדי ואת
גולן בפשן למנשי: (י) וזאת התורה
אשר שם משה לפני בני ישראל:
(י) אלה העדות והחקים והמשפטים
אשר דבר משה לפני ישראל בצאתם
ממצרים: (י) בעבר הירדן בניא מול
בית פעור בארץ סיוח מלך האמרי
אשר יושב בחשבון אשר הפה משה
ובני ישראל בצאתם ממצרים: (י) ויירשו
את ארצו ואת ארץ ו עוג מלך הבשן
שני מלכי האמרי אשר בעבר הירדן

ת"א בצר טס טס: וזאת התורה יומא ע"ב ב'. ונכות ל"ב ב':

תרגום אונקלוס

סני ליה מאתמלי ומדקדמוהי ויערוק להרא מן קרוינא האלין ותקמס:
(י) ית בצר במדברא בארע מישרא לשבטא הראובני ונת ראמות
בגלעד לשבטא דגד ונת גולן במתנן לשבטא דמנשה: (י) ורא אוריחא
די סדר משה קדם בני ישראל: (י) אלין סהדוהא וקמסא ודיניא די
מליל משה קדם בני ישראל במיפקהון ממצרים: (י) בעברא דהרדגא
בחילתא לקביל בית פעור בארע סיוח מלכא אמרעה די יתב בחשבון
די מקא משה ובני ישראל במיפקהון ממצרים: (י) ויריחו ית ארעיה
וית ארע עוג מלכא דמתנן תרין מלכי אמרעה די בעברא דהרדגא מדנח
זכימס טענעס: (מד) וזאת התורה. זו טסול עמיד למכר חכר פכסס זו:
(מה) אלה העדות אשר דבר. סס סס חכר דכר כלחס מנלכיס חכר
וטנלס לסס צערכות ונולח חכר צעכר היכדן טסול צנזכס טסעכר חכני

מִזְרַח שֶׁמֶשׁ: (ס) מְעַרְעֵר אֲשֶׁר עַל-שְׁפַת-
גַּחַל אֲרֶנְזָן וְעַד-הַר שִׂימֹן הוּא חֶרְמוֹן:
(ט) וְכִלְיֵי הָעֶרְבָה עִבְרֵי הַיַּרְדֵּן מִזְרַחָה וְעַד
יַם הָעֶרְבָה תַּחַת אֲשֶׁר דַּת הַפְּסָנָה: פְּרִיבְעֵי
ה' (ב) וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל-כָּל-יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר
אֱלֹהִים שִׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל אֶת-הַחֲקִים וְאֶת-
הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי דֹבֵר בְּאָזְנֵיכֶם
הַיּוֹם וּלְמַדְתֶּם אֹתָם וּשְׁמַרְתֶּם לַעֲשׂוֹתָם:
(ג) יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כִּרְתַּת עִמָּנוּ בְּרִית בְּחֶרֶב:
(ד) לֹא אֶת-אֲבוֹתֵינוּ כִּרְתַּת יְהוָה אֶת-
הַבְּרִית הַזֹּאת כִּי אֲתָנוּ אֲנַחְנוּ אֱלֹהֵי פֶה
הַיּוֹם כְּלָנוּ חַיִּים: (ה) פָּנִים וּבְפָנִים דֹּבֵר
יְהוָה עִמָּכֶם בְּהַר מִתְּוֵךְ הָאָשׁ: (ו) אָנֹכִי

ת"א ולמדתם יצוה ק"ט ז': פנים עקרים מ"ג ס"ח ופ"ח:

תרגום אונקלוס

שֶׁמֶשׁ: (ס) מְעַרְעֵר דִּי עַל פִּי גַחַל דְּאֲרֶנְזָן וְעַד טַרְיָא דְשִׂימֹן הוּא
חֶרְמוֹן: (ט) וְכָל מִישְׁרָא עִבְרָא דְרִדְנָא סְדִינְתָא וְעַד יַמָּא דְמִישְׁרָא
תַּחַת מִשְׁפַּח מְרַמְתָּא:
ה' (ב) וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְכָל יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר לְהוֹן שִׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל יְיָ קִמְיָא
וְרַת דִּיגָא דִּי אָנָּא מְמַלֵּל קְרַמְיָאן וְיָמָא דִּין וְתַלְמִין וְתַהוֹן
וְחִסְרִין לְמַעַבְדְּהוֹן: (ג) יְיָ אֱלֹהֵנָּא זִנְר עִמָּנָא קִים בְּחֶרֶב: (ד) לֹא עִם
אֲבֹתֵנָּא זִנְר יְיָ יְיָ קִמְיָא דִּין אֱלֹהֵן עִמָּנָא אֲנַחְנָא אֵלֵין דְבָא יְיָמָא דִּין
פִּילְנָא קְרַמְיָן: (ה) מְמַלֵּל עִם מְמַלֵּל מִלֵּיל יְיָ עִמְכֹון בְּטַרְיָא מִנּוּ אֲשַׁמָּא:
הִים זַמְעַכְּ: ד' (ו) לֹא אֶת אֲבוֹתֵינוּ כִּלְכַד כַּח ה' וְגוֹמַר. כִּי אֲתָנוּ.
פִּינִים זַמְיָם. ח"כ זַכְכִּים כַּךְ אֲמַר מֹשֶׁה אֵל תַּלְמוּרוּ אֵלֵי מִטְעַס אֲחִיכֶם עַל לֹא
דַּבֵּר כַּדְרַךְ סַבְקִסְכוּר עוֹשֵׂס זִין מוֹכַר לְלוֹקָס הִכִּי הִלוֹקָס עֲלָנוּ מוֹדַבֵּר

עִמָּךְ בֵּין יְהוָה וּבֵינֵיכֶם בְּעַת הַהוּא
לְהַגִּיד לָכֶם אֶת-דְּבַר יְהוָה כִּי יֵרְאוּכֶם
מִפְּנֵי הָאָשׁ וְלֹא-עֲלִיתֶם בְּהַר לְאֹמֵר: ס
לְצִיבוּר (י) אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר
הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים:
(י) לֹא יְהִי לָךְ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל-
פָּנֵי: (ס) לֹא תַעֲשֶׂה לָּךְ פֶּסֶל כָּל-תְּמוּנָה
אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם וּמִמַּעַל וְאֲשֶׁר בָּאֶרֶץ
מִתַּחַת וְאֲשֶׁר בַּמַּיִם וּמִתַּחַת לָאֶרֶץ:
(ט) לֹא-תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם כִּי
אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵל קָנָא פְקֹד עֵינֵי אֲבוֹת
עַל-בָּנִים וְעַל-שְׁלֵשִׁים וְעַל-רִבְעִים
לְשָׁנָאֵי: (י) וַעֲשֵׂה חֶסֶד לְאֱלֹפִים לְאֹהֲבֵי

ת"א לא תעשה עקרים מ"ג ס"ח: בשמים ל"ה כ"ד ז':

תרגום אונקלוס

(ס) אָנָּא מְרִיתִי קָמִים זִין סִימְרָא דִּי וּבֵינֵיכֹון בְּעִדְנָא תְּהִיא לְתוֹאָה
לְכוּן יְיָ פְתַנְקָא דִּי אֲרִי דְחַלְמִין סוּן קַדִּים אֲשַׁמָּא וְלֹא סַלְקִמִין בְּטוֹרָא
עַד אֲמַר: (י) אָנָּא יְיָ אֱלֹהֶיךָ דִּי אֲסַקְתָּךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּיחָא:
(י) לֹא יִהְיֶי לָךְ אֱלֹהֵא אֲוִתִּין בְּרַ מְנִי: (ס) לֹא תַעֲבֹד לָךְ זָלִם קָל
דְּמִחָא דִּי בְּשִׁמְיָא מְלַעֲלֵא וְדִי בְּאֶרֶץ מִצְרַע וְדִי בְּמִיָּא סַלְרַע לְאֶרֶץ־עֵמֶת:
(ט) לֹא תַסְגֹּד לְהוֹן וְלֹא תַסְלַחֲיִנוּן אֲרִי אָנָּא יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֵל קָנָא סַסְעַד
חֲוִי אֲבָהוֹן עַל גְּזִין סְרַדִּין עַל דִּר תְּלִיחָאֵי וְעַל דִּר רְבִיעֵאֵי לְשָׁנָאֵי בְּרַ
סְשַׁלְמִין קְנָא לְסַחְטֵי בְּתַר אֲבֹתֵהוֹן: (י) וְעַבְדִּי מִיבִי לְאֱלֹפִי דִּרִין לְרַחֲמֵי
עוֹכֵס: (ה) לֹא מוֹכַר עַל דַּבֵּר ה' עוֹכֵס זַכַּר מוֹחֵךְ אֲשֶׁם לְאֲמַר אֲנִי
ה' וְלֹאֲנִי עוֹמֵד זִין ה' וּבֵינֵיכֶם: (ו) עַל פָּנֵי. זַכַּל מוֹכֵס אֲשֶׁר אֲנִי טַס חֲסוּ
כָל הַעוֹלָם. ד"ח כָּל זִמְן טַחֲנֵי קִיִּים: עַסְכַּת הַדַּבְרוֹת זַכַּר מִיַּרְכַּסִּים:

ולשמרי מצותיו: ס (י) לא תשא את-
שם יהוה אלהיך לשוא כי לא ינקה יהוה
את אשר ישא את-שמו לשוא: ס
(י) שמור את-יום השבת לקדשו כאשר
צוה יהוה אלהיך: (י) ששת ימים תעבד
ועשית כדמלאכתך: (י) ויום השביעי
שבת ויהוה אלהיך לא תעשה כל-
מלאכה אתה ובנך ויביתך ועבדך
ואמתך ושורך וחמרך וכל-בהמתך
וגרך אשר בשעריך למען ינוח עבדך
ואמתך כמוך: (י) וזכרת כי-עבד
היית ו בארץ מצרים ויצאך יהוה אלהיך
משם ביד חזקה ובורע גמולה על-בן צורך

ת"א שמור זככות כ' ה' . ל"ה כ"ז ה' . עקרים ו'ג פכ"ו . טבועות כ' ז' : כאשר
צורך טבת פ"ז ז' . סנהדרין ל"ו ז' : ושורך ז"ק ל"ד ז' : וגרך יבנות ו"ה ז' :
למען וכו' ט"ז ט"ז ט"ז :

מצותי ק' תרגום אונקלוס

ולגברי סקדי: (י) לא תימי בשמא דיי אלהך למנא ארי לא זפי
יי ית די יימי בשמיה לשקרא: (י) טר ית יוסא דשבתא לקדשותיה
קמא די סקדך יי אלהך: (י) שפא יומין תפלה ותעבד כל עבדתך:
(י) ויומא שביעאה שבתא קדם יי אלהך לא תעבד כל עבדתא את
יבך ויביתך ועבדך ואמתך ותורך ותמרך וכל בעירך וגיורך די בקרנך
בדיל דיגות עבדך ואמתך קותך: (י) ותדבר ארי עבדא הויחא בארעא
דמצרים ואפקך יי אלהך סתמן בידא תקיסא וברעא מרמא על בן
(י) שמור . וזכרונות הוא אונג זכור טניס זכור סד זכר וזכר סתם
נלמנו וזכרונות סתם נלמנו [נכילתא]: כאשר צוך . קודם נחן מוכה
זכרה [טבת פ"ז]: (טו) וזכרת כי עבד היית וגו' . על נחן כן סדך

יהוה אלהיך לעשות את-יום השבת: ס
(י) כבוד את-אביך ואת-אמך כאשר
צוה יהוה אלהיך למען יאריכך ימך
ולמען ייטב לך על האדמה אשר יהוה
אלהיך נתן לך: ס (י) לא תרצה: ס
ולא תנאף: ס ולא תגנב: ס ולא תענה
ברעה עד שוא: ס (י) ולא תחמד אשת
רעה: ס ולא תתאוה בית רעה שדהו
ועבדו ואמתו שורו וחמרו וכל אשר
לרעה: ס חמישי (י) את-הדברים האלה
דבר יהוה אל-כל-קהלכם בהר מתוך
האש הענן והערפל קוד גרוד ולא יסף

ת"א למען קדושי ל"ט ז' . וי' ה' . ז"ק ל"ה ה' . מלין קמ"ה ה' : את הדברים
עקרים מ"ז פ"א . וי"ג ט"ז . ופ"ז ופכ"ד : קול גדול טועה ל' ז' . סנהדרין י"א ה' :

תרגום אונקלוס

סקדך יי אלהך למעבד ית יוסא דשבתא: (י) יקר ית אבוק וית אסף
קמא די סקדך יי אלהך בדיל דיורכין יוסא וגדיל די יימי לך על
ארעא די יי אלהך ירב לך: (י) לא תקטול גפוש: ולא תגוף: ולא
תגנב: ולא תסהיד בתרך סהדותא דשיקרא: (י) ולא תחמיד אמת
תרך ולא תירוג בית תרך תקליה ועבדיה ואמתיה תוריה וחסריה
וכל די לתרך: (י) ית סתמא האלין מליל יי עם כל קהלכון פטרך
סגו אשקא ענא ואמיטתא קל רב ולא ספק וכתבינו על תרין לית
סתים לו עבד ותסמור ונלמנו [סנהדרין כ"ז]: (טו) כאשר צוך . אף על
כבוד אב ואם כלטו זכרה טנלמנו טס טס לו סק ונמטט [טמות ט"ז]:
(י) ולא תנאף . חין לשון ניוסף אלל זלסת חיס: (יח) לא תתאוה . לא
תיכוב אף הוא לשון מערה כמו סמנד למדח [זכאשי ז'] דמתכנתיין
דנכנג לנחשו: (יט) ולא יסף . מתכנתיין ולא ספק [לפי שנתם זכר ודס

ויכתבם על שני לוחות אבנים ויתנם אלי:
(כ) ויהי כשמעכם את הקול מתוך החשך
והקור בער באש ותקרבו אלי כל ראשי
שבטיכם וקניכם: (כא) ותאמרו יהוה ראנו
יהוה אלהינו את כבודו ואת גדלו ואת
קלו שמענו מתוך האש היום הוה ראנו
כי ידבר אלהים את האדם וחי: (כב) ועתה
למה גמות כי תאכלנו האש הגדלה
הזאת אם יספיק אנחנו לשמע את קול
יהוה אלהינו עוד ומתנו: (כג) כי מי כל
בשר אשר שמע קול אלהים חיים מדבר
מתוך האש כמנו וחי: (כד) קרב אתה
ושמע את כל אשר יאמר יהוה אלהינו

ת"א היום הוה עקום טעם ח"ד: כי מי וכו' עקום טעם ח"ה:

תרגום אונקלוס

אבנא ויבנינן לוי: (כ) וקח קמ"שקעבון ית קלא גגו השוקא וטורא
קעיר באשקא וקרבחון לחי קל רישי שבטיכון וקביכון: (כא) ואמרתון
הא אחונא וי אלהנא וי קריה ויח רבותיה ויח קל מימריה שמענא
טנו אשקא ויקא רבין תניא ארי מחמליל מן קדם וי עם אנשא
ומתקני: (כב) וקען למא נמות ארי תקלינא אשקא רבא תרא אם
מוססין אנהנא למשמע ית קל מימרא דיי אלהנא עוד מיתין אנהנא:
(כג) ארי טאן קל בשקא דיי שמע קל מימרא דיי קמא דממליל טנו
אשקא קוחנא ואתקני: (כד) קרב את ושמע ית קל דיי יימר וי אלהנא
חינו יכול לדבר כל דכחו נכסיוס חסח ולריך לסמיק ומדת הקצ"ס חינו
כן לא חיס מוסק ויחלא חיס מוסק לא חיס ויסיק) כי קילו חזק וקיים לעולם.
דבר חסר לא יפק לא חוסיק לסכחות נלוואו פוונני: (כד) ואת תדבר

ואת תדבר אלינו את כל אשר ידבר
יהוה אלהינו אליך ושמענו ועשינו:
(כ) וישמע יהוה את קול דבריכם
בדברכם אלי ויאמר יהוה אלי שמעתי
את קול דברי העם הזה אשר דברו
אליך היטיבו כל אשר דברו: (כא) מי
יתן והיה לבכם זה להם ליראה אתי
ולשמר את כל מצותי כל הימים למען
יישב להם ולבניהם לעלם: (כב) לך אמר
להם שובו לכם לאהליכם: (כג) ואתה פה
עמד עמד וואד ברה אליך את כל המצוה
והקיים והמשפטים אשר תלמדם ועשו
בארץ אשר אנכי נתן להם לרשתה:

ת"א ואת וכו' עקום טעם ח"ד: מי יתן וכו' ח"ה. עקום טעם ח"ה. וטעם
ח"ד: למען וכו' ח"ה: לך אמר טעם ח"ה. בילה ח"ה. ח"ה. ח"ה. ח"ה.
ג' וכו' ח"ה. יצווח ח"ה. ח"ה. ח"ה. ח"ה. עקום טעם ח"ה:
ואתה וכו' טעם ח"ה. ונגלה ח"ה. ח"ה. יצווח ח"ה. ח"ה. ח"ה. ח"ה.

תרגום אונקלוס

וצת תמליל עמנא ית קל די ימליל וי אלהנא עשף וקבל ונעביר:
(כ) ושמע קדם וי ית קל שתנטיכון במלכותון עמי ואמר וי לי שמעי
קדמי ית קל שתנטי עמא רבין די כלילו עשף אתקינו קל די כלילו:
(כא) לוו דיחי לבא רבין להון לסדחל קדמי ולבשר ית קל שקדי קל
וימא קדיל דיישב להון ולבניהון לעלם: (כב) אנויל וימיר להון חובו
לכון למשגבניכון: (כג) ואת חוי קאים קדמי ואמליל עשף ית קל
תסקדתא וקמיא ודינא די תלמינן ונעבדון פארעא די אגא יתיב להון
אלינו. הסתחם חס כמי כנכס טלסערתי עליכם ודפיתם חס ידי כי

(כט) ושמרתם לעשות כאשר צוה יהוה אלהיכם לא תסרו ימין ושמאל: (ל) בכל הדרך אשר צוה יהוה אלהיכם אתכם תלכו למען תחיון ושוב לכם והארבתם ימים בארץ אשר תירשון: ו (ב) וזאת המצוה החקים והמשפטים אשר צוה יהוה אלהיכם ללמד אתכם לעשות בארץ אשר אתם עברים שמה דרשתה: (ג) למען תירא את יהוה אלהיך לשמראת כל חקתי ומצותי אשר אנכי מצוה אתה ובנה ובן בנה כל ימי חייך ולמען יארבן ימך: (ד) ושמעת ישראל ושמרת לעשות אשר יטב לך ואשר תרבוץ מאד כאשר דבר יהוה אלהי

ת"א וזאת וכו' ז"ק ס"ב ח': למען עקדה שער מ"ד:

תרגום אונקלוס

למירתה: (כט) ותשרון למעבד במא די פקיד וי אלהכון יתכוון לא תסרון לימינא ולשמאלא: (ל) בכל ארעא די פקיד וי אלהכון יתכוון תתכוון גדיל דתיחון ויישב לכוון ותורכוון יומין בארעא די תירחון: ו (ב) ורא תפקידתא קומיא ודיניא די פקיד וי אלהכון לאלפא יתכוון למעבד בארעא די ארעון עברין תמן למירתה: (ג) גדיל דתתחל קדם וי אלהך למטר ית כל קומתו ופקודו די אגא מספק לך את וירך ובר בך כל יומי חייך וגדיל דירכוון יומך: (ד) ותקבל ישראל ותשר למעבד די יישוב לך ודי תסגון לתרא במא די מליל וי אלהך לחימי טאינכס חרדים להחקצו עליו ואלהב וכו' לא היס יפס לכם ללמוד

אבתך לך ארץ זבת חלב ודבש: פ (ד) שמע ישראל יהוה יהוה אחד: (ה) ואהבת את יהוה אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך: (ו) והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוה היום על לבבך: (ז) ושננתם לבניך ודרבתם

ת"א שמע צרכות ו' ח' י"א ב' י"ג ח' ע"ו ח' וע"ו ב' טבת ע"ב ב' פקחים כ"ו ח' ו' כ"ה ל"ב ב' ונגלה ע' ב' ו' ח' סופה ל"ב ח' ונ"ח ח' געין כ"ו ב' סנהדרין ס"ג ב' ונחמות ל"ד ב' סולין ל"ח ח' עקדים נ"ב פ" ופי"ג: ואהבת צרכות כ"ד ח' וס"ג ב' יונת ס"ו ח' בכל וכו' צרכות ע"ו ב' יונת ס"ב ח' סנהדרין ע"ד ח' והיו צרכות י"ג ח' ונגלה ע' ב' ו' ח' סופה ל"ב ב' ונ"ח ח' עקדה שער כ"ח ו' ח' חנומה: אשר וכו' צרכות י"ב ב' וע"ו ח': על לבבך שס ע"ו ב' וע"ו ב' פקחים כ"ו ח' ונגלה כ' ח': ושננתם צרכות י"ד ב' קומין ל" ח' ו' דרברת צרכות י"ג ב' יונת י"ע ב':

ע' רבתי ד' רבתי תרגום אונקלוס

דאבדתך לך ארעא עבדא חלב ודבש: (ד) קביל ישראל וי אלהנא וי חד: (ה) ותרתם ית וי אלהך בכל לבך ובכל נפשך ובכל נקסך: (ו) ויהון שתמניא האליון די אגא מספק לך יומא דין על לבך:

נסי סבוכה ולא ללמוד ונני: ו (ד) ה' אלהינו ה' אחד. ה' סהול אלהינו עמה ולא אלהי האומות ע"ח הוא עמיד לסיות ה' אחד שנאמר כי אז הספוך אל עושים שפה צדוק לקרוח כלם צדס ה' [לפני ג] ואל' זיוס סהול יסיה ס' אחד ושמו אחד [זכרים י"ד]: (ה) ואהבת. עשה דצרכו מלכס' חינו דומס עושה מלכס' לעושה מירכס' סעושה אלל רצו מירכס' כסוהו מטרס' עליו מניחו וסולך לו [ספרי]: בכל לבבך. צשני יכריך. דבר חסר סול ככל לצדך שלל יסיה לצך חוקו על סנקוס [סס]: ובכל נפשך. אפילו סוה נוטל חת נפסך: ובכל מארך. ככל ונוויד יס לך חס סמומו מביז עליו מנופו לכך נלמר ככל מלךך [צרכות כ"ד]. ד"א ככל מלךך ככל מרס ומרס סמווד לכך זין צמדס טוכס זין צמדס סורענו' וכן דודו סוה אונר כוס ישועות אשאלוגו' [ספרי] קס"ו] לרס ויגון אמלל וגו' [סס]: (ו) והיו הדברים. ומסו כסלכס' וסיו סדצרכים סללס סמווד כך חסס מוכר כסקס' ומלצק דצרכיו: [ספרי]: אשר אנכי מצוה היום. לא יסיה צעיניך כדיוטמלס יססס סלין חסס סופסס אלל כחדסס ססכל לנין לקרלסס [סס]. דיוטמלס מלוח סמלך סלסל צונכס: (ז) ושננתם. לשון סודו סוה סיסיו ממוודים

בשבתך בבירתך ובלכתך בדרך
ובשכבך ובקומך: (ט) וקשרתם לאות
על ידך והיו לטטפת בין עיניך:
(ט) וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך:ם
ששי (י) והיה כריביאך והיה אלהיך אל-
הארץ אשר נשבע לאבתך לאברהם
ל'יצחק וליעקב לתת לך ערים גדולות

ת"א בשבתך וכו' ברכות י"א ח' וע"ז ח' סוכה כ"ה ח': לאות ברכות י"ד ב' געין
מ"ה ב' מנחות ל"ב ח' ו"ה ח' ו"ז ח' וע"ז ב' ערכין ג' ב': על ירך מנחות
ל"ו ח' ערכין י"ט ב': לטטפת זכחים ל"ו ב' מנחות ל"ד ב' ו"ז ח' ערכין ג'
ב': בין עיניך מנחות ל"ז ח': וכתבתם ברכות י"ד ח' וע"ז ב' שנה ק"ג ב'
געין ע"ד ב' מנחות ל"ב ח' ל"ד ח' ו"ז ח' וע"ז ח': מזוזות מנחות ל"ד ח':
ביתך יומא י"א ח': מנחות ס"ט מולין ק"ה ב': ובשעריך יומא ס"ט כל המעשה
ערכין מ"ג פ"ה: ובתים מולין י"ז ח':

תרבות אונקלוס

(א) ותקנינו לנגד ותמליל בהון במחבך בביתך ובמחבך במרחא
ובמשכבך ובמקומך: (ט) ותקנינו לאת על ירך והיו לחסלון בין
עינך: (ט) ותקנינו על מזוזות ותקנינו בסיפי ביתך ובתענה: (י) והיו
ארי ועלך וי אלהך לארעא די קנים לאברהם לאיצחק וליעקב
צפיד טאס ישאלך חסד דבר לא תהא לריך לגונגס זו אלא אומר לו וידי:
לבניך. אלו התלמידים וננינו בכל נקוס סהתלמידים קרוים צנים שנאמר
צנים חסד לה' אלהיך [דצנים י"ד] ואומר בני הנביא! חסד צנית אל
[ומלכים ז' ב'] וכן דמוקו שלמד חוסד לכל ישראל וקראם צנים שנאמר ועתה
צני אל השלו [ד"ה ז' כ"ט] וכסם סהתלמידים קרויים צנים שנאמר צנים
חסד לה' אלהיכם כך הכז קרוי אז שגא' אזי רכז ישאל ויגומר
[ומלכים ז' ב']: ודברת בם. שלג יסא עיקר דזוכך אלא צם עשס עיקר
ואל העשס טעל [ספרין]: ובשכבך. יכול אמילו סכז בחלי היום ח"ל
וזקומך יכול אפי' עומד בחלי הליל ח"ל צננתך צניתך ובלכתך דרךך דרך
לחך דרכי חוסד זמן סכיבה וזמן קיומא [סס]: (ח) וקשרתם לאות על
ידך. אלו חסילין סצזוע: והיו לטוטפות בין עיניך. אלו חסילין סצכאס
ועל סס ונין סכסיותיה' נקראו טוטפות טט צכספי סחיס סח צכסריקי
סחיס: (ט) מזוזות ביתך. מזוזת חמיז סחין לריך אלא חמת: ובשעריך.
לכרות שערי חלרות וסערי מדניות וסערי עייכות [יומא י"א]: (יא) חצובים.

ושבת אשר לא בניתי: (ב) וכתובתם לאות
כל שוב אשר לא מלאת וברת חצובים
אשר לא חצבת כרמים וזיתים אשר לא
נמעת ואכלת ושבעת: (ג) השמר לך פן
תשכח את יהוה אשר הוציאך מארץ
מצרים מבית עבדים: (ד) את יהוה
אלהיך תירא ואתו תעבד ובשמו תשבע:
(ד) לאת לכוז אחרי אלהים אחרים מאלהי
העמים אשר סביבותיכם: (ט) פן אל קנא
יהוה אלהיך בקרבך פן יחרה אף יהוה
אלהיך בך והשמידך מעל פני האדמה:ם

ת"א השמר סועה ס' ח': את ד' עקרים מ"ג פ"ה:

תרבות אונקלוס

לספן לה קרוין ברבן ושקן די לא בניתי: (ב) וכתובתם לאות
כל שוב אשר לא חצבת כרמים וזיתים אשר לא
נמעת ואכלת ושבעת: (ג) השמר לך פן
תשכח את יהוה אשר הוציאך מארץ
מצרים מבית עבדים: (ד) את יהוה
אלהיך תירא ואתו תעבד ובשמו תשבע:
(ד) לאת לכוז אחרי אלהים אחרים מאלהי
העמים אשר סביבותיכם: (ט) פן אל קנא
יהוה אלהיך בקרבך פן יחרה אף יהוה
אלהיך בך והשמידך מעל פני האדמה:ם

(ט) לא תנסו את יהוה אלהיכם כאשר נסיתם במסה: (י) שמור תשמרון את מצות יהוה אלהיכם ועדתיו וחקייו אשר צוה: (יא) ועשית הישר והטוב בעיני יהוה למען ייטב לך וכאת גרשת את הארץ הטובה אשר נשבע יהוה לאבתך: (יב) להרף את כל איביך מפניך כאשר דבר יהוה: (יג) כי ישאלך בנה מחר לאמר מה העדת והחקים והמשפטים אשר צוה יהוה אלהינו אתכם: (יד) ואמרת לבנה עבדים היינו לפרעה במצרים ויציאנו יהוה ממצרים ביד חזקה: (טו) ויתן יהוה אותת

ת"א לא תנסו העניני ט"א: ועשית צ"א ט"ז ב' ל"א ח' וק"א ח'. ע"א כ"א ח' תרגום אונקלוס

ארעא: (ט) לא תנסון ית"י אלהכון במא די נסיתון בנסיתא: (י) שמר תשמרון ית פקודיא דני אלהכון וסדרותיה וקמיותיה די פקדך: (יא) ותעביד דבשר ודחקן קדם יי גדיל דייטב לך ותיעול ותירת ית ארעא סבתא די קנים יי לאבדתך: (יב) למחר ית כל בעלי דבך מן קדמך במא די מליל יי: (יג) אבי ישאלניך בך מחר למימר מה סדרותא וקמיותא ודיניא די פקד יי אלהנא יתכון: (יד) ותימר לבך עבדין הנינא לפרעה במצרים ואפקנא יי ממצרים בידא תקיפא: (טו) ויהב יי אתיו ומופתיו רבובין ובישין במצרים בפרעה

כשילאו מונכים סכסוכו צמים טל' היס' ה' בקרננו [שמות י"ז]: (יח) הישר והטוב. וז פסוק לנשים נשוכת הדין: (יט) כאשר דבר. וסיק דבר וסמותי את כל העם וגוונן [עס כ"ג]: (כ) כי ישאלך בנה מחר. יש מחר סכסוכו חסר זמן:

ומפתיים גדלים ורעים במצרים בפרעה ובכל ביתו לעינינו: (כ) ואותנו הוציא משם למען הביא אתנו לתת לנו את הארץ אשר נשבע לאבתינו: (כא) ויצונו יהוה לעשות את כל החקים האלה ליראה את יהוה אלהינו לטוב לנו כל הימים לחיתנו כהיום הזה: (כב) וצדקה תהיה לנו כי נשמר לעשות את כל המצוה הזאת לפני יהוה אלהינו כאשר צונו: (כג) שביעי

ז (כד) כי יביאך יהוה אלהיך אל הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה ונשלגוים רבים מפניך החתי והגרנשי והאמרי והכנעני והפרזי והחוי והיבוי שבעה גוים רבים ועצומים ממך: (כה) ונתתם יהוה

ת"א לטוב עקדס טע"ז

תרגום אונקלוס

ובכל אנש ביתיה לעינא: (כ) ונתנא אסיק מתמן גדיל לאעלא יתנא לממן לנא ית ארעא די קנים לאבדתנא: (כא) ופקדנא יי למעבד ית כל קומיא האלון למדחל קדם יי אלהנא דייטב לנא כל יומנא לקימיתנא קיומא דנין: (כב) וזכותא תתא לנא ארי גטר למעבד ית כל מפקדנא תדא קדם יי אלהנא במא די פקדנא:

ז (כד) אבי יעליניך יי אלהך לארעא די את עליל למסן למדחך ויתרך עממן סניאין מן קדמך תמאי וגינשאי נאמראי וקנענאי וזדנאי

ז (כה) ונשל. לשון סלכס והתזס וכן ונשל סכסוכו [לע"פ]: (כז) ולא

אלהיה לפניך והפיתם החרם תחרים
אתם לא תכרת להם ברית ולא תחנם:
(א) ולא תתחנן בם בחד לא תתן לבנו
ובתו לא תקח לבנה: (ב) כי יסיר את
בנה מאחרי ועבדו אלהים אחרים וחרה
אף יהיה בכם והשמידה מהר: (ג) כי
אם כה תעשו להם מזבחתיהם תתצו
ומצבתם תשברו ואשריהם תגרעו
ופסיליהם תשרפון באש: (ד) כי עם קדוש
אתה ליהוה אלהיך בך בחר יהוה אלהיך

ת"א ולא תחנם ע"כ ב' א': ולא תתחנן יצונות ע"כ א' קדושין ס"ח ב' ע"כ ל"ו
ב' כי יסיר יצונות כ"ב א' קדושין ס"ח ב' ע"כ ל"ו ב': ואשריהם סוטה
ס' א' ע"כ ע"כ ב' ופסיליהם כנסדקין ל"ב א' ע"כ ל"ב א':

תרגום אונקלוס

ותואי ויבסאי ישבעא עממין סגיאין ומקיסין מנה: (א) וימסרניון ואלהך
קרמך ומתחניון ומקרא תגמר ותהון לא תגור להון קים ולא תרחם עליהון:
(ב) ולא תתחנן בהון ברחד לא תמן לבריה וברתיה לא תשב לבנה:
(ג) ארי ימען ות גרה סבתר פולחני ויסלחון למענה עממאי ויתקוף
רוגזא רבי בכון וישצננה בפרע: (ד) אלחין גדין מעגדון להון אגוריהון
תתרעון וקסמהון תתברון ואשריהון תקוצצון ועלמיהון תוקדון בטורא:
(ה) ארי עם קדיש את קרם ואלהך גך אתרעי ואלהך למהני ליה
תחנם. לא תמן לכס מן אסור לו ללדס לומר כנס נהס נככי זה [ע"כ
ל"ב]. דכ אסר לא תמן לכס מנייס זלכך [יצונות י']: (ד) כי יסיר את
בנה מאחרי. בנו של נככי כשיטל את בתך יסיר את בנה אשר תלד לו
בתך מאחרי לנדרו שכן בתך כהן מן סככי קרוי בנה [קידושין ס"ה] אבל
כן בנה כהן מן סככית אינו קרוי בנה אלא בנה סככי לא נאמר על כהן
לא תקח כי הקור את בנה מאחרי אלא כי יסיר את בנה ויגור:
(ה) מזבחותיהם. של בנין: מצבותם. שכן אמת: ואשריהם. סילנות
שנודקין אותן: ופסיליהם. סמילים ללמים: (ו) לא מרובכם. כפסונו.

להיות לו לעם סגולה מכל העמים אשר
עלפני האדמה: (א) לא מרובכם מכל
העמים חשק יהוה בכם ויבחר בכם כי
אתם המעט מכל העמים: (ב) כי מאהבת
יהוה אתכם ומשמרו את השבעה אשר
נשבע לאבותיכם הוציא יהוה אתכם ביד
חזקה ויפדה מבית עבדים מיד פרעה
מלך מצרים: מפטיר (ג) וידעת כי יהוה
אלהיך הוא האלהים האל הנאמן שמר
הברית והחסד לאבותיו ולשמרי מצותו

מצותין ק'

ת"א סגולה עקרים מ"ג פל"ו: לא מרובכם חולין פ"ע א'. עקרה פער כ"ו: חשק
עקרים מ"ג פל"ו: ולשמרי סוטה ל"א א':

תרגום אונקלוס

לעם קביב מכל עממאי די על אפוי ארעא: (א) לא מרובגיאין אתון מכל
עממאי צבי וי בכון ואתרעי בכון ארי אתון ועירין מכל עממאי: (ב) ארי
סדרתם וי יתכון ויגמר ית קד אא די קים לאבזחכון אשיק וי יתכון
בידא תפיסא ופרקך מבית עבודתא מידא דפרעה פלגא דמצרים:
(ג) וידע ארי ואלהך הוא אלהים אלהא מהימנא נמר קמא וחסדא
ומדכטו לפי שאין אמת אנדיליים ענמיים כשאינו משפיע לכם טובה לפיכך
חשק בכם: כי אתם המעט. סמנעטיין ענמכס כגון אכנסס שאמר ואכני
פער ולפני [זכאסית י"ח] וכגון משה ואהרן שאמרו ונמנו מה [שמות ט"ז]
לא כנכודכאלכר שאמר לדמה לעליון [ישעיה י"ד] וסנכריב שאמר מי ככל
אלהי סלכות [סס ל"ו] ומירס אמר אל אני מושב אלהים שדמי [יזקאל
כ"ח]: כי אתם המעט. כרי כי משמש זלסון דסא: (ד) כי מאהבת ה'.
כרי כי משמש זלסון אלא. לא מרובכס חשק ס' זכס. אלא מאהבת ס'
אחכס: ומשמרו את השבעה. משמת שמרו את הסנועה: (ה) לאלף
דור. ולסלן הוא אומר לאלפים [דברים ה'] כאן שהוא סנווד אלא לשונמי
ענותו עטוין ויכסס הוא אומר לאלף ולכלן שהוא סנווד אלא לזכוכי
סעושיך מאהבת ששכס וימר גדול הוא אומר לאלפים: אודהביו. אלוהעושיין

לאלה דור: (א) ומשלם לשנאו אל פניו
להאבדו ולא יאחר לשנאו אל פניו ישלם
לו: (ב) ושמרת את המצוה ואת החקים
ואת המשפטים אשר אנכי מצוה היום
לעשותם: פ פ פ

(ג) והיה | עקב תשמעון את המשפטים
האלה ושמרתם ועשיתם אתם ושמר
יהוה אלהיך לך את הברית ואת החסד
אשר נשבע לאבותיך: (ד) ואהבך וברכך
והרבך וברך פרי בטןך ופרי אדמתך
דגנך ותירשך ויצהרך שגראלפיהך

ת"א ומשלם עוניו כ"ב ח': לא יאחר עס עס: לעשותם עס עס. ע"ז ל' ח'
ח' ז': ואהבך עקבים ע"ג ע"ז: וברך זככות ל"א ח':

תרגום אונקלוס

לדמיה ולגברי פקודיה לאלפי דרין: (א) ומשלם לשנאוהי סבון
דאינון עבדן קדמוהי פתיהון לאזבדיהון לא סאחר עובד טב לשנאוהי
סבון דאינון עבדן קדמוהי פתיהון משלם להון: (ב) ותשר ית פסקדמא
ות קמיא ות דיגינא די אגא מפקד לך יומא דין למעבריהון: (ג) יהי
חלף די תקבלון ית דיגינא אלון ותשרון ותעברון יהוה וישר יי אלהך
לך ית קמיא ות חסדא די קנים לאבדקה: (ד) וירחמינך ויברכינך
ויסגינך ויברך נדא דמך ואבא דארעך עבירך וחמרך ומשחך פברי
מאסכס: ולשומרי מצותיו. אלו העוסין מיכס: (א) ומשלם לשונאיו
אל פניו. כסיו מלס לו גמולו הטוב כדי להסבירו מן העולם סכס:
(ב) היום לעשותם. ולמסר לעולם סכס ליטול סכס: חסלת פרשת
ואתחנן: (ג) והיה עקב תשמעון. חס המלות קלות סלס דס בעקציו
חטעון. וסור ס' וינור יסור לך סטסחמו: (ד) שגר אלפיך. ולרי
צקך סטקסס מוטכט מועים: עשחרות צאנד. מנחס פי' חזיכי צטן
[סלס כ"ב] מנחס הלן כמו עשחרות קכניס [ככש' י"ד] לטון מוזק

ועשתרת צאנך על האדמה אשר נשבע
לאבותיך לתת לך: (א) ברוך יהוה מכל
העמים לא יהיה בך עקר ועקרה
ובכהמתך: (ב) והסיר יהוה מפה כל
חלי וכל מדוי מצרים הרעים אשר ידעת
לא ישימם בך ונתנם בכל שנאיך:
(ג) ואכלת את כל העמים אשר יהוה
אלהיך נתן לך לא תחוס עינך עליהם
ולא תעבד את אלהיהם כי מוקש הוא
לך: (ד) כי תאמר בלבבך רבים הגוים
האלה ממני איכה אוכל להורישם:
(ה) לא תירא מהם וכו' תזכר את אשר
עשה יהוה אלהיך לפרעה ולכל מצרים:

ת"א ועשתרת מולין ע"ז ז': לא יהיה זככות מ"ד ז': והסור צ"ג ק"ז ז'. עקרים
מ"ד פ"א: ולא תעבד סכס קל"ז ח': כי תאמר עקס עכ ל':

תרגום אונקלוס

תורך וערדי ענך על ארעא די קנים לאבדקה למתן לך: (א) ברוך תהי
מכל עממיא לא יהי בך עקר ועקרא ובבעיקך: (ב) ויעדי יי מןך כל
מריעין וכל מכתשי מצראי בישיא די ידעת לא ישונין בך ויתנינון בקל
סנאך: (ג) ותגמר ית כל עממיא די יי אלהך יהיב לך לא תחוס עינך
עליהון ולא תפלח ית טענתהון ארי לתקלא יהון לך: (ד) דלמא תימר
בלבך סגיאי' עממיא האלין מני אבדין אכול לתרכותהון: (ה) לא תדחל
ואונקלוס חכס וערדי ענך. וככותיכו אונכו לונס נקלס סונס עשחרות
סנעשכיות חס זעלסין [מולין פ"ד]: עקר. סאינו מיליד: (ד) כי
תאמר בלבבך. על כסך לטון דילמא סול סנא חמור כלצנד מנסי ססס
כזים לא אוכל לסודיסס אל חמור כן לא תיכס מוס ולא יתכן למסר

(ט) המסת הגדלת אשר-ראו עיניך והאתת והמפתים והיך החזקה והזרע הנטויה אשר הוצאת יהנה אלהיך בין יעשה יהנה אלהיך לכל העמים אשר-אתה ירא מפניהם: (י) ונס את-הצרעה ישלחיהנה יחיד במעד-אכד הנשארים והנסתרים מפניה: (יא) לא תערין מפניהם כיי-יהנה אלהיך בקרבך אל גדול ונורא: (יב) ונשל יהנה אלהיך את-הגוים האל מפניה מעש מעש לא תוכל בלתם מהר פן-תרבה עליך חית השדה: (יג) ונתגם יהנה אלהיך לפניה והמם מהימה גדלה

תרנום אונקלוס

מיהון מדבר חזק ית די עבד יי אלהיך לפרעה ולכל מצרים: (ט) גסין רברבין די הואן עינה ואתיא ומפתיא ונדא תקיפא ודרעא מרמא די אפקה יי אלהיך בן עבדי יי אלהיך לכל עממא די את דחל מן קרמיהון: (י) ואף ית ערעמא גרי יי אלהיך ביהון עד דיבדון דאשתארו ודאמטרו מן קרמך: (יא) לא חתר מן קרמיהון אבי יי אלהיך שכנתיה בינה אלהא רבא ודחילא: (יב) ויתרף יי אלהיך ית עממא האלון מן קרמך ועיר ועיר לא תיכול לשיציתיהון בפריע דלמא חסני עלף חיות ברא: (יג) ויקסרינון גלחמא ונשאר לשונות של כי סיסול עליו טוב לא מילא נהס: (יט) המסות כסיונות: האותות כגון ויסי לנחש. וסיו לנס זינשת [שמות ד'] המופתים. המכות המופללות: הוד החזקה. זס סדכ: והזרוע הנטויה. זו סמכ של נחש זכורות: (כ) הצרעה. ויין סכך העוף ססימא זוכת זכס ונכס ומסכסמן ונכנאל אח עיניסם בכל ונקוס ססיו כסמין סס [סוטה ל'] : (כב) מן תרבה עליך חית השדה. וכלא סס עושיין כלונו של נקוס סין ומיכאין מן ססימא סנלנכר ומית ססדס ססלנכס לך [איוב ס'] אלל גלוי סיס לפניו עממדיין לסטוט: (כג) והמם. נקוד קמץ כולו לפי סלין

עד השמדם: (יד) ונתן מלכיהם בידך והאבדת את-שמים מתחת השמים לא-יתיצב איש בפניה עד השמדך אתם: (טו) פסילי אלהיהם תשרפון באש לא-תחמד כסף וזהב עליהם ולקחת לך פן תנקש בו כי תועבת יהנה אלהיך הוא: (טז) ולא-תביא תועבה אל-ביתך והיית חרם כמדהו שקץ | תשקצנו ותעב | תתעבנו כיי-חרם הוא: פ

ח (ב) כל-המצוה אשר אנכי מצוה היום תשמרון לעשות למען תחיון ורבייתם ובאתם וירשתם את-הארץ אשר-נשבע

ת"א לא תחמד ע"ז כ"א ז' ממונה כ"א ז' : ולא תביא פסחים מ"א ח' . קטנא ד' ז' מכות כ"ב ח' ע"ז ע"ז ח' : והיית קדושין כ"א ח' ע"ז ל"ד ז' . מולין קע"ז ח' . ממונה ל' ז' : שקץ טבח מ"ב ז' . ע"ז ב' ונ"ז ח' :

תרנום אונקלוס

יי אלהיך קרמך וישנישינון שנוש רב עד די שמתצון: (יד) ויקסר מלכיהון בידך וחזב ית שקמון מתחות שממא לא יתעמד אנש קרמך עד דתשיצי יתהון: (טו) צלמי טעותהון חוקרין בנדרא לא תחמיר בקסא ודבבא די עליהון ותשב לך דלקמא תתקל ביה אבי מרמך קדם יי אלהיך הוא: (טז) ולא תעיל דמרתק לביהך ותיי חרמא פותיה שקצא תשקצניה ונתקא תרמקניה אבי חרמא הוא:

ח (ב) כל תפקידמא די אגא מספק לך יומא דין ומיין למעבד גדיל דמיחון ומקנין ומעליון ומיחיתין ית ארעא די קנים יי לאבחתכון:

ו"ס אמרונס מן היסוד וסכי סוף כנו וסס אותם אצל וסמס בגלגל עגלתו [יסעיים כ"ס] כולו יסוד לפיכך חליו קמ"ץ ומליו פת"ס כשאר פעל של שלש אותיות: ח (א) כל המצוה. כסטוטו ומדכט אגדס סס סתחלט זמנוס גמור

יהוה לאבתיכם: (3) וזכרת את כל הדרך אשר הוליכה יהוה אלהיך זה ארבעים שנה במדבר למען ענתך לגסתך לדעת את אשר בלבבך התשמר מצותו אם לא: (3) ויענה וירעבך ויאכלך את המן אשר לא ידעת ודא ידעון אבתיך למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פיהו יחיה האדם: (7) שמלתך לא בלתה מעליך ורגלך לא בצקה זה ארבעים שנה: (8) וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש

מצותיו ק' ת"א ויענך כחובות ו"ז ב' סנהדרין ל"ע ח' : לא ידעת עקבה שבע ו"ח . עקבים מ"ד פ"ח : כי כאשר צרכות ה' ח' :

תרגום אונקלוס

(3) ותדבר ית כל ארמא די דברך וי אלקה דגן ארבעין שנין במדברא גדיל לעניותך לנפיתך למידע ית די גלגלך חמטר פקידותי אם לא: (3) וענה ואכסנה ואוכלך ית סמא די לא ידעתא ולא ידעו אבהתך גדיל להודיעתך ארי לא על לחמא בלחודותי מתקיים אנשא ארי על כל אפקות מימרא מן קדם וי יחי אנשא: (7) פסיתך לא אכליתא מנה ומסאנה לא יחיסו דגן ארבעין שנין: (8) ותידע עם לבבך ארי פסא די אותם שאינם נקלחת הנוטים אלך על סם גוונתה טאמור ואת עלמות יוסף אשר העלו בני ישראל ונמלכים קצרו צטסס [יסוטע כ"ד] והלא משה לנדו כמעט צטסס להעלותם אלך לפי שלח הספיק לגוונתה וגוונתה ישראל נקלחת על סום: (ב) התשמור מצותיו . שלח חמסו ולא חמכסו חמכיו: (ד) שמלתך לא בלתה . עני כבוד היו סמים צכמות ומגלס אותם כנין כלים ומגלסות ואף קטניס כמו סכיו גדלים היס גדל לצוטן עונסם כלצוטם הוס של חונט שגדל עמו: לא בצקה . לא נפסא כצק כדך סולכי

כר

את בני יהוה אלהיך מיסרה: (1) ושמר את מצות יהוה אלהיך ללכת בדרכיו וליראה אתו: (1) כי יהוה אלהיך מביאה אל ארץ טובה ארץ גחלי מים עינת ותהמת יצאים בבקעה ובחר: (3) ארץ חטה ושערה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש: (3) ארץ אשר לא במסכנת תאכל בנה לחם לא תחסר כל בנה ארץ אשר אבניה ברזל ומחרריה תחצב נחשת: (1) ואכלת ושבעת וברכת את יהוה אלהיך על הארץ הטובה אשר נתן לך: שני (1) השמר לך פורת שבח את-

ת"א כי ה' סם . עקום טעם ע"ז : ארין וכו' סם ו"ח ח' ו"ד ח' . ערובין ד' ע"ח . סוכה ח' ב' . ונכות פ"ד ב' : במסכנת צרכות ל"ז ב' . סוכה ל"ח ח' : אשר אבניה מעט ד' ח' : ואכלת צרכות כ' ב' . ו"ח ב' . ו"ח ח' . פסמים ו"ע ב' . סוטה ל"ג ח' . ב"ק ק"ד ח' . עכין ב' ב' :

תרגום אונקלוס

מליך גברא לבניה וי אלקה מליך לך: (1) וחטר ית פקידא די אלקה למנה בארזן דתקנו קדמוהי ולמדחל יתיה: (1) ארי וי אלקה מעילך לארעא סבתא ארעא גבא גחלין דמיין סבנע ענין ותחמוין גפקון דבקען ובטורין: (3) ארעא חטין ישערין וגופיין ותאינין ורמנין ארעא דניתהא עברין משחא והיא עבדא דבש: (3) ארעא די לא גמספינו תיכול בנה לחמא לא חמסר גל מדעם בנה ארעא די אבנהא פרולא ומטוריהא תפסול נחשא: (1) ותיכול ותשבע ותבכך ית וי אלקה על ארעא סבתא די הויב לך: (1) אסתמר לך דלמא תתגשי ית דחלמא די אלקה גדיל דלא למטר פקידותי ודיעותי וקמוהי די אגא מספר לך יסף סגגליסם נפוסות: (ח) זית שמן . זמים העושים טמן:

יהנה אלהיך לבלתי שמר מצותיו ומשפטיו וחקתיו אשר אנכי מצוה היום: (3)
 פן תאכלו ושבעתו ובתים טובים תבנה וישבת: (4) ובקרך וצאנך ירבין וכסף וזהב ירבה לך וכל אשר לך ירבה: (5) ורם לבבך ושכחת את יהנה אלהיך המוציאך מארץ מצרים מבית עבדים: (6) המוליכך במדבר הגדל והגזרא גחש אשר עקרב וצמאון אשר אין מים המוציא לך מים מצור החלמיש: (7) המאכלך מן במדבר אשר לא ידעון אבותיך למען ענתך ולמען גסתך להיטבך באחריתך: (8) ואמרת בלבבך כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה:

ת"א ורם נכסות ל"ב ח' סוטה ל' ג': המוציא נכסות ל"ב ח' המאכילך זונה ע"ד ג': נפתך עקרים וז"ל ע"ג:

תרגום אונקלוס

יומא דין: (3) דלמא תיכול ותשבוע ובתין שפירין תבני ותתיבי: (4) ותורה וצנה יסגון לך וכספא וזהבא יסגי לך וכל די לך יסגי: (5) וירים לך ותתנשי ית דחלתא דיי אלהך די אפקה מארעא דמצרים סבית עבדותא: (6) דנדבך במדברא רבא ודחלא אתר דחזון קלון ועקרבין ובית צחונא אתר דלית מיא דאפיק לך מיא מטירא תקיסא: (7) דאזילך מצא במדברא דלא ידעו אברהך גדיל לענייתך ובידיל לנשיתך לאושבא לך בסופך: (8) ותישר דלךה חילי ותקוף ידי בגש

וזהבאם שכחת שכח את יהנה אלהיך והלכת אחרי אלהים אחרים ועבדתם והשתחית להם העדתי בכם היום כי אבדת אברון: (1) בנזים אשר יהנה מאביד מפניכם כן תאברון עקב לא תשמעון בקול יהנה אלהיכם: פ

ש (2) שמע ישראל אתה עבר היום את הנדון לבא לרשת נזים גדלים ועצמים ממך ערים גדלות ובצרת בשמים: (3) עם גדול ורם בני ענקים אשר אתה ידעת

תרגום אונקלוס

לי ית גבמיא האלין: (1) ותדבר ית יי אלהך אבי הוא דתיבי לך עצה למקני נקסין גדיל לקיסא ית קמייה די קיים לאבתך דיומא דבין: (2) וימי אם אתנשאה תתנשי ית דחלתא דיי אלהך ותרה דמר פענת עממיא ותפלחינו ותסגור לחון אסודית בכון יומא דין ארי מיבד פיבדון: (3) געסמיא די יי סוביד מן קרטיכון בן פיבדון חלף דלא קפילתון דמיברא דיי אלהכון:

ט (4) שמע ישראל את עבר יומא דין ית ודנא למיעל למירת עסקין דברבין ומקיסין מנה קרוין דרדון וברבין עד צית שמנא: (5) עם רב ומקף בני גבמיא די את דעת ואת שמעת סאן וכול לסיקם קדם ט (א) גדולים ועצומים ממך. אמס ענוס וסס ענווים מנך: (ב) אל

וְאֵתָהּ שָׁמַעְתָּ מִי וַתַּעֲזֹב לִפְנֵי בְנֵי עֵנָק׃
 (ב) וַיִּדְעֵתָ הַיּוֹם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיךָ הוּא הָעֹבֵר
 לִפְנֵיךָ אִשׁ אַכְלָה הוּא יִשְׁמִידֶם וְהוּא
 יִכְנִיעֶם לִפְנֵיךָ וְהוֹרֵשְׁתֶם וְהָאֲבֹדֹתֶם מֵהָרָ
 כָּאֲשֶׁר דָּבַר יְהוָה לְךָ׃ שְׁלִישִׁי (ג) אֶל־תֹּאמַר
 בְּלִבְבְּךָ בְּהַדְרֵי יְהוָה אֱלֹהֵיךָ אַתֶּם מִלִּפְנֵיךָ
 לֵאמֹר בְּצַדִּיקְתִּי הִבִּיאֵנִי יְהוָה לְרֵשֶׁת אֶת־
 הָאָרֶץ הַזֹּאת וּבְרַשְׁעֵת הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה יְהוָה
 מִזִּירֵי שָׁם מִפְּנֵיךָ׃ (ד) לֹא בְצַדִּיקְתְּךָ וּבִישׁוֹר
 לְבָבְךָ אֵתָהּ בָּא לְרֵשֶׁת אֶת־אֶרֶץ כְּנִי
 בְּרַשְׁעֵת׃ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה יְהוָה אֱלֹהֵיךָ
 מִזִּירֵי שָׁם מִפְּנֵיךָ וְלִמְעַן הַקִּיִּים אֶת־הַדְּבָר
 אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לְאַבְרָהָם לֵאמֹר
 לִי צַחֵק וְלִיעֶקֶב׃ (ה) וַיִּדְעֵתָ כִּי לֹא בְצַדִּיקְתְּךָ

ת"א לא בצדקתך עקבים מ"ג פל"ז:

תרגום אונקלוס

בני גבריא: (א) ותדע וימא דין ארי יי אלקה הוא דעבר קדמך מימריה
 אשוא אקלא הוא ישיבינו והוא יתברינו קדמך ותתריבינו ותודבינו
 בפריע קמא די סליל יי לך: (ב) לא תימר בלבך פדיתבר יי אלקה
 יתהון מן קדמך למימר בזכותי אעלני יי למינת ית ארעא תדא ובחובי
 עממיא האלון יי מתריבהון מן קדמך: (ג) לא בזכותך ובקשיות לך
 את עליל למינת ית ארעהון ארי בחובי עממיא האלון יי אלקה מתריבהון
 מן קדמך ויבדיל לקימא ית פתגמא די קנים יי לאבתך לאברהם ליצחק
 וליעקב: (ד) ותדע ארי לא בזכותך יי אלקה יהיב לך ית ארעא סבתא
 תאמר בלבבך לזקמי וכטעת סגויס גלמו: (ה) לא בצדקתך אתה

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה׃
 הַזֹּאת לְרֵשֶׁתָּהּ כִּי עִם־קִשְׁה־עָרְפָה אֵתָהּ׃
 (א) וְזָכַר אֶל־תִּשְׁבַּח אֶת אֲשֶׁר־הִקְצַפְתָּ אֶת־
 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמִּדְבָּר לְמַן הַיּוֹם אֲשֶׁר־
 יֵצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד־בְּאֵכֶם עַד־
 הַמָּקוֹם הַזֶּה מִמְרִים הָיִיתֶם עִם־יְהוָה׃
 (ב) וּבַחֲרֹב הִקְצַפְתֶּם אֶת־יְהוָה וַיִּתְאַנֶּף
 יְהוָה בְּכֶם לְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם׃ (ג) בַּעֲלֹתִי
 הַהָרָה לְקַחַת לְוַחַת הָאֲבָנִים לְוַחַת
 הַבְּרִית אֲשֶׁר־כָּרַת יְהוָה עִמָּכֶם וְאִשְׁב
 בָּהָר אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם
 לֹא אָכַלְתִּי וַיִּמִּים לֹא שָׁתִיתִי׃ (ד) וַיִּתֵּן יְהוָה
 אֵלַי אֶת־שְׁנֵי לְוַחַת הָאֲבָנִים כְּתָבִים
 בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים וַעֲלִיהֶם כָּכָל־הַדְּבָרִים

ת"א ואשב מנגס כ"א ח' ועליהם סס יע ט':

תרגום אונקלוס

תדא למינתה ארי עם קשי קבל את: (א) הני דביר לא תנשי ית די
 ארנינתא קדם יי אלקה במדברא למן יומא די נפקתא מארעא דמצרים
 עד סימיכין עד אתרא דרין מסרבין הנותון קדם יי: (ב) ובחורב ארנינתון
 קדם יי ותקיף רוגזא דיין בכון לשיצאה יתכון: (ג) במסקי למינא
 למיסב לוחי אבניא לוחי קימא די גזר יי עמכון וימיבית בסנרא ארבעין
 יממין וארבעין לילון לחמא לא אכלית ומיא לא אשתיתי: (ד) ויהב יי
 לי ית תרין לוחי אבניא כתיבין באצבעא די ועליהון ככל פתגמיא די
 בא לרשת כי ברשעת הגויס סכי כי מנוס כלסון אלס: (ט) ואשב בדר
 חין ימיכס אלס כלסון עככס [מנגס כ"א ח']: (י) לווחות לוסת כתיב שסמיסן

בפעם ההוא: (כ) ובאהרן התאנה יהוה
 מאד להשמידו ואתפלל גם בעד אהרן
 בעת ההוא: (כא) ואת חטאתכם אשר
 עשיתם את העגל לקחתי ואשרף אתו
 באש ואכת אתו טחון הישב עד אשר דק
 לעפר ואשלק את עפרו אל הנחל הירד
 מן ההר: (כב) ובתבערה ובמפהובקברת
 התאנה מקצפים הייתם את יהוה:
 (כג) ובשלח יהוה אתכם מקדש ברנע
 לאמר עלו ורשו את הארץ אשר נתתי
 לכם ותמרו את פי יהוה אלהיכם ולא
 האמנתם לו ולא שמעתם בקלו:

ת"א הטאתכם ע"ז וז"ב ז' וכל ה' עקדס שער כ"ב:

תרגום אונקלוס

אף בוימנא הדיא: (כ) ועל אהרן הוה רבו מן קדם יי לתדא לשיציותיה
 וצליתי אף על אהרן בעידנא הדיא: (כא) וית חובתכון די עברתון ית
 עגלא גמבית ואוקרית יתיה בנורא ושפית יתיה בשופינא יאות עד
 די הוה דקיק לעפרא ורמית ית עפריה לגחלא דגחית מן טורא:
 (כב) ובדלקתא ובגסימא ובקברי דמשאלי מרגזין הויתון קדם יי:
 (כג) וכד שלח יי יתכון מרקס גיאה לטיטר סקו ואחסינו ית ארעא די
 יהבית לכוז וסריביתון על גורת מימרא דיי אלהכון ולא הימנתון ליה ולא
 קבילתון למימרייה: (כד) מסרבין הויתון קדם יי מימא דידיעית יתכון:

אנוכ ענתס אונעיים היו כזעס: (כ) ובאהרן התאנה ה' לפי ששמע
 לכס: להשמידו. זה כלוי בניס וכן הוא אנוכ ואשמיד מכיו ונעל [ענוס
 ז':] ואתפלל גם בעד אהרן. וסועילס תפילי לכסר ענתס ונתו שניס
 ונטאכו סניס: (כא) טחון. לשון סווס כמו סווד וכלות וולל"נט זלע"ז:

(כד) ממרים הייתם עם יהוה מיום דעתי
 אתכם: (כה) ואתפלל לפני יהוה את
 ארבעים היום ואת ארבעים הלילה אשר
 התנפלתי כי אמר יהוה להשמיד אתכם:
 (כו) ואתפלל אל יהוה ואמר אדני יהוה
 אל תשחת עמך ונחלתך אשר פדית
 בגדלך אשר הוצאת ממצרים ביד
 חזקה: (כז) וזכר לעבדיך לאברהם ליצחק
 וליעקב אל תפן אל קשי העם הזה ואל
 רשעו ואל חטאתו: (כח) פן יאמרו הארץ
 אשר הוצאתנו משם מבלי יכלת יהוה
 להביאם אל הארץ אשר דבר להם
 ומשנאתו אותם הוציאם להמתם
 במדבר: (כט) והם עמך ונחלתך אשר

מ' זעירא

ת"א את ארבעים זככות לז' ה': ואתפלל עס ל"ב ז': אל תפן עס עס:
 מבלי זככות עס:

תרגום אונקלוס

(כד) ואשתמחית קדם יי ית ארבעין יומי וית ארבעין לילין די אשתמחית
 ארי אסר יי לשיצאה יתכון: (כה) וצליתי קדם יי ואמריתי יי אלהים לא
 תחפל עמך וצחסינתך די סרקתא פחוקסך די אסיקתא מסצרים בידא
 תקיפא: (כו) אדכר לעבדך לאברהם ליצחק וליעקב לא תפני לקשיות
 עמא הדין לחוביתון ולחטאיהון: (כז) דלמא יי מרגזין דידי ארעא די
 אסיקתנא סתמן סדלית יוכלא קדם יי לאעלותהון לארעא די מליל לחון
 (כח) ואתנפל וגו'. אלו סן ענתס סאמוריס למעלה וכסלן כסן לפי סכמות
 כסן סדק תפלתו סנאמכ ס' אלהים אל תשחת עמך וגו':

הוצאת בכתב הגדל ובזרעה הנטייה:

פ רביעי

י (6) בעת ההוא אמר יהוה אלי פסל לך שני לוחות אבנים כראשנים ועלה אלי ההרה ועשית לך ארון עץ: (3) ואכתב עליהם את הדברים אשר היו עלי הלחת הראשנים אשר שברת ושמתם בארון: (2) ואעש ארון עצי שטים ואמסל שני לוחות אבנים כראשנים ואעל ההרה ושני הלחת בירי: (7) ויכתב על הלחת במכתב הראשון את עשרת הדברים

ת"א ועשית יומל ב' ב' וע"כ ב' ממחז כ"ח ב' אשר שברת ממחז ל"ט ב' ושמתם שם ע"ל ח'

תרגום אונקלוס

ומדעני יהוהן אקנין לקמלוחהון במדברא: (ט) ואינון עשה ואחמנהן די אפיקתא בחילף רבא ובדרעף מרמקא:

י (6) בעדנא יהוא אמר יי לי פסל לך תרין לוחי אבניא בקדמאי וסך לקדמי למורא ותעביד לך ארוןא דאעא: (3) ואכתוב על לוחיא ית שתנמיא די הוה על לוחיא קדמאי די תברתא ותשוינון בארוןא: (2) ובעדית ארוןא דאעי ששין ופסלית תרין לוחי אבניא בקדמאי וסליקית למורא ותרין לוחיא בידי: (7) וכתב על לוחיא בכתבא קדמא ית עשרא שתנמיא די מליל יי עמבון במורא מנא אשחא ביומא דקהלא

י (א) בעת ההוא. לכוף מ' יום נחלם לי ואמר לי פסל לך ואמר כך ועשית לכוף ואני עשיתי לכוף תחלה שכשאלה והלוחות צדיי היכן אחתם ולא זה הוא הלכוף שעשה בצללל שהכי משכן לא נחמקו צו עד לאחר יום הכפורים כי צדדמו מן הסך ליה להם על מלאכת המשכן וצללל עשה משכן תחלה ואח"כ לכוף וכלים: נאלץ זה לכוף אחר הים וזהו שהים יולל עמכם למלחמה ואחרו שעשה בצללל לא יאלץ למלחמה אלא בימי עלי ונעשו

אשר דבר יהוה אליכם בהר מתוך האש ביום הקהל ויתגם יהוה אלי: (2) ואפן וארד מן ההר ואשם את הלחת בארון אשר עשיתי ויהיו שם באשר ציגני יהוה: (1) ובני ישראל גסעו מבארת בני יעקן מוסרה שם מת אהרן ויקבר שם ויכהן אלעזר בנו תחתיו: (1) משם גסעו הגדגדה ומן הגדגדה יטבתה ארץ נחליימים: (2) בעת ההוא

ת"א בעת ההוא פסמים ק"ד ח' סוכות י"ג ב':

תרגום אונקלוס

ויהבינון יי לי: (2) ואחמנהי ויהתית מן טורא ושויית ית לוחיא בארוןא די עבדית יהוה תמן בקמא די פקדני יי: (1) ובני ישראל גסלו מבארות בני יעקן למוסרה תמן מית אהרן ואחמנהן תמן ושמש אלעזר בריה תחתוהי: (1) משמן גסלו לגדגור ומן גדגור ליטבת ארעא נגדא בחלין דמיין: (2) בעידנא תהיא אפריש יי ית שבטא דלוי למשל ית ארון

עליו ונשכס: (1) ובני ישראל נסעו מבארות בני יעקן מוסרה. מה ענין זה ללכוף ועוד וכי מנלכות בני יעקן נסעו למוסרה והלא ממוסרות צלו לבני יעקן שנלמד ויסעו ממוסרה וגו' [צמדכ ל"ג] ועוד שם עם אהרן והלא סכר הסך נות לא ומשכז ותמלל שונה נסעות ממוסרות להכ הסך אלא אף זו מן המוכסה ועוד זאת עשיתם כשנתם אהרן כסך הסך לכסו ארבעים שנה וכמתלקו ענני כבוד ירחם לכם מנלחמת מלך ערד ונתתם ראש לחזור למלכים ומזכרתם לחמורכם שונה נסעות עד בני יעקן ומשם למוסרה שם נלחמו לכם בני לוי והכרו ונכס ואתם נכס עד שהמזיכו אתכם בדרך מזכרתם ומשם מזכרתם הגדגרה הוא חול הגדגד: (1) ומן הגדגרה וגומר. וצמוסרה עשיתם אצל כד על מיתחם של אהרן שנכרתם לכם זאת ונדמנה לכם כחילו מה שם וסמך משה מוכסה זו לשיכור הלוחות לומר שקשה מיתחן של לדיקים לפני סק"ס כיום שנשכרו צו הלוחות ולסודינן שפוקסה לו מה שאלכרו נתנה ראש לכרוש ממנו כיום ששעו צו את העגל: (ח) בעת ההוא הבדיל ה' וגומר. מוסך לענין הסלשון: בעת

הבדיל יהוה את שבת הלוי לשאת את-
ארוז ברית יהוה לעמד לפני יהוה
לשרתו ולברך בשמו עד היום הזה:
(ט) על-כן לא היה ללוי חלק ונחלה עם-
אחיו יהוה הוא נחלתו כאשר דבר יהוה
אלהיך לו: (י) ואנכי עמדתי בהר פנימים
הראשנים ארבעים יום וארבעים לילה
וישמע יהוה אלי גם בפעם ההוא לא אבה
יהוה השחיתך: (יא) ויאמר יהוה אלי קום
לך למסע לפני העם ויבאו ויירשו את-

ת"א לשרתו תעמיד כ"ו ז' סועה ל"א ז' זמרים ט"ו ז' ערכין י"א ח' עמדתי
ונגלה כ"א ח' וישמע זכרות ל"ב ז' :

תרגום אונקלוס

קומא ד"י למיקס קדם "י לשמשיתיה ולברכא בשמיה עד יומא קרין :
(ט) על פן לא הוה ללוי חילק ואחסנא עם אחוהי סתגן דיהב ליה "י
אינון אחסנתיה קמא די מליל "י אלהך ליה: (י) ואנא הוית קאים
בטורא ביומאי קדמאי ארבעין ימין וארבעין לילין וקביל "י צלותי אף
בזמנא הריא לא אבה "י לחבלותך: (יא) ואמר "י לי קים אגיל למטול

החיא . זטנס סרסוטנס ללחחכס מוונלריס וטעיחס צנגל וצני לוי לא טעו
סדלילס סעקוס וזכס וסנדך וקרקא זס למזכא צני יעקן לוונר סלף צזו לא
טעו צס צני לוי אלס עונדן צלמונחס : לשאת את ארון . הלויס :
לעמוד לפני ה' לשרתו ולברך בשמו . סכניס וכוס נסילת ספיס :
(ט) על כן לא היה ללוי חלק . לפי סכונדלו לעזודת מוצח וליין פנויין
לסרוס ולזרוע : ה' הוא נחלתו . נוטל סרס מונוון מציח סונלך : (י) ואנכי
עמדתי בהר . לקבל סלווחת ססכרונות ולפי סלס סרס לנעלס כונה עונד
צסר צעליס סכרונס זז סזר וסחחיל צס : בימים הראשונים . סל לווחת
סרסוטונ וס סס צלון סף אלו צלון סלל סלונעייס סענדתי סס
ססחללל עליוס סיו צעכס : (יא) ויאמר ה' אלי וגומר . אע"פי סכרחס

הארץ אשר-נשבעתי לאבתם לתת
להם: פ חמישי (ג) ועתה ישראל מה יהוה
אלהיך שאל מעמד כי אם ליראה את יהוה
אלהיך ללכת בכל הרכיו ולא אהבה אתו
ולעבד את יהוה אלהיך בכל לבבך ובכל
נפשך: (ד) לשמר את מצות יהוה ואת-
חקתיו אשר אנכי מצוה היום לשוב לך:
(ה) הן ליהוה אלהיך השמים ושמי השמים
הארץ וכל אשר-בה: (ו) רק באבתיך
חשק יהוה לאהבה אותם ויבחר בזרעם
אחריהם בכם מכל העמים כיום הנה:

ת"א ועתה וכו' טס ל"ג ז' סנה ל"א ח' ונגלה כ"א ח' סועה י"א ח' ונמנח ו"ג
ז' נדס ט"ו ז' עקיה סענר ט"ו וטענר ט"ד' ולעבוד עקרים ו"ג ס"א : הן
לה' מניגס י"ב ז' רק באבותיך עקוס טענר כ"ז :

תרגום אונקלוס

קדם עפא ויעלין וירחון ית ארעא די קניסית לאבתיהון לסתן להון :
(ג) ובען ישראל סה "י אלהך תבע טגך אלהין לסדחל קדם "י אלהך
לסנהך בקל ארסון דתקנון קדמוהי ולסרתס יתיה ולססלח קדם "י אלהך
בקל לבך ובקל נפשהך : (ד) לסמר ית סקוויא ד"י וית קומוהי די אנא
ספסך לך יוסא ריין דייטב לך : (ה) ה' אלהיך שציא וישמי שמיא
ארעא וקל די בה : (ו) לחוד בפאבתיך צבי "י לסרתס יתהון ואתרעי
מוסכריו וטעיחס צנגל אמר לי לך נחס סח סעס : (ז) ועתה ישראל .
אע"פי סעסיתס כל זלס עוודו סמניו וסזכו עליכס וונלל וס ססחלסס
לסניו אינו סולל וזכס כי סלס ליכסס וגומר : כי אם ליראה וגומר .
רצותיכו דרשו ונכאן סכל צידי סניס סוץ מירלס סניס [צרכות ל"ג] :
(ג) לשמור את מצות ה' . וסף סול לא נחס אלס לטוב לך ססכצלו
סכר : (ד) הן לה' אלהיך . סכל . וסע"סכ רק צלכותיך ססך ס' מן סכל :
(ט) בכס . כונו סלחס (כוליס סחכס) ססוקיס וכל סעמיס סיוס סזס :

(טו) ומלתם את ערלת לבבכם וערפכם לא תקשו עוד: (י) בני יהוה אלהיכם הוא אלהי האלהים ואדני האדנים האלה הנדרל הגבר והנורא אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד: (יט) עשה משפטי תומו ואלמנה ואהב גר לתת לו לחם ושמלה: (ע) ואהבתם את הגר כייגרים הייתם בארץ מצרים: (כ) את יהוה אלהיך תירא אתו תעבד ובו תדבק ובשמו תשבע:

ת"א ומלתם שנה ק"ס ח' סוכס כ"ב ח': כי ה' ענגה ל"א ח': האל וכו' יונת ס"ט ב' עקס ענול, ושער ל"ה: לא ישא זככות כ' ב'. ענגה ל"א ח'. ל"ה י"ז ב'. דנה ע' ב'. את ה' פקחים כ"ב ב'. קדושין ל' ב'. ז"ק מ"א ח'. ססהדקין ל"ו ח'. ענכות ו"ב ב'. זככות ו' ב'. תנוסס ד' ח'. ובו תדבק תנוסס ב' ח'.

תרגום אונקלוס

בבניהון בתריהון בכוון מכל עממאי ביומא דדין: (טו) ותעדון ית טפשות לבכוון וקבלכוון לא תקשוין עוד: (י) ארי יי אלהכוון הוא אלהא דיגיני ופרי מלכוין אלהא רבא גפרא ודחילא דלית קדמוהי למשב אפיין ואף לא לקבלא שוחדא: (יט) עבד דיין ייתם וארמלא ורחים גירא למתן ליה מזון וקסו: (ע) ותקסוין ית גירא ארי דדיין תויתון בארעא דמצרים: (כ) ית יי אלהך תדחל וקדמוהי תפלה ודחלתיה תתקרב

(טו) ערלת לבבכם. שוטס לזכס וכיסויו: (י) ואדוני האדונים. ל"א יוכל שוט דרון להניל אחכס מידו: לא ישא פנים. חס תפקו עולו: ולא יקח שוחר. לפייכו זנמוון: (יח) עושה משפט יתום ואלמנה. סכי בזוכה ולכל זככותו חס עולא ענותונו [ענגילס ל"ב]: ואוהב גר לתת לו לחם ושמלה. ודכר טסוז סוז זס סכל ענלוו של יעקב זכינו על זס נספלל וכתן לי חס ללכוול וזגד ללכוז [זכלסית כ"ס]: (יט) כי גרים הייתם. מוס טנך חל תלמך לחכך: (כ) את ה' אלהיך תירא. ומעבדו לו ומדבק בו וללמך סיסיו בך כל הנודות הללו אז זסמו טסזע:

(כב) הוא תהלתך והוא אלהיך אשר עשה אתך את הגרלות ואת הנזרות האלה אשר ראו עיניך: (כג) בשבעים נפש ירדו אבתך מצרימה ועתה שמך יהוה אלהיך כבוכבי השמים לרב: יא (ב) ואהבת את יהוה אלהיך ושמת משמרתו והקתיו ומשפטיו ומצותיו כל הימים: (ג) וידעתם היום כי לא את בניכם אשר לא ידעו ואשר לא ראו את מוסר יהוה אלהיכם את גדלו את ידו החזקה וזרעו הנטויה: ששי (ד) ואת אתתיו ואת מעשיו אשר עשה בתוך מצרים לפרעה מלך מצרים ולכל ארצו: (ה) ואשר עשה לחיל מצרים לסוסיו ולרכבו אשר הצית את מי ים

תרגום אונקלוס

ובשמייה תקניס: (כב) הוא תושבתתך והוא אלהך די עבד עשך ית ברבכתא ית חסינתא דאלין די חזאן עיגך: (כג) בשבעין נפשוין נחתי אבהתך למצרים וקען שגך יי אלהך בכוכבי שממא למסני:

יא (ב) ותרחם ית יי אלהך ותטר טמכות סימריה וקיסוהי ודינוהי וספורוהי כל יומיא: (ג) ותידעוין יוסא דיין ארי לא ית גניכוון די לא דעו ורי לא חזו ית אילסנא דיין אלהכוון ית דביתיה ית גריה תקיסתא דרעיה מרמסא: (ד) וית אתנוהי ית עבדוהי די עבד בנז מצרים למרעה מלכא דמצרים ולכל ארעיה: (ה) ורי עבד למשקית יא (ב) וידעתם היום. חנו לז לדעת ולכזין ולקכל מוכחתי: כי לא את בניכם. חני מדכר עכסיו סיזכלו לומכ חנו לא ידענו ולל כליוו זכל

סוף על פניהם בדרךם אחרים ויאבדם
 יהיה עד היום הזה: (ט) ואשר עשה לכם
 במדבר עד באכם עד המקום הזה:
 (י) ואשר עשה לדתן ולאבירם בני אליאב
 בן ראובן אשר פצתה הארץ את פיה
 ותבלעם ואת בתיהם ואת אהליהם ואת
 כל היקום אשר ברגליהם בקרב כל
 ישראל: (י) כי עיניכם הראת את כל
 מעשה יהוה הגדל אשר עשה:
 (כ) ושמרתם את כל המצוה אשר אנכי
 מצוה היום למען תחזקו ובאתם וירשתם

ת"א היקום פסחים ק"ע ח. פסחדין ק"י ח' וז':

תרגום אונקלוס

מצראי לסוּמְתוּהוּן וְלַחְמֵיהוּן דִּי אַשְׁמִיף ית מי ימא דסוף על אַשְׁמִיף
 בְּמַדְבָּרָהוּן בְּתַרְבוּן וְאוּבְדִינֵן וְיַ עַד יוּמָא דְרִין: (ט) וְדִי עֵבֶד לְכוּן
 בְּמַדְבָּרָא עַד מִיתִיכוּן עַד אַתְרָא דְרִין: (י) וְדִי עֵבֶד לְדַחַן וְלֵאבִירִים בְּנֵי
 אֱלִיאָב בֶּר רְאוּבֵן דִּי סָחַת אַרְעָא ית פּוּמָה וּבְלַעְתִּינֵן וְיַת אַנְשֵׁי פְתִיחוּן
 וְיַת מִשְׁבְּגֵיהוּן וְיַת כָּל יְקִימָא דִּי עֲמַהוּן בְּגוּ כָּל יִשְׂרָאֵל: (י) אַרְי עֵינִיכוּן
 חָזַן ית כָּל עוֹבְדָא דִּי רְבָא דִּי עֵבֶד: (כ) וְתַמְרוֹן ית כָּל תַּפְקִדְתָּא דִּי
 אָנָּא מִפְקֵד לָךְ יוּמָא דִּין בְּדִיל דִּתְתַקְּפוּן וְתִיעֲלוּן וְתִירְתוּן ית אַרְעָא דִּי
 ז: (ו) בְּקֶרֶב כָּל יִשְׂרָאֵל. כָּל נְקוּם סְהִיִּס אַחַד וְנַסִּס זִרְחָא סַלְכָךְ
 נִצְקַעַת וְתַחֲתֵי וְזוּלְעַתּוּ אַלּוּ דְכִי רְזִי יְהוּדָס א"ל רְזִי נְחֵמִיָּס וְכָל כִּכֵּר
 כְּאֹמֵר וְתַחֲתֵי כְּאֹמֵר אַת מִיָּס [צְנֻדְכֵי ט"ז] וְכָל פִּיתִיָּס א"ל וְנַסִּי אֲנִי וְנְקִיָּס
 צִקְצֵב כָּל יִשְׂרָאֵל אֲמֵר לוֹ טַעֲנֵשִׁית סַלְכָךְ וְנִדְרוּן כְּנֹסֶפֶד וְכָל נְקוּם סְהִיִּס
 אַחַד וְנַסִּי הִיָּס וְתַחֲלִיבֵל וְכָא עַד נְקוּם סְקִיעֵס: וְאֵת כָּל הַיְקוּם אֲשֶׁר
 בְּרַגְלֵיהֶם. ז: וְנֹמְרוֹ שֶׁל אֶדָם שֶׁנִּעְמִידוּ עַל רַגְלֵיו: (ז) כִּי עֵינֵיכֶם הִרְאוּת.
 וְיֹסֵב עַל הַנְּקִלָּה סַלְמוֹר לְנַעֲלֵי כִי לֹא אַת צִינִיכֶם אֲשֶׁר לֹא יִדְעוּ וְגוֹמֵר כִּי

את הארץ אשר אתם עברים שמה
 לרשתה: (ט) ולמען תאריכו ימים על
 האדמה אשר נשבע יהוה לאבותיכם
 לתת להם ולזרעם ארץ זבת חלב
 ודבש: (י) שביעי (י) כי הארץ אשר אתה
 בא שמה לרשתה לא כארץ מצרים הוא
 אשר יצאתם משם אשר תזרע את זרעך

תרגום אונקלוס

אֲחִינוּ עֲבָרִין תַּמָּן לְמִדְרָתָהּ: (ט) וְבְדִיל דְחֹזְרוּן יוּמִין עַל אַרְעָא דִּי קָמִים
 וְיַ לְאַבְהָתְכוּן לְסַמֵּן לְהוּן וְלִבְנֵיהוּן אַרְעָא עֲבָדָא חֶלֶב וְדָבֶשׁ: (י) אַרְי
 אַרְעָא דִּי אַתְּ עֲלִיל לְסַמֵּן לְמִיָּתְתָה לֹא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם הִיא דִּי נִפְקַתוּן
 מִתַּמָּן דִּי זָרַעְתָּ ית זָרַעְךָ וּמִשְׁקַת לִיָּה בְּרִיגְלָךְ בְּגִנְתֵי יְרֵקָא: (י) וְאַרְעָא
 אַתְּ עֲמֹלֵס אֲשֶׁר עֵינֵיכֶם סְכוּלוֹת וְגוֹמֵר: (י) לֹא כְּאַרְץ מִצְרַיִם הִיא. אֲלֵא
 טוֹבָה סִינְעִס וְכְאֹמֵר סְבַטְסָה זוֹ יִשְׁפַּלֵּל צִינִיחֵס וְנֹמְרִים סְהִיִּו אֲוֹנִיָּס
 שׁוּמָא לֹא נִצָּל אֵל אַרְץ טוֹבָה וְיַסָּה כּוֹז. יְכוּל צְנֻתָה סְכוּמוֹ וְנִדְכֵר וְכָךְ אֲמֵר
 לְהַסֵּ לֹא כְּאַרְץ מִצְרַיִם הִיא אֲלֵא רַעֵב סִינְעִס ת"ל וְתַצְרוּן צְבֵעַ שְׁנִיָּס נִצְחָה
 לְפָנֵי גוֹ' [צְנֻדְכֵי י"ג] אֲדָם אַחַד צְנֻלָן וְחַס צְנֵס לְנֹעַן לְנֹמְרִים צְנֵו וְתַצְרוּן
 לְכַנְעַן דְּכָךְ אַרְץ אֲדָם צְנֻס אַת סְכָלָה וְחַס"כ צְנֻס אַת סְכַעוֹר (ס"ח סְגֻרוֹת)
 סְפִסּוּלְתוֹ שֶׁל כְּאֶסּוֹן הוּא נוֹתָן צְשֵׁי וְכָל נְקוּם סְבַצִּיב קוֹדֵס הֵא לְנֹעַם
 סְחַצְרוֹן יַסָּה וְנֹעֲרוֹן וְנֹמְרִים וְנֹסוּחָת וְכָל סְחַרְמוֹת סְחַלְמוֹר כִּגוֹן ס' כְּאַרְץ
 וְנֹמְרִים [צְכָלְשִׁית י"ג] וְנֹעֲרוֹן סְבַח וְנֹמְרִים הִיא סְהִיִּב נְקוּם וְנֹלְכוֹת סְכָן הוּא
 אֲוֹמֵר כִּי סִיִּו צְנֻעֵן סְרִיִּו וְתַצְרוּן סְפִסּוּלְתָה שֶׁל אַרְץ יִשְׂרָאֵל לְכָךְ סְקֻלוֹס לְקִצּוֹרֵת
 נְחִיָּס וְחַס"כ הוּא יַסָּה וְנֹעֲרוֹן [סְפִרִי]. וְכַחֲצוֹת [ק"י צ"ג] דְּרַעְסוֹ צְעִיָּן
 אַחַר אֲפִסְרֵי אֲדָם צְנֻס צִיַּת לְצֵנוֹ סְקֻן וְחַס"כ לְצֵנוֹ סְגֻדוֹל אֲלֵא סְנֻזְבוּס עַל
 אַחַד וְנִשְׁעֵב צְנֻעֵן: אֲשֶׁר יִצְאֵת מִשָּׁם. אֲמִילוֹ אַרְץ רַעֲוֹסֵס אֲשֶׁר יִשְׁבֹּס
 צָה וְהִיא צְנִיעֵב אַרְץ וְנֹמְרִים סְחַלְמוֹר צְנִיעֵב סַלְכָךְ וְגוֹמֵר [צְכָלְשִׁית ו"ז] אֵף
 הִיא אֲיִנֵּס כְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל. וְהַשְׁקִית בְּרַגְלָךְ. אַרְץ מִצְרַיִם סִיָּהס לְרִיכָה לְהִצִּיָּא
 מִיָּס וְנִילוּס צְבֻלִיָּךְ וְלִסְקֻתָה לְרִיָּךְ אַחַס לְכַדֵּד וְנִשְׁחַתָּךְ וְלַעֲמוּל וְסַנְמוּךְ
 סוּחַס וְכָל סְבֻזּוֹס וְחַסֵּס וְעַלֵּס סִיָּהס מִן סְכַנְמוּךְ לְצְבוּס אֲלֵל זוֹ לְנַעֲרֵי סְשֵׁנִי
 מִסְחַס מִיָּס אַחַס יַסָּן עַל וְנַעֲרֵי וְסַקְצֵי וְנַעֲרֵי כְּנֹוךְ וְצְבוּס גְּלוּי וְשִׁיָּנוֹ גְּלוּי
 כְּאִחַס: כְּגוֹן הַיְרֵק. שִׁיָּן דִּי לוֹ צְגִשְׁמִיָּס וְנַעֲרֵי אֲוִמוֹ צְכָל וְכַחֲתָךְ:

והשקות ברגלך בגן הירק: (ב) והארץ אשר אתם עברים שמה לרשתה ארץ הרים ובקעת למטר השמים תשתה-מים: (ג) ארץ אשר יהיה אלהיה ה' שמה אתה תמיד עיני יהוה אלהיך ביה מרשית השנה ועד אחרית שנה: (ד) והיה אם שמע תשמעו אל מצותי אשר אנכי

חסר א'

ת"א והשקות שנה ס"ה א': למטר הענית ע' ב'. ז' ב' יע' א': תמיד צרכות כ"ה א'. ר"ה י"ז ב': מרשית ל"ה ו' א' ס' א' ו' ב' ע' ז' ו' ז' ב': והיה וכו' סוכה מ"ז ב'. סוכה מ"א א'. ונמחה ל"ד ב':

תרגום אונקלוס

די אמינן עברין תמן למירחה ארע טורין ובקעון למטר שמיא שתוא סקיא: (ג) ארעא די יי אלקה תבע יתיה תדירא עיני יי אלקה ביה מרשית ד שתא ועד סופא דשתא: (ד) ויהי אם קבלא תקבלון למקורי די אנא מפקד יתכון וימא דין למרחם ית יי אלהכון ולמפלח קרמתי בכל

(יא) ארץ הרים ובקעות. משום שהר עון המישור שהמישור ציט כור אה זורע כור אכל ציט כור מוננו מוננת כוכין ארבע מלכע שפועין וחד צלשור: ובקעות. הן מישור: (יב) אשר ה' אלהיך דורש אותה. והלא כל הארצות דורש שנה' להטעיר על ארץ לא איה (איוז ל"ח) אלא כזיכור אינו דורש אלא אותה ועל ידי אותה דריסה שדורשה דורש את כל הארצות עניה: תמיד עיני ה' אלהיך בה. לראות מה היא לריכא ולחדש צה גזירה עמים למוצה עמים לרעה כו' כדאיתא [צ"ה י"ז]: מראשית הישנה. ונ"ה ידון ונה יסא צפופה: (יג) והיה אם שמע. והיה מוסק על האומר למעלה לנער השמיים שתתם נים: והיה אם שמע תשמעו. אם תשנוע ציטן תשנוע צדעס [סוכה מ"ז] וכן והיה אם שכות תשכח [דברים ח'] אם תחלה לשכות מוסק שחשכח כולם שכן כתיב צנגלה [כ"ל צנגלה חסידים אכל אינו סקוק בכל ת"ך וזיכורלמי הניחו משל ל' צ' בני אדם שנפטרי' זה מזה זה הולך דרך יום ללד מזרח וזה הולך דרך יום ללד מערב כגולא שחיקים זה מזה ויאלך צ' ימים וכן המשל צמורש' אם תעזבני יום וימים לעזבך: מצוה אתכם היום. שיהיו עליכם חרשים כאילו שמעתם צו

מצוה אתכם היום לאהבה את יהוה אלהיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם: (ז) ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגנה ותירשף ויצהרך: (ט) ונתתי עשב בשדה לבהמתך

ת"א לאהבה הענית צ' א': בכל לבבכם צרכות ט"ז ב': ונתתי וכו' מענית סס: יורה סס ו' א' ו' ב': ואספת צרכות ל"ה צ' ו"ז א': ונתתי וכו' צרכות ט"ז ב' ו"ז א'. גטין ס"ב א':

תרגום אונקלוס

לבכון ובכל נפשכון: (ז) ואתן מט' ארעכון בעידינה בביד ולקיש ותקנוש עבדך ותקדך ומשחה: (ט) ואתן עשבא בחקלקך לבעיך ותיכול ותשבע: (ט) אסתמרו לבון דלמא ימעי לבכון ותסמון ותסלחון

ציוס [ספרי]: לאהבה את ה'. שלא תאמר הכי אני לומר צנציל שיהיה עשיר צנציל שאקרא רב צנציל שאקבל שכר אלא כל מה שחששו עשו מלחצה וסוק הכבוד לצ' [סס]: ולעבדו בכל לבבכם. עבודה שהיא צלצ וזו היא תפלה שהתפלה קרויה עבודה שנאמר אלהיך די אנת פלח ליה צמדיכא [דניאל ו'] וכי יש פולחן צנציל אלא על שהיה מתפלל שנאמר וכוין פתיחו ליה וגוונר [סס]. וכן צדוק הוא אומר תכון תפלתי קטרת לפניך [תהלים קמ"א]: בכל לבבכם ובכל נפשכם. והלא ככר הזכיר בכל לצדך וצכל כפסך אלא הזכיר לימוד הזכיר לצדך: (יד) ונתתי מטר ארצכם. עשייתם מה שעליכם אף אני אעשה מה שעלי [ספרי]: בעתו. צלילות שלא יטריחו אתכם. דבר אשר בעתו צלילי צנתוח שהכל ונזיין צנחיהם [סס]: יורה. היא רביעה הנופלת לאחר הזריעה שנוכה את הארץ ואת הזרעים [תענית ו'] מלקוש. רביעה היוכרת סמוך לקציר לנלחח החצו' צקטיה [סס] ולסון מלקוש דבר המאחר כדמתרגמינן והיו העטופים ללצן לקטיא. ד"א לכך נקראת מלקוש שיוכרת על המלילות ועל הקטין: ואספת דגנך. אמה תאספנו אל הצית ולא אוציך כענין שנאמר אם אתן דגנך וגוונר כי מלחסינו יאכלוהו [שע"ש ס"ב] ולא כענין שנאמר והיה אם זרע יסאל וגוונר [שופטים ו'] ונתתי עשב בשדך. שלא תלמדך להוליכם לנודצרות [ספרי]. ד"א שחיהם גוזז. מצואתך כל ימות הבשמים ומשליך לפני צהנתך ואתה מונע ידך מוננח שלבי' יום קודם לקציר ואינה פוחתה מדגנה: ואכלת ושבעת. הכי זו צרכה אחרת שחיה צרכה מלויה צפת צחוק המעים

ואכלת ושבעת: (ט) השמרו לכם פי-
יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים
אחרים והשתחיתם להם: (י) וחרה אפי-
יהוה בכם ועצר את השמים ולא יהיה
מטר והאדמה לא תתן את יבולה
ואבדתם מהרה מעל הארץ הטבה אשר
יהוה נתן לכם: (יא) ושמתם את דברי

ת"א ואכלת וימע ע"ו ז' געין ס"א ז' ועברתם ינמוח ע"ח ז' סנהדרין ק"ג
ח' ועצר חנניה ג' ז' ו' ז' ו' ז' סנהדרין ט"ז ואבדתם זככות ט"ו
ז' חנניה ז' ז' ושמתם זככות י"ב ז' קדושין ל" ז' מנחות ל"ז ז':

תרגום אונקלוס

למעו עממיא ותסגדון להון: (י) וחקקו רוגזא דיי בקון ויחידו ית
שמייא ולא יהי מטרא וארעא לא תמן ית עללחה ותיבדון בפריע מעל
ארעא טבתא דיי יי יהי לבון: (יא) ותשוון ית פתגמי אלין על לבון

ואכלת ושבעת: (ט) השמרו לכם. כיון שחסיי אוכלים ושבעים השמרו
לכם שלא תזעטו שתיין אדם מורד בסקדוש זכוך הוא אלא עתוך שבעים
שנאמר סן תחלל ושבעת וזכרך ולאנך ירציון מה הוא אומר חסריו ורס
לזכך ושכחם [דברים י']: וסרתם. לפרוש ון סתורס ונמוך כך ועזרתם
אלהים אחרים שתיין שלום פורס ון סתורס הולך ומדבק זע"ל וכן דוד
אומר. כי גרשוני סיום מהסתפס זכחלת ה' לאונך לך עזוד וגוונר [שמואל
ח' כ"ו] וני אונך לו כן אלא כיון שאני מגורס ומלעסוק זכורס סריני קרוב
לעזוד חלסים אחרים. אלהים אחרים. שסס אחרים לעזודים לועק אליו
ואינו עונסו [ספרין] ננולא עשוי לו ככרי: (י) את יבולה. אף מה שאתה
מוזיל לה כענין שנאמר זרעתם הרבה והזא מעט [חגי א']: ואבדתם
מהרה. על כל שאר הייסקרין אגלה אתכם ון האדמה שגרמס לכם למטא.
[ספרין] מעל מולך ששלח זכו לזית המשחה והיס יושז ועסקידו אל תחלל
יותר מלרכך שחזק נקי לזיתך ולא השגיח הן הסוא אכל ושחם יותר מלרכו
וסקיא ועקף את כל בני הנוקבי' נטלוכו זידיו וזרגליו וזקוקו סמורי
פלטרין: מהרה. איני נותן לכם ארכא [סס] ואס חלמרו והלא נתת ארכא
לדור המזול שנאמר והיו ימיו נאס ועשרים שנס דור המזול לא היה להם מני
ללמוד ושחם יש לכם מניי ללמוד: (יא) ושמתם את דברי. אף ללמד

אלה על לבבכם ועל גפשיכם וקשרתם
אתם לאות על ידכם והיו למושפת בין
עיניכם: (ט) ולמדתם אתם את בניכם
לדבר בם בשבתך בביתך ובכלתך
בדרך ובשכבך ובקומך: (י) וכתבתם
על מזוזות ביתך ובשעריך: (כא) למען
ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר
נשבע יהוה לאבותיכם לתת להם כימי
השמים על הארץ: ס מפטיר (כב) כי אם-

ת"א לבבכם זככות ט"ו ז' וקשרתם טס י"ד ז' לטטפת זככות ל"ד ז' ז'
ולמדתם זככות ט"ו ז'. קדושין כ"ע ז' ו' ח'. ז' ז' כ"ח ח'. לדבר זככות
י"ד ז' וכתבתם טס י"ד ח'. שבת ל"ב ח'. מנחות ו"ד ח'. על מזוזות מנחות
ל"ד ח'. למען ירבו זככות ח' ח' וע"ח ח'. שבת ל"ב ז' וק"ז ז'. יונא י"ח ז'.
קדושין ל"ד ח'. ז"ק ק"י ז'. מולין ק"ה ז'. נשבע טס ל"ע ח'. עקדה שער ט"ו:

תרגום אונקלוס

ועל גפשיכון ותקמרון יתהון לאת על ידכון ויהון לתפלין בין עיניכון
(ט) ותלפסין יתהון ית גניכון למללא יהון גמיתך בביתך ובמחבך
בארעא ובמשבך ובמקומך: (י) ותקביתו על מזוזון ותקבעינו גמיי
ביתך ובתעך: (כא) גדיל דייסגון יומיכון וימי בניכון על ארעא דיי
קיים יי לאבתכון למתן להון ביומי שמייא על ארעא: (כב) ארי אם
שתגלו [ספרין] סיו מנויינים זנלות סיימו תפלין עשו מזוזות כדי שלא
יסיו לכם חדשים כשתחזרו וכן הוא אומר סייני לך ליונים [ירמיה ל"ח]:
(יט) לדבר בם. ונשעם שסכן יודע לדבר למדכו תורס לוס לנו ונשעם סייסא
זה למוד זכוכו מנאך אונכו כשהתינוק ונחיל לדבר אציו עשיס עונו זלשון
סקדס ונולמדו תורס ואס לא עשס כן סרי הוא כאליו קוצרו שנאמר ולמדתם
אותם את זניכס לדבר זס וגוונר [ספרין]: (כא) למען ירבו ימיכם וימי
בניכם. אס עשיסם כן ירבו ואס לאו לא ירבו שזכרי תורס נדרכין מכלל
לאו ון מכלל הן לאו: לתת להם. לתת לכם אין כתיב כאן אלא לתת
לכם מנאך מלינו למדים תפייס הנתיס ון סתורס [סס]: (כב) שמור
תשמרון. אסכס שעיכות סרסס לסזכר זכלמודו שלא ישחטם: ללכת

שמר תשמרון את כל המצוה הזאת אשר אנכי מצוה אתכם לעשותה לאהבה את יהוה אלהיכם ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו: (כג) והוריש יהוה את כל הגוים האלה מלפניכם וירשתם גוים גדלים ועצמים מכם: (כד) כל המקום אשר תהרד בתירגלם בו לכם יהיה מן הזמרה והלבוש מן הנהר נהר פרת ועד הים האחרון יהיה גבלכם: (כה) לא יתיצב איש בפניכם פחדכם ומוראכם יתן יהוה אלהיכם על פני כל הארץ אשר

ת"א לאהבה כניסות ק"א ז': לא יתיצב עקיה טע"ו ז':

תרגום אונקלוס

משר תמרון ית כל תפקידתא דדא די אגא מסקד יתכון למעבדה למרתם ית יי אלהכון למחך בכל ארמון דתקנן קדמיה ולא תתקבא לרמיתיה: (כג) ויתריק יי ית כל עממא האלין מן קדמיכון ויתרתין עממין וברבין ותקפין מנכון: (כד) כל אתרא די תדרוך פרסת רגליכון בית לכון יהי מן מדברא ולבנן מן נהרא נהרא פרת ועד ישא בתרא יהי תחוימכון: (כה) לא יתעמד אגש קדמיכון דתלתכון ואימחכון יתן יי אלהכון על בכל דרכיו. הוא רמוס וחסה חסא רמוס הוא גומל חסדים וחסה גומל חסדים: ולדבקה בו. אפטר לומר כן והלא אש אוכלס הוא אלל הדנק בתלמידים ובחכמים ונועלס אני עליך כלינו כדנקת זו: (כג) והוריש ה' עשיתם ונה שעליכם אף אני אעשה ונה שעלי [סס]: ועצמים מכם. חסם בצורים וחס בצורים וחס עסלס לא שישרלל בצורים ונה הסצח הסוה שמשצח חס הסמוכיים לומר וענומיים וחס אלל חסם בצורים משלח הסומות וחס בצורים וחס: (כה) לא יתיצב איש וגו'. אין לי אלל איש סומס ומשפחה ואשם בצכסמיה וננין תלמוד לומר לא יתיצב וכל עוקס חס כן ונה תלמוד לומר איש סמילו כעוג ונך הסצן [סס]: פחדכם ומוראכם. והלא פחד

תדרכו בה כאשר דבר לכם: (כז) ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה: (כח) את הברכה אשר תשמעו אל מצות יהוה אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום: (כט) והקללה אם לא תשמעו אל מצות יהוה אלהיכם וסרתם מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום ללכת אחרי אלהים אחרים אשר לא ידעתם: (ל) ויהי פי יביאך יהוה אלהיך אל הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה ונתתה

ת"א ונתתה סוטה ל"ו ז':

תרגום אונקלוס

אפי כל ארעא די תדרכין בה קמא די מליל לכון: (כז) הוה דאגא ותיב קדמיכון יומא דין ברבין ולושיין: (כח) ית ברבן אס תקבלון לסקידיא דיי אלהכון די אגא מסקד יתכון יומא דין: (כט) ולושיין אס לא תקבלון לסקידיא דיי אלהכון ותסמין מן ארעא די אגא מסקד יתכון יומא דין לקטק בתר מצות עממא די לא ידעתון: (ל) ויהי ארי ישליקך יי אלהיך לארעא די את עליל חסן למירחה ותמן ית מברכיא על סודא הוא נוכל אלל פחדכם על הקרובים ונוכלאכם על הסמוקים: סחה. לשון צעיתת פחלוס: מורא. לשון דלגה עימיים רעים: כאשר דבר לכם. וסיכן דבר חס אינמי חסלח לפניך וגומר [שמות כ"ג]: חסלת פ' עקב: (כז) ראה. ברכה וקללה. הסמוכות צכר גרזים וצכר עיצל: (כז) את הברכה. על ונח אשכ חסענו: (כח) מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם. היום ללכת וגו'. סח למדת כל סעוצד ע"א סכי הוא סר מכל סדך כנלעוו ישראל ונכאן סוכו סמווד צע"א ככוסר צכל סמוכס כולס [ססכ"י]: (כט) ונתת את הברכה. כסכגומו ית וצככיא. חס סנוצככיס: על דר גרזים. כלפי סר גרזים סוסכין פניסס וססחו צצככס צווך סליס אשכ לא

את הברכה על הדר גרזים ואת הקללה
על הדר עיבל: (5) הלא יהמה בעבר
הירדן אחרי הדר מבוא השמש בארץ
הכנעני הישב בערבה מול הגלגל אצל
אלוני מדה: (6) כי אתם עברים את
הירדן לבאלרשת את הארץ אשר יהנה
אליכם נתן לכם וירשתם אתה וישבתם
בה: (3) ושמרתם לעשות את כל החקים
ואת המשפטים אשר אנכי נתן לפניכם
היום: יב (6) אלה החקים והמשפטים

ת"א הלא וכו' עס ל"ב ח': וירשתם קדמון כ"ו ח': אלה וכו' עס ל"ז ח':

תרנום אונקלוס

דגרזים ונת מלמטא על מורא דעיבל: (5) הלא אינו בעברא דירדנא
אחורי אורח מעלני שמשא בארע כנענאה דתיב במישרא לקביל גלגלא
בסטר משרא מורה: (6) ארי אתון עקרון ית ירדנא למיעל למירת ית
ארעא די יי אלהבון יהיב לכון ותירתון יתה ותיחבון בה: (3) ותשרוי
למעבר ית כל קמטא ונת דינא די אגא יהיב קדמיכון וטא רין:

יעשה פסל ונמסה וגו'. כל הארכים שממסה אנורו ממלה זלשון כזון
ולמר כך הסכו פניהם כלפי סר עיזל ומתמו זקללס [סועס ל"ז]: (6) הלא
המה. נתן זכס סימן: אחרי. אמר העצרת הידן הכזס והלאס למחוק.
וזכו לזון אחרי כל נקוס שנאמר אחרי מופלג הוא: דרך מבא השמש.
לסלן מן הידן ללד נעכז וטעס הנקרא מוכיס טכס שני דברים שנקדו
זכני טעניס אחרי נקוד זפטעט ודרך נקוד זפטעטל והוא דגט ולס היס
אחרי דרך דזור אחד היס נקוד אחרי זפטעט זפטעטל והוא דגט ולס היס
מול הגלגל. כחוק מן הגלגל: אלוני מורה. טכס הוא שנאמר עד נקוס
טכס עד אלון מוכס [זכלשית ל"ז]: (לא) כי אתם עוברים את הירדן וגו'.
ניסיס טל ידן יהיו סימן זידכס שמזלו ומיכסו חת הלכץ:

אשר תשמרון לעשות בארץ אשר נתן
יהוה לאי אבותי לך לרשתה כל הימים
אשר אתם חיים על הארמה: (3) אבד
תאבדון את כל המקמות אשר עבדו
שם הגוים אשר אתם ירשים אתם את
אלהיהם על ההרים הרמים ועל הגבעות
ותחת כל עץ רענן: (3) ונתצתם את
מזבחתם ושברתם את מצבתם
ואשריהם תשרפון באש ופסילי אלהיהם
תגרעוץ ואבדתם את שמם מן המקום

ת"א אבד עס עס. ע"ז ו"ה ז': עבדו ע"ז עס: וירשים כנעדין מ"ו ז'. ע"ז ו"ה
ז'. ו"כ ז'. מולין ע"ז ח': ותחת ע"ז מ"ה ז'. מ"ה י"ב ח': ונתצתם
כנעדין פ"ט ז'. ע"ז עס: ואשריהם פסקים מ"ה ח'. מכות כ"ח ח'. ע"ז מ"ה
ז' מ"ה ח' ו"כ ז': ואבדתם שנה ק"ב ז'. כנעדין ל"ו ז'. מכות כ"ב ח'. ע"ז
מ"ה ז'. מנורה כ"ח ז':

תרנום אונקלוס

יב (6) אלון קמטא ודינא די חטרין למעבר בארעא די יהיב יי אלהא
דאבהתך לך למירתה כל יומיא די אתון קיימין על ארעא:
(3) אבדא האבדון ית כל אתריא די סלחו תמן עמטא די אתון ורתין
יתהון ית מענתהון על מוריא רמא ועל רמחא ותחות כל אילן ענף:
(3) ותמקעון ית אגוריהון ותמקעון ית קמיהון ואשיריהון תוקדון בגורא
ועלמי מענתהון תקוצעון ותובדון ית שומהון מן אתרא ההוא: (7) לא

יב (6) אבד תאבדון. אבד ולא"כ תאבדון ונכאן לעוקר ע"ז סלכך לשכס
לחמיה [ע"ז מ"ו]: את כל המקומות אשר עבדו שם וגו'. ומה תאבדון
מכס חת אלטיסס אשר על הסכים: (ג) מזבח. של זכניס סכזס: מצבה.
של זכן חמת והיא זיינוס טענויס זפטעט [עס] זכן שחזכס נחמלמס
זזיינוס: אשרה. אילן כנענדי: ואבדתם את שמם. לכנות להס עס נכליל
זימ גלייל קורין לס זימ ככיליל עין כל עין קוצ [עס]: (ד) לא תעשון כן.

ההוא: (ז) לא תעשון כן ליהוה אלהיכם:
 (ח) כי אם אל המקום אשר יבחר יהוה
 אלהיכם מכל שבטיכם לשום את שמו
 שם לשכנו תדרשו ובאת שמה:
 (י) והבאתם שמה עלתיכם וזבחיכם ואת
 מעשרתיכם ואת תרומת ידכם וגדריכם
 וגדבתיכם ובכרת בקרכם וצאנכם:
 (יא) ואכלתם שם לפני יהוה אלהיכם
 ושמחתם בכל משלח ידכם אתם
 ובעיניכם אשר ברכה יהוה אלהיך:

ח"א לא וכו' שנה עס. סמיים ו"ח ח'. סנהדרין לו' ח' ע"ו ח' וק"ג ח'. מוכח כ"ב
 ח': לשכנו סנהדרין י"א ז': ובאת ר"ס ד' ב' ר' ח'. מניגס ד' ז': והבאתם
 ר"ה עס. מניגס ע"ס. זכמים ס' ז'. בכורות נ"ג ח': מעשרותיכם הולין קל"ו
 ח': ובכרת עס קל"ה ז':

תרנום אונקלוס

תעבדון דבין קדם וי אלהבון: (ז) אלהו לאתרא די יתרעי וי אלהבון
 סגל שבטיכון לאשרא שבינתיא תמן לבית שבינתיא תתבעון ותיתון
 לתמן: (ח) ותיתון לתמן עלותכון ונקסת קודשיכון וית מעשרותיכון וית
 אפרשות ידכון וגדבתיכון ונדבתיכון וזבחיכון וצאנכון: (יא) ותיקלון
 תמן קדם וי אלהבון ותהדון בכל אוששות ידכון אתון ואנש בתיכון די
 לסקטיי לשמים בכל מקום כי חס צנוקס אשר יצטר. ד"ח ונתלמס את
 מוזכותם וזכותם את שמים: לא תעשון כן. אזכרה למוחק את הסס
 ולנותן און מן המזנס או מן העזרה אמר כזי ישמעאל וכי תעלה על דעתך
 שישראל נותנין את המזנותם לאלה שלל מעשו כמעשיכם ויגרנו עובתיכם
 למקדס אזותיכם שימחצו [סמרי]: (ה) לשכנו תדרשו. זה משכן סילה
 [סמרי]: (ו) וזבחים. שלמים של מוצה: מעשרותיכם. מעשר צבחה ומעשר
 שני לאכול לפני עון סחומים: תרומת ידכם. אלו הצבורים שנאמר צבחה
 ולקח סכסן הענא מידך: ובכרות בקרכם. לתחם לכסן ויקריצו עס:
 (ז) אשר ברכך ה'. לפי הצרכה הצא [סמרי]: (ח) לא תעשון ככל אשר

(ח) לא תעשון ככל אשר אנחנו עשים
 פה היום איש כל הישר בעיניו: (ט) כי
 לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל
 הנחלה אשר יהוה אלהיך נתן לך:
 (י) ועברתם את הירדן וישבתם בארץ
 אשר יהוה אלהיכם מנחיל אתכם
 והניח לכם מכל איביכם מסביב
 וישבתם בטח: שני (ב) והנה המקום
 אשר יבחר יהוה אלהיכם בו לשבן

ח"א לא תעשון זכמים קל"ו ז'. וק"ג ז': איש וכו' עס קל"ו ז' וק"ס ח': כי
 לא וכו' ונגלה י' ח'. זכמים קל"ה ח' וי': והיה וכו' סנהדרין כ' ז':

תרנום אונקלוס

ברכה וי אלהיך: (ח) לא תעבדון ככל די אנהנא עבדון הקא יוסא דין גבר
 כל דבשר בעינתי: (ט) ארי לא איתתון עד בען לבית ניהא ולא תסנא
 די וי אלהיך יתב לך: (י) ותעבדון ית ידנא ותיתבון בארעא די וי אלהבון
 סתסין יתבון ויניח לבון סגל בעלי דבביכון מסחור סחור ותיתבון לרחצון:
 (יא) ויהי אתרא די יתרעי וי אלהבון ביה לאשרא שבינתיא תמן לתמן
 אנחנו עושים וגו'. מוסב למעלה על כי חסם עוצרים את היכדן וגו'
 כשתעבדו את היכדן מיד מותרים חסם לסקריז צבחה כל י"ד טנה של כנות
 וחלוק וצבחה לא תקריבו כל מנחם מקריבים פה היום צמטן סטוא
 עומס ונמשח והוא כשר לסקריז צו חטאות ולשמות נדריים ונדבות אכל
 צבחה חין קרצ אלא הנידכו והנידצ וזכו איש כל הישר צעניו נדריים ונדבות
 שחטם מתנדבים על ידי שיער צענייכם להציאם ולא ע"י מוצה אותם
 תקריבו צבחה [זכמים ק"ע]: (ט) כי לא באתם. כל אוחן י"ד טנה [סמרי]:
 עד עתה. כמו עדיין: אל המנוחה. זו סילה [זכמים ק"ע]: נחלה. זו
 ירושלים: (י) ועברתם את הירדן וישבתם בארץ. שמתלקים ויהא כל אחד
 מניכ את חלקו ואת שצטו: והניח לכם. לאחר כנות וסלוק ומנוסה מן
 סבויים אשר הניח ס' לנכות צבחה את ישראל [עוטעים ג'] ואין זו אלא צניי
 דוד. ח: (יא) והיה המקום וגו'. צנו לכס צית הצמיה ציכושלים וכן

שמו שם שמה תביאו את כל-
אשר אנכי מצוה אתכם עולתיכם
וזבחיכם מעשרתיכם ותרמת ידכם וכל
מבחר נדריכם אשר תדרו ליהוה:
(ג) ושמחתם לפני יהוה אלהיכם אתם
ובניכם ובנותיכם ועבדיכם ואמהתיכם
והלוי אשר בשעריכם כי אין לו חלק
ונחלה אתכם: (ד) השמר לך פן תעלה
עלתיך בכל מקום אשר תראה: (ה) כי
אם-במקום אשר יבחר יהוה באחד
שבטיך שם תעלה עלתיך ושם תעשה

ת"א מבחר כתיבות ל"ז א': השמר זמנים ק"ז א' וק"ח ז': שם וכו' מנהיגין
ל"ז ב' זמנים ק"ז א' וק"ח ז':

תרגום אונקלוס

תיחון ית כל די אגא מפקד יתכון עלותכון ונקסת קודשיכון מעשרותיכון
ואפדשות ידכון וכל שפר נדריכון די תדרון קדם יי: (ג) ותהדון קדם
יי אלהכון אתון ובניכון ובנותיכון ועבדיכון ואמהתיכון וליואה די בקרויכון
ארי לית ליה חילק ואחסנא עמכון: (ד) אסתמר לך דלקא חסיק עלותך
בכל אתרא די תחני: (ה) אלתן באתרא די יתעי יי בהדא משבטך
הוא אומר צדוד ויסי כי ישנ הולך צדיחו וס' הניח לו וכל לווינו וקצבי
ויאמר הולך אל נתן כהא אנכי יושב צדיח ארזים וארון האלהים יושב בחוך
סיריעה [שמואל ז' ז':] שמה תביאו וגו'. למעלה אמור לענין שילה ואלן
אמור לענין ירושלים ולכך חלקם הסתוב ליתן היתר צין זו לזו ומשחזבם
שילה וצאו לנוז ומרצה כוז וצאו לגבעון היו הצמות מותרות עד שצאו
לירושלים: מבחר נדריכם. ומלמד שיביא עין המוזכר: (ג) השמר לך.
ליתן לא מעשה על הדבר [ספרי]: בכל מקום אשר תראה. אשר יעלה
צלבך אזל חמה ונקריב על פי כזיח כגון אליהו וזכר הכנעני: (ד) באחד
שבטיך. בחלקו של בנימין ולמעלה הוא אומר וכל שבטיכם הא כילד
תקנה דוד את הגורן ומלכותם הוציא גזס הזכר וכל השבטים ונכל וקום

כל אשר אנכי מצוה: (טו) רק בכל אנת
נפשך תזבח ואכלת בשר פברפת יהוה
אלהך אשר נתן לך בכל שעריך השמא
והטהור יאכלנו כצביו באיל: (טז) רק הקהים
לא תאכלו על הארץ תשפכנו פמים:
(יז) לא תוכל לאכל בשעריך מעשר דגנך
ותירשך ויצהרך ובכרת בקרך וצאנך

ת"א רק וכו' ברכות ע"ז א' וכו' ב' ח' המורה ל"א א' וכו': כצביו ברכות ל"א א':
על הארץ פסוקים ע"ז א' ח' וכו' א' וכו' מולין ל"ב א' ל"ה ב' ועל א':
לא תוכל פסוקים כ"ד א' וכו' ב' יבמות ע"ב ב' ועל א' ב"ע ל"ז א':
מכות ע"ז ב' ו"ע ז': זמנים ל"ה א' מולין ס"ה ב' כתיבות ד' ב': דגנך
בעין ע"ז א' מולין קל"ז א' ברכות י"א א':

תרגום אונקלוס

תמן חסיק עלותך ותמן תעביד כל די אגא מפקד לך: (טו) לחוד בכל
רעות נפשך תפוס ותיכול בשרא פברפתא דיי אלהך די זחיב לך בכל
קרנך מסאבא ודכיא ייכליניה פבשר שבאי ואילא: (טז) לחוד דמא לא
תיכלון על ארעא תשדעיה פמא: (יז) לית לך רשו למיכל בקרנך
מעשר עבדך חמרך ומשחך ובכורי תרך וענך וכל נדרך די תבר
הגורן בחלקו של בנימין הים: (טז) רק בכל אות נפשך. צמח הסתוב
מדבר חס צבטר מלוס להסירה להס צלא הקרבת איעורים הכי הוא אומר
צמקום אחר כי ירמיז את גדולך וגו' ואמרת אוכלס צבטר וגו' צמח זה מדבר
צקדשים שנכל צבס עורס שיסדו ויאכלו צכל וקום יכול יסדו על מוס עובר
ת"ל רק [מולין י"ז]: תזבח ואכלת. אין לך צבס היתר גיזס וחלצ אלס
אכילה על ידי זמנים [בכורות ע"ו יבמות ע"ג]: השמא והטהור. לפי שצאו
נוכח קדשים שנאמר צבס והצטר אשר יגע צכל עונס לא יאכל [ויקרא ז']
הולך להסיר צו שמואל וטהור אוכלים צקערה חמה: כצביו ובאיל. שאין
קרבן צבס וחס: כצביו ובאיל. למטוען מן הזרוע והלחיים והקיעס:
(טז) רק הדם לא תאכלו. אע"פ שאמתי שאין לך צו זיקת דס צמזמס
לא תאכלנו: תשפכנו כמים. לוור לך שאין לניך כקוי. ד"ל הכי הוא
כמים להכשיר את הזרעים [ספרי מולין ע"ד]: לא תאכלו. צל הסתוב
ליתן לא מעשה על הדבר: (יז) לא תוכל. רכי יהושע צן קרסה אומר
יכול חמה אזל חייך כשאי כיוול צו ואת היצוי יושבי ירושלים לא יכלו

וְכָל גִּדְרֵיךָ אֲשֶׁר תִּדְרֹג וְגִדְרֵיךָ וְתַרְוֹמַת יָדְךָ: (יח) כִּי אִם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תֹאכְלֵנוּ בְּמִקְוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ אֶתְהָ וּבְנֶהָ וּבִתָּהּ וְעַבְדָּהּ וְאִמָּתָהּ וְהַלְוֵי אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרֶיךָ וְשִׂמְחַת־לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל מַשְׁלַח יָדְךָ: (יט) הַשְּׁמֵר לָךְ פֶּן תַּעֲזֹב אֶת־הַגּוֹי כָּל־יְמֶיךָ עַל־אֲדָמְתָהּ: (כ) כִּי יִרְחִיב יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־גְּבֻלְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ וְאָמַרְתָּ אֲכַלְהָ בְּשָׂר׃ כִּי־תֵאָנֶה נִשְׁשָׂה לֵאכֹל בְּשָׂר׃ בְּכָל־אֹת׃ נִשְׁשָׂה

ת"א ותרומת פסחים ל"ו ז' וזכות י"ז ח' ונחוח ע"ז ז' מולין ק"ב ז' מעילה ט"ו ז' כי ירחיב מולין ט"ז ז' וע"ד ח' תאונה עקבים מ"ג פע"ו:

חרגום אונקלוס

וְגִדְרֵיךָ וְאִמָּתֶיךָ יָדְךָ: (יח) אֱלֹהֵי קִדְשׁ יְיָ אֱלֹהֶיךָ תִּכְלִיגֶינָהּ בְּאַתְרָא דִּי יִתְרַעֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בֵּיהּ אִתָּהּ וּבְרַחֲמֵיךָ וְעַבְדָּהּ וְאִמָּתָהּ וְלִינְיָאָהּ דִּי בְקִרְוֹךָ וְתַחֲדֵי קִדְשׁ יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל אִשְׁשׁוֹת יָדְךָ: (יט) אִסְתַּמְרֵי לָךְ דְּלִמָּא תִּשְׁבֹּק יַת לִינְיָאָהּ כָּל יִסְפָּה עַל אֲרַעָהּ: (כ) אַרְבֵּי יַפְתֵּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ יַת תְּחוּמָּהּ בְּמָא דִּי מַלִּיל לָךְ וְתִמְרֵי אֵיכֹל בְּשָׂרָא אַרְבֵּי תִתְרַעֵי נִשְׁשָׂה לְמִיבֵל בְּשָׂרָא בְּכָל

זני ישאל להורישם [שופטים ח'] יכולים היו אלא שאינן רשאין לפי שנתת להם אצרכם צריח כשלקח מהם מערכת המכפלה ולא יבוק' היו אלא חתיים היו אלא על שם הכניע ששנה ציבור כך ונפוסה צפרקי דרזני אליעזר והוא שנאמר כי אם סקיך העורים והפסחים [שמואל ז' ה'] ללמים שנתנו עליהם את השבועה: ובכורות בקרך. אזכרה לכהנים: ותרומת ירך. אלו סכוכים: (יח) לפני ה'. לפנים מן הסומה: והלוי אשר בשעריך. אם אין לך לחם לו ונחלקו כגון ונעשר כאשר מן לו ונעשר עני אין לך ונעשר עני הזמיננו על שלמנו: (יט) השמר לך. ליתן לא מעשה על הדבר: על אדמתך. אכל בגולה אינך מוזכר עליו יוחר ונעניי ישאל: (כ) כי ירחיב וגו'. למדע מוכר דרך חרץ שלא יחמוס אדם לאכול זכר אלא ממך כסנה ידים ועושר [מולין ט"ד]: בכל אות נפשך וגו'. אכל במדבר כאשר

תֹאכַל בְּשָׂר׃: (כח) כִּי־יִרְחַק מִמֶּךָ הַמִּקְוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹם שְׂמֹנוֹ שֵׁם וּזְבַחַת מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאֲנֶה אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה לָךְ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתָהּ וְאָכַלְתָּ בְּשַׁעֲרֶיךָ בְּכָל אֹת׃ נִשְׁשָׂה: (כג) אֲדָכָא אֲשֶׁר יֹאכַל אֶת־הַצִּבִּי וְאֶת־הָאֵיל בֶּן תֹאכְלֵנוּ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יַחְדָּו יֹאכְלֵנוּ: (כד) רַק חֹזֶק לִבְלָתִי אֲכַל הָדָם כִּי הָדָם הוּא הַנֶּפֶשׁ וְלֹא תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם

ת"א כי ירחק קדושתו ל"ו ז' מולין י"ז ח' הסומה י"ב ח' וזבחת יונת ט"ה ז' מולין כ"ח ח' ל"ב ח' ע"ד ח' פ"ה ז' וק"ב ח': אך כאשר מולין י"ז ח' וז"ח ח' סכוכים ע"ז ח' וז"ג ח': רק חזק פסחים י"ז ז' וז"ב ז' סמלדין ל"ע ח' ומכח כ"ג ז' מולין ק"א ז': כי הדם הנפש ל"ה ח' ולא תאכל פסחים כ"ג ז' מולין ק"ב ח' וע"ב ז':

חרגום אונקלוס

רְעוֹת נִשְׁשָׂה תִיכֹל בְּשָׂרָא: (כח) אַרְבֵּי יִתְרַחַק מִמֶּךָ אִתְרָא דִּי יִתְרַעֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ לֵאשְׁרָאָה שְׂבִינְתֵיהּ תַּמָּן וְחַנּוּס סְמוּרָהּ וּמַעֲנָהּ דִּי יִרְחִיב יְיָ לָךְ בְּמָא דִּי סַקְדָּתָהּ וְתִיכֹל בְּקִרְוֹךָ בְּכָל רְעוֹת נִשְׁשָׂה: (כג) בְּרַם בְּמָא דִּי מִתְאִכִּיל בְּשָׂר׃ טָבִיָּא וְאֵילָא בֶּן תִּיכְלִיגֶינָהּ מִסְּאָבָא וְדַקִּיָּא בַּתְרָא יִיכְלִיגֶינָהּ: (כד) לְחַד תִּקַּף בְּדִיל דְּלֵא לְמִיכָל דְּמָא אַרְבֵּי דְּמָא הוּא נִשְׁשָׂא וְלֹא

לחם זכר מולין אלא אם כן מקדישה ומקריבה שלמים: (כח) כי ירחק ממך המקום. ולא תוכל לזל ולעשות שלמים בכל יום כמו עכשוו שהעשן הולך ממנו: וזבחת כאשר צויתך. למדנו שיש לנוי צזימה סילך ישמוט וכן סלכות שמיטה שנאמרו למטה צמיני: (כג) אך כאשר יאכל את הצבי וגו'. איך מוזכר לאלכן צטרכה אי מה זני ואיל מלנן מומח אף מולין מלנן מומח מ"ל אף: (כד) רק חזק לבלתי אכול הדם. ממה שנאמר חזק אתה למד מהי טעומים צדם לאכלו לסיפך הולנך לומר חזק דברי' ל' יכודס. כ' שנענון צן עזוי אומר לא צא סככות אלא להסזיך וללמדך עד כמה אתה צריך להסתזק צמלות אם הדם שהוא קל להסזמז מומנו שאין אדם עמאזיב לו הולנך למזקן צאזכרתו קל ומועד לשאר מנות: ולא תאכל הנפש עם

הַבֶּשֶׂר׃ (כד) לֹא תֹאכְלֶנּוּ עַל־הָאָרֶץ
תִּשְׁכַּכְנוּ בַּמָּיִם׃ (כה) לֹא תֹאכְלֶנּוּ לְמַעַן יִיטַב
לָךְ וּלְבִנְיָךְ אַחֲרֶיךָ כִּי תַעֲשֶׂה הַיֵּשֶׁר בְּעֵינֵי
יְהוָה׃ (כו) רַק קִדְשֶׁךָ אֲשֶׁר יִהְיוּ לָךְ וּנְדָרֶיךָ
תִּשְׂאוּ וּבָאתָ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה׃
(כז) וַעֲשִׂיתָ עִלְתֶּיךָ הַבֶּשֶׂר וְהָדָם עַל מִזְבֵּחַ
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְדָם זִבְחֶיךָ יִשְׁפֹךְ עַל מִזְבֵּחַ
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַבֶּשֶׂר תֹּאכַל׃ (כח) שְׁמֹר

ת"א לא תאכלנו חולין טס: רק קדשך מור כ"ה ח'. בצורות י"ד ז'. תמורה י"ז ז':
תשא מור כ"ה ח'. תמורה י"ח ח': ועשית מור טס. זכמים כ"ב ז', ע"ה ז', ט"ה
ח' וק"ח ח'. חולין ל' ח'. תמורה י"ז ז': ודם וכו' פסמים ע"ז ח'. סנהדרין נ"ג ח'.
ע"ז כ"א ח'. זכמים ק"ז ח'.

תרגום אונקלוס

תיכול נפשא עם בשרא: (כד) לא תיכליניה על ארעא תשדגייה
במיא: (כה) לא תיכליניה בדיל דייטב לה ולבנה בתרה ארי תעביד
דבשר קדם יי: (כו) לחוד קדשה די יהון לה ונדרה תפול ותיתי
לארתא די יתרי יי: (כז) ותעביד עלותה בשרא וקמא על מדבתא
דיי אלהה ודם גבסת קדשה יתשר על מדבתא דיי אלהה ובשרא
תיכול: (כח) מר ותקבל ית כל פתגמיא האלין די אגא ספקיד לה בדיל
הבשר. אזרסה לאזר ון חסי [חולין ק"ז]: (כד) לא תאכלנו. אזרסה
לדם התולית: (כה) לא תאכלנו. אזרסה לדם האיזרים: למען ייטב לך
וגומר. לא ולמד ונתן סכךן של מלוח חס הדם טנפשו של חס קלה נמנו
ספורט נמנו זוכה לו ולבניו חסריו ק"ו לגזל ועריות טנפשו של חס מתחיה
לדם [נכות כ"ג]: (כו) רק קדשיך. אף על פי שאתה מותר לשחוט חולין
לא תסרתי לך לשחוט את הקדשים ולאכלן בשעריך בלא הקרבה אלא הביאם
לצית הצמורה: (כז) ועשית עולותיך. אם עולות הן מן הצטר והדם על
בני הנוצח ואם זמתי שלמים הם דם זמתיך יספך על הנוצח תחלה ואחר
כן והצטר תאכל. ועוד דכסו כזותיו רק קדשיך צא ללמד על הקדשים
שצמורה לארץ וללמד על התמורות ועל ולדות קדשים שיקריבו [ספרי]:
(כח) שמור. זו מנחה שאתה נריך לשמרה בצעךך שלא תשכח כעין שנאמר

וּשְׁמַעְתָּ אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר
אָנֹכִי מְצַוֶּה לְמַעַן יִיטַב לָךְ וּלְבִנְיָךְ אַחֲרֶיךָ
עַד־עוֹלָם כִּי תַעֲשֶׂה הַיֵּשֶׁר וְהַיֵּשֶׁר פְּעִינֵי
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ ם שלישי (כט) כִּי־יִכְרִית
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתָּה בֹא־
שָׂמָה לְרִשְׁתָּ אוֹתָם מִפְּנֵיךָ וּרְשַׁתְּ אֹתָם
וַיִּשְׁבֹּתָ בְּאַרְצָם׃ (ל) הַשְׁמֵר לָךְ פֶּן־תִּגְקַשׁ
אַחֲרֵיהֶם אַחֲרֵי הַשְׁמָרָם מִפְּנֵיךָ וּפְן־
תִּדְרֹשׁ לֵאלֹהֵיהֶם לֵאמֹר אֵיכָה יַעֲבֹדוּ
הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֶת־אֱלֹהֵיהֶם וַאֲעֲשֶׂה כַּנְּגִם

ת"א כי יכרית עקבים נ"ג פ"ד:

תרגום אונקלוס

דייטב לה ולבנה בתרה עד עלמא ארי תעביד דתמן דבשר קדם יי
אלהה: (כט) ארי ישאי יי אלהה ית עממיא די את עליל לתמן לתרכא
יתהון מן קדשה ותירת יתהון ותתב בארעהון: (ל) אסתמר לה דלקא
תתקל בתריהון בתר דישתציון מן קדשה ודלקא תתבע למענתהון למישר
כי נעים כי תמורס בצעךך [משלי כ"ג] ולא שניתה אפטר שמתנע ומקיים
הא כל שאינו בכלל מנחה חינו בכלל נעשה [ספרי]: את כל הדברים.
שחאל חזינה עליך מלוס קלה כמלוס חמורס [טס]: השוב. צעיני סעמיס:
והישר. צעיני חס: (ל) פן תגקש. אונקלוס תרגום לשון מוקש ואני
אומר שלא חס דלקק בלשון שלא מלינו נו"ן בלשון יוקש ואפילו ליסוד
הנפול נמנו אכל בלשון עיכוף וקשקוש מלינו נו"ן ואכרבותיה דל ללא
נקטן [דניאל ה'] ואף זה אני אומר מן נקש אחריהם מן תטרף אחריהם
לסיות כרוך אחר נעשיהם וכן יקש נוסח לכל אשר לו [תהלים ק"ע]
ונקלל את הצטר להיות עליו נוסים רבים ויהיו נחזירין ונתקשקשן אחר
נמנו: אחרי השמדם מפניך. אחר שמחלה שאשמימס מפניך יש לך לתת
לז מפני מה נשמדו אלו מפני נעשים וקולקלים שצדיהם אף חסה לא
מעשה כן שלא יבואו אחריהם וישמירון: איכה יעברו. לפי שלא נעש על
צדות חלילים אלא על צדוק וקטור וסוך והשתחויה כמו שכתוב בלתי

אני: (ב) לא תעשה כן ליהוה אלהיך כי כל
תועבת יהוה אשר שנא עשו לא אלהיהם
כי גם את בנייהם ואת בנותיהם ישרפו
באש לא אלהיהם: יג (ב) את כל הדבר
אשר אנכי מצוה אתכם אתו תשמרו
לעשות לא תספת עליו ולא תגרע
ממנו: פ

(ג) כִּי יָקִימוּ בְּקִרְבְּךָ נְבִיא או חלם חלום
וְנָתַן אֵלֶיךָ אוֹת או מוֹפֵת: (ג) וּבָא הָאוֹת

ת"א לא תוספת עקרים וז' פ"ו:

תרגום אונקלוס

אכרין שלחין עממיא האלין ית מצנתהון ואעביד בן אף אנא: (ב) לא
תעביד בן קדם יי אלהך ארי קל דכרסח קדם יי די פני עבדין למצנתהון
ארי אף ית בניהון וית בנתהון מוקדין בנורא למצנתהון:
יג (ב) ית קל שתנא די אנא משקיד יתכון יתיה תשרין למעביד לא
תוספון עלויה ולא תמנעון מציה: (ג) ארי יקום בניה נביא

לס' לכו [שמות כ"ג] דברים סעעשים לגזום צא ולמדך כון שאס דכס
של עבודת אלילים לעבד' דכד אחר כגון סוער לפעור וזוקא אצן למקוליס
זו היא עבודתו ומייב' אכל צום וקסור ונסוך וסשתחולס אפילו שלל דכרס
מיב: (א) כי גם את בנייהם. גם לכרות את אבותיהם ואנוניהם אשר
רבי עקיבא אני ראיתי ככרי טכפתו לאציו לפני כלכו ואלכו:

יג (א) את כל הדבר. קלס כמוכס: תשמרון לעשות. ליתן לא מעשה
על עשה סאמורים כפרסע סכל ססור לשון לא מעשה סוד אלא
סלין לוקין על ססור של עשה: לא תוספת עליו. סמסע סועטות סונסע
מינין כלולכ אכעז כרכות לכרס כסניס [ספרי]: (ב) ונתן אליך אות.
כשמים כענין סלמכ כדדעון ועשית עמדי סות ולמכ יסי נא סוכז על
סגזס וגו' [סופטיס']: או מופת. כלרץ [ס"א] ונתן אליך אות. כשמים
דכתיב וסיו לזרות ולמועדים: או מופת. כלרץ דכתיב סס על יסיס על
סגזס לכדס ועל כל סלרץ סוכז). אע"פ כן לא תמנעו לו וס"ת אפסי סס

והמופת אשר דבר אליך לאמר גלכה
אחרי אלהים אחרים אשר לא ידעתם
וגעברם: (ז) לא תשמע אל דברי הנביא
ההוא או לחולם החלום ההוא כי מנסה
יהוה אלהיכם אתכם לדעת הישכם
אדבים את יהוה אלהיכם בכל לבבכם
ובכל נפשכם: (ח) אחרי יהוה אלהיכם
תלכו ואתו תיראו ואת מצותיו תשמרו
ובקלות שמעו ואתו תעבדו ויכו תדבקון:
(י) והנביא ההוא או חלם החלום ההוא
יומת כי דבר סרה עליהוה אלהיכם
המוציא אתכם ממצרים והפדה

ת"א כי מנסה סס סס: אחרי ה' סועס יד א', ול' צ': והנביא סנסלרין פ"ס א':

תרגום אונקלוס

או חלם חלמא ויתן לך את או מופתא: (ג) וייתי אתא ומופתא די
מליל עסף למישר נהך פתר טענת עממיא די לא ידעתינו ונסלחינו:
(ד) לא תקביל לסתגמי נביא ההוא או לחלם חלמא ההוא ארי סנסי
יי אלהכון יתכון למידע באימיתיון רחמינו יי אלהכון בקל לככון ובקל
נפשיכון: (ס) פתר סילחנא די אלהכון תהכון וימיה תדליון וית שקידויה
תשרין ולימי סריה תקבלון וקדמויה תפלחין וקדחלמיה תתקרבין: (י) ונביא
ההוא או חלם חלמא ההוא יתקשר ארי מליל סציא על יי אלהכון

נותן לו סקצ"ס וננסלס לעשות סות כי מנסס ס' אלוסיס אכסס: (ה) ואת
מצותיו תשמרו. מוכס נסס [ספרי]: ובקולו תשמעו. כקול ככניסיס:
ואותו תעבדו. כמקדשו: וכו תדבקון. כדכז כדכניו כגול סקדיס ככור
נמסיס ככור מוליס כמו טעסס סקצ"ס: (ו) סרה. לכז סמוכ סן סעולס שלל
סיה ולא ככסל ולא כוימיו לכז כן דיסעו' דוכל כלע"ז: והפורך סבית

מבית עבדים להדיחך מן הדרך אשר צוה יהוה אלהיך ללכת בה ובקעת הרע מקרבך: (א) כי יסיתך אחיך בין אמה או בנה או ביתך או אשת חיקך או רעה אשר כנפשה בפתר לאמר גלכה ונעבדה אלהים אחרים אשר לא ידעת אתה ואבתיך: (ב) מאלהי העמים אשר סביבתיכם הקרבים אליך או הרחקים ממך מקצה הארץ ועד קצה הארץ:

ח"א מן הדרך טס פ"ט ע"ב: ללכת טס טס: ובערת חולין ק"ח ח': כי יסיתך קדושין פ' ב'. סנהדרין כ"א ח', ופ"ח ב'. ע"ז ל"ז ב'. חולין ל' ב'. מאלהי סנהדרין ס"ח ב'.

חרגום אונקלוס

דאפי' ויחבון מארעא דמארי' ודפרקד מבית עבדותא לאמשיחך מן ארעא די סקדך וי אלהך למהך בה ותפלי עביר דביש מבינה: (א) ארי ימלבינה אחיך בר אסף או ברך או ברחה או אמת קוסף או חרף די כנפשה בפתר לאמיר ונהך ונסלח למעורר עממא די לא ידעת את ואבתיך: (ב) מפעוט עממא די בסתרניכון הקריבין לה או דרחיקין מנה עבדים. אמילו חין לו עליך חלל שפדחך דיו: (ג) כי יסיתך. חין סמס חלל גרוי שנאמר חס ה' סמיתך ב' [שמולח ח' כ"ו] חנוטל"ל בלע"ז שנוטילאו לעשות כן: אחיך. עאל: או בן אפר. חס מלס [קדושין פ"ו]: חיקך. כסוכנת צמיקך וממקס בך אפסי"ל בלע"ז וכן מומיק סלחך [ימזקלח מ"ד] מייסוד חקוע צלחך: אשר כנפשה. זה חזיק פירש לך כחמוז חס כסוציין לך ק"ו לחמיס: בסתר. דבר כחמוז כהווס חלין דצרי מסיח חלל צמטר וכן טלמס סול חומר כנפך כנפך יוס כליטון לילס ואפלט: אשר לא ידעת אתה ואבותיך. דבר זה גנאי גדול סול לך סלף סומוות חין מנימין מה שמכרו ללס חזותימס ווס חומר לך עזוב מה שמכרו לך חזותיך: (ח) הקרובים אליך או הרחוקים. למס פטר קרובים ורחוקים חלל כך חומר כחמוז מנין של קרובים חס חלל מנין של רחוקים כמס חלין מנין בקרובים כך חין מנין כרחוקים: מקצה הארץ. זו מנין ולצנה ולצח

(ט) לא תאבה לו ולא תשמע אליו ולא תחוס עיניך עליו ולא תחמל ולא תכסה עליו: (י) כי הרג תהרגני ידך תהיה בו בראשונה להמיתו נד כל העם באחרנה: (ב) וסקלתו באבנים ומת כי בקש להדיחך מעל יהוה אלהיך המוציאך מארץ מצרים מבית עבדים: (ג) וכל ישראל ישמעו ויראו ולא יוספו לעשות כדבר הרעהוה בקרבך: (ד) כי תשמע

ח"א לא תאבה טס ע"ב ב': ולא תחמול טס כ"ט ב', ל"ב ב' ל"ו ב' ופ"ח ב'. מכות י"ב ח': כי הרג כסודין ל"ד ב', ופ"ח טעל כ"ג: וכל ישראל טס ס"ג ב'.

חרגום אונקלוס

מסיפ' ארעא ועד סיפי ארעא: (ט) לא תיבי ליה ולא תקביל למימריה ולא תחוס עינה עלוהי ולא תרחים ולא תכסי עלוהי: (י) ארי מקמל תקמלציה ידך תבי ביה בקדמיתא למקמלציה וידא דכל עמא בבתריחא: (ב) ותרגמינה באבניא וימות ארי בעא לאמשיחך מדחלתא דין אלהך דאפקד מארעא דמצרים מבית עבדותא: (ג) וכל ישראל ישמעו ויראו ולא יוספו למעבר בפתגמא בישא תרין בינה: (ד) ארי תשמע

סמנים טסן מכליין ומוקף סעולס ועד קופו [ספרי]: (ט) לא תאבה לו. לא תסל חלל לו לא חלסצנו [טס] לפי שנאמר וחסנת לרעך כמוך [ויקרא י"ט] חס זה לא חלס: ולא תשמע אליו. כסתמנו על כספו למחול לו לפי שנאמר עזוב מעוז עמו [שמות כ"ג] לזה לא מעוז: ולא תחוס עיניך עליו. לפי שנאמר לא תעמוד על דם רעך [ויקרא י"ט] על זה לא תחוס: ולא תחמול. לא תספוך צדקותו: ולא תכסה עליו. חס חס יודע לו חוסה חליך כשלי לשתוק: (י) כי הרוג תהרגנו. (אס) ילא מ"ב" זכאי סמזיכו לחוסס) ילא מ"ב" חייב חל סמזיכו לחוסס [ספרי]: ידך תהיה בו בראשונה. מלוס ציד סיקמל לכנימו לא מה צידו ימות ציד חסרים שנאמר ויד כל העס וגו': (יג) לשבת שם. פטר ליכוסלס חלל

באחת עריד אשר יהוה אלהיו נתן לה
לשבת שם לאמר: (יז) יצאו אנשים בני-
בלעל מקרבך וידיחו את ישבי עירם
לאמר נלכה ונעבדה אלהים אחרים אשר
לא ידעתם: (יח) ודרשת והקרת ושאלת
היטב והנה אמת נכון הדבר געשתה
התועבה הזאת בקרבך: (יט) הבה תכה
את ישבי העיר ההוא לפי חרב החרם
אתה ואת כל אשר ביה ואת בקמתה

ת"א באחת וכו' כנסדקין י"ג ז' ב"ק פ"ב ז': יצאו בככות ל"א ח'. כמכות ס"ח ח'.
כ"ז ל' ח'. כנסדקין ט"ז ח', וק"ז ח': ודרשת כנסדקין ט' ח', ו' ז': והנה
אמת ט"ז ז': הבה תכה ז"מ ל"א ז'. כנסדקין ק"א ז': החרם ט"ז ק"א
ז': ואת בהמתה ט"ז ק"ז ז'. מנחה ט' ח'.

תרגום אונקלוס

עתה מקרוף די יי אלהה יתיב לה למיטב תמן למימר: (יז) נסקו גברין
בני רשעא מבינה ואטעיו ית יתבי קרפון למישר נהה וגמלה למעות
עממיא די לא ידעתין: (יח) ותתבע ותבדוק ותשאל יאות והא קושמא
בין שתנמא אתעבדת חושבתא קרא בינה: (יט) ממקא תמתי ית יתבי
קרמא תתיא לסתגם דתריב גמר יתה נית כל די בה נית בעריה לסתגם

נחכה לדיכס [סמרי]: כי תשמע לאמר. אומרים כן ילאו וגומר:
(יד) אנשים. ולא נשים: [כנסדקין ס"ז]: בני בלעל. בלי עיל שמדקן
עולו של מקום [טז]: יושבי עירם. ולא יושבי עיר אחרת מכאן אמרו חז"ל
נעשית עיר גדומה עד סדימוס אנשים ועד סיסיו מדיחיס ממוכס:
(טז) ודרשת וחקרת ושאלת היטב. מכאן למדו שבע חקירות מוכרי
שמקכל כאן יג' לדיכסו וחקרסו וסיטעו ושאלתו אינו מן סוגין ומנונו למדו
צדיקות [טז]. ובמקום אחר הוא אומר ודכשו הסומטיס סיטע [דכריס י"ט]
ובמקום אחר הוא אומר ודכשת סיטע [טז י"ז] ולמדו סיטע סיטע לגזירה
טוב ליתן סאמור של זה דכס: (טז) הבה תכה. אם אינך יכול לסמיח

לפי חרב: (י) ואת כל שללה תקבין אל-
תוך רחבה ושרפת באש את העיר ואת
כל שללה כליל ליהוה אלהיך והיתה תל
עולם לא תבנה עוד: (יא) ולא ידבק בידך
מאומה מן החרם למען ישוב יהוה מחרון
אפו ונתן לך רחמים ורחמך והרבך
כאשר נשבע לאבותיך: (יב) כי תשמע
בקול יהוה אלהיך לשמר את כל מצותיו
אשר אנכי מצוה היום לעשות הישר
בעיני יהוה אלהיך: ס רביעי
יד בנים אתם ליהוה אלהיכם לא

ת"א לפי חרב כנסדקין ז"ב ז': כל שללה כנסדקין ק"א ח', וק"א ז'. סולן ט"ע
ח': ושרפת כנסדקין ק"א ז': כליל ט"ז טז: תל ט"ז טז: ולא ידבק
שבת ל"ו ח'. סמחים ו"ח ח'. כנסדקין ק"א ז'. מכות כ"ב ח'. ט"ז י"ב ז' מ"ב
ח'. ומ"ח ז': ונתן שבת קנ"ח ז'. צילה ל"ב ז'. יצאנו ט"ע ח': בנים קושקן
ל"ס ז'. ז"ב י' ח'. אבות פ"ב מ' י"ד. עקום טעל ע'.

תרגום אונקלוס

דחריב: (י) וית כל עראה חכנוש לגו שתאה ותוקיד גנרא ית קרמא
ות כל עראה גמיר קדם יי אלהה ותתי תל חריב לעלם לא תתגי
עוד: (יא) ולא ידבק בידך מדעם מן קרמא גדיל דיתוב יי מתקוף
ורגעה ויתן לה רחמין וירחם עלך ויסגינה קמא די קיים לבקרתך:
(יב) ארי תקביל למימרא דיי אלהה למישר ית כל סקודווי די אנא
מפקיד לה יומא דין למעבר דמישר קדם יי אלהה:

יד גנין אתין קדם יי אלהכון לא תתחממן ולא תשוין מרש בין
זמית כמחנה זכס סמיחם זכמרת [ז"מ ל"א]: (יז) לה אלהיך. לטמו
ובשנילו: (יח) למען ישוב ה' מחרון אפיו. טכל זמן טע"ח צעולם סרון
אף צעולם:

יד (א) לא תתגודדו. לא תמנו גדיים וסרע צצצכס על נח כדכך

תתגדרו ולא תשימו קרחה בין עיניכם
למת: (3) כי עם קדוש אתה ליהוה אלהיך
ובך בתר יהוה להיות לו לעם סגולה מכל
העמים אשר ערפני האדמה: (4) לא
תאכל כל תועבה: (7) ואת הבהמה אשר
תאכלו שור שיה כשבים ושה עזים:
(5) איל וצבי ויחמור ואקו ודישן ותאו
וזמר: (1) וכל בהמה מפרסת פרסה
ושמעת שמע שתי פרסות מעלת גרה

ת"א לא תתגדרו עקבים וזל פ"ו. יצמות י"ב ז' . מכות כ' ח' : קרחה מכות סס .
ונמות ל"ז ז' : כי עם קדוש ליה ז' : ואת הבהמה זכמים ל"ד ז' . מולין ע"א
ח' וע"ה ז' . זכורות ח' : איל וצבי זכמים סס . מולין סס : וכל וכו' מולין
ק"ע ח' וע"ה ח' :

תרגום אונקלוס

עיינכון על מירת: (3) ארי עם קדיש אף קדם יי אלקה ויך
אתרעי יי למהני ליה לעם קביי מכל עממיא די על אפי ארעא: (2) לא
תיכול כל דמרחיק: (7) דין בעירא די תיכלון תורין אימרין דתכלין ונדון
דעזין: (5) אילא ושבא ויחמורא ונעלא ורימא ותורבלא ודיצא: (1) וכל
בעירא דסדיקא פרסתא ומשליפן שלפין תרתין פרסתא מסקא פשרא
שסאמורכיים עושין לפי שחמס צניו של נקוס וחמס כלוין להיות
כאים ולא גדודים ונקורמים: בין עיניכם. אלל הסדמת ונקוס חמס הוא
אוור ולא יקדמו קרחה כזכאס [ויקחל כ"ח] לעשות כל סכאס כצין
העניים: (2) כי עם קדוש אתה. קדושת עלמך ואלדותך ועוד וכן זכר
ס': (3) כל תועבה. כל שחענתי לך [מולין ק"ד] כגון לרס און זכור כדי
לשומטו זנדדיס הכי דבר שחענתי לך כל מוס לא יסיה זו. זא ולמד כאן
שלא ישמע ויאכל על אוחו הנזס. זשל זכר זכלז הכי דבר שחענתי לך
והסכי כאן על אכילתו: (ד ה) ואת הבהמה. איל צבי ויחמור. למד
שחמיה ככלל זכמס [מולין ק"ג] ולמדנו שזכמס וסיה עומא מרזס מן
הסוסס זככל נקוס פורט את סוועט: ואקו. מחוכגס יעלא יעלי סלע
[איזו ל"ט] הוא אשענצ"ק: ותאו. תוכז"לל תור סיער זכל"ח יער

בבהמה אתה תאכלו: (1) אך את זה לא
תאכלו ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה
השם יעדה את הנמל ואת הארנבת ואת
השפן כי מעלה גרה המה ופרסה לא
הפריסו טמאים הם לכם: (8) ואת החזיר
כי מפריס פרסה הוא ולא גרה טמא הוא
לכם מבשרם לא תאכלו ובגבלתם לא
תגעו: (5) את זה תאכלו מכל אשר
במים כל אשר לו סנפיר וקשקשת
תאכלו: (1) וכל אשר אין לו סנפיר

ת"א בבהמה סס ק' ז' : השמועה סס ס' ז' . וק"ג ז' . זכורות ו' ז' . מה כ"ד ח' :
הנמל זכורות סס ע"ג ח' : הארנבת ונגלה ט' ז' : השפן זכורות ו' ז' :
החזיר סס סס :

תרגום אונקלוס

בעירא יתה תיכלון: (1) ברם ית דין לא תיכלון מסקי פשרא ומסדיקי
פרסתא מסלפי טילפיא ית ונמלא וית ארנבא וית ספזא ארי מסקי
פשרא אינון ופרסתהון לא סדיקא מסאבין אינון לבון: (8) וית חזירא
ארי סדיק פרסתא הוא ולא פשר מסאב הוא לבון מבשריהון לא תיכלון
ובגבלתהון לא תקרבון: (5) ית דין תיכלון מכל די במיא כל די ליה
ציצין וקלפין תיכלון: (1) וכל די לית ליה ציצין וקלפין לא תיכלון
זלשון ארמיי: (1) מפרסת . קדוקס כמרגונו: פרסה . פללנע"ס : ושומעת.
חלוקס זשמי לכרניים שיש קדוקס וליכס חלוקס זכפכניים וסיה עומא:
בבהמה . שמוע וס סנוולא זכמסס אכול מנכא אוורו שסליל נימר זשמיטת
אמו [מולין ס"ט]: (1) השמועה . זכיה סיה שיש לס שני גזין וסני
שדכאות אוורו רזותיו למס נמו . זכמסות וסני שסועס וזעופות וסני
סכאס שלל לאמכו זמ"כ [גרה כ"ד]: (ח) ובגבלתם לא תגעו . רזותינו
סירכו זכגל שאלס חייב לטסר את עגנו זכגל [מורכט כהנים] יכול יסיו
מוזכרים ככל סהס תלמוד לוור אוור אל סכססס וגוור [ויקחל כ"ח]
ויה סוולא סנת סוורכ כהנים מוזכרים ולין יסכאל מוזכרים סוולא

וּבְשִׁקְשֵׁת לֹא תֹאכְלוּ טָמֵא הוּא לָכֵם: ס
 (ב) כָּל־צִפּוֹר טְהוֹרָה תֹאכְלוּ: (ג) וְזֶה אֲשֶׁר
 לֹא־תֹאכְלוּ מֵהֶם הַנֶּשֶׁר וְהַפֶּרֶס וְהַעֲזִינָה:
 (ד) וְהָרְאָה וְאֵת־הָאֵיָה וְהַדִּיָּה לְמִינָה:
 (ה) וְאֵת כָּל־עֹרֹב לְמִינֹו: (ו) וְאֵת בֵּת־
 הַיַּעֲנָה וְאֵת־הַתְּחֵמָס וְאֵת־הַשֶּׁחַף וְאֵת־
 הַנֶּיִץ לְמִינֵהוּ: (ז) אֵת־הַכּוֹס וְאֵת־הַיִּנְשׁוּף
 וְהַתְּנַשְׁמָת: (ח) וְהַקָּאָת וְאֵת־הַרְחֵמָה
 וְאֵת־הַשִּׁלְדָּה: (ט) וְהַחֲסִידָה וְהָאֲנָפָה לְמִינָה
 וְהַדּוֹבִיפֵת וְהָעֵשְׂלָף: (י) וְכֹל שֶׁרִץ הָעוֹף

ת"א כל צפור וכו' קדוש ל' ח' מולין ק"ס ח' : וזה וכו' קדושין ס. מולין סס :
 והראה מולין כ"ב ח' . צבורות ו' ח' . וכל שרץ מכות ע"ז ח' :

תרגום אונקלוס

מִסָּבָב הוּא לָכוֹן: (יא) כָּל צִפּוֹר דְּבִי תִיבְלוֹן: (יב) וְדִין דִּי לֹא תִיבְלוֹן
 מִגְּהוֹן נִשְׂרָא וְעַר וְעִזָּא: (יג) וּבֵת פְּנִסָא וְשִׂרְפִיתָא וְדִיתָא לִנְגָה: (יד) וְיַת
 כָּל עוֹרְבָא לִנְגָה: (טו) וְיַת בֵּית גַּעְמִיתָא וְצִיָּצָא וְאִשְׁרֵי שִׁקְשָׁא וְנִצָּא
 לִנְגָה: (טז) וְקִרְיָא וְקִיפּוֹסָא וְכוּתָא: (יז) וְקָתָא וְיִרְקִיקָא וְשִׁלְיִנְיָא:
 (יח) וְתִרְיָתָא וְאִבּוֹ לִנְגָה וְגַבְרֵי טוֹרָא וְעֵשְׂלִיפָא: (יט) וְכֹל רִיחֵשָׁא דְעוֹפָא

ככלם קלה לא כל טקן: (יא) כל צפור טהורה תאכלו . להסמך משולמת
 צבורות קידושין ל"ז: (יב) וזה אשר לא תאכלו מהם . להסמך את
 השמועה: (יג) והראה והאיה . היא כלה היא איה היא דיה ולמה נקרא
 שמה כלה שזוה ציור ולמה הזכיר כל שמותיסם שלא ליתן פתחון פה
 לבעל דין לחלוק שלא יסא שחורס קורא אותם כלה והנא להסמך ח ומכ וז
 דיה שמה או איה שמה וזו לא חסר הכתוב [מולין ס"ב]: ובעופות פרט לך
 הטמאים ללמד הסעופות טסורים מרובים על הטמאי לסיכך פרט את
 המועט: (טז) התנשמת . קל"ב"א טורי"ץ: (יז) שלך . השולם דגים מן
 הים: (יח) דוביפת . הוא תרגול סבר וצלע"ו סרו"ס וכדכלתו כפולה:
 (יט) שרץ העוף . הם הנמוכים כרוסטים על סל כן כגון זבובין ולעשים

טָמֵא הוּא לָכֵם לֹא יֹאכְלוּ: (א) כָּל־עוֹף
 טְהוֹר תֹאכְלוּ: (ב) לֹא תֹאכְלוּ כָּל־נִבְלָה
 לָנֶזֶר אֲשֶׁר־בַּשָּׁעֲרֵיךָ תִתְּנֶנָּה וְאָכְלָהּ או
 מִכֹּר לְנִכְרֵי כִּי עִם קָדוֹשׁ אַתָּה לִיהוָה
 יִדְוֶךָ לֹא־תִבְשַׁלְנֶרִי בְּחֵלֶב אִמּוֹ: פַּחֲמִישֵׁי
 (ג) עֵשֶׂר תִּעֲשֶׂר אֵת כָּל־תְּבוּאֹת וְרַעֲדָה
 הַיֵּצֵא הַשָּׂדֶה שְׁנָה שְׁנָה: (ד) וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי

ת"א לא תאכלו שנה ק"ס ח' . וק"ל ח' . פסחים כ"א ח' . ע"ז כ"א ח' . וק"ז ח' .
 מולין ק"ב ח' . וק"ד ח' . צבורות כ"א ח' : כי עם קדוש פסחים כ"ז ח' . קדושין
 ל"ז ח' . ונמכות ק"א ח' . מולין ק"א ח' . וק"ו ח' . צבורות י' ח' : לא תבשל
 שנה ק"י ח' . קדושין ל"ז ח' : עשר שנה ק"ט ח' . סוכה ל"ו ח' . ל"ה ח' ח' .
 חנויות ח' ח' . סוכה נ"א ח' . צ"ט פ"ח ח' . צבורות כ"ב ח' : שנה צבורות סס .
 ו"ד ח' : ואכלת צ"ט פ"ח ח' :

תרגום אונקלוס

מִסָּבָב הוּא לָכוֹן לֹא יִתְאָכְלוּ: (א) כָּל עוֹפָא דְּבִי תִיבְלוֹן: (ב) לֹא
 תִיבְלוֹן כָּל נִבְלָא לְחוּטָב עֲרַל דִּי בְּקוּוֹךָ תִּתְּנִינָה וְיִבְלִינָה או תִּתְּנִינָה
 לְבֵר עַמְסָן אַרְבִּי עִם קָדִישׁ אֵת קָדִישׁ יְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תִיבְלוֹן בְּשֵׁי־בְחֵלֶב:
 (ג) עֵשְׂרָא תִעֲשֶׂר יַת כָּל עֲלֵלַת וְרַעֲדָה דְּיִשְׁרָאִי תִקְלָא שְׁתָּא שְׁתָּא:
 (ד) וְתִיכּוּל קָדִישׁ יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּאִתְרָא דִּי יִתְרַעֵי לֹא־שִׂרְאָה שְׂכִינִיתָא תִמָּן

ומגבים טמאים הם קרויים טקן: (ב) כל עוף טהור תאכלו . ולא את
 הטמא כל ליתן עשה על לא תעשה וכן צבורות אותם תאכלו ולא צבורות
 טמא' לאו ככל עשה עשה לעבור עליהם בעשה ולא תעשה: (בא) ל' ח'
 אשר בשעריך . גר מושב שקבל עליו שלא לעבוד ע"א ואוכל נבילות: (ג)
 עם קדוש אתה לה' . קדש את עמך צמות לך דצרכים סמותיים ואסורים
 נוהגים צום איסור אל תחירם בעניסם [סמרי]: לא תבשל גדי . טלסה
 פעמים פרט לחים ולעופות ולצמחי' טמא [מולין ק"ג]: (כב) לא חבשל
 גדי . עשר תעשר . מה ענין זה אלזה אמר לו הקב"ה לישראל אל תבשלו
 לי לבשל גדיים של מצוה עד שכן צמחי' אמותיכן טמא אין אחם מעשרים
 מעשרות כדאוי כשהוא סמוך להבשול איני מוילא כוח קדים והיא מעשרתן
 טמא' ושדפה לפני קמם [מלכים ז' י"ט] וכן לענין צבורים: שנה שנה .
 מכתן שאין מעשרים מן המדש על היסן [סמרי]: (כג) ואכלת וגו' . זה

יהוה אלהיך במקום אשר יבחר לשכן
שמו שם מעשר הנגדה תירשה ויצהרך
ובכרת בקר וצאנך למען תלמד לראה
את יהוה אלהיך כל הימים: (כז) וכי ירבה
ממך הדרך כי לא תוכל שאתו כי ירחק
ממך המקום אשר יבחר יהוה אלהיך
לשום שמו שם כי יברכה יהוה אלהיך:
(כח) ונתתה בכסף וצרת הכסף בידך
והלכת אל המקום אשר יבחר יהוה
אלהיך בו: (כט) ונתתה הכסף בכל אשר
תאודה נפשך בפקר ובצאן וביון ובשכר

ת"א במקום יונח ע"ז א' . ל"ה ה' ז' . ונכח י"ח א' ו"ט א' . שבעות כ"א ז' . זמחיס
כ"ט ז' . נמנח וז"א א' . חמורה כ"א א' . כמחוח ד' ז' : למען וכו' יצנח כ"א
א' : כי לא תוכל פקחים ל"ז ז' . צ"ז לא ז' . סנהדרין ק"ב ז' . נכוח י"ט ז' :
ירחק נכות סס : וצרת נכות ק"ז ז' . שנה ק"ח א' . ערובין ל"א ז' . פקחים
ל"ה ז' . סוכה ו"א ז' . קדושין י"א ז' . צ"ק כ"ח א' . נכוחות כ' ז' . ו"א א' :
ונתתה יונח ע"ז א' . מיר ל"ה ז' . צ"ק כ"ב א' . צ"מ ו"ה א' . שבעות כ"ב א' :
בבקר ערובין ל"ז ז' :

תרגום אונקלוס

מעשר עפרוה תמרה ונשחף וביקרי תורה וענה גדיל דתילה למחל
קדם יי אלהך כל יומיא: (כז) וארי יסגי מנה ארהא ארי לא תיכול
למשליה ארי ותחך מנה אתרא די יתרעי יי אלהך לאשרא שכינתייה
תמן ארי יברכינה יי אלהך: (כח) ותמן בכסף וחצור בכסף בידך
ותחך לאתרא די יתרעי יי אלהך ביה: (כט) ותמן בכסף בכל די יתרעי
ונעשר שני סכר למדנו ליתן ונעשר ראשון ללוים שנאמר כי תקחו ונח
צני יסכאל וגו' [צמדבר י"ח] ותמן להם נשות לאלכו בכל נוקס שנאמר
ואכלתם אותם בכל נוקס [סס י"ח] על כרחך זה נעשר אחר הוא: (כד) כי
יברך . שחסא חצוואה מוכנה לשאת: (כו) בכל אשר תאודה נפשך .
כלל: בבקר ובצאן וביון ובשכר . פקט : ובכל אשר תשאלך נפשך .

ובכל אשר תשאלך נפשך ואכלת שם
לפני יהוה אלהיך ושמחת אתה וביתך:
(כו) והלוי אשר בשעריך לא תעובנו כי
אין לו חלק ונחלה עמך: (כז) מקצה
שלוש שנים תוציא את כל מעשר
תבואתך בשנה ההוא והנחת בשעריך:
(כט) ובא הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך
והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך
ואכלו ושבעו למען יברכה יהוה אלהיך
בכל מעשה ידך אשר תעשה: ס ששי

ת"א ושמחת יצנח ס"ב ז' . סוכה כ"ז ז' :

תרגום אונקלוס

נפשך בתורי ובענא ובחמר חדת ועתיק ובכל די תשאלנה נפשך ותיכול
תמן קדם יי אלהך ותחדי את ונאנש ביתך: (כו) וליואה די בקירוף לא
תשקנייה ארי לירי ליה חילק ואתקנא עמך: (כח) מסוף תלת שנין
תפיק יר כל מעשר עלתך בשמא תהיא ותצנע בקירוף: (כט) וייתי
ליואה ארי לירי ליה חילק ואתקנא עמך וגירא ותמא וארמלתא די
בקירוף ויכלון וישבעון גדיל דברכינה יי אלהך בכל עובדי דך
די תעבדי:

חזר וכלל וס הפקט ונפוכט ולד ולדות הארץ וכלוי לנאכל אדם וכו' [ספרי
צ"ק ס"ג]: (כו) והלוי לא תעובנו . מלימן לו נעשר ראשון: כי אין לו
חלק ונחלה עמך . ילאו לקט שכסה ופיהס והספק שאף הוא יט לו חלק
עורך צהן כנווך ואינן סייצין צנעטר [ספרי]: (כח) מקצה שלש שנים .
צא ולמד שאם חסה נעשרותיו של שנה ראשונה וסנייה לשננה סניעטרס
מן סנייה צבליסיה: (כט) ובא הלוי . ויטול נעשר ראשון: והגר והיתום .
ויטלו נעשר שני סחוא של עני של שנה זו ולא תאכלנו אמה ציכוסלי' כדך
סנוקקת לאכול נעשר שני של שמי סנייס: ואכלו ושבעו . חן להס כדי
סצנן נכאן סנוכו אין סוסחין לעני צגוקן וכו' ואתה סולך ליכוסלים צנעטר

טו (6) מקץ שבע שנים תעשה שמטה:
 (3) וזה דבר השמטה שמוט כל בעל
 משה ידו אשר ישה ברעהו לא יגש את-
 רעהו ואת אחיו כי קרא שמטה ליהוה:
 (2) את הנברי תגש ואשר יהיה לך את-
 אחיך תשמט ידך: (7) אפס כי לא יהיה
 בך אביון כי ברכך יברכה יהוה בארץ
 אשר יהוה יאריך נתן לך נחלה לרשתה:
 (8) רק אם שמוע תשמע בקול יהוה

ת"א מקץ עכ"ל כ"ס ז': וזה דבר מ"ק ז' ב'. גמ' ל"ו ח'. קדושין ל"ח ז': לא יגש ז"ב מ"ה ז'. מכות כ' ז': כי קרא קדושין ל"ח ז': אפס העניט כ"א ח'. צ"ב ז' ח'. ו"ג ח'. מנהגין ס"ד ז'.

תרגום אונקלוס

טו (6) מסוף שבע שנים תעביר שמטתא:
 (3) וישמיט כל גבר מרי רשו די ירשי בתבריה לא יתבע מן חבריה
 ומן אחיה ארי קרא שמטתא קדם יי: (2) מן בר עממין תתבע ודי
 יחי לך עם אחיך תשמיט ידך: (7) לחוד ארי לא יתא בך מספינא
 ארי ברכא וברכניך יי בארעא די יי אלקה יהב לך אחסנא למירתה:
 (8) לחוד אם קבלא תקביל למימרא די יי אלקה למטר למעבר ית כל

אל סנה כלסונה וסניה סהסיה ונמורה עברתי סקודט מן סניה [דצרים כ"ז] כמו שנופוסט כתי תכלה לעשר [סס]:

טו (א) מקץ שבע שנים יוכל שבע שנים לכל מלוה ומלוה ח"ל קרנא
 סנת סנצט [סס ט"ו] ואם אחת אומר ז' שנים לכל מלו' ומלוה
 לסלואת כל אחד ואחד היא קרנא סא לנדת שבע שנים למנין הסנטיט:
 (ב) שמוט כל בעל משה ידו שמוע אחי ידו של כל בעל משה: (ג) ואת
 הנברי תגוש. זו מלוה עשה: (ד) אפס כי לא יהיה בך אביון. ולכל
 סוה אומר כי לא יקבל חציון אלא בזמן סאתם עושים כלונו של נקוס
 חציונים בחקרים ולא צכס וכסחין אתם עושים כלונו של נקוס חציונים
 צכס: אביון. דל עניי ולשון חציון ססוה סאז לכל דכר: (ה) רק אם

אלהיך לשמר לעשות את כל המצוה
 הזאת אשר אנכי מצוה היום: (1) כי יהוה
 אלהיך ברכך באשר דבר לך והעבטת
 גוים רבים ואתה לא תעבט ומשלת בגוים
 רבים ובה לא ימשלו: (2) כי יהיה
 בך אביון מאחד אחיך באחד שעריך
 בארצה אשר יהוה אלהיך נתן לך לא
 תאמין את לבבך ולא תקפין את ידך
 מאחיך האביון: (3) כי פתחת פתח את-

ת"א פתח בית ל"א ז':

תרגום אונקלוס

תפקודתא תרא די אגא מסקד לך יוסא רין: (1) ארי יי אלקה ברכך
 קמא די מלילי לך ותונוף לעממין סניאין ואת לא תוין ותשלוט בעממין
 סניאין ובה לא ישלטון: (2) ארי יהי בך מספינא חר מאחך בתרא
 מקהוה בארעה די יי אלקה יהב לך לא מתקיף ית לך ולא תקמוט
 ית ידך מאחיק מספינא: (3) אלקהין מספתח תפתח ית ידך ליה ואוסא

שמוע תשמע. אז לא יהיה צד חציון: שמע תשמע. שמוע קמעט משמיעין
 אותו ככנס: (1) כאשר דבר לך. וסיכן דכר צדוק אחס צעיר [דצרים
 כ"ס]: והעבטת. כל לשון סלוואס כסופל על סמלוס נוסל כלסון נוסעיל
 כגון וסלוות וסעצטת ואם סיה אומר ועצטת סיה נוסל על סלוס כמו וסלוות:
 והעבטת גוים. יוכל סתסא לוס מזה ומלוס לזס ת"ל וחסס לא מעצוט:
 ומשלת בגוים רבים. יוכל גוים סחכים מוסלים עליך ת"ל ודך לא ימשולו:
 (1) כי יהיה בך אביון. סמאז סאז קודס: מאחד אחיך. סחיק מלכיק
 קודס למחיק מלעך: שעריך. עניי עיכך קודמיס לעניי עיכ סחכת: לא
 תאמין. יס לך חדס סנוטעטער אס יתן אס לא יתן לכך נלמט לא סלמץ יס
 לך חדס ספוטט אס ידו וקופלס לכך נלמט לא תקסוף: מאחך האביון.
 אס לא סחן לו סופד לסיות סחיו של חציון: (ה) פתח תפתח. סמי'
 כנס פעעיל [צצ"מ ל"ח]: כי פתח תפתח. סרי כי מוטוס כלסון חלל:
 והעבט תעביטנו. אס לא כלס צממס חן לו כסלוס: די מחסורו. ולי

יִדְדָה לֹא וְהַעֲבִיטָנוּ הַיּוֹם מֵחֶסְרוֹ אֲשֶׁר
יִחְסַר לֹא: (ט) הַשְּׁמֵר לָךְ פִּן יִהְיֶה דְבַר
עַם-לְבָבְךָ בְּלִיעַל לֵאמֹר קָרְבָה שְׁנַת-
הַשְּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמֵשׁה וְרַעַה עֵינֶיךָ בְּאֲחִיךָ
הָאֲבִיזוֹן וְלֹא תִתֵּן לוֹ וְקִרְא עֲלֶיךָ אֶל-יְהוָה
וְהָיָה בְךָ חֵטָא: (י) נִתְּזוֹן תִּתֵּן לוֹ וְלֹא-יִרַע
לְבָבְךָ בְּתִתֵּן לוֹ כִּי בְנִלְלָהּ | הַדְּבַר הַזֶּה
יִבְרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-מַעֲשֵׂיךָ וּבְכָל
מַשְׁלַח יְדֶיךָ: (ב) כִּי לֹא יִחַדֵּל אֲבִיזוֹן מִקְרָב
הָאָרֶץ עַל-כֵּן אֲנֹכִי מְצֻדָה לֵאמֹר פִּתְחָה

ת"א והעבט כחצות ק"ז ב' געין ל"ז ח' ז"מ ל"א ב' די מחסרו כחצות ק"ז ע"ב:
השמר שבעות ו"ז ב' כחצות ק"ח ח' סוטה ו"ז ב' געין ל"ז ח' ז"ב ל"א ח'
קרבה וכותב ב' ב' ורעה כסדמין ק"ע ח' וקרא כחצות ק"ח ח' והיה
כסדמין סס: נתון ז"מ ל"א ב' שבעות ק"ס ח' עקרים ו"ז פ"ג: בנלל שבה
ק"א ח' ב' כי לא וכו' שבעות ל"ד ב' שבה ק"ב ח' וק"א ח' העניה כ"א ח':

תרגום אונקלוס

חזקפנייה במפת חסרוניה די יחסר ליה: (ט) אסתמר לך דלמא יהא
סתקמא עם לך ברישע למימר קרבת שתא שביעתא שתא דשמיטתא
ותבאש עינך באחיק מספניא ולא תתן ליה ויקרי עלך קדם וידייך בך
חזקא: (י) מתן מתן ליה ולא יבאש לך במתנה ליה ארי בדיל שתקמא
הרין וברכינה וי אלהך בכל עובדך ובכל אושטות ודך: (ב) ארי לא
יפסוק מספניא מנו ארעא על כן אגא מספקך למימר מפתח תפתח ית
אתה מנוה להעשירו: אשר יחסר לו. אפי' קום לכרוב עליו ועד לרוץ
לפניו: לו. זו אשח [כחצות ק"ח] וכן הוא אומר אעשה לו עזר כנגדו
[צדאשית ז':] (ט) וקרא עליך. יכול מנוה מ"ל ולא יקבל [דברים כ"ד]
[ספרי]: והיה בך חטא. וכל וקום אפי' לא יקבל. א"כ למען כאשר
וקרא עליך עונסך אני ליפדע על ידי הקורא יותר מנוי שאינו קורא:
(י) נתון תתן לו. אפילו מאס פענוים: לו. זינו וזיניך: כי בגלל הדבר.
אפי' אנחת מתן אסח נוטל שכר האנייה עם שכר הנועשה. על כן. מפני
כן [סס]: (יא) לאמר. ענה לטובתך אני משיחך [ספרי]: לאחיק לעניך.

תִּפְתַּח אֶת-יְדֶיךָ לְאֲחִיךָ לְעֵינֶיךָ וּלְאֲבִינֶךָ
בְּאַרְצֶךָ: (ג) כִּי יִמְכַר לְךָ אֲחִיךָ הָעֶבְרִי
אוֹ הָעֶבְרִיָּה וְעַבְדְּךָ שֵׁשׁ שָׁנִים וּבִשְׁנֵה
הַשְּׁבִיעִת תִּשְׁלַחְנוּ חֲפָשִׁי מֵעִמְךָ: (ד) וְכִי
תִשְׁלַחְנוּ חֲפָשִׁי מֵעִמְךָ לֹא תִשְׁלַחְנוּ רִיקָם:
(ה) הָעֵנִיק תִּעֲנִיק לוֹ מִצֵּאנֶךָ וּמִגְרָנֶךָ
וּמִיִּקְבֶּךָ אֲשֶׁר בְּרַכְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תִּתֵּן-
לוֹ: (ו) וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם

ת"א כי ימכר קדושין י"ז ב' ועבדך סס י"ז ב' עניק ל"ז ח' לא תשלחנו
קדושין ע"ז ב' העניק סס ע"ז ח' וי"ז ב' ז"מ ל"א ב' מצאנך קדושין י"ז
ח': ברכך סס ע"א ב'

תרגום אונקלוס

יִדְדָה לְאֲחִיךָ לְעֵינֶיךָ וּלְמַסְפִּינֶךָ בְּאַרְצֶךָ: (ג) אַרְי יִדְבֵן לְךָ אַחִיק בַּר
יִשְׂרָאֵל אוֹ בַת יִשְׂרָאֵל וְיִסְלַחְנֶיךָ שִׁית שָׁנִין וּבִשְׁמֵתא שְׁבִיעִתא תִּסְפְּרִינִיה
בַּר חֹרִיזִין מֵעִמְךָ: (ד) וְאַרְי תִּסְפְּרִינִיה בַּר חֹרִיזִין מֵעִמְךָ לֹא תִסְפְּרִינִיה
רִיקָן: (ה) אִסְרָשָׁא תִפְרִישׁ לִיה מֵעִנְךָ וּמִגְרָנֶךָ וּמִמַּעֲצָרֶךָ דִּי בְרַכְּךָ
וְאַלְהֶךָ תִּתֵּן לִיה: (ו) וְזָכַרְתָּ אַרְי עֶבְדָּא הָיִיתָ בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם

לאיזם אס לעני: לעניך. זיו"ד אחד לשון עני אחד הוא אצל עניך צני
יודין שני עניים: (ג) כי ימכר לך. על ידי אחרים צונכורו בית דין
צגכצו הכחצו ונדבר [קידושין י"ד] וסכי ככר נאמר כי חקסס ענד עברי
[שמות כ"ח] וצונכורו בית דין סכחצו ונדבר אלל ונפני שני דברים שנתמדתו
כאן אחד סכחצו או סעכריס אף היא תלל צסט וללל סנכרוס בית דין סלון
סאסס נוככרת צגככסס סנח' צגככצו ולל צגככסס אלל צקטס סנככס אכיס
ולמד כאן סאס ילאו סס סניס קורס סכציס סימנין תלל ועוד מדס כאן
סענך סעניק: (ד) העניק תעניק. לשון עדי צגכס וצונכאכית סעין דכר
סיסל כיכר ססטיצות לו. וי"ז לשון סטעס על לוארו: מצאנך מגרנד
ומיקבך. יכול אין לי אלל אלו צלכד מ"ל אשכ צככך וכל עם סצככך צולכך
ולמען כאנורו אלו עם אלו מיוסדיס ססס צכלל צככס אף כל ססוא צכלל
צככס ילאו סכדורו ולמדו רכזותינו [צונכס קידושין י"ז] צג"ס כווס נותן
לו וכל מיין ומיין: (ט) וזכרת כי עבד היית. וסענקמי וסנימי לך ונכס

וַיִּפְדֶּה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל-כֵּן אֲנֹכִי מְצוּדָה
אֶת-הַדְּבָר הַזֶּה הַיּוֹם: (טו) וְהָיָה כִּי-יֹאמַר
אֱלֹהֶיךָ לֹא אֵצְאָמֶעֱמֶד כִּי אֶהְבֶּדֶ וְאֶת בֵּיתְךָ
כִּי-טוֹב לֹו עִמָּד: (טז) וְלִקְחַתְּ אֶת-הַמְרָצֵעַ
וְנָתַתְּהָ בְּאֹזְנוֹ וּבִדְלֹתַי וְהָיָה לְךָ עֶבֶד עוֹלָם
וְאִף לֹא מִתְּךָ תַעֲשֶׂה-כֵּן: (יז) לֹא-יִקְשֶׁה
בְּעֵינֶיךָ בְּשִׁלְחֶךָ אֶתוֹ חֲפָשִׁי מֵעִמָּד כִּי
מִשְׁנֵה שָׂכָר שָׂכִיר עֶבְדְּךָ שֵׁשׁ שָׁנִים
וּבִרְכֶךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל אֲשֶׁר תַעֲשֶׂה:
פְּשִׁיעֵי (יח) כָּל-הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יוֹלֵד בְּבִקְרָךְ

ת"א כי אהבך עם כ"ב ח': כי טוב כבודו כ"ז ב'. קדושין ע"ו ח', ו"ב' ח', ו"ז ב'.
ערכין כ"ט ח', ו"ז ב'.

תרנום אונקלוס

ויִפְדֶּה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל-כֵּן אֲנֹכִי מְצוּדָה
אֶת-הַדְּבָר הַזֶּה הַיּוֹם: (טו) וְהָיָה כִּי-יֹאמַר
אֱלֹהֶיךָ לֹא אֵצְאָמֶעֱמֶד כִּי אֶהְבֶּדֶ וְאֶת בֵּיתְךָ
כִּי-טוֹב לֹו עִמָּד: (טז) וְלִקְחַתְּ אֶת-הַמְרָצֵעַ
וְנָתַתְּהָ בְּאֹזְנוֹ וּבִדְלֹתַי וְהָיָה לְךָ עֶבֶד עוֹלָם
וְאִף לֹא מִתְּךָ תַעֲשֶׂה-כֵּן: (יז) לֹא-יִקְשֶׁה
בְּעֵינֶיךָ בְּשִׁלְחֶךָ אֶתוֹ חֲפָשִׁי מֵעִמָּד כִּי
מִשְׁנֵה שָׂכָר שָׂכִיר עֶבְדְּךָ שֵׁשׁ שָׁנִים
וּבִרְכֶךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל אֲשֶׁר תַעֲשֶׂה:
פְּשִׁיעֵי (יח) כָּל-הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יוֹלֵד בְּבִקְרָךְ

וּבְצִאֲנֶךָ הַזְכָּר תִּקְדִּישׁ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא
תַעֲבֹד בְּבִכּוֹר שׂוֹרְךָ וְלֹא תִגְזַז בְּכוֹר צִאֲנֶךָ:
(כ) לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תֹאכְלֶנּוּ שְׁנֵה בְשָׁנָה
בְּמִקּוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר יְהוָה אֶתְּךָ וּבֵיתְךָ:
(כא) וְכִי-יְהִיָּה כּוֹ מוֹם פֶּסַח אִו עוֹר כָּל
מוֹם רָע לֹא תִזְבְּחֶנּוּ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ:
(כב) בְּשַׁעֲרֶיךָ תֹאכְלֶנּוּ הַטָּמֵא וְהַטְּהוֹר

ת"א ולא תגזז מולין ק"ה ח'. ממונה ק"ה ח'. לפני מכות י"ט ב'. בכורות כ"ז ב'.
וכ"ח ח'. ממונה כ"ח ב'. שנה בכורות כ"ז ב'. ערכין ל"א ב'. ממונה כ"א
ב'. וכי יהיה בכורות י"ד ב', ול"ח ח', ול"ט ח': בשעריך יצמות ע"ג ב'. מכות
י"ט ב'. הטמא בכורות ל"ג ח'.

תרנום אונקלוס

וּבְצִאֲנֶךָ דִּיבְרִין תִּקְדִּישׁ קָדְשׁ יְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תִפְלֹחַ בְּכוֹרְךָ רְחוּקָה וְלֹא
תִגְזוּז בְּכוֹרְךָ דְעָנָה: (כ) קָדְשׁ יְיָ אֱלֹהֶיךָ תִּיבְלַעְיָה שְׂמָא בְּשִׂמָא בְּאַתְרָא
דִּי יִתְרַעֵי יְיָ אֶת וְאָנְשׁ בֵּיתְךָ: (כא) וְאִרִי וְהִי בֵּיה מוּמָא תְּנִיר אִו עוֹר
כָּל מוֹם בִּישׁ לֹא תִיְקַסְעִיָה קָדְשׁ יְיָ אֱלֹהֶיךָ: (כב) בְּקִרְוֶךָ תִּיבְלַעְיָה

שכר נאמר לא יקדים ולא לומר לא יקדים סכרי ככר נאמר תקדיש הו
כילד מוקדיש אהם הקדשו עליו וכותן לסקדש כפי טובת הכלה שזו [ערכין
כ"ט]: לא תעבוד בבכור שורך ולא תגזז וגו'. אף הסלוק למדו דבומינו
שסוסר חלל שדכר הסמוך צהווס: (כ) לפני ה' אלהיך תאכלנו. לכסן
הוא אומר שככר נגינו שסוס נמתנות כהונס אחד תס ולחד צעל עוס
שנאמר וצערס יסיה לך [ויקרא כ"ח] וגו': שנה בשנה. מכלן שלין מוסין
אומו יוחד על שמתו יכול יסל פסול משעצבס שנתו ככר סוקס למעשר
שנאמר ושכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך מיכוסך ויחסך וצכוכוס צקך
ולאנך [דברים י"ד]. מה מעשר שני אינו נפסל משנה לחציתס אף ככר
אינו נפסל חלל שמוסס חוך שנתו: שנה בשנה. אס פססו-צסוק שנתו
אוכלו אומו סיס ויס אחד משנס אסרת למד שנאכל לפני יעיס ולילס
אחד [ססרין]: (כא) מוס. כלל: פסח ועור. פסע: כל מוס רע. מזכ
וכלל מה פסעס נמוסס מוס הגלוי ואינו מוסר אף כל עוס שנבלוי ואינו

יחדו כצבי וכאיל: (כג) רק את דמו לא
תאכל על הארץ תשפכנו במים: פ
טז (ב) שמור את החדש האביב ועשית
פסח ליהוה אלהיך כי בחדש האביב
הוציאך יהוה אלהיך ממצרים לילה:
(ג) וזבחתי פסח ליהוה אלהיך צאן ובקר
במקום אשר יבחר יהוה לשכן שמו שם:
(ד) לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים

ת"א כצבו סס י"ב ח' וי"ג ח': רק את וכו' סס ט"ו ח': שמור ליה' ח' וי"א ח'.
פסחטון י"ג ח'. זכמים ל' ח'. הוציאך זככות ט' ח'. עקדה עקר ל"ה: וזבחת
פסחים ע' ח'. זכמים ו' ח' וע' ח'. מנחות ח' ח' וע"ג ח' וי' ח': לא תאכל פסחים
כ"ח ח' וי"ה ח' וי' וי"ג ח' וי"א ח'. מנחות ע' ח':

חרגום אונקלוס

מסאבא ודקא פתרא בפשור סבא ואילא: (כג) לחוד ית דמיה לא
תיכול על ארעא תשדעיה פמא:

מז (ב) מר ית ירקה ראביבא ותעביד פסקא קדם יי אלהך ארי בירחא
ראביבא אפקד יי אלהך ממצרים ועבר לך נשין פליליא:

(ג) ותפוס פסקא קדם יי אלהך מן בני ענא ונקמת קודשיא מן תורי
באתרא די יתרעי יי לאשראה ושבגימיה תמן: (ד) לא תיכול עלוהי

חוזר: (כג) רק את דמו לא תאכל. שלא תאמר הואיל וכונו סימך הלא
מכלל איסור הוא סהכי קדש ושחטו בחזן צלל פדיון ונאכל יכול יהא חף
הדם ויורח תלמוד לומר רק את דמו לא תאכל:

מז (א) שמור את החדש האביב. ונקודס בואו שמוך סיהא רחוי לנציב
לסקריב צו את מנחת העומר ואם לאו עבר את השנה: ממצרים
לילה. וסלא ציום ילאו שגאמר מנחתה הפסק ילאו בני ישראל וגומר
[צמדבר ל"ד] אלא לשי שבליה נחן להם מרעה רעות ללאת שגאמר ויקרא
לנחש ולאסרין לילה וגו' [שמות י"ג]: (ב) וזבחת פסח לה' אלהיך צאן.
שלא' מן הכזשים ומן העזים תקחו [שם]: ובקר. תזבח לחגיגה שאם נוני
על הפסח חזורה ערובה ונחשים עמו חגיגה כדי סיהא נאכל על השבע
[ספרי] ועוד למדו רבותינו דברים הרבה ופסוק זה: (ג) לחם עוני.
לסם שזכיר את העוני שנמענו צמלנים: כי בחפזון יצאת. ולא הספיק

תאכל עליו מצות לחם עני כי בחפזון
יצאת מארץ מצרים למען תזכר את יום
צאתך מארץ מצרים כלימי חייך: (ה) ולא
יראה לך שאר בכליך שבעת ימים
ולא ילין מן הבשר אשר תזבח בערב
ביום הראשון לבקר: (ו) לא תוכל לזבח
את הפסח באחד שעריך אשר יהוה

ת"א לחם עני זככות ל"ח ח'. פסחים ל"ו ח' ל"ח ח' וקע"ו ח'. סוכה ל"ח ח'. מנחות
ע' ח' וע"ח ח'. חולין ק"ג ח': למען זככות י"ב ח'. פסחים קי"ז ח': ולא ילין
פסחים ע"א ח'. חגיגה ח' ח': לא תוכל פסחים ל"א ח'. זכמים קי"ד ח':

חרגום אונקלוס

חמיע שבעא ימין תיכול עלוהי פשיר לחים עני ארי בבחילו נפקחא
פארעא דמצרים גדיל דתדר ית יום מפקה מארעא דמצרים כל ימי
חייך: (ה) ולא יתחיי לך חמיר בכל תחומה שבעא ימין ולא יבית מן
בשרא די תפוס ברמשא ביומא קדמא לציפרא: (ו) לית לך רשו

צדק להמניח זה יהיה לך לזכרון. ומחזון לא שלך היה אלא של זמרים סכן
הוא אומר ומחזק זמרים על העם וגו' [שמות י"ג]: למען תזכור. ע"י
אכילת הפסח והנחה את יום נאמך: (ד) ולא ילין מן הבשר אשר תזבח
בערב ביום הראשון לבקר. הזכרה לנחמך בפסח זככות לשי שלא נאמר
אלא בפסח זמרים ויום כלשון האומר כלן הוא י"ד צינים כנה דלת אמר
חך ציום הראשון ששיתו שאר זממים [שמות י"ג] ולפי שנתחלק הכחוב
ועניינו של פסח והתחיל לצדק צמקות שבעת ימים כגון שבעת ימים מנחת
תאכלו ולא יראה לך שאר בכל גבולך הולך לפתע צדי זו זכימה הוא נזכיר
שלא כתב ולא ילין מן השער אשר תזבח בערב לצדק הייתי אומר שלמים
כחשטיים כל שבעת כולן צבל תותירו ואיך נאכלין אלא ליום ולילה לכך
כתב בערב ציום הראשון. דבר אחר בחגיגה י"ד הכחוב נדבר ולווד עליה
שנאכלת לשני ימים והראשון האומר כלן ציום עוב הראשון הכחוב נדבר
וכן עשונות הנוקלה בשר חגיגה אשר תזבח בערב לא ילין צ"ח הראשון
עד צקרו של שני אכל נאכלת היא בצרעבה עשר וצמנשה עשר וכך היא

אלהיה נתן לך: (י) כי אם אל המקום אשר יבחר יהוה אלהיה לשכן שמו שם תזבח את הפסח בערב כבוא השמש מועד צאתך ממצרים: (י) ובשלת ואכלת במקום אשר יבחר יהוה אלהיה ביופנית בבקר והלכת לאהליה: (י) ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת ליהוה אלהיה לא תעשה מלאכה: (י) שבעה

ת"א שם תזבח זכרות ע' ח' פסחים כ"ע ח' זכמים י"ב ח' ופנית פסחים ח' ז' ו"ה ז' סוכה ע"ז ז' כ"ה ח' חגיגה י"ז ז' זכמים ל"ו ח' ששת פסחים ל"ה ז' ו"ח ח' סוכה ע"ז ז' חגיגה י"ז ח' ונחמה ס"ו ח' עצרת פסחים ס"ח ז' ו"ק ח' זילה ע"ז ז' חגיגה י"ח ח' ונגלה ע' ח' לא תעשה חגיגה ע' ח' שבעה ונגלה ז' ח' חגיגה ח' ז' :

תרגום אונקלוס

למכם ית פסקא פתרא מקורן די יי אלהיה ויהי לך: (י) אלהן לאתרא די יתרעי יי אלהיה לאשרא שבינתיה תמן תבוס ית פסקא ברמשא קמיצל שמשא זמן מתקא ממצרים: (י) ותבשל ותיכול באתרא די יתרעי יי אלהיה ביה ותתפני בצפרא ותהך למשנהך: (י) שתא יומין תיכול פפירא וביזא שביעא פניש קדם יי אלהיה לא תעביד עבירא:

שנויים זמנחת פסחים: (י) בערב כבוא השמש מועד צאתך ממצרים. הכי שלשה זמנים חלוקים צערכ נשט נשט שעות ולנעלה זכחו וכאז שנושח תאלכסו ומועד לחק אחס שורפסו [ספרי] כלומר נעשה נוחר וילא לזית ספריסה: (ז) ובשלת. וזו ללי אש שאף הוא קרוי בשול: ופנית בבקר. לזקרו של עזי מלמד טעון לינה ליל של מולאי י"ע [ספרי חגיגה ט"ז]: (ח) ששת ימים תאכל מצות. וזמקום חסר הוא אומר שבעת ימים שבעה מן היסן ושסח מן חסדש. ד"ח למד על אכילת מלה שצביעי שאינה חוצה ומכאן חסה למד לשטח ימים שכי שביעי בכלל סיה וילא מן הכלל ללמד שאין אכילת מלה זו אלא רשות ולא ללמד על עלמו ילא אלא ללמד על הכלל כולו ילא מה שצביעי רשות אף כול' רשות סוף וליילה סכאסון ספסחזו קצבו חוצה שחומר צערכ תאלכו מלות [שמות ז']: עצרת לה' אלהיה. עזר עלמן מן סנלכס. ד"ח כנופיש של ונאלל ומשחס לשון

שבעת תספר לך מהחל חרמש בקמה תחל לספר שבעה שבועות: (י) ועשית חג שבועות ליהוה אלהיה מסת גרבת ידך אשר נתן כאשר יברכה יהוה אלהיה: (ב) ושמחת לפני יהוה אלהיה אתה ובנדך ובתך ועבדך ואמרת והלוי אשר בשעריך והגר והיתום והאלמנה אשר בקרבך במקום אשר יבחר יהוה אלהיה לשכן שמו שם: (ג) וזכרת כי עבד היית במצרים ושמרת ועשית את החקים האלה: פ מפטיר (ג) חג הפסח תעשה לך

ת"א תספר ונחמה ס"ה ז' מהחל ז"מ ע"ז ז' ונחמה ס"ו ח' וע"א ח' מסת חגיגה ח' ח' ושמחת פסחים ע' ז' חג הסוכות סוכה ע' ח' י"א ז' ע"ז ח' כ"ג ח' ו"ז ז' :

תרגום אונקלוס

(ט) שבעא שביעין תמני לך משעריית מגלא בחצד עומרא דארמותא תשרי למימני שבעא שביעין: (י) ותעביד תנא דשביעיא קדם יי אלהיה מסת גרבת ידך די תמן קמא די יברכינה יי אלהיה: (י"א) ותחדי קדם יי אלהיה את יבקה ויבקה ועבדך ואמרת ולינאך די בקורן ונינרא ונתא וארמלתא די בנה באתרא די יתרעי יי אלהיה לאשרא שבינתיה תמן: (י"ב) ותדבר אבי עבדא הויתא במצרים ותמר ותעביד ית קמינא האלין: (י"ג) תנא דמסל'א תעביד לך שבעא יומין במגושך באדרך נעלכס נא חוחד [שופטים י"ז]: (ט) מהחל חרמש בקמה. מנאכל סע וזכר סטוס דאשית סקניר [ספרי ונחמה ע"א]: (י) מסת גרבת ידך. די נדכמ ידך סכל לפי סככס סכא סלני שמוס וקדס קרויס לאכול: (י"א) לוי גר יתום ואלמנה. ארבע עלי כנגד ארבע סלך כנך וזמך ענדך ולמתך אס חסה מנחמ חס שלי אני מנחמ חס סלך: (י"ב) וזכרת כי עבד היית ונו'. על מנת כן פדיחך שחמור ומעסה סמקיס סאלס: (י"ג) באספך. כזמן

אשר יהוה אלהיך נתן לך: ס (כב) לא-
תטע לך אשרה כל-עין אצל מזבח יהוה
אלהיך אשר תעשה לך: (כג) ולא תקים
לך מצבה אשר שגא יהוה אלהיך: ס
זו (ב) לא תזבח ליהוה אלהיך שור ושה
אשר יהוה בן מוסר כל דבר רע כיתועבת
יהוה אלהיך הוא: ס (ג) כי ימצא בקרבך
באתר שעריך אשר יהוה אלהיך נתן לך
איש או אשה אשר יעשה את הרע בעיני

ת"א לא תטע סנהדין ז' ב'. ע"ז כ"ב ב'. מעילה כ"ח ב'. לא תזבח זמנים לז'
ב'. זכרות י"ד ב'. שעריך כזבות מ"ה ב'.

תרגום אונקלוס

ותירית ית ארעא די יי אלהיך יתב לך: (כב) לא תצוב לך אשרת כל
אילן בסמר מדבחה די אלהיך די תעביר לך: (כג) ולא תקים לך קמא
די רחק יי אלהיך:

זן (ב) לא תפוס קדם יי אלהיך תור ואימר די יהו ביה מוקא כל מדעם
בייש אבי מרחק קדם יי אלהיך הוא: (ג) אבי ושתכח פיגה בחדא
מן קרוף די יי אלהיך יתב לך גברא או אתמא די תעביר ית דבייש קדם

(כא) לא תטע לך אשרה. למיזבו עליה מטעת נטיעתה ואפילו לא עזים
עוצר בלא מטעת על נטיעתה: לא תטע לך אשרה כל עין אצל מזבח
ה' אלהיך. אזכרה לנטוע אילן ולזנות בית זכר הכנית: (כב) ולא תקים
לך מצבה. מנצח סגן חסד לסקריב עליה אפילו לשמים: אשר שגא.
מזבח זמנים ומזבח זמנים לז' עשיות וז' זמנים כי חק היתם לכנעניים
ואפ"י עשיתם אסורם לו צימיו אסורו עכשיו עשיתם עשיתם אסורם אלו
חק לע"א:

זן (א) לא תזבח. כל דבר רע. אזכרה למנגל בקדשים על ידי דבור רע
[ססרי]. ועוד נדכשו זו סגל דרשות נטיעת קדשים: (ב) לעבור

יהוה אלהיך לעבד בריתו: (א) וילך ויעבד
אלהים אחרים וישתחו להם ולשמש או
לירח או לכל צבא השמים אשר לא-
צויתיו: (ג) והגד לך ושמעת ודרשת היטב
והנה אמת נכון הדבר נעשתה התועבה
הזאת בישראל: (ד) והוצאת את האיש
ההוא או את האשה ההוא אשר עשו את
הדבר הרע הזה אל שעריך את האיש
או את האשה וסקלתם באבנים ומתו:
(ו) על פיו | שנים עדים או שלשה עדים

ת"א וילך ונגלה ע' ב'. סנהדין ס' ב'. והגד סס מ' ח'. והוצאת סוס כ"ב ב'.
סנהדין י"ח ח' מ"ה ח' ב' וק"א ח' ח'. אל שעריך כזבות מ"ה ב': על
פי זכרות י"ח ב'. סנהדין ל"ז ב'. מכות ז' ו' ב'. שנעונו ל"ד ח'.

תרגום אונקלוס

יי אלהיך למעבר על קמיה: (א) ואצל ופלה לטעות עממיא וסגיד להון
ולשמשא או לסיהרא או לכל חילי שמיא די לא סקרית: (ג) ויתחוו
לך ותשמע ותחבע יאות והא קוששא בין שתנמא אתעבירת תועבתא
הרא בישראל: (ד) ותפיק ית גברא ההוא או ית אתמא ההוא די עבדו
ית שתנמא בישא הדין לתרע" בית דינה ית גברא או ית אתמא
ותרמינו באבניא וימותו: (ו) על מיטר תרין סהדין או תלתא סהדין

ס"א אלהיך

בריתו. חסד כח חסד שלם לעזר חליים: (ג) אשר לא צויתו.
לעזרם [מגלה ח']: (ד) נכון. נכון עדות: (ה) והוצאת אל שעריך
את האיש ההוא וגו'. המהרס אל שעריך לחכע בית דיך טועם סגן
סנינו אל שעריך זה עבר שעבר זו או אינו חלל עבר סגדון זו נאמר
שעריך למטע ונאמר שעריך למעלה מה שעריך הסמור למעלה עבר שעבר
זו אף שעריך הסמור למטה עבר שעבר זו. ומתגונו לקיכוך: (ו) שנים
או שלשה. אם מתקיימו עדות צמיים למה סרטלך בשלשה להקיש שלשה
למנים מה שנים עדות אחת אף שלשה עדות אחת ולין נעשין זומנין עד

יומת המת לא יומת על-פי עד אחד:
(א) יד העדים תהיה בו בראשנה להמיתו
ויד בל-העם באחרונה ובערת הרע
מקרבך: פ

(ס) כי יפלא ממך דבר למשפט בין-דם
לדם בין-דין לדין ובין נגע לנגע דברי
ריבת בשעריך וקמת ועלית אל-המקום
אשר יבחר יהוה אלהיך בו: (ט) ובאת
אל-הכהנים הלויים ואל-השפט אשר
יהיה בימים ההם ודרשת והגידו לך את

ת"א לא יומת מוכח ז' ב': יד העדים סנהדרין מ"ה ח': כי יפלא סס כ"ה ב'
ופ"א ח'. סוכיות ד' ח'. כדס י"ע ב'. עקס טעכ ו"ג: וקמת סוכה מ"ה ב'.
קדושין ס"ט ח'. סנהדרין י"ד ב' ופ"א ח'. זכמים כ"ז ב': ובאת כ"ה כ"ה ב'. סוכה
מ"ה ח'. קדושין כ"ו ב'. סנהדרין י"ד ב' וי"ח ב':

תרגום אונקלוס

יתקטיל דתייב קטול לא יתקטיל על מימר סהיד חד: (א) ודא דסהדאי
תתי ביה בקדמייתא למקטיליה וידא דכל עמא בבתייתא ותפלי עבדי
דבייש סבינה: (ס) אבי ותפסי מנה פתגמא לדינא בין דם לדם בין דין
לדין ובין סכתש סגירו למכתש סגירו פתגמי סליגת דינא בקרוך ותקום
וחסק לאתרא די יתבעי ואלתך ביה: (ט) ותיתי לות פתגמא לינאי ולות

סיוזמו כלס [מכות ו'] : (ח) כי יפלא. כל הפלסא לטון סדלס ומכיסס
ססדכ כדל ומכוסס מנך: בין דם לדם. בין דם טעל לרס טכור [ספרי
סנהדרין פ"ז]: בין דין לדין. בין דין זכאי לדין סייב: בין נגע לנגע.
בין נגע טעל לנגע סכור: דברי ריבות. סיסיו סכני סעיר סולקיס כדכז ס
מטעל וזס מוטכ זס מסייב וזס מוכס: וקמת ועלית. מלגד סכית סנקדס
בכוס מכל סמקומות [סנהדרין פ"ז]: (ט) הבהנים הלויים. סכסייס סילאו
מטכט לוי: ואל השופט אשר יהיה בימים ההם. וספילו לינו כטכ
סופטייס סכיו לפניו סכס נכיך לטמוע לו סין כך סלס סופט סכייניך [ספרי]:

דבר המשפט: (א) ועשית על-פי הדבר
אשר יגידו לך מן המקום שהוא אשר
יבחר יהוה ושמרת לעשות ככל אשר
יורה: (ב) על-פי התורה אשר יורה ועל-
המשפט אשר יאמרו לך תעשה לא
תסור מן-הדבר אשר יגידו לך ימין
ושמאל: (ג) והאיש אשר יעשה כדון
לבלתו ישמע אל-הכהן העמד לשרת שם
את יהוה אלהיך או אל-השפט ומת האיש
ההוא ובערת הרע מישראל: (ד) וכל-העם
ישמעו ויראו ולא יידון עוד: ס שני
(ד) כיתבא אל-הארץ אשר יהוה אלהיך

ת"א יגידו לך סנהדרין פ"ז ח'. ע"ז ח' ב': על פי מנגל כ' ב'. סוכה ז' ב' וי"ז ב'.
סנהדרין פ"ז ח': לא תסור כככות י"ע ב'. סנת כ"ב ח'. סוכה מ"ו ח'. סוכיות
ד' ח'. מנחות ל"ח ח': והאיש סנהדרין פ"ז ב': וכל העם סס כ' ב':

תרגום אונקלוס

דינא די יהי ביימא האינין ותתבע ויחיון לך ית פתגמא דדינא: (א) ותעבדי
על מימר פתגמא די יחיון לך מן אתרא ההוא די יתבעי וי ותמר למעבד
ככל די ילסונך: (ב) על מימר אורחא די ילסונך נעל דינא די יימרן
לך תעבדי לא תסייב מן פתגמא די יחיון לך יימנא ושמאלא: (ג) ויבכרא
די יעבדי פרישע פדיל דלא לקבלא מן פתגמא הקאים לשמשא פשו קדם
וי אלקה או מן דינא ויתקטיל נכרא ההוא ותפלי עבדי דבייש מישראל:
(ד) וכל עמא ישמעון וידחלו ודא ירשעין עוד: (ד) אבי תיעול

(יא) ימין ושמאל. אסיי אומר כך על ימין סחוס שמאל ועל שמאל סחוס ימין
וכל סכן סאומר כך על ימין ימין ועל שמאל שמאל [סנהדרין כ"ט]: (יג) וכל
העם ישמעו. מכלן סונותייסיס לו עד סרגל ונומיתין אורו כדכל [ספרי].

נתן לך וירשתה וישבתה בה ואמרת
אשימה עלי מלך ככל הגוים אשר
סקיבתי: (טו) שום תשים עליך מלך
אשר יבחר יהוה אלהיך בו מקרב אחיך
תשים עליך מלך לא תוכל לתת עליך
איש נכרי אשר לא אחיך הוא: (טז) רק
לא ירבה לו סוסים ולא ישוב את העם
מצרימה למען הרבות סוס ויהוה אמר
לכם לא תספון לשוב בדרך הזה עוד:
(יז) ולא ירבה לו נשים ולא יסור לבבו
וכסף וזהב לא ירבה לו מאד: (יח) והיה

ת"א שום וכו' יבנה וי"ב ב' וק"ב ח' כחונת י"ז ח' סוס מ"א ב' קוסין ל"ב
ב' מקרב קוסין ע"ו ב' ז"ק ס"ח ח' ב"ב ב' ב' סנסדרין י"ט ב' ב' ב'
ו"ב ח' לא תוכל סוס מ"א ח' ולא ירבה ב"מ קע"ו ח' סנסדרין
כ"א ח' וע"ב ב' וכסף וכו' סנסדרין עס:

תרגום אונקלוס

לארעא די יי אלקה יתיב לך ומירתה ותתב בה ותימר אמני עלי מלכא
קבל עממא די בשחרני: (טו) מנא תמני עלך מלכא די יתדע יי אלקה
ביה מנו אחך תמני עלך מלכא לית לך רשי למנא עלך גבר נירכא
די לא אחך הוא: (טז) לחוד לא ימני ליה סוסין ולא יתיב ית עמא
למצרם בריל לאסנא ליה סוסין ויי אמר לכו לא תוספון למתיב
בארקא תדין עוד: (יז) ולא ימני ליה נשין וקא ימעי לביה וכספא
(יח) לא ירבה לו סוסים. אלל כדי מוכנתו [סנסדרין כ"א] שלל ישיב
אל העם מנלניס סוסים צדיס נעס כנס שנאמר בשלום ותעלה ותלל
מוכנס מנלניס בשס מלות כסף וקוס בחנשים ונאס [מלניס ח' י']:
(יז) ולא ירבה לו נשים. אלל י"ח שנלניו ססיו לו לדוד שס נשים ינאמר
לו וסס נעע וסוסים נך כסנס וכסנס [שנחלל ב' י"ב]: וכסף וזהב לא
ירבה לו מאד. אלל כדי ליתן ללכניס [ס"ח לאסנניס] [סנסדרין כ"א]:

כשבתו על כסא ממלכתו וכתב לו את-
משנה התורה הזאת על ספר מדפני
הכהנים הלויים: (טו) והיתה עמו וקרא בו
כל ימי חייו למען ילמד ליראה את יהוה
אחיו לשמר את כל דברי התורה הזאת
ואת החקים האלה לעשתם: (טז) לבלתי
רום לבבו מאחיו ולבלתי סור מן המצוה
ימין ושמאל למען יארך ימים על-
ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל שלישי

ת"א וכתב וכו' עס חק כ"ב ח' והיתה עס כ"א ב' ילמד סוכות י"א ב' למען
וכו' עס עס. כריחות ס' ב' הוא וכו' סוכות עס. כריחות עס:

תרגום אונקלוס

ודתבא לא ימני ליה לחרא: (יט) ויהי דמיתביה על פניסיה מלכותיה
ודתוב ליה ית פתשגן אוריתא קרא על ספרא מן קדם פהניא ל' יא:
(יט) ותהי עמיה ויהי קרי ביה פל ימני חיהו בריל דילך למחיל קדם
יי אלתיה למטר ית פל פתגמי אוריתא קרא ית קמיא האליו למעברדיו:
(כ) בריל דלא ירים לביה מאחוי ובריל דלא ימני מן תפקידתא
ימניא ושגאלא בריל דיריך ימני על מלכותיה הוא ובניה בגו ישראל:

(יח) והיה כשבתו. אלל עעס כן כדלי סול שמתקיים מלכותו: את משנה
התורה. שמי ספכי חיות אלס ססיל מונחם צניס גנזיו ואלס שנכנסת
ויולסת עמו [סנסדרין עס]. וסוקלוט חכנס פתשגן פתר מנסס לשון טנון
ודצור: (יט) דברי התורה. כנסנעו: (כ) לבלתי סור מן המצוה. חמי'
מנוס קלס של נציס: למען יארך ימים. מכלל כן אלס שומע ללו וכן
מנינו בשלול שחנכ לו שמואל שבעת ימים חוחיל עד ציאי חליך להעלות
עולות [שמואל ח' י'] וכתב ויחל שבעת ימים [שמואל ח' י"ג] ולא שחכ
הצטחחו לשמור כל היום ולא הספיק להעלות העולה עד שצא שמואל ואמר
לו נכללח לל שבעת וגו' ועתס מנלכתך לל חקוס [עס] סל נודת שבעת
מנוס קלס של נציס נענס: הוא ובניו. מניד שאלס בנו חנון ללכות סול
קודס לכל חלס [סוכיות י"א כריחות ס']:

וְשָׂרֵת בְּשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵיוּ בְּכָל-אֲחֵיוּ
הַקְּלוּיִם הַעֲמִידִים שָׁם לִפְנֵי יְהוָה: (ט) חֶלֶק
בְּחֶלֶק יֵאָכְלוּ לְבָד מִמֶּכְרֵי וְעַל הָאָבוֹת: (י)
כִּי אַתָּה בָּא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ לֵאמֹר לַעֲשׂוֹת כְּתוּעַבֹת
הַגּוֹיִם הָהֵם: (י) לֹא יִמְצָא בְךָ מַעֲבִיר בְּגוֹר
וּבַתּוֹ בְּאִשׁ קֶסֶם קֶסְמִים מְעוֹגֵג וּמְנַחֵשׁ

ת"א ושרת סוכה טס. ז"ק טס. נמחות טס. ערכין י"ח א': העמדים זכמים כ"ג
ז': חלק סוכה כ"ז א': לא תלמד שנת ע"ה א': ל"ה כ"ד ז': סנהדרין
ס"ה א': ע"ז י"ח א' ונ"ג ז': לא ימצא סנהדרין ל"ז ז' וס"ד ז': עקרים מ"ג
פ"ז: מעונן וכו' טס ס"ה ז':

תרנום אונקלוס

דִּי יִתְרֵי וְיִ: (י) וְיִשְׁמֵשׁ בְּשֵׁמָא דְּיִ אֱלֹהֵיהּ כְּכָל אַחֵיהּ לְיִאֵי דְּמִשְׁמֵשׁ
מִשּׁוֹן קֶסֶם וְיִ: (ט) חֶלֶק בְּחֶלֶק יֵיכְלוּ בְּרִי מִמֶּכְרֵא דְּיִתִּי בְּשִׁפְתָא דְּבִן
אַתְקִינֵי אֲבָתָא: (ט) אַרִי אַתָּה עֲלִיל לְאַרְעָא דִּי וְיִ אֱלֹהֶךָ יְהִי לְךָ לֹא
חִילְךָ לְמַעַבְדַּ בְּתוּעַבֹת עֲמִיָא הָאֵינֵן: (י) לֹא יִשְׁמַח בְּךָ מַעֲבִיר בְּרִיהַ

על הכהן שנת ונקריב קרבנות כדכחו או חזכחו ואפי' צמסער שליטו טלו.
ד"א עוד למד על הכהנים שחיים לרגל שמקריבין צמסער ועובדין בקרבנות
שחיות וחמנת הרגל כגון ומוספי הרגל ואף על פי שאין הסמסער שלסה:
(ח) חלק בחלק יאכלו. ולמוד שמולקין צעורות וצמסער שיערי חטאות
יכול אף דצרכים שחיים שלא וחמנת הרגל כגון תמידין ומוספי שנת וכדריס
וכדמות ת"ל לצד ונוכחיו על הסבות חוץ ונמס שמכרו הסבות צימני דוד
ושנואל שנקעבו הסמסערות ונכחו זה לזה עול חסה שנתך ואפי' אטול שנתה:
(ט) לא תלמד לעשות. אבל חסה למד להצין ולסוכות [סנהדרין ס"ח]
כלומר להצין מעשיס כנה סס מקולקלים ולסוכות לצנין לא חמסע כן וכך
שזה סוף חק הכהנים: (י) מעביר בנו ובתו באיש. סוף עזרת סמולך
עושה מדוכות אש וכו' ומכאן ונעצירו צין שחיסס: קוסם קסמים. אי
זכו קוסם סחוטו אש מקלו ואומר אש סלך אש לא סלך וכן סוף אומר עמי
צענו יסאל ומקלו יגיד לו [סוטה ד'] מעונן. כצי עקיצה אומר סלן נוחמי
עורות שאוברים עוטה סלוגית יסס לסתסיל ותכ"ח סלן אוחמי סעינים
[סנהדרין ס"ח]: מנחש. סמו נמלס ומסיו לצי סססיקו צדך ונקלו נסל

וּמְכַשֶּׁף: (ב) וְחִבְרָה חִבְרָה וּשְׂאֵל אֹב וְיִדְעֵנִי
וְדַרְשׁ אֶל-הַמַּתִּים: (ג) כִּי-תוּעַבֹת יְהוָה
כָּל-עֲשֵׂה אֱלֹה וּבְגַלְלֵה הַתוּעַבֹת הָאֵלֹה
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מוֹרִישׁ אוֹתָם מִפְּנֵי:
(ד) תַּמִּים תִּהְיֶה עִם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: חֲמִישִׁי
(ה) כִּי הַגּוֹיִם הָאֵלֹה אֲשֶׁר אַתָּה יוֹרֵשׁ
אוֹתָם אֶל-מְעַנְנִים וְאֶל-קֶסְמִים יִשְׁמְעוּ
וְאַתָּה לֹא כֵן נָתַן לְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ:
(ו) נָבִיא מִקִּרְבְּךָ מֵאֲחֵיךָ כְּמִנִּי יָקִים לְךָ

ת' רבתי

ת"א וחבר טס ל"ז ז' וס"ה ז': כלימות ג' ז': ודורש סנהדרין ס"ה ז': כי
תועבת סנהדרין ל"ז ז': תמים ספחים ק"ג ז': עקרה שטר י"ז: נביא
עקרים מ"ג פ"ח:

תרנום אונקלוס

וּבְרִיתָהּ בְּנִירָא קֶסֶם קֶסְמִין מְעוֹגֵג וּמְנַחֵשׁ וְתִרְשׁ: (ב) וְרִשִׁין רִשִׁין וּשְׂאֵל
בְּבִידִין וּבְדַכּוּרִי וְתַבַּע מִן מַתִּיא: (ג) אַרִי מְרַחֵקָא דְּיִ כָּל דְּעִבִיר אֲלִין
וּבְדִיל תוּעַבְתָּא הָאֲלִין וְיִ אֱלֹהֶךָ מְתִירָה יְתַחֵן מִן קַרְפֶּךָ: (ד) שְׁלִים
תְּהִי בְּדַחְלִיתָהּ דְּיִ אֱלֹהֶךָ: (ה) אַרִי עֲמִיָא הָאֲלִין דִּי אַתָּה בְּרִית יְתַחֵן
מִן מְעַנְיָא וְסָן קֶסְמִיא בְּצֵן וְאַתָּה לֹא כֵן יְהִיב לְךָ וְיִ אֱלֹהֶךָ: (ו) נָבִיא

נידו [ספרי]: (יא) וחבר חבר. שולכך נחסים או עקרנים או סלך מיות
למקום אחד: ושאל אוב. זה מכספות ששמו סימוס ומדכר משמיו ומעלה
אש כנה צנית שסמי טלו: וידעוני. מכניס ענש מים ששמה ידוע למך
סיו ומדכר הענש ע"י מכספות: ודורש אל המתים. כגון סמעלה צמכותו
וכסאל צלגולות [סנהדרין סס]: (יב) כל עושה אלה. עושה כל אלה
לא נאמר אלה כל עושה אלה אפי' אחת מהן [מכות כ"ד ספרי]: (יג) תמים
היה עם ה' אלהיך. סתפלך ענו צמנימות ומלפס לו ולל סמקור אסר
סעמידות אלה כל נמס סיבא עליך קבל צמנימות וזו ססיס ענו ולמלקו:
(יד) לא כן נתן לך ה' אלהיך. לממוע אל מעוננים ואל קוסמים סככי
ססרה סכמה על סנציאס ואוריס ומוניס: (טו) מקרבך מאחיך כמוני. כנו

יהוה אלהיך אליו תשמעו: (ט) ככל אשר
 שאלת מעם יהוה אלהיך בחרב ביום
 תקהל לאמר לא אסף לשמע את-קול
 יהוה אלהי ואת האש הגדלה הזאת לא-
 אראה עוד ולא אמות: (י) ויאמר יהוה
 אלי הטיבו אשר דברו: (יא) גביא אקים
 להם מקרב אחיהם כמוך ונתתי דברי
 בפיו ודבר אליהם את כל-אשר אצונו:
 (יב) והיה האיש אשר לא ישמע אל-דברי
 אשר ידבר בשמי אנכי אדרש מעמו:
 (יג) אך הנביא אשר יויד לדבר דבר בשמי
 את אשר לא-צויתיו לדבר ואשר ידבר

ת"א אליו יצונו ל' ב' והיה וכו' סהדקין פ"ע ח' אנכי סס ע"א ב' אך וכו' סס ע"א:

תרגום אונקלוס

סבינך סאךך קנתי יקים לך יי אלהך מניה תקבלון: (ט) ככל די
 שאילתא מן קדם יי אלהך בחרב ביום תקהל למימר לא אוסיף
 למשמע ית קל מימרא דיי אלהי וית אשתא רבא תרא לא אחני עוד
 ולא אמות: (י) ויאמר יי לי אתקינו די מלילו: (יא) גביא אקים להון
 מנו אחיהון קנהך ואתן שתנמי גבואתי בפומיה וימליל עשהון ית קל
 די אסקדיניה: (יב) ויהי גברא די לא יקביל לפתנמי די ימליל בשמי
 מימרי יתפע מניה: (יג) ברם גביא די ירשע למללא שתנמא בשמי ית

סאני ונקבך ונאסך יקים לך תחתי וכן מנביא לנביא: (כ) אשר לא צויתיו
 לדבר. אזל נוימיו למצירו: ואשר ידבר בשם אלוהים אחרים. אפילו כיון
 את הסלסל לאסור את הסאכור ולהסתיך את המותר: ומת. במוקב' מיתתן
 צידי אדם המתנבא מה שלא שמע ומה שלא נאמר לו ונאמר למצירו והמתנבא
 בשם ע"א אזל הכוזב את נבואתו והעובר על דברי נביא והעובר על דברי

בשם אלהים אחרים ומת הנביא ההוא:
 (כ) וכי תאמר בלבבך איכה גרע את-
 הדבר אשר לא-דברו יהוה: (כג) אשר
 ידבר הנביא בשם יהוה ולא יהיה הדבר
 ולא יבא הוא הדבר אשר לא-דברו יהוה
 בידון דברו הנביא לא תגור ממנו: ס
 יט (ב) כייכרית יהוה אלהיך את-הגוים
 אשר יהוה אלהיך נתן לך את-ארצם
 וירשתם וישבת בעריהם ובבתיהם:
 (ג) שלוש ערים תבדיל לך בתוך ארצך

תרגום אונקלוס

די לא פקדמיה למללא ודי ימליל בשום טעות עממיא ויתקמיל גביא
 ההוא: (כ) וארי מימר בלבבך אבדין גידע ית שתנמא די לא מלליה יי:
 (כג) די ימליל גביא בשמא דיי ולא יהי שתנמא ולא יתקיים הוא
 שתנמא די לא מלליה יי ברשע מלליה גביא לא תדחלון מניה:

יט (ב) ארי ישיצי יי אלהך ית עממיא די יי אלהך יתיב לך ית
 ארעהון ותירתינון ותיחב בקרויהון ויבתיחון: (ג) מלת קרוין

עלנו מיתתן צידי טנים שנאמר אנכי אדרכו ועמנו [ספרי סהדקין ע"א]:
 (כא) וכי תאמר בלבבך. עמידין אחס לומר כשיצא מניסן עזר ומתנבא
 סה כלל צית ס' מושגים מנבאל עמס עסרה [יכניס כ"ו] ויכניסו עמוד
 ולוח על העמודים ועל הים ועל ימך הכלים שלא גלו עם יפניס צלל
 יוצאו [סס] עם גלות לדקיהו: (כב) אשר ידבר הנביא. ויאמר דבר זה
 עמיד לצא עליכס ומכאו שלא יצא הוא הדבר אשר לא דברו ס' והסוג אוחו
 וס"ת זי מנתכאל על העמידות סכי סאל ואמר עשו כך וכך ועסי סקצ"ס
 אני אומר כבר נלשוו סלס צל להסידך מלחת עכל סננות לא סתעונו סלס
 סס כן מוונמס סול לך ססול לדיק גמור כגון סליסו צסר סכרעל ססקריצ
 צצמס צצעת סיקור סצמות כדי לגדור את יסרכל סכל לפי לוכך סעס וסיגי
 ססיכס לכך נאמר סליי סתעונון [ספרי]: לא תגור ממנו. לא סתנע עמנך

אשר יהיה אלהיך נתן לך לרשתה:
 (ג) תכין לך הדרך ושלשת את נבול
 ארצך אשר ינחלה יהיה אלהיך והיה
 לנום שמה כל רצח: (ד) וזה דבר הרצח
 אשר ינום שמה וחי אשר יבה את רעהו
 בבלידעת והוא לא שגא לו מתמל
 שלשם: (ה) ואשר יבא את רעהו ביער
 להטב עצים ונגדחהו בגרון לכרת העץ
 ונשל הברזל מן העץ ומצא את רעהו
 ומת הוא ינום אל אחת הערים האלה

ת"א תכין לך צ"ב ק' ב' מכות ט' ב' לנום סנהדרין יח ב' וזה דבר שנבנה
 מ"ז ח' מכות ט' ב' ו"ב ב' בבלי כרית ס"ח ב' צ"ק פ"ו ב' מכות ט' ב'
 ואשר יבא מרים ט' צ"ק ט' מכות ט' ו' ח' העץ מכות ט' ב'
 ומצא ט' ח' ח' עכשין ב' ב' ינום מכות ב' ב' :

תרגום אונקלוס

תפריש לך בגו ארעה די יי אלקה דב לך למרתה: (ג) תתקן לך
 ארעה ותחליט ית תהום ארעה די יתסיגה יי אלקה ויהי למערוק תפן
 כל קטולא: (ד) ודין פתגם קטולא די יערוק לתמן ויתקיים די קטול
 ית חברה בלא טרעיה והוא לא שגני ליה מאתמלא ומדקדמיה:
 (ה) ודי יעזיל עם חברה בחורשא למקן אעין ותתמריג דיה בפרולא
 במקציה אעא וישתליף פרולא מן אעא וישבה ית חברה וימית הוא
 מללנד עליו מוצה ולא תירא ליענש עליו [ט']: ימ (ג) תכין לך הדרך.
 ונקלט ונקלט סיס כחז על מרשח דכרים: ושלשת את נבול ארעך. סיכס
 ומחלת הגזול עד העיר הכאסונה של עיר ונקלט כעיעור ושלך שיש מונה
 עד הסנייה וכן וסנייה לשלישית וכן מן הסלישית עד הגזול הסני של ארץ
 ישראל: (ה) ונדרחה ירו. כשנא לספיל הגרון על העץ ומרגומו תתמריג ידים
 לשון וסנוטס ירו לספיל מכת הגרון על העץ כי שנוטו הסקך [שמואל ב' ז']
 חכגס יונתן ארי ונגוסי מוריס: ונשל הברזל מן העץ. יש מנכדמיו
 אומיים כשנוט הסכרזל וקמו יש מוס אומיים שישל הסכרזל לסחיסה מן העץ

וחי: (א) פן ירדה גאל הדם אחרי הרצח
 כי יחם לבבו והשיגו כיי ירבה הדרך
 והבהו נפש ולו אין משפט מות כי לא
 שגא הוא לו מתמול שלשום: (ב) על כן
 אנכי מצוה לאמר שלש ערים תבדיל לך:
 (ג) ואם ירחיב יהיה אלהיך את נבולך
 כאשר נשבע לאבתך ונתן לך את כל
 הארץ אשר דבר לתת לאבתך: (ד) כי
 תשמר את כל המצוה הזאת לעשתה
 אשר אנכי מצוה היום לאהבה את יהוה
 אלהיך וללכת בדרךיו כל הימים ויספת
 לך עוד שלש ערים על השלש האלה:
 (ה) ולא ישפך נם נקי בקרב ארצך אשר

ת"א ולו אין וכו' ט' ב' כי לא וכו' ט' ט' :

תרגום אונקלוס

יערוק לתרא מן קרוניא האלין ויתקיים: (א) דלקא ורדוף גואל דקא
 דתר קטולא ארי יחם לביה וידבקניה ארי ימני ארעה ויקטלניה נפש
 וליה לית חובת דין דקטול ארי לא שגני הוא ליה מאתמלי ומדקדמיה:
 (ב) על בן אגא מסקר לך למימר תלת קרונין תפריש לך: (ג) ואם
 יסתי יי אלקה ית תחוסף דקא די קיים לאבדה וימן לך ית כל ארעה
 די סלייל לתמן לאבדה: (ד) ארי חמר ית כל תסקרמא דא למעגדה
 די אגא מסקר לך יקא דין למרחם ית יי אלקה ולקחה דארתן דתקון
 דקדמיה כל יומיא ותוסף לך עוד תלת קרונין על תלת אלין: (ה) ולא
 סמנצקע וסיא כחז וסכגס [מכות ד'] : (ו) פן ירדוף גואל הדם. לכן אני
 אומנלסכן לך דרך ועכי ונקלט כרים: (ח) ואם ירחיב. כאשר כשנע לתח לך
 ארץ קני וקניי וקדמוני: (ט) ויספת לך עוד שלש. כתי מסע שלש טענצ

יהוה אלהיך נתן לך גחלה ויהיה עליך דמים: פ

(ב) וכי יהיה איש שגא לרעהו וארב לו וקם עליו והכהו נפש ומת ונס אל אחת הערים האל: (ג) ושלחו וקני עירו ולקחו אתו משם ונתנו אתו ביד גאל הדם ומת: (ד) לא תחוס עיניך עליו ובערת דם הנקי מישראל וטוב לך: ס ששי (ז) לא תסיג גבול העד אשר גבלו ראשנים בגחלתך אשר תגחל בארץ אשר יהוה אלהיך נתן

ת"א וארב לו כחונות ע"ו ח' ז"ק מ"ה ח' סהדרין ע"ט ח' ושלחו מכות י' ז' לא תסיג גבול ח' מה ז' ח' :

תרגום אונקלוס

ישתפיך דם זמאי בנו ארעך די יי אלקה יהיב לך אחסנא ויהי עליך חובת דין דקמול: (ב) ואבי יהי גבר שני לחבביה ויבטן ליה ויקים עלוהי ויקמליגיה נפש וימית ויערוק לתרא מן קירוניא האלין: (ג) וישלחן סבי קרפיה וידברון יהיה מתפן ויסקרון יהיה ביד גאל דקמא וימית: (ד) לא תחוס עינך עלוהי ותפלי אשדי דם זמאי מישראל וייטב לך: (ז) לא תשני תחוקא דתברך די תחימו קרמאי באחסנתך די תחסן

הידן ושלם שאלך כנען ושלם לעמיד לזא: (יא) וכי יהיה איש שגא לרעהו. על ידי שנאלח הוא זא לידי וארצו לו מנאן אמרו עבר אדם על מלוה קלה קוסו לעבור על מלוה חמורה לפי שעבר על לא תשא קוסו לזא לידי שפיכות דמיים לכך נאמר כי יסיה איש שגא לרעהו וגו' סהים לו לכתוב וכי יקום איש וארצו לרעהו והכחו נפש: (ג) לא תחוס עינך. שלא תאמר כהלשון כבר נהרג למה אנו הורגים את זה ונמלאו שני ישראלים הרובים [ספרי]: (ד) לא תסיג גבול. לטון נסובו אמור [ישעי' ז'] שמוחזיב סימן חלוקת הקרקע לאמור לתוך שדה חצירו לנען רחמיז את שלו והלא כבר נאמר לא תגזול מה שלמוד לומר לא תסיג למד על העוקר תמוס חצירו

לך לרשתה: ס (טו) לא יקום עד אחר באיש לכל עון ולכל חטאת בכל חטא אשר יחטא על פי שני עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר: (טז) כפי יקום עד חמס באיש לענות בו סרה: (יז) ועמדו שני האנשים אשר להם הריב לפני יהוה לפני הכהנים והשפטים אשר יהיו בימים

ת"א לא יקום סוטה ז' ח' וז"א ז' ח' סהדרין ל' ח' סנועות ח' ח' : על פי פסחים ק"ב ז' כ"ה כ"א ז' יבמות ק"א ז' סוטה ב' ז' וז"א ח' גטין פ"ע ח' קדושין פ"ו ח' ז"ב ק"ס ז' סהדרין ט' ז' יקום ז"ק ע' ח' ז"ב כ"ו ז' : לענות מכות ה' ז' ועמדו ז"ב ק"ה ז' סהדרין י' ז' וי"ט ח' סנועות ל' ח' :

תרגום אונקלוס

בארעא די יי אלקה יהיב לך למינתה: (טו) לא יקום סהיד חד בגנבא לכל עון ולכל חובין בקל חט די יחסי על מימר תריין סהדרין או על מימר תלתא סהדרין יתקיים שתנא: (טז) אבי יקום סהיד שקר בגבר לאסדהא ביה סמאי: (יז) ויקומן תריין גברין די להון דינא קדם יי קדם

שעובר ז' ז' לאוין יכול אף צמולה לארץ ח"ל צמלמך אשר תחל וגו' צ"י עובר בשני לאוין צמולה לארץ אינו עובר אלא משום לא תגזול: (טז) עד אחר. זה זכא אז כל עד צמורה שנים אלא אם כן פקע לך זו אחד [סוטה ז'] לכל עון ולכל חטאת. להיות חצירו כנעס על עדותו לא עונס גוף ולא עונס מנוון אבל קם הוא לשנועה [ספרי]. אמר לחצירו לא לי מנא סבלוימך אמר לו אין לך צידי כלום ועד אחד מעיד שיש לו חייב להשבע לו: על פי שני עדים. ולא שיכחצו עדותם צאנכח ושלחו לז"ד [גיטין ע"א] ולא שיעמוד תורגמן בין העדים וצין הדיינים: (טז) לענות בו סרה. דבר שאינו סהוסר העד הזה מכל העדות הזאת כילד שאמרו להם והלא עננו הייתם אחרו היום צמקוס פלוני [ספרי מכות ה'] : (יז) ועמדו שני האנשים. צעדים סהחוב מודב ולמד שאין עדות צנשים ולמד שלייבן להעיד עדותן מעומד [סנועות ל'] : אשר להם הריב. אלו צעלי הדין: לפני ה'. יסי דומס להם כאילו עומדין לפני העקוס שנאמר צקרב אליהם יסמוט [סהל"ס פ"ב]: אשר יהיה בימים ההם. יסתח דורו כשמואל

ההם: (ט) ודרשו השפטים היטב והנה
עד שקר העד שקר ענה באחיו:
(ט) ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו
ובערת הרע מקרבך: (ז) והנשואים
ישמעו ויראו ולא יספּו לעשות עוד כדבר
הרע הזה בקרבך: (כ) ולא תחוס עינך
נפש בנפש עין בעין שן בשן יד ביד רגל
ברגל:

ת"א ודרשו כסדרין ו' ה': והנה וכו' ז"ק פ"ח ה'. מכות ה' ה': ועשיתם כחונת
ל"ב ז' ז"ק ה' ה' כ"ד ז' פ"ד ה' ופ"ח ה'. כסדרין י' ה' ל"א ז' ו' ה'.
מכות ז' ה' ה' ח' ה' ו' ז'. חולין י"א ז': ובערת ז"ק פ"ח ה'. כסדרין ט"ס
ה'. והנשואים ט"ס פ"ח ה'. מכות ז' ז': נפש ט"ס ה' ז': יד ביד כחונת
ל"ב ז': רגל ז"ק פ"ד ה'.

תרגום אונקלוס

כהנא ודינא די יהון ביימא האינו: (ט) ויתבעון דינא יאות והא
סהיד שקרא סהרא שקרא אסהיד באחיה: (ט) ויתעבדון ליה כמא
די חשיב למעבד לאחיה ויתפלי עביר דבייש מבינה: (ז) ודישפארון
ישמעון וידלון ולא יוספון למעבד עוד כפתיגא בישא הדין בינה:
(כ) ולא תחוס עינך נפשא חלף נפשא עינא חלף עינא שגא חלף
שגא ודא חלף ודא רגלא חלף רגלא:

זדוכו [כ"ס כ"ה] לךך אתה לנכונ זו כבוד: (יח) ודרשו השופטים
היטב. על פי הסווינין אותם שבזקים ומוקרי את הכלים לסווינים זדוכישה
ובחקירה: והנה עד שקר. כל נקום שנאמר עד שבנים הכתוב מדכ:
(יט) כאשר זמם. ולא כאשר עשה ונכאן אמרו סרגו אין כהרגין [מכות
ה']: לעשות לאחיו. וט ת"ל לאחיו למד על זומניי דת כהן נשואה
שליכן שבכיסא אלא כניחת כזועל שהוא כמקנ שנאמר היא זאת תשקף
[ויקרא כ"ה] היא ולא כזועל לכך נאמר כאן לאחיו כאשר זמם לעשות
לאחיו ולא כאשר זמם לעשות לאחותו אבל בכל שטר מיתות שהיה הכתוב
אשר לאיש חזומניי אשר כהרגין חזומניי איש כגון שהעידוהו שהכריח את
הכסף שחללה את השבת כהרגין כזימת' שלא יגיע כלן אחותו אלא שבקום
שט לקיים כסן חזמה כזימת כזועל: (כ) ישמעו ויראו. ונכאן שזכריכן

כ (ז) כיתצא למלחמה על איבך וראית
סוס ורכב עם רב ממך לא תירא מהם
כיריהוה אלהיך עמך המעלה מארץ
מצרים: (ז) והיה כקרבכם אליהמלחמה
ונגש הבהן ודבר אליהעם: (ג) ואמר
אלהם שמע ישראל אתם קרבים היום

ת"א והיה כוטה מ"ג ז': ודבר ט"ס ע"א ז': ואמר וכו' ט"ס ט"ס:

תרגום אונקלוס

כ (ז) ארי תפוק לאנחא קרבא על בעלי דבבך ותחון סיקון דחייבין
עם סגי מנך לא תרחל מנהון ארי וי אלהך מבריה בסעךך
דאסקך מארעא דמצרים: (ז) ויהי כמקרבכון לאנחא קרבא ויתקרב
בהנא ויסלל עם עמא: (ג) וימר להון שמע ישראל אחון מתקרבין
הכרזה איש פלוני ופלוני כהרגין על סחזמו כזיית דין: (כא) עין בעין.
ענון. וכן טן זשן וגו' [ז"ק ט"ד]:

כ (א) כי תצא למלחמה. כמד כחזו יליאת מלחמה לכאן לומר לך
שלין עמוסר אזכר יולא למלחמה. דכר אחר לומר לך אש עשית
ונספטי לך אתה מוצטט שאם תלל למלחמה אתה כולא וכן דוד הוא אומר
עשיתי נספטי ולך כל תיחתי לעושקי [תהלים קי"ט]: על אויביך. יהיו
זעיניך כאיזים אל תרחס עליהם כי לא יכחמו עליך: סוס ורכב. זעיני
כולם כסוק אחר וכן הוא אומר וסכית את עדין כליש אחר [שופטים ו']
וכן הוא אומר כי זא סוס פרעה [שמות ט"ו]: עם רב ממך. זעיניך הוא
כז אצל זעיני אינו כז: (ב) כקרבכם אל המלחמה. סנווך ללחמס מן
הספר ונכול אלכס: ונגש בהון. מנשוח לכך וסוף כקבל מנשוח מלחמה
[סוטה ו'] ז': ודבר אל העם. כלטון הקדש [ט"ס]: (ג) שמע ישראל.
אפי' אין כסם זכות אלא קריאת שמע כלכד כדלי אתה שיושיע אתכם
[ט"ס]: על אויביכם. אין אלו אחיכם שאם תמלו זידס אינס ונכמניס
עליכם אין זו כמלחמת יסודה עם ישראל שנאמר לסלן ויקומו האנשים
אשר נקצו בשמות ויחזיקו בשבים וכל נעכוומייהם הלבישו מן הסלל וילבישו
ויגעילו ויאכילו וישקום וישקום ויכסום ויכסום דמנוכי' לכל כושל ויציאו'
יכיחו עיר התומים אלא אחיסם וישונו שומרון [ד"ס ז' כ"ס] אלא על
אויביכם אתם סולכים לפיכך התחזקו למלחמה: אל ידך לבבכם אל תיראו
ואל תחפזו ואל תעריצו. ארבע אזכרות כנגד ארבעה דכריים שולכי האומות

למלחמה על איביכם אלי ירד לבבכם
אל תיראו ואל תתחפזו ואל תתערצו
מפניהם: (ז) כי יהוה אלהיכם ההלך
עמכם להלחם לכם עם איביכם להושיע
אתכם: (ח) ודברו השטרים אלהים
לאמר מיהאיש אשר בנה בית חדש
ולא חנכו ילך וישב לביתו פנימות
במלחמה ואיש אחר יחנכנו: (י) ומי האיש
אשר נטע כרם ולא חללו ילך וישב לביתו
פנימות במלחמה ואיש אחר יחללנו:

ח"א ודברו סס ו"ג ע"א: לאמר סס סס: ולא חנכו סס סס: ומי האיש
סס סס:

תרגום אונקלוס

ימא דין לאנחא קרבא על בעלי דבביון לא ינוע לבכון לא תדחילין
ולא תתפעתון ולא תתברון מן קדמיהון: (ז) ארי יי אלהכון דמדבר
קדמכון לאנחא לכון קרב עם בעלי דבביון למסרק יחכון: (ח) ומללון
סרכיא קדם עשא למימר מן גברא די בגא ביתא חדתא ולא הנביה יהו
ותוב לביתיה דלמא יתקמיל בגברא וגבר אחרון יתנבייה: (י) ומן
גברא די נצב בקמא ולא אחליה יהו ותוב לביתיה דלמא יתקמיל
עושים וניסין דמריסיהם כדי להסיקן זה לזה כדי להשמיע קול שימפזו אלו
שכנגדם וינסו וכוונתם דבסיסיהם ומלילין אותם להשמיע קול שעת
סרכות סוכיהם ולווחין צקולם ותוקעין בשופרו ומיני משמיעין קול: אל
ירד לבבכם מלחמת סוכים: אל תיראו משהגם המריסין: ואל תחפזו
מקול הקרני: ואל תערצו מקול הנוחם [סוכה מ"ג]: (ד) כי ה'
אלהיכם וגו' הם צאים בנלחמו של צטר ודם וחתם צאים בנלחמו של
מקום פלשתיים צאו בנלחמו של גלית ונה היה סופו כפלונפלו עמו: ההולך
עמכם זה מנחם הארון: (ה) ולא חנכו. לא דר צו: חנוך לשון המחל:
ואיש אחר יחנכנו. ודבר של עגמת נפש הוא זה: (ו) ולא חללו. לא
פדלו צנחם סרכייעת סספסכיות עעונין לאוכלן צירוסלים או למללן דרמיס

(א) ומיהאיש אשר ארש אשה ולא לקחה
ילך וישב לביתו פנימות במלחמה ואיש
אחר יקחנה: (ב) ויספו השטרים לדבר
אלהים ואמרו מיהאיש תירא ורד
הלכנו ילך וישב לביתו ודאי מסאת לבב
אחיו כלבבו: (ג) והיה כבדת השטרים
לדבר אלהים ופקדו שרי צבאות
בראש העם: (ד) שביעי (ה) כי תקרב אל עיר

ח"א אשר ארש סס סס: מן ימות קדושין י"ג ז': ויספו מוטע מ"ג ל': מי
האיש סס מ"ד ל': ורד הלכב סס מ"ד ז': ולא יסם סס סס: והיה
וכו' סס סס:

תרגום אונקלוס

בקרבא וגבר אחרון יתנבייה: (א) ומן גברא די ארש אתתא ולא נשבה יהו
ותוב לביתיה דלמא יתקמיל בקרבא וגבר אחרון יתנבייה: (ב) ויוספון
סרכיא למללא עם עשא וימירון מן גברא דרחיל ותביר לבא יהו ותוב
לביתיה ולא יתבר ית לבא דאחוזי פלבייה: (ג) ויהי בר ישעיון סרכיא
למללא עם עשא וממן רבני חילא בריש עשא: (ד) ארי תקרב לקרמא
ולאכול הדונים צירוסלים: (ה) מן ימות במלחמה ישוץ מן ימות סלס לא
ישנוע לדברי סכסן כדלי סוח שינוות: (ח) ויספו השוטרים. למח נאמר
כאן ויספו מוקיפין זה על דברי סכסן סכסן מדבר ונשמיע מן שמע
ישאל עד להושיע אתכם ומי האיש וסני וסלישי כסן מדבר וסוטר ונשמיע
וזו סוטר מדבר וסוטר ונשמיע [סוכה מ"ג]: הורא ורד הלכב. רבי
עקיבא אומר כנשמעו שמינו יכול לעמוד בקשרי העלמנה ולכחות חרז
שלום רבי יוסי הגלילי אומר הירא ונעצרות שנידו ולכך חלמה לו מוכס
לחזור על בית וכס וחסה לכסות על הסוכים צשציל ענינות שנידס שלל
יצינו ססס צעלי עזרים וסוכסא חוזר אומר שנה צנח את הכית או נטע
כרם או חסח חסס: (ט) שרי צבאות. שמועדין וקפיין מלפניהם
ומלחמוריהם וכסילין של כרזל צידיהם וכל מי שרולס לחזור הכשות צידו
לקמחא סוקיי. וזקפיין צני אדם עומדין בקלס המערכה לזקוף את הגופלים
ולחוסק דצדכיס שוצו אל העלמנה ולא מנוסו שמחלת נפילס ניסס: (י) כי
תקרב אל עיר. צולמנת הכשות הכמוז מדבר כנו שנופוס צענין כן

להלחם עליה וקראת אליה לשלום: (ב) והיה אם שלום תענה ופתחה לך ויהיה כל העם הנמצא בה יהיו לך למם ועבדוך: (ג) ואם לא תשלים עמך ועשתה עמך מלחמה וצרת עליה: (ד) ונתנה יהוה אלהיך בידך והפית את כל זכורה לפי חרב: (ה) רק הנשים והטף והבהמה וכל אשר יהיה בעיר כל שגלה תבז לך ואכלת את שלל איביך אשר נתן יהוה אלהיך לך: (ו) בין תעשה לכל הערים הרחוקת ממך מאד אשר לא מערי הגוים האלה הנה: (ז) רק מערי העמים האלה

תרגום אונקלוס

לאנחא קרבא עליה ותקרי לה מלין דשלום: (ב) ויהי אם שלם תענה ותפתח לך ויהי כל עםא דישתבח בה יהוה לך למסקי מסין ויפלהנה: (ג) ואם לא תשלים עמך ותעביד עמך קרב ותצור עליה: (ד) וימסרינה ואלהך בידך ותחמי ית כל דכורה למתנן דחרב: (ה) לחוד גשיא וספלא ובעירא וכל די ית בקרמא כל עדאה תבו לך ותיכול ית עדאה דשנאה די יתב ואלהך לך: (ו) בין תעביד לכל קרנא די רחיקין סגד לתרא די לא מקרני עממיא האלין אינון: (ז) לחוד מקרני עממיא מעשה לכל הערים הסמוכות וגומר: (יא) כל העם הנמצא בה אפילו אמה מולד צם ומצטע אומות סנטוויית לסמרינום אמה כשאי לקיינום [סמרי]: למס ועבדוך. עד שיקבלו עליהם מסיס ומענד [סס]: ייב) ואם לא תשלים עמך ועשתה עמך מלחמה. הכמוז ומסכך שחס לל חסלים ענד סופס לכלסם נך חס מניחם ומלך: וצרת עליה. אף לסכעיה ולסממיא ולסמיחם מייסח ממלוסיס: (יג) ונתנה ה' אלהיך בידך. חס עשיח כל סאמור צענין סוף סס' נוחס צידך: (יד) והטף. אף

אשר יהוה אלהיך נתן לך נחלה לא תתיה כל נשמה: (א) כי תחרם תחרים ממם החתי והאמרי הפנעני והפרזי החוי והיבוסים כאשר צוה יהוה אלהיך: (ב) למען אשר לא ילמדו אתכם לעשות ככל תועבתם אשר עשו לאלהיהם וחטאתם ליהוה אלהיכם: (ג) כי תצור אל עיר ימים רבים להלחם עליה לתפשה לא תשחית את עצמה לנדה עליו גרוז כי ממנו תאכל ואתו לא תכרת כי האדם עץ השדה

ת"א לא תהיה סופה ב' צ' סמדרין מו' א' למען וכו' סופה ל"ה צ' כי תצור עס סס: לא תשחית סמדרין ק' צ': כי ממנו חסריס ו' א' מוסס כ"צ א': כי האדם חסריס סס:

תרגום אונקלוס

האלין די ואלהך יהיב לך אחסנא לא תקיים כל גשמתא: (א) ארי נפרא חמרינון חמאי ואמראי פנענאי ופרזאי ויבוסאי קמא די סקדך ואלהך: (ב) גריל דלא ילסין יתבון למעבד קכל תועבתהון די עבדו למענתהון ותחובון קדם ואלהבון: (ג) ארי תצור לקרמא יומין סניאין לאנחא עליה לסכבשיה לא תחביל ית אילנה לארמא עלוהי פרוזא ארי מניח מייכול ויתיה לא תקיץ ארי לא באנשא אילן חקלא סף סל זכרים ומה אני מקיים וסכית חס כל זכרה צנדוליס: (י) כאשר צוך. לכרות חס סכרסמי: (יח) למען אשר לא ילמדו. סל חס עשו חסרה ומחבירין חס כשאי לקבלס: (יט) ימים. סניס. רביס. סלסס מכלן אונדו אין לנין על עיירות סל נכריס ססוח מנ' ימיס קודס לסנח [סס סנח י"ט] ולמד ססוחס צסלוס סניס חו ג' ימיס וכן סוח חו זומד ויסנ דוד צקלג ימיס סניס [סמוחל צ' א'] ונלמחמ ססוח ססוח מדכר [ססרי]: כי האדם עץ השדה. סכי כי מוסמם צלסון דלמס סמל סלרס עץ ססרה

לְבַא מִפְּנֵיךָ בַּמַּצּוֹר: (א) רָקַעַי אֲשֶׁר תִּדְעַ
כִּי לֹא יַעֲיֵץ מֵאֲכֹל הוּא אֶתוֹת שְׁחִית וְכִרְתַּ
וּבְנִית מַצּוֹר עַל הָעִיר אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה
עִמָּךְ מִלְחָמָה עַד רִדְתָּהּ: פ
כא (ב) כִּי יִמְצֵא חֲלָל בְּאֶרְמָה אֲשֶׁר יְהוּה
אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ לְרִשְׁתָּהּ נֶפֶל בְּשֹׁדָה לֹא
נֹדַע מִי הִכְהוּ: (ג) וַיֵּצְאוּ זְקֵנֶיךָ וּשְׁפָטֶיךָ
וּמִדְרוֹ אֶל הָעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבֹת הַחֲלָל:
(ד) וְהָיָה הָעִיר הַקְּרֹבָה אֶל הַחֲלָל וְלָקְחוּ
זְקֵנֵי הָעִיר הַהוּא עֲגֹלַת בָּקָר אֲשֶׁר לֹא

ת"א רק עץ ז'ק ל"א ז': תשחית העניט עס: עד רדתה טנה יע ח': כי
ימצא יומא כ"ב ח'. סועה מז' ח' וע"כ ז': לרשתה סועה מ"ה ז'. ז'ק
ס"ב ז': לא נודע יומא כ"ב ז'. סועה מז' ז': ויצאו יומא סס ח'. סועה
מז' ז' ומ"ה ח'. סנסדק יד ח': ולקחו סס ע"ב. מכות י' ז': עגלת סס
סס: לא עבר פסמים כ"ז ח'. סועה מז' ח'. ז'נו ז' ח':

תרנום אונקלוס

לְמִיעַל מִן קִרְטָה בְּעִירָא: (א) לְחֹד אֵילֵן דְּתִדְעַ אַרְי לֹא אֵילֵן דְּמִיכַל
הוּא יְתִיה תְּחַבִּיל וְחִקוּן וְחַבְנֵי בְּרִקְמִין עַל קִרְטָא דִּי הוּא עֲבָדָא עֲשָׂה
קָרַב עַד דְּתַבְבְּשָׁה:
כא (ב) אַרְי וְשַׁמְחָה קְטִילָא בְּאַרְעָא דִּי יֵי אֱלֹהֶיךָ וְהִיב לְךָ לְמִרְתָּה
רַמִּי בְּחַקְלָא לֹא יָדִיעַ מִן קְטִילָה: (ג) וַיִּסְקִין עֲבָד וְרִגְדָּה
וַיִּשְׁחִין לְקִרְוִיָּא דִּי בְּסִרְתֵּינָה קְטִילָא: (ד) וְתִיה קִרְטָא דְּקִרְיָא לְקְטִילָא
וַיִּסְבִּין סְבִי קִרְטָא בְּהִיא עֲגֹלַת תּוֹרִין דִּי לֹא אֲתַשְׁלַח בָּהּ דִּי לֹא נִגְדִית
לְסַכְסַכּ בְּחֹךְ הַמּוֹרֵךְ וּנְסִיךְ לְסַחֲיִיכָר זִיכּוּרֵי רַעַז וְלִמְסָא כְּלִמְסֵי הַעִיר לְמַעַ
תְּשַׁחֲמִינוּ: (כ) עַד רִדְתָּהּ. לְטוֹן כְּדוּי שְׂחַסָּה כְּסוּפָה לָךְ:
כא (ב) וַיֵּצְאוּ זְקֵנֶיךָ. מִיּוֹמִידִים שְׂזַקְנִיךְ אֲלוּ סַכְסְכֵי גְדוּלְהָ [סוּטָה מ"ד
סַכְסְכֵיךָ י"ד]: וּמִדְרוֹ. מִנְּקוּסִים סַחֲמַלְל שׁוּכֵב [סוּטָה מ"ה]: אֵל

עֲבַד בְּהָ אֲשֶׁר לֹא מְשַׁכְּהָ בְּעַל: (א) וְהוֹרְדוּ
זְקֵנֵי הָעִיר הַהוּא אֶת הָעֲגֹלָה אֶל נַחַל
אֵיתָן אֲשֶׁר לֹא יַעֲבֹד בּוֹ וְלֹא יִזְרַע וְעֵרְפוּ
שֵׁם אֶת הָעֲגֹלָה בְּנַחַל: (ב) וּנְגַשׁוּ הַכֹּהֲנִים
בְּנֵי לֵוִי כִּי בָם בָּחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשֵׁרְתּוֹ
וְלִבְרָךְ בְּשֵׁם יְהוָה וְעַל פִּיהֶם יְהִי כֹל
רִיב וְכֹל נִגְעָה: (ג) וְכֹל זְקֵנֵי הָעִיר
הַהוּא הַקְּרֹבִים אֶל הַחֲלָל יִרְחֲצוּ
אֶת יְדֵיהֶם עַל הָעֲגֹלָה הָעֲרוּפָה
בְּנַחַל: מִפְּטוּר (ד) וְעָנּוּ וְאָמְרוּ יְדֵינוּ
לֹא שִׁפְכָה אֶת הַדָּם הַזֶּה וְעֵינֵינוּ לֹא רָאוּ:

שפטים ק

ת"א לא משכה סועה מ"ה ז': אל נחל סס מז' ח': לא יעבר סס ע"ב ז'.
מכות כ"ב ח': וערפו העניט ז' ח'. ע"ז כ"ע ז'. מולק כ"ד ח'. זככות י' ז'.
כריחות ח' ח': בנחל סועה מז' ח': ונגשו בעין ל"ט ז': ועל פיהם סנסדק
ל"ד ז'. זככות ל"ה ז'. מהס כ' ז': וכל זקני סועה מז' ז': הערופה
פסמים כ"ע ח'. זכמים מז' ח'. מולק י"ח ח' וכ"ד ח' ק"ס ז'. כריחות י' ח':
וענו סוכה ל"ח ז' ומ"ד ז': ועינינו סס מז' ז':

תרנום אונקלוס

בְּנִיר: (א) וְתַחֲתָן סְבִי קִרְטָא הַהִיא יֵת עֲגֹלַתָּא לְנַחַל בְּיַד דִּי לֹא יִתְשַׁלַּח
בִּיה וְלֹא יִזְרַע וַיִּקְסִין תַּסְּן יֵת עֲגֹלַתָּא בְּנַחַלָּא: (ב) וַיִּתְקַרְבּוּ בְּנֵיגָא
בְּנֵי לֵוִיָּא אַרְי קְהוֹן אֲתַרְעֵי יֵי אֱלֹהֶיךָ לְשִׁמְשׁוּתֵיהּ וְלִבְרָכָא בְּשִׁמְסָא דִּי
וְעַל מִטְבִּיחָהּ יְהִי קָל דִּין וְקָל מְקַמֵּשׁ סְגִירוּ: (ג) וְכֹל סְבִי קִרְטָא
הַהִיא דְּמִרְבִּין לְקְטִילָא יִסְחוּן יֵת דִּיהוֹן עַל עֲגֹלַתָּא דְּגִקְסָא בְּנַחַלָּא:
(ד) וַיַּחֲבֹן וַיִּסְרִין וְדָנָא לֹא אֲשַׁדָּא יֵת דְּסָא דְּרִין וְעֵינָא לֹא
הָעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבוֹת הַחֲלָל. לְכֹל לְד וְלָד לִידַע אִי זֹו קְרוּכֹס: (ד) אֵל נַחַל
אֵיתָן. קָסָה שְׁלָא נַעֲבָד: וְעֵרְפוּ. קוּלֵץ עוֹרְכָסָה זְקוּפִין אֲמַר סַקְצָס מַחֲסָ
עֲבֵלָה זַח שְׂחַסָּה שְׁלָא עֲשַׁחֵס מִיכּוּת וְחַעֲרָךְ זְנַקוּס שְׁלִינוּ עוֹטָס מִיכּוּת
לְכַסֵּךְ עַל סְכִינָתוֹ שֶׁל זֶס שְׁלָא סִימְסוּר לַעֲשׂוֹת מִיכּוּת: יְדִינוּ לֹא שִׁפְכָה,
וְכִי עֲלַמְסָה עַל לֵב זְקֵנֵי זִימ דִּין שׁוּפְטֵי דְּמִיָּי סַס אֲלַל לַס כְּלִמְסֵיָו וּפְעַלְמִנְסָו

(ס) כפר לעמך ישראל אשר פלית יהוה
ואליתתן דם גקי בקרב עמך ישראל
ונכפר להם הדם: (ט) ואתה תבער הדם
הגקי מקרבך בירתעשה תישר בעיני
יהוה: ס ס ס

(י) כיתצא למלחמה עלאיביך ונתנו
יהוה אלהיך בידך ושבות שבוי: (ב) וראית
בשביה אשת יפתתאר וחשקת בה
ולקחת לה לאשה: (ג) והבאתה אליתוך

ת"א כפר סס סס סוכיות ו' ח' כסיות כ"ו ח': ואתה וכו' כסיות ל"ו ב'.
קסותין כ"ב ב': ושבות סוטה ל"ב ב': וראית קדושין כ"א ב': וחשקת
סס סס: והבאתה סס ח'.

תרגום אונקלוס

חזרה: (ס) כהנא יקרון כפר לעמך ישראל די סקתא יי ולא
חמן חובת דם נפאי בגו עמך ישראל ויחפסי לחון על דמא:
(ט) ואת תפלי חובת דם נפאי ספיגה ארי תעביד דבשר קדם יי: (י) ארי
תסוק לאנחא קרבא על פגלי דבקה ויקסרינון יי אלהך בידך ותשבי
שביהון: (יא) ותחיו בשביה איתא שפירת ריוא ותתריעי בה ותסבת
לה לאנחא: (יב) ותעליגה לנו ביתך ותגלח ית רישא ותריעי ית סופהא:
בלא מזונ' ובלא לויס כהנסיס חומריס כפר לעמך יסכאל: (ח) ונכסי להם
הדם. כחמוז מנכס' שמשעטו כן יכוסר לסס סעון: (ט) ואתה תבער.
מניד שחס נולס סריב חמר סתעכספ סענלס סרי זס יסכנ [כסיות ל"ו]
וסיא יסכר צעיני כ'. חסלת פישת שופטים ושופרים:

(י) כי תצא למלחמה. צמלחמת סרסות סכמוז מדכר סענלחמות חרץ
ישראל חין לוייר וסצית סציו סכרי ככר נלמר לא תחיס כל נסמס
[דכריס כ']: ושבית שבויו. לכצות כענניס סכמוכס ולע"סי ססס מנענע'
לזומה [ספרי: יא] ולקחת לה לאשה. לא דכס חודס חלל כנגד יכ"כ
סס חין סקצ"ס מתיכס ישלמס בליסכור חכל סס נסלס סוסו לסיות סונלס
סנלמר סכריו כי סתיין לליס וגונר וסוסו לסוליד ממנס בן סוכר וסורס
לכך סכמוז סכסות סללו: אשת. ספילו ססס חיס [קדושין י"ט]:

ביתך וגלחתה את ראשה ועשתה את
צפרניה: (א) והסירה את שמלת שביה
מעליה וישבה בביתך ובכתה את אביה
ואת אמה ירחימים ואחר כן תבוא אליה
ובעלתה והיותה לך לאשה: (ב) והיה אם
לא תפצת בה ושלחתה לנפשה ומכר
לא תמכרנה בכסף לא תתעמר בה
תחת אשר ענייתה: (ג) כי תהיון לאיש
שתי נשים האחת אהובה והאחרת
שנואה וילדו לו בנים האהובה והשנואה
והיה הבן הבכור לשנואה: (ד) והיה ביום

ת"א ונלחה יצמות מ"א ח': ובכתה סס מ"ז ב': ואחר כן קדושין ס"ז ב': כי
תהיון יצמות כ"ב ח'. קדושין ס"מ ח': וילדו סס ע"ב. ב"ב קכ"ו ח' וקמ"ב
ב'. כסות מ"א ב': והיה וכו' ב"ב קכ"ו ב':

תרגום אונקלוס

(א) ותעני ית כסות שביה סגה ותיתב בביתך ותכפי ית אביה וית אמה
ירח יוסין וכתר בן תיעול לתה ותבעליגה ותהי לה לאנחא: (ב) ותהי
אם לא תתריעי בה ותספרינה לנפשה ותנא לא תזננגה בכספא לא
תמיר בה חלף בעניתה: (ג) ארי יתיון לגבר תרתין גשון תדא רחיקתא
ותדא שניאתא וילדן ליה בני רחיקתא ישניאתא ויהי ברא פיכרא
לשניאתא: (ד) ויהא ברא פיכרא דחסין לבנהי ית די יהי ליה לית ליה
(יב) ועשתה את צפרניה. מגדלס כדי סתמנוול [ספרי: יג] והסירה את
שמלת שביה. לפי ססס נליס ססכריס צנתיסס מתקסות צנלמסס
צצניל לסזומ חכריס עונסס וישבה בביתך. צצית סנלממס צי נכנס
ונתקל צס יונל ונתקל צס רולס צצנייתס רולס צנולס כדי סתמננס עליו
[ינצומ יו"מ ספרי: ו] ובכתה את אביה. כל כד לנמס כדי סתסס צת יסכאל
סנמס וזו ענכס צת יסכאל מתקסות וזו מתנוולת [ספרי: יד] והיה
אם לא חפצת בה. סכמוז מנכסך סקוסך לסנלמס: לא תתעמר בה.

הנחילו את בניו את אשר יהיה לו לא
יוכל לבכר את בן האהובה עלי בני
השנואה הבכר: (י) כי את הבכר בן
השנואה יביר לתת לו פי שנים בכל
אשר ימצא לו ביהוא ראשית אנו לו
משפט הבכרה: (י) ביהיה לאיש בן
סורר ומורה איננו שמע בקול אביו
ובקול אמו ויפרו אתו ולא ישמע
אליהם: (י) ותפשו בו אביו ואמו

ת"א הנחילו עם ק"ב א' וק"ב א' וק"ב א' סנהדרין ל"ב ב': יביר וכו' יצמות
מ"א א' קוטין ע"ד א' וע"ס ב'. ב"ב ק"ב ב'. בכוות מ"ו ב': לתת קוטין
ע"ד ב'. ב"ב ק"ב ב' וק"ד א'. בכוות ל"ב ב': בכל ב"ב ק"א א' וק"ד ב'.
בכוות סס: ראשית יצמות ס"ב ב'. קוטין כ"ע ב': ב"ב ק"א ב'. בכוות
מ"א א'. מה כ"ב ב': כי יהיה עם סס: ויסרו כחכות מ"א א'. סנהדרין ע"א
ב': ותמשו סנהדרין מ"ה ב':

חרגום אונקלוס

ישו לבקרא ית בר רחיקמא על אפי בר שניאתא בוקרא: (י) ארי ית
בוקרא בר שניאתא ובריח למתן ליה תרין חולקין בכל די ישמח ליה
ארי הוא ריש חוקפיה ליה חניא דינא דבכרותא: (י) ארי יהי לקבר
בר סמי וסרוד ליתוהי מקביל למימר אביוהי ולמימר אמהי ומלמין יתיה
ולא מקביל מנהון: (י) ונהדון ביה אביוהי ואמהי ויסקתן תיה. לקדם
לא תחמסם צה בלשון סכסי קודין לעצדות וסימוס עיונכאס ויסקודו של
כזי משה סדכטן למדתי כן: (י) פי שנים. כנגד שני אחים [ב"ב ק"א]:
בכל אשר ימצא לו. מכלן שלין סככור כועל פי שנים ככאוי לצח לחסר
ליתת סלצ כצמותזק: (י) סורר. סר ען סדכך: ומורה. מוסכ ב"ב כ"ב
לכזי לשון עומדים: ויסרו אותו. עמתין כזי כסכי שלסע וימלקין אותו
[סנהדרין ע"א]: בן סורר ומורה. אינו סייב עד שיגנוז ויחכל כרטינע
כער וישם חזי לוג יין כנאנר זולל וכוצל ונאנר אל כסי כצובחי יין
כזוללי כער לנו [מסלי כ"ג] וכן סוכר ומורה ככג על סס סופו הביעס
חוכה לסוף דעמו סוף סמכלס ממון לכזי ומכקס לימודו ולינו מולל ועומד
כפרעח כרכיס ונללעסס לח סככיות אכרס חוכס ימות וכזי ולל ימות

והוציאו אתו אל זקני עירו ואל שער
מקמו: (כ) ואמרו אל זקני עירו בננו
זה סורר ומורה איננו שמע בקולנו זולל
וסבא: (כ) ורגמהו כל אנשי עירו
באבנים ומת ובערת הרע מקרבך
וכדי ישראל ישמעו ויראו: (כ) שני וכי
יהיה באיש חטא משפטמות והומת
ותלית אתו על עין: (כ) לא תלין
נבלתו על העין כי קבור תקברנו
ביום ההוא כי קללת אלהים תלוי

ת"א בננו סמסס ק"ז ב'. סנהדרין ע"א א': איננו סנהדרין י"ב ב' וע"א א':
זולל עקס שער מ"ב: וכי יהיה יצמות ו' ב'. סנהדרין ל"ה ב' וע"א ב':
ודומת סנהדרין מ"ו ב': ותלית סוטס כ"ב ב'. סנהדרין מ"ה ב': לא תלין
יצמות ע"א א'. סנהדרין מ"א א': כי קבור עם מ"ו א': כי קללת סנהדרין
מ"ה א':

חרגום אונקלוס

סבי קרתיה ולתרע פית דין אתריה: (כ) וימרין לקבי קרתיה ברנא דין
סמי וסרוד ליתוהי מקביל למימרנא זליל פשר וסבי חמר: (כ) וירגיטיניה
כל אנשי קרתיה באבניא וימות ותסלי עביד דביש מבינה וכל ישראל
ישמעון וידחלון: (כ) וארי יהי בגבר חובת דין דקמול ויחקמיל ותחלוב
תיה על צליבא: (כ) לא תבית נבילתיה על צליבא ארי מקבר תקברניה
ביום ההוא ארי על דחב קדם וי אצטליב ולא תסאב ית ארעה די וי
אלדך יהיב קך אהסנא:

סייב [סנהדרין ע"ב]: (כא) וכל ישראל ישמעו ויראו. מכלן סלכין
סככס כ"ד סלויי נקלל על ססיס ען סוכר ומורה: (כב) וכי יהיה באיש
חטא משפטמות. סנויות סככיות מוגיד סלס ססיס עליו לכזי ולמו
סוף סילס לכככות כרעס יככור עככות ויחסייב מיחס כ"ד: ותלית אותו
על עין. כככותינו אמרו [עיין סס] כל סכקלין נחלון סנאנר כי קללת
לכסיס תלוי. וסנככך ס' כסקילס [סנהדרין ע"ה]: (כ) כי קללת אלהים
תלוי. זלזולו של מלך הוא סלכס עשויו כדמות דיוקנו ויכרלל סס כזיו מכל

ולא תטמא את אדמתך אשר יהנה
אתה גתן לה נחלה: ס
כב (ב) לא תראה את שור אחיך או את
שיו נדהים והתעלמת מהם השב
תשיבם לאחיה: (ג) ואם לא קרוב אחיך
אליך ולא ידעתו ואספתו אלתוך ביתך
ודנה עמך עד דרש אחיך אתו והשבתו
לו: (ד) וכן תעשה לחמרו וכן תעשה
לשמלתו וכן תעשה לכל אבדת אחיך
אשר תאבד ממנו ומצאתה לא תוכל

ת"א את שור צ"מ כ"ז ח': והשב צ"ק ל"ו ח'. צ"מ כ"ז ח' ו"ל ח'. מולין ח' ח':
עד דרש צ"מ כ"ז ח': והשבותו צ"ק פ"ח ח'. צ"מ כ"ז ח'. סנסדוין ח' ח':
וכן וכו'. געון ח' ח': לכל אבדת צ"ק ק"ג ח'. צ"מ כ"ז ח' ו"ל ח':
אשר וכו' צ"מ כ"ז ח' ו"ל ח': לא תוכל צ"מ כ"ז ח':

תרגום אונקלוס

כב (ה) לא תחזי ית תירא דאחויך או ית אימריה דטעין ותחבביש
מנהון אהבא תחיבנין לאחויך: (ז) ואם לא קרוב אחויך לוחף
ולא ידעתה ותחבשיניה לגו ביתך והא עמך עד דיהבע אחויך יהיה
ותחיבנייה ליה: (ח) וכן תעביד להמריה וכן תעביד לכסותיה וכן תעביד
לכל אבדתא דאחויך די חביד מניה ותשכחינה לית לה רישו לכפייתה:
לשני אחים תלויים סתיו דוויים זה לזה אחד נעשה מלך ואחד נתמס
ללכסיו' ונתלה כל כרוסא אוחו אוונך הונך תלוי כל קללה שנעקרה לטון
סקל וזלזול כמו וסוף קללני קללה נונלח [ונלכיס ח' ח']:

כב (א) והתעלמת. כונש עין כלינו אינו כואס: לא תירא והתעלמת.
לא תראה אוחו שחמעלס מוננו וכו' פשוטו. וכדומהו אנורו פעניים
שחמס ומעלס וכו' [צ"מ ל']: (ב) עד דרש אחיך. וכי מעלס בצנצן
קיימכסו לו קורס שידכססו אלס דכססו שלס יסא רנסי [צ"מ כ"ז]: והשבותו
לו. שחמס צו כסנש שלס יסכל צניחך כדי דמיו ומחצמס מוננו מנאן אנורו
כל דצך שנוסא וזכרל יעסא ויסכל ושאינו עושא וזכרל יונכ: (ג) לא
תוכל להעלם. לכנזש עיניך כלינו איניך כואס אוחו: (ד) הקם תקים.

להתעלם: (ס) לא תראה את חמור אחיך
או שורו נפלים בדרך והתעלמת מהם
הקם תקים עמו: (ס) לא יהיה כלי יגור
עד אשה ולא ילבש גבר שמלת אשה כי
תועבת יהוה אלהיך כל עשה אלה: פ
(י) כי יקרא בן צפור ולפניך בדרך בכל
עין או על הארץ אפרהים או ביצים והאם
רבעת על האפרהים או על הביצים
לא תקח האם על הבנים: (י) שלחתי שלח
את האם ואת הבנים תקחתי למען

ת"א נפלים סס ל"ב ח': והתעלמת צכוכו י"ע ח'. צ"מ ל' ח'. סנסדוין ח' ח':
הקם צ"מ ל"א ח': לא יהיה וכו' מור ל"ט ח': ולא ילבש סס ח':
כי יקרא צ"ק ק"ב ח'. מולין ק"ט ח' וק"מ ח': והאם וכו' מולין ק"מ ח':
שלח צ"מ ק"ב ח': ואת הבנים מולין ק"מ ח': למען וכו' קוסין ל"ט ח':
ווי וק"ב ח':

תרגום אונקלוס

(ז) לא תחזי ית המרא דאחויך או תוריה רבן פארתא ותחבביש מנהון
אקמא תקים עמיה: (ס) לא יתי תקין זין דגבר על אהתא ולא תקן
גבר בתקניו אהתא ארי מרחק קדם יי אלכך גל עביד אליו: (י) ארי
תעבע קנא דפרא קרקף באורחא בכל אליו או על ארעא אפרוחין או
ביצין ואמא רביעא על אפרוחין או על ביצין לא תשב אמא על בנא:
(י) שלחתי שלחתי ית אמא וית בנא תשב לה גדיל דיישב לה ותוריה
זו פעינס לסעעין משחוי סמכל ונעליו [צ"מ ל"ג]: עמו. עם צעליו אזל
אם סלך ויסב לו וסור לו סחיל ועליך ונלוה אם כלית לסעון עעון סטוכ:
(ה) לא יהיה כלי גבר על אשה. שחמס דוונס לאיש כדי שמלך צין
סלכסיס סלין זו אלס לסס כיווף [ספסי כזי ס' ח']: ולא ילבש גבר
שמלת אשה. לילך ליטש צין סנסיס. ד"ל שלס יסיר שער סערוס ושער
סל צית ססמי: כי תועבת. לא סמסס מורס אלס לצוש סנציא לדי מועסס:
(ו) כי יקרא. פכט לנוזוון: לא תקח האם. צעודס על צניס [מולין ק"מ]:
(ז) למען יישב לך וגו'. אם מונס קלס סלין צס סכסון כיס אוניס מורס

יִשָּׁב לְךָ וְהֶאֱרַכְתָּ יָמִים: ׀ שְׁלִישִׁי (ס) כִּי
תִּבְנֶה בַּיִת הַחֹדֶשׁ וְעָשִׂיתָ מַעֲקֶה לַגִּנּוּךְ וְלֹא
תִּשִׂים דְּמַיִם בְּבֵיתְךָ כִּי יִפֹּל הַנֶּפֶל מִמֶּנּוּ:
(ט) לֹא תִזְרַע בְּרִמָּה בְּלֵאָם פֶּן תִּקְדַּשׁ
הַמְּלָאָה הַזֹּרַע אֲשֶׁר תִּזְרַע וּתְבוֹאֵת
הַבָּרֶם: ׀ (י) לֹא תִחְרַשׁ בְּשׂוֹרֵי וּבַחֲמֹר
יַחְדָּיו: (יא) לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעֲמֹנֹז צְמֹרוֹ וּפְשָׁתִים
יַחְדָּיו: (יב) גְּדָלִים תַּעֲשֶׂה לְךָ עַל-אַרְבַּע

ת"א מעקה חולין קל"ו ח': ולא תשים חמוצות מלא ב'. ב"ק ט"ו ב' ומ"ו ח':
כי יפול ב'ק ל"א ח'. חולין י"א קל"ו: פ"ן תקדוש קדושין ל"ו ב'. חולין קט"ו
ח': המלאה סמכים כ"ח ח': ותבואות זככות ל"ח ח': לא תלבש כלאים
פ"ד ח'. טעה כ"ז ח'. יצנות ד' ח'. מיר מ"א ב' ו"ח ח'. מנחות ל"ט ב' ומ"ב
ח'. כבודות י"ז ח'. ערכין ג' ח': צמר יצנות ד' ב'. מיר כ"ח ח'. מנחות ל"ט
ב' ומ"ג ב': גדלים טעה כ"ז ב'. סוכה ט' ח'. יצנות ד' ח'. מיר מ"א ב' ו"ח ח'.
ח'. מנחות ל"ט ב' ומ"ג ח'. כבודות י"ז ח'. ערכין ג' ח': ארבע זכמים י"ב ב'.
מנחות ומ"ב ב'. חולין קל"ו ח':

תרגום אונקלוס

יָמִין: (ס) אָבִי תִבְנֶה בֵּיתָא וְתַעֲבִיר תִּקְאָא וְלֹא תִשְׁנִי חֹבֵת
דִּין דְּקַטְוֹל בְּבֵיתְךָ אָרִי יִפֹּל דְּנִפְלִי מִנִּיהּ: (ט) לֹא תִזְרַע פְּרָמָה עִירוּבִין
דְּלִמָּא תִסְתַּאֲבִיב דְּמַעַת זָרְעָא דִּי תִזְרַע וְעַלְלַת פְּרָמָא: (י) לֹא תִרְדִּי בַתּוֹרָא
וּבַחֲמֹרָא בְּחֵדָא: (יא) לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעֲמֹנָא עִמָּר וְכֶסֶן מַחְבֵּר בְּחֵדָא:
למען ייטב לך והלכתך ימים קל ומונוך למהן שכן של מלות חמוצות [חולין
קט"ו]: (יח) כי תבנה בית חדש. אם קיימת מלות שלום סקן סוסך לזכות
צית מדש ומקיים מלות נעקס שמונה גורכת מלוה ותגיע לכרס וסדה
ולזבדים נאים לכך כסמוכו פכסיות הללו: מעקה. גרד סביב לגג וז"מ
תיקא כגון תיק שמשמר נוס שזמוכו: כי יפול הנופל. כלוי זה ליפול
ואעפ"כ לא תחגבל מיתחו על ידך שנגלגלין זכות על ידי זכאי ומוצה על
ידי חייב: (ט) כלאים. חטט ושעורס ומרנן צמסולת יד [קידושין ל"ט
חולין פ"ג]: פ"ן תקדוש. כמכוננו חסמחז כל דבר כמחצט על החדס צין
לשצה כגון סקדש צין לגכאי כגון אסור כוסל צו לשון קדוש כמו של תגע צי כי
קדשתיך [ישעיה ס"ה]: המלאה. זה מלוי ומוספת סזרע מוסוף: (י) לא
תחרוש בשור ובחמור. הוא סדין לכל שני מייכים שזעולס הוא סדין
להסגיגס ימד קסוקיס זוגיס צכולכת טוס משל [צ"ק ל"ד]: (יא) שעמנו.

בְּנִפּוֹת כְּסוּתֶיךָ אֲשֶׁר תִּכְסֶה בָּהֶם: (ג) כִּי
יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבָא אֵלֶיהָ וּשְׁנָאָה: (ד) וְשֵׁם
לָהּ עֲלִילַת דְּבָרִים וְהוֹצֵא עֲלֶיהָ שֵׁם רַע
וְאָמַר אֶת-הָאִשָּׁה הַזֹּאת לָקַחְתִּי וְאֶקְרַב
אֵלֶיהָ וְלֹא-מִצְאָתִי לָהּ בְּתוּלִים: (ה) וְלָקַח
אָבִי הַנְּעֹר וְהוֹצִיאוּ אֶת-בְּתוּלֵי
הַנְּעֹר אֶל-זִקְנֵי הָעִיר הַשְּׂעֵרָה: (ו) וְאָמַר
אָבִי הַנְּעֹר אֶל-הַזִּקְנִים אֶת-בְּתִי נָתַתִּי
לְאִישׁ הַזֶּה לְאִשָּׁה וַיִּשְׁנָאָה: (ז) וְהִנֵּה-הוּא
שֵׁם עֲלִילַת דְּבָרִים לֵאמֹר לֹא-מִצְאָתִי

הנערה ק' הנערה ק' הנערה ק'

ת"א תכסה טעה כ"ו ב'. זכמים ל"ח ב'. מנחות מ"א ח' ומ"ג ח': ואקרב חמוצות
מ"ו ח': את בתי חמוצות כ"ב ע"א ומ"ו ח'. קוטס כ"ב ב'. קדושין ג' ב'
ט' ח' וס"ד ח': עלילות חמוצות מ"ו ח': לא מצאתי טס טס:

תרגום אונקלוס

(ג) בְּרַסְפְּרִין תַּעֲבִיר לָךְ עַל אַרְבַּע בְּנָמִי כְּסוּתְךָ דִּי תִכְסִי בָּהֶם: (ד) אָרִי
יִסַּב גְּבַר אַתְחָא וַיַּעֲזֹל לִנְחָה וַיִּשְׁנִינָה: (ה) וַיִּשְׁנִי לָהּ תִסְקוֹפִי מַלִּין
וַיִּפְיֵק עֲלָהּ שֵׁם רַע וַיִּמְרַ ית אַתְחָא הָדָא נִסְבִּית וְקַרִיבִית לְנַחָה וְלֹא
אֲשַׁבְחִית לָהּ בְּתוּלִין: (ו) וַיִּסַּב אַבוּהָא דְעוּלְמָתָא וְאָמַר וַיִּסְקוּן ית
בְּתוּלֵי עוּלְמָתָא לְקַרְסֵי סְבִי קַרְתָּה וְלִחְרַע בֵּית דִּין אַתְרָה: (ז) וַיִּמְר
אַבוּהָא דְעוּלְמָתָא לְסַבְיָא ית בְּרַתִּי יִהְיִית לְגַבְרָא הָדִין לְאַנְתוּ וַיִּשְׁנָאָה:
(ח) וְהָא הוּא שְׁנִי תִסְקוֹפִי מַלִּין לְמִימַר לֹא אֲשַׁבְחִית לְכַרְתָּה בְּתוּלִין
לְטוֹן עַרְזוֹ. וְכַזְמוּנוּ פִּיכְסוּ טוּעַ טוּוֹי וְכוּ: (יב) גְּדִילִים תַּעֲשֶׂה לָךְ. אָף
מִן הַכְּלָאִים [יצנות ד' ספרי] לְכַךְ סוּמְךָ כְּמוֹצוֹ: (יג) וּבָא אֵלֶיהָ וּשְׁנָאָה.
קוטס: (יד) וְשֵׁם לָהּ עֲלִילוֹת דְּבָרִים. עֲצִירָה גּוֹרְכַת עֲצִירָה עֲזַר עַל לֹא
תִשְׁנֵא סוֹפוֹ לְצַא לִידֵי לְטוֹן הַרַע: אֵת הָאִשָּׁה הַזֹּאת. וּמַכְּן שְׁלִין אֲוּמַר דְּצַר
אַלֵּא צִפְנִי עַל דִּין [ספרי]: (טו) אָבִי הַנְּעֵרָה וְאָמַר. וַיִּי שְׁגַלְדוּ גְדוּלִים
הַרַעִים יַחְצוּ עֲלֵיהֶם [סס]: (טז) וְאָמַר אָבִי הַנְּעֵרָה. וּלְמַד שְׁלִין כְּסוּת
לְאַסֵּה לְדְצַר צִפְנִי אֲלֵישׁ [סס]: (יז) וּפְרִישׁוּ הַשְּׂמֵלָה. הַכִּי זֶה מַשַּׁל מְחוּוֹרִין

לבתך בתולים ואלה בתולי בתי ופרשו
השמלה לפני זקני העיר: (ט) ולקחו זקני
העיר והוא את האיש ויסרו אתו:
(י) וענשו אתו מאה כסף ונתנו לאבי
הנערה כי הוציא שם רע על בתולת
ישראל ולות היה לאשה לא יוכל לשלחה
כל ימיו: (י) ואם אמת היה הדבר הזה
לא נמצאו בתולים לנער: (כ) והוציאו
את הנער אל פתח בית אביה וסקלוה
אנשי עירה באבנים ומתה כיעשתה
גבלה בישראל לזנות בית אביה ובערת

לנערה ק' הנערה ק'

ת"א ויסרו כסהדקין מ"א ז' וענשו כחזות טס: כי הוציא עככו ט"ז ח': ואם
אמת כחזות מ' ז' ומ"ד ז': עככו טס: והוציאו כחזות מ' ז' ומ"ד ז'. עככו
טס: ומתה כחזות מ"ד ז': לזנות טס מ"ע ח'. כסהדקין ל' ח':

תרגום אונקלוס

ואלן בתולי בתי ויסרו קדם שוישפא קדם סבי קרתא: (ט) ויסבו סבי
קרתא והיא ית גברא וילקון יתיה: (י) ויגבו מניה מאה סלעין דכסף
ויתנו לאבויא דעולמא ארי אפיק שום ביש על בתולת דישראל
וליה תתי לאנתו לית ליה רשו למפטרנה כל יומיה: (כ) ואם קישטא
היה סתמא הדין לא אשתכח בתולין לעולמא: (כ) ויסקן ית
עולמא לתרע בית אבויא וינמונה אנשי קרתא באבגא ותמות ארי
עבדת קלנא בישראל לזנאה בית אבויא ותפלי עבד דביש ספינד:

הדברים כשנלס: [טס]: (יח) ויסרו אותו. [עלוקת] כחזות מ"ז: (כ) ואם
אמת היה הדבר. צעדים והתחלס טונתס לתר ליכוסין [טס]: (כא) אל
פתח בית אביו. כלו גדולים טגדלתס: אנשי עירה. צנועמד כל חטוי
עירס [ספרין]: לזנות בית אביו. כמו צצית: (כב) ומתו גם שניהם.

הרע מקרבך: (כ) כי ימצא איש שכבו
עם אשה בעלת בעל ומתו גם שניהם
האיש השכב עם האשה והאשה ובערת
הרע מישראל: (כ) כי יהיה נער בתולה
מארשה לאיש ומצאה איש בעיר ושכב
עמה: (כד) והוצאתם את שניהם אל-
שערו העיר והוא וסקלתם אתם באבנים
ומתו את הנער על דבר אשר לא צעקה
בעיר ואת האיש על דבר אשר ענה
את אשת רעהו ובערת הרע מקרבך: (כ)
(כ) ואם בשדה ימצא האיש את הנער
המארשה והחזיק ביה האיש ושכב עמה

נערה ק' הנערה ק'

ת"א כי ימצא כסהדקין פ"ז ח': ומתו טס ק"ז ז'. עככו ו' ח': כי יהיה כחזות
מ"ע ז': והוצאתם קוטין י' ח': על דבר כסהדקין מ"ח ח':

תרגום אונקלוס

(כ) ארי ישפח גבר שכיב עם אמתא אמת גבר ויתקטלון אף תריוהו
גברא דשכב עם אמתא ואמתא ותפלי עבד דביש מישראל: (כ) ארי
תתי עולמא בתולתא דמארסה לגבר וישפחיה גברא בקרתא וישנוב
עמה: (כ) ותסקן ית תריוהו לתרע קרתא והיא ותקטלון יתיהו באבגא
וימותון ית עולמא על עיסק דלא אוחת בקרתא וית גברא על עיסק
די עני ית אמת חבריה ותפלי עבד דביש ספינד: (כ) ואם בחקלא
ישפח גבר ית עולמא דמארסא ויתקף בה גברא וישכיב עמה ויתקטיל

לכוליא ונעטס מדודים סלין חלסס נכנת טסס [טס]: גם. לכנות סצאס
נחלחיסס. [ס"ח נחלחיסס] [טס]. דצר חסר גם שניסס לכנות חס
סולד טלס סיתס טעוברת סין ונחמיין לס עד סתלד: (כב) ומצאה
איש בעיר. לסייך טכז עמס סלסס קולסס לגכז סל סילו יטסס צציתס

ומת האיש אשר ישב עמה לבדו:
 (כ) ולנער לא תעשה דבר אין לנער חטא
 מות כי כפאשר יקום איש על רעהו ורצחו
 נפש כן הדבר הזה: (כא) כי בשדה מצאה
 צעקה הנער המארשה ואין מושיע לה: (כב)
 כי ימצא איש נער בתולה אשר לא
 ארשה ותפשה וישב עמה ונמצאו:
 (כג) ונתן האיש השכב עמה לאבי הנער
 חמשים כסף ולויתתיה לאשה תחת
 אשר ענה לא יוכל שלחה בלתימיו: (כד)

ולנערה ק' לנערה ק' הנערה ק' נערה ק' הנערה ק'

ת"א ומת האיש קדושין סס. כנסתיו ס"ו ז': ולנערה נדרים ר"ז ח'. ז"ק כ"ח ז'.
 כנסתיו ס"ב ח'. ע"ז ל"ד ח'. כי באשר וכו' פסחים כ"ח ז'. יונא ע"ד ח'.
 כנסתיו ט"ז ח': כי בשדה ז"ב ט"ז ז': ואין מושיע כנסתיו ט"ז ח':
 כי ימצא כחובות כ"ט ז' ו"ל ח': לא ארשה כחובות ל"ח ח': ונתן כחובות
 כ"ח ז'. יצוה ד' ח'. כחובות ו' ז'. עכתי ע"ו ח': לאבו כחובות כ"ט
 ז' ל"ח ז' ו' ז' ו"ב ז': חמשים כחובות ל"ב ח': ולו תהיה יצוה ל"ט
 ח'. כחובות כ"ט ז' ול"ט ח'. מכות ט"ו ח': תחת כחובות ל"ב ז'. ז"ק ס"ד ח'.
 עכתי ע"ו ח': לא יוכל גישין ל' ח'. הוורס ה' ח':

תרגום אונקלוס

בברא די שכיב עמה בלחודוהי: (כו) ולעולמא לא תעביד מדעם לית
 לעולמא חובת דין דקטול ארי פמא די יקום גבר על חבריה ויקטלניה
 גפיש פן פתגמא דדין: (כא) ארי בהקלא אשקה צוהא עולמא דמארסא
 ולית דפריק לה: (כב) ארי ישבח גבר עולמא בתולתא די לא מארסא
 ויהדיניה וישנב עמה וישתבחון: (כג) ונתן בברא דשכב עמה לאביהא
 דעולמא חמשים סלעין דכסף וליה תהי לאנתו חלק די עניה לית ליה
 רשו למפטרנה כל יומיה:

לא חרע לה [עכתי ז'] : (כו) כי כאשר יקום וגו'. לפי פסוקו זהו
 ונשענו כי חוסס היא ונחזק עונד עליה כאלם העונד על חצרו לכבו.
 ו"ד זו הכי זה נא ללמד ונחזק ללמד וכו' [פסחים כ"ח כנסתיו ע"ג] :

כג (ב) לא יקח איש את אשת אביו ולא
 יגלה בנה אביו: (ג) לא יבא פצווע דקה
 וכרות שפכה בקהל יהוה: (ד) לא יבא
 ממזר בקהל יהוה גם דור עשירי לא יבא
 לו בקהל יהוה: (ה) לא יבא עמוני
 ומזאבי בקהל יהוה גם דור עשירי לא
 יבא להם בקהל יהוה עד עולם: (ו) על
 דבר אשר לא יקדמו אתכם בלחם
 ובמים בדרך בצאתכם ממצרים ואשר

ת"א לא יקח ככות כ"א ז'. יצוה ד' ח'. מ"ע ח' ו"ז ח'. קדושין ס"ו ח': ולא
 יגלה יצוה ד' ח' ו"ז ח': לא יבא סס ט"ו ח' וע"ט ז': פצווע סס ט"ה
 ח': ממזר סס מ"ד ח' וע"ה ז'. קדושין ט"ז ח': עמוני ככות כ"ח ח'.
 יצוה ט"ז ז' פ"ט ח' וע"ז ז'. כחובות י' ז'. מ"ד כ"ב ז'. קדושין כ"ז ז'.
 חרות י' ז'. ימים ס"ו ח': על דבר יצוה ט"ו ז'. כנסתיו ק"ג ז':

תרגום אונקלוס

כג (ב) לא ישב גבר ית אחת אביוהי ולא יגלי בגמא דאביוהי: (ג) לא
 ידפי דפסיק דמחבל למיעל בקהלא דיי: (ד) לא ידפי ממזרא
 למיעל בקהלא דיי אף דרא עשיראה לא ידפי ליה למיעל בקהלא דיי:
 (ה) לא ידפין עמונאי ומזאבאי למיעל בקהלא דיי אף דרא עשיראה
 לא ידפי להון למיעל בקהלא דיי עד עלמא: (ו) על עיסק די לא
 צרעו יחזון בלחמא ובמאי בארחה במפקכון מטערים ודי אגרי עלף ית

כג (א) לא יקח. חק לו זה לקוחין ואין קידושין חוספין זה [קידושין
 ס"ז]: ולא יגלה בנה אביו. טוונרת יכס של אביו הכלאים לאביו וסני
 ככר חוסר עליה מטוס עכות אחי אביו [ויקרא י"ח] אלל לעבד על זו
 צמני לאוין [יצוה ל"ג] ולסמוך לה לא יבא מנוזר ללמד שחין מנוזר אלל
 מחייבי כחיתום [יצוה] וק"ו מחייבי מיתום בית. דין שחין צעירות מיתום
 ז"ד שחין זה כרת: (ב) פצווע דקה. טכפלו או כדפלו זכיס שלו [יצוה
 ע"ז]: וכרות שפכה. טככת הגיד ושבו אינו יוכס קילוה זכע אלל שופך
 וטותם ואינו עווליד: (ג) לא יבא ממזר בקהל ה'. לא ישא יסאלית:
 (ד) לא יבא עמוני. לא ישא יסאלית: (ה) על דבר. על העלם שיענו

שָׂכַר עֲלִיד אֶת־בַּלְעָם בֶּן־בְּעוֹר מִפֶּתוֹר
אֲרָם גִּהְרִים לְקַלְלָהּ: (1) וְלֹא־אָבָה יְהוָה
לְאֱלֹהֵי לְשֹׁמֵעַ אֵל בַּלְעָם וַיְהַפְדֵּי יְהוָה לְאֱלֹהֵי
לָהּ אֶת־הַקַּלְלָה לְבָרְכָהּ כִּי אָהָבָה יְהוָה
אֱלֹהֵי: (2) לֹא־תִדְרֹשׁ שְׁלָמָם וּמִבְּתָם
כָּל־יָמֶיךָ לְעוֹלָם: (3) רַב־עַיִי (4) לֹא־תִתְעַב
אֲדָמִי כִּי אֲחִיךָ הוּא לֹא־תִתְעַב מִצְרֵי כִּי־
גַר הָיִיתָ בְּאֶרֶצוֹ: (5) בָּנִים אֲשֶׁר־יִוָּלְדוּ
לָהֶם דָּוָר שְׁלִישִׁי יִבָּא לָהֶם בְּקִהְלֵי יְהוָה: (6)
(7) כִּי־תִצֵּא מִחֲנֶה עַל־אִיבֹיךָ וּנְשִׁמְרַתְךָ

ת"א ולא אבה זכמות ל"א ח' ויהפך סנהדרין ק"ס ב': לא תדרש ניעון ל"א ח':
לא תתעב ז"ק ל"ב ב'. זכמות כ"ג ב'. בניים יענות ע"ז ב'. קדושין ע"ט
ב': ונשמרת כחזנות מ"ו ח'. ע"ז כ' ח'.

תרגום אונקלוס

בַּלְעָם בֶּן־בְּעוֹר מִפֶּתוֹר אֲרָם דִּי עַל פִּתְרַת לְלִשְׁוֹתָךְ: (1) וְלֹא אָבִי יְיָ
אֱלֹהֵיךָ לְקַבְּלָא מִן בַּלְעָם וַחֲפָךְ יְיָ אֱלֹהֵיךָ לָהּ ית לְוִשִׁין לְבָרְכָן אֲרִי רַחֲמֵיךָ
יְיָ אֱלֹהֵיךָ: (2) לֹא חִתְבַּע שְׁלָמְהוֹן וְסַבְתְּהוֹן בַּל יִמְךָ לְעַלְמָ: (3) לֹא
תִרְחִיק אֲדוּמָאָה אֲרִי אֲחִיךָ הוּא לֹא תִרְחִיק מִצְרָאָה אֲרִי דִיר הַנְּתִימָה
בְּאֶרֶעִי: (4) בָּנִין דִּי־יִוָּלְדוּן לְהוֹן דְּרָא תְּלִיתָאָה דִּי־פִין לְהוֹן לְמַעַל בְּקַהְלָא
דִּי: (5) אֲרִי תַפּוּק מִשְׁרִיתָא עַל בְּעַלֵי דְבָבְךָ וְתַסְתַּמַּר מִכָּל מַדְעָם בִּישׁ:
אֲחִיכָם לְחַטֵּיטִיכָם [ספרי]: בִּרְדִיךָ. כַּסְיִיתִים זַעֲרוּךְ: (6) לֹא תִדְרוּשׁ
שְׁלוּמָם. וּכְלָל גִּאֲוֹר עֲנֹךְ יִשָּׁב זַקְרֵךְךָ יִכּוּל אִף זֶס כֵּן תִּלְוֹד לִיעֵל לֹא
תִדְרוּשׁ שְׁלוּמֵם [עס]: (7) לֹא תִתְעַב אֲדוּמִי. לְגַמְכִי וְעַמִּי שְׂרָאוֹי לָךְ
לְמַעַבְדוֹ שִׁילָא זַחֲכָא לְקַחֲתָךְ: לֹא תִתְעַב מִצְרֵי. וּכְלָל אִף עַל מִי שְׂרָקוּ
זִכְרֵיכֶם לִישׁוּר עַם טַעַם שְׂכִי לְכַס אֲכַסְיָא זַעֲמַת דַּחֲסָא לְפִיכָךְ: (8) בָּנִים
אֲשֶׁר יוֹלְדוּ לָהֶם דָּוָר שְׁלִישִׁי וְגוּמַר. וְשִׂאֲרֵי חֲוֹנוֹת עוֹמְכִין עֵיד הֵל לְנַדַּת
שְׁהַמְטִיטִיל לְאִדָּם קַסֵּס לוֹ מִן הַסִּרְגוֹ שְׁהַסִּרְגוֹ סוֹרְגוֹ זַעֲוֹלָם סוֹס וְשְׁהַמְטִיטִילוֹ
עוֹלִילוֹ וְנִן סְעוּלָם סוֹס וְנִן סְעוּלָם סוֹס לְפִיכָךְ אִדָּוִם סְקִדְוִים זַחֲכָא לֹא
כַּתְעַב וְנִן עוֹרִיִים שְׁעַבְדוֹ וְלֹו שְׁהַמְטִיטִיל כַּתְעַב: (9) כִּי תִצֵּא וְגוּמַר

מִכָּל דְּבַר רָע: (6) כִּי־יְהִי־הָיָה בְּךָ אִישׁ אֲשֶׁר
לֹא־יְהִיֶּה מַחֲוִין מִקְרָה לִילָה וַיֵּצֵא אֶל־
מַחֲוִין לְמַחֲנֶה לֹא יִבָּא אֶל־תּוֹךְ הַמַּחֲנֶה:
(7) וְהָיָה לְפָנֹת עֵרֶב יִרְחֹץ בְּמַיִם וּכְבָּא
הַשֶּׁמֶשׁ יִבָּא אֶל־תּוֹךְ הַמַּחֲנֶה: (8) וַיֵּד
תְּהִי־הָיָה לָךְ מַחֲוִין לְמַחֲנֶה וַיֵּצֵאֲתָ שְׁמֵה חֲוִין:
(9) וַיִּתֵּד תְּהִי־הָיָה לָךְ עַל אֹנֶךְ וְהָיָה בְּשִׁבְתְּךָ
חֲוִין וְחִפְרַתָּה בָּהּ וּשְׁבַתָּ וּכְסִיתָ אֶת־
צִאתָךְ: (10) כִּי יְהִי־הָיָה אֱלֹהֵיךָ מִתְּהַלְּךָ וּבִקְרִיב
מִחֲנֶךָ לְהַצִּילְךָ וּלְתַת אִיבֹיךָ לְפָנֶיךָ וְהָיָה

ת"א כי יהיה וכו' פקמים ב' ח'. מוי ס' ח'. מה ו'ג ח': מקרה ז"ק כ"ה ח':
ויצא פקמים ס"ח ח': לפנות מוי ס' ח': ויד זכמת כ"ה ח': ויתר ע"ט ע"ט.
יועל ע"ט ב'. כחזנות ס' ח': כי ה' קועט ב' ב'. והיה וכו' זכמת כ"ה ב'.
שבת כ"ב ח'. קועט ע' ב'. וכו"ל ח'. ב"ו ק"ד ב'.

תרגום אונקלוס

(6) אֲרִי יְהִי קָךְ גַּבְר דִּי לֹא יְהִי דְבִי מְקַבֵּי לִילָא וַיִּפּוֹק לְמַקְרָא
לְמִשְׁרִיתָא לֹא יִיעוֹל לְגוֹ מִשְׁרִיתָא: (7) וַיְהִי לְמַפְנֵי רַמְשָׁא וַיִּסְחִי בְּמִיָּא
וּכְמַעַל שְׁמֵשָׁא יִיעוֹל לְגוֹ מִשְׁרִיתָא: (8) וַאֲתֵר מְתַקֵּן יְהִי לָךְ מְקָרָא
לְמִשְׁרִיתָא וְתַפּוּק תַּמְן לְבָרָא: (9) וּסְכַתָּא תְּחִי לָךְ עַל אֹנֶךְ וַיְהִי בְּמִיתְבָּךְ
לְבָרָא וְתַחֲפֵר בָּהּ וְתַחֲבוּב וְתַכְפִּי ית מְקַקְתָּךְ: (10) אֲרִי יְיָ אֱלֹהֵיךָ שְׁבִינְתִימָה
מְהַלְכָא גַבְוֹ מִשְׁרִיתָךְ לְשִׁיבֹתָךְ וּלְמַמְסַר סְנָאָךְ קְרַמְךָ וְתַחֲבִי מִשְׁרִיתָךְ
קְדִישָׁא וְלֹא יִתְחַוֵּי בְךָ עֲבִירַת שְׁתָּמָם וַיְחִיב מִצְרִיָּה מְלֵא שְׂבָבָא לָךְ:
וְנִשְׁמַרְתָּ. שְׁהַטְטֵן וּקְטַרְבַּן זַעֲמַת סַכְסָא: (יא) מִקְרָה לִילָה. דַּכֵּר הַכְּמוֹז
זַסוּס: וַיֵּצֵא אֶל מַחֲוִין לְמַחֲנֶה. זוּ מְנוּת עַסֵּס: לֹא יִבָּא אֶל תּוֹךְ הַמַּחֲנֶה.
זוּ מְנוּת לֹא תַעֲסֵס וְסַקְוֵלִיכֶם לְנִמְחָס לְוִיִּם וְכָל שַׁכְן לְנִמְחָס זַכְיִים [פסמי'
ס"ז]: (יב) וְהָיָה לְפָנֹת עֵרֶב. סַמּוּךְ לְסַעֲבַד שְׁנַעְוֹ יַעֲזוּבֵל שְׂלִיבוֹ סוֹסוֹ
זַלָּא הַעֲבַד שְׁעַסֵּס: (יג) וַיֵּד תְּהִי־הָיָה לָךְ. כַּתְרִגוֹמוֹ כְּמוֹ אִישׁ עַל יַדוֹ [זַנְדַּכֵּר
ז']: מַחֲוִין לְמַחֲנֶה. מוֹץ לַעֲנֵן: (יד) עַל אֹנֶךְךָ. לַכֵּד מַשְׂאֵל כְּלִי תַשְׁמִיטָךְ:

להיות אלוהיך נדבחה אשר דברת בפיה:ם
חמישי (כה) כי תבא בכרם רעד ואכלת
ענבים כנפשוך שבעד ואל תפליה לא
תתן:ם (כו) כי תבא בקמת רעד וקטפת
מלילת בידך וחרמש לא תניף עד קמת
רעד:ם

כד (ב) כיריקח איש אשה ובעלה והיה
אסילא תמצאחון בעיניו כי מצא בה
ערות דבר וכתב לה ספר בריתת ונתן
בידה ושלחה מביתו: (ג) ויצאה מביתו

ת"א נדבחה נדבחה ז' א' ה' ז': בפיה נדבחה ז' א': כי תבא ז' א' כ"ז ז' א' ס"ח ז' א'
ולא ז': כנפשוך סס פ"ח ז' א' ול"ז ח': כליד סס פ"ז ז' א' פ"ט ח' ול"ז ח':
בקמת סס סס: וחרמש סס פ"ז ט"ז: כי יקח קדושין ז' א' ז' א' ו' א' ט'
ח' ו"א ז': ובעלה קדושין ט' ז': והיה וכו' כ"ז ז' א' ג' ג' ו' א' ט'
טצא וכו' סוטה ג' ז' ו"א ז' ג' ג' ג' ג' ו' א' ט' וכתב לה סנה ט"ז ז' א' סוטה
כ"ז ז' א' סוטה ז' ז' ג' ג' ג' ג' ו"א ז' א' ז' א' קדושין ג' ז' א' ס'
ז' ו"ז ז': ונתן גישין כ"א ז' א' ו"ז ז' א' ז' א' ז' א' ושלחה יצעות ק"ז ז' א'
גישין כ"א ח' קדושין ו' א' ו"א ח': ויצאה סוטה ח' ז' ג' ג' ג' ג' ג' א' ס'
ח' ל"ה ז' א' קדושין ח' א' ט' ז' א' ו"א ח' ז' א' ו"ז ז' א':

תרגום אונקלוס

במוקד: (כס) ארי תתגר בכרמא דחברך ותיכיל ענבין כנפשוך שובעד
ולמקד לא תתן: (כו) ארי תתגר בקמתא דחברך ותקטוף קלילין בידך
וטגלא לא תרים על קמתא דחברך:

כד (ב) ארי יסב גבר אתתא ובעליה ויהי אם לא תשבעה רחמיך בעיניה
ארי אשבעה בה עבירת שתגם וכתוב לה גט פטורין ויהי בידה
תעטה [כ"ו ר']:] (כה) כי תבא בכרם רעד. צמועל סמוז מדד [ז"ג
ס"ז]: כנפשוך. כוטה סתכלה: שבעך. ולא חכילה גסה. ואל כליד לא
תתן. מלכך שלל דרסה מוכה חלל צעטה סנזיר צונו שחטה נותן לכליו של
צעל הציט חלל חל צל לעדור ולקטקט חינו חוכל: (כו) כי תבא בקמת
רעיד. חף ז צמועל סמוז מדד [סס]:

כד (א) כי מצא בה ערות דבר. מלוה עליו לגלסה שלל מנלל סן צעניו

והלכה והיתה לאיש אחר: (א) ושנאה
האיש האחרון וכתב לה ספר בריתת
ונתן בידה ושלחה מביתו או כי ימות
האיש האחרון אשר לקחה לו לאשה:
(ג) לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה
לשוב לקחתה להיות לו לאשה אחרי
אשר השמאה כיהת ועבה הוא לפני יהוה
ולא תחטיא את הארץ אשר יהוה אלוהיך
נתן לך נחלה:ם ששי (ד) כיריקח איש
אשה חדשה לא יצא בצבא ולא יעבר

ת"א ושנאה גישין ז"א ז' א' קדושין י"ב ז': וכתב קדושין סס: או כי ימות גישין סס:
קדושין סס: לא יוכל יצמות כ"ז ז' א': כי יקח סוטה ז' א': לא יצא סס סס:

תרגום אונקלוס

ויפטרינה מביתיה: (ג) ותפוק מביתיה ותהי ויהי לגבר אחרון:
(ד) וישגינה גברא בתרואה וכתוב לה גט פטורין ויהי בידה ויפטרינה
מביתיה או ארי ימות גברא בתרואה די נקבה ליה לאנתו: (ד) לית ליה
רשו לבעלה קדמאה די ספרה למיחב למסכה למתוי ליה לאנתו גמר די
אסתאבת ארי מרחקא היא קדם וי ולא תחיב ות ארעא די וי אלהך יחיב
לך אחסנא: (ס) ארי יסב גבר אתתא חדתא לא יפוק בחילא ולא

(כ"ח) מלוה שלל מנלל סן צעניו: (ב) לאיש אחר. חין זס צן
זוגו של רלסון סוא סוליל רעטה ממוך צימו זס סכניסס [גישין ז']:
(ג) ושנאה האיש האחרון. סכמוז מצערו סמופו לסלחטה ולס ללו
קוצרתו סלמנר לו כי ימות: (ד) אחרי אשר הוטמאה. לכצות סוטה
סנסתכה [יצמות י"ח]: (ה) אשה חדשה. סהיס חדטה לו וסמילו חלמנ
סרט למחזיר גרושתו: ולא יעבור עליו. דצכ סלצא: לכל דבר. ססוא
לודך סלצא לל לססך מים ונזון ולל למקן דככים חלל סמוזים מעוכי
סמלמנעט על סיכסך כגון צכס ציט ולל סמכו או חרט חסס ולל לקסס ומספיקין
מים ונזון ומתקנין חט סדככים [ספרי סוטה ו"ז]: יהיה לביתו. חף
צעציל צימו חס צכס ציט ומכור ולס נטע ככס ומללו חינו זס מציתו צעציל

עליו לכל דבר נקויהיה לביתו שנה אחת
 ושמה את אשתו אשר לקח: (א) לא יחבל
 רחום ורכב כפי נפש הוא חבל: (ב) כי
 ימצא איש גנב נפש מאחיו מבני ישראל
 והתעמר בו ומכרו ומת הגנב ההוא
 ובערת הרע מקרבך: (ג) השמר בנגעי
 הצרעת לשמר מאד ולעשות ככל אשר
 יורו אתכם הכהנים הלויים כאשר צויתם
 תשמרו לעשות: (ד) זכור את אשר עשה
 יהוה אלהיך למרים בקרבך בצאתכם
 ת"א לא יחבל כ"ג ק"ג ח': כי ימצא כסחמין ס"ח': והתעמר וכו' כסחמין
 סס: השמר שנה ק"ג ח' כ"ג: מוכח כ"ג ח':

תרגום אונקלוס

ועבר עלוהי לכל מדעם פני ותי לביתיה שתא תרא ותידי ית אמתיה די
 נסיב: (א) לא תסב משפונא ריחיא ורקבא ארי קהון מתעביד מזון לכל
 נפש: (ב) ארי ישפח גבר נגב נפשא מאחיהי מבני ישראל ויתגר ביה
 ויזנניה ויתקטיל נבא הוא וחסלי עביד דביש מפינה: (ג) אסתמר
 במשמש מגירו למשר לתרא ולמעבד ככל די ילפון יתכון תהניא לויאי
 קמא די מקרתינן תשרין למעבד: (ד) הני דכיר ית די עבד וי אלהך
 זוככי העלמנה [סס]: יהנה לרבות את כרמו: לביתו זה ביתו. ושמה.
 ישמע את אשמו ומרגונו ויחדיית אתתיה והמתכנס ויחדי עם אתתיה טועה
 הוא שאין זה מרגום של ושנת אלל של ושנת: (א) לא יחבל. אם כל
 למשכנו על מובן צדית דין לא ימשכנו בדברים טעושים כהן אוכל כספ [כ"ג]
 ק"ג: רחום. היא המתמונה: ורכב. היא העליונה: (ב) כי ימצא.
 בעדים והמלאה וכן כל יומלל שחמורה [ססרי]: והתעמר בו. אינו חייב
 עד שיטמאנו: (ג) השמר בנגעי הצרעת. שלא תמלוט סימני טומאה
 ולא תקון את הסכמת: ככל אשר יורו אתכם. אם להסגיר אם להחליט
 אם להסיר: (ד) זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים. אם צלח להסיר
 שלא חלקה צלעת. אל תספר לשון הרע זכור העשוי למרים שדכרה

ממצרים: (א) כפי תשה ברעך משאת
 מאומה לא תבא אל ביתו לעבט עבטו:
 (ב) בחוץ תעמד והאיש אשר אתה נשה
 בו יוציא אלהך את העבוט החוצה:
 (ג) ואם איש עני הוא לא תשכב בעבטו:
 (ד) השב תשיב לו את העבוט כבוא
 השמש ושכב בשלמתו וברכך וידך
 תהיה צדקה לפני יהוה אלהיך: (ה) שביעי
 (ו) לא תעשוק שכיר עני ואביון מאחריך
 ת"א משאת כ"ג קט"ו ח': לא תבא כ"ג ק"ג ח'. וקט"ו ח'. מוכח ט"ו ח'. ממונה
 ו' ח': בחוץ גיעין כ' ח'. כ"ג ק"ג ח' וע"ג: והאיש כ"ק ח' ח'. כ"ג ק"ג
 ח': איש עני סס ק"ד ח': השב סס ל"א ח'. מוכח ו' ח'. ממונה ו' ח':
 ושכב כ"ג ק"ד ח': ולך פסחים ל"א ח'. גיעין ל"ו ח'. קדושין ח' ח'. כ"ג פ"ב
 ח'. וק"ד ח'. כ"ג י"א ח'. שנועות מ"ד ח': לא תעשוק כ"ג ס"א ח'. וק"ח
 ח': מאחריך סס ח':

תרגום אונקלוס

למרים בקרבך במתקבון ממצרים: (א) ארי תרשי בחברך רשות מדעם
 לא תיעול לביתיה למסב משפוניה: (ב) גברא תקום ונגרא די את
 רשי ביה נפיק לך ית משפונא לברא: (ג) ואם גבר מסבין הוא לא
 תשכב במשפוניה: (ד) אתבא תתיב ליה ית משפונא במיעל שמשא
 וישכב בקסותיה ויברכך וידך תהי זכו קדם וי אלהך: (ה) לא תעשוק
 בלחיים ולקחם נגעים [ססרי]: (ו) כי תשה ברעך. תמוז כחציקך:
 משאת מאומה. מוז של כלום [סס]: (ז) לא תשכב בעבטו. לא
 תשכב ועבטו אללך: (ח) כבא השמש. אם כסות לילה הוא. ואם כסות
 יום הסזיכהו צדק [כ"ג קט"ו ח' ח' וצדק כחוז צוללס העשפטים
 עד כל השמש תשיצו לו [שנוות כ"ג] כל היום תשיצו לו וככל השמש
 תקמו: וברכך. ואם אינו וצדכך עכל נקום ולך תהי לך קדס: (ד) לא
 תעשוק שכיר. גהלס ככר כחוז אלל לעבד על האציון כשני לחוץ לא
 תעשוק שכר שכיר טחול עני ואציון ועל העשיר ככר הוהר לא תעשוק את
 רעך [ויקרא י"ט]: אביון. תחלז לכל דבר [ויקרא כ"ג]: מנרך. זה גר

או מנרד אשר בארצה בשעריך :
(טו) ביומו תתן שכרו ולא תבוא
עליו השמש כי עני הוא ואליו הוא
נשא את נפשו ולא יקרא עליך אל-
יהוה והנה בך חטא : ס (טז) לא יומתו
אבות על בנים ובנים לא יומתו על-
אבות איש בחטאו וימתו : ס (יז) לא תטה
משפט נריתו ולא תהבל בנגד אלמנה :
(יח) וזכרת כי עבד היית במצרים ויפדך

ת"א ביומו סס ק"י ז' : ולא תבא ק"ל ז' : ואליו וכו' סס ק"ז ז' : לא יומתו
ימות ע"ל ז' : ז"ק פ"ח ז' : ססדקין פ"ז ז' : ובנים ככח י' ז' : ז"ק ק"א
ז' : ססדקין כ"ז ז' : איש וכו' סס ט"ז : ולא תהבל כ"מ ק"ב ז' : וקטו ז' :
ססדקין כ"א ז' :

תרגום אונקלוס

אגרא עניא ומספינא מאתה או מגירד די בארעה בקרנה : (טו) ביומיה
תתן אגריה ולא תיעול עלוהי שמשא ארי מספן הוא וליה הוא מסר
ית נפשיה ולא יקרי עלה קדם יי ויהי בך חובא : (טז) לא ימותון אבהן
על פום בגין ויגין לא ימותון על פום אבהן אנש בחוביה ומותון :
(יז) לא תצלי דין גיור יתם ולא תשב משבונא לבוש ארמלא : (יח) ותדבר
ארי עבדא הותא במצרים ויפרקה יי אלהה תתמן על פן אנא מפקיד
לך : בשעריך . זס גכ תושב הסוכל כצילות : אשר בארצך . לכנות סכך
כסנה וכלים : (טו) ואליו הוא נושא את נפשו . אל הסכך הזה הוא נושא
אל נפשו למות עלה ככצט ונתלם צלינן : והיה בך חטא . ו"ו אל ססדקין
ליסרע על ידי הקורא [ספרי] : (טז) לא יומתו אבות על בנים . צעדות
צנים ולא תאמר צעון צנים ככך תאמר איש בחטאו יומתו אבל ויי שאינו
איש עמ צעון אציו והקטינים מתיס צעון אבותם צדי שמים : (יז) לא
תטה משפט גר יתום . ועל העשיר ככך הסוכר לא תטה משפט [צדקים
ט"ז] וסנה צעני לעבור עליו צעני לאוין לפי שנקל לסטות משפט עני יומת
משל עשיר לכך הסוכר וסנה עליו : ולא תהבל . שלא צעמט הלווא :
(יח) וזכרת . על מנת כן פדמיך לשמור חקותי אחי יש חסרון כים צדכ

יהוה אלהיך משם על-כן אנכי מצוה
לעשות את-הדבר הזה : ס (ט) כי
תקצר קצירך בשדך ושכחת עמר
בשדה לא תשוב לקחתו לגר ליתום
ולאלמנה יהיה למען יברכה יהוה אלהיך
בכד מעשה ידיך : ס (י) כי תחבט ויתך
לא תפאר אחריך לגר ליתום ולאלמנה
יהיה : (כ) כי תבצר פרמך לא תעולל
אחריך לגר ליתום ולאלמנה יהיה :
(כג) וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים

ת"א כי תקצר ססנה ו"ה ז' . מולין ק"ל ז' : ושכחת ססנה ז' : ז"מ י"א ז' : לא
תשוב כ"מ ז' : מולין ק"ל ז' : כי תחבט סס ע"א וע"ז : כי תבצור פסא כ'
ז' . מולין ק"ל ז' :

תרגום אונקלוס

לך למעבד ית פתגמא דרין : (ט) ארי תמצוד תצדך בחקלה ותתנשי
עומרא בחקלא לא תחוב למסביה לגיורא ליתמא ולא רמלתא יתי בריל
די יברכינה יי אלהה בכל עובדי ידך : (י) ארי תחבוט יתך לא תפלי
בתרד לגיורא ליתמא ולא רמלתא יתי : (כ) ארי תקטוף פרמך לא
תעליל בתרד לגיורא ליתמא ולא רמלתא יתי : (כג) ותדבר ארי עבדא
הותא בארעא דמצרים על פן אנא מפקיד לך למעבד ית פתגמא דרין :
(יט) ושכחת עומר . ולא גדיס מנאן אמרו עומר טיש צו סלמים וסכמו
אינו סכמס : בשדה . לכנות סכמט קונה שסכמט ונקלמט מלקור : לא
תשוב לקחתו . מנאן אמרו שלא חריו סכמט שלפניו אינו סכמט שאינו צבל
חשוב [פסא ח'] : למען יברכה . וזע"סי שצלת לידו שלא צומתוין ק"ו
לעושה צומתוין אמור מעתה לפלה סלע מידו ומלאה עני ונתפכמט צס
הכי הוא מתצדק עלים [ספרי] : (כ) לא תפאר . לא תטול תפארתו ממונו
מנאן סמנימין פסא ללינן [מולין ק"ל ז'] : אחריך . זו סכמט [סס ק"ל ז'] :
(כא) לא תעולל . אם מלאה צו עוללות לא תקמט וזי זו היא עוללות כל
שלין לה לא כתף ולא נטף יש לה אחר מוס הכי היא לצעל סכמט [פסא

עֲלֶיךָ אֲנֹכִי מִצִּדְךָ לַעֲשׂוֹת אֶת־הַדָּבָר
הַזֶּה: ס

כה (ב) כִּי־יִהְיֶה רִיב בֵּין אַנְשִׁים וּנְגִשׁוּ אֶל־
הַמִּשְׁפָּט וּשְׁפִטוּם וְהִצְדִּיקוּ אֶת־הַצְדִּיק
וְהִרְשִׁיעוּ אֶת־הָרָשָׁע: (ג) וְהָיָה אִם־בֶּן
הַבֹּת הִרְשָׁעוּ וְהִפִּילוּ הַשְּׁפִטָּה וְהִכְהוּ לַפָּנָיו
כְּדִי רִשְׁעוֹתָו בְּמִסְפָּר: (ד) אַרְבַּעִים יָפְנוּ
לֹא יוֹסִף פְּדוּסָף לְהַכְתּוֹ עַל־אֵלֶּה מִכָּה

ת"א ושפטים כסדרין י' א': והצדיקו עם ע"א ונ'. ומכות ז' א': והרשיעו
כסדרין טס. ומכות טס: והיה וכו' כחצות ל"ב א', ול"ה א'. כסדרין י' א' ול"ב
ז', וע"א ז'. ומכות ז' ב', ו"ה א': והפילו מכות י"ב ז', וכ"ב ז'. חמורה ג' ז':
כדו וכו' כחצות ל"ב ז', ול"ז א'. ז"ק פ"ג ז'. ומכות ז' ו"ב ז': ארבעים
כחצות טס. ומכות כ"ב ז': לא יוסף כחצות ל"ב א'. ומכות כ"ב א':

תרגום אונקלוס

כה (א) אָרִי יְהִי דִין בֵּין גְּבֻרָיָא וְתַקְרִבִין לְרִנְיָא וְדִינְגִין וְזַנְגִין יַת
זְנָאָה וְיַת־יִבְיָבִין יַת תְּיִבָא: (ב) וְיַת אִם בְּרִיב לְאַלְקָאָה
תְּיִבָא וְרִמְיָגִיָּה דִּנְיָא וְלִקְנִיָּה קְדָפוֹרָה פְּמִיַּת חוֹבְמִיָּה פְּמַנְיָן: (ג) אַרְבָּעִין
יִלְקִנִּיָּה לֹא יוֹסִיף דְּלָמָא יוֹסִיף לְאַלְקִיַּתִּיהָ עַל אֱלִין מְתָא רַבָּא וְיִיקַל
ל"ט] וְכֵלְמִיָּה יִכְוֹטְלִמִּית אִי זו הִיא כְּתָף פְּסִיגִין זֵס עַל גַּב זֵס כְּטָף
לְלו הַתְּלוּוִיָּת כְּסַדְרָה וְיִכְרוֹת:

כה (א) כי יהיה ריב בין גבורים ויתקרבו לרניא ודינגין וזנגין ית
זנאה ויתייבבין ית תיבא ויהי אם בריב לאלקאה
ותיבא ורמיגיה דינא וילקניה קדפורא פמיית חובמיה פמנין: (ב) ארבעין
ילקניה לא יוסף דלמא יוסף ללקייתה על אלין מתא רבא ויקל
ל"ט] וכלמיה יכוטלמית אי זו היא כתף פסיגין זס על גב זס כטף
ללו התלויות כסדרה ויכרות:
כה (א) כי יהיה ריב בין גבורים ויתקרבו לרניא ודינגין וזנגין ית
זנאה ויתייבבין ית תיבא ויהי אם בריב לאלקאה ותיבא ורמיגיה דינא
וילקניה קדפורא פמיית חובמיה פמנין: (ב) ארבעין ילקניה לא יוסף
דלמא יוסף ללקייתה על אלין מתא רבא ויקל ל"ט] וכלמיה יכוטלמית
אי זו היא כתף פסיגין זס על גב זס כטף ללו התלויות כסדרה ויכרות:

רַבָּה וְנִקְלָה אַחִיךָ לְעִינֶיךָ: (ד) לֹא־תִהְיֶה
שׂוֹר בְּדִישׁוֹ: ס (ה) כִּי־יֵשְׁבוּ אֲחִים יַחְדָּו
וְיָמַת אֶחָד מֵהֶם וּבֶן אִיזִלּוֹ לֹא־תִהְיֶה
אִשֶׁת־הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יִבְמָה יָבֵא
עָלֶיהָ וּלְקַחְתָּהּ לְוִי־לְאִשָּׁה וְיִבְמָה: (ו) וְהָיָה
הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד יִקּוּם עַל־שֵׁם אָחִיו
הַמֵּת וְלֹא־יִמָּחֶה שְׁמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל: (ז) וְאִם־

ת"א ונקלה מנגה ז' ב'. כסדרין י' א'. ומכות טס: לא תחוסם יצמות ד' א'. ב"ב
ס"ה ז', ו"ל א'. ומכות כ"ב א'. ועל"ה י"ג א': כי ישבו יצמות ד' א', וי"ז ז',
וכ"ד א', וק"ל א'. ז"ב ק"ע ז'. ומכות כ"ב א'. כה מ"ד א': ומת יצמות כ"ד
א': ובן וכו' טס כ"ב ז'. ל"ה ז', ופ"ז ז'. כה טס: לא תהיה יצמות י"ג ז'.
ול"ב ז'. קדושין ע"ר א'. כחצות י"ע ז': יבמה יצמות ג' ז', כ"ז ז', ל' א',
ל"ע ז'. וכ"ד א'. כחצות פ"ב א': ולקחה יצמות א' איש ז' ו"ע א'. כחצות
פ"ב ז'. קדושין י"א א': הבכור יצמות י"ב א', כ"ד א', וע"ד א'. ז"ב י"ב ז'.
כחצות כ"ב א': יקום יצמות כ"ד א', ו"ל א'. כחצות ל"ב א':

תרגום אונקלוס

אחיק לעינך: (ד) לא תחיד פום תורא פדישיה: (ה) ארי ייהבין אחין
פתרא וימות חד מנהון ובר ליה לא תמי אמת מיתא לברא לבר
איתרין ויבמה ייעול לותה ויבמה ליה לאנתו ויבמניה: (ו) ויהי בוכרא
די תליד יקום על שמא דאחיה מיתא ולא יתחיי שמייה מישראל:
קוראו כטע ונשלקס קראו אחיק: (ד) לא תחוסם שור. דכר כחצו צחוס
והוה דרין לכל צחוס מיה ועוף העושים צולאכס טהיל דכר ונאכל חס כן
לנמס כחצר שור כסוניא חס חלדס [ז"ג ד]: בדישו. יכול יחסנו ונחמוץ
תלמוד לומר לא תחוסם שור ונכל נקום ולנמס כחצר דיש לומר לך נמס דיש
מיוחד דכר שלא נגמרה ונלכחמו (לנעשר ולחלם) וגדולו מן הכרץ אף כל
כיוצא בו ולא חסולב והמגבן והמחצץ שאין גדולו מן הכרץ ילא הלס והנעקס
שנגמרה ונלכחמו לחלם ילא סדול צחמרים ובגרוגרות שנגמרה ונלכחמו
לנעשר [טס פ"ט]: (ה) כי ישבו אחים יחדו. סהיה לטס ישיבס אחס
צעולס פטע לאשח חמיו שלא הים צעולמו [יצמות י"ז]: יחדו. סמיומדיס
נחלס פטע לאחיו מן חסס: ובן אין לו. עיין עליו כן או צח או צן הסן
או צח הסן. (או צן הסת) או צח הסת [טס]: (ו) והיה הבכור. גדול
לחמין הוא מייבס אחוה: אשר תלד. פטע לאילונימ שאינסי יולדת: יקום
על שם אחיו. זס שייבס חס אשמו יעול נחלמ סונת צנכסי אציו: ולא

לא יחפין האיש לקחת את יבמתו ועלתה
יבמתו השערה אלה וקנים ואמרה מאן
יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אכה
יבמי: (ט) וקר אורלו וקני עירו וד ברו אליו
ועמד ואמר לא חפצתי לקחתה: (ט) ונגשה
יבמתו אליו לעיני הזקנים וחלצה געלו
מעל רגלו וירקה בפניו וענתה ואמרה
בכהיעשה לאיש אשר לא יבנה את בית
אחיו: (י) ונקרא שמו בישראל בית חלוץ

ת"א ואם לא יבנות כ' ה' ל"ט ז' מ"א ה' מ"ד ה' וק"ס ז' מה ל"ב ה' ונ"ב ה':
ועלתה יבמות ז' ה' וק"א ז': סאן יבמות ק"ז ז': קדושין ד' ה'. כסודין מ"ט
ה': להקים יבמות כ"ד ה' וק"א ז': אבה סס ק"ז ז': וקראו סס מ"ס ה'.
ק"א ז' וק"ז ז': כסודין ל"א ז' ונ"ט ז': והבדו יבמות ק"ס ז': לא חפצתי
מ"ק כ"א ה'. יבמות ק"ז ז': כסודין מ"ט ז': לעיני יבמות ק"א ה' ונ', וק"ז ז':
וחלצה סס ק"ב ז' וק"ז ז': רגלו יבמות י"ד ה'. עכ"פ י"ט ה': וירקה יבמות
ק"ז ז'. כסודין מ"ט ז': בכה וכו' סוטה ל"ב ה'. ונ"ב ז'. יבמות ק"ד ז'.
קדושין י"ד ה'. כסודין מ"ט ז': אשר וכו' יבמות מ"א ה': ונקרא וכו' סס
ק"ב ה' וק"ז ה'. קדושין י"ד ה'. כסודין מ"ט ז': בישראל יבמות ק"א ז':
בית יבמות מ"ד ה'. קדושין סס:

תרגום אונקלוס

(י) ואם לא יצבי גברא למיטב ית יבימתייה תיסק ובימתייה לתרע בית
דינא לקדם סביא ותיסר סריב יבמי לאקמא לאחוריה שמא בישראל לא
אבי לבמתייה: (ט) וקרונ ליה סבי קרתייה וימללון עמיה ויקום ויניסר
לא רענא למיסקיה: (ט) ותתקריב ובימתייה לותיה לקדם סביא ותשרי
סנייה מעל ריגליה ותרוק באנפוחיה ותתיב ותישר גרין ותעביד לגברא
די לא יבני ית ביתא דאחוריה: (י) ותקרי' שמיה בישראל בית שרי
יטחה שמו. פטע לאטח סריס סונו ומוי [סס כ"ד]: (ז) השערה.
כחגונוו לתרע בית דיכא: (ח) ועמד. צעמידס: ואמר. זלשון הקודש ואף
סיל דצריס זלשון הקודש [סוטה ל"ב]: (ט) וירקה בפניו. על גבי קרקע
[יבמות ק"ז]: אשר לא יבנה את בית. וכלן למי שמלן שלא יזכור וייבס
ללא כתיב אשר לא צנע אללא אשר לא יבנה כיון שלא צנע טוב לא יבנה:
(י) ונקרא שמו וגו'. מלוס על כל סעומדים סס לומר חלוץ סעל [סס]:

הנעל: (ב) כי ינצו אנשים יחדו איש
ואחיו וקרבה אשת האחד להציל את
אישה מיד מכהו ושלחה ידה והתזיקה
במבשיו: (ג) וקצתה את כפפה לאתחוס
עינה: (ד) לא יהיה לה בכיסף אבן
ואבן גדולה וקטנה: (ה) לא יהיה לה
בביתך איפה ואיפה גדולה וקטנה:
(ו) אבן שלמה וצדק יהיה לה איפה
שלמה וצדק יהיה לה למען ואריכו ימיו
על האדמה אשר יונה אלהיה נתן לה:
(ז) כי תועבת יהוה אלהיה כל עשה
אלה כל עשה עול: פ מפשר

ת"א כי ינצו ז"ק ס"ח ה'. כסודין ס"ז ה': ושלחה ז"ק ל"ז ה' וס"ז ה': וקצתה
סס כ"ח ה': איפה ואיפה ז"ב מ"ט ה': אבן סס ס"ח ז' וס"ט ה': כל עשה
סס ס"ח ז': תרגום אונקלוס

תרגום אונקלוס

סניא: (ב) ארי ינצון גברין פתדא גבר ואחוריה ותתקריב אמת חד
לשוקבא ית פעליה מיד מחוריה ותושיש ידה ותתקריב בבית פתמתייה:
(ג) ותקין ית ידה לא תחוס עינה: (ד) לא יהי לה בכיסף סתקל
ומתקל רב ונעיר: (ה) לא יהי לה פתיחה מכילא ומכילא רבתיא
והערתי: (ו) שתקלון שלמין דקשוס יהון לה מכילון שלמין דקשוס
יהון לה פדיל דירכונן ויקף על ארעא די יי אלתה דתיב לה: (ז) ארי
(יא) כי ינצו אנשים. סוסו לנצ לדיי נוכח סונו סנאנר מיד וסכו סין
סליוס יולא נמוך די מלוס [ססרי]: (יב) וקצתה את כפה. ומוון דמי
צסמו סכל למי סננניס וסנננניס או סינו אללא דיס ונוס סנאנר סלן לא
תמוס וסנאנר סלן צעדיס זומניס לא תמוס [דצריס י"ט] וס סלן ומוון
אף סלן ומוון: (יג) אבן ואבן. סעסלות: גדולה וקטנה. גדולה כסנננננננ
את סקטנע סלא יסא נוטל בגדולס ומוזיר צקטנע [ססרי]: (יד) לא יהיה
לה. אס עשית סן לא יסיס לך סלוס: (טו) אבן שלמה וצדק יהיה לה.

(י) זָכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לְךָ עֲמֶלֶק בְּיַדְךָ
בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם: (י) אֲשֶׁר קָרָךְ בְּיַדְךָ
וַיִּזְנֶב בְּךָ כָּל הַנְּחֻשְׁלִים אַחֲרֶיךָ וְאֵת עֵינֶיךָ
וַיִּגַע וְלֹא יָרָא אֱלֹהִים: (ט) וְהָיָה בְּהִנִּיחַ
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְךָ מִכָּל־אֹיְבוֹךָ מִסָּבִיב
בְּאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ נַחֲלָה
לְרִשְׁתָּהּ תִּמְחָה אֶת־זָכוֹר עֲמֶלֶק מִתַּחַת
הַשָּׁמַיִם לֹא תִשְׁכַּח: פ פ פ

ת"א זכור ונגלה כ"ע ח' : לך עמלק עקס עטנ מ"ד : עוף ע"ק ח' ח' : והיה וכו'
סנהדרין כ"ג : תמחה עקס עטנ כ"א :

תרגום אונקלוס

בְּרַחֵם קָדְשׁ יְיָ אֱלֹהֶיךָ פֶּלַע עֲבִיד אֱלֹהֵינוּ כָּל עֲבִיד שִׁקְרָה: (י) הָיוּ דְבִיר יַת
דִּי עֲבַד לְךָ עֲמֶלֶק בְּאַרְחָא בְּכַפְקִיבֵינוּ בְּמִצְרָיִם: (י) דִּי עֲרַעָךְ בְּאַרְחָא
וּבְקַשְׁיִל בְּךָ פֶּלַע דְּהָיוּ מִתְאַרְחֵינוּ בְּתִרְךָ וְאֵת מִשְׁלַחֵינוּ וְלֹא דְחִיל מִן
בְּקָדְשׁ יְיָ: (ט) וְיִתֵּי בְּדִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְךָ מִכָּל בְּעָלֵי דְבְּבָךְ מִשְׁחֹר מִשְׁחֹר
בְּאַרְעָא דִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ יְהִיב לְךָ אַחְסָנָא לְמִירְחָה תַּחְתֵּי יַת דְּרָגְנָא דְעֲמֶלֶק
מִתַּחַת שָׁמַיִם לֹא תִחְנִישֵׁי:

חס עשית כן יהיה לך כדכס: (יז) זכור את אשר עשה לך. חס שקרת
בנדרת ובמשקלות סוי דולג ונגריו סלויז טלמור ונאזני וננוס תוענת ס'
[ונשלי י"ח] וכתיב בנכס דל זדון ויבא קלון [סס]: (יח) אשר קרך
בדרך. לטון ונקס. דכז אחר לטון קרי וטועס סהיס עטנאן צנטכז
זכור. ד"ח לטון קור ומוס לנגך וספטיכך נכתיסחך ססיו כלוונות קלס
לסלס ככס וכל זס וכסחיל וככלס עוקס לסחריס. נשל לסנצטי כותסת
סלון כל כריס יעולס ליד כמורכ כל צן כליעל אחר קחץ ויכד לסוכס אע"ס
סנכוס הקסס אותס כפני סחריס: ויזנב בך. נכס זכז מוחך ויילות זורכ
כלפי ונעלס: כל הנחשלים אחרך. מסרי כח נמננת מטלס ססיס עטנן
פולטן: ואתה עוף ויגע. עוף כלנל דכתיב וינולס סס סעס לניס וכתיב
סחריו ויבא עונלך [שננת ע"ז]: ויגע, כדכך: ולא ירא. עתלך אלסיס
ונלסכע לך: (יט) תמחה את זכר עמלק. ונלסו ועד אסס ועולל ועד
ויקן מנזר ועד סס סלל יסל סס עונלך נזכר אפילו על ככסנלס לונכ
ככסנלס ון נשל עונלך סיתס: חסלת פרשת כי תצא:

(ב) וְהָיָה כִּי־תָבֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ נַחֲלָה וַיִּרְשָׁתָהּ וַיִּשְׁבַּת
בָּהּ: (ג) וְלָקַחְתָּ מִרְאשֵׁיתוֹ כָּל־פְּרִי הָאָדָמָה
אֲשֶׁר תִּבְרָא מֵאֲרָצְךָ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
נָתַן לְךָ וּשְׂמַתָּ בְּמַנָּא וְהִלַּכְתָּ אֶל־הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשָׁכֵן שָׁמָּה:
(ד) וּבָאתָ אֶל־הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יְהוָה בְּיָמֵינוּ הָיָה
וְאָמַרְתָּ אֵלָיו הִנֵּה־נָתַתִּי הַיּוֹם לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ
כִּי־בָאתִי אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָשָׁבַע יְהוָה

ת"א ולקחת גטינ מ"ז ב', צ"ג ס"א ח'. נמחוט ס"ד ב'. מולין ק"כ ב'. עכני י"א ח':
אשר תבוא עכני סס: מארצך נמחוט סס ע"ב ב'. מולין ק"ז ח': הגדת
כככות ע"ז ח':

תרגום אונקלוס

(ב) ויהי ארי תיעול לארעא די יי אלהך יהיב לך אחסנא ותירחה
ותיבת בה: (ג) ותפס מריש כל אבא דארעא די תעיל מארעך
די יי אלהך יהיב לך ותשני בסלא ותהך לאחרא די יתדעי יי אלהך
לאשראה שכניתייה תמן: (ד) ותיתי לות פהנא די יתי פוימא קאניון
ותמר ליה סתיי יומא דין קדם יי אלהך ארי עלית לארעא די קנים יי

כו (א) והיה כי תבא, וירשת וישבת בה. ונגיד טלל כמסייבו צככוס
עד טככזו חל סלרץ וסלקו' [קידושין ל"ו]: (ב) מראשית, ולל
כל כלסית סלון כל ססימת סייצין צככוסיס אלל טנענת ססינין כלכד כלונכ
כלן ארץ ונלונכ לסלן ארץ חטס ושעורס וגו' [דכרי ס'] וס לסלן נשנענת
ססיני' נשנענתס כסן ארץ יסכלל אף כלן טכס ארץ יסכלל כסן טנענת
מיינין [נמחוט כ"ד]: זית שמן. זית סלוגי טננונו סלוג כמוכו: ודבש.
סול דכז מנוריס: מראשית. ארס יוכד לסוך סרסו וכולס חלנל טנככס
כוכך עליס גניו לסיינן ולונכ כסי זו צככוסיס [צככות ל"ט צככוסיס ס"ס]:
(ג) אשר יהיה בימים ההם, אין לך אלל כסן טנייניך כנו ססול: וואמרת
אליו, סלייך כסוי טוכס [ססכרי]: הגדתו היום. טעס אסת צככס ולל סתי

בשנה השלישית שנת המעשר ונתתה
ללוי לגר ליתום ולא למנה ואכלו
בשעריך ושבעו: (י) ואמרת לפני יהוה
אלהיך בערתי הקדש מן הבית וגם
נתתו ללוי ולגר ליתום ולא למנה

ה' א' ונתתה מיום ש' ז' ואכלו בכוח ל' ב' יצמות פ' ח' גיעין פ' ח' וכוט
ו' ז' : ואמרת קוטה ל' ז' : בערתי בכוח ל' ב' : ויש ע' ז' ח' מגלה ז'
ז' : גיעין ע' ח' ח' ז' ע' פ' ח' :

תרנום אונקלוס

ללויא לגיירא לתמא ולא לתמא ויגלו בקירוף וישבעו: (י) ותמר
ג' ב' : אלהיך פלתי מעשר קדשא מן ביקא ואף יתבימה ללויא
ולגיירא לתמא ולא לתמא ככל פקדון די פקדון לא עברית מספקדון

ש' אמר עוקם שלם טים תוליא וגו' [דברים ז'] נאמר כאן עוקץ ונאמר
לסוף עוקץ שבע טים [שם ל"א] לענין הקהל מה להלן רגל חף כהן רגל
א' מה להלן חג הסוכות חף כהן חג הסוכות תלמוד לומר לומר כי תכלה לעשר
ועשרית של שנה השלישית רגל שהמעשרות כלין זו וזו פסקה שזכר
אילנות יש שלקטין חמך הסוכות נמלאו ועשרות של שלישית כלין זכרם
של רביעית וכל מי ששהה ועשרותיו הלכיו הכחוז לצערו מן הזית: שנת
המעשר. שנה שאין נוהג בה אלא וועשר אחד ושני ועשרות שסגרו צמחי
שני' שלפניה ששנה ראשונה של שמיטה נוהג בה וועשר ראשון כנו שאלמר
כי תקחו מזה בני ישראל את המעשר [צמדזכר י"ט] וועשר שני טאל'
ואכלת לפני ה' אלהיך וועשר רגנך ותיכוסך ויהיךך [דברים ז'] הכי שמי
ועשרות ובעני' ג"כ. וזו ולמדך כהן זכרם השלישי' שאין נוהג מותרן שמי
ועשרות אלא החמד ואיזה זה וועשר ראשון ומתה וועשר שני יתן וועשר
עני' שאלמר כהן ונתת ללוי את אשר לו הכי וועשר ראשון: לגר ליתום
ולאלמנה. זה וועשר עני: ואכלו בשעריך ושבעו. הן להם כדי שבעו
ונכחן אמרו חין פומחין לעני צורין פחות ומחי קצ חמים וכו' [פיהל פ"י
ספרי]: (יג) ואמרת לפני ה' אלהיך. סתודה טנתה ועשרותיך [קוטה
ל"ז]: בערתי הקדוש מן הבית. זה וועשר שני ונטע רבע [ספרי] ולמדך
שאל שנה ועשרותיו של שמי טים ולא העלם לירושלים שניך להעלות'
עכשיו: וגם נתתו ללוי. וועשר ראשון וגם לזרות תרוו' וזכורי' [שם]:
לגר ליתום ולאלמנה. זה וועשר עני: ככל מצותך. נחמים כמדכס לא
הקדעתי תרומה לזכורים ולא וועשר לתרומה ולא שני לראשון שהתרומה

ככל מצותך אשר צויתני לא עברתי
ממצותיך ולא שכחתי: (י) לא אכלתי
באני ממנו ולא בערתי ממנו בטמא
ולא נתתי ממנו למת שמעתי בקול
יהוה אלהי עשיתי ככל אשר צויתני:
(טו) השקיפה ממעון קדשך מן השמים
וברך את עמך את ישראל ואת האדמה

ח' א' לא עברתי בכוח ח' ז' : לא אכלתי ויש ע' ז' ח' יצמות ע' ח' זכרם
ק' ח' : בטמא שנה ל' ח' . נסמס כ' ח' . יצמות ע' ז' ח' וכוט י' ח' ז'
למת יצמות ע' ח' : השקיפה ויש ע' ז' ח' חגיגה י' ח' :

תרנום אונקלוס

ולא אהנשיתי: (י) לא אכלתי באבלי מניה ולא הליפית מניה במקרא
ולא יתבית מניה על בית קבילית למימרא דיי אלהי עברית ככל די
פקדוני: (טו) אסתבי סמדור קדושך מן שמיא וברוך ית עפק ית
ישראל וית ארעא די יהבת לנא קמא די קימא לאבדתנא ארע עברא
חלב ודבש: (טז) יוסא דדין יי אלהיך מספקדון למעבר ית קמיא האלין
קרו ראשית שיהא ראשונה משכעסה דגן וכמיז נמלאך ודועך לא חלמר
[שמות כ"ז] לא חשנה את הסדר: לא עברתי ממצותיך. לא הפסדתי
מעין על שאינו מינו ונתן הסדר על הישן (ולא מן החלוש על המחוזר ולא
מן המחוזר על החלוש): ולא שכחתי. מלזכךך על הפסד ועשרות:
(יז) לא אכלתי באוני ממנו. נכחן שאסור לאוני: ולא בערתי ממנו
בטמא. זין שאני עמל וסוף סוכר זין שאני סוכר וסוף עמל וסוכן סוכר
על כך לא חוכל לאכול זשעריך [דברים י"ז] זו אכילת טומאה [יצמות ע"ד
מכות י"ט] כנו שאלמר צמולי הווקדשים זשעריך חאלכלו סעמל וסוכר
וגו' [דברים ט"ו] אכל זה לא מיכל לאכול דרך אכילות שערך האמור
זעוקס חמך: ולא נתתי ממנו למת. לעשות לו חרון ומכריכין [ספרי]:
שמעתי בקול ה' אלהי. הציאותיו לצית הזכירה [מעשר שני ע"ד]:
עשיתי ככל אשר צויתני. טנתחי ושנתחי זו: (טז) השקיפה ממעון
קדשך. עשיוו מה שזכר עלינו עשה חמה ויש שעליך לעשות [ספרי]
שאלמר את צמקותי חלכו ונתמי גשמיכם זנתם [ויקרא כ"ו]: אשר נתתה
לנו כאשר נשבעת לאבותינו. למת לנו וקיימת ארץ זנה חלב ודבש:

אשר נתתה לנו כאשר נשבעת
לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש: שם שלישי
(יג) היום הזה יהיה אלהיך מצוה לעשות
את החקים האלה ואת המשפטים
ושמרת ועשית אותם בכל לבבך
ובכל נפשך: (יד) את יהוה האמרת
היום להיות לך לאלהים וללכת בדרךיו
ולשמור חקיו ומצותיו ומשפטיו ולשמע
בקלו: (טו) ויהוה האמורה היום להיות
לו לעם סגולה כאשר דבר לך ולשמור
כל מצותיו: (טז) ולתתך עליון על כל
הגוים אשר עשה לתהלה ולשם
ולתפארת ולהיותך עם קדוש ליהוה

ת"א היום הזה מנלה כ' ז': האמרת - נכמות טס - מנינה טס - געין טס : ולתתך
נכמות טס:

הרגום אונקלוס

ויהי דינא ותשר ותעביר ויהוון בכל לבך ובכל נפשך: (י) ויהי השבת
יומא דין למעני לך לאלהא ולמשה בארעון דמקנן קדמוהי ולמשה קדמוהי
וסקדוהי ודינאוהי ולקבלא למימריה: (יא) ויהי השבת יומא דין למעני
ליה לעם חביב קמא די מליל לך ולמשר כל שקדוהי: (יב) ולמשה
(יג) היום הזה ה' אלוהיך מצוך. ככל יום יסיו צעניך מדסים כאליו זו
ציום כלטוית עליסם: ושמרת ועשית אותם. צת קול מצנכתו הכלה
צטוכים סיום טענס לטנס הכלה: (יד) האמרת והאמריך. סין לנס עד
עוכים צנקלס ולי נכס סטוס סוטסס וסדלס סדלמתי לך מללסי סככ
לסיות לך לללסיס וסוס ססרישך אליו ועעמי סלרץ לסיות לו לעם סגולס
ונללמתי ללס עד וסוס לטון סללמרת יסללמרו כל סועלני סון [סללסיס ס'ד]:
(יח) כאשר דבר לך. וסוימס לי סגולס [סענות י"ט]: [יט] ולוהותך עם
קדוש. כללכ דכר וסוימס לי קדוסיס [ויקלס כ']:

אלהיך כאשר דבר: פ רביעי
כו (ב) ויצו משה וחקני ישראל את העם
לאמר שמר את כל המצוה אשר אנכי
מצוה אתכם היום: (ג) והיה כיום אשר
תעבדו את ה' יהוה אל הארץ אשר יהוה
אלהיך נתן לך והקמת לך אבנים גדולות
ושדת אתם בשיר: (ד) וכתבת עליהן את
כל דברי התורה הזאת בעברך למען
אשר תבא אל הארץ אשר יהוה אלהיך
נתן לך ארץ זבת חלב ודבש כאשר דבר
יהוה אלהי אבותיך לך: (ה) והיה בעברכם
את ה' יהוה תקימו את האבנים האלה

ת"א ויהוה וכו' טועה ל"ג ז': תקימו ססדלון ו"ד ח':

הרגום אונקלוס

עלמה על כל עממא די עבר לחושבהא ולשום ולרבו ולמשה עם
קדיש קדם וי אלהיך קמא די מליל:

כו (ב) ופקד משה וסבי ישראל ית עמא למימר טור ית כל ספקדמא
די אגא ספקר יתכון יומא דין: (ג) ויהי ביומא די תעברון ית
יודנא לארעא די וי אלהיך יהיב לך וחקים לך אבנין וברבין וחסוד
יתאוון בסידא: (ד) וכתוב עליהן ית כל סתנמי אורייתא דרא במעברך
בדיל די תיעול לארעא די וי אלהיך יהיב לך ארע עברא חלב ודבש
קמא די מליל וי אלהא ובאבהך לך: (ה) ויהי במעברכון ית יודנא
תקימין ית אבניא האלנין די אגא ספקר יתכון יומא דין בסורא דעיבל
כו (א) שמור את כל המצוה. לטון סווס נכד"נט צלע"ז: (ב) והקמות
לך. צירק וסל"כ מוליס מנסי סלכות וסנכס עסן מנכס צכר
עיבל מנללמס סלס סוונר ג' מיני סלכיס סיו סניס עסל צירקן וכנננדן צלנלל

Handwritten scribbles at the bottom of the page.

שגור אלפיך ועשתרות צאנך: (ס) ברוך
טנאך ומשארתיך: (י) ברוך אתה בבאך
וברוך אתה בצאתך: ששי (י) יתן יהוה
את איביך תקמים עליך נגפים לפניך
ברוך אחר יצאו אליך ובשבעה דרכים
יגוסו לפניך: (ס) יצו יהוה אתך את
הברכה באסמך ובכל משלח ידך
וברכך בארץ אשר יהוה אלהיך נתן
לך: (ט) יקימך יהוה לו לעם קדוש באשר
נשבע לך כי תשמר את מצות יהוה
אלהיך והלכת בדרכיו: (י) וראו כל עמי
הארץ כי שם יהוה גקרא עליך ויראו

ת"א בבאך טס טס: ובשבעה קדושיך ט' ט': יצו וכו' מענין ט' ט'. ט' ט' וכו' ט':
וראו זכרותו ו' ו' וכו' ט'. מנגלה ט' ט'. ט' ט' וכו' ט'. מנסח ט' ט'. ט' ט' וכו' ט':

תרגום אונקלוס

צנך: (ס) ברוך סלף ואצותך: (י) ברוך את במיעלך וברוך את במסקך:
(י) יתן יי ית בעלי דבך דקטין ערך תבירין קדקך בארעא חרא יסקון
לוחך ובשבע ארזון יערקון מן קדמך: (ס) יפקר יי עמך ית ברקתא
באוצרך ובכל אושמוז ידך ויברכיך בארעא די יי אלהך יתיב לך:
(ט) יקימיך יי קדמוחי לעם קדוש קמא די קמים לך ארי תשר ית
סקודיא די אלהך ותהך בארזון דתקנו קדמוחי: (י) ויתווין כל עממי
צאנך. כמרגומו ורזומיטו אמרו לנסי נקל טעם עמכות טעמטיות
אם זעליסן ונחזיקות אותם כעמכות סללו טסן סלעיס מוקיס: (ה) ברוך
טנאך. סיכותך. ד"ט טנאך דזכ לח טחמס ומסן זכליס: ומשארתיך.
דזכ יצט טנאטכ זכלי וסין זצ: (ו) ברוך אתה בבואך וברוך
אתה בצאתך. טחמס ייאלתך מן טעולס זכל טחט כזילתך לעולס [ז"מ
ק"ז: (ז) ובשבעה דרכים יגוסו לפניך. כן דרך סכנוליס לזכרות ומספזין

ממך: (ב) והותרך יהוה לטובה בפרי
בטנך ובפרי בהמתך ובפרי אדמתך על
האדמה אשר נשבע יהוה לאבותיך לתת
לך: (ג) יפתח יהוה לך את אוצרו הטוב
את השמים לתת מטרארצך בעתו
ולברך את כל מעשה ידך והלוית גוים
רבים ואתה לא תלוה: (ד) ונתתך יהוה
לראש ולא לזנב והיית רק למעלה ולא
תהיה למטה כפיית שמע אל מצות יהוה
אלהיך אשר אנכי מצוה היום לשמור
ולעשות: (ה) ולא תסור מכל ההקברים
אשר אנכי מצוה אתכם היום ימין
ושמאל ללכת אחרי אלהים אחרים
לעבדם: פ (ו) והיה אם לא תשמע בקול

ת"א יפתח מענין ט' וע' ח'. מניגה יב' ז'. ז' ז' ל"א ז' ז': לעבדם ז' ז' פ"ט ח':
והיה וכו' טס טס:

תרגום אונקלוס

ארעא ארי שמא דיי אחקרי עליך ודחלון מך: (ב) ויתריך יי לטבא
בולדא דמעך ובולדא דבערך ובאבא דארעך על ארעא די קיים יי
לאבךתך למסן לך: (ג) יפתח יי לך ית אוצריה טבא ית שמיא למסן
מטר ארעך בעידגיה ולברכא ית כל עובדיך ודך ותוצרף לעממין סגיאין
ואת לא תיוף: (ד) ויתניך יי לתקור ולא לחלש ותתי ברם לעלא
ולא תחי לחתקא ארי תקביל למקודיא דיי אלהך די אגא מסקד לך
יזמא דין למטר ולמעבר: (ה) ולא תמטון מכל סתגמאי די אגא מסקד
יתבזן יזמא דין מינא ושמאלא למתך בחר טעות עממיא למסלחון:
(ו) ויהי אם לא תקביל למינרא דיי אלהך למטר למעבר ית כל

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשֹׁמֵר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־
 מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵצִוְךָ הַיּוֹם
 וּבָאוּ עֲלֶיךָ כָּל־הַקְּלָלוֹת הָאֵלֶּה וְהַשִּׁיגוּךָ׃
 (טו) אַרְוֹר אֶתְּךָ בְּעִיר וְאַרְוֹר אֶתְּךָ בַּשָּׂדֶה׃
 (טז) אַרְוֹר טַנְאֶךָ וּמִשְׁאַרְתֶּךָ׃ (יז) אַרְוֹר פְּרִי־
 בַּטֶּנֶךָ וּפְרֵי אֲדָמְתֶךָ שֹׁגֵר אֶלְפִיךָ וְעַשְׂתֶּרֶת
 צִאנְךָ׃ (יח) אַרְוֹר אֶתְּךָ בְּבֹאֵךָ וְאַרְוֹר אֶתְּךָ
 בְּצֵאתְךָ׃ (יט) יִשְׁלַח יְהוָה וּבִךְ אֶת־הַמַּאֲרָה
 אֶת־הַמְּהוּמָה וְאֶת־הַמִּנְעֵרֶת בְּכָל־מִשְׁלַח
 יָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה עַד־הַשְּׂמֹדָה וְעַד־אֲבֹרָה
 מִהָרַם מִפְּנֵי רֵעַ מֵעַלְלֶיךָ אֲשֶׁר עֹזְבֶתְנִי׃
 (כ) יָדְבֹק יְהוָה בְּךָ אֶת־הַדָּבָר עַד־כִּלְתּוֹ
 אֶתְּךָ מֵעַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֶתְּךָ בְּאִשְׁמָה
 לְרִשְׁתָּהּ׃ (כא) יִבְכֶּה יְהוָה בַּשְּׁחָפֶת

תרגום אונקלוס

שְׂקִידוֹתֵי וּקְנֻמוֹתֵי דֵי אָנָּה מִפְּקֹד לֵךְ יוֹסֵא דִין וְיִתּוֹן עֲלֶךָ כָּל לְוִסְאָ
 הָאֵלִין וְיִדְבִקֶינְךָ׃ (טו) לִישׁ אֶת בְּקִרְתָּא וְלִישׁ אֶת בְּתַקְלָא׃ (טז) לִישׁ
 סִלְגָּה וְאַצְנוּחָה׃ (יז) לִישׁ וְלִדְאָה דְמַעֲרָה וְאָנָּה דְאַרְעָה בְּקִרְתָּה תִרְדָּה וְעִרְרֵי
 עֲנָה׃ (יח) לִישׁ אֶת בְּמַעֲלָה וְלִישׁ אֶת בְּמַפְקָה׃ (יט) יְבִרֵי יְיָ בְּךָ יֵת
 מִאֲרֻחָא וְיֵת שְׁנַאשְׂאָ וְיֵת מְזוּמִּיתָא בְּכָל אִישְׁמוֹת יָדְךָ דֵי תַעֲבִיד עַד
 דְּתַשְׁמִיעֵי וְעַד דְּתִיבִיד בְּמַרְעֵ מִן קַדְמֵ בִישׁוֹת עֹבְדֶךָ דֵי שְׂבַקְתָּא דְחִלְתֵּי׃
 (כ) יְדִבִּיק יְיָ בְּךָ יֵת מוֹתָנָא עַד דִּישְׁצִי יִתְךָ מֵעַל אֲרַעָא דֵי אֶת עֲלִיל
 לְחַסֵּן לְמִרְתָּה׃ (כא) וּמְחִינָה יְיָ בַּשְּׁחָפֶתָא וּבְדִלְקָתָא וּבְחִרְחוּרָא
 לְכָל לֵד׃ (כב) הַמַּאֲרָה. מִסְכּוֹן כְּמוֹ לַרְעֵת מוּמַלְחָת [וּיְקַרֵּא י"ג]׃ מְהוּמָה.
 שְׂגוּשׁ קוּל צְהֻלוֹת׃ (כג) שְׂחָפֶת. שְׂחָשְׁרוֹ שְׂחָמָף וּשְׂחָמֹף׃ קְדַחַת. לְשׁוֹן כִּי

וּבְכַנְדִּיחַת וּבְדִלְקַת וּבְחִרְחוּרֵךָ וּבְחִרְבֵךָ
 וּבְשִׂדְפוֹן וּבִירְקוֹן וּרְדִפוּךָ עַד אֲבֹרָה׃
 (כב) וְהָיוּ שְׂמֹדָה אֲשֶׁר עַל־רֹאשְׁךָ נְחֹשֶׁת
 וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר־תַּחְתֶּיךָ בְּרוּל׃ (כג) יִתְּנֵי יְהוָה
 אֶת־מַטֵּר אֲרָצְךָ אֲבָק וְעֶפֶר מִן־הַשָּׁמַיִם

ת"א יתן וכו' מעניט צ' וכו' וע' צ' :

תרגום אונקלוס

וּבְחִרְבָּא וּבְשִׂדְפוֹנָא וּבִירְקוֹנָא וּרְדִפוּנְךָ עַד דְּתִיבִיד׃ (כג) וְיִתּוֹן שְׁמַיָּא
 דֵי עֲלֵי רִישְׁךָ חֲסִינִין מְלֻחָחָתָא מִמְרָא וְאַרְעָא דֵי תַחְתֶּיךָ תְּקִיפָא
 בְּסַרְוָלָא מִלְּמַעְבַּד פִּירִין׃ (כד) יֵתֵן יְיָ יֵת מַטֵּר אֲרַעָה אֲבָקָא וְעֶפְרָא מִן

אֵשׁ קְדַמָּה צִאֲמִי [דְּצִרִים ל"ג] וְהוּא אֵשׁ שֶׁל חוֹלִים מְלוֹיֵי צִלְעֵי סְחִיבָא חֲמִישׁ
 מֵאֵד׃ וּבְדִלְקַת. חֲמִישׁ יוֹמֵי מִקְדַּמָּה וּמֵינִי חֲלָאִים הִם׃ וּבְחִרְחֹר. סוּלֵי
 כְּנֻמְמוֹת מוֹךְ סִגּוּף וְלֵנֶאֱל חֲמוּד לְמִישׁ וּצִלְעֵי אִישְׁטַרְכֵי וְעִנְטֵי לְשׁוֹן וְעִלְמֵי
 חֲרָס עֵינֵי מַרְבַּ [לְיוֹז ל'] נִסְכַּר מְמוּסֵי מֵאֵשׁ [יְרֵמִיָּה ו']׃ וּבְחִרְבֵי. יְצִיל עֲלֶיךָ
 גִּיבּוֹת׃ שְׂדִפוֹן וּרְקוֹן. מִנְחַת מְזוּלָה שְׂבָעוֹת׃ שְׂדִפוֹן. רוּחַ קָדִים אֲשֶׁלִי דֵס
 צִלְעֵי׃ יְרִקוֹן. יוֹשֵׁב וּפְנֵי הַצְּהֻלָּה מְכַסֶּינָא וְהַסְכִּין לִירְקוֹן קִנְיָא צִלְעֵי׃
 עַד אֲבֹרָה. מְרָגוּס עַד דְּתִיבִיד כְּלוּמַר עַד אֲבֹרָה אֲחִירָה שְׂחָכְלָה מֵאֲלִיךָ׃
 (כג) וְהָיוּ שְׂמֹדָה אֲשֶׁר עַל רֹאשְׁךָ נְחֹשֶׁת. קְלָלוֹת סִלְלוֹ מִשְׁפָּה וּמֵי עֲלֵמוֹ
 אֲנֹכִי וְשָׂדֵה כִּינֵי מִפִּי הַקִּדְמָה אֲנֹכִי כְּמַשְׁמַעֵן וְשֵׁם כְּאֹמֵר וְשֵׁם לֹא מְשַׁמְעוּ
 לִי וְשֵׁם תְּלִבוֹ עֵינֵי בְּקִרְיָ [וּיְקַרֵּא כ"ו] וְכֵן הוּא אֲנֹכִי לְקוּל ה' אֲלֵיךָ. יִדְבֹק
 ה' בְּךָ. יִכַּסֵּה ה' סֶקֶל מִשְׁפָּה בְּקְלָלוֹתָיו לְאֲנֹכִי צִלְעֵי יָסִיד וְגַם כֵּן בְּקְלָלָה זוֹ
 סֶקֶל שְׂבָרָא שְׂבוּתָה הוּא אֲנֹכִי שְׂמִיכָם כְּבָרְזֵל וְאֲלֵכֶם כְּמַשְׁפָּה [סָס] שֶׁלֵּא יִסִּי
 הַשְּׂמִיכָם מְזוּעִין כְּדֹכַךְ שְׁלִין הַכְּרֹז מְזוּעֵי וּמְזוּךְ כֵּךְ יִסָּא מוֹרְבַּ צְהֻלוֹס וְסִלְכֵךְ
 חֲסָא מְזוּעֵת כְּדֹכַךְ הַסְּחָפֶת מְזוּעֵי וְהִיא מְרַקְמַת סִיכוּתֵיהִם וְכֵן הוּא אֲנֹכִי
 שְׂמִיכָם נְחֹשֶׁת וְאֲלֵכֶךְ כְּרֹזֵל סְחִיבֵי שְׂמִיכָם מְזוּעִין אֲעִיפֵי שֶׁלֵּא יִרְקוּ מִטַּר מִ"ג
 לֹא יִהְיֶה מוֹרְבַּ שֶׁל אֲבֹרָה צְהֻלוֹס וְסִלְכֵךְ לֹא תִּסְחֵי מְזוּעֵה כְּדֹכַךְ שְׁלִין הַכְּרֹזֵל
 מְזוּעֵי וְאִין הַסִּיכוּת מְרַקְבִין וּמְכַל עֲקוּס קְלָלָה הִיא צִין סְחִיבָא כְּמַשְׁפָּה צִין
 סְחִיבָא כְּרֹזֵל לֹא סוּלִיָּא סִיכוּת וְכֵן הַשְּׂמִיכָם לֹא יִרְקוּ מִטַּר׃ (כד) מַטֵּר אֲרָצְךָ
 אֲבָק וְעֶפֶר. זִיקָא דְחֲחַר מִטַּר [תַּעֲנִית ג'] מִטַּר יוֹרֵד וְלֹא כָּל לְכַוּ וְאִין
 צוֹ כְּדֵי לְכַרְצִין אֵשׁ הַעֶפֶר וְהַכּוֹס צִלָּה וְעַלְמָה אֵשׁ הַכֹּחַךְ וּמְכַסָּה אֵשׁ עַשְׂצוֹ
 הַזְרַעִים שֶׁסֶם לְמִישׁ מִן הַמֵּיִם וְנִדְבַק צִסֵּם וְעַשְׂפָּה טֵיב וְעַמִּישׁ וּמְרַקְבִין׃

ירד עליך עד השמדך: (כ) יתנך יהוה ו
ננה לפני איביך בדרך אחד תצא אליו
ובשבעה דרכים תנום לפניו והיית
לזעוה לכל ממלכות הארץ: (כ) והייתה
גבלתך למאכל לכלי עוף השמים
ודבהמת הארץ ואין מחריד: (כ) ופלה
יהוה בשחין מצרים ובעפלים ובנרב
ובחרס אשר לא תוכל להרפא: (כ) ופכה
יהוה בשגעון ובעררן ובתמהון לבב:
(כ) והיית ממשש בצחרים כאשר ימשש
העור באפלה ולא תצליח אתי דרכיך
והיית אך עשוק וגזול כל הימים ואין

ובשחורים ק'

ת"א ובעפלים מנלה כ"ס ז': ובחרס צככות מ"א ח': והיית ממשש מנלה כ"ד ז':

תרנום אונקלוס

שמיא יוחז עלך עד דתשתי צי: (כ) יתניך יי תביר קדם שניך
בארקא קדא תפוק לותיה ובשבע ארזן תערוך מן קרמיה ויהי לזיע
לכל מלכות ארעא: (כ) ויהי גב לתך משגרא למיכל לכל עופא דשמיא
ולבערא דארעא ולית דמיר: (כ) ימחינה יי בשיחא מצרא ובשחורין
ובגרבא ובחרס גבש די לא תיכול לאתפאה: (כ) ימחינה יי במשחורא
ובמטיותא ובשעמימות לבא: (כ) ותחי ממשש במיהרא כמא די ימשש
עירא בקבלא ולא תצליח ית ארחה ותחי ברם עשיק ואנים כל יומיא
(כה) לזעוה לליוס ולזיע שיועו כל טוועי מכותיך מנך וישנכו או לנו
שלא יצא עלינו כדך שזא על אלו: (כו) בשחין מצרים: רעס סיא מלוד
לם מנפטים יבש מנחון כדלימח צככות [ע"א]: גרב. שחין למ: חרס.
שחין יבש כחרס: (כז) בתמהון לבב. אועס הלז אטעור דישין בלע"ז:
(כח) עשוק. ככל מעשיך יהי עמכור: (ל) ישגלה. לשון סגל סגל

מושיע: (ב) אשה תארש ואיש אחר
ישגלה בית תבנה ולא תשב בו כרם
תמע ולא תחלקנו: (ב) שורך טבוח
לעיניך ולא תאכל ממנו חמרך גזול
מלפניך ולא ישוב לך צאנך נתנות
לאיביך ואין לך מושיע: (ב) בניך
ובנותיך נתנים לעם אחר ועיניך ראות
וכלות אליהם כל היום ואין לאל ידך:
(ג) פרי אדמתך וכלי יגיעך יאכל עם
אשר לא ידעת והיית רק עשוק ורצוין
כל הימים: (ג) והיית משגע ממראה
עיניך אשר תראה: (ג) ופכה יהוה
בשחין רע על הרבים ועל השקים

ישכבה ק'

ת"א ישגלה סס כ"ה ז': שורך צככות ל"ו ח': בניך טס טס. יצווח ס"ג ז':

תרנום אונקלוס

ולית דפרק: (ב) אפתא תירוס וגבר אחרן ישכבינה ביתא תבני ולא
חתיב ביה פרקא חציב ולא תחליעיה: (ב) חרף יהי גבים לעיך ולא
תיכול מניה חרף יהי אנים מן קדמך ולא יחייב לך ענה מסירין לבעל
דקרב ולית לך פריק: (ב) בנה ובנהך מסירין לעמא אחרן ועינה חזן
ויסופן בגללהון כל יומא ולית חילא בידך: (ב) אבא דארעך וכל
ליאוחך יוכל עם דלא ידעת ותחי לחוד עשיק ורעע כל יומיא:
(ג) ותחי משחטי מחווי עיך דתחי חווי: (ג) ימחינה יי בשיחא בישא
וסכתוב כינסו נכנס יכבנס [מגילה כ"ה] ומיקון סופרים הוא זכ:
תחללנו. צנסה סרביעית לאכול פרוי: (לב) וכלות אליהם. מנפוט
אליהם שיטונו ואנים טנים כל חומלת שאינה צלם קרויס כליון עיינים:

אשר לא תוכל להרפא מכה רגלך ועד
 קדקדך: (כ) יולד יהיה אתך ואת מלכך
 אשר תקים עליך אל-לוי אשר לא-
 ידעת אתה ואבתך ועבדת שם אלהים
 אחרים עין ואבן: (כ) והיות לשמה למשל
 ולשנינה בכל העמים אשר ינהגך יהיה
 שמה: (כ) ורע רב תוציא השדה ומעט
 תאסף כי יחסלנו הארבה: (כ) ברמים
 תטע ועבדת ויין לא תשתה ולא תאגר
 כי תאכלנו התלעת: (כ) זיתים יהיו לך
 בכל גבולך ושמן לא תסוך כי ישל ויתך:
 בנים ובנות תוליד ולא יהיו לך כי

ת"א יולד יונק ל"ב ז': ורע רב צרכות טס: לא תשתה ססדוקין ז' ח': זיתים
 צרכות טס: כי ישל צילה ל"ה ז': בנים צרכות טס:

תרגום אונקלוס

על רכובין ועל שוקין די לא תיכול לאתפאה מפרסת ריגלך ועד מוחך:
 (כ) יגלי יי יתך וית מלכך די תקים עלך לעם די לא ידעת את ואבתך
 ותפלה תמן לעממא פלתי טענתא אעא ואבנא: (כ) ותתי לצדו
 למתל ולשווע בכל עממא די ודבריקך יי לתמן: (כ) פר ורע סני
 תפיק תקלא ונער תכנוש ארי ותסלגיה גובא: (כ) ברמין תצוב ותפלה
 ותמרא לא תשתי ולא תכנוש ארי תיבלעיה תולעתא: (כ) זיתין יהון
 לך בכל תחיקך וטשא לא תסוך ארי ותרון זיתך: (כ) בגין ובגין
 (ל) לשמה. אש"ו אשכורדי"טון כל סרוסא אומך יסום עליך: למשל.
 כשתצא ונכס רעם על אדם ולא תכיר זו דוונס לנכס סלונני: ולשנינה. לטון
 ושננתם ידברו כך וכן תרגונו ולשוועי לטון ספור ושחטעי: (לח) יחסלנו.
 יכלנו ועל טס כך קצח חסיל שכלה את סכל: (מ) כי ישל. יסיר

ולכו בשבי: (כ) כל-עצך ופרי אדמתך
 יירש הצלצל: (כ) הגר אשר בקרבך
 יעלה עליך מעלה מעלה ואתה תרד
 מטה מטה: (כ) הוא ילך ואתה לא
 תלוננו הוא יהיה לראש ואתה תהיה
 לזנב: (כ) ובא עליך כל-הקללות האלה
 ורדפוך והשיגוך עד השמךך כילא
 שמעת בקול יהוה אלהיך לשמר מצותיו
 והקתיו אשר צוה: (כ) והיו בך לאות
 ולמופת ובזרעך עד עולם: (כ) תחת אשר
 לא-עבדת את-יהוה אלהיך בשמחה
 ובטוב לבב מרב כל: (כ) ועבדת את-

ת"א יירש צ"ק ק"ז ז': תחת עמך י"א ח'. עקרים ונ"ג פל"ג: ועבדת צרכות ל"א ז':

תרגום אונקלוס

תלוד ולא יהון לך ארי יתכון בשביא: (כ) כל אילנך ואבא דארעך
 ותסניניה ספאה: (כ) תותב ענל די בינה יהי סליק על מגד לעלא
 לעלא ואת תתי נחית לתתא לתתא: (כ) הוא יושגך ואת לא
 תזפציה הוא יהי תקוף ואת תתי חליש: (כ) וייתון עלך כל לוטיא
 האלון ודרסנך ודרקנך עד דתשתיצי ארי לא קבילתא למיטרא די
 אלהך למטר סקידוהי וקמיהי די סקדך: (כ) ויהון בך לאת ולמופת
 ובגנך עד עלמא: (כ) חלף די לא פלחתי קדם יי אלהך בתרוא
 ובשפירות לבא מסני כולא: (כ) ותפלה ית בעלי דבך די יגרינון
 פירותיו לטון ונכל סכרול [דצרכים י"ט]: (כ) יירש הצלצל. יעשו
 סאדסא כטון ספרי. יירש יעני. לללל. עין אדסא. וחי אסכר לסרש יירש לטון
 ידוסה טסס כן סיה לו לכחז ירש ולא לטון סורסא וגרושין טסס כן סיה לו
 לכחז יורש: (מז) מרוב כל. צעוד סיה לך כל טוב: (מט) כאשר ידאה

Handwritten notes and scribbles at the bottom of the page, including the number 34.

אִיכִיד אֲשֶׁר יִשְׁלַחְנוּ יְהוָה בְּךָ בְּרֶעֶב
 וּבְצָמָא וּבְעִירֹם וּבְחָסֶר כֹּל וְנָתַן עֲלֶיךָ
 עַל-צִוְיָאֲךָ עַד הַשְּׂמִידוֹ אִתָּךְ: (טו) וְיִשָּׂא
 יְהוָה עֲלֶיךָ גְזוֹי מִרְחֹק מִקְצֵה הָאָרֶץ כַּאֲשֶׁר
 יִדְאָה הַנֶּשֶׁר גְּזוֹי אֲשֶׁר לֹא-תִשְׁמַע לִשְׁנֹו:
 (כ) גְּזוֹי עֵז פָּנִים אֲשֶׁר לֹא-יִשָּׂא פָּנִים לְזֹקֵן
 וְנָעַר לֹא יִחַץ: (כז) וְאָכַל פְּרִי בְהִמְתָּךְ וּפְרִי-
 אֲדָמָתְךָ עַד הַשְּׂמִידָךְ אֲשֶׁר לֹא-יִשְׂאֹר לָךְ
 דָּגַן תִּירוֹשׁ וְיִצְהָר שֶׁגֶר אֶל-פִּיךָ וְעִשְׂתִּירֶת
 צֹאנֶיךָ עַד הָאֲבִידוֹ אִתָּךְ: (כח) וְהִצַּר לָךְ
 בְּכָל-שְׁעָרֶיךָ עַד רֵדֶת חֲמַתְךָ הַגְּבוּהָת
 וְהַבְּצֻרוֹת אֲשֶׁר אֵתָּה בְּטַח בָּהֶן בְּכָל-
 אֲרָצֶיךָ וְהִצַּר לָךְ בְּכָל-שְׁעָרֶיךָ בְּכָל-אֲרָצֶיךָ

ת"א ישא סוכס ל"א ז'

תרגום אונקלוס

וְיִבְרַח מִבְּרִיחַ וּבְעִירֹתָא וּבְחִסְרֹתָא כּוּלָא וְיִמַן גִּיד דְּפִרְזֵלָא
 עַל צִוְיָאֲךָ עַד דִּישְׂמִידָךְ: (טו) וְיִמִּי וְיִי עֲלֶיךָ עִם מַרְחִיק סְפִיִּי אֲרַעָא
 בְּמָא דִּי מִשְׁתְּדִי נִשְׂרָא עִמָּא דִּי לֹא תִשְׁמַע לִישְׁנִיָּה: (כ) עִם תַּקֵּךְ אֲפִין
 דִּי לֹא נָסִיב אֲפִין לְסָבָא וְעַל-נִקָּא לֹא מְרַחֵם: (כז) וְיִכּוּל וְלָדָא דְבַעֲרֶךָ
 וְאָבָא דְרִאֲעָךָ עַד דְּתִשְׂמִידָךְ דִּי לֹא יִשְׂאֹר לָךְ עֲבִירָא חֲמָרָא וּמִשְׁחָא
 בְּקַבֵּי תִרְוֶה וְעִדְרֵי עֲנָךְ עַד דִּיבִיד יִתָּךְ: (כח) וְיִשְׂעִיךָ לָךְ בְּכָל קִירוֹךָ עַד
 דִּיבְבוּשׁ שׁוּרָךְ רְמִיָא וְתַקִּיפִיָא דִּי אֵת רְחִיץ לֹא-יִשְׁתַּזְבָּא בְּהוֹן בְּכָל אֲרַעָךָ
 הַנֶּשֶׁר. סַחֲסוּס וּדְכָךְ מְלַלְסָת וּקְלוּ סוּכִי: לֹא תִשְׁמַע לִשְׁנֹו. לֹא מַחֲכִי
 לְטוּוּ וְכֵן תִּשְׁמַע מְלוֹס לְסַחֲוֹ סוּמוּ [בְּלִסְמִית מ"א] וְכֵן כִּי טוּוּעַ וְיִסְק
 [סס מ"ג] לִינְעִיכֵל"י: (ב) עַד רֵדֶת חוֹמוֹתֶיךָ. לְטוּוּ כְדוּי וּכְזוּס:

אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָךְ: (כ) וְאָכַלְתָּ פְּרִי-
 בְּטַנְךָ בְּשֶׁר בְּנִיךָ וּבְנִתְךָ אֲשֶׁר נָתַן לָךְ
 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּמִצּוֹר וּבְמִצּוֹק אֲשֶׁר יִצִּיק לָךְ
 אִיכִיד: (כז) הַאִישׁ הֵרָךְ בְּךָ וְהִעֲנַג מְאֹד תִּרְעַע
 עֵינָו בְּאֲחִיו וּבְאִשֶׁת חֵיקוֹ וּבִיתֵר בְּנָו
 אֲשֶׁר יוֹתִיר: (כח) מִתַּת אֶלְאֶחָד מֵהֶם מִבְּשֶׁר
 בְּנָו אֲשֶׁר יֹאכַל מִבְּלֵי הַשְּׂאִיר-לָו כֹּל
 בְּמִצּוֹר וּבְמִצּוֹק אֲשֶׁר יִצִּיק לָךְ אִיכִיד
 בְּכָל-שְׁעָרֶיךָ: (כח) הֵרָכָה בְּךָ וְהִעֲנָה אֲשֶׁר
 לֹא-נִסְתָּה בְּרִגְלָהּ הִצַּג עַל-הָאָרֶץ
 מֵהַתְּעַנֵּג וּמִרְדֵּ תִרְעַע עֵינָה בְּאִישׁ חֵיקָה

ת"א במצור ז"ק קט"ז ז' : דרכה געין ל"ג ח'

תרגום אונקלוס

וְעִוֵּק לָךְ בְּכָל קִירוֹךָ בְּכָל אֲרַעָךָ דִּי יִחַב וְיִי אֱלֹהֶךָ לָךְ: (כ) וְיִכּוּל
 וְלָדָא דְמַעָךָ בְּשֶׁר בְּנֵךְ וּבְנִתְךָ דִּי יִחַב לָךְ וְיִי אֱלֹהֶךָ בְּצִוְיָא וּבְעַקְתָּא דִּי
 יִשְׂעִי לָךְ שְׂנָאֲךָ: (כז) וּבְרָא דְרִפְיָךָ בְּךָ וְדַמְסַנְק לְחִדָּא מִבְּאִישׁ עֵינָה בְּאֲחִוָּי
 וּבְאִשֶׁת קַמִּיָּה וּבְשֶׂאֶר בְּנוֹהֵי דִי יִשְׂאֹר: (כח) מִלְּמַתַּן לְחִד מִנְהוֹן מִבְּשֶׁר
 בְּנוֹהֵי דִי יִכּוּל מִדְּלֹא אֲשַׁתָּאֵר לִיָּה כּוּלָא בְּצִוְיָא וּבְעַקְתָּא דִּי יִשְׂעִי לָךְ
 שְׂנָאֲךָ בְּכָל קִירוֹךָ: (כח) דְּרִפְיָכָא בְּךָ וְדַמְסַנְקָא דִּי לֹא נִסְיַת פְּרַסַת
 רִגְלָהּ לְאֲחָתָא עַל אֲרַעָא מִתַּפְסַנְק וּפְרִפִּיכֵי מִבְּאִישׁ עֵינָה בְּגִבְרֵי קִיסָה
 (כ) וְאִכְלָת בְּשֶׁר בְּנִיךָ בְּמִצּוֹר. מְחַנַּת טוּסִיו לְכִיס עַל סַעִיר וְיִסִּיס סַס
 מְלוֹס עַקַּס כְּעַזוֹן: (כז) הֵרָךְ בְּךָ וְהִעֲנָג. סוּל סַכְךָ סוּל סַעֲנוּג לְטוּוּ
 פִּיעוּק וּמִסְחַעֲנוּג וּמַרְכָךְ מוּכִיס עֲלִיסִס טַסְנִיסִס אַחַד אַע"פִי סַחֲוֹ מְזוּנָךְ
 וְדַעֲמוּ קִלַּס כִּדְכָךְ מִיִּלּוּס יִעַתַק לוֹ לְרַעֲזוּוֹ כִּשְׁר צִוּוֹ וּצְנוּתוֹ עַד כִּי תִרְעַע
 עֵינָו צִוּוֹ סוּמַרְכִיס מַתַּת לְאַחַד מֵהֶם מְזַכֵּר צִוּוֹ אַחִיסִס אֲשֶׁר יֹאכַל. ד"ח
 סַכְךָ כִּךְ. סַכְחֻנִי. וְכִךְ סַכְכָךְ מְזוּס רַעֲזוּת יִתְאֲכִזְרוּ וְלֹא יִמְנוּ מְזַכֵּר
 צִוּוֹס סַסוּטוּסִיס לְצִוּוֹס סוּמַרְכִיס: (כ) תִּרְעַע עֵינָה בְּאִישׁ חֵיקָה וּבְכַנְנָה

ובבנה ובבנתה: (ט) ובשלותה היוצת
מבין רגליה ובבניה אשר תלד כִּי-
תאכלם בחסר-כל בסתר במצול
ובמצוק אשר יציק לך איבה בשעריך:
(י) אסילא שומר לעשות את-כל-דבר
התורה הזאת הכתבים בפסר הזה
לראה את-השם הנקבד והנורא הזה
את יהוה אלהיך: (יט) והפלא יהוה את-
מכתך ואת מכות זרעך מכות גדלת
ונאמנות וחלום רעים ונאמנים: (כ) והשיב
בך את כל-מדתה מצרים אשר יגרת

חבר א'

ת"א ובשלותה ינמח ק"ג ח': אם לא נכות י"ג ח' וכו' ח'. חמשה ג' ח'.
מקרים ו'ג פל"ח: והפלא שנה קל"ט ח'. נכות כ"ג ח'. חמשה ג' ח':
וחלום ע"ז ל"ח ח':

תרגום אונקלוס

ובבנה ובבנתה: (ט) ובוציר בנהא דיסקין מנה ובבנהא די תלד ארי
תיכלינין פתסירות כולא בסתרא בצירא ובקקא די יציק לך שגאך
בסורוק: (י) אם לא חסר למעכד ית כל פתנטי אוריתא דא דבתיבין
בספרא חסין למרחל ית שגאא יקרא ורחילא חסין ית יי אלקה:
(יט) ויפריש יי ית פתחך וית פחת בנה חסין ברבין ומהימנין ובמכתשין
בישין ומהימנין: (כ) ויטיב בך ית כל מכתשי מצראי די רחילתא מן
ובבתה. הגדולים: (נו) ובשלותה. גנים סקטיים בכלל חסד עינים
לכס כסתכל חס הסחד ונליתן לאסר אלנה ען סכסר: (נז) והפלא ה'
את מכותך. מופללות ומוזבלות משאר נכות: ונאמנות. ליסרך לקיים
שלימות: (ס) אשר יגורת מפניהם. מפני הנכות כסיו יסחלל רואין
נכות ונשונות הנלות על הנכים סיו יכלים חסס שלל יצאו גס עליהם מדע
שכן כתוב וסיס חס שמוע שמוע וגו' כל הנמלה אשר שמתו צמלרים לא

מפניהם ודבקו בך: (כ) גם כל-חליו וכל-
מכה אשר לא כתוב בספר התורה
הזאת יעלם יהוה עליך עד השמדך:
(כג) ונשאתם במתי מעט תחת אשר
הייתם כבוכבי השמים לרב כידא
שמעת בקול יהוה אלהיך: (כד) והיה
כאשר-יש יהוה עליכם להיטיב
אתכם ולהרבות אתכם בן ישיש יהוה
עליכם להאביד אתכם ולהשמיד אתכם
ונסחתם מעל האדמה אשר-אתה בא-
שמה לרשתה: (כה) והפיצה יהוה בכל-
העמים מקצה הארץ ועד-קצה הארץ

ת"א גם כל חלי גנין ל"ח ח': והיה וכו' מנגל ל' ח'. עקרים ו'ג פל"ג: ישיש
כסדרין ל"ט ח':

תרגום אונקלוס

קדמיהון ודבקין בך: (כ) אף כל מרעיון וכל חסון די לא כתיבין בספר
אוריתא דא יסקינין יי עלף עד דתשמיצי: (כג) ותשפתארוני בעס ועיר
חלף די היתון כבוכבי שמיא למגי ארי לא קבילתא למיסרא די אלקה:
(כד) ויהי קמא דחסי יי עליבון לאוסבא לבון ולאסנאה יתכון מן חסי
יי עליבון לאוברא יתכון ולישיצאה יתכון והפולמין מעל ארעא די את
עליל לחסין למדתה: (כה) ויבדדניך יי בכל עממיא מסיפי ארעא ועד
ספי ארעא והפלה חסין לעממיא פלחי פעותא דלא ודעת את ואבדתך
חסים עליך [שמות כ'] חין ויכאין חס הסדרם חלל דדבר ססוא יגור ונמנה:
(כז) יעלם. לשון עלים: (כח) ונשאתם במתי מעט תחת וגו'. וינענין
חלף מרובין: (כט) בן ישיש ח'. חס אויביכם עליכם לסאניד וגו' [מגילת
י']: ונסחתם. לשון עקירה וכן צית גלים יכס ח' [משלי ע"ה]: (כד) ועבדת
שם אלהים אחרים, כהגונוו לל עזרת חלויות ממש חלל מעלים ומ

ועבדת שם אלהים אחרים אשר לא ידעת אתה והאבות עין ואבן: (ס) ובגוים ההם לא תרניע ולא יהיה מגוזה לברי רגלך ונתן יהוה לך שם לב רגז וכליון עינים ודאבון נפש: (ס) והיו חייך תלאים לך מנגד ופחדת לילה ויוםם ודא תאמין בחייד: (ס) בבקר תאמר מיינתן ערב ובערב תאמר מיינתן בפקר מפקד לבבך אשר תפקד וממראה עיניך אשר תראה: (ס) והשיבך יהוה מצרים באניות בדרך

ת"א ובגוים מכות ו'ג' וכ"ז ח': והיו זככות כ"ז ח'. ונכות ק"ג ב': בבקר קוטע ס':

תרגום אונקלוס

אעא ואבנא: (ס) ובעממא האינין לא תניח ולא יהי מגח לפסח רגלך ויפן יי לך תפן לב דחיל ותשכות עינין ופסחת נפש: (ס) ויהוין חייך תלן לך מקביל ותהי פחיד בליליא וביממא ולא תהימין בחייד: (ס) בצפרא תימר מן יתן רמשא וברמשא תימר מן יתן צפרא מתוהות לפך די תהי תנה וטחיו עינך די תהי חזי: (ס) ויתבינה יי למצרים בפסיגן בארמא די אמריה לך לא תוסף עוד למחזה ותודבגון תפן וכולגליות לכווני ע"ט: (ס) לא תרגיע. לא תנוס כמו וזאת הונגעט [שעש"כ]: לב רגז. לב חרד כחכמו דחיל כמו שאלו נתחת רגז לך [ס' ד'] שבעו עינים ורגזון [שעות ט"ו] ונסדות סעיים ורגזון [שעש"כ] ז' כ"ג]: וכליון עינים. ונפש ליטועט ולא תבא: (ס) חייך תלואים לך. על הספק כל ספק קרוי תלוי שנה אמות סיום צמרז סבלה עלינו. וכזותינו דכשו ז' סלוקס תבואה מן הסוק [נכות כ"ד]: ולא תאמין בחייד. זה סמוך על ספלטר: (ס) בבקר תאמר מי יתן ערב. ויהי סעכז של אונס [קוטע ו"ט]: ובערב תאמר מי יתן בקר. של שחית סבלכות מתסוקות תנייד וכל שעה נכזס קללתה ושלפנים: (ס) באניות. צפסינות צעזים: והתמכרתם שם לאויבך. אהס וצקסיס להיות ננככים לסס

אשר אמרתי לך לא תסוף עוד לראתה והתמכרתם שם לאויבך לעבדים ולשפחות ואין קנה: ס (כט) אלה דברי הברית אשר צוה יהוה את משה לכתת את בני ישראל בארץ מואב מלבד הברית אשר כרת אתם בחרב: פ שביעי כט (כ) ויקרא משה אל כל ישראל ויאמר אלהם אתם ראיתם את כל אשר עשה יהוה לעיניכם בארץ מצרים לפרעה ולכל עבדיו ולכל ארצו: (ג) המסות הנדלת אשר ראו עיניך האתת והמפסות

ת"א והתמכרתם ונכס ל' ח': ואין קנה ז' פ' ע' ח': אלה וכו' נכות ס' ח'. קוטע ל' ז' ח'.

תרגום אונקלוס

לבעלי דבכיון לעבדיו ולאמין וליח דבני: (ס) אלן פ' ג' קבא די פקדו יי יח משה לרגז עם בני ישראל בצרעא דמואב בר מן קבא די גזר עשהון בחורב:

כט (ב) וקרא משה לכל ישראל ואמר להון אתון תוהוין ית בל די עבד יי לעיניכון בארעא דמצרים ולכל עבדוהו ולכל ארעיה: (ג) ויפן ברגינין די חזאן עינך אמיא ומפתיא ברגיניא האינין:

לעבדים ולשפחות: ואין קונה. כי יגזרו עליך כגז וכליון: והתמכרתם. זלע"ז איפורו וכדל"ץ וו"ס ולא יתכן לפסד וס' ומכרתם זלשון וננכרתם על ידי מ' עדים אחרים נשני ש' אונס אחריו ואין קוים: (ס) לברות את בני ישראל. ס' קבלו עליהם ח' כלל וצ' צעזעס: מלבד הברית. קללות סבת"כ שאלונו צפסי:

הַגִּדְלִים הָהֵם: (א) וְלֹא־נָתַן יְהוָה לָכֶם לֵב לְדַעַת וְעֵינַיִם לִרְאוֹת וְאָזְנוֹיִם לִשְׁמֹעַ עַד הַיּוֹם הַזֶּה: (ב) וְאוֹלַךְ אֶתְכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה בַּמִּדְבָּר לֹא־בָרוּ שְׁלֹמֹתֵיכֶם מֵעֲלֵיכֶם וְנִעַלְתֶּךָ לֹא־בִלְתָּה מֵעַל רִגְלֶךָ: (ג) לֶחֶם לֹא אָכַלְתֶּם וַיֵּינן וְשִׁכָר לֹא שָׁתִיתֶם לְמַעַן תִּדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: מַפְסִיר (ד) וּתְבֹאוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיֵּצֵא סִיחֹן מִלֶּדְיָה שְׁבוּן וְעוּג מִלֶּדְיָה־הַבְּשָׁן לִקְרֹאתָנוּ לְמַלְחָמָה וְנָבֵם: (ה) וְנִקְּחָה

ת"א ולא נתן ע"י ה' ב' : ואולך ע"י ע"י :

תרגום אונקלוס

(א) ולא יחב י' לבון לבא למידע ועיניו למחזי ואזניו למשמע עד יוסא קרין: (ב) ודברית יחכון ארבעין שנין במדברא לא בליאת קסוקבון נכבון ומסאנה לא עדו מעל רגלך: (ג) לחמא לא אכלתון ויחמר חרת ועתיק לא שמתיון בריל דתידיעון ארי אגא י' אלהבון: (ד) ואמתיון לאתקרא קרין ונפק סיחון מלכא דחשבון ועוג מלכא דמתנן לקרמיתקא לאתקרא קרבא ויחניענון: (ה) וקבשנא יח ארעהון ויהבגה לאתקנא לשבטא כמ (ג) ולא נתן ה' לכם לב לדעת. לטכיר את חסדי הקב"ה ולידעכו עד היום הזה. שנעמי סאוהו היום נתת משפ סכר סמכס לכני לוי כמו סכחכו נכרסת וילך ויחסי אל סכסיס בני לוי [דכריס ל"א] בלו כל ישראל לפני משפ ואמרו לו משפ רצינו חק אלו עמדנו ציניי וקבלנו את סחורס ונתת לנו ומה אתה משליט את בני סכטך עליס ויאמרו לנו יום נפק לא לכם נתת לנו כחכס וסוה ומה על סדכר ועל זחא אמר לסס היום סוס כסייתס לעס וגו' היום סוס סכנתי סחחס דכסיס וחחסיס צמקוס: (ו) ותבאו אל המקום הזה. עתה אתם רואים עונתם בגדולת וכבוד אל סצנעטו צמקוס ואל יכוס לככסס וסוהחחס את דכרי סכנית סחלס. ד"א ולא נתן ה' לכם לב לדעת שאין אדם עומד על סוף דעתו של כזו וסחמח וסחמו עד סכנעסיס סכס [ע"י ח'] ולפיכך לא הקסיד עליסס סמקוס

את־אֲרָצְכֶם וּנְתַנְתֶּנָּה לְנַחֲלָה לְךָ אוֹיְבֵי וּלְגֵרֵי וְלַחֲצֵי שְׁבַט הַמְּנַשִּׁי: (א) וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־דְּבַר הַבְּרִית הַזֹּאת וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם לְמַעַן תִּשְׁכַּחוּ אֶת כָּל־אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן: פ פ פ (ב) אַתֶּם נִצְבִּים הַיּוֹם כָּלְכֶם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם רְאוּשֵׁיכֶם שְׁבֻטֵיכֶם וְקִנְיֵיכֶם וּשְׁטָרֵיכֶם כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל: (ג) טַפְכֶם נִשְׁיֵיכֶם וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ מִחֲנִיךְ מִחֹטֵב עֲצִיךָ עַד שֹׂאֵב מִיַּמֶּיךָ: (ד) לַעֲבֹדָה בְּבֵרִית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּבְאֵלֹתָיו אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

ת"א ושמרתם טופה טס. סכסדכין לט' ט' ע"י ט' ב' : למען מקדס טעכ ל"א : מחטב ינחות ע"י ח' :

תרגום אונקלוס

דראובן ולשבטא קרין ולסלוגות שבטא דמנשה: (א) ותמרתם ח סחסי קוסא קרין ותעברון ויהון בריל דמחלחון יח כל י' תעברון: (ב) אתיון קימיין יוסא דין פילבון קרס י' אלהבון בישכין שבטיבון קביבון וסרביבון כל אגש ישראל: (ג) טפלכון נשיכון וגיירך די בגו ס'שריתך סלקיס אעך עד סלי מיסך: (ד) לאעלותך קקוסא די אלהך וקבשיתיה עד היום סוס חלל וסילך יקסיד ולפיכך וסוהחחס את דכרי סכנית סחלס וגו': חסלת פרשת כי תבוא. (א) אתם נצבים. ונלמד סכניסס משפ לפני סקב"ה ציוס וסומו לסכניסס ככליית: ראשיכם שבטיכם. ראשיכם לסכניסס: וקניכם ושושוריכם. סחטכו סטוכ קודס וח"כ כל אים ישראל: (ב) מחוטב עציך. ונלמד סחלו ככענייס לסחגייר ציוני משפ כדכך סחלו נצנעוים ציוני יוסוע וסו סחמווד כנצנעוים ויעשו גס סוה סערסו [יסועע ט'] וסחכס משפ סוטי צליס וסוסי מיס [סכסווסח]: (יא) לעברך. לסיותך עוכר ככרית ולא יחכן לסכטו כמו לסעניכך חלל כמו לעסוהכס חוהס [דכריס ד'] : לעברך ככרית. דכך סעכרס כך סיו כוכתי ככיתות עוסין מחילס וסחלו וסחילס וסחלו יעוכריס ככיתיס כמו סחלועל סעגל אסר ככחו לסניס רעכרו צין

כרת עמך היום: שני (יג) למען הקים אתך היום לזלזול לעם והוא יהיה קד לאלהים כאשר דבר לך וכאשר נשבע לאבתך לאברהם ליצחק וליעקב: (יד) ולא אתכם לבדכם אנכי כרת את הברית הזאת ואת האלה הזאת: (טו) כי את אשר ישנו פה עמנו עמר היום לפני יהוה אלהינו ואת אשר איננו פה עמנו היום: שלישי

ח"א ולא אתכם וכו' מרים ס"ה ח' טענות ל"ט ח' כי את וכו' שנת קו"ו ח' טענות ס"ט

חרנום אונקלוס

די יי אלהך גור עמך יומא דין: (יג) גדיל לאקמא יתך יומא דין קדמוהי לעמא והוא יהוי לך לאלהא כמא די מליל לך וכמא די קיים לאברהם לאצחקס ליצחק וליעקב: (יד) ולא עמבון בלחודיכון אגא גור ית קמא דין ית מוסתא דקא: (טו) ארי ית מן די איתוהי הקא עמא קאם יומא דין קדם יי אלהא ית מן די ליתוהי הקא עמא נחיו [ירמיה ל"ד]: (יב) למען הקים אותך היום לזלזול לעם כל כך הוא נכנס לנרות לנען קיים אותך לסניו לעם: והוא יהיה לך לאלהים. לפי מדבר לך ונשבע לאבותיך שלא להחליף את זרעם בזרעם אחרת לכך הוא חובר לחכם שבועות הללו שלא תקניטוהו אחר שהוא אינו יכול להצדל מכם. עד כאן מנחשי לפי פשוטו של משה. ומדרש אגדה לנוס כמנחש משה אתם נצבים לקבלות לפי ששוענו ישראל משה קבלות חסד שמים חוץ מו"ט שבחורח כהנים סוריקו פניסם וחננו מי יוכל לעמוד צאלו המחיל משה לפייסם אתם נצבים היום סרצם הכעסתם לנוסם ולא עשה אתכם כליים וסרי אתם קיימים לפניו: היום. כיום הזה שהוא קיים והוא נאספיל ומחיר כך החיר לכם וכן עמיד לסאיר לכם וסקללות וסיקורין מקיינון אתכם וויצין אתכם לעניו וקף הפסעם של ונעלה נזוי פיוסיק. סס אתם דחיתם אשר עשימי. דבר אחר אתם נצבים לפי שסיו ישראל יולדו מפרנסם לספנסם מושה ליהושע לפיכך עשה אותם מנצב כדי לזרזם וכן עשה יהושע וכן שויאל סחיוני ואספסס אתכם [שנולח ח' י"ג] כשילאו יציו וכנסו לידו של שולח: (יד) ואת אשר איננו פה וקף עם זכותם העתידים להיות: (טו) כי

(טו) כי אתם ידעתם את אשר ישבנו בארץ מצרים ואת אשר עברנו בקרב הגוים אשר עברתם: (טז) ותראו את שקוציהם ואת גלליהם עין ואבן כסף וזהב אשר עמדם: (יז) פזיש בכסם איש או אשה או משפחה או שבט אשר לבנו פנה היום מעם יהוה אלהינו ללכת לעבד את אלהי הגוים ההם פזיש בכסם שרש פרה ראש ולענה: (יח) ויהי בשמעו את-

ח"א עברנו עקרים מ"ד פ"ג: ותראו מ"ז כ"ט:

חרנום אונקלוס

יומא דין: (טו) ארי אתון ידעתון ית די יתבנא בארעא למצרים ית די עברנא בנז עממא די עברתון: (טז) וחיתון ית שקוציהון ית מעותהון אעא ואבנא כסף וזהבא די עמחון: (יז) דלמא אית בכון גבר או אקמא או ירעית או שבמא די לפיה שני יומא דין מדהלמא דיי אלהא לקה למשלח ית שעת עממא האינן דלמא אית בכון גבר מהרהר תמאין או ידון: (יח) ויהי בשמעיה ית סתגמי מוסתא דקא ויהישיב אתם ידעתם וגו'. לפי שראיתם האומות ע"א ושנא שויה לז חסד מוס חסו ללכת חקיים: (טז) ותראו את שקוציהם. על שם שסם ונאוסים כשקיים: גלוליהם. שמוקדמים ונאוסין כגלל: עין ואבן. אוחן של עלים ושל חזנים רחיתם בגלוי לפי שאין הנכחי ירא שונא יגנזו חבל של כסף וסב עומסם צדורי ונשחיתם סס לפי שסם ירחים שחא יגנזו: (יז) פן יש בכסם וגו'. לפיכך חיי לריך להשניעכם: פן יש בכסם. שונא יס צכס: אשר לבבו פונה היום. ונקבל עליו סכנית: שרש פרה ראש ולענה. סכס מגל עשב ור כבידין ססם ערים כלומר עסקם ומנצבם רשע בקרבכם: (יח) והתברך בלבבו. לשון צרכי יחסוד צללו צרכת שלים לעלמו לחומר לא יבואו קללות הללו אך שלום יסיו לי: והתברך כגד"כ"ל סו"ל צלע"ו כמו וסמגלם וסמפלל: בשוירות לבי ארך. כגמלית לצי כמו חסורנו ולא קרוב [במדבר כ"ט] כלומר מ"ה שלנו דואס לעשות: למען סמות הדוה. פי שאוסף לו פועלות על יום טעסס עד סכס צסנג וסייח"י מעניד

דברי האלה הזאת והתברך בלבבו
לאמר שלום יהיה לי כי בשרות לבי
אלך למען ספות הרה את הצמאה:
(ט) לא יאבה יהוה סלה לו כי אז יעשן
אפי יהוה וקנאתו באיש ההוא ורבעה בו
כל האלה הכתובה בספר הזה ומחה
יהוה את שמו מתחת השמים:
(י) והברילו יהוה לרעה מכל שבטי
ישראל ככל אלות הברית הכתובה

ת"א למען ספות מסולין ע"ז ז': לא יאבה סס סס:

חרגום אונקלוס

בלביה למימר שלמא יהי לי ארי בהרהר לבי אגא אויל גדיל לאוסקא
ליה חטאי שלוקא על זדנותא: (ט) לא יביי יי למשבק ליה ארי כבן
תקוף ריגוא דיי ותמתייה בנברא ההוא וידבקון ביה כל לומיא דכתיבין
בסקרא הרין ומתיי יי ית שמייה מתחות שמיא: (י) ויפרשיניה יי לבישא
מכל שבטיא דישראל ככל לומי קימא דכתיבין בספר אורייתא הרין:

עליס ונורס עתס שלרפס עם המזיד ופטרע וננוו הכל וכן ת"א דליל
לאוסקא ליה חטאי שלוקא על זדנותא שלוקיף לו איי הסגנות על הזדנות:
רוה. סוגג. סהול עושה כלדס סכור סהול עושה סלה ודעת: צמאה.
סהול עושה ודעת וצמאה: (ט) יעשן אף ה'. ע"י כעס סגוף מתחמם
וסעשן יולא מן סוף וכן עלה עשן כשפו [שמואל ז' כ"ז] וסף על פי סוף
זו לפני סוקוס סכחזו תשויע חס סחזן כדכך סהול כגילה ויכולס לשמוע
כפי דרך סוף: וקנאתו. לשון חוסי אנסרנוני'נטו חמיוח לביסת נקניס
ולינו מעציר על סהיה: (ב) הכתובה בספר התורה הוה. ולמעלה סוף
לומר גם כל חלי וכל נכס וגו' בספר סהורס סוזת [דברים כ"ח] סוזת
לשון נקסס ונוכס חל סהורס. סוז לשון זכר ונוכס חל סהורס וע"י סוקי
סעעוים סן מתלקין לשתי לשונות כסרסח סקללות סעססס כחוסס חסח
בספר וסהורס סוזת דבוקים זכ לזס לכך לומר סוזת וכאן סעססס כחוסס
חסח סהורס נוולס ספר סהורס דבוקים זכ לזס לפיכך לשון זכר נוסי

בספר התורה הזה: (ב) ואמר הדור
האחרון בניכם אשר יקומו מאחריכם
והנכרי אשר יבא מארץ רחוקה וראו
את מכות הארץ ההוא ואת תחלואיה
אשר חלה יהוה בה: (ג) נפריית ומלה
שרפה כל ארצה לא תזרע ולא תצמח
ולא יעלה בה כל עשב במהפלת סדם
ועמרה אדמה וצבאים אשר הפך יהוה
באפו ובחמתו: (ד) ואמרו כל הגוים על-
מה עשה יהוה ככה לארץ הזאת מה חרי
האף הגדול הזה: (ה) ואמרו על אשר
עזבו את ברית יהוה אלהי אבתם אשר
ברת עמם בהוציא אותם מארץ מצרים:
(ו) וילכו ויעבדו אלהים אחרים וישתחוו

וצבויים ק' ת"א ואמרו על סס סס:

חרגום אונקלוס

(כא) וימר דרא בתראה בניכו דיי קימון מפתריכוין ובר עממין די יתי
מארע ריקמא ותיזון ית סחקא דארעא ההיא וית מרעא די אמרע יי
בה: (ב) גופריתא ומלחא יקדא כל ארעא לא חזרע ולא תצמח ולא
יסק בה כל עשנא כההקמא דסדום ועמיה אדמה וצבויים די הפך
יי ברונגיה ובחמתייה: (ג) וימרין כל עממיא על סוד עבד יי הרין
לארעא דיי מה תקוף ריגוא כפא הרין: (ד) וימרין על די שיקון ית
קמא דיי אלקא דאבתהוון די גזר עשהוון באסקותיה ויהוון מארעא
דמצרים: (ה) ואנלו ופלחו למענות עממיא וסגידו להון דחלו די לא
לחיוו סהלסון נוכל על סספר: (כז) לא ידעום. לא ידעו כסס ונכוס

Handwritten notes in the top left margin of the left page, including the word 'על' and some illegible scribbles.

להם אלהים אשר לא ידעום ולא חלק להם: (כ) ויחר אף יהוה בארץ ההוא דהביא עליה את כל הקללה הכתובה בספר הזה: (כא) וית שם יהוה מעל אדמתם באף ובחמה ובקצף גדול וישלכם אל ארץ אחרת כיום הזה: (כב) הנסתרת ליהוה אלהינו והנגלת לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת: רביעי שני ל (ב) והיה כייבאו עליך כל ידי ברים האלה הברכה והקללה אשר נתתי לפניך והשבת אל לבבך בכל

ל רבתי י"א נקודות
 ח"א ויתשם וכו' ס"ק י"ב : הנסתרות וכו' ס"ס ו"ב ז':

חרגום אונקלוס

דעוניו ולא אטיבא להון: (כ) ותקף רוגזא ביי בארעא היא לאיתאא עליה ית כל לוטרא דכתביין בספרא הדין: (כא) וסלמלינון יי מעל ארעהון ברנו ובחמתא ובחקה רב ואגלינון לארע איתרי ביזמא הדין: (כב) היטמרון קדם יי אלתא ודגלון לנא ולבנוא עד עלמא למעבר ית כל פתגמי אורימא הדא:

ל (ב) ויהי ארי יחון עליך כל פתגמיא האלון ברגן ולוטין די יהבית קדמך ותתיב ללפך בכל עממיא די אנלך יי אלהך לחמן:

חלסות: ולא חלק להם. לא נחנס לחלקם. ואונקלוס חרגום לא אטיבא להון לא הטיבו להם שום טובה. ולטון לא חלק אורחו חלום שנחרו להם לא חלק להם שום נחלה ושום חלק: (כא) ויתשם ה' כמרגומו וטלמלינון וכן סנני נותשם ועל אדמת [יכוניס ל'] : (כב) הנסתרות לה' אלהינו. ואם חלענו עם צדיקו לעשות אדם ונעניש את הכזים על הכסווי הימיד שנאמר סן יש ככס איש וחס"כ ורוא את נעות האלץ סהיא והלא אין אדם יודע עוונותיו של צדיקו אין אינו נעניש אדם על הנסתרות סתן לה' חלעיו

הגוים אשר הדיחה יהוה אלהיך שמה: (ג) ושבת עדי יהוה אלהיך ושמעת בקלו ככל אשר אנכי מצוה היום אתה ובניך בכל לבבך ובכל נפשך: (ד) ושב יהוה אלהיך את שבותך ורחמך ושב וקבעך מכל העמים אשר הפיצה יהוה אלהיך שמה: (ה) אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבעך יהוה אלהיך ומשם יבחרך: (ו) והביאך יהוה אלהיך אל הארץ אשר ירשו אבותיך וירשתה והיטבך והרבך מאבותיך: (ז) ומל יהוה אלהיך את לבבך ואת לבב זרעך לאהבה את יהוה אלהיך

ח"א ושב וכו' מנלס כ"ט א': והביאך ערכין ל"ז ז': אשר ירשו ס"ס ס"ס
 דה"ה ו"ו ז': ומל וכו' עקדס עכ"ס ס"ס עקדס וד' כ"ס:

חרגום אונקלוס

(ג) ותחוב לדחלתא די אלהך ותקביל למימריה בכל די אנא מסקד לך וימא דין את ויגה פבל לך ויגבל נפשך: (ד) ותיב יי אלהך ית שבי נלחה וירחם עליך ויחוב ויקנשינך מכל עממיא די ברהך יי אלהך לחמן: (ה) אם יהיון נלחה בסימי שמיא מפתן ובנשינך יי אלהך ומפתן יבדרינך: (ו) ויעלינך יי אלהך לארעא די ריתו אדקתך והתרחק ויטיב לך ויסינך מאבנתך: (ז) ויעדי יי אלהך ית וסול יסע מחורו ימיד חלל סנגלות לנו ולבנינו לזכר סע עקדנו ואם לא נעשה דין כסס נעשו סכזים. נקוד על לנו ולבנינו לזכר סף על סנגלות לא נעש את סכזים עד נעזבו את סידך נשקבלו עליהם את סענוס סכר גלזים וסכר עיבל ונעשו עכזים זס לזס [סנסדרין ז"ג]: (ג) ושב ה' אלהיך את שבותך. סיס לו לסמוז וססיז את סנוסך כביטיו נלדו מלכין כניכול סססכיס סרוים על יסרסל ככרס גלות

בְּכָל־לִבְבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ לְמַעַן חַיֶּיךָ׃
חֲמִישִׁי שְׁלִישִׁי (י) וְנָתַן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת כָּל־
הָאֱלֹת הָאֵלֹהִים עַל־אִיְבֶיךָ וְעַל־שְׂנְאֵיךָ
אֲשֶׁר רָדְפוּךָ׃ (ט) וְאַתָּה תָּשׁוּב וְשָׁמַעְתָּ
בְּקוֹל יְהוָה וְעָשִׂיתָ אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר
אֲנִי מְצַוֶּךָ הַיּוֹם׃ (ט) וְהוֹתִירְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בְּכָל־מַעֲשֵׂה יָדְךָ בְּפָרִי בְטָנְךָ וּבְפָרִי
בְּהֵמָתְךָ וּבְפָרִי אֲדָמָתְךָ לְטָבָה כִּי וַיֵּשׁוּב
יְהוָה לְשׁוֹשׁ עֲלֶיךָ לְטוֹב כַּאֲשֶׁר־שָׁשׂ עַל־
אֲבֹתֶיךָ׃ (י) כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
לְשָׁמֵר מִצְוֹתַי וְחֻקֹּתַי הַבְּתוּבָה בְּסִפּוֹר
הַתּוֹרָה הַזֶּה כִּי תָשׁוּב אֶל־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בְּכָל־לִבְבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ׃ ס שְׁשִׁי

תרגום אונקלוס

טפשות לבך ונת טפשות לבך רבגך למרחם ית יי אלהך בכל לבך
יבכל נפשך גדיל חיה: (י) ונתן יי אלהך ית כל לטוב האלון על
בעלי דבך ועל שנאך די רדפונך: (ט) ואת תשוב ותקביל לטימרא
די ותעבד ית כל שקידתי די אגא מסקד לך יומא דין: (ט) ויתרניך
יי אלהך בכל עובדי וך ובלדא דמעך ובלדא דבערך ובלדא דארעך
לטיבא אבי תוב יי לטחדי עלך לטיב דמא די חדי על אבהתך: (י) אבי
תקביל לטימרא די אלהך למטר שקידתי וקומתי דכתיבין דספר
אוריתא דדין אבי תוב לדחלמא די אלהך בכל לבך ויבכל נפשך:
וכטגחלין ככתיב גדולס לעלמו סטוס יסוב עונסס. ועוד יל סגדול יוס
קבוצ גלות ונקוטי סלילו כוס עלמו כריך לסיות אוחז צדיו ונעס סיס חיס
ונקומו כענין סטאנר וחסס חלקטו לסחד סמד בני יסדלל [יסעיס כ"ז].
וקף כגליות ססר ססומוס ונינו כן וסדתי חס סבות מואל [יסעיס ח"ס]:

(ב) כִּי הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּךָ
הַיּוֹם לֹא־נִפְלְאת הוּא מִמֶּךָ וְלֹא־רַחֲקָה
הוּא: (ג) לֹא בַשָּׁמַיִם הוּא לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה־
לְנֹי הַשָּׁמַיִמָה וַיִּקְחָה לָנוּ וַיִּשְׁמַעֲנוּ אֶתְּךָ
וְנַעֲשֶׂנָה: (ד) וְלֹא־מַעֲבָר לַיִם הוּא לֵאמֹר
מִי יַעֲבֹר־לָנוּ אֶל־עֵבֶר הַיָּם וַיִּקְחָה לָנוּ
וַיִּשְׁמַעֲנוּ אֶתְּךָ וְנַעֲשֶׂנָה: (ה) כִּי־קָרוֹב
אֵלֶיךָ הַדָּבָר מְאֹד בְּפִיךָ וּבְלִבְבְּךָ
לַעֲשׂוֹתוֹ: ס שְׁבִיעִי רַב־עֵי (ו) רָאֵה נְתַתִּי לְפָנֶיךָ
הַיּוֹם אֶת־הַחַיִּים וְאֶת־הַטּוֹב וְאֶת־הַמּוֹת
וְאֶת־הָרָע: (ז) אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּךָ הַיּוֹם

ח"א לא נפלאות עקלה ונבוא סענר. עקרים ודל סכ"ס: לא בשמים עונדין ל"ס
ח' צ"מ ל"ע ב': כ"י קרוב עונדין ל"ד ח': את החיים עקלה סענר ו' וסענר
קמ"ו:

תרגום אונקלוס

(ב) אבי ספקדמא דקא די אגא מסקד לך יומא דין לא מסרשא היא
סנך ולא רחיקא היא: (ג) לא בשמיא היא למימר מן יסק לגא לשמיא
ויסבה לגא וישמענינא יתה ונעבדינה: (ד) ולא מעברא לימא היא
למימר מן ועבר לגא לעברא דימא ויסבה לגא וישמענינא יתה ונעבדינה:
(ה) אבי קריב לתוך סתנמא לתדא בפימך ובלבך למעבדיה: (ו) חזי
די ידבית דקדשך יומא דין ית חזי ית סתמא ית מוחא ית בישתא:
(ז) די אגא מסקד לך יומא דין למרחם ית יי אלהך למתך באורחן
(יא) לא נפלאה היא ממך. לא נכוס' סיל סונך כנו סנל' כי ימלא
[דצלי' יז] חזי יחכסי ומרד מלא' [לכס ח'] ומרד כנוטונניו' נכוס'
סכוסס כנו סכוס כנוטון [ליוז ע']: [יב] לא בשמים היא. סלילו סיסס
כסוסס סיות כריך לעלות סחריס וללונס [עיוכזין ל"ס]: [יד] כ"י קרוב
אלך. סחורס כמל' לכס ככסז ודעל סס: [טז] את החיים ואת הטוב.
זס חלוי כזס חס תעסס סוב כזי לך סייס וחס תעסס רע כזי לך סמות
סכמו' וסעסס וסולך סילך: [טז] אשר אנכי מצוה אתכם היום לאחבה.

לאהבה את יהוה אלהיך ללכת בדרכיו
 ולשמר מצותיו וחקתיו ומשפטיו וחיית
 ורבית וברכת יהוה אלהיך בארץ אשר
 אתה בא שמה לרשתה: (י) ואם יפנה
 לבבך ולא תשמע ונדהת והשתחית
 לאהים אחרים ועבדתם: מפטיר (י) הגדת
 לכם היום כי אבד תאבדון לאת ארצו
 ימים על האדמה אשר אתה עבר את
 הירדן לבוא שמה לרשתה: (י) העדות
 בכם היום את השמים ואת הארץ החיים

ת"א ואם יפנה סוכה ו' ז': החיים וכו' עקרים ו'א פ"ע:

תרגום אונקלוס

דתקנו קדמוהי ולמטר פקדוהי וקדמוהי ודיגוהי ותימי ותמי ויברכינה
 ואלהך בארעא די את עליל תמן למרתה: (י) ואם יהפני לבך ולא
 תקביל ותמעי ותסוד למעות עממיא ותפלחינין: (י) תיתי לכוז ימא
 דין ארי מיבד תיבדון לא תורכו וימין על ארעא די את עבר ית ירדנא
 למיעל לתמן למרתה: (י) צסקה דית בכון ימא דין ית שמאי נית
 ארעא חיי ומותא היבית קדמך ברבן ולוסיין ותתריעי בתיי גדיל דתמי

הכי סעוד וכו' חלוי: ומיית וכזית. הכי סמיים: (י) ואם יפנה לבבך.
 הכי סע: (י) כי אבד תאבדון. הכי סעו: (י) העידותי בכם היום
 את השמים ואת הארץ. ססס קיינייס לעולם וכאשר תקבל אתכם סעס
 יהיו עדים שאני סכרתיי בכם בכל זאת. דזכ סכר סעידותי בכם היום את
 סעוסיס וגו' סנר לסס הקדוש כדוך הו' ליסכאל סססכלו סעוסיס סעכסתי
 לסנעס אתכם סענא סנו סח נדחס סענאלל עלס נגבל סעס מן סנוזכס סססכ
 לכל סעולס כענין סנאנר וזכס סענאס יכא סענאס [קסלת ח'] סססכלו סכרץ
 סעכסתי לסנעס סכסס סענא סנחס נדחס סנא זכעסס סחס ולל נעסס סו
 סנאס זכעסס ססס סענלסס סעוריס וסס סלו סענעסו לל לסכר ולל לססכד
 סס זוכין סין עקכלי' סכר וסס סועסין סין עקכלין סוענעס לל סנו סח
 נדחס ססס סלס זכיתס סקכלו סכר וסס סעלסס סקכלו סוענעס על

והמות נתתי לפניך הברכה והקללה
 ובחרת בחיים למען תהיה אתה וירעך:
 (ב) לאהבה את יהוה אלהיך לשמע בקלו
 ולדבקוהו כי הוא חייך וארדך ימיד
 לשבת על האדמה אשר נשבע יהוה
 לאבתך לאברהם ליצחק וליעקב לתת
 להם: פ פ פ

לא (ב) וילך משה וידבר את הדברים
 האלה ארכלי ישראל: (ג) ויאמר אלהים
 בין מאה ועשרים שנה אנכי היום לא-

ת"א לאהבה וכו' נדחיס ס' ז' ח': כי הו' חוידך ככוס ל' ח'. סנח י' ז' ח'.
 סססס ו'ע ז'. קדוסיין ו' ח': ויאמר וכו' כ'ס י' ח'. סעסס י' ז' ח'. קדוסיין
 ל' ח':

תרגום אונקלוס

את וקנו: (כ) למרחם ית ואלהך לקבלא למימריה ואתקרבא
 לרמלתיי ארי הו' חייך ואורכות יוסף למתב על ארעא די קייס וי
 לאבהך לאברהם ליצחק וליעקב למתן להון:

לא (ב) ואל משה ומליל ית סחנסייא סליין עם כל ישראל: (ג) ויאמר
 להון בר סנא ועשרין שניין סנא ימא דין לית סנא ניכיל עוד

אחס כנעס וכנעס: ובחרת בחיים. סני מורס לכס כסרו כחלק ססייס כלדס
 ססוור לזכו כסר לך חלק יסס כסחלמי וסעוסיידי על חלק סיסס וסוור לו
 סח זס כזכר לך ועל זס נסנר ס' מנח חלקי וכוסי סחס סוונך גודלי
 [ססלסס ע"ז] סנחס ידי על גוכל סעוד לוור סח זס קח לך:
 ססלת ס' נצביס:

לא (ב) אנכי היום. היום ונלאו ימי וסניתי כיוס זס כולדתי וכיוס זס
 סמוס [כ'ס י"ח]: לא אוכל עוד לצאת ולבוא. יכול סססס
 כסו סלמוד לוור לל כססס עיני ולל נס לסס [דכריס ל"ד] סלל וסו לל
 סוכל סייני כסאי סנלסס מוויי כסססס וסססס ליסוסע. ד"ל ללסח ולזס.
 דכזכי מורס ונלמד סססססו וסווי וסורוכס וסעייני' ססססס: וד' אמר אלי.

אוכל עוד לצאת ולבוא ויהוה אמר אלי
לא תעבר את הירדן הנה: (א) יהוה
אלהיך הוא עבר לפניך הוא ישמיר את
הגוים האלה מלפניך וירשתם יהושע
הוא עבר לפניך כאשר דבר יהוה: שני
(ג) ועשה יהוה להם כאשר עשה לסיחון
ולעוג מלכי האמרי ולא רצם אשר
השמיר אתם: (ד) ונתנם יהוה לפניכם
ועשיתם להם ככל המצוה אשר צויתי
אתכם: (ה) חזקו ואמצו אל תיראו ואל
תערצו מפניהם כי יהוה אלהיך הוא
ההלך עמך לא ירפך ולא יעזבך: שלישי
חמישי (ו) ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו
לעיני כד ישראל חזק ואמץ כי אתה תבוא

ת"א כי אתה תבוא חסדמין ט"ב

תרגום אונקלוס

למשק ולמישל וי אמר לי לא תעבר ית יהודא הדין: (א) ואלהך מימריה
עבר קדשך הוא ישיצי ית עממיא האלן מן קדשך ותירתינו יהושע הוא
עבר קדשך במא די מליל י"ו: (ג) ונעבד יי להון במא די עבד לסיחון
ולעוג מלכי אמרעהו ולא רעהו: (ד) וימסרינו: (ה) וימסרינו: (ו) קדמיכון
ותעברון להון וכל משקדמא די פקדית יתכון: (ז) תקיסו ואליסו לא
תדחלו ולא תפדו מן קדמיהון ארי ואלהך מימריה מדבר קדשך
לא ישקניך ולא יתקניך: (ח) וקרא משה ליהושע ואמר ליה לעיני
כל ישראל תקח ואלים ארי את מייעל עם עמא הדין לא רעה די קנים
זכו מיכוס לא אוכל עוד לנחם ולבט לני סט' אמר אלי: (י) לא ירפך
לא ימן לך כפיין לסיחון נעזב וננו: (יא) כי אתה תבוא את העם הזה.

את העם הזה אלהארץ אשר נשבע
יהוה לאבותם לתת להם ואתה תנחילנה
אותם: (א) ויהוה הוא ההלך לפניך הוא
יהיה עמך לא ירפך ולא יעזבך לא תירא
ולא תחת: (ב) ויכתב משה את התורה
הזאת ויתנהא להכהנים בני לוי הנשאים
את ארון ברית יהוה ואל כל זקני ישראל:
רביעי (ג) ויצו משה אותם לאמר מקץ
שבע שנים במעד שנת השמטה בחג
הסכות: (ד) בבוא כל ישראל לראות
את פני יהוה אלהיך במקום אשר יבחר

ת"א ויכתוב נטין כ"ט ז': מקץ כ"ט י"ב ז' סוטה ו"א ח': בבוא חגיגה ג'
ח' סוטה ט"ז

תרגום אונקלוס

יי לאכתהון למסן להון ואת תחסיניה יתהון: (א) וי הוא מדבר קדשך
מימריה ודי בשעךך לא ישקניך ולא יתקניך לא תדחל ולא תתקרי:
(ב) וכתב משה ית אוריתא קדא ויהבה לכהניא בני לוי דנטלון ית
ארון קדשא דיי ולכל סבי ישראל: (ג) ופקד משה יתהון למיטר סוטה
שבע שנין בזמן שתא דשמיטתא בתנא דקמליא: (ד) גמתי כל
ישראל לאתתוואה קדם וי אלהך במתרא די יתצע תקרי ית אוריתא
ארי את מייעול עם עמא הדין עמא ח"ל לסיחון וקנים סכדור יסוי עמך
הכל לני דעמך ועמךן אכל סכד' אמר לסיחון כי אתם תציו את בני
ישאל אל סלךך אמר נענעמי לסם תציו על כחם סכל חלוי צך טול וקל
וסך על קדשך דבר אמר לדור ולא שני דכנים לדור: (ה) סכדדין ח':
(ו) ויכתוב משה ויתנה. סכדנננר כלם נחם לבני סכדו: (ז) סקן
שבע שנים. סכס כלסוטה של סכטס סכמיניס ולנחם קודס חסם סכס
סכמיסס סכדיין סכיעיס סכסנפ סכ סכנידי של סכיעיס סיוול למנלוי
סכיעיס: (ח) חקרא את התורה הזאת. סכנך סיה קודס עמחלס סלס
סכדכיס כדסיחס נכס' [סוטה ח"ב] על ציוס של עץ ססוי עמך סכזוס:

תקרא את התורה הזאת נגד כל ישרא
באזניהם: (ט) תקהל את העם האנשים
והנשים והטף ונקה אשר בשעריך למען
ישמעו ולמען ילמדו ויראו את יהוה
אלהיכם ושמרו לעשות את כל דברי
התורה הזאת: (י) ובניהם אשר לא ירעו
ישמעו ולמדו ליראה את יהוה אלהיכם
כל הימים אשר אתם חיים על האדמה
אשר אתם עברים את הירדן שמה
לרשתה: פ חמישי ששי

(י) ויאמר יהוה אל משה הן קרבו ימיה
למות קרא את יהושע והתיצבו באהל
מועד ואצוננו וילך משה ויהושע ויתיצבו
באהל מועד: (יט) וירא יהוה באהל בעמוד

ת"א באזניהם מניגס טס י"א ז': הקהל טס טס: למען טס טס: הן
קרבו י"ק כ"א ח': וילך וכו' טועה י"ג ז':

תרגום אונקלוס

הדא קדם כל ישראל ותשמעונו: (ט) פגוש ית עמא גובריא וגשוא
וטפלא וגירוף די בקרוף בריל דישמעון ובריל דילסון וידחלון קדם
י: אלהכון וישרון למעבר ית כל שתנמי אורחא הדא: (י) ובניהון די
לא ירעין ישמעון וילסון למחל קדם י: אלהכון כל יומיא די אחון
קיימין על ארעא די אחון עברין ית ירדנא פמן למרחק: (י) ואמר י:
למשה הא קרובו יוקף לממת קרי ית יהושע ואתעתדו במשבן זמנא
ואתקדיניה וזל משה ויהושע ואתעתדו במשבן זמנא: (ט) ואתגלי י:
(יב) האנשים ללמוד והנשים לשמוע והטף ליראה את יהוה אלהיכם
לנצחית: (יג) ואצוננו וילכונו: (יד) וירא יהוה באהל בעמוד

עגן ויעמד עמוד העגן על פתח
האהל: (ט) ויאמר יהוה אל משה הנך
שכב עם אבתיך וקם העם הזה ונה
אחרי ואלהי נכרי הארץ אשר הוא בא
שמה בקרבן ועזבני והפר את בריתי
אשר ברתי אתו: (י) ותרה אפי בו ביום
ההוא ועזבתים והסתרתני פני מהם והיה
לאכל ומצאהו רעות רבות וצרות ואמר
ביום ההוא הלא על כר אין אלהי בקרבי
מצאוני הרעות האלה: (י) ואנכי הסתר
אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה
אשר עשה כי פנה אל אלהים אחרים:
(י) ועתה כתבו לכם את השירה הזאת

ת"א ויאמר וכו' סנהדרין ז' ז': וקם טס טס יונא ל"ז ז': וחרה מניגס
ה' ח': הסתר טס טס מולין קל"ט ז': ועתה כתבו נדריס ל"ח ח' סנהדרין
כ"א ז': עקדה טע"ב ט':

תרגום אונקלוס

במשפנא בעמודא דעגנא וקם עמודא דעגנא על תרע משפנא: (ט) ואמר
י: למשה הא את שכיב עם אבתיך ויקים עמא דרין וימעי פתר מענת
עממי ארעא די הוא עליל לחמן ביניהון וישבקון דחלתי וישנן ית קימי
די גזרות עשהו: (י) ויתקוף ריגזי בהון ביומא ההוא ואתקיינו ואתסליק
שכינתי מנהון ויהוה למיכל ויערען יתהון בישן סניאין ועקן ויימר ביומא
ההוא הלא מדלתי שכינת אלהי ביני ערעוני בישא האלין: (י) ואנא
סלקא אסליק שכינתי מנהון ביומא ההוא על כל בישא די עברו אמי
אתסניאין פתר מענת עממיא: (י) ובען פתובו לכון ית חושבתא הדא
סאך: (י) והסתרתני פני כונו טאניי כולא בלחסי: (י) את השירה

וּלְמַדְהָ אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שִׁמְהָ בְּפִיהֶם
לְמַעַן תִּהְיֶה־לִּי הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְעַד בְּבִנֵי
יִשְׂרָאֵל׃ שְׁשֵׁי שְׁבִיעֵי (כ) כִּי־אָבִיאֲנֹו אֶל־
הָאָדָמָה ׀ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְתָּיו וְבַת
חֶלֶב וּדְבַשׁ וְאָכַל וּשְׁבַע וּדְשָׁן וּסְפָנָה אֶל־
אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְעַבְדוּם וְנֶאֱצוּנִי וְהִפַּר
אֶת־בְּרִיתִי׃ (כא) וְהָיָה כִּי־תִמְצָאֲנָו אֹתוֹ
רְעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת וְעֵנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת
לְפָנָיו לְעַד כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זִרְעוֹ כִּי
יָדַעְתִּי אֶת־יְצִרְוֹ אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה הַיּוֹם
בְּטָרֶם אָבִיאֲנֹו אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי׃
(כב) וַיִּכְתַּב מֹשֶׁה אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת בַּיּוֹם

ת"א ולמדה וכו' ענונין כל' ב' : ואכל וכו' בכמה לב' ב' : רעות וכו' מניגה
ס' ב' : לא תשכח טנה קל"ח ב' :

תרגום אונקלוס

וּלְמַדְהָ ית בני ישראל שניה בסומהו גדיל דתני קדמי תושבתתא דקא
לסהיד בבני ישראל : (כ) ארי אעלינון לארעא די קנימית לאבתהוון
עבדא חלב דרבש ויכלון וישבעון ויחפזקון ויחפזון דחר טענת עממא
ויסלחון להון וירגזון קדמי וישגון ית קמי : (כא) ויהי ארי יערען ויהון
בישון סניאן ועקון וחתוב תושבתתא דקא קדמוהי לסהיד ארי לא חתנשי
ספוב בגיהון ארי גלי קדמי יצרהון די אינון עבדון יומא דין עד לא
אעלינון לארעא די קנימית : (כב) וכתב משה ית תושבתתא דקא ביום

הזאת . סלזינו סמנים עד וכפר דלנתו עמו [דככים ל"ב] : (כ) ונאצוני .
וכעיסוני וכן כל ילחון לשון כעס : (כא) וענתה השירה הזאת לפניו
לעד . סתחיתו צו טחוכס על כל סומללות אומר : כי לא תשכח מפי זרעו .

קו
הוּא וּלְמַדְהָ אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל׃ (כג) וַיְצַו
אֶת־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נּוּן וַיֹּאמֶר חֹזֵק וְאַמֵּץ כִּי
אָתָּה תָבִיא אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־הָאָרֶץ
אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי לָהֶם וְאַנְכִי אֶהְיֶה עִמָּךְ׃
(כד) וַיְהִי וּכְכַלּוֹת מֹשֶׁה לְכַתֵּב אֶת־דִּבְרֵי
הַתּוֹרָה הַזֹּאת עַל־סֵפֶר עַד תִּמָּס׃ שְׁבִיעֵי
(כה) וַיְצַו מֹשֶׁה אֶת־הַלְוִיִּם גִּשְׁאֵי אַרְזוֹן בְּרִית־
יְהוָה לֵאמֹר׃ (כו) לָקַח אֵת סֵפֶר הַתּוֹרָה
הַזֶּה וּשְׂמַתֶּם אֹתוֹ מִצַּד אַרְזוֹן בְּרִית־יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם וְהָיָה שֵׁם בְּךָ לְעַד׃ (כז) כִּי אָנֹכִי
יָדַעְתִּי אֶת־מְרוֹךְ וְאֶת־עַרְפָּךָ הַקָּשָׁה הַזֶּה
בְּעוֹדֵנִי חַי עִמָּכֶם הַיּוֹם מִמְרִים הַיּוֹתֶם
עִם־יְהוָה וְאָתָּה כִּי־אֲחֲרֵי מוֹתִי׃ מַפְסִיר

ת"א כי אתה קשהוין ס' ב' : לקח געון ס' ב' : ג"ב יד' ב' . מנחם ב' ב' :
ושמתם ג"ב יד' ב' וי' :

תרגום אונקלוס

הוּא וּלְמַדְהָ לבני ישראל : (כג) ופקד ית יהושע בר נון ויאמר תקיף
ואלים ארי את תעיל ית בני ישראל לארעא די קנימית להון ופימרי
יהי בסעךך : (כד) ונהו בר שיצוי משה למכתב ית סתנטי אוביתא דקא
על ספרא עד דישלימו : (כה) ופקד משה ית לינאי גסלי ארון קמא דיי
למיסר : (כו) סובו ית ספרא דאוביתא דרין ותשון יתיה ספטר ארון
קמא דיי אלהבון ויהי חפון דך לסהיד : (כז) ארי אגא דענא ית סרבנותך
ות קדלך קשיא הא עד דאגא קיים עמבון יומא דין ספרדין הויתון
ככי זו סנטסה ליטכלל סלין חוכס משכחח מזכעס לבמכי : (כג) ויצואת
יהושע בן נון . מוסב למעל' כלפי סכינס כמו סמפוסט אל סלכך אשר נשבעתי
לסס : (כו) לקוח . כמו זכור סמור סלוד : מצד ארון ברית ה' . נחלקו צו
סכמי יטכלל צנצנ סחכס יס עסס סומריס דף סיס צולט מן סלכון מנחון

(כ) הַקְהִילוּ אֵלַי אֶת־כָּל־זִקְנֵי שִׁבְטֵיכֶם וְשִׁטְרֵיכֶם וְאֶדְבַרְהָ בְּאָזְנוֹתֵיכֶם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאֶעֱיֶדְהָ בָּם אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ: (כט) כִּי יִדְעַתִּי אַחֲרֵי מוֹתִי כִּי־הִשְׁחַתְתָּ תִשְׁחַתּוּן וְסָרְתָם מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶתְכֶם וּקְרֵאתָ אֶתְכֶם הֲרַעְהָ בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים כִּי תַעֲשׂוּ אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לְהַכְעִיסוֹ בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם: (ל) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה בְּאָזְנוֹ כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל אֶת־דְּבָרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת עַד תָּמָס: פ ש"ש

בראש עמוד סימן ב"ה שמו"

תרגום אונקלוס

קדם יי ואף ארי בתר דאימית: (כ) אבנישו לתי ית כל מרי שבטיכון וסרכיכון ואמליל קדמיהון ית פתגמאי האלן ואסהיד בהון ית שמאי ויה ארעא: (כט) ארי ידעתי בתר דאימית ארי הפלא תהבון ותקטון מן ארעה די פקידית ותכון ותערע ותכון בישתא בסוף יומיא ארי תעברון ית דביש קדם יי לארנזא קדמוהי בעובדי ידיכון: (ל) ומליל משה קדם כל קהלא דישראל ית פתגמי תישבחהתא הדא עד דשלימו:

והם היו מונק וי"ל נגד הלוואות היה מונק בתוך הארון: (כ) הקהילו אלי. ולא תקעו אותו סיום בהנחלתו להקביל את הקהל לפי שכל עשה לך [בהדבר יי] ולא הסליע יחושע עליהם ואף צמיו נגזרו קודם יום מותו (ס"א ציום מותו) לקיים נח שחומר חין שלטון ציום הנות [קבלת ח']: ואעידה בם את השמים ואת הארץ. וה"מ הכי כבר העיד לנעלה העידותי צכם סיום וגוונר [דברים ל'] הים לישראל אשר לכל לשונות ולאכץ לא אשר ועכשוו צל נוור האזינו הסונים וגוונר: (כט) אחרי מותי כי השחת תשחרתון. והכי כל ימות יחושע לא הסחיתו שחומר ועצרו העם את ה' כל ימי יחושע [שופטים ז'] נחמן שתלמידיו של אדם חזבו עליו כגומום כל זמן שיחושע חי היה נחלם לעם כאילו הוא חי: חסלת פרשת וילך:

האזינו לב

לב (ב) הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאֶדְבַרְהָ וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אֲמַרְיִי: (ג) יַעֲרָף בְּמַטֵּר לַקְּחוּ תוֹל כַּמֵּל אֲמַרְתִּי כַשְׂעִירִם עַל־יְדֵי־שָׂא וְכַרְבִּיבִים עַל־יַעֲשֹׁב: (ד) כִּי שֵׁם יְהוָה

ת"א יערף הענית ז' ח': בשעורים צ"ב כ"ה ח': כי שם נכזת כל ח' ומ"ה ח'. יונח ל"ז ח'. עקום טער ס"ג:

תרגום אונקלוס

לב (ב) אציחו שמאי ואמליל וחשמע ארעא מימרי פומי: (ג) יבסם במטרא אוילפני ותקביל פטלא מימרי פרוחי מטרא דנשבין על דיתהא וברביבי מלקושא דעל עשבא: (ד) ארי בישמא דיי אגא

לב (א) האזינו השמים. שאני נחרכה צכם לישראל ותהיו עדים בדבר סכך אומתי לכם שלחם תהיו עדים וכן ותשנוע הארץ. ולמה העיד צכם שונים ולאכץ אשר נעשה אני צטר ודם לנחך אני את אם יאמרו ישראל לא קבלנו עלינו הברית ויי צל ונחמיסם לפיכך העיד צכם שונים ולאכץ עדים שהן קיימים לעולם ועד שאם יזכו יצאחו העדים ויתנו שכרם הסגן תמן פדים והלאכץ תמן יצולם והסונים יתנו עלם ואם יתחייבו מהיה צכם יד העדים תחלה ועלך את הסונים ולא יהיה נטר והסלדמה לא תמן את יצולם [דברים י"ח] ואח"כ ואזדהת מהרה על ידי האונות: (ב) יערף במטרא לקחי. זו היא העדות שתעידו שאני אומר בפניכם תורה שנתתי לישראל שהיא חיים לעולם [ספרי] כנעטר הזה שהוא חיים לעולם כאשר יערפו הסונים על ונטר: יערף. לשון יטיף וכן יערפון דמן [מסלים ס"ה] יערפו על [דברים ל"ג]: תול במל. שהכל שונאים צו [ספרי] לפי שחטטור יש צו עננים לצריות (ס"א יש עננים צו) כגון הולכי דרכים ויני שהיה צורו מלא יין: בשערים. לשון רוח סערה כתרנגונו כרוסי נטרל מה הכומות הללו נחזיקין את העשבים ומגדלין אותם אף דצרי תורה ומגדלין את לונדיסין: וברביבים. טיפי נטר נחלס לי על סם שיוכה כפץ נקרא רציב כנה דלת אשר רוצה קשה [צראשית כ"ח]: דשא. ארבעיץ עטיפת הארץ ונכוסה צינץ: עשב. קלת אחד קרוי עשב וכל מין וינין לעוננו קרוי עשב: (ג) כי שם ה' אקרא. הכי כי נשנסם צלשון כאשר כונו כי תבאו אל הארץ [ויקרא כ"ג] כשלקרא ואזכיר סם ה' אתם הצו גודל לאלהינו וזכרו סמו ונחן אמרו שנונין צרוך סם כבוד ונלכותו אשר צרכה שנונקים [מענית

אָקְרָא הַבּוֹגְדִים לְאֱלֹהֵינוּ: (ז) הַצּוֹר תָּמִים
פָּעְלוּ כִּי כָל־הַדְּרָכִים מִשְׁפָּטֵי אֱמוּנָהוּ וְאִין
עוֹל צְדִיק וְיִשְׁרָהוּא: (ט) שַׁחַת לֹא בָנִין
מוֹמִם דּוֹר עֵקֶשׁ וּפְתִילֵת: (י) הַלְיֵהוּהָ
תַגְמְלוּזָתָת עִם נָבֵל וְלֹא חָכֵם הַלּוֹא־
הוּא אַבְיָד קִנְיָד הוּא עֵשֶׂה וְיִכְנַנְיָד: שְׁנֵי

ה' רבתי והיא תיבה בפני עצמה

ת"א הצור נ"ק ב' ח' ע"ז ד"ח ח' עקדס פעל מ"ה: אל אמונה העניס י"א ח':
הלווא וכו' נכמות ל"ה ח' קסחדין ק"ב ח' עקדס פעל מ"ה. עקדס מ"ב ק"ח:

תרגום אונקלוס

מַעֲלֵי הַבּוֹגְדִים רְבוּתָא קָדָם אֱלֹהֵינָא: (ז) תְּקִיפָא דְשַׁלְמִין עוֹבְדֵיהוּ אַרְיָ בָּל
אֲרַחְתִּיהָ דִּינָא אֱלֹהָא מְהִימְנָא דְמִן קְדְמוּהִי עוֹלָה לֹא גִפִּיק סָן קָדָם
דְּזַבְנֵי וְקָשִׁים הוּא: (ט) תְּבִילוּ לְהוֹן לֹא לִיהָ בְּנֵינָא דִּי סָלְחוּ לְשַׁעֲוֹתָא
דְּרָא דְאֲשִׁנְיָי עוֹבְדֵיהוּ וְאֲשִׁתְּנִיאוּ: (י) הָא קָדָם וְיִ אַחֲזֵן גְּמִלִין דְּאֵ
עֵשָׂא רְבִיבִילוּ אֲוִרְתָא וְלֹא תְּחִימוּ הָלֹא הוּא אַבְיָד וְאֵת דְּלִיהָ הוּא עֵבְדֵי

ט"ז: (ד) הצור תמים פעלו. אע"פ שהוא חזק כשענינו פורענות על
עובדי רגונו לא בטעף הוא מניח כי אם צדיק כי תמים פעלו: אל אמונה.
לשם לנדיקים נדקתם לעולם ככל ואע"פ שגמולתם את הגמולת קוסו
לאמן את דרכיו: ואין עול. אף לכשעים משלם שכר נדקתם בעולם הזה:
צדיק וישר הוא. הכל מנדיקים עליהם את דינו וכך ראוי וישר להם לדיק
מפי סבירות וישר הוא וכאוי להנדיקו: (ה) שחת לו וגו'. כחכמותו שנילו
היון לא ליה: בניו מומם. בניו היו והשמה שהשמיחו הוא מומם: בניו
מומם. מומם של בניו היה ולא מומם: דור עקש. עקוס ונעוקל כמו וזה
כל הישרה יעקשו [מיכה ב'] וכלשון משנה סולדה ששיי' עקומות ועקושות:
ופתלתל. אלוהי' לייש כשחיל הזה שגודלין אותו ומקיסין אותו סביבות
סגדיל. סתמל ען המציות הכפולות כמו יקרקק אדנעם סמכמר סגלגל:
(ו) הלה' תגמלו זאת. לשון חימה וכי לפניו אדם ונעניצין שיט צידו
לימכע מכם וסטיטיצ לכס בכל הסודות: עם נבל. ששכחו את העשוי להם:
ולא חכם. להניין את הגולדות שיט צידו להיטיצ ולהכע: הלא הוא אבדין
קנדי. סקלדין סקנדין בקן הסלעים וכלכך חזקתם סתקנדי כלל מיני תקנה:
הוא עשך. אומה גאומות: ויכוננדי. אחרי כן בכל מיני צדיק וכן. מכם

(א) זְכוֹר יְמוֹת עוֹלָם בֵּינוּ שְׁנוֹת דְּדִרְוֹדָד
שָׁאֵל אַבְיָד וַיְגִדֵי וַיְגִדֵי זְקִנְיָד וַיֹּאמְרוּ לָךְ:
(ב) בַּהֲנַחַל עֲלִיּוֹן גּוֹיִם בַּהֲפִרְיָדוּ בְּנֵי אָדָם
יַעַב נָבֵלֵת עַמִּים לְמַסְפָּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
(ג) בִּי חֲקֵי יְהוָה עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ:
(ד) יִמְצְאוּהוּ בְּאֶרֶץ מִדְּבָר וּבְתַהוֹל יִלְלֵי שְׁמִין

ת"א שאל שנה מ"ב ח'. קוסה מ"ו ח': יעב מניגס י"ג ז':

תרגום אונקלוס

וַאֲתַקְנֵי: (א) אַבְיָד יוֹמִין דְּמִן עֲלָמָא אֲסַתְפַּל בְּשֵׁנֵי דְרִ וְדָר שָׁאֵל לְאָבוּיָד
וַיְחִי לָךְ סָבָד וַיְגִדֵי לָךְ: (ב) בְּאַחְסָנָא עֲלֵיָה עַמְמֵינָא בְּפִרְשׁוּתִיהָ בְּנֵי
אֲנָשָׂא קָיִים תְּחִימוּ עַמְמֵינָא לְמַגֵּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (ג) אַרְיִ חוֹלְקָא דְּיִ עִמִּיהָ
יַעֲקֹב עַרְבֵי אַחְסָנִיָּה: (ד) סְפִיק אֲרִיבְהוֹן בְּאַרְעֵי מִדְּבָרָא וּבֵית צְחִינָא

כסאים ונכס כנזאים ונכס מלכים ככך סהכל תלוי זו: (ז) זכור ימות
עולם. ונה עשה צדאשונים סהכעסיו לפניו: בינו שנות דור ודור. דור
לכוס סהליף עליהם מי אוקיננס דורכ סעצול סעטעס. ד"ל לא נחתם
לצנכס על סעצכ: בינו שנות דור ודור. להכיר להצא שיט צידו להיטיצ
לכס ולהסמיל לכס ימות העמים והעולם ככל: שאל אבדין. אלו הנזאים
סנקללים אבות כמו סנאמר צלליסו אפי אפי ככז ישראל [מלכים ז' י"ג]:
זקניד. אלו סמכמיס [קדושין ז' ז']: ויאמרו לך. סהאשונות: (ח) בהנחל.
עליון גוים. כסחמיל סק"ס לנכעסיו את חלק נחלתן סליטן וסעטס:
בהפירודו בני אדם. כסחפיץ דור ספגס סיה צידו להעצירס מן סעולם
ולא עשה כן אלא ילצ גצולות עמים קיימס ולא אצדס: למספר בני
ישראל. כצציל וספסר צני ישראל סעחמידין ללחט ונצני סס ולעספר סענעס
כסס סל צני ישראל סידרו להלכריס סליצ גצולות עמים סענעס לסון: (ט) כי
חלק ה' עמו. לנה כל זמח לפי סהיס חלקו ככוס צנייסיס ועמיד ללחט ומי
הוא חלקו. עמו. ומי הוא עמו: יעקב חבל נחלתו. וסוס סהלליס צלכות
סענעולס כשלס זכיות זכות אפי אפי וזכותו סכי ב' כסכל סזס סהוא
עשוי צב' גדיליס וסוס וצניו סיה לו לנחלה לא יסמעלל כן אצדסיס ולא עשו
צנו סל ילסק: (י) ימצאוהו בארץ מדבר. אוחס מלל לו נלמוניס כלכך
סמדכר סקצלו עליסיס סוכרו ומלכוהו ועולו ונה שלל עשו יסמעלל ועשו
סנאמר וזכר מועידי למו כוסיע ונהכ סלכין [דברים ז' ז']: ובתהו ילל
יישימון. סלך ליה וסממה וקוס יללח סנייסיס וצנוט יענה אף סס נמסכו

יִסְבְּכֶנְהוּ וּבִוְנֶנְהוּ יִצְרְנֶהוּ בְּאִישׁוֹן עֵינָיו׃
(ב) בְּנִשְׂרֵי יַעֲרִיכְנוּ עַל־גּוֹזְלוֹי יִרְחַף יִפְרֵשׁ
בְּנַפְיוֹ יִקְחֶהוּ יִשְׁאָהוּ עַל־אֲבָרְתוֹ׃ (ג) יְהוָה
בְּדָד יִנְחֶנּוּ וְאִין עִמּוֹ אֵל נֹכַר׃ שְׁלִישִׁי

ת"א כנשר עקלם שער ע"ג : ה' בדר עס עס :

תרגום אונקלוס

אחר דלית מנא אשרינן חסור חסור לשיב נמיה אלפינון תנמי אורימא
נשרינן פקבת עיניהן : (א) בנשרא דמחיש לקניה על גוהי מתחופת
מפשיש גרפוהי מקבילהן מנפלהון על תקוף אברוהי : (ב) בלחודיהון
עתיד לאשריהון פלמא רהוא עתיד לאתחמתא ולא יתקיים קדמוהי
חסר האמה ולא אורו למשם הילך כלל למדברות ונקום ליה ושמונן כענין
שלאמר לכתך חסרי צדצד [ימיה] : יסובבנהו . עס סצבס וסקישס
צעניס סצבס דגליס לארצע רוחת וקיצצן צתחמת הסר סכפסו עליסס
כגיבית : בווננהו . עס צחורה וביס : יצרנהו . נמש סקו ועקצד ומן
האומות : באישון עינו . הוא השמור שבעיניס סהאור וולא סינונו . וסוקלום
תרגם ינלשו יסקישו כל זכרו צדצד כמו ונלא לסס [דצריס י"ב] לא
ינלא לנו הסר [יסושע ז'] : יסובבנהו . אשריעון סמור סמור לשכימיה סל
מועד צלנע ורצעס דגליס לד' רוחות : (יא) כנשר יעיר קנו . נהגס
דחמיס וצמולה כנשר הזס רחמיני על צניו ולינו נכנס לקנו סחוס עד
סכוס וקשקש ונערך על צניו כנפיו צין חילן ללין צין סוכס לחצרתס
כדי שיטורו צניו ויסא צסס כס לקצלו : יעיר קנו . יעורר צניו : על גוזליו
ירחף . אינו נוכזר עלנו עליסס אלא מחופף נובע ולינו נובע אף הקצ"ס
שדי לא ונלאנוס שגיל כס [איזו צ"ז] כצצא לימן חורס לא נגלה עליסס
ערום אמת אלא ונארצע רוחת שנלמי ס' ונסיני צל זרמ ונשעיר לנו סופיע
נער סאלן ונצרות קדס [דצריס ז"ג] אלוס ונתינן יצא [מצוק ח']
זו רוח דביעית : ישריש בנפיו יקחוו . כצצא ליעלן ונקוס לנקוס אינו
נוטלן דרגליו כשאר עופות לפי ששאר עופות יראים מן הכנר שהוא מגזיט
לעוף וזורה עליסס לפיכך נוטלן דרגליו מפני הכנר אצל הכנר אינו ירא
אלא מן הסף לפיכך נוטלן על כנפיו אור נמוטז שיכנס סוף צי ולא יכנס
צצני אף הקצ"ס ושאר אמתס על כנפיו נשרים [שמות י"ע] כנענות ונלרים
אחריסס וסגיוס על סיס סיו זורקים צסס הלסס ונצני צלכעלות מיד
ויכע ונלאך אלוסס וגו' ויצא צין ונחסי ונלרים וגו' [שמות י"ד] : (יב) ה'
בדר . ס' דדד לצטח נהגס צמדצד : ואין עמו אל נכר . לא סיס כס צלמד
ונכל אלוסי הגויס נכרות כסו ולכלסס עמיס . וכצותיו דרשויו על העמיד

(א) וְרַבְבֵּהוּ עַל בְּמוֹתֵי אֲרִיץ וַיֹּאכַל תְּנוּבַת
שָׂדֵי וַיִּנְקֶהוּ דְבַשׁ מִפֶּלַע וּשְׂמֵן מִחֶלְמִישׁ
צוּר׃ (ב) חֲמַאת בִּקְר וַחֲלָב צֹאן עִם־חֲלָב
כְּרִים וְאֵילִים בְּנִישׁוֹן וְעֵתוֹדִים עִם־חֲלָב
כְּלִיוֹת חֲמָה וְדַם־עֵגֶב תִּשְׁתַּחֲמָר׃

יתיר ו'

ת"א וינקהו קטס י"א ז' : עם חלב סמונת ק"ח ז' : ודם עגב עס עס :

תרגום אונקלוס

פולחן סענאן : (א) אשרינן על תקופי ארעא ואוכלינן צות שגאיהון
ויהב להון צות של ס' קיריון ונקפי וקבין פרצין תקיפין : (ב) יהב להון
צות סלכיהון ושלימיהון עם עומר רבך גניהון ומקימיהון עמא דארעהון
ואחסנתהון עם צות חיזיהון ומשרתהון ודם גבריהון איתשד
וכן תרגום אונקלוס ולפי אומר דברי מוכסס סס להעיד סמוניס וסלכך
ומסס סשיכס לסס לעד ססונון לצגוד ולל זכרו לא סלסונוס שצעס לסס
ולל סולדים סהוס עמיד לעשות לסס לפיכך נכרך ליצט סדצד ולכאן
וכל סענין מוסצ על זכור ימות עולם צינו סנות דור ודוד כן עשס לסס
וכן עמיד לעשות כל זס סיס לסס לזכור : (ג) ירכיבוהו על במותי ארץ .
כל סנקלס כחרגומו : ירכיבוהו וגופר . על סס סל' גצוס וכל סלכרות :
ויאכל תנובות שדי . אלו פיודת ח"י סקלים לנוז ולהצטל מכל פיודת
סלכרות : וינקהו דבש מסלע . מנעס צלמד סלמר לצנו צסיכני סכל לי
קליעות מן ססצית סלך ונלא סדצס נף על פיס אמר לו זו סל דצס סיל
אמר לו ססקע ידך למוכס ולמס מנעלה קליעות ממוכס [סכרי] : במתי
ארץ . לסון גוצס : שדי . לסון סדס : חלמיש צור . מקפו ומזקו סל סלע
כשלינו דצוק למיכס סלסכיו נקוד חלמיס וכססוס דצוק נקוד חלמיס :
ושמן מחלמיש צור . אלו זמיס סל גוש סלצ [מנחות ס"ב] : (ד) חמאת
בקר וחלב צאן . זס סיס צימני סלמס סלנער עשכס צקר צריאס ועשכס
צקר רעי ונלא סלן [מלכיס ח' ס'] : עם חלב כרים . זס סיס צימני עשכס
סצצניס סנא' ואוכליס כריס מלאן [עמוס ו'] : חלב כליות חמה . זס סיס
צימני סלמס סלנער ויהי לסס סלמס וגומר [מלכיס ח' ס'] : ודם עגב
חשתה חמר . צימני עשכס סצצניס ססותיס צמוזקי יין [עמוס ו'] :
חמאת בקר . הוא סוון סנקלט מנעל גצי סלצ : וחלב צאן . סלצ סל
ללן וכססוס דצוק נקוד סלצ כמו צלצל אנו : כריס . כצסיס : ואיליס .
כממענו : בני בשן . סמוניס סיו : כליות חמה . סמיס סמוניס כלצל כליות

(טו) וישמן וישרון ויבעט שמנת עבית
כשית וישש אדזה עשהו וינבל צור
ישעתו: (טז) יקנאוהו בזרים בתועבת
יבעיסהו: (יז) יזבחו לשדים לא אלה אלהים
לא ידעום חדשים מקרב באו לא שערום
אבותיכם: (יח) צור ילדה תשיות שבה אל

קדש י זעירא
ת"א וישמן בכמות ל"ב ח': צור טס ס' ב':

תרגום אונקלוס

קמא: (טו) וצמר ושראל ובעט אצלח תקוף קנא נכסין וישבק פולחן
אלהא דעבדיה וארצו קדם תקיפא דפרקיה: (טז) אקניאו קדמוהי
קפולחן טענאן בתועבתא ארצו קדמוהי: (יז) דבחו לשדן דלית בהון
צורף דחלן דלא ידענין חדתן דמקריב אהעבידא לא אהעסקי בהון
אבהון: (יח) דחלת תקיפא די ברך אהנשימא שבקתא פולחן אלהה
ובסין ככוליא: ודם ענב. הים שומה טובועט יין חסוב: חמר. יין בלשון
ארמי: חמר. חין זה טס דצר חלל לשון נטוצה בטעם וי"ג טס בלע"ז. ועוד
יש לכרש טני ונקלוחם הללו חמר תרגום של אונקלוס אשרינון על חוקים
לכרע וגו': (טו) עבית. לשון עושי: כשית. כמו כסית לשון כי כסה פניו
בחלצו [חיוב ט"ו] כלדס שטמן ונצפיים וכסליו ככסלים ונצחוץ וכן הוא
לחורר ויעש פינה עלי ככל [טס]: כשית. יש לשון קל בלשון כסוי כמו
וכוסה קלון ערום [משלי י"ג] ולא כחצ כסית דגוש הים נטוע כסית חת
לחמים כמו כי כסה פניו: וינבל צור ישועתו. גכרו וציוכו כמו בגלגל
לחוריהם אל היכלה' וגו' [יחזקאל ח'] חין לך ככול גדול וזו: (טז) יקנאוהו.
כצעירו חמתו וקנאוהו: בתועבות. כעעשים תעוצים כגון נשכז וכור וכעסים
שנא' כסס מועצ: (יז) לא אלהה. כחגונו דלית בהון לחוך חילו הים כסס
לכוך לא היסה קנאה כפולה כמו עכשיו: חדשים מקרב באו. אפילו חלונות
לא היו רגילים כסס נכרי שהים רוחה חותם הים לחורר זה ללס יודוי
[ספרי]: לא שערום אבותיכם. לא יכחו וסס לא ענודה שערחם ופניהם
דךך שערות חלס לענוד חמתם יכלס כך כרעס כספרי. ויש לכרע עוד
שערות לשון ושעירים יקדו טס [ישעיה י"ג] שעירים סס שרים לא עשו
לצוחיכם שעירים הללו: (יח) תשיות שבה אל. חשכא. וכצוחיו דרשו כשנא לטעיב
לכס חתם ונכעמין לפניו ונחמיסם כמו חלעטיב לכס: אל מחוללך. מוילךך

מחללה: רביעי (ט) ויראיהוה וינאין מפעם
בניו ובנתיו: (כ) ויאמר אסתירה פני מהם
אראה מה אחריתם כי דור תהפכת המה
בנים לא אמן בם: (כב) הם קנאוני בלא
אל כעסוני בהבליהם ואני אקניאם בלא
עם בניו נבל אבעיסם: (כג) כפי אש קדחה
באפי ותיקד עד שאול תחתית ותאכל
ארץ ויבלה ותלהט מוסרי הררים:

קדש

ת"א וירא ה' כחצוה ח' ב': כי דור ינאל ס"ג ט"ב: בנים קוסין ל"ו ח':
בניו נבל ינאום ס"ד ב':

תרגום אונקלוס

דעברך: (ט) ויגלי קדם יי וחקיף רוגיה מרארצו קדמוהי בניו ובניו:
(כ) ויאמר אסליק שכנתי מנהון גלי קדמי מה יהי בסופיהון ארי דרא
דאשניו אינון בניא דלית בהון הימנו: (כב) אינון אקניאו קדמי בלא
דחלא ארצו במעוהו ונאא אקנינון בלא עם בעמא טפשא ארצונון:
(כג) ארי קידום תקיף פאשא נפק מן קדמי פרוו שיצי עד שאול
ארעיתא אסיף ארעא ועללחה ושיצי עד ספי מוריא: (כד) אסיף
מרחס לשון יחולל חילות [חפלים כ"ט] חיל כיולדה [טס ו"ח]: (כ) מה
אחריהם. וס מעלה כסס כסופס: כי דור תהפכות המה. וספרין כלוני
לכעס: לא אמן בם. חין גדולי נכרים כסס כי הוריתם דךך טובה וספרו
ונוכס: אמן. לשון ויהי חמן [לסמר ב'] גוד' כטודה בלע"ז. ד"ח חון
לשון חונס כחרגונו חורו כסיני נעסה ונעווע ולעעה קלס בעלו כעעחם
וששו בעגל: (כא) קנאוני. כצעירו חמת: בלא אל. כדצר טליו חלום:
בלא עם. כצוונס טלין לה טס טנאונר חן חךך כעדים זה טסס לא הים
[ישעיה כ"ג] וכן כעשו הוא לחורר צווי חמה חלוד [עוצדים ח'] בניו נבל
אבעיסם. חלו הסופרים כספ"ס וכן הוא לחורר חורר נבל בלצו חין חלסים
[חפלים י"ד]: (כב) קדחה. כערס: ותיקד. כסס עד סיפור: ותאכל
ארץ וי בולה. חלכסס ויצולס: ותלהט. יחוללים סמויסקות על סכרים שנא'

(כג) אספה עלימו רעות חצי אכלה בם:
(כד) מני רעב ודחמי רשף וקטב מרירושן
בהמת אשלה בם עם חמת וחלי עפר:
(כה) מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה
גם בחור גם בתולה יונק עם איש שובה:
(כו) אמרתי אפאתם אשבתה מאנוש

ת"א חצי טועם ט' ח': מני רעב נכמת ט' ח': עם חמת עונות פ"ג ח'
סמדרון ק"י ח': מחוץ ז"ק ס' ז':

תרגום אונקלוס

עליהון בישון מקבשי אגרי בהון: (כג) גסיתו כפן נאבילי עוף ובתישי
רוחין בישון ושן חיוח קרא אגרי בהון עם חמת מנינא דחלין בעמרא:
(כד) סקרא תפיל חרפא ומתננא חרות טותא אף עולמהון אף
עוליפתהון גקיהון עם קביון: (כה) אפרית יחול רגזי עליהון ואשיצינו
יכוסים הכים סביב לה [סס קכ"ט]: (כג) אספה עלימו רעות, אמציר
רעם על רעם לשון סמו טסה על טסה [ישעים כ"ט] סמות סרוס [דננים
כ"ט]: עולותיכם סמו על זמתיכם [ירמיה ז]: ד"א חספה אכלה כמו סן
חספה: חצי אכלה בם, כל חצי אכלים צהם וקללה זה לפי הסודענות
לצרכה הוה חצי כלים והם אינם כלים: (כד) מני רעב, ח"ח נסיתי כפן
וחן לי עד מוכים עלי ומשמו של רצי משה סדרטן מוטלסא טועתי שברי
רעז אדם כחוש מגדל שער על צטרו: מני, לשון חרני, שער מוזא, דסוס
מסך צנוזיא: ולחומי רשף, ססדים כלחמו צהם שנאמר וצני רשף יבציהו
עוף [איוב ט'] והם סדים וקטב מרירי, וכריתות עד טעמו מרירי, קטב
כריתם כמו חלי קטבך שאלו [סוטע י"ג]: ושן בהמות, מעטה הים וסיו
הכסלים נוסכין ומניתיך [ספרין]: חמת וחלי עפר, ארס נחשים המסלכים
על גחוסם על העפר כמים הזוחלים על הארץ, זחילה לשון מרולת סמים
על העפר וכן כל מרולת דבר המושפף על העפר וסולך: (כה) מחוץ
תשכל חרב, מחוץ לשיר תשכלס חרז גייסו: ומחדרים אימה, כשצורכ
וגמלט מן סכרז מדרי לצו נקופים עליו מנחת אימה וסוף מות וסולך צה:
ד"א ומחדרים אימה צבית מסיס אימות דבר כומה שנאמר כי עלה מות
צחלוניו [ירמיה ט'] וכן ת"א, ד"א מחוץ תשכל חרז על מוס טעמו צחלוות
שנאמר ומספר מולות יכוסים טמות מוזמות לצותה [ספר י"ב]:
ומחדרים אימה, על מוס טעמו צמדרי חרדים שנאמר אשר זקני ישראל
עושים צמף חים צמדרי מטכיו [יחזקאל ט']: (כו) אמרתי אפאתם,

וכרם: (כז) לולי בעם אויב אנור פדינכרו
צרימו פדי אמרו ידנו רמה ולא יהוה
פעל כל זאת: (כח) בייגוי אבד עצות המה
ואין בהם תבונה: חמישי (כט) לו חכמו
ישכילו זאת יבינו לאחרייתם: (ל) איכה
ירדה אחד אלה ושנים יניסו רבבה אם
לאפיצורם מחרם ויהוה הסגירם: (לב) כי

ת"א איכה וק ט"ז ז':

תרגום אונקלוס

אבטל מן בני אנשא דוכרניהון: (כז) אלוסון רונא דשנאא גישי
דלמא ותררב בעיל דקבא דלמא יימרן דנא תקיפת לנא ולא סן
קדם יי הות כל דא: (כח) ארי עם מאבדי עצה אינון וליה דהון סבלתנו:
(כט) אלו חגימו אסתקלו דבא סברו מה יהי בסופיהון: (ל) אכרין
ירדף חד לאלפא יתרין יערקון לרבותא אלסין ארי תקיפיהון סקרינון
יי אשלימינון: (לב) ארי לא סתקפנא תקיפיהון ובגלי דבקנא הוה דיננא:
אנתי צלצי אסאס אותם ויש למרס אסאסיס אסיתם פאה להסליכס מעלי
ספקר דווגמתו מלינו צעזא ותתן להם מנלכות וענומיס ותחלקס לשאס
[נחמיה ט'] להסקר וכן סברו מנחס, ויש פותרים אותם סכרנונו יחול
רובי עליסון ולא יתכן ששכן הים לו לכתוב אשאיס אסח לשמיס ואסח
ליסוד כמו אלוך [ישעים מ"ט] אשמינכס צנו טי [איוב ט"ז] וס"א סמיסוס
אינה כרויס צו כלל, ואונקלוס תרגם אחר לשון סכרייתא ססוים בספרי
סחולקת תיבס זו לג' תיבות אנתי אף חי סס אנתי צאפי אסח: כאליו
אינם שימכו רואיסיס עליסיס איס סס: (כז) לולי בעם אויב אנור, אס
לא שטעס סאויב כנוס עליסיס להסמית ולס יוכל להס ויסמיתם יתלס סגדול'
צו וצאלסיו ולא יתלס סגדולס צי וזסו שנאמר סן יעכרו לרינו יעכרו סדצר
לתלות גצורתו צנככי סאין סגדולס שלו: סן יאנעו ידעו רעם וגו': (כח) כי,
כי אסו גוי אודר עלות סעס: ואין בהם תבונה, שיליו סיו סכמיס יסכילו
זאת איס ידרוף וגו': (כט) יבינו לאחרייתם, יתנו לצ להסצוין לסקוף
סודענות של ישראל: (ל) איכה ירדף אחד, מנוני אלף מייסכלל: אס
לא כי צורם מטרם וד' הסגירם, מנכס ומסרס צידינו דלצ"כ צלע"ז:
(לא) כי לא כצורנו צורם, כל זס סיס להס לאויביס להסין שסס ססגיכס
ולא להס וללססיס סנלסון סכרי עד סנה לא יכלו כלום אלסיס כנגד

לא כצורתנו צורם ואיבינו פלילים: (כג) כי
מגפן סדם נפלים ומשדמת עמרה ענבמו
ענבי רוש אשבלת מררת למו: (כד) חמת
תנינם ייגס וראש פתנים אכזר: (כה) הלא
הוא כמם עמדי חתום באוצרתי: (כו) לי
נקם ושלם לעת תמוט רגלם כי קרוב

ת"א ענבמו צמח לו ז': הלא הוא וכו' עקם ע"ז ס': כי קרוב ע"ז ז' ח':

תרגום אונקלוס

(כג) ארי פפורענות עמא דסודם פורענותהון ולקותהון פעם עמורה
סתתהון בישין ברישי חוין ותשלמת עובריהון פפורותהון: (כד) הא
קמרת תנינא פם פורענותהון וברישי פתני חוין אכזרין: (כה) הלא כל
עובריהון ולן קדמי גניזין ליום דינא פאוצרי: (כו) קדמי פורענותא
ונאנא אשלט בעדין דיגולן מאבעהון ארי קריב יום תברהון ומפע דעתיד
לורכו כי לא כסלענו סלעס. כל לור סזמקרא לשון סלע: ואויבנו פלילים.
ועכשו ואויבנו סופטיס אומנו סהכי לורכו ומכנו להס (ס"א) סכי סזורכו
מכנו להס: (לב) כי מגפן סדום גפנס. מוסק למעלה סמכתי סזכי
ספטיס ולסזיח זכס לפי סזנעטיס מעשי קדום ועמורס: שדמות. סדס
סזוסס כמו וסדמות לא עסס סוכל [סזקוק ג'] סזדמות קדון [מלכיס ז'
כ"ג]: ענבי רוש. עסז מר: אשבלות מרורות למו. מוסקס מר סלוי להס
לפי מנעטיס פורענותס וכן תרגס אונקלוס ותוסלנות עוזדיהון כמכרותהון:
(לד) חמת תנינים ייגס. כמרגונו סל כמרת תניניל כס פורענותהון סכס
כמירית נחטיס כוס נשפת פורענותס: וראש פתנים. כוסס ססוס סכזר
לנסך. אויב סכזרי יסז ויספע מוס: (לד) הלא הוא כמום עמדי.
כמרגונו כסכזריס סס ססכתי מעטיסס כולס גנוזיס וסמוריס למי: הלא
הוא. סכי גסס ותזוסת שדמותס כמון עערי: (לה) לי נקם ושלם. עוני
כרון ועזוון פורענות נקס וישלס להס כמנעטיס סנקס ישלס להס גנוולס.
ויש מוסכטיס ושלס סס דכר כמו וסלוס וסוס מגזרה וסדכר אין כסס כמו
וסדכר וסניתי סלסס להס: לעת תמוט רגלם. כסחמוס זכות סזותס סזן
סמוריס עליו: כי קרוב יום אידם. מוסלכס לסזיל עליסס יום אידס
קרוב ועזוון למי לסזיל על ידי סלויסס סככס: וחש עתידות למו. ומסכ
יסזלו סעמידות להס: וחש. כמו יוסכר יחיסס [יסעיס ס']. עד כחן סעיד
עליסס נשס דכרי מוסכס סליות ססוכס סזלח לעד כסחזל עליסס ספורענות

יום אידם וחש עתדת למו: ששי (נו) כי
ידין יהיה עמו ועל עבדיו יתנחם כי יראה
כי-אזלת יד ואפס עזיר ועזוב: (ס) ואמר
אי אלהימו צור חסיו בו: (סא) אשר חלב
זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכם יקוימו
ויעזרכם יהי עליכם סתרה: (סב) ראו

ת"א כי ידיו ססכדון לו ז' ח': ואמר וכו' געין לו ז' ז': אשר חלב ע"ז ס' ע' ז':
ישתו סססיס ס"ב ח': ראו וכו' עקיס מ"ד פ"ז:

תרגום אונקלוס

להון: (נו) ארי ידיו וי דינא דעמיה וספורענות עבדיו צדיקא יוספע
ארי גלי קדמיה דבעדן דתקוק עליהון מרת שגאח יהון מסלסלין
וישביקין: (ס) וימר אן פחלתהון תקיסא פתו רחיצין ביה: (סא) די
חריב נכסתהון הון אכלין שנתו חמר גספיהון יקיסון פען ויסערוגכין יהון
עליכון למגין: (סב) חוון פען ארי אגא אגא הוא ולית אלהא בר סני
ידעו סלמי סודעטיס ונכסס. מנכין וסילך סעיד עליסס סזכרי סמסומין
סזזוסו עליסס ככלות ספורענות ככל סשר סמר למעלה וסיה כי יסזו עלין
סזככס וסכללס וגו' וסז ס' סלסין סת סזותך וגו' [דכריס ל']: (לז) כי
ידיו ה' עמו. כססיסוט אומו סזקורין סללו סלמורות עליסס כמו כי כס
ידיו עמיס [אויב לו']. ייכר עמיס. כי זס אינו נשנס סלסון דסל סמת
טעס לדכריס סל מעלס סלל לסין סמלת דכור כמו כי סזוסו סל סלרץ
כסזוסו עליסס נשפטיס סללו ויסתחס סקצ"ס על עזדיו לסזו ולכסס עליסס:
יתנחם. לשון ספך ומספספס לסטיז סו לסרע: כי יראה כי אזלת יד.
כסיכסס כי סזלח יד סלויב סולכת ומזוקת מוסל עליסס וססס כסס עזור ועזוב:
עזור. כרשע וכל ידי עזור ומוסל סיעזור כסס: עזוב. על ידי עזוב. עזור
סול סמוסל סעזור כעס סלל ילכו וסמוריס סזלחס ללכז על סלויב סל' לעז
סזיכטי"ס. עזור. סול סכושע כמעזור סמוסל. עזוב. ממזוק כמו ויעזבו
יסושליס עד סמונס [כמוניס ג'] איך לא עזכס עיר ססלח [יכוניס מ"ט]:
(לז) ואמר. סקצ"ס עליסס סי סלסינו ע"ל סעזדו: צור חסיו בו. ססלע
ססיו ממכסין כו מסי סמונס וסלכס כלומר ססיו כזומין כו לסגן עליסס
ען סרעס: (לח) אישר חלב זבחימו. סיו אומן סליות סזכילס ססיו
מוקריכיס למניסס וסומין יין נסיכס: יהי עליכס סתרה. אומו סזור יסי
לכס מוסקס ומסמור: (לט) ראו עתה. סזינו ען ספורענות ססזלתי עליסס

עתה כי אני הוא ואין אלהים עמדי
אני אמות ואחיה מחצתי ואני ארפא ואין
מידי מציל: (י) כי אשא אל שמים ידי
ואמרתיו חי אנכי לעלם: (יב) אם שנותי
ברק חרבי ותאחז במשפט ידי אשיב
נקם לצרי וקמשנאי אשלים: (יג) אשפיר
חצי מדם וחרבי תאכל בשר מדם חלל

ת"א אני אמות פסחים ק"ח ח' קהלתין ל"ח ז' מציל עם ק"ד ח'

תרנום אונקלוס

אנא ממית ופתי מחינא ואף מסינא ולית מן ידי משיזיב: (י) ארי
אחקניה בשמיא בית שבתאי ואמרית קיים אנא לעלמין: (יא) אם על
חד תרין פתיוו ברקא מסוף שמיא ועד סוף שמיא תתגלי חרבי ותחקק
קדינא ידי אחיב ופורענותא לשנאי ולבעלי דרבי אשלים: (יב) ארני
גירי מדמא וחרבי תקטיל בעממיא מדם קטילין ושבוין לאעךאה פתרון

ואין לכם מושיע ומן התשועה שאושיעכם ואין מוחה בידי: אני אני הוא.
אני להספיל ואני להרים: ואין אלהים עמדי. עונד כנגדי לנחות: עמדי.
דוגמתי וכמוני: ואין מידי מציל. הסוטעים זי: (מ) כי אשא אל שמים
ידי. כי צמרון אפי אשא ידי אל עלוני צשועה: ואמרתיו חי אנכי. לשון
שזועה הוא אני נשבע חי אנכי: (מא) אם שנותי ברק חרבי. אם אשנן
את להצ חרבי כמו לנעון היה לה צרק [יחזקאל כ"א] סל"ד: ואתאחו
במשפט ידי. להניח מדה רחמים צאויזי שהרעו לכם אשר אני קלמתי
ונעט והנה עזרו לרעה. דבר אשר ותאחז ידי את מדה הונשפט להחזיק בה
ולנקום נקם: אשיב נקם וגו'. לנודו צרותיוו צאגדה ממך. לשון הוקרא
שאתר ותאחז צונשפט ידי לא כנדה צטר ודם נדה סקצ"ה מדה צטר ודם
זרק מן ולינו יוכל להשיבו והקצ"ה זרק חליו ויש צידו להשיבם כאלו אוחזן
צידו שהכי צרק הוא חליו שנאמר כלן צרק חרבי ותאחז צונשפט ידי והונשפט
הזה לשון פורענות הוא צלע"ז וישע"ל"א: (מב) אשביד חצי מדם. האויב:
וחרבי תאכל. צטרם: מדם חלל ושיביה. זאת תהיה להם ונעון דם חללי
(ק"ח חללי דם) ישראל ושבים ששזי ונחם: מראש פרעות אויב. מפשע
חמלת סלנות האויב כי כהקצ"ה נכרע מן האונות פוקד עליהם עונם

ושבויה מראש פרעות אויב: (נג) הרנינו
גוים עמו כי דם עבדיו יקום ונקם ישיב
לצרי וכתפך אדמתו עמו: פ ש"ש שביעי

ת"א וכפר כחונת ק"ח ז'

תרנום אונקלוס

מריש שגאה ובעיל דבכא: (י) שבהי עממיא עמיה ארי פורענות
עבדוהי צדיקיא ותפרע ופורענותא תיב לשנאוהי וכפר על ארעיה ועל
ועונות צבותיהם ומלשית סלחם ספרלו ציטרלל: (מג) הרנינו גוים עמו.
ללותו הזמן יצמחו האונות את ישראל כמו ונה צטרם של אונות זו צדקו
צקצ"ה צכל סתללות סעצרו עליהם ולא עזצרו ודעים היו צטויו וצטרמו:
כי דם עבדיו יקום. ספיכות דמייהם כמשמעו: ונקם ישיב לצריו. על
הגזל ועל סחמם כענין סנאמר ונלרים לשונותה תהיה וחדום לנדבר שונות
ונחום צני יודים [יואל ד'] ולומר נחוםם אחיך יעקב וגו' [עודדים ח']:
וכפר אדמתו עמו. וישיים אדמתו ועמו על סלרות סעצרו עליהם ושעסה
להם סלויז: וכפר. לשון רלוי ופיוס כמו אכפרה סניו [צכרלשית ל"ז]
לחמייהם לרובזים: וכפר אדמתו. ונה היא אדמתו עמו. כשעמו ונחוםם
לרלו ונחוםם וכן הוא לומר רלית ה' ארלך צום רלית ארלך סנת סבות
יעקב [סהלס ס"ה]. צמנים סחרים היא כדשט צסמרי ונחלקו צם רצי
יודים ור' נחמיה רצי יודים דוכס כולה כנגד ישראל ורצי נחמיה דוכס
את כולה כנגד האונות רצי יודים דוכסה כלפי ישראל אונתי אפליהם
כמו ספירשתי עד ולא ה' פעל כל זאת כי גוי אידד עלות הנה אידדו תודתי
סהיא להם עלה נכונה ואין צהס. תצונה להסצונן איכה ידדוף אחד מן
האונות ארף ונהס אם לא כי לודס ונכרס כי לא כלודנו לודס סכל כמו
ספירשתי עד תכלית. ור' נחמיה דוכסה כלפי האונות ע"א כי גוי אידד
עלות הנה כמו ספירשתי תחלה עד ואויזיוו סלילים: [לב] כי מגפן סרום
גפנם. של אונות ע"א: ומשדמות עמורה וגו'. ולא ישינו לכה לתלות
הגודלה צי: ענבימו ענבי רוש. הוא סאמר לולי כעס אויב אגור על
ישראל להרעילם ולסמריים לסיכך אסכלות מנורות לנוו להלעיט אותם על
נה שעטו צלני: [לג] חמת תנינים יינם. מוכן להסקותם על מה שעשין
להם: [לד] כמום עמדי. אומר סחום סנאמר כי כום ציד ה' וגו' [סהלס
ע"ה]: [לה] לעת תמוט רגלם. כענין סנאמר סדמוכסס רגל [ישעיה כ"ז]:
[לו] כי ידין ה' עמו. צלשון זה מנשט כי ידין צלשון דסס ואין ידין צלשון
ייסוכין אלא כמו כי יריב את ריבם מיד עושקיהם: כי יכלס כי אונס יד
וגו': [לז] ואמר אי אלהימו. סאויז יאמר אי אלהימו של ישראל כמו סאמר
עיוסום סרשע כסגדר את ספרכת כענין סנאמר ותכל אוריבתי ותכסה צוסה

האזינו לב

(נד) וַיִּבֹא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַשִּׁירָה־הַזֹּאת בְּאָזְנֵי הָעָם הוּא וְהוֹשֵׁעַ בֶּן־נוּן: (נז) וַיְכַל מֹשֶׁה לְדַבֵּר אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל: (נח) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים שִׁימוּ לְבַבְכֶם לְכָל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־אֲנִי מַעֲדִיר בְּכֶם הַיּוֹם אֲשֶׁר תִּצְוּם אֶת־

ת"א שימו עקרים ו'ל פ"ה:

תרגום אונקלוס

עמיה: (נד) ואתא משה ומליל ית כל פתגמי תשפתתא הדיא קדם עמא הוא והושע בר נון: (נז) ושיצי משה למללא ית כל פתגמא האלין עם כל ישראל: (נח) ויאמר להון שווי לבכון לכל פתגמא די אנא סאונרה אלי חי' ה' אלסיך [מיכה ז']: [לש] ראו עתה כי אני וגו'. אז יגלה סקצ' יצועתו ויאמר ראו עתה כי אני הוא נחתי צלח עליהם סרעה ונחתי תצל עליהם סטובס: ואין מדי מציל. שיליל אחכס ון סרעס אשך אציל עליכס: [מ] כי אשא אל שמים ידי. כעו כי נשאתי תמיד אני וסרה וקוס סכינתי צטוים כסרגומו אפילו כלס למעלה וגבור למטה סינע עליון על סתחון וכל סכן סגבור למעלה וכלס ונלמטה: ידי. מקוס סכינתי כמו אש על ידו [צנדצר ז']. וסיס צידי לספרע מכס אצל אונחתי שחי אכיל לעולם איני מונכר לספרע לפי שיש לי ססות צדצר איני מי לעולם וצדורות אחרונים איני נפרע מהס וסיכול' צידי ליפרע ון סנחתיס ון סקיים ונלך צטר ודס ססול סולך למות מונכר נקנחתי ליפרע צחיי כי סנול ינחתי סול אז אוריכו וננלס שלל רחס נקנחתי וננוני אצל איני מי לעולם וסס ינחתי סס וליני נפרע צחייסס אפרע צנחתיס: [מא] אם שנותי ברק חרבי. סרעס אם יש סליכס תלויין כסלסנן צק סרצי ותלסז צנשפט ידי כולי כמו ספירטתי למעלה: (מד) הוא והושע בן נון. סנח של דינוגי סיתס נטלס סרות ונח ונחתי לז [סוטס] סעניד לו נשס מתוכנן ליסושע סיחס דוכס צחיי כדי שלל יאמרו יסרלל צחיי רכך לא סיס לך לסרסי רלס ולנחסי קרלסו כלן סוטע לוונר שלל זסס דעתי עליני שטע"סי סנחתיס לו גדולס סספיל ענמו כלסר ונחחלחתי [ססרי]: (מו) שימו לבבכם. לריך אדס סיסיני עיניו ולכו ואזינו וכוונתיס לדצרי תורס וכן סול אונכ בן אדס רלס צעיניך וצלזנך סוטע וסיס לנך [יסחקל מ'] וסכי דצריס ק"ו ונח סנחתי סנתי ססול נלסל לעיניס ונמדד צקנסי לריך אדס סיסיני עיניו ואזינו ולכו וכוונתיך

האזינו לב

בְּנֵיכֶם לְשֹׁמֵר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת: (נח) כִּי לֹא־דָבַר רַק הוּא מִכֶּם כִּי־הוּא הוּא תְּיִכֶם וּבְדַבַּר הַזֶּה תֵּאָרִיכוּ יָמִים עַל־הָאָדָמָה אֲשֶׁר אֲתֶם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ: פ מפטיר (נח) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעֶצֶם הַיּוֹם

ת"א כי לא דבר עקס עטר א': ובדבר הזה צנכוס כ"ד ז':

תרגום אונקלוס

ססחיד בכון יקא דין די תפסקדינון ית בנכון למטר למעבר ית כל פתגמי אוריחא הדיא: (נח) ארי לא פתגם ריקן הוא מנכון ארי הוא תיכון ובפתגמא דין תורכין יזמן על ארעא די אמתן עברין ית ירדנא פתן למרתתה: (נח) ומליל יי עם משה בברן יקא דין למישר: לסנין דצרי תורס סכן כסרכין תלויין צטערה על אסח כוסי וכוס: (מו) כי לא דבר רק הוא מכס. לא לחס אסח ינעיס צה כי סרעס סכר תלוי צה כי סול מייכס. ד"ל אין לך דצר ריקן צמורס שסס מדכטנו סלין צו מתן סכר סדע לך סכן אונרו סכניס וסח' לוטן טננע ותוננע סיתס פלגס וגו' [צכססית ז'] לפי סאונרה איני כדאי להיות לו אשס הלואי וססיס פלגשו וכל כך לנח לסודיע סנחו של אצרהס ססוי סלמוניס ונלכסי מתלויס לידצק צזרעו: (מח) וידבר ה' אל משה בעצם היום הזה. צג' מקומות כלומר צעלס סייס סזס כלומר צנח סייס סזס נח וגונר [ססז'] צנחלית אורו של יוס לפי ססוי צני דוכו אונרסי צכך וכך אס אנו מנכישין צו אין אנו מניסין אותו ליכנס צתיכס ולל עוד אלא אנו נוטלין כסילין וקרדוונות ומצקין אס סתיכס אונר סקצ' סרניי מנכינו צחלי סייס וכל ניי שיש צידו כח למחתי יצא וינחסי. צנלרסי כלומר צעלס סייס סזס סנליס ס' [סנוות ז'] לפי ססוי מנלרייס אונרסי צכך וכך אס אנו מנכישין צסס אין אנו מנימין אותס לללח ולל עוד אלא אנו נוטלין סייסות וכלי זין וסוכנין צסס אונר סקצ' סרניי מנלין צחלי סייס וכל ניי שיש צו כח למחתי יצא וינחסי. אף כלן צניתתו של נשס כלומר צעלס סייס סזס לפי ססוי יסרלל אונרסי צכך וכך אס אנו מנכישין צו אין אנו מנימין אותו אדס ססוליסו מנלרסי וקרע לכו אס סיס וסוכיד לנו אס סנן וסגיז לנו אס ססליו וסעלס לנו אס ססלר ונחן לנו אס סמורס אין אנו מנימין אותו

האזינו לב

הַזֶּה לֵאמֹר: (טו) עֲלֶה אֶל־הַר הָעֵבְרִים
הַזֶּה הָרִיזִבּוֹ אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ מִזְרָב אֲשֶׁר־עַל־
פְּנֵי יַרְחֹו וְרָאָה אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אָנֹכִי
נָתַן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֶחָזָה: (טז) וּמַת בְּהָר
אֲשֶׁר אַתָּה עֹלֶה שָׁמָּה וְהֵאֵסַף אֶל־עַמִּיךָ
בְּאֲשֶׁר־מֵת אֶהְרֹן אֶחִידְךָ בְּהָר הַהוּר וַיֵּאֵסַף
אֶל־עַמּוּ: (יז) עַל אֲשֶׁר מְעַלְתֶּם בִּי בְּתוֹךְ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִי־מְרִיבַת קִדְשׁ מִדְּבַר־עֲצֹן
עַל אֲשֶׁר לֹא־קִדְשַׁתֶּם אוֹתִי בְּתוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל: (יח) כִּי מִנְגִיד תִּרְאֶה אֶת־הָאָרֶץ

תרגום אונקלוס

(טו) סק למורא העבראי הדין טורא דנבו די בארעא דמזאב די על
אפי ירחו ותני ית ארעא דכנען די אגא יהיב לבני ישראל לאחסנא:
(טז) ומת בטורא די את סליק לתמן ותתבניש לעמך קמא די מית אהרן
אחוף בהור טורא ואתבניש לעמיה: (יז) על די שקרתון במימרי בגו
בני ישראל במי מצות רקס מדברא דציון על די לא קדישתון יתי בגו
בני ישראל: (יח) ארי מלקביל תתני ית ארעא ולתמן לא תיעול לארעא
די אגא יהיב לבני ישראל:

אמר הקד"ם הריני מכניסו צמחי היום וכו': (ג) כאשר מת אהרן אחיך.
באותה מיתה שאלית ומנחת אותם שהפסטי עשה את אהרן בגד ראשון
והלבישו לאלעזר וכן בני וכן שלישי ורעה צנו בכבודו ח"ל עשה אהרן אחי
עלה למטה ועלה פשוט ירך ופשוט פשוט רגליך ופשוט עמוס עיניך ועלם
קמוץ פיך וקמוץ והלך לו אמר עשה אשרי בני שנת צניחה זו: (גא) על
אשר מעלתם בי. ברנחתם למעול בני: על אשר לא קדישתם אותי.
ברנחתם לי שלא אתקדש אמרתי לכם ודברתם אל הסלע [צונדרכ כ'] והם
הכוהו והולכרו לטכיות פנמיים ואילו דברו ענו ונתן וניעו צלל הכאה היה
ומקדש שם שמים סהיו ישראל אומרים ומה הסלע שלינו לשכר ולא
לפועלות אם זכר אין לו נתן שכר ואם טעא אינו לוקח כך ונקיים מלות
בזכרו אנו לא כל סקן: (גב) כי מנגד. ונמוק: תראה וגו'. כי אם לא

האזינו לב וזאת הברכה לג קמו

וְשָׁמָּה לֹא תָבוֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אָנֹכִי נָתַן
לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: פ פ פ
לֵג (ב) וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְךְ מֹשֶׁה
אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְפָנָיו מוֹתוֹ:
(ג) וַיֹּאמֶר יְהוָה מִסִּינַי בָּא וּזְרַח מִשְׁעוֹר
לְמוֹ הוֹפִיעַ מִהָר פְּאָרֹן וְאַתָּה מְרַבֶּבֶת
קִדְשׁ מִימִינוֹ אֲשַׁדֶּת לְמוֹ: (ד) אַף חָבֵב

ב' מליון ק

ותא וכו' עננה ל"א ח'. סועה יד ח'. ויאמר וכו' ע"ז ז' ז': הופיע צרכו
ל"ב ז'. ז"ק ל"א ח': ואתה הניגה ע"ז ח': מימינו צרכו ו' ח' וס"ב ח'.
יועל ל"ב ז'. צילה כ"ס ז'. סועה ל' ז': אף חובב ז"ב ח' ח':

תרגום אונקלוס

לֵג (ב) וְדָא בְרִכְתָּא דִּי בְרִיךְ מֹשֶׁה גִבְיָא דִּי ית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קִדְשׁ
מוֹתוֹ: (ג) וַיֹּאמֶר יי מסיני אתגלי ויהודו יקריה משעיר אתתני
לגא אתגלי בגבורתיה על טורא דפארן ועמיה רבבת קדישין קתב
ישיניה מגו אשתא אוריתא יתב לגא: (ד) אף חבבינון לשבטיא קל
תכלסה עכשיו לא תכלסה עוד צחיך: ושמה לא תבא. כי ידעתי כי חניניה

היא לך על כן אני אונגד לך עלה ורעה: חסלת פרישת האזינו:
לג (א) וזאת הברכה. לפני מותו. קמוך לניחתו שם לא עכשיו אינתי:
(ב) ויאמר ה' מסיני בא. פתח תמלה בשבחו של מקום ואח"כ פתח צרכיהם
של ישראל [ספרי] וצבחה שפתח צו יש צו הזכרת זכות לישראל וכל זה
דקך יריו הוא כלונגר כדאי הם אלו שחמול עליהם צרכה: מסיני בא.
לא לקרחתם כשבחו להטיל צמתותיהם הכר כמתן היואל לסקביל בני כלס
שנאמר לקרחתם האלסהים [שמות י"ח] לנדנו שיאל כנגדם: וזרח משעיר למו.
שפתח לבני עשו שיקבלו את התורה ולא לנו [ספרי]: הופיע מהר פארן.
שהלך שם ופתח לבני ישועאל שיקבלו ולא לנו: ואתה. לישראל [ספרי]:
מרבבות קדיש. וענו ונקלה צרכות ונלאכי קדש ולא כולם ולא רובם
ולא כדרך צבר ודם שנאלסה כל כבוד עשירו ותפאלתו ציוס מופתו:
אש דת. שהיתה כחוצה עולז לפניו צלם שמורה ע"ג אש לצבחה נתן
לכם צלוחות כתז יד יוניו. ד"ח אש דת תכרנומו שמתנה לם נתון
האש: (ג) אף חובב עמי. גם חבב יתירה מצד את השבטים כל
אחד ואחד קרוי עם שהרי צניעין לצדו היה עתיד להולד כשאמר הקדוש

וזאת הברכה לג

עמים כל-קדשיו בידך והם תכו לרגלך
ישא מדברתיך: (7) תורה צוה לנו משה
מורשה קהלת יעקב: (8) ויהי בישרון
מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי
ישראל: (9) ויהי ראובן ואדמת ויהי מתיו

ת"א תורה זכרות כ"א ח' פסחים ו"ט ז' סוכה ז' ח' סנהדרין כ"ט ח' ו"א ז'
מכות כ"ג ז' עקבה טע"ס' בישרון כ"ה ל"ב ז' יהו קטוע ז' ז' ז"ק ל"ב
ח' סנהדרין כ"ב ח' מכות י"א ח' :

תרגום אונקלוס

קדישוהי בית ישראל בגבורא אסקינון ממצרים ואינון מדברין תחות
עננד גמלין על מימך: (7) אורייתא יהב לנא משה מסיה ורתא לבנישת
יעקב: (8) והוה בישראל מלכא באחפנשות רישי עמא פחדא שבטיא
די ישראל: (9) ויהי ראובן בתי עלמא ומתא תנינא לא ימות ויקבלון
זכוך הוא ליעקב גוי וקבל גוים יהיה ונוך [זכאשית ל"ט]: כל קדושו
בידך. נפשות סלדיקים גנוזות אתו כענין שנאמר וסיתם נפש אדוני
לזכור זכרוך הדיים את ה' אלהיך [שמואל ח' כ"ה]: והם תכו לרגלך.
וסם כלאים לכך סהיי תוכו עלמן לתוך תחתית הסר לרגלך צביני. ותכו
לשון פועלו סומוכו לתוך מרגלותיך: ישא מדברותיך. נשאו עליהם עול
תורתך: מדברותיך. ה"ט"ו ז' קרוב ליקוד כנו וישנוע את הקול נמדצר
אליו [זמדצר ז'] ושנוע את נדצר אלי [יחזקאל ז'] כנו נמדצר אלי אף
זה נמדצותיך ונה סהיית נדצר לסשניעני לאמר להם טישפורסלי דורש
זלע"ז. ואונקלוס תרגם סהיי נוסעים על פי דצריך וה"ט"ו ז' שנוע ונשמת
לשון וון. זכר אחר אף חובצ עניים. אף זשעת חיתתן של אונות העולם
סהלית לאונות פנים שומקות ונשכרת את ישראל זידס: כל קדושו
בידך. כל לדיקים' ועוצים זדקו זך ולא נשו ונלחתיך וחתה שונמס: והם
תכו לרגלך. וסם ונתנועים ונחככים לתחת לך: ישא מדברותיך.
ונקבלים גזרותיך ודמותיך זשנסת ואלה דצריהם: (7) תורה. אשר ליה לנו
נוש ונורסה היל לקהלת יעקב אחזנוס ולא נעזננה: (8) ויהי. הקצ"ה
זישורון ונלך. תמיד עול ונלכותו עליהם: בהתאסף. זכל התאסף ראשי
סצון אסיפתם: ראשי. כמו כי תשא את ראש [שמות ל'] ראויין אלו
סאצרכס. ד"ל זבתאסף. זבתאסףס יחד זלגורה אחת וטלוס זנייהם הוא
ונלכס ולא כשם נחלקת זנייהם: (9) ויהי ראובן. זע"ס: ואל ימות.
לע"ס זל יזכר לו ונעשה זלסה: ויהי מתיו מספר. נניין זנויין סאך אקיו

וזאת הברכה לג

מספר: ס (1) וזאת ליהודה ויאמר שמע
יהוה קול יהודה ואלעמו תביאנו ידיו
רב לו ועור מצריו תהיה: פ שני
(ס) וללוי אמרת תמיד ואוריך לאיש חסידך
אשר נסיתו במסרה תריבהו על-מי

ת"א וזאת וכו' קטוע סס. מכות סס: ואל עמו ז"ק ל"ב ח'. מכות סס: ידיו
רב ע"ז כ"ה ח'. מכות כ"ג ז' :

תרגום אונקלוס

בגוהי אחקנתהון במנינהון: (1) ורא ליהודה ואמר קביל יי צלותיה
דיהודה במסקיה לאנתא קרבא ולעשיה תחביניה בשלם ידוהי יעברן
ליה פורענתא בשנאוהי וסעז מפעיל דבביה הוי ליה: (ס) וללוי אמר
תומיא ואוריך אלבישתא לגבר דאשתפת חסיד קדמך די נסיתוהי
בניסתא ותוה שלים בתנתוהי על מי מצותא ואשתכח מהימן: (ט) דעל

דוגמא היא זו כענין שנאמר ויכבד את זלסה והיו בני יעקב שנים עשר
[זכאשית ל"ט] שלל ילא ון הננין: (2) וזאת ליהודה. סעך יסודס לכלוזן
ונפני שנייהם סודו על קלקול זציד' [מכות י"א] שנא' אשכ חכמים גידו
וגו' להס לזדס וגו' ולא עבר זר זחוכס [איוב ט"ו] ועוד פירשו זכותיו
שכל ו' סנה סהיו ישראל זמדצר היו עלמות יסודס נמגלגלין זלכון ונפני
כידוי שקבל עליו שנאמר וסחמתי לאשי כל הינים [זכאשית ז"ד] אחר נשה
מי גכס לכלוזן סודס יסודס וכו' [ז"ק ז"ב]: שמע ה' קול יהודה.
סכלת דוד וסלנה וסלפני הכוסים ויסושטט ונפני סענונים וסוקים
ונפני סנכריז: ואל עמו תביאנו. זללוס ונפני סנלחנותס [ס"ח ון סנלחנותס]:
ידיו רב לו. יריבו זיבו וינקמו נקמתו: ועור מצריו תהיה. על יוספט
סספלל על ונלחמת זלמות גלעד ויזעק יוספטס וס' עזרו [ד"ס ז' י"ח].
ד"ל שנוע ה' קול יסודס. כאן רנוז זכרס לטנועון נמוך זככותיו של יסודס
[ספרי] ואף כשחלקו ארץ ישראל נטל שנועון נמוך גורלו של יסודס שנאמר
נחבל בני יסודס נחלת בני שנועון [יסושטט י"ט] [ונפני וס לא ייחד לו
זכרס זפני עלונו סהיס זלצו עליו על וס ששעה זשיטיס כ"ב זלגדת
סהלס]: (8) וללוי אמר. ועל לוי אמר: תומך ואוריך. כלפי סניס
הוא נמדצר: אשר נסיתו במסרה. שלל סמלונו עס שלל סנלחנותס: תריבהו
וגו'. כסרגונו. ד"ל תריצבו על מי נכריס נסתקפת לו זלצ זעלילה סס

מְרִיבָה: (ט) הָאֵמֶר לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא
רְאִיתִיו וְאֶת־אָחִיו לֹא הִכִּיר וְאֶת־בְּנָיו לֹא
יָדַע כִּי שָׁמְרוּ אִמְרַתְךָ וּבְרִיתְךָ וַיִּנְצְרוּ:
(י) יִירוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב וְתוֹרַתְךָ לְיִשְׂרָאֵל
יִשְׁמְרוּ קְטוֹרֶה בְּאֶפְדֹּךָ וּכְלִיל עַל־מִזְבְּחֶךָ:
(ב) בְּרַךְ יְהוָה חִילוֹ וּפְעַל יָדָיו תִּרְצֶה
מִחֵץ מִתְנַגֵּם קָמְיוֹ וּמִשְׁנֵאָיו מִן־יָקוּמוּן: (ג)
לְבַנְיָמִן אָמַר יְהוָה יִשְׁכֵּן לְבֵטַח

ת"א האמר יונת מ"ו ב' יורו עכ כ"ו ח' ישימו עס עס: ובליל עס עס: ברך
סססס ע"ב ב' יונת עס קדוין ס"ו ב' מכות י"ב ח' ישכון זככות י"ב ב'
מנחות כ"ב ב' :

תרגום אונקלוס

בניו ק' אָבוֹהֵי וְעַל אֲמִיהַ לֹא רָחַם בַּד חָבוּ מִן דִּינָא וְאִפִּי אָחוּי וּבְנוֹהֵי לֹא
נָסִיב אֲרֵי נָטְרוּ מִסְּרַת מִיִּמְרָךְ וּקְרָךְ לֹא אֲשַׁנְיָאוּ: (י) בְּשֶׁרֶן אֲלֵין
דִּילְסוּן דִּינָךְ לְיַעֲקֹב וְאוֹרְבִיתְךָ לְיִשְׂרָאֵל יִשְׁוּן קְטוֹרֶת בּוֹסְמִין קְרָךְךָ וּגְמִיר
לְרַעְנָא עַל טַרְבִּיחָךְ: (יא) בְּרִיךְ יְיָ נְכֹסְהֵי וְקִרְפֵּן יְדוּהֵי תְקַבֵּיל בְּרַעְוָא
תָּבֵר חֲרָצָא דְשִׁנְאוּהֵי וּדְבַעְלֵי דְבָבוּהֵי דְלֹא יָקוּמוּן: (יב) לְבַנְיָמִן אָמַר
עַשֵׂה אֲנִיךְ שִׁנְעוּ נֹחַ הַטּוֹרִים [זַנְדַּכְרָכ'] אֲסַכֵּן וּמִרִים וַעֲשֵׂה: (ט) הָאוֹמֵר
לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא רְאִיתִיו כַּשְׁתַּטְרוּ זַעַבְלָא וְאִנְרַחֲתִי נִי לֵב' אֲלֵי [שְׁמוֹת ל"ב]
נֹאסְפוֹ אֲלֵי כֹל זַנִּי לֵוי וְזִוְיִתִּי לְסַרְוֹ אֵת אֲזִי אֲנִי וְהוּא מִיִּשְׂרָאֵל אִו אֵת
אֲחִיו וְעָלְמוֹ אִו זָן זַתוֹ וְכֵן עָשׂוֹה' לְפַרְעֹה אֲזִי וְעָשׂוֹה' וְאֲזִי וְכֵן זַנִּי
וְנִשְׂט סַרְרִי לִוּים הֵם וְנִשְׂטָן לֵוי לֹא תַטָּא אֲחַד וְעַשֵׂה שְׁנֹאנֵר כֹּל זַנִּי לֵוי:
כִּי שָׁמְרוּ אִמְרַתְךָ לֹא יִהְיֶה לְךָ אֲחֵרִים וּבְרִיתְךָ וַיִּנְצְרוּ זַכִּית
וַיִּלֵּה שְׁאוּתָם שְׁוֹלְדוֹ זַנְדַּכְרָכְךָ שֶׁל יִשְׂרָאֵל לֹא עָלִי אֵת זַנִּים וְהֵם הִיוּ וּמִלִּין
וְעָלִין אֵת זַנִּים (ס"א) אֲוֹתָם שְׁוֹלְדוֹ זַנְדַּכְרָכְךָ שֶׁל יִשְׂרָאֵל לֹא עָלִי אֵת זַנִּים
וְהֵם הִיוּ וּמִלִּין: (י) יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ רְאוּיִין אֲלוֹ לְכָךְ: וּבְלִיל עֹלֵם:
(יא) מִחֵץ מִתְנַגֵּם קָמְיוֹ וּמִחֵץ קָמְיוֹ וְכַח וְנִתְנִים כַּעֲנִין שְׁנֹאנֵר וְנִתְנִים
תְּמִיד הַעֲוֵד [תְּהִלִּים ס"ט] וְעַל הַעֲוֹרְכִין עַל הַסַּוְסֵה אֲנֵר כֵּן: ד"א רַחֵם
שַׁעֲתִידִין הַשְׁמוֹנֵאִי וְזַנִּי לְהַלֵּךְ עַם הַיּוֹגִים וְהַסְּפֵל עֲלֵיהֶם לְמִי שְׁחִי מוֹעֲטִי
י"ב זַנִּי שְׁמוֹנֵאִי וְלַעֲזֹר כַּנְגַד כּוֹחַ כַּזְּכוֹת לְכָךְ נֹאנֵר זַכְךָ ה' חִילוֹ וּפְעַל
יָדָיו תִּרְצֶה: וּמִשְׁנֵאָיו מִן־יָקוּמוּן: מִחֵץ קָמְיוֹ וְנִתְנִים וְנִתְנִים לְסַם תְּקוּמוֹת:
(יב) לְבַנְיָמִן אָמַר לְמִי שְׁכַחֲתָ לֵוי זַעֲזוֹדָת הַסְּכַרְזוֹת וְשֶׁל זַנִּים זַנִּין

קִינ
עָלָיו חֲפָה עָלָיו כָּל־הַיּוֹם וּבֵין כַּתְּפָיו
שָׁכֵן: (ג) שְׁלִישִׁי (ד) וְלְיוֹסֵף אָמַר מְבָרַכְתָּ
יְהוָה אֶרְצוֹ מִמְּגַד שָׁמַיִם מִפֶּל וּמִתְהוֹם
רַבְּצַת תַּחַת: (ה) וּמִמְּגַד תְּבוֹאֵת שֶׁמֶשׁ
וּמִמְּגַד גְּרֵשׁ יִרְחִים: (ו) וּמִרְאֵשׁ הַרְרֵי־
קָדֶם וּמִמְּגַד גְּבַעוֹת עוֹלָם: (ז) וּמִמְּגַד

ת"א חוספה יונת י"ב ב' מנלה כ"ו ח' זכמים ל"ד ח' וק"מ ב' : ובין כתפיו קוניה
ל"ז ח' זכמים עס : וממגד יונת מ"ו ב' ס"ק ע"ז ח' :

תרגום אונקלוס

רְחִימָא דְּיִי יִשְׂרָאֵל לְרוּחָצֵן עֲלוּהֵי יְהִי מְגִין עֲלוּהֵי כָּל יוֹמָא וּבְאַרְעִיהַ
תְּשַׁרְרֵי שְׁכִינְתָּא: (ג) וְלְיוֹסֵף אָמַר מְבָרַכְתָּ מִן־קָדֶם יְיָ אֶרְעִיהַ עֲבָדָא
מִגְדִּין מִפֶּלֶא דְשִׁמְיָא מְלַעֲלָא וּמִסְפּוּעֵי עֵינָן וְתַחמוּיִן וּגְדִין מִסְפּוּעֵי
אַרְעָא מְלַעֲ: (ה) וְעַבְדָּא מִגְדִּין וְעַלְלָן מִיבִיל שְׁמֵשׁא עֲבָדָא מִגְדִּין
מְרִישׁ יְרַח בִּירְחָ: (ו) וּמִרְאֵשׁ סוּרְיָא בְּכִירְיָא וּמִטּוֹב רָמֵן דְּלֹא סַסְקִין:
(ז) וּמִטּוֹב אֶרְעָא וּמִלְאַה וְרַעִי לִיהַ דְשִׁכְנַתִּיהַ בְּשִׁמְיָא וְעַל מִשְׁחָ אֲתַגְלִי
זִית הַעֲקֵדֶשׁ זַחֲלֵךְ כּוֹנֵן זֶה לְזֶה וְכַנְיָךְ יוֹסֵף אֲסַרְרִי סַסְקֵךְ הוּא וְנִשְׁכֵּן סִילֵה
הִים זַנִּי זַחֲלֵךְ שְׁנֹאנֵר וְיִנְחַס זַחֲלֵךְ יוֹסֵף וְגו' [ע"ס ע"ס]. וְלְמִי שְׁכִית
עוֹלָמִים חֲזִיב וְנִסִּילֵה לְכָךְ הַקְדִּים זַנִּים לְיוֹסֵף: חוֹסֵף עָלָיו. וְכַסֵּף אוֹתוֹ
וּגְיִין עָלָיו: כֹּל הַיּוֹם. לְעוֹלָם וְשִׁנְכַחֲתָ יְרוּשָׁלַיִם לֹא סַרְתָּה סַכִּינָה זַנְקוּס
אֲסַר: וּבֵין כַּתְּפָיו שָׁכֵן. זַנְדַּכְרָכְךָ אֲלוֹהֵי זִית הַעֲקֵדֶשׁ זַנִּי אֲלֵה שְׁנֹאנֵר
עַשְׂרִים וְשֵׁשׁ אֲלוֹהֵי וְעֵינִין עֵינִים וְשֵׁם הִים דַּעֲמוֹ שֶׁל דוּד לְזַנְתוֹ כַּדִּיתֵהּ
זַחֲמִימַת קַדְשִׁים אֲנוּרִי לְחַתִּי זִית סוּרְתָא וְנִשְׁוֹס דַּכְמִיב זַנִּין כַּתְּפָיו טַחֵן אֵין
לְךָ נֹאס זַעוֹר יוֹמֵר וּמִכַּתְּפָיו: (ג) מְבוֹרַכְתָּ ה' אֶרְצוֹ. שֶׁלֵּה הִתֵּם זַחֲלַת
הַסְּבַע' אֲרַץ וְנֹאס כֹּל עוֹז כַּכְּלָוֹ שֶׁל יוֹסֵף: מִמְּגַד. לְשׁוֹן עֲדִנִי וְנִתְקַ:
וּמִתְהוֹם. סַחֲתוֹס עוֹלָם וְנִתְחַלַּח אוֹתָם וְנִלְעֵטֵם אֲתָם וּנְוֹלֵה זַכֵּל הַסְּבַעִים
זַכַּחְתוֹ שֶׁל מִשֶׁ וְעֵינִין זַכַּחְתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב: (ד) וּמִמְּגַד תְּבוֹאוֹת שֶׁמֶשׁ.
הִתֵּם אֲלוֹהֵי פַחוּסָה לְחַמֵּה וְנִתְחַתַּת הַסִּפְרוֹת: גְּרֵשׁ יִרְחִים. יֵם סִפְרוֹת
הַסְּלַכֵּה וְנִתְחַלַּח וְאֲלוֹ הֵן קְסוּלִין וְדוּעוּיִן. ד"א גַּשֵׁת יִרְחִים. שֶׁהֲאֲרַךְ וּגְנַחַת
וְנִוְלִיחַהּ וְנִחַדֵּשׁ לְחַדֵּשׁ: (ה) וּמִרְאֵשׁ הַרְרֵי קָדֶם. וּמִזְכּוֹרֵת וּנְאֲשִׁית זִישׁוֹל
הַסִּפְרוֹת שֶׁהֲרִים וְקִדְיִינִין לְזַכֵּר זִישׁוֹל סִפְרוֹתֵיהֶם. ד"א וְגִיד סְקִדוֹנֵה זַכִּיחֵת
לְשַׁחַר הַרִים: גְּבַעוֹת עוֹלָם. גְּבַעוֹת הַעוֹשׂוֹת סִפְרוֹת לְעוֹלָם וְאִינִין סוּסְקוֹת
וְעוֹלָר הַגְּשָׁמִים: (ז) וּרְצוֹן שׁוֹכְנֵי סַנְה. וְחַסֵּה אֲלוֹהֵי וּנְזַכַּרְתָּ לְוֹגוֹ וְנִחַסֵּה

אָרְצֵי וּמְלָאָהּ וּרְצוֹן שְׁכֵנֵי סִנְיָה תְּבוֹאֲתָהּ
דְּרֵאשׁוּיֹסָף וּלְקַדְקַד גִּזְרֵי אֶחָיו: (ט) בְּכוֹר
שׁוֹרֵז הָדָר לוֹ וּקְרֵנֵי רֵאִם קְרֵנָיו בָּהֶם
עַמִּים יִנְגַח יַחְדָּו אֶפְסֵי אֶרְצֵיהֶם רִבְבוֹת
אֶפְרַיִם וְהֵם אֶלְפֵי מְנַשֶּׁה: ס רְבִיעֵי
(יח) וְלוֹזְבוּלֵן אָמַר שְׁמָחָ וּזְבוּלָן בְּצֵאתָהּ

ת"א ורצון וכו' זכום ק"מ ז': בכור זכום כ"ו ז': ר"ס כ' ח': סוטה י"א ז': ז"ק
ז': ב' בהם וכו' ז"ק י"ז ח': ולזבולן וכו' עקדה פער מ':

תרנום אונקלוס

בְּאֶמְנָא יִיתוֹן כָּל אֶלְפֵי לְרֵישָׁא דְיוֹסָף וּלְבָרָא פְרִישָׁא דְאַחֵיהּ: (יז) רְבָא
דְּבְנֵיהּ יִזְיָא לִיהּ וּבְבִרְוֵן דְּאִיתְעִבְדָּא לִיהּ מִן קָדָם תִּיקְפָא וְרִמָּא דִּילֵיהּ
בְּגִבְרֵתֶיהּ עַמְמָא יִקְטִיל פְּתָדָא עַד סָפֵי אֶרְעָא וְאִינוּן רִבְתָּא דְבֵית
אֶפְרַיִם וְאִינוּן אֶלְפֵי דְבֵית מְנַשֶּׁה: (יח) וְלוֹזְבוּלָן אָמַר חָדֵר וּזְבוּלָן בְּמִתְקָה
לְאַחָא קְרָבָא עַל פְּעֻלֵי דְבָבָה וְיִשְׁוֹשְׁרֵי בְּמִתְקָה לְמַעֲבַד זְמַנֵּי מִזְעֵרְיָא
רִיחֵי שֶׁל הַקֶּבֶד הַגָּבֹל עַל־תְּחֵלֶת זְכָנֵס: לָלוֹן . נַחַת רוּחַ וַפִּיּוּם וְכֵן כָּל
לָלוֹן שְׂנֹעֲקָל: תְּבוֹאֲתָהּ . זָרְכָה זֹו לְכַאֵשׁ יוֹסֵף: גִּזְרֵי אֶחָיו . שְׂוֹפֵרֵס
וַחֲסִיו זְמִיתֵירוֹ: (יז) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ . יֵשׁ זְכוֹר שְׂוִיֵל לָשׁוֹן גְּדוּלָה וַחֲלָכִית
שְׂנֹאֲרֵס אָף אֲלֵי זְכוֹר אַחֵסוֹ [תְּחֵלֵס פ"ט] וְכֵן זְנֵי זְכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל [שְׂוִית ד']:
בְּכוֹר . וְנִלְךְ הַיּוֹלָא וַנְּנוּ וְהוּא יוֹשֵׁעַ: שׁוֹרוֹ . שְׂוִוֹ קָשָׁה כְּשׁוֹר לְכַזֵּס
כְּוֵס וַחֲלָכִים: הָדָר לוֹ . נַחֲוֵן לוֹ שְׂנֹאֲרֵס וְנַחַת וַחֲסִידֵךְ עַלְיוֹ [זְמִידֵכְר כ"ז]:
וּקְרֵנֵי רֵאִם קְרֵנָיו . שׁוֹר כְּמוֹ קָשָׁה וְאִין הַכְּוִי נֹאֲוֵת אֲזַל כֹּאֵס קְרֵנֵי
נֹאֲוֵת וְאִין כְּמוֹ קָשָׁה נוֹחֵן לִישׁוּעַ כְּמוֹ שֶׁל שׁוֹר וַיּוֹפֵי קְרֵנֵי רֵאִם:
אֶפְסֵי אֶרְצֵי . שְׂלֵטִים וְאַחַד וַחֲלָכִים אַפְסֵר שְׂכֵלֵס וַחֲלָכִים הַיּוֹ אֲזַל אִין
לֵךְ כָּל עִלְךְ וְשִׁלְטוֹן שְׂלָל קָשָׁה לוֹ עֲלֵטְרִין וְאַחֵרוֹס זֵלֵי שְׂחַזְבֵּס לְכוּלֵס הוּא
שְׂנֹאֲרֵס נַחֲלַת זְנֵי לְזֹאֲוֵת גּוּיִם [יְרֵמִיָּה ג'] : וְהֵם רִבְבוֹת אֶפְרַיִם . אֲוִתֵס
הַנְּנוּגִמִים הַסִּי רִבְזִזוֹת שְׂהַכְּרַ יוֹשֵׁעַ שְׂזַס אֶפְרַיִם: וְהֵם אֶלְפֵי מְנַשֶּׁה .
הַסִּי הַלְּפִי שְׂהַכְּרַ גְּדַעוֹן זְמִידֵן שְׂנֹאֲרֵס וְזֵכֵס וְלִלְנַעַע בְּקַקְרַ וְגו' [שׁוֹפֵטִים
ח'] : (יח) וְלוֹזְבוּלָן אָמַר . אֲלוֹ מְנַשֶּׁה זְכָנֵסִים שְׂזַכְךְ זְאַחֲרוֹס זְבוּלָן גַּד דֵּן
וְנַפְתְּלֵי וְאַשְׁרַ כְּפֵל שְׂוִוִיתֵסֵס לְחַזְקֵס וְלַהַגְזִירֵס לְפִי שְׂהִיו חֲלָסִים שְׂזַכְל
הַשְּׂזָעִים . הַסִּי הַסִּי שְׂוֹלִיד יוֹסֵף לְפִנֵי פְרַעֲוֵס שְׂנֹאֲרֵס וּנְקֵלֵס אֲחִיו לְקַח חַיִּסָּה
אֲכֵשִׁים [זְכָלְשִׁית מ"ז] לְפִי שְׂכָלֵס חֲלָסִים וְלֵס יֵשִׁים אֲוִתֵס לוֹ שְׂכֵי וַחֲחִוָּו:
שְׂמַח זְבוּלָן בְּצֵאתָהּ וַיִּשְׁשֵׁכְר בְּאַחֲלִיד . זְבוּלָן וַיִּשְׁשֵׁכְר עַשׂוֹ שִׁיתַּפּוֹת

וַיִּשְׁשֵׁכְר בְּאַחֲלִיד: (ט) עַמִּים הַרְיִקְרָאוּ
שֵׁם יִזְבָּחוּ וּבְחֵי צֶדֶק כִּי שִׁפַּע יָמִים יִינְקוּ
וַיִּשְׁפְּנֵי מְמוֹנֵי חוּד: ס (כ) וּלְגַד אָמַר בְּרוּךְ
מְרַחֵב גֶּד פְּלָבִיא שְׁכֵן וְשָׂרָף זְרוּעֵ אֶרֶץ

ת"א שם יזבחו וכו' ונגלה ו' ח'

תרנום אונקלוס

בִּירוּשָׁלַם: (ט) שְׂבִטָא דְיִשְׂרָאֵל לְמִזְרֵי בֵּית מִקְדָּשָׁא וַיִּתְבַּשְׁשׁוּן חֲמֵן
יִקְסֵן וְנִסַּח קְדָשִׁין לְרַעְוָא אֲרִי נְקִפֵי עַמְמָיָא יִתְלָוֵן וְסִימֵן דְּמִשְׁמַחֵן בְּחֵלָא
יִתְלָוֵן לְחוּן: (כ) וּלְגַד אָמַר בְּרוּךְ דְּאַפְתִּי לְגַד פְּלִיתָא שְׂבִי וְקַטְוֵל
זְבוּלָן לְחוּף יַעִים יִשְׁכוֹן וַיּוֹלָא לְפַרְקַמְטִיֵס זְכָנֵסִיּוֹת וַנְּשַׁתְּכַר וְכוּתֵן לְחוּךְ פִּיו
שֶׁל יִשְׁשֵׁכְר וְהַסִּי יוֹשֵׁעִים וְעוֹסְקִים זְמֹורֵס לְפִיכְךְ הַקְדִּים זְבוּלָן לִישְׁשֵׁכְר
שְׂמֹרְכֵוֹ שֶׁל יִשְׁשֵׁכְר עַל יַד־זְבוּלָן הַיּוֹסֵף: שְׂמָחָ זְבוּלָן בְּצֵאתָהּ . הַלֵּלֵס
זְלָחַתְךְ לְסֹמֹרֵס: וַיִּשְׁשֵׁכְר . הַלֵּלֵס זְיִשִׁיבַת אֲחֵלִיד לְמֹרֵס לִישׁ זְלָחַת שְׂנִים
וְלְקַזְעוֹ מְדֻשִׁים כְּוֹו שְׂנֹאֲרֵס וּנְזַנֵּי יִשְׁשֵׁכְר יוֹדְעֵי זְנִיָּה לְעַמִּים רֵאִשִׁים
וַחֲסִי' [ד"ס ח' ז"ז] לְאֲשֵׁי סִנְיָהִין הַיּוֹ עוֹסְקֵי' זְכָךְ וַע"פ קְזִיעוֹ עַתִּיָּס
וְעַזְרוּיָס: (יט) עַמִּים . שֶׁל זְכָנֵי יִשְׂרָאֵל: הַר יִקְרָאוּ . לְהַכְּ הַנוֹר יִאֲסֵפוּ
כָּל אֲסִיפֵס ע"י קְרִיָּאֵס הַיּוֹ וְשֵׁס יִזְכָּרוּ זְכָנֵסִים זְכָנֵי זְדָק: כִּי שִׁפַּע יָמִים .
יִינְקוּ . יִשְׁשֵׁכְר וְזְבוּלָן וַיֵּסֵל לְהַסִּי פְנֵאי לְעַסוֹק זְמֹורֵס: וַיִּשְׁפְּנֵי מְמוֹנֵי חוּד .
כְּסוּיֵי עֲוֹנוֹי מוֹל עֲרִית וְחַלְזוֹן וְזִכּוּכִית לְזָנָה הַיּוֹלָאִים וַן הַיּוֹסֵף וַנְּן הַחוּל
וְנַחֲלָקוּ שֶׁל יִשְׁשֵׁכְר וְזְבוּלָן הַיּוֹ כְּוֹו שְׂנֹאֲרֵס זְנִסְכַּת וַנְּגִילֵס [ז"ד] זְבוּלָן עַס
חֲרָף כְּפֵשוֹ לְמוֹת [שׁוֹפֵטִים ה'] וַנְּשׁוּס דְּנַפְתְּלֵי עַל וַחֲוֹנֵי שְׂדֵס הַיּוֹ וַחֲרַעַס
זְבוּלָן עַל חַלְקוֹ לְאַחֵי נַחַת שְׂדוֹת וְכְרֵמִים וְכו': שְׂפּוֹנֵי . לָשׁוֹן כְּסוּי כְּוֹו
שְׂנֹאֲרֵס וַיִּסְפּוֹן אֲזַל בֵּית [וַחֲלָכִים ח' ו'] וַסְפּוֹן זְאַרְז [שֵׁס ז'] וַחֲכָרוֹוֹ
וַנְּטַלֵּל זְכוּרֵי [ס"א זְכִיּוֹי] אֲרָזֵה . ד"לֵס עַמִּים הַר יִקְרָאוּ ע"י פְּרַקְמְטִיֵס
שֶׁל זְבוּלָן חֲגִרֵי אֲוִמוֹת פְּעוּלֵס זְכָים אֲל אֲרָזֵוֹ וְהוּא עוֹנוֹד עַל הַסְּפֵר וְהַסִּי
אֲוִנְרִים הַחוּל וַנְּלַעַכְנוּ עַד כֹּאֵן כֹּלְךְ עַד יוֹשֵׁלִים וְנִרְאֵס וַחֲוֵס יִרְחַל' שֶׁל
אֲוִמֵס זֹו וַחֲוֵס וַעֲשִׂים וְהַסִּי חוֹאִים כָּל יִשְׂרָאֵל עוֹזְדִים לְלוֹוֵס אֲחֵד וְאוֹכֵלִים
וַחֲלָל אֲחֵד לְפִי שְׂהַנְכָרִים אֲלוֹוֵס שֶׁל זֵס לֹא כְּלוֹוֵס שֶׁל זֵס וַנְּאֲכָלוּ שֶׁל זֵס
לֹא כְּנֵאֲכָלוּ שֶׁל זֵס וְהַסִּי אֲוִנְרִים אִין אֲוִמֵס כְּשֵׁרֵס כֹּו וַנְּחַגְיִירִין שֵׁס
שְׂנֵל' שֵׁס יִזְכָּרוּ זְכָנֵי זְדָק: כִּי שִׁפַּע יָמִים יִינְקוּ . זְבוּלָן וַיִּשְׁשֵׁכְר הַיּוֹ
נוֹחֵן לְהַסִּי וַנְּמוֹן זְשַׁפֵּעַ: (כ) בְּרוּךְ מְרַחֵב גֶּד . וַנְּלַעַד שְׂהִיָּס חַחוּוֹו שֶׁל גַּד
וַחֲמִיז וְהוֹלֵךְ כְּלִפֵי מְזֹרְחָ: כְּלָבִיא שְׂכֵן . לְפִי שְׂהִיָּס סַמוּךְ לְסַפֵּר לְפִיכְךְ
וַנְּשַׁל כְּלִמּוֹת שְׂכֵל סַמּוֹכִים לְסַפֵּר לְרִיכִים לְהַיּוֹת גְּזוּרִים: וְשָׂרָף זְרוּעֵ אֶרֶץ
קְרָדֵךְ . הַכְּוִיָּין הַיּוֹ כְּכָרִין חוֹתִיםִס הַכֵּלָשׁ עַס הַזְרוּעַ זְנִיָּה אַחַת:

שְׁחַקִּים: שְׂשִׁי (כ) מְעַנֶּה אֱלֹהֵי קָדָם
וּמִתַּחַת זְרֻעֹת עוֹלָם וַיִּגְרַשׁ מִפְּנֵי אֹיִב
וַיֹּאמֶר הַשָּׁמַד: (כט) וַיִּשְׁכַּן יִשְׂרָאֵל בְּטַח
בְּדָר עֵין יַעֲקֹב אֶל־אֲרֶץ דְּגָן וּתְרוּשׁ
אֶף־שָׁמוּי יַעֲרֹפוּ־טָל: (לט) אֲשֶׁר־יִשְׂרָאֵל
מִי כְמוֹד עִם נוֹשַׁע בִּיהוָה מִגַּן עֲזָרָה

ח"א ומתחת וכו' שם סס. חולין פ"ע ח': וישכון וכו' סנהדרין ק"ד ח'. וזכות כ"ד ח': אשריך וכו' זככות מ' ח': עם נושע עקום סער ט' :

תרגום אונקלוס

שְׂמִיא: (כ) קָדוֹר אֱלֹהָה דְּמִלְקָדְמִין וּבְמִימְרֵיהּ אֲתַעְבִּיד עֲלֵמָא וְתִרְיָהּ
מִן קַדְמָה שְׁנֵאָה וַאֲמַר שְׂשִׁי: (כט) וְיִשְׂרָאֵל לְרוּחָא בְּלַחְוִיהוֹן
קָעִין בְּרַמְתָּא דְּבְרִיבִינוֹן יַעֲקֹב אֲבוּהוֹן לְאַרְעָא עֲבָדָא עֲבוּר וְחַמַּר אָף
שְׂמִיא דְּעֵלְמִיהוֹן יִשְׁמָשׁוּן בְּטָלָא: (לט) טוּבָךְ יִשְׂרָאֵל לִיח דְּבַחְתָּךְ עֲמָא

הוא כוכב שחקים: (כז) מעונה אלהי קדם. לנועון סס השחקים לאלהי
קדם שקדם לכל אלהים וזכר לו שחקים לשבתו ומוענותו ונתחם ומוענתו כל
זעלי זרוע שוכנים: זרועות עולם. סיחון ועוג ומלכי כנען שהיו חוקמו
וגזרתו של עולם לפיכך על כחם יחדו ויזועו וכחם חלם ומפניו לעולם
חינת הגזוע על הנמוך והוא שהכח והגזוע שלו בעזוק: ויגרש מפניך
אויב. ולאמר לך השמד אותם: מעונה. כל תיבה שתיבה למ"ד בתחלתם
הטיל לה ס"א בסופה: (כח) בטח בך. כל יחיד ויחיד איש תחת גפנו
ותחת תלנתו ומסורין ואין לריכין להתאסף וליטע יחד מפני האויב: עין
יעקב. כמו ועינו כעין הגדולה [צמדכר י"ח] כעין הצרכה שזכרם יעקב
לא כצדד שאמר יכמיה צדד יכמיה [יכמיה ט'] אלא כעין הצטמם שהצטיחם
יעקב והיה אלהים עונכס והטיב לחכם אל ארץ צדתיים [צדאשית ו"ח]:
יערפו. יעסו: אף שמינו יערפו טל. אף צרכתו של יחאק נוספת על צרכתו
של יעקב ויתן לך האלהים מטל השמים וגו' [סס כ"ז]: (כט) אשריך
ישראל. לאחר שפרט לסס הצרכות אשר לסס מה לי לפרוט לרס כלל דצד
ככל שלכס: אשריך ישראל מי כמוך. תשועתך צב' אשר הוא עגן עזוק
וחצב גאומיך: ויכחשו אויביך לך. כגון הגזעונים שאמרו מלאך דמוקס
צאו עזדיך וגוונר [יהושע ט']: ואתה על במותימו תדרוך. כענין שנאמר
שינו את גבליכם על גואי המלכים האלה [סס י']:

קב
וְאֲשֶׁר־יִחַרְבּ גְּאוֹתֶיךָ וַיִּכְחָשׁוּ אֹיְבֶיךָ לְךָ
וְאֵתָה עַל־בְּמֹותֵימוֹ תִּדְרֹךְ: ס שְׁבִיעִי
דד (ב) וַיַּעַל מֹשֶׁה מֵעֲרֹבַת מוֹאָב אֶל־הַר
נָבוֹ רֹאשׁ הַפְּסֵנָה אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יְרֵחוֹ
וַיִּרְאֶהוּ יְהוָה אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אֶת־הַגִּלְעָד
עַד־דָּן: (ג) וְאֵת כָּל־נַפְתָּלִי וְאֶת־אֲרָץ
אֲפֵרַיִם וּמְנַשֶּׁה וְאֵת כָּל־אֲרָץ יְהוּדָה
עַד הַיַּם הָאֲחֵרֹן: (ד) וְאֶת־הַנֶּגֶב וְאֶת־

ח"א ואתה וכו' סס ק"ח ח'. מנבל י"ז ח': ויעל קוטה י"ג ח' :

תרגום אונקלוס

דְּסוּרְקִינָה מִן קָדָם וַיִּתְקוּף בְּסַעֲדָה וַיִּמְן קְדַמְהוּ וַיִּחַן וַיִּבְרַחְתָּהּ וַיִּתְפַּדְבָּן
שְׁנֵאָה לְךָ וְאֵת עַל פְּרִיקֵי צְוִרֵי מַלְכֵיהוֹן תִּדְרֹךְ:

לד (ב) וסליק משה ממשריא דמואב לסורא דגבו ריש רמתא
די על אפי ירחו ואתציה וי את כל ארעא יח גלעד עד
דן: (ג) וית קל נפתלי וית ארעא דאפרים ומנשה וית קל
ארעא דיהודה עד ימא בתראה: (ד) וית דרומא וית מישרא

לד (א) מערבות מואב אל הר נבו. כנס מעלות היו ופסען משס
צפטישה אחת: את כל הארץ. הכלאו את כל ארץ ישראל בשלותה
והעניקין העמיתים לסיות ונליקין לה: עד דן. הכלאו צני דן עזדי עזדים
זרס שנאמר ויקימו להם צני דן את הסבל [שופטים ס'] והכלאו שמשון
שעמיד ללחם מנמו לנושיע: (ב) ואת כל נפתלי. הכלאו ארנו בשלותם
וחורצנס והכלאו דצול' וצק נוקדס נפתלי כלמני' עם סיקר' ומיילומיו:
ואת ארץ אפרים ומנשה. הכלאו ארלס בשלותם וצמורצנכ והכלאו יושע
כלחם עם מלכי כנען צבא מאפריס וגדעון צבא מונססה כלחם עם נדין ועמלק:
ואת כל ארץ יהודה. בשלותם וצמורצננס והכלאו תלכות צית דוד וכלמנס:
עד הים האחרון. ארץ המערב בשלותם וצמורצננס. ד"ח אל תקרי הים
האחרון אלא הים האחרון הכלאו ארלס כל הנושועות שעמדין לילאע
לישראל עד שימיו סנתים: (ג) ואת הנגב. ארץ הדרוס. ד"ח מערת הסכפלה
שנאמר ויעלו צנגז ויצא עד מצרון [צמדכר י"ג]: ואת הכבר. הכלאו
שנאמר יונק כלי צית הנוקדס שנאמר צככר הידך יקס סנלך צנענכ סלדני'

הַבְּכֹר בְּקֶעֶת יִרְחוּ עֵיר הַתְּמָרִים
עַד־צֶעֶר: (ז) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו זֹאת
הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק
וְלְיַעֲקֹב לֵאמֹר לְזֶרְעֶךָ אֶתְנַנְנָהּ הִרְאִיתִיךָ
בְּעֵינֶיךָ וְשָׂמָה לֹא תַעֲבֹד: (ח) וַיָּמַת שָׁם
מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה בְּאֶרֶץ מוֹאָב עַל פִּי יְהוָה:
(ו) וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּנֵי בְּאֶרֶץ מוֹאָב מוֹל בֵּית
פְּעוֹר וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת־קְבֻרָתוֹ עַד הַיּוֹם:

ח"א וַיֹּאמֶר וכו' ברכות י"ג ז': וימת וכו' סוטה י"ב ז'. קדושין ל"ח ח' ז' ט"ו ח' ז'
על פי ח' ז' ט"ו ח' ז': ויקבר וכו' סוטה ט' ז' וי"ג ז' וי"ד ח': ולא ידע שם
י"ג ז' עקדה ט"ג ז'.

תרגום אונקלוס

בְּקֶעֶת דִּירְחוּ קְרַתָּא דְרַקְלִיאַ עַד צֶעֶר: (ז) וַאֲמַר יי ליה דא ארעא
די קנימית לאברהם ליצחק וליעקב למימר לבגד אתננה אחיזה בעיך
ולחמן לא תעבר: (ח) ומת חמן משה עבדא דיי בארעא דמואב על
סומרא דיי: (ו) וקבר יתיה בחילתא בארעא דמואב לקביל בית פעור
[מלכים ח' ז':] (ד) לאמר לזרעך אתננה היראתיך. כדי שתלך ותלמד
לאברהם ליצחק וליעקב שבעה שנים להם הקצ"ה קיימה וזו לאמר לך
הכחיתך לך אבל גזרה היא מלמני ששנה לא תעבור שלולי כך הייתי
מקיימך עד שתלמד אותם כעושים וקבועי' זה ותלך ותגיד להם: (ה) וימת
שם משה. אשכח משה ומה ומה וימת שם משה ללא עד כלן כחז משה ונחמן
וילך כחז יסוטה. כ"ו אונקל אשכח ספר המורה ספר כלום וסוף אונקל
לקוח את ספר המורה הזה [דברים ל"ח] אלא הקצ"ה אונקל ונשם כחז
דמוע [ז"ט ט"ו]: על פי ח'. בנטיקה: (ו) ויקבור אותו. הקצ"ה בכבודו
כ' ישמעאל אונקל הוא קובץ את עלמו וזו אחד משלטה אחין סה"י רבי
ישמעאל דורש כן. כיוולא זו זיוס מלאת יוני גזרו יציא אותו [במדבר ז']
הוא מציא את עלמו. כיוולא זו וסעילו אותם עון אשמה [ויקרא כ"ג] וכי
אחרים נשיחין אותם אלא הם משיאים את עלמם: מול בית פעור. קצרו
היה מוכן שם מנחת יוני בלחית לכפר על נעשה פעור זה אחד מן
הדברים שנכחו זין השמות בערב שבת [לכות פ"ה] [סוטה י"ד]: (ז) לא

הַזֶּה: (י) וּמֹשֶׁה בִּן־מֹאָב וְעֹשְׂרִים שָׁנָה
בָּמָתוֹ לֹא־כִהְתָּה עֵינָיו וְלֹא־נָס לַחָה:
(כ) וַיִּבְכּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת
מוֹאָב שְׁלֹשִׁים יוֹם וַיָּתְמוּ יָמָי בְּכִי אֲבֵל
מֹשֶׁה: (ט) וַיְהִי־שָׁעַ בְּיָנוּן מְלֹא־רוּחַ חֲכָמָה
כִּי־סָמַךְ מֹשֶׁה אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־
מֹשֶׁה: (י) וְלֹא־קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל
כְּמֹשֶׁה אֲשֶׁר יָדְעוּ יְהוָה פְּנִים אֶל־פְּנִים:
(כ) לְכָל־הָאֲתָת וְהַמּוֹפְתִים אֲשֶׁר שְׁלַחוּ
יְהוָה לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לְפָרְעֹה

ח"א ומשה וכו' ט"ג ז': ויבכו וכו' סוטה ק"ג ז'. קדושין ל"ח ח' ז': וימתו
מ"ח כ"ח ח': ויהושע ט"ג ז' ט"ג ז'. ולא קם וכו' ל"ח ח' ז'. עקדה ט"ג ז'
י"ג ז' ט"ג ז'. עקדים מ"ג ט"ג ז': לכל האותות עקדים ט"ג ז' וי':

תרגום אונקלוס

וְלֹא יָדַע אֲנָשׁ ית קבורתיה עד יומא דתי: (י) ומשה בר מאב ועשרין
שנן בד מית לא בהאן עינוהי ולא שגא זיו וקרא דאפוהי: (כ) ויבכו
בני ישראל ית משה במישוריא דמואב חלתינ ימין ושלמי ימין בנתיא
אבלא דמשה: (ט) ויהושע בר גון איתמלי רוח חוכמתא ארי סמך משה
ית דוהי עלוהי וקבילו כניה בני ישראל ועבדו נמא די פקד יי ית
משה: (י) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה די איתגלי ליה יי אפינ
באפינ: (כ) לכל אתיא ומפתיא די שלחיה יי למעבר בארעא דמצרים
כהתה עינו. אף מנמת: ולא נס לחה. למלומית טנו לא שלט בו קצון
ולא נסך חולק פניו: (ח) בני ישראל. הזכרים אבל בלשון מוחך טהיה
כודף טלוס ומתן טלוס זין איש לכעסו וזין אשה לכעלה נאמר כל זית
ישכל [במדבר כ'] זכרים ונקבות: (י) אשר ידעו ה' פנים אל פנים.
טהיה לכו גם זו ומדבר אליו בכל עת טרוס כענין שנאמר ועתה אלעם אל

וזאת הברכה לך

וּלְכַל־עַבְדֶיךָ וּלְכַל־אֲרָצוֹ: (3) וּלְכַל־הַיָּד
הַחֹזֶקֶה וּלְכַל־הַמִּזְרָא הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה
מֹשֶׁה לְעֵינַי כְּלִי־יִשְׂרָאֵל:

חוק

ת"א לעיני כל ישראל הנחום ב' ה'

תרנום אונקלוס

לפרעה ולכל עבדיו ולכל ארציה: (3) ולכל יד תקיפתא ולכל חזקתא
רפא די עבד משה לעיני כל ישראל: חוק

ה' [שמות ל"ג] ענינו ואשונעם מה ינוה ה' לכם [צמדכר ט'] (וב) ולכל
היד החזקה. שקבל את המורה בלכות צידיו: ולכל המורא הגדול. כסיס
ובצורות צמדכר גדול והנוכח: לעיני כל ישראל. טכסאו לבו לשכור
הלכות לעיניכם. טכסאו ואשכרם לעיניכם [שמות ל"ד] והסכימה דעת
סקודם כדון הוא לדעתו טכסאו אשר טכרת [דכרס י'] יישר כסך טכרת
[שנת ט"ז]: חוק

נשלם פירושי רש"י על חמשה חומשי תורה.

בשם י"י גדול ונורא:

כיום פקוקי הספר דכרס טשע נולות ומנועים ומנוסה. הגין סימן:
וסליו. ועשית על פי הדבר אשר יגיד לך: ומכשיותיו י"א אסרו חג צענותים
סימן: וסדריו כ"ז. ימים אנוכס יגיד לדק סימן: ופקיו ל"ד. חודס ה'
זכל לבב סימן: ונין הסתומות שלשים וארבעה והסתומות נולס ועשכיס
וארבעה. סכל נולס ומנועים ומנוסה פכשיות: וכסא ככוד ינחילם סימן:
כיום הספוקים של כל המורה. מנוסת אלפים ומנוסה נולות וארבעים
ומנוסה: ואור החמה יסיס טבעתים סימן: ומליו וישס עליו את הפסן
ויחן אל הפסן את האורים ואת המנועים: ונין פתומות של כל המורה.
מנחמים ומנועים. יצא דודי לבגו ויאכל פרי מגדיו סימן: והסתומות
שלש נולות ומנועים ומנוסה. או אסרה אקר על נפסה בשבעה סימן:
נולס ונין כל הסכשיות פתומות ומנועות. טש נולות ומנועים ומנוסה.
לא תחסר כל זכ סימן:

קכב

קריאת עשרת הדברות לפרשת
ואתחנן ליחיד

אֲנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
מִבֵּית עַבְדִים: לֹא־יְהוָה לָךְ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל־
פְּנֵי: לֹא־תַעֲשֶׂה לָךְ פֶּסֶל כָּל־תְּמוּנָה אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם
מִמַּעַל וְאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתַּחַת וְאֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת
לָאָרֶץ: לֹא־תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם כִּי אֲנֹכִי
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵל קַנָּא פֶקֶד עֵינַי אַבּוֹת עַל־בְּנֵים
וְעַל־שְׂלֵשִׁים וְעַל־רַבְעִים לְשָׁנָאִי: וְעָשָׂה חֶסֶד
לְאֵלִפִּים לֹא־חָבִי וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָיו: ׀ לֹא תִשָּׂא
אֶת־שֵׁם־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשׁוּא כִּי לֹא יִקָּה יְהוָה
אֵת אֲשֶׁר־יִשָּׂא אֶת־שְׁמוֹ לְשׁוּא: ׀ שְׁמוֹר אֶת־
יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ:
שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל־מַלְאכֹתֶיךָ: וְיוֹם
הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא־תַעֲשֶׂה כָּל־
מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ־וּבִתֶּךָ וְעַבְדֶּךָ־וְאִמָּתֶךָ וְשׁוֹרֶךָ
וַחֲמֹרֶךָ וְכָל־בְּהֵמַתֶּךָ וְגֵרֶךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרֶיךָ לְמַעַן
יָנוּחַ עַבְדֶּךָ וְאִמָּתֶךָ כַּמֹּדֶה: וּזְכַרְתָּ כִּי עַבְדֵי הָיִיתָ
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיֹּצִיאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם בְּיָד
חֲזָקָה וּבְזַרְעֵ נְטוּיָה עַל־פְּנֵי צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
לַעֲשׂוֹת אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת: ׀ כִּפֹּד אֶת־אֲבִיךָ
וְאֶת־אִמֶּךָ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְמַעַן וְיָרִיבֶנּוּ
יָמֶיךָ וְלִמְעַן יִיטַב לָךְ עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ: ׀ לֹא תַרְצֶה ׀ וְלֹא תִגָּאֵף ׀
וְלֹא תִגְנוֹב ׀ וְלֹא־תַעֲנֶה בְרַעְיָךְ עַד שְׂוֹא: ׀

עשרת הדברות ליחיד

ולא תחמד אשת רעה: ס ולא תתאווה בית רעה שדהו ועבדו ונאמתו שורו וחמורו וכל אשר לרעה: פ

סדר ברכות ההפטרה

ברכות קודם קריאת ההפטרה

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר בחר בגבאים טובים ורצה בדבריהם הנאמרים באמת: ברוך אתה יי הבורח בתורה ובמשנה עבדו ובישראל עמו ובגבאי האמת וצדק:

ברכות לאחר קריאת ההפטרה

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם צור כל העולמים צדיק בכל הדורות האל הנאמן האומר ועושה מדבר ומקים. כי כל דבריו אמת וצדק: נאמן אתה הוא יי אלהינו ונאמנים דבריו ודבר אחר מדבריו אחר לא ישוב ריקם. כי אל מלך נאמן אתה: ברוך אתה יי האל הנאמן בכל דבריו:

רחם על ציון כי היא בית חיינו ולעלובת נפש תושיע במהרה בימינו: ברוך אתה יי משמח ציון בבניה:

שמחנו יי אלהינו באליהו הנביא עבדך. ובמלכות בית דוד משיחך. במהרה יבא ויגל לבנו. על פסאו לא ישב זר. ולא יגחלו עוד אחרים

ברכות אחר קריאת ההפטרה קבנ את כבודו. כי בשם קדשך נשבעת לו שלא יבנה גרו לעולם ועד: ברוך אתה יי מגן דוד:

לשבת

על התורה ועל העבודה ועל הגבאים ועל יום השבת הזה. שנתת לנו יי אלהינו לקדשה ולמנוחה לכבוד ולתפארת: על הכל יי אלהינו אנחנו מודים לך ומברכים אותך ותברך שמה בפני כל חי תמיד לעולם ועד: ברוך אתה יי מקדש השבת:

סדר ההפטרות לספר דברים *

הפטרות מחר חדש

(שמואל א' כ' י"ח עד מ"ג)

שטח כלש חמש ציוס ח' לזעריס בשנה שלפני זלח הפטירה

(ס) וַיֹּאמְרוּ לוֹ יְהוֹנָתָן מָחָר חֹדֶשׁ וְנִפְקְדֶתָּ כִּי יִפְקֹד מוֹשֶׁבֶתָּ: (ט) וְשִׁלַּשְׁתָּ תַרְדּוֹ מֵאֹד וּבֹאֲתָ אֶל־הַמְּקוֹם אֲשֶׁר־נִסְתַּרְתָּ שָׁם בַּיּוֹם הַמַּעֲשֶׂה וַיֵּשְׁבֶתָ אֶצֶל הָאֶבֶן הָאֵזוּל: (י) וְאֲנִי שְׁלֹשֶׁת הַחַצִּים צִדָּה אֹזְרָה לְשַׁלַּח־לִי לַמַּטְרָה: (יא) וְהִנֵּה אֲשַׁלַּח אֶת־הַנֶּעַר לְךָ מֵצֵא אֶת־הַחַצִּים אִם־אָמַר אָמַר לַנֶּעַר הִנֵּה הַחַצִּים מִמֶּנּוּ וְהִנֵּה קָחְנוּ וּבֹאֲהָ כִּי־שְׁלוֹם לְךָ וְאִין דְּבַר חִי־יְהוָה: (יב) וְאִם־כִּי־אָמַר לְעֹלָם הִנֵּה הַחַצִּים מִמֶּנּוּ וְהִלָּאָה לְךָ כִּי שִׁלַּחְתָּ יְהוָה: (יג) וְהַדְּבַר אֲשֶׁר דִּבְרַנוּ אֲנִי וְאַתָּה הִנֵּה יְהוָה בֵּינִי וּבֵינֶךָ עַד־עוֹלָם: (יד) וַיִּסְתַּר דָּוִד בְּשִׂדְהָ וַיְהִי הַחֹדֶשׁ וַיָּשָׁב הַמֶּלֶךְ אֶל־הַלְחָם לְאַכּוּל: (טו) וַיָּשָׁב הַמֶּלֶךְ עַל־מוֹשְׁבּוֹ כַּפֶּעַם אַפְּעַם אֶל־מוֹשֶׁב הַקִּיר וַיָּקָם יְהוֹנָתָן וַיָּשָׁב אֲבִנָּר מֵצֵד שְׂאוּל וַיִּפְקֹד מְקוֹם דָּוִד: (טז) וְלֹא־דִבֶּר שְׂאוּל מֵאֹמְרָה בַּיּוֹם הַהוּא כִּי־אָמַר מְקַרְהָ הוּא בְּלִתי מְהוֹר הוּא כִּי־לֹא מְהוֹר: (יז) וַיְהִי מִמַּחֲרַת הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּפְקֹד מְקוֹם דָּוִד וַיֹּאמֶר שְׂאוּל אֶל־יְהוֹנָתָן בְּנֹו מַדּוּעַ לֹא־כָּא בֶן־יִשְׂרָאֵל גַּם־תִּמּוֹל גַּם־הַיּוֹם אֶל־הַקָּחַם: (יח) וַיַּעַן יְעֹל כ'

C העמדנו הקרי בפנים ועל הגליון למטה הכתיב שלא יצטרך הקורא להביט אנה ואנה בקראו דברי ה' לפני עם הקדוש:

הפטרות מחר חדש קכד

יְהוֹנָתָן אֶת־שְׂאוּל גִּשְׂאֵל גִּשְׂאֵל דָּוִד מֵעַמְדֵי עַד־בֵּית לְחָם: (יט) וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי גֵא כִּי זָבַח מִשְׁפָּחָה לָנוּ בְּעִיר וְהוּא צִוְּה־לִּי אָחִי וְעָתָה אִם־מֵצֵאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ אִמְלִטָה גֵא וְאַרְאָה אֶת־אָחִי עַל־בֶּן לֹא־כָּא אֶל־שְׁלַחַן הַמֶּלֶךְ: (כ) וַיַּחֲרָאָף שְׂאוּל בִּיהוֹנָתָן וַיֹּאמֶר לוֹ בַּדַּעְוֹת הַמַּרְדּוֹת הַלֹּא יָדַעְתִּי כִּי־בָחַרְתָּ אֶתָּה לְבֶן־יִשְׂרָאֵל לְכִשְׁתָּךְ וּלְכִשְׁתַּעַרְוֹת אִמְךָ: (כא) כִּי כָל־הַיָּמִים אֲשֶׁר בֶּן־יִשְׂרָאֵל חָי עַל־הָאָדָמָה לֹא תָבוֹן אֶתָּה וּמַלְכוּתְךָ וְעָתָה שִׁלַּח וְקַח אֶתוֹ אֵלַי כִּי בֶן־מָוֶת הוּא: (כב) וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שְׂאוּל אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָמָּה יוֹמַת מֶה עֲשֶׂה: (כג) וַיִּטַּל שְׂאוּל אֶת־הַחֲנִית עָלָיו לְחַבְתָּו וַיַּדַּע יְהוֹנָתָן כִּי־כָלָה הוּא מֵעַם אָבִיו לְהַמִּית אֶת־דָּוִד: (כד) וַיָּקָם יְהוֹנָתָן מֵעַם הַשְׁלַחַן בַּחֲרִי־אָף וְלֹא־אָכַל בַּיּוֹם־הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי לְחָם כִּי נִעְצַב אֶל־דָּוִד כִּי הִכְלִמוּ אָבִיו: (כה) וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיֵּצֵא יְהוֹנָתָן הַשִּׂדְּהָ לְמוֹעֵד דָּוִד וַנֶּעַר קָטָן עִמּוֹ: (כו) וַיֹּאמֶר לַנֶּעַר רִץ מֵצֵא־נָא אֶת־הַחַצִּים אֲשֶׁר אֲנֹכִי מוֹזְרָה הַנֶּעַר רִץ וְהוּא־יָרָה הַחֲצִי לְהַעֲבִרוֹ: (כז) וּבֹא הַנֶּעַר עַד־מְקוֹם הַחֲצִי אֲשֶׁר יָרָה יְהוֹנָתָן וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרָי הַנֶּעַר וַיֹּאמֶר הִלָּא הַחֲצִי מִמֶּנּוּ וְהִלָּאָה: (כח) וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרָי הַנֶּעַר מְהֵרָה חוֹשֶׁה אֶל־תַּעֲמֹד וַיִּלְקַט נֶעַר יְהוֹנָתָן אֶת־הַחַצִּים וַיָּבֵא אֶל־אֲדָנָיו: (כט) וְהַנֶּעַר לֹא־יָרַע מֵאֹמְרָה אֲדָ יְהוֹנָתָן וְדוּד יָדַעוּ אֶת־הַדְּבָר: (ל) וַיִּתֵּן יְהוֹנָתָן אֶת־כָּלָיו אֶל־הַנֶּעַר אֲשֶׁר־לוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ

החצי כ'

הפטרות מחר חדש ומפטיר לשבת ור"ח

הביא העיר: (b) הנער בא ודוד קם מאצל הנגב
ויפל לאפיו ארצה וישתחו שלש פעמים וישקו ו
איש את דעהו ויכפו איש את רעהו עד דוד הנדיל:
(3) ויאמר יהונתן לדוד לך לשלום אשר גשבענו
שגיגו אנחנו בשם יהוה לאמר יהוה יהוה | ביני
ובינך וביני זרעי וביני זרעך עד עולם:

קריאת מפטיר לשבת וראש חדש

בשבת וכלש חדש ונוילין שני ספרי' כלסון קורין טבעט גברי צב' הסצוט
ואווערים קדיט לעילא . ובספר שני קורין לונפטייר צפסעת פנס:

וביום השפּת שגיר כבשים בגי' שנה תמימם ושגו
עשרנים סלת מנחה פלולה בשמן ונספו:
עלת שבת בשבתו על עלת התמיד ונספה: פ
ובראשיו חדשיכם תקריבו עלה ליהוה פרים בגי'
בקר שנים ואיל אחד כבשים בגי' שנה
שבעה תמימם: ושלשה עשרנים סלת מנחה
פלולה בשמן לפר האחד ושני עשרנים סלת מנחה
פלולה בשמן לאיל האחד: ועשרן עשרון סלת
מנחה פלולה בשמן לכבש האחד עלה ריח ניחח
אשה ליהוה: ונספיהם חצי ההין יהיה לפר
ושלישת ההין לאיל ורביעת ההין לכבש יין זאת
עלת חדש בחדשו לחדשי השנה: ושעיר עזים
אחד לחטאת ליהוה על עלת התמיד יעשה
ונספו:

הפטרות שבת וראש חדש

(ישעיה ס"ו א' עד סוף הספר)

(6) כה אמר יהוה השמים כסאי והארץ תרם
רגלי איונה בית אשר תבנני לי ואיונה
מקום מגורתי: (3) ואת כל אלה ידי עשתה ויהיו
כל אלה נאם יהוה ואלוה אפיט אלעני ונכה
רוח וחרד על דברי: (4) שוחט השור מכה איש
זוכה השנה עורף פלב מעלה מנחה דסחזיר מזביר
לבנה מברך און גם המה בחרו בדרביהם
ובשקוייהם נפשם חספיה: (7) גם אני אבחר
בתעלוליהם ומגורתם אביא להם יען קראתי ואין
עונה דברתי ולא שמעו ויעשו הרע בעיני וביאשר
לא חספתי בחרו: (8) שמעו דברי יהוה החרדים
אל דברו אמרו אחיכם שנאיכם מגידיכם למען
שמי יכבד יהוה ונראה כשמחבתם והם יבשו:
(1) קול שאון מעיר קול מהיכל קול יהוה משלם
גמול לאיביו: (2) במרם תחיל ילדה במרם יבוא
חבל לה והמליטה זכר: (3) מי שמע פזאת מי
ראה פאלה תינחל ארץ ביום אחד אס יולד גוי
פעם אחת פייחלה גם ילדה ציון את בנייה:
(4) האני אשפיר ולא אוליד יאמר יהוה אס אני
המוליד ועצרת יאמר אלהיה: (5) שמחו את ירושלם
וגילו בה כל אהביה שישו אתה משוש כל
המתאבלים עליה: (6) למען תינקו ושבעתם משד
תנחמיה למען תמצו והתענגתם מזיו כבודיה:
(7) פייכה | אמר יהוה הנני גוסה אלה בנהר

שלום וכנחל שומך כבוד גוים וינקתם על-עד
תנשאו ועל-ברכים תשעשעו: (א) באיש אשר
אמו תנחמנו בן אנכי אנהמכם וכירושלם תנחמו:
(ד) וראיתם ויש לבכם ועצמותיכם בדיש
תפרחנה וגודעה ידיהוה את-עבדיו וזעם את-
אזיביו: (ט) פי-הנה יהוה באש יבוא וכסופה
מרפבתיו להשיב בהמה אפו וגערתו בלהבי-אש:
(י) כי באש יהוה נשפט ובחרבו את-כל-בשר
ורבו חללי יהוה: (י) המתקדשים והמטהרים אל-
הגנות אחר אחת בתוך אכלי בשר החזיר והשקץ
והעכבר יחדו יספוןאם-יהוה: (י) ואנכי מעשיהם
ומחשבתיהם באה לקבץ את-כל-הגוים והלשונות
ובאו וראו את-כבודי: (ט) ושמתי בהם אורת
ושלחתי מהם פליטים אל-הגוים תרשים פולולוד
משכי קשת תוכל וגוון האיים הרחקים אשר לא-
שמעו את-שמעי ולא-ראו את-כבודי והגידו את-
כבודי בגוים: (ט) והביאו את-כל-אחיכם מכל-
הגוים | מנתה | ליהוה בפוסים וברכב ובצפים
ובפחדים ובפרפרות על הר קדשי ירושלם אמר
יהוה באשר יביאו בני ישראל את-המנחה בכלי
טהור בית יהוה: (ב) וגם-מהם אקח לבנהגים
ללוים אמר יהוה: (ג) כי באשר השמים החדשים
והארץ החדשה אשר אני עשה עמדים לפני נאם-
יהוה בן יעמד זרעכם ושמכם: (ג) והוה מדי-חדש
בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל-בשר

אחד כ'

להשתחות לפני אמר יהוה: (ד) ויצאו וראו
בפגרי האנשים הפשעים כי כי תולעתם לא תמות
ואשם לא תכבה והיו הראון לכל-בשר:
והוה מדי-חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא
כל-בשר להשתחות לפני אמר יהוה:

מנכס סכרדים אם מל כלש מדס ציוס ט"ק וציוס ט' לסוקי סקוק כלסוק
ולסוכון טל ספסרת נסר מדס :

הפטרות דברים (בישעה סימן א')

(א) חזון ישעיהו בן-אמוץ אשר חזה על-יהודה
וירושלם בימי עזיהו יותם אחו יחזקיהו
מלכי יהודה: (ג) שמעו שמים והאזיני ארץ כי
יהוה דבר בגים גבולתי ורוממתי והם פשעו כי:
(ג) ידע שור קנהו וחמור אכוס בעליו ישראל
לא ידע עמי לא התבונן: (ד) הוי גוי חמא עם
כבד עון זרע מרעים בגים משחיתים עזבו את-
יהוה נאצו את-קדוש ישראל גזרו אחר: (ב) על-
מה תבו עוד תוסיפו סרה פל-ראש לחלי וכל-
לכב דוי: (א) מפת-רגל ועד-ראש אינ-בו מתם
פצע וחבורה ומכה מרקה לא-זרו ולא חפשו ולא
רפכה בשמן: (א) ארצכם שממה עריכם שרפות
אש אדמתכם לנגדכם זרים אכלים אתה ושממה
במהפכת זרים: (ב) וגותרה בת-ציון כספה בכרם
במלונה במקשה בעיר גצורה: (ב) לוגלי יהוה
צבאות הותיר לנו שריד כמעט כסדם היינו
לעמרה דמינו: (ג) שמעו דברי-יהוה קציני סדם
האזינו תורת אלהינו עם עמרה: (ב) למרה לי

דב־זב־חִיבִים יֹאמֶר יְהוָה שְׂכַעְתִּי עֲלוֹת אֵילִים
 וְחֶלֶב מְרִיאִים וְדָם פְּרִים וּבְכֻשִׁים וְעֹתוּדִים לֹא
 חִסַּעְתִּי: (3) כִּי תִבְאוּ לָרְאוֹת פָּנַי מִי־בִקְשׁוּ זֹאת
 מִיָּדְכֶם רִמָּס הַצָּרִי: (4) לֹא תוֹסִיפוּ הִבִּיא מִנְחַת־
 שָׂוֵא קִטְרֹת תוֹעֵבָה הִיא לִי חֹדֶשׁ וּשְׁבַת קָרָא
 מִקְרָא לֹא־אוֹכַל אֲנִי וְעֵצְרָה: (5) חֹדְשֵׁיכֶם
 וּמוֹעֲדֵיכֶם שְׁנֵאָה נִפְשִׁי הִיוּ עָלַי לְטָרַח גִּלְאִיתִי
 גִּשְׂאָ: (6) וּבְפָרְשֵׁיכֶם פְּפִיכֶם אֲעֲלִים עֵינַי מִכֶּם
 גַּם כִּי־תִרְבוּ תִפְלָה אֲיַנְנִי שִׁמְעֵ יְדֵיכֶם דְּמִים מְלֹאוּ:
 (7) רַחֲצוּ הַזְּפוּ הַסִּירוּ רַע מֵעַלְלֵיכֶם מִנְּגַד עֵינַי
 חֲדְלוּ הָרַע: (8) לְמַדּוּ הַיָּטֵב דַּרְשׁוּ מִשְׁפָּט אֲשֶׁר־
 חָמוּץ שִׁפְטוֹ יָתוּם רִיבּוֹ אֲלִמְנָה: (9) לְכוּ־נָא
 וּנְוֹכַחָה יֹאמֶר יְהוָה אִם־הָיוּ חֲטָאֵיכֶם בְּשָׁנִים
 כְּשִׁלְגַן יִלְפִינוּ אִם־יֹאדִימוּ כִתּוּלַע כְּצֶמֶר יִהְיוּ:
 (10) אִם־תֵּאָכְבוּ וּשְׂמַעְתֶּם טוֹב הָאָרֶץ תֵּאֲכֹלוּ:
 (11) וְאִם־תִּמְאָנוּ וּמְרִיתֶם חֶרֶב תֵּאֲכֹלוּ כִּי פִי יְהוָה
 דִּבֶּר: (12) אֵיכָה הִיְתָה לְזוֹנָה קָרִיָּה גְּאֻמְנָה מְלֹאתִי
 מִשְׁפָּט צָדֵק יִלֵּן בָּהּ וְעֵתָה מְרַצְחִים: (13) כִּסְפָּד
 הִנֵּה לְסָגִים סִבְאָד מַחֹל בְּמִים: (14) שֶׁרִיד סוֹרְרִים
 וְחִבְרֵי נְנָבִים כִּלּוֹ אֶהֱב שַׁחַד וְרֹדֵף שְׁלֹמֹנִים
 יָתוּם לֹא יִשְׁפֹּטוּ וְרִיב אֲלִמְנָה לֹא־יָבוֹא אֲלֵיהֶם:
 (15) לִכֵּן נָאִם הָאֲדוֹן יְהוָה צְבָאוֹת אֲבִיר יִשְׂרָאֵל
 הוּא אֲנַחֵם מִצָּרִי וְאֲנַקְמָה מֵאֹיְבָי: (16) וְאֲשִׁיבָה
 יְדֵי עֲלִידָד וְאֲצַרְף כְּפוֹ סַנְיָד וְאֲסִירָה כָּל־בְּדִילָד:
 (17) וְאֲשִׁיבָה שִׁפְטֵיךְ כְּבָרָא שְׁנָה וְיַעֲצִיךְ כְּבִתְחִלָּה

אַחֲרֵי־כֵן יִקְרָא לְךָ עִיר הַצָּדֵק קָרִיָּה גְּאֻמְנָה:
 (18) צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט תִּפְדָּה וּשְׁכִינָה בְּצִדְקָה:

הפטרות ואתחנן (ישעיה מ')

(1) נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי יֹאמֶר אֱלֹהֵיכֶם: (2) דִּבְרוּ
 עַל־לֵב יְרוּשָׁלַם וְקִרְאוּ אֵלֶיהָ כִּי מְלֹאָה
 צָבָאָה כִּי נִרְצָה עוֹנָה כִּי לִקְחָה מִיַּד יְהוָה כִּפְלִים
 בְּכָל־חַטְאֹתֶיהָ: (3) קוֹל קוֹרָא בַּמִּדְבָּר פָּנּוּ דְבַר
 יְהוָה יִשְׂרוּ בְּעֵרְבָה מִסְלָה לְאֵלֵהֵינוּ: (4) כָּל־גִּיא
 יִגְשָׂא וְכָל־הַר וּגְבָעָה יִשְׁפְּלוּ וְהָיָה הָעֵקֶב לְמִישׁוֹר
 וְהַרְכָּסִים לְבִקְעָה: (5) וּנְגִלָה כְבוֹד יְהוָה וְרָאוּ
 כָּל־בְּשָׂר יִתְדוּ כִּי פִי יְהוָה דִּבֶּר: (6) קוֹל אָמַר
 קָרָא וְאָמַר מַה אֶקְרָא כָּל־הַבָּשָׂר חֲצִיר וְכָל־חֲסִדּוֹ
 כְּצִיץ הַשָּׂדֶה: (7) יָבֵשׁ חֲצִיר נָבֵל צִיץ כִּי רוּחַ
 יְהוָה נִשְׁבָּה בּוֹ אֲבָן חֲצִיר הָעֵם: (8) יָבֵשׁ חֲצִיר
 נָבֵל צִיץ וְדָבָר אֵלֵהֵינוּ יָקוּם לְעוֹלָם: (9) עַל
 הַר־נֹבֵחַ עֲלִי־לְךָ מִבְּשֵׂרֵת צִיּוֹן הַרִימִי כַּפְּךָ קוֹלְךָ
 מִבְּשֵׂרֵת יְרוּשָׁלַם הַרִימִי אֲתִירָאִי אֲמַרְי לְעַרְבֵי יְהוּדָה
 הִנֵּה אֱלֹהֵיכֶם: (10) הִנֵּה אֲדֹנָי יְהוָה בְּחֻזֵּק יָבוֹא
 וְזָרְעוּ מִשְׁלָה לּוֹ הִנֵּה שִׁכְרוּ אֶתוֹ וּפְעַלְתּוֹ לִפְנֵינוּ:
 (11) בְּרַעַה עֲדָרוּ יִרְעָה בְּזָרְעוֹ יִקְבֹּץ מְלֹאִים וּבְחִיקוֹ
 יִשָּׂא עֲלוֹת יִנְהַל: (12) מִי־מַדָּד בְּשַׁעְלוֹ מִים וּשְׁמַיִם
 בְּזֹרֵת תִּכְנֵן וְכָל בְּשַׁלְשׁ עֶפְרַי הָאָרֶץ וּשְׁקָל בְּשָׁלֶם
 הָרִים וּגְבָעוֹת בְּמֵאזְנָיִם: (13) מִי־תִכְנֵן אֶת־רוּחַ יְהוָה
 וְאִישׁ עֲצָתוֹ יוֹדִיעֵנוּ: (14) אֶת־מִי נוֹעֵץ וְיִבְיָרֵהוּ

וילמדוהו בארץ משפט וילמדוהו דעת ודרך
 תבונות וידיענו: (ט) הן גוים כמר מדלי ובשחק
 מאזנים נחשבו הן איים כדק ימול: (י) ולכנז
 אין די בער ותורתו אין די עולה: (יא) פלהגוים
 כאין נגדו מאפס ותהו נחשבו לו: (יב) ואלמי
 תדמיון אל ומהדמות תערכו לו: (יג) הפסל
 גסד חרש וצרף בזהב ירקענו ורתקות כסף
 צורף: (יד) המספן תרומה עין לא ירקב יבחר
 חרש חכם יבקש לו להכין פסל לא ימוט:
 (טו) הלוא תדעו הלוא תשמעו הלוא הגד מראש
 לכם הלוא הבינותם מוסדות הארץ: (טז) הישב
 על חוג הארץ וישביה בחגבים הנזשה כדק
 שמים וממתחם באהל לשבת: (יז) הנזתן רוזנים
 לאין שפטי ארץ כיתהו עשה: (יח) אף בלנשעו אף
 בל ידעו אף בל שרש בארץ גזעם וגם נשף בהם
 ויבשו וסערה בקש תשאם: (יט) ואלמי תדמיוני
 ואשועה יאמר קדוש: (כ) שאו מרום עיניכם וראו
 מי כרא אלה המוציא במספר צבאם לכלם
 בשם יקרא מרב אוגים ואמיץ כח איש לא נעדר:

הפטרות עקב (בישעה מש:)

(יא) ותאמר ציון עזבני יהוה ואדני שבתני:
 (יב) התשפח אשה עולה מרחם בך
 במנה גם אלה תשפחנה ואנכי לא אשפחך:
 (יג) הן על כפיס חקתיך חזמתיד נגדי תמיד:

(יא) מהרו בניך מהרסוך ומחריבך ממך יצאו:
 (יב) שאי סביב עיניך וראי כלם נקבצו באו לך
 חייאני נאסיהוזה כי כלם בערי תלבשי ותקשרים
 כפלה: (יג) כי חרבתיך ושמתיד וארץ הריסתך
 כי עתה תצרי מיושב ורחקו מבלעיד: (יד) עוד
 יאמרו באזניך בני שבלך צר לי המקום גשה לי
 ואשכח: (טו) ואמרת בלבבך מי ילד לי ארת
 אלה ואני שכולה ונלמדנה גלה וסורה ואלה
 מי גדל הן אני נשארתי לבדי אלה איפה הם:
 (טז) כה אמר אדני יהוה הנה אשא אל גוים
 ידי ואלעמים ארים נפי והביאו בניך בחצן
 וכנתיד על כתף תנשאנה: (יז) והיו מלכים
 אמניך ושרותיהם מיניקותיך אפים ארץ ישתחוו
 לך ועפר רגליך ילחכו וידעת כי אני יהוה אשר
 לא יבשו קני: (יח) היקח מגבור מלקוח ואם
 שבי צדיק ימלט: (יט) כי כה אמר יהוה גם
 שבי גבור יקח ומלקוח עריץ ימלט ואת יריבך
 אנכי אריב ואת בניך אנכי אושיע: (כ) והאכלתי
 את מוניך את בשרם וכעסים דמם ישפרון
 וידעו כל בשר כי אני יהוה מושיעך וגאלך אביר
 ועקב: (כא) כה אמר יהוה אי זה ספר פרותות
 אמכם אשר שלחתיה או מי מנושי אשר מקרתי
 אתכם לו הן בעונותיכם נמפרתם ובפשעיכם
 שלחה אמכם: (כב) מדוע באתי ואין איש קראתי
 ואין עונה הקצור קצרה ידי מפרות ואם אין בי

כח להציל הן בגערתי אחרים ים אשים נהרות
 מדבר תבאש דנתם מאין מים ותמת בצמא:
 (א) אלפיש שמים קדרות ושק אשים כסותם:
 (ב) אדני יהוה נתן לי לשון למודים לדעת לעות
 את-יעף דבר יעיר | בבקר בבקר יעיר לי און
 לשמע כלמודים: (ג) אדני יהוה פתחלי און
 ואנכי לא מריתי אחר לא נסוגתי: (ד) גוי נתתי
 למפים ולחני למרשים פני לא הסתרתי מכלמות
 ורק: (ה) ואדני יהוה יעורלי על-פני לא נכלמתי
 על-פני שמתתי פני פחלמיש ואדע פני לא אבוש:
 (ו) קרוב מצדיקי מיריב אתי געמדה יחד מי-
 בעל משפטי יגש אלי: (ז) הן אדני יהוה יעור-
 לי מי הוא ירשיעני הן כלם כבנר יבלו עש
 יאכלם: (ח) מי ככם ירא יהוה שמע בקול עבדו
 אשר | הלך חשכים ואין נגה לו יבטח בשם יהוה
 וישען באלהיו: (ט) הן כלכם קדחי אש מאורי
 זיקות לבו | באור אשכם ובזיקות בערתם מידי
 היתה-זאת לכם למעצבה תשכבון: (י) שמעו
 אלי רדפי צדק מבקשי יהוה הביטו אל-צור
 חצבתם ואלמקבת בור נקרתם: (יא) הביטו אל-
 אברתם אביכם ואל-שרה תחוללכם פני-אחד
 קראתיו ואברכהו וארבהו: (יב) פנינתם יהוה ציון
 נחם פל-חרבתיה וישם מדברה בעדן וערבתה
 כגד-יהוה ששון ושמחה ימצא כה תודה וקול
 זמרה:

הפטרת ראה

(בישעיה נד ר"א עד נ"ה ה')

(א) עניה סערה לא נחמה הנה אנכי מרביץ בפוך
 אכניף ויסדתיך בפפירים: (ב) ושמתי
 כדכד שמשתיך ושעריך לאנכי אקדה וכל-
 גבולך לאנכי-חפץ: (ג) וכל-בניך למודי יהוה
 ורב שלום בניך: (ד) בעדקה תפונני חפני
 מעשק פני-לא תיראי וממחיתה פני לא-תקרב
 אליך: (ה) הן גור יגור אפס מאותי מי-גור אתך
 עליך יפול: (ו) הנה אנכי בראתי חרש נפח
 באש פחם ומוציא כלי למעשהו ואנכי בראתי
 משחית לחבל: (ז) כל-פלי יוצר עליך לא יצלח
 וכל-לשון תקום-אתך למשפט תרשיעי זאת
 נחלת עבדי יהוה ועדקתם מאתי נאם-יהוה:
 (ח) הוי כל-צמא לבו למים ואשר אין-לו כסף
 לבו שברו ואכלו ולבו שברו בלוא-כסף ובלוא
 מחיר יין וחלב: (ט) למה תשקלו-כסף בלוא-
 לחם ויגיעכם בלוא לשבעה שמעו שמעו אלי
 ואכלו-טוב ותתענג בדשן נפשכם: (י) הטו
 אזנכם ולבו אלי שמעו ותחי נפשכם ואכרתה
 לכם ברית עולם חסדי דוד הנאמנים: (יא) הן עד
 לאומים נתתיו נגיד ומצוה לאמים: (יב) הן גוי
 לא-תדע תקרא וגוי לא-ידעך אליך ירוצו למען
 יהנה אלהיך ולקדוש ישראל פני פארך:

(בישעה לא יב עד ג'ב יג)

(י) אֲנֹכִי אֲנֹכִי הוּא מְנַחֲמֶכֶם מִיָּדָי וּמִיָּדָי
מֵאֲנוּשׁ יָמוּת וּמִכַּדְאָדָם חֲצִיר יִנְתֵּן:
(י) וּתְשַׁבַּח יְהוָה עֲשֵׂה נֹטָה שָׁמַיִם וְיִסַּד אֶרֶץ
וּתְפַחַד תְּמִיד כָּל־הַיּוֹם מִפְּנֵי חֶמֶת הַמַּצִּיק כְּאֲשֶׁר
כּוֹנֵן לַהֲשִׁחִית וְאִיה חֶמֶת הַמַּצִּיק: (י) מִהַר צֶעֶה
לַחֲפָתָה וּלְאֵי־יָמוּת לַשְּׁחַת וְלֹא יִחַסַּד לַחֲמוּ:
(י) וְאֲנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ רַגַע הַיּוֹם וַיְהִימוּ גִלְיוֹ יְהוָה
צְבָאוֹת שְׁמוֹ: (י) וְאֲשֶׁם דְּבָרִי בְּפִיךָ וּבְצֶל יָדִי
כְּפִיתִיךָ לְנֹטֵעַ שָׁמַיִם וְלִיסַד אֶרֶץ וְלֵאמֹר לְצִיּוֹן
עֲמִי אֶתָּה: (י) הַתְּעוֹרְרִי הַתְּעוֹרְרִי קוּמִי יְרוּשָׁלַם
אֲשֶׁר שָׁתִית מִיַּד יְהוָה אֶת־כּוֹס חֶמְתוֹ אֶת־קִבְעַת
כּוֹס הַתְּרַעְלָה שָׁתִית מְצִית: (י) אֵינְךָ־מִנְהַל לָהּ
מִכָּל־בָּנִים יִלְדָה וְאֵין מַחְזִיק בְּיָדָהּ מִכָּל־בָּנִים
גְּדֻלָּה: (י) שְׁתִּים הִנֵּה קָרָאתִיךָ מִי יָגִיד לָךְ הַשֹּׁד
וְהַשָּׁבֵר וְהַרְעֵב וְהַחֲרִיב מִי אֲנֻחֶמְךָ: (י) בְּנִיךָ
עָלְפוּ שָׁכְבוּ בְּרָאשׁ כָּל־חֻצוֹת כְּתוּבָה מִכְּמַר
הַמְּלָאִים חֶמֶת יְהוָה גְּעַת אֱלֹהֶיךָ: (י) לָבֹן שְׁמַעֲיִ־
נָא זֹאת עֲנִיָּה וּשְׁכַרְתָּ וְלֹא מִיּוֹן: (י) כֹּה־אָמַר
אֲדַגְּדֶךָ יְהוָה וְאֱלֹהֶיךָ יִרְיֵב עִמּוֹ הִנֵּה לִקְחָתִי מִיָּדֶךָ
אֶת־כּוֹס הַתְּרַעְלָה אֶת־קִבְעַת כּוֹס חֶמְתִּי לֹא־
תוֹסִיפִי לַשְּׁתוֹתָה עוֹד: (י) וְשִׁמְתִּיהָ בֵּינְךָ מוֹנֶיךָ
אֲשֶׁר־אָמְרוּ לְנַפְשֶׁךָ שְׁחִי וְנַעֲבֹדָה וּתְשִׁימִי כְּאֶרֶץ
גּוֹף וּכְחֻץ לַעֲבָרִים: (י) עוֹרִי עוֹרִי לְבָשִׂי עוֹדֶךָ
צִיּוֹן לְבָשִׂי וּבְגָדֵי תַפְאֲרֶתְךָ יְרוּשָׁלַם עִיר הַקֹּדֶשׁ

כִּי לֹא יוֹסִיף יְבֹא־בְךָ עוֹד עָרַל וּמָמָא: (י) הַתְּנַעֲרִי
מֵעַפָּר קוּמִי שְׁבִי יְרוּשָׁלַם הַתְּפַתְחִי מוֹסְרֵי צוּאָרֶךָ
שִׁבְיָהּ כְּתִצִּיּוֹן: (י) כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה חֲנֹם נִמְכַרְתֶּם
וְלֹא בְכֶסֶף תִּגְאָלוּ: (י) כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְהוָה
מִצְרַיִם יִרְדֵּעַמִּי בְּרֹאשְׁנָה לְגוֹר שֵׁם וְאֲשׁוּר בְּאֶפְסֹם
עֲשֻׁקוֹ: (י) וְעַתָּה מִה־לִּי־סֶפֶה גֹאֲס־יְהוָה כִּי־לָקַח
עִמִּי חֲנֹם מִשְׁלֹו יְהִלִּילוּ גֹאֲס־יְהוָה וְתִמִּיד כָּל־
הַיּוֹם שְׁמִי מִנְאָץ: (י) לָבֹן יִדַע עִמִּי שְׁמִי לָבֹן
בַּיּוֹם הַהוּא כִּי־אֲנִי־הוּא הַמְּדַבֵּר הַגָּנִי: (י) מִהַר
גָּאוּ עַל־הַהָרִים רִגְלֵי מִבְּשָׂר מִשְׁמִיעַ שְׁלוֹם מִבְּשָׂר
טוֹב מִשְׁמִיעַ יִשְׁנָעָה אָמַר לְצִיּוֹן מְלֶךְ אֱלֹהֶיךָ:
(י) קוֹל צְפִידָךְ גָּשָׂאוֹ קוֹל יְחִדּוֹ יִרְגְּנוּ כִּי־עֵין בְּעֵין
יִרְאוּ בְּשׁוֹב יְהוָה צִיּוֹן: (י) פָּצְחוּ רִגְנוּ יְחִדּוּ
חֲרָבוֹת יְרוּשָׁלַם כִּי־נַחַם יְהוָה עִמּוֹ גֹּאֵל יְרוּשָׁלַם:
(י) חֲשַׁף יְהוָה אֶת־זְרוּעַ קֹדְשׁוֹ לְעֵינֵי כָל־הַגּוֹיִם
וְרָאוּ כָל־אֲפֹסֵי־אֶרֶץ אֶת יִשְׁנַעַת אֱלֹהֵינוּ: (י) סוּרוּ
סוּרוּ צְאוּ מִשֵּׁם טָמֵא אֶל־תִּגְעוּ צְאוּ מִתּוֹכָהּ הַכְּרוּ
גָּשָׂאֵי כָלִי יְהוָה: (י) כִּי לֹא בַחֲפוּזֹן תִּצְאוּ
וּבְמִנוּסָה לֹא תִלְכּוּן כִּי־הִלַּךְ לַפְּנִיכֶם יְהוָה
וּמֵאֲפֹסְכֶם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:

הפטרות כי תצא (בישעה סי' ג'ד)

(י) רְגִי עֲקָרָה לֹא יִלְדָה פָּצְחִי רַגְלֵי וְצַהֲלִי לֹא־
חָלָה כִּי־רַבִּים בְּנֵי־שׁוֹמְמָה מִפְּנֵי בְעוּלָה
אָמַר יְהוָה: (י) הֲרַתִּיכִי מִמְּקוֹם אֱהַלְךָ וּיְרִיעוֹת
'ותפתחו כ' 'משלו כ'

משפנותיך וישו אל תחשכי הארבי מיתרוד
ויתדתיך חזקי: (א) כירימין ושמאל תפריצי וזרעך
גוים יירש וערים נשמות יושיבו: (ב) אל תיראי
כילא תבושי ואל תפלמי כילא תחפירי כי
בשת עלומיך תשכחי וחרפת אלמנותיך לא
תזכירי עוד: (ג) כי בעליך עשיך יהוה צבאות
שמו וגאלך קדוש ישראל אלהי כל הארץ יקרא:
(ד) כירכאשה עזובה ועצובה רוח קראך יהוה
ואשת נעורים כי תמאס אמר אלהיך: (ה) ברנע
קמו עזבתך וברחמים גדולים אקבצך: (ו) בשצף
קצף הסתיתי פני רגע ממך ובתסוד עולם
רחמתיך אמר וגאלך יהוה: (ז) כירמי נח זאת
לי אשר נשבעתי מעבר מירנח עוד על הארץ
כן נשבעתי מקצף עליך ומגערך: (ח) כי הקרים
ימושו והנבעות תמוטינה וחסדי מאתך לא
ימושו ובכית שלומי לא תמוט אמר מרחמך יהוה:

הפטרות כי תבא (ישעיה ס"ו)

(א) קומי אורי כירכא אורך וכבוד יהוה עליך
זרח: (ב) כירנה החשך יכסה ארץ
וערפל לאמים ועליך יזרח יהוה וכבודו עליך
יראה: (ג) והלכו גוים לאורך ומלכים לנגה זרחך:
(ד) שאי סביב עיניך וראי כלם נקבצו בארץ
בניך מרחוק יבאו ובנותיך על צד תאמנה: (ה) אז
תראי ונתרת ופתר ורחב לבך כיריחפך עליך

המון ים חיל גוים יבאו לך: (א) שפעת גמלים
תכסך בכרי מדין ועיפה כלם משבא יבאו זהב
ולבונה ישאו ותהלות יהוה יבשרו: (ב) כל צאן
הדר יקבצו לך אילי נביות ישראל ונגד יעלו על
רצון מזבחי ובית תפארתי אפאר: (ג) מיראלה
בעב תעופינה וכיונים אל ארבותיהם: (ד) כירלי
אנים יקוו ואניות תרשיש בראשנה להביא בניך
מרחוק כספם וזהבם אתם לשם יהוה אלהיך
ולקדוש ישראל כי סאךך: (ה) וכנו בני נכר
חזמותיך ומלכיהם ישראל ונגד כי בקצפי הביתך
וכרצוני רחמתיך: (ו) ופתחו שעריך תמיד יזמם
ולילה לא יסגרו להביא אליך חיל גוים ומלכיהם
נהוגים: (ז) כירנהו והממלכה אשר לא יעבדו
יאבדו והגוים הרב יחרבו: (ח) כבוד הלבנון
אליך יבא ברזש תדהר ותאשור יתנו לפאר
מקום מקדשי ומקום רגלי אכבד: (ט) והלכו
אלריך שחוז בני מעפיד והשתחוו על כפורת
רגליך כל מגאציד וקראו לך עיר יהוה ציון קדוש
ישראל: (י) תחת היותך עזובה ושנואה ואין
עובר ושמתיך לגאון עולם משוש דור ודור:
(יא) וינקת חלב גוים ושד מלכים תינקי וידעת
כיראני יהוה מושיעך וגאלך אביר יעקב: (יב) תחת
הנחשת אביא זהב ותחת הברזל אביא כסף
ותחת העצים נחשת ותחת האבנים ברזל ושמתי
כרדתך שלום ונגשיך גדקה: (יג) לא ישמע עוד

המם בארצך שד ושכר בגבולך ומראת ישועה
חומתך ושערך תהלה: (ט) לא יהיה לך עוד
השמש לאור יומם ולילה הירח לא יאיר לך
והיה לך יהוה לאור עולם ואלהיך לתפארתך:
(י) לא יבא עוד שמשך וירחך לא יאסף כי יהוה
יהיה לך לאור עולם ושלמו ימי אבלך: (כ) ועמד
כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ גזר מפעי מעשה
ידי להתפאר: (כג) תקטן יהיה לאלף והצעיר
לגוי עצום אני יהוה בעתה אחישנה:

הפטרת נצבים (ישעיה ס"א ט')

(א) שוש אשויש ביהוה תגל נפשי באלהי פי
הלבשישני בגדי-ישע מעיל צדקה יעטני
כחתן יבתן פאר וכפלה תעדה בליה: (ב) פי
כארץ תוציא צמחה ויגנה זרועיה תצמיח בן
אדני יהוה יצמיח צדקה ותהלה נגד כל-הגוים:
כ (ב) למען ציון לא אחשה ולמען ירושלם לא
אשקוט עד-יצא בגנה צדקה וישועתה פלפיד
יבער: (ג) וראו גוים צדקך וכל-מלכים כבודך
וקרא לך שם חדש אשר פי יהוה יקבנו: (ד) והיית
עמרת תפארת ביד-יהוה וצניף מלוכך בקף
אלהיך: (ה) לא יאמר לך עוד עזובה ולארצך לא-
יאמר עוד שממה פי לך יקרא חפצי-בה ולארצך
בעולה פי-חפץ יהוה כד וארצך תבעל: (ו) פי-
יבעל בחור בתולה יבעלך בגיד ומשוש חתן
על-פלה ישיש עליך אלהיך: (ז) על-חומתך

סעו כ' ונח כ'

קלב

ירושלם הפקדתי שמרים כל-היום וכל-הלילה
תמיד לא יחשו המזכירים את-יהוה אל-דמי לבם:
(א) ואל-תתנו דמי לו עד-יכונן ועד-ישים את-
ירושלם תהלה בארץ: (ב) נשבע יהוה בימינו
ובירוע עזו אם-אתן את-דגדגך עוד מאכל לא-יבדך
ואם-ישתו בגי-גבר תירושך אשר יגעת בו:
(ג) פי מאספיו יאכלהו והללו את-יהוה ומקבציו
ישתהו בחצרות קדשיו: (ד) עברו עברו בשערים
פני הרך העם סלו סלו המסלה סקלו מאבן
הרימו גם על-העמים: (ה) הנה יהוה השמיע אל-
קצה הארץ אמרו לבת-ציון הנה ישעך בא הנה
שכרו אתו ופעלתו לפניו: (ו) וקראו להם עם
הקדש גאולי יהוה וקד יקרא דרושה עיר לא
געזבה: כ (ב) מיונה א בא מאדום חמוץ בגדים
מבצרה זה הדור בלבושו צעה ברב פחו אני
מדבר בצדקה רב להושיע: (ג) מדוע אדם
ללבושך ובגדיך בדרך פנת: (ד) פונה ודנכתי
לבדי ומעמים איך-איש אתי ואדרגם באפי
וארמסם בחמתי וני נצחם על-בגדי וכל-מלבושי
אגאלתי: (ה) פי יום-גם בלבי ושנת גאולי באה:
(ו) ואביט ואין עזר ואשתומם ואין סומך ותושע
לי זרעי וחמתי היא סמכתני: (ז) ואבוס עמים
באפי ואשכרם בחמתי ואוריד לארץ נצחם:
(ח) חסדי יהוה א זכיר תהלות יהוה בעל כל
אשר ימלגני יהוה ורכי טוב לבית ישראל אשר-

הפטרת נצבים וילך ושבת שובה

גַּמְלֵם בְּרַחֲמָיו וּכְרַב חֲסָדָיו: (ס) וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי עֲמִי
הִמָּה בָּנִים לֹא יִשְׁקְרוּ וַיהִי לָהֶם לְמוֹשִׁיעַ:
(ט) בְּכָל־צָרָתָם | לֹא צָר וּמִלֵּאף פָּנָיו הוֹשִׁיעֵם
בְּאַהֲבָתוֹ וּבְחַמְלָתוֹ הוּא גֹאֲלֵם וַיִּנְשָׂאֵם
כָּל־יְמֵי עוֹלָם:

הפטרת וילך

כמנהג הספרדים והאשכנזים. וכשנצבים וילך נפרדים אז היא הפטרת
שבת שובה:

(הושע י"ד ב' עד י"ד)

(ג) שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי כִשַּׁלְתָּ
בְּעֹנֶיךָ: (ג) קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ
אֶל־יְהוָה אָמְרוּ אֱלֹוֹי כָּל־תַּשָּׂא עֵז וְקַח־טוֹב
וַיִּנְשָׂאֵם פָּרִים שִׁפְתֵינוּ: (ד) אֲשׁוּר | לֹא יוֹשִׁיעֵנו
עַל־סוּם לֹא נִרְכָּב וְלֹא־נֹאמֵר עוֹד אֱלֹהֵינוּ
לְמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ אֲשֶׁר־בָּךְ יִרְחֵם יְתוּם: (ה) אֲרַפָּא
מִשׁוּבָתָם אֲהַבֵּם נִדְבָה כִּי שָׁב אִפִּי מִמֶּנּוּ:
(ו) אֶהְיֶה כַּפֵּל לְיִשְׂרָאֵל יִפְרַח כִּשְׁוֹשְׁנָה גֵן
שְׂרָשׁוּי כַּלְבָּנוּן: (ז) יִלְכוּ יוֹנְקוֹתָיו וַיהִי בִזְיַת הוֹדוֹ
וְרִיחַ לֹא כַּלְבָּנוּן: (ח) יִשְׁבוּ וְשָׁבִי בְּצִלּוֹ יְתִיו דָּגָן
וַיִּפְרְחוּ כַּגֶּפֶן וְכָרוּ כִּיֵּן לְבָנוּן: (ט) אֲפָרִים מֵה־
לִי עוֹד לְעַצְבִּים אֲנִי עֲנִיתִי וְאֲשׁוּרְנוּ אֲנִי בְּכָרוּשׁ
הַעֲנֵן מִמֶּנִּי פָרוּךְ נִמְצָא: (י) מִי חָכֵם וַיִּבֶן אֱלֹה
נְבוֹן וַיְדַעַם כִּי־יִשְׁרָיִם דְּרָכֵי יְהוָה וַצַּדִּיקִים יִלְכוּ
בָּם וּפְשָׁעִים יִכְשָׁלוּ בָּם:

(כאן מסיימן הספרדים)

*לא כתיב

הפטרת וילך שבת שובה קלג

והאשכנזים מוסיפין:

(יואל ב' ט"ז עד כ"ז)

(ט) תִּקְעוּ שׁוֹפָר בְּצִיּוֹן קִדְש־יְצוּם קְרָאוּ עֲצָרָה:
(י) אֲסַפְדֵּעִם קִדְשׁוֹ קְהַל קִבְצוֹ
זִקְנִים אֲסַפּוּ עוֹלָלִים וַיּוֹדְקֵי שִׁדִּים יֵצֵא חֲתָן מִחֲדָרוֹ
וְכֻלָּה מִחֲפָתָה: (י) בֵּין הָאוֹלָם וּלְמִזְבֵּחַ יִכְפוּ
הַכְּהֻנִּים מִשְׁרְתֵי יְהוָה וַיֹּאמְרוּ חוּסָה יְהוָה עַל־
עַמֶּךָ וְאַל־תִּתֵּן גְּחֻלְתֶּךָ לְחַרְפָּה לְמַשְׁלַבֵּם גּוֹיִם
לְמָה וַיֹּאמְרוּ בְּעַמִּים אֵיךְ אֱלֹהֵיהֶם: (י) וַיִּקְבַּח
יְהוָה לְאַרְצוֹ וַיַּחְמַל עַל־עַמּוֹ: (י) וַיַּעַן יְהוָה
וַיֹּאמֶר לְעַמּוֹ הִנְנִי שֹׁלַח לָכֶם אֶת־הַדָּגָן וְהַתִּירוֹשׁ
וְהַיֵּצֵהָר וַיִּשְׁבַּעְתֶּם אֹתוֹ וְלֹא־אַתֶּם אֲתָכֶם עוֹד חֲרָפָה
בְּגוֹיִם: (ב) וְאֶת־הַצִּפּוּרִי אֲרַחֵק מֵעֲלֵיכֶם וְהַדְּחִיתִיו
אֶל־אֶרֶץ צִיָּה וּשְׁמַמָּה אֶת־פָּנָיו אֱלֹהִים תִּקְדַּמְנִי
וּסְפּוּ אֱלֹהִים הַאֲחֵרוֹן וְעֵלָה בְּאִשׁוֹ וְתַעַל
צִחְנָתוֹ כִּי הִגְדִּיל לַעֲשׂוֹת: (ב) אֶל־תִּירְאוּ אֲדָמָה
גִּילִי וּשְׂמַחִי כִּי־הִגְדִּיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת: (ב) אֶל־
תִּירְאוּ בַּהֲמוֹת שָׂדֵי כִּי דִשְׂאוּ נְאוֹת מַדְבַּר כִּי־עֵץ
נִשְׂא פִרְיוֹ תֵאָנֶה וּגְפֵן נִתְּנוּ חֵילָם: (ב) וּכְנִי צִיּוֹן
גִּילִי וּשְׂמַחִי בִּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם כִּי־נָתַן לָכֶם אֶת־
הַמִּזְרָה לְצַדִּיקָה וַיּוֹרֵד לָכֶם גֶּשֶׁם מוֹרָה וּמִלְקוֹשׁ
בְּרֹאשׁוֹן: (ד) וּמִלְאֵוּ הַגְּרָנוֹת בָּרֶ וְהַיִּשְׁקוּ הַיְקָבִים
תִּירוֹשׁ וַיִּצְהָר: (ב) וּשְׁלַמְתִּי לָכֶם אֶת־הַשָּׁנִים
אֲשֶׁר אָבֵל הָאֲרָבָה הַיֵּלֶק וְהַחֲסִיל וְהַגְּזֵם חִילִי
הַגְּדוֹל אֲשֶׁר שִׁלַּחְתִּי בָכֶם: (ב) וְאַכְלַתֶּם אֶכּוֹל

וּשְׁבוּעַ וְהִלַּלְתֶּם אֶת־שֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־
עָשִׂיה עִמָּכֶם לְהַפְּלִיא וּלְאֲדַבְּרוּ עִמִּי לְעוֹלָם:
(כ) וַיִּדְעַתֶּם כִּי בִקְרֹב יִשְׂרָאֵל אָנִי וְאָנִי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם וְאִין עוֹד וּלְאֲדַבְּרוּ עִמִּי לְעוֹלָם:

בקצת מקומות מוסיפין אלו הפסוקים (סוף מיכה ז' י"ח)

(יט) מִי־אֵל כַּמּוֹד נִשְׂא עוֹן וְעָבַר עַל־פְּשַׁע
לְשֹׂאֲרֵית גַּחְלָתוֹ לֹא־הִחְזִיק לְעַד אַפּוֹ כִּי־חַפֵּץ
חֶסֶד הוּא: (י) יָשׁוּב יִרְחַמְנוּ יִכְבּוֹשׁ עוֹנֵתֵינוּ
וְתִשְׁלַח בְּמִצּוּלוֹת יָם כָּל־חַטָּאתֶם: (י) תִּתֵּן אֲמַת
לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתָּינוּ
מִיְמֵי קֶדֶם:

הפטרת צום גדליה (ישעיה נ"ה ו' עד נ"ז ה')

(י) דַּרְשׁוּ יְהוָה בְּהַמְצֵאוֹ קְרָאֵהוּ בְּהִיוֹתוֹ קְרוֹב:
(י) יַעֲזֹב רָשָׁע דְרָכּוֹ וְאִישׁ אָוֶן
מִחֲשַׁבְתּוֹ וַיֵּשֶׁב אֶל־יְהוָה וַיִּרְחַמְהוּ וְאֶל־אֱלֹהֵינוּ
כִּי־יִרְפָּה לְסִלּוֹת: (ב) כִּי לֹא־מִחֲשַׁבְתֵּי מִחֲשַׁבְוֹתֵיכֶם
וְלֹא דַרְכֵיכֶם דְרָכֵי נְאֻם יְהוָה: (ג) כִּי־נִבְּהוּ שָׁמַיִם
מֵאָרֶץ בֶּן נִבְּהוּ דְרָכֵי מִדְרָכֵיכֶם וּמִחֲשַׁבְתֵּי
מִמִּחֲשַׁבְתֵּיכֶם: (ד) כִּי כַּאֲשֶׁר יִרַד הַגִּשְׁמִים וְהַשֶּׁלֶג
מִן־הַשָּׁמַיִם וְשִׁמָּה לֹא יָשׁוּב כִּי אִסְהַרְרוּ אֶת־
הָאָרֶץ וְהוֹלִידָהּ וְהִצְמִיחָהּ וְגַתַּן זֶרַע לְזֶרַע וְלֶחֶם
לְאֹכֵל: (ה) בֶּן יְהוּדָה דַּבְּרִי אֲשֶׁר יֵצֵא מִפִּי לֹא־
יָשׁוּב אֵלַי רִיקִים כִּי אִם־עָשָׂה אֶת־אֲשֶׁר חָפַצְתִּי
וְהִצְלִיחַ אֲשֶׁר שָׁלַחְתִּיו: (ו) כִּי־בִשְׂמִיחָה תֵצֵאוּ
וּבְשִׁלּוֹם תִּיבְלִיזוּ הַהָרִים וְהַגְּבָעוֹת יִפְצְחוּ לְפָנֵיכֶם

רְנָה וּכְלִי־עֲצֵי הַשֵּׁדָה יִמְחֲאוּ־קָף: (א) תַּחַת
הַנְּעֻצוֹן יַעֲלֶה כְרוֹשׁ וְתַחַת הַסְּרָפָד יַעֲלֶה הַדָּם
וְהִנֵּה לַיהוָה לְשֵׁם לְאוֹת עוֹלָם לֹא יִכָּרֵת: (ב) כֹּה
אָמַר יְהוָה שִׁמְרוּ מִשְׁפָּט וַעֲשׂוּ צְדָקָה כִּי־קְרוּבָה
יִשׁוּעָתִי לְבוֹא וְצְדָקָתִי לְהַגְּלוֹת: (ג) אֲשֶׁר־יֵאמְרוּ
יַעֲשֶׂה־זֹאת וּבֶן אָדָם יִחְזִיק בָּהּ שֹׁמֵר שֶׁבֶת מִחֲלָלוֹ
וְשֹׁמֵר יָדוֹ מִעֲשׂוֹת כָּל־רָע: (ד) וְאֶל־יֵאמַר בֶּן
הַנֶּכֶד הַגָּלוּה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר הַבְּהֵל יִבְדִּילֵנִי יְהוָה
מֵעַל עַמּוֹ וְאֶל־יֵאמַר הַסְּרִיס הֵן אָנִי עֵץ יִבֹּשׁ:
(ה) כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה לְקָרִיסִים אֲשֶׁר יִשְׁמְרוּ אֶת־
שֶׁבֶתוֹתַי וּבְחַרוּ בְּאֲשֶׁר חָפַצְתִּי וּמְחִזְקִים בְּכַרְיֹתַי:
(ו) וְנָתַתִּי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחֹמֹתַי יָד וְשֵׁם טוֹב
מִבְּנִים וּמִבְּנוֹת שֵׁם עוֹלָם אֲתִן־לָו אֲשֶׁר לֹא יִכָּרֵת:
(ז) וּבְנֵי הַנֶּכֶד הַגָּלוּים עַל־יְהוָה לְשִׁרְתוֹ וּלְאַהֲבָה
אֶת־שֵׁם יְהוָה לְהִיוֹת לוֹ לְעַבְדִּים כָּל־שֹׁמֵר שֶׁבֶת
מִחֲלָלוֹ וּמְחִזְקִים בְּכַרְיֹתַי: (ח) וְהִבִּיאוּתִים אֶל־
הַר קָדְשִׁי וְשִׂמְחָתִים בְּכִירַת תְּפִלָּתִי עוֹלֵתֵיהֶם
וְזִבְחֵיהֶם לְרִצּוֹן עַל־מִזְבְּחִי כִּי בֵיתִי בֵּית־תְּפִלָּה
יִקְרָא לְכָל־הַעַמִּים: (ט) גְּאֻם אֲדַגֵּי יְהוָה מִקִּבְּץ
גִּדְחֵי יִשְׂרָאֵל עוֹד אֶקְבֹּץ עֲלֵיו לְגַקְבְּצָיו:

הפטרת האזינו

כשיש שבת בין יום הכפורים לסוכות כמנהג האשכנזים תקעו שופר
עד לעולם וכתובה לעיל. ויש מסמדין אותה
ביחזקאל סימן י"ז כ"ב עד סוף סימן י"ח

(כ) כֹּה אָמַר אֲדַגֵּי יְהוָה וְלִקְחָתִי אָנִי מִצְמַרְת
הָאָרֶץ הַרְמָה וְנָתַתִּי מִרְאֵשׁ יִגְקוּתֵיו רֶדֶד

אקטוף ושתלתי אני על הר-גבתי ותלול: (כ) בהר
 מרום ישראל אשתלנו ונשא ענף ועשה פרי
 והיה לארץ אדיר ושכנו תחתיו כל צפור כל-כנף
 בצל דליותיו תשכנה: (כא) וידעו כל-עצי השדה
 כי אני יהוה השפלתו עץ גבתי הגבתי עץ שפל
 הובשתי עץ לח והפרחתי עץ יבש אני יהוה
 דברתי ועשיתי: (כב) ויהי דבר-יהוה אלי לאמר:
 (כג) מה-לכם אתם משלים את-המשל הזה על-
 אדמת ישראל לאמר אכור ואכלו בסר ושני
 הפנים תקהינה: (כד) חר-אני נאם אדני יהוה אם-
 יהיה לכם עוד משל המשל הזה בישראל: (כה) הן
 כל-הנפשות לו הנה הנפש האב ונפש הבן
 ליה-הנה הנפש החטאת היא תמות: (כו) ואיש
 כי-יהיה צדיק ועשה משפט וצדקה: (כז) אל-
 החרים לא אכל ועינו לא נשא אל-גלגלי בית
 ישראל ואת-אשת רעהו לא טמא ואל-אשה נדה
 לא יקרב: (כח) ואיש לא יזנה חבלתו חוב ישיב
 גזלה לא יגזל לחמו לרעב יתן וערם יכסה-בגד:
 (כט) בנשף לא יתן ותרבות לא יקח מעול ישיב
 ידו משפט אמת ועשה בין איש לאיש:
 (ל) בחקותי יהלך ומשפטי שמר לעשות אמת
 צדיק הוא חיה יחיה נאם אדני יהוה: (לא) והוליד
 בן-פריץ שפך דם ועשה אב מאחד מאלה:
 (לב) והוא את-כל-אלה לא עשה כי גם אל-
 החרים אכל ואת-אשת רעהו טמא: (לג) עני

ואביזן הונרה גזלות גזל חבל לא ישיב ואל-
 הגלגלים נשא עינו תועבה עשה: (לד) בנשף
 נתן ותרבות לקח וחי לא יהיה את-כל-התועבות
 האלה עשה מות יומת דמיו בו יהיה: (לה) והנה
 הוליד בן וירא את-כל-חטאת אביו אשר עשה
 ויראה ולא יעשה כהן: (לו) על-החרים לא אכל
 ועינו לא נשא אל-גלגלי בית ישראל את-אשת
 רעהו לא טמא: (לז) ואיש לא הונה חבל לא
 חבל ויגלה לא גזל לחמו לרעב נתן וערם כסה-
 בגד: (לח) מעני השיב ידו נשף ותרבות לא לקח
 משפטי עשה בחקותי הלך הוא לא ימות בעון
 אביו חיה יהיה: (לט) אביו כי-עשק עשק גזל גזל
 אב ואשר לא טוב עשה בתוך עמיו והנהמת
 בעונו: (מ) ואמרתם מדע לא-נשא הבן בעון
 האב והבן משפט וצדקה עשה את-כל-חקותי
 שמר ויעשה אתם חיה יהיה: (מא) הנפש החטאת
 היא תמות בין לא-ישא ובעון האב ואב לא ישא
 בעון הבן צדקת הצדיק עליו תהיה ורשעת
 הרשע עליו תהיה: (מב) והרשע כי ישוב מכל-
 חטאתיו אשר עשה ושמר את-כל-חקותי ועשה
 משפט וצדקה חיה יהיה לא ימות: (מג) כל-
 פשעיו אשר עשה לא יזכרו לו בצדקתו אשר
 עשה יחיה: (מד) החפץ אחפץ מות רשע נאם
 אדני יהוה הלא בשוכו מדרכיו וחייה: (מה) ובשוב
 צדיק מצדקתו ועשה עול ככל התועבות אשר

וירא כ' רשע כ' חטאת כ' מדרבו כ'

עֲשֵׂה הַרְשֵׁעַ יַעֲשֶׂה וְחַי כְּל־צְדָקָתוֹ אֲשֶׁר־עָשָׂה
 לֹא תִזְכְּרֶנָּה בְּמַעַלּוֹ אֲשֶׁר־מַעַל וּבַחֲטָאתוֹ אֲשֶׁר־
 חָטָא בָּם יָמוּת: (כ) וְאָמַרְתֶּם לֹא יִתְכַן הַרְדָּךְ אֲדֹנָי
 שְׂמַעֲרֵנָּה בֵּית יִשְׂרָאֵל הַדְּרָכִי לֹא יִתְכַן הֲלֹא
 דְרָכֶיכֶם לֹא יִתְכַנּוּ: (כא) בְּשׁוּב־צְדִיק מִצְדָּקְתוֹ
 וְעָשָׂה עֹל וּמַת עֲלֵיהֶם בְּעוֹלוֹ אֲשֶׁר־עָשָׂה יָמוּת:
 (כב) וּבְשׁוּב רָשָׁע מִרְשָׁעוֹתוֹ אֲשֶׁר־עָשָׂה וַיַּעַשׂ מִשְׁפָּט
 וּצְדָקָה הוּא אֶת נַפְשׁוֹ יַחֲיֶה: (כג) וַיִּרְאֶה וַיֵּשֶׁב
 מִכָּל־פְּשָׁעָיו אֲשֶׁר עָשָׂה חַיּוֹ יִחְיֶה לֹא יָמוּת:
 (כד) וְאָמְרוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל לֹא יִתְכַן הַרְדָּךְ אֲדֹנָי
 הַדְּרָכִי לֹא יִתְכַנּוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל הֲלֹא דְרָכֶיכֶם לֹא
 יִתְכַן: (כה) לָכֵן אִישׁ כְּדַרְכּוֹ אֲשַׁפֵּט אֶתְכֶם בֵּית
 יִשְׂרָאֵל נֹאם אֲדֹנָי יְהוִה שׁוּבוּ וְהַשִּׁיבוּ מִכָּל־
 פְּשָׁעֵיכֶם וְלֹא־יִהְיֶה לְכֶם לִמְכַשׁוֹל עֵינַי: (כו) הַשְּׁלִיכוּ
 מֵעֲלֵיכֶם אֶת־כָּל־פְּשָׁעֵיכֶם אֲשֶׁר פָּשַׁעְתֶּם בָּם
 וַיַּעֲשׂוּ לְכֶם לֵב חָדָשׁ וְרוּחַ חַדְשָׁה וְלִמְהַ תְּמוֹתוֹ
 בֵּית יִשְׂרָאֵל: (כז) כִּי לֹא אֶחָפֵץ בְּמוֹת הַמֵּת נֹאם
 אֲדֹנָי יְהוִה וְהַשִּׁיבוּ וְחַיּוּ:

הפטרות האזינו

כשיש שבת בין יוה"כ לסוכות כמנהג ספרדים:
 (שמאל ב' כ"ב עד כ"ג)

(ב) וַיִּדְבַר דָּוִד לַיהוָה אֶת־דְּבָרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת
 בַּיּוֹם הַצִּיל יְהוָה אֶתוֹ מִכַּף כָּל־
 אֲיָבָיו וּמִכַּף שְׂאוֹל: (ג) וַיֹּאמֶר יְהוָה סְלַעִי וּמַצְדָּתִי
 וּמִפְּלִטִי־לִי: (ד) אֱלֹהֵי צוּרֵי אַחְסֵה־בּוֹ מִגְּנֵי וּמְרֹן
 צְדָקְתוֹ כ' וַיִּשׁוּב כ'

יִשְׁעֵי מִשְׁנֵי בְּיָוִם וּמְנוֹסֵי מִשְׁעֵי מִחֲמַם תִּשְׁעֵנִי: (ה) מִהֲלַל
 אֶקְרָא יְהוָה וּמֵאֵיבֵי אוֹשַׁע: (ו) כִּי אֶפְסֵנִי מִשְׁפָּרֵי־
 מוֹת נִחַלִי כְּלִיעַל יִבְעַתְּנִי: (ז) חֲבָלֵי שְׂאוֹל סָבְנוּ
 קִדְמָנִי מִקְשֵׁי־מוֹת: (ח) בְּצַר־לִי אֶקְרָא יְהוָה וְאֵל־
 אֱלֹהֵי אֶקְרָא וַיִּשְׁמַע מֵהִיכָלוֹ קוֹלִי וַשׁוּעַתִּי בְּאִזְנוֹי:
 (ט) וַיִּתְנַעַשׂ וַתִּרְעַשׂ הָאָרֶץ מוֹסְדוֹת הַשָּׁמַיִם יִרְגְּזוּ
 וַיִּתְנַעֲשׂוּ כִּי־תָרַח לֹ: (י) עָלָה עֵשֶׂן בְּאַפּוֹ וְאִשׁ
 מִפִּיּוֹ תֹאכַל גְּחָלִים בְּעֵרוֹ מִמֶּנּוּ: (יא) וַיִּט שָׁמַיִם
 וַיִּבְרַד וַעֲרַפֵּל תַּחַת רַגְלָיו: (יב) וַיִּרְכַּב עַל־כְּרוֹב
 וַיַּעַף וַיִּרְא עַל־כַּנְּפֵי־רוּחַ: (יג) וַיִּשֶׁת חֲשׁוֹ סִבִּיכָתוֹ
 סִבּוֹת חֲשֹׁר־מִים עָבִי שְׁחָקִים: (יד) מִגְּנֵה נִגְדּוֹ
 בְּעֵרוֹ גְּחָלֵי־אֵשׁ: (טו) יִרְעַם מִן־שָׁמַיִם יְהוָה וְעֲלִיּוֹן
 יִתֵּן קוֹלוֹ: (טז) וַיִּשְׁלַח חֲצִיִּים וַיְפִיֲצֵם בְּרֹק וַיְהִם:
 (יז) וַיִּרְאוּ אֶפְסֵי קִיּוֹם יִגְלוּ מִסְּדוֹת תִּכְלַל בְּגַעֲרַת
 יְהוָה מִגְּשֶׁמֶת רוּחַ אַפּוֹ: (יח) יִשְׁלַח מִמְרוֹם יִקְחֵנִי
 יִמְשֹׁנֵי מַמִּים רַבִּים: (יט) יִצִּילֵנִי מֵאֵיבֵי עֵז מִשְׁנֵאֵי
 כִּי אֶמְצֵוּ מִמֶּנִּי: (כ) יִקְדֵּמֵנִי בַּיּוֹם אִידֵי וַיְהִי יְהוָה
 מִשְׁעַן לִי: (כא) וַיֵּצֵא לְמַרְחָב אֶתִּי יַחֲלִצֵנִי כִּי־חָפֵץ
 בִּי: (כב) וַיִּגְמְלֵנִי יְהוָה כְּצַדִּיקְתִּי כְּכֹד יָדַי וַיִּשׁוּב לִי:
 (כג) כִּי שְׁמֵרַתִּי דְרָכֵי יְהוָה וְלֹא רָשַׁעְתִּי מֵאֱלֹהֵי:
 (כד) כִּי כָל־מִשְׁפָּטָיו לִגְדֵי וְחֻקְתָּיו לֹא־אֶסוּר
 מִמֶּנָּה: (כה) וְאֶהְיֶה תָמִים לוֹ וְאֶשְׁתַּמְרָה מֵעוֹנֵי:
 (כו) וַיֵּשֶׁב יְהוָה לִי כְּצַדִּיקְתִּי כְּכֹדִי לִגְדֵי עֵינָיו:
 (כז) עַם־חֲסִיד תִּתְחַסֵּד עַם־גְּבוּר תָּמִים תִּתְמַם:
 (כח) עַם־נִבְרַת תִּתְבָּר וְעַם־עַקֵּשׁ תִּתְפַּל: (כט) וְאֶת־

ו'תנעש כ' ו'יהמם כ' מ'שפטו כ'

עם עני תושיע ועיניך על־רמים תשפיל: (כ) כי־
 אתה גיירי יהוה ויהוה יגיה חשבי: (כ) כי בכה
 ארוץ גִּדּוּד באלהי אֲדֹלַג־שׁוּר: (כ) האל תמים
 דרכו אמרת יהוה צרופה מגן הוא לכל החסים
 פו: (כ) כי מִי־אֵל מִפְּלַעְתֵי יְהוָה וּמִי צוּר מִפְּלַעְדֵי
 אֱלֹהֵינוּ: (כ) האל מעוין חיל ויתר תמים דרכי:
 (כ) משורה רגלי פאילות ועל־במתי יעמידני:
 (כ) מלמד ידי למלחמה ונתת קשת־נחושה
 זרעתי: (כ) ותתן־לי מגן ישעך וענתך תרבני:
 (כ) תרחיב צעדי תחתני וקלא מעדו קרסלי:
 (כ) אֲרֹדְפָה אִיְבִי וְאֲשְׁמִידֵם וְלֹא אֲשׁוּב עַד־
 פִּלְתָם: (כ) וְאֹכְלִים וְאֹמְחָצִים וְלֹא יִקְוּמוּן וַיִּפְּלוּ
 תחת רגלי: (כ) ותרגני חיל למלחמה תכריע קמי
 תחתני: (כ) וְאִיְבִי תִּתֶּנָּה לִי עֶרְף מִשְׁנֵאֵי
 וְאֶצְמִיתֵם: (כ) יִשְׁעוּ וְאִין מוֹשִׁיעַ אֶל־יְהוָה וְלֹא־
 עָנָם: (כ) וְאֲשַׁחֲקֵם בְּעַפְר־אָרֶץ בְּמִי־ט־הוֹצֵאת
 אֲדָקִים אֲרָקֵם: (כ) וְתִפְלֹטֵנִי מְרִיבֵי עַמִּי תִשְׁמְרֵנִי
 לְרֹאשׁ גּוֹיִם עִם לֹא־יִדְעוּתִי יַעֲבֹדֵנִי: (כ) בְּנֵי גִבּוֹר
 יִתְּקַשְׁוּ־לִי לְשִׁמוֹעַ אֲזִין יִשְׁמְעוּ לִי: (כ) בְּנֵי גִבּוֹר
 יִבְּלוּ וַיִּחַרְרוּ מִמִּסְגְּרוֹתָם: (כ) חִי־יְהוָה וַיִּבְרֹךְ
 צוּרֵי וְרֵם אֱלֹהֵי צוּר יִשְׁעֵי: (כ) הָאֵל הַנִּתָּן נְקָמָת
 לִי וּמְרִיד עַמִּים תַּחֲתֵנִי: (כ) וּמֹצִיאֵי מֵאִיְבִי
 וּמְקַמֵי תְרוּמַמֵּנִי מֵאִישׁ חַמְסִים תַּצִּילֵנִי: (כ) עַל־כֵּן
 אֲוֹדֶה יְהוָה בְּגוֹיִם וּלְשִׁמְךָ אֲזַמְּרָה: (כ) מְגִדּוּל יִשׁוּעוֹת
 מִלְּפָנָי וְעִשְׂה־חֶסֶד לְשִׁיחֹו לְדָוִד וּלְזַרְעוֹ עַד־עוֹלָם:

*דרכו ב' רגליו ב' מגדלו ב'

מגילת איכה א

א (ב) אִיכָה | יֹשְׁבֵה בְּדָד הָעִיר רַבְתִּי עִם הַיְהוּדָה
 כָּאֵל־מְנַה רַבְתִּי בְּגוֹיִם שָׂרְתִי
 בְּמַדִּינֹת הַיְהוּדָה לָמָס: (ג) כְּבוֹ תִבְכְּוּ בְּלִילָה
 וּדְמַעְתֶּיהָ עַל־לַחְיָה אִין־לָהּ מִנְחָם מִפְּל־אֲהֲבִיהָ
 כְּל־רַעִיָה בְּגֵדוֹ בַּהּ הָיוּ לָהּ לְאִיְבִים: (ג) גִּלְתָה
 יְהוּדָה מֵעֵנִי וּמְרַב עֲבֹדָה הִיא יֹשְׁבֵה בְּגוֹיִם לֹא
 מִצָּאָה מִנְחָם כְּל־רַדְפִים הַשְׁיִיגוּהָ בֵּין הַמִּצְרָיִם:
 (ד) דְּרָכֵי צִיּוֹן אֲבִלּוֹת מִבְּלִי בְּאִי מוֹעֵד כְּל־
 שְׁעָרֶיהָ שׁוֹמְמִין כְּהִגִּיהָ נֶאֱמָחִים כְּתוֹלְתֶיהָ נֹגֹת
 וְהִיא מִרְלָה: (ה) הָיוּ צְרִיבָה לְרֹאשׁ אִיְבִיהָ שְׁלוֹ
 כִּי־יְהוּדָה הוֹגָה עַל־רַב־פְּשָׁעֶיהָ עוֹלָלֶיהָ הִלְכּוּ שְׂבִי

רש"י

א (א) איכה ישבה בדר. ירמיה כתב ספר קינות היום הנבילה אשר
 סרף יחזיקים על האם אשר על האם [ירמיה ל"ו] והיו זו שלשה חלפ"א
 צימו"ת איכה ישבה יעני איכה יועם טוב הוסיף עליו חזי הנבך שהור
 שלש חל"ט צימו"ת שנאמר ועוד נוסף עליהם דברים רבים כהנה [סס] שלש
 כנגד שלש: בדר. גלמוד מיוסדים: רבתי עם, יו"ד ימיכה כמו רצח עם
 שסיה עונה כז: יש מדכשי אגדה הכנה וחזי צאתי לפרש לשון הנקרא
 כמשנעו: היתה כאלמנה. ולא אלונה ונמש אלל כאשר שהלך צעלה
 למדינת הים ודעתו לחזור אללה: (ב) בכה תבכה. שתי צביות על שני
 חורבנין: בלילה. שסנקדס נסרף צלילה דלומר נר לעה ערש סלימו צו חז
 סאור. ד"ח צלילה לילה של צביית ונבליס חתשעה חצב גמחה לכה. ד"ח
 צלילה סכל סכוכה צלילה סמונע קולו צוכס ענו: ודמעחה על לחיה.
 נמוך סהיה צוכס תמיד: כל רעיה. אוסדיס: (ג) גלתה יהודה. ואלכס:
 מעוני. נחונת עוני: ומרוב עבודה. סכסצידו עליהם כסדיס: היא
 ישבה בגוים. וצנוקס סגלחה ויסדה סס לא ונלסה ננוח: בין המצרים.
 סיס גוצה ונכלן ונכלן ולין ונקוס ללוס: המצרים. גבוליס סל סרס וכס.
 ומדכס אגדה צין י"ז חמוח לט' חצב: (ד) באי מועד. עולי כגליס: גובות.
 לשון יגון ולין סוכס חסיס אלל סגימ"ל לכדה: (ה) שלו. יושעיס כסלוה:

לפני צר: (א) ויצא מפת ציון כל הדרה היו שריה
 באילים לא מצאו מרעה וילכו בלא לבח לפני
 רודף: (ב) זכרה ירושלם ימי עניה ומרודיה כל
 מחמדיה אשר היו מימי קדם בגסל עמה ביד
 צר ואין עוזר לה ראוי צרים שחקו על משבתה:
 (ג) תשא חטאה ירושלם על-כן לגידה היתה כל-
 מכבדיה הזילה פיראו ערותה גסה היא גאנחה
 ותשב אחר: (ד) ממאתה בשוליה לא זכרה
 אחריה ותרד פלאים אין מנחם לה ראה יהוה
 את עניי כי הגדיל אויב: (ה) ידו פרש צר על
 כל מחמדיה פיראתה גוים באו מקדשה אשר
 מן בת כ' רש"י

הוגה. הדלצה והוא לשון יגון: (א) כאילים לא מצאו מרעה. כאילים אשר לא נולדו מרעה שאין להם כח לזכות סתומה כחם זכעז: לפני רודף. כל רודף שזקוקה חסר זה מלא שזכרנו כדפיס שלימה על כן יסד ספיט מלא רודפה (ב) ספליחות מענית מועי נהג אשכנזים) ומסרה טח גזולי טח גזלי צה (ישעים ס"ג) חסר כתיב: (ג) זכרה ירושלם, צלומה: ימי עניה. ימי חורבנה שהצילה ליד עוני: ומרודיה, הוא לשון לערכנו ויכתי על הסכים [שופטים י"א] אריד ציחי והימה [מסלים כ"ה]: כל מחמדיה, זכרה כל טוב וממדיה שוניי קדם: שחקו על משבתיה. שמו על שבתה מוטה חנה מדסה וצנחה [ישועה ז']. ונדרש אגדה דוכטו צלון אחר סהיו שבתין צבולה צעצמות וימים טובים ומועדים צעצעיות וסיו סלומות ומסקים עליהם ואומרים שמים צללכם לא שמתם ועכשו צבולה השמעון. צללכם לא שמתם ועכשו צבולה השמעון: (ח) לגידה, לגולה לשון נע וד אשמוצ"ר צלע"ז: ערותה. קלומה. לשון כפעלם שושפיר"ר צלע"ז. שמועו כי נחמה אני הוא שם דבר שושפיר"ר צלע"ז: (ט) שומאתה בשוליה. לשון גנאי הוא דם נחמה ניכר צולוי צגדים כלומר חטאותיה גלויין הכזה עשאתן בגלוי: לא זכרה אחריה. כשהיו מוטאין לא נחמו לב מה חסיה אחיהם לפיכך ותד פלאים יכדתם כפלאים פלאים הכזה שהכל פליאים שאירע לה מה שלא אירע לכל עיר: (י) ידו פרש צר, עניון ומואז: על כל מחמדיה, ספרי מוכות שאלמר צהם הסממדים מזהב [מסלים י"ט] הכל נמו לצוז כקף וזהו וסם נפנים על ספרי מוכות כדי

צויתה לא יבאו בקהל לך: (ב) כל עמה נאנחים
 מבקשים לחם נתנו מחמודיהם באכל להשיב
 נפש ראה יהוה והביטה פי היתיו זוללה: (ג) לא
 אליכם כל עברי דרך הביטו וראו אם יש מכאוב
 כמכאבי אשר עולל לי אשר הונה יהוה ביום
 חרון אפו: (ד) ממרום שלח אש בעצמתי וירדנה
 פרש רשת לרגלי השיבני אחר נתנני שוממה
 כל-היום דוה: (ה) נשקד על פשעי בידו ישתרגו
 עלו על-צוארי הכשיל פחי נתנני אדני בידי לא-
 אוכל קום: (ו) סלה כל-אפירי אדני בקרפי
 קרא עלי מועד לשבד בחורי גת דרך אדני
 יתיר ו' ל' ועירא רש"י

לסורסם לפי שכתוב צהם לא יצא עמוני וגו': אשר צוית לא יבואו בקהל לך. אלו ענון ומואז: (ב) לוא אליכם, לא תסא כלכה הזאת עוד לכל עובדי על דת אמרו חכמים נכאן לקיבלגא מן המוכר כלו מה עשה לי הציטו ורלו וגומר: אשר עולל, אשר נעשה לי: אשר הונה ה', אומי ציום חרון אפו גם זה לשון יגון: (ג) וירדנה, ויכד אומה וישכר אומה על ידי כידוי ויטורין לכך סרו"ן דבוטה לסומרה צלון יסידית כמו יענשה [מלכאי ז'] יכרעננה [מסלים ס"ו] יכענה [סס] שהעלם לשון נקסה כמו דחת אומר העלמות היצרות [יחזקאל ל"ז] שגר כל אמת ואמת. דבר אחר ויכדנה כמו ויכדו אל כסיו [שופטים י"ד] הריק את המוח גורכ ורודה המוח ומחוכו: (ד) נשקד עול פשעי בידו, אין לחיבה זו דמיון צוקקא וצלון ארמי של פסיקתא קורין לדרבן נסקקא מלמד הבקר [שופטים ג']. ואומר אני נשקד שוייט"רינט צלע"ז נקודים ומואזים ומסומנים סיו פשעי צידו של סקדוש צדוק הוא לזכרון לא נשכח מניינים ומסלומים: ישתרנו, נעשו קיעיות ועלו על לוארי לשון מנחה אין משרגין את המטות צמקת מועד קקן: סלה, כונס ורפס לשון סולו סולו המסילה [ישעים ס"ז]: קרא עלי מועד, יעידות גייקות לצא עלי, וכצויתו דכטו מה שדכטו חמוז דסהסו שחא מלויי מליוה של טהם שנייה ללאתם מוולרים לכך אירע מזמתן של מרגלים ליל תשעה באב שעליהם הוקצעה ציימתן לדורות: גת דרך, לשון הכיגה כמו מוכה דרכתו לצדי [ישעים ס"ג] כדוכך ענצים להוליא יינס כך כונס אנשים להוליא דום: (טז) עיני עיני, כלומר חניד עיני ויכדה מים

לְבַתּוֹלַת בַּת־יְהוּדָה: (ט) עַל־אֵלֶּה | אֲנִי כּוֹכֵּה
עֵינַי | עֵינַי יִדְדָה מִיַּם כִּי־רָחַק מִמֶּנִּי מִנְחָם מְשִׁיב
נַפְשֵׁי הָיוּ בְנֵי שׁוֹמְמִים כִּי נָכַר אוֹיֵב: (י) פָּרִשָׁה
צִיּוֹן בִּידְיָהּ אֵין מִנְחָם לָהּ צִוְּהָ יְהוָה לִיעֲקֹב
סְבִיבּוֹ צָרָיו הָיְתָה יְרוּשָׁלַם לְנֶדֶה בִּינֵיהֶם:
(י) צַדִּיק הוּא יְהוָה כִּי־פָּהּוּ מְרִיתִי שְׁמַעוּ־נָא
כָּל־יְהוּדָעִים וּרְאוּ מַכְאֲכֵי בַתּוֹלַתִי וּבַחֲזוֹרֵי הָדָבָר
בְּשִׁבִי: (י) קָרָאתִי לַמַּאֲהָבִי הַמָּדָה רַמּוֹנֵי כְּהַנִּי
וּזְקַנֵי בַּעִיר גּוֹעֵי כִּי־בִקְשׁוּ אֶכֶל לָמוּ וַיִּשְׁיבוּ אֶת־
נַפְשָׁם: (ג) רְאֵה יְהוָה כִּי־צָר־לִי מְעַי חֲמַרְמְרוּ
נְהַפְּדוּ לִבִּי בַקָּרְבִי כִּי מָרוּ מְרִיתִי מִחוּץ שַׁבְּלַת־
חָרֵב בַּבַּיִת בַּמּוֹת: (כ) שְׁמַעוּ כִּי נֶאֱנַחָה אֲנִי אֵין

עמים כ'

רש"י

כסל הלשון מלמד שאין הסוגות: פרישה ציון בידיה. כמו ופרס ידיו
צקצכו [ישעיה כ"ה] כלדם המוליך ידיו מוליכם ומציאם ומנטער צדם.
ד"ה פרס ציון לשון צצירה כמו פורס אין לסס [איכה ד'] ולא יפרשו על
אבל לנחמו על מה כך חצרו מנחם. וצלשון משנה פרוקות קיימות [צרכות
ל"ז] ומשמעו כלדם המנטער שחוצק את ידיו ומצצכס. חוספות מלחמי:
צוה ה' ליעקב סביבו צריו. לוס על יעקב שהיו צריו קציצו אף כשגלו
לצבל וללשור הגלה סכחציב את אויביסם ענוון ומואצ וסושיכס אלליסם וסס
מקחמכס אומס כמו שזאכרו בנסכת קדושין סומניל איכס צצבל כולס
דעמוניל: לנדה. לריסוק לצו: (יט) קראתי למאהבי. לאומס שמוכס
הגומס כלוסדיס: הזס רמוני. כגון צני ישמעלל ססו יוליס לקכלס
סגוליס עליסם וסו מוליכיס אומס דרך עליסם ומכלסס את עלגסם כאלו
מכחמיס עליסם וסו מוליכין לסס עיני מלומיס וכדומס נפומיס כצצוכיס
ססול יין וזוכליס וזגוליס וזלומס וסנחומס וכסנחומכ סגוד צצנינו וסחס סרוח
כככס צצנינו וסול ונת וסול שזמר סכחוד ציער צעכר תלינו וגו' [ישעיה
כ"ח] לקכלס לנל סחיו מייס יוצני ארץ חינוע צלחנו קדמו כודד: וישבו
את נפשם. כדי סיציבו את נפסם: (כ) חמרמרו. כווילו וייס לשון זס
צלשון משנס כפלס לזכר וכחמוכו צני מעיס: בבית כמות. צמוך סניס סחמס
שינח סדיס ומזיקיס ונולכני מוח ומחוץ ככצ סאויצ מנכלת: (כא) כי

מִנְחָם לִי כָּל־אֵיכֵי שְׁמַעוּ רַעְתִּי שִׁישׁוּ כִּי אֶתָּה
עֲשִׂיתָ הַבָּאת יוֹס־קְרָאתָ וַיְהִיו כְּמִנִּי: (כ) תִּבְא
כָּל־רַעְתָם לִפְנֵיךָ וְעוֹלָל לָמוּ כַּאֲשֶׁר עוֹלָלָת לִי עַל
כָּל־פְּשָׁעֵי כִּי־רַבּוֹת אֲנַחְתִּי וּלְבִי דָוִי:

ב (ב) אֵיכָה יַעֲיֹב בְּאִפּוֹ | אֲדַנִּי אֶרֶץ־בַּת־צִיּוֹן
הַשְּׁלִיךְ מִשְׁמַיִם אֶרֶץ תַּפְּאֶרֶת יִשְׂרָאֵל וְלֹא־
זָכַר הַדּוֹם־רַגְלָיו בַּיּוֹם אִפּוֹ: (ג) בָּלַע אֲדָנִי וְלֹא־
חָמַל אֶת כָּל־נַאֲוֹת יַעֲקֹב הָרַם בַּעֲבֹרָתוֹ מִבְּצָרֵי
בַת־יְהוּדָה הַגִּיעַ לְאֶרֶץ חֶלָל מַמְלַכָּה וְיִשְׂרָיָה:
(ג) גָּדַע בַּחֲרִי־אָה בַל קָרַן יִשְׂרָאֵל הַשִּׁיב אַחֲזֹר
יְמִינוֹ מִפְּנֵי אוֹיֵב וַיִּבְעַר בַּיַּעֲקֹב כַּאֲשֶׁר לָהֶבֶה אֶכְלָה
סְבִיב: (ד) דָּרַךְ קִשְׁתּוֹ כַּאוֹיֵב נֶצַב יְמִינוֹ כַּצָּר

לא כ'

רש"י

אתה עשית. אחס גרמח לי ססס סוכלסס אומי ססכדלחני מנלכלס
ומנשחסיס ומסחחחחן צס אס נחחחחני צסס סיו מרחמיס עלי ועל צני
צנחמיסס: הבאת יום קראת. סלואי וסצחט עליסם יום סמועד סקכלח
עלי: ויהיו כמנוי. צרעס: (כב) תבא כל רעתם לפניך. יזכרו ויעקרו
עונותם לפניך: ועולל למו. ופעל למו כמו גם צנעלליו יחככר [משלי כ']
וכפסי ונעלליו [ירמיה ל"ג]:

ב (א) איכה יעיב. יאסיל כד"ח וסשמיס סחקדכו צעציס [מלכיס ח'
י"ח]: משמיס ארץ. לזכר ססגזיסס עד לסמיס ססליכס לזרץ צצח
סחח ולל מעט עעט מליגכד כנוח לצירל עניקחל: הדום רגליו. סכפכק
מכגלומיו וזס ציח סמקדס: (ב) נאות יעקב. צחי יעקב לשון כוס [ישעיה
ל"ז]: הגיע לארץ. סספילס לזרץ: חלל ממלכה ושריה. סלו יסכלל
ססיו קרוייס מנלכח כחניס: ושריה. מדכסי אגדס יס סלו סריס סל
מעלס ססחליסם סנומוכ על סזור מייכ על סמיס וסחליף כל סנומוניס
לפי ססו צרשני יסכלל צעלי סס סנופורס ססו יכוליס לסכציע סמללכיס
צסמור וצוטרמיס סיכציעו חס סכי ונעלס להליכס מלס ומומיס ומחכר ועכסיו
כססיפ מנציע חס סר סלס צסמו סול מסיצ אין מנללח זו צידי וכן כולס:
(ג) השיב אחור ימינו. ססיצ עלמו כמסיצ סחור ימינו מלסלחס צעד צני:
(ד) דרך קשתו. לפי סכן דרך קסחור ססס חזיקיס לשוס רגלו עליסס

ויהרג כל מחמדי עיני באהל בת ציון שפך באש חמתו: (ו) ה'ה אדני באויב בלע ישראל בלע כל ארמנותיה שחת מבצריה וירב בבת יהודה תאניה ואניה: (ז) ויחמם בגן שכו שחת מעדו שבה יהוה א בציון מועד ושפת וינאץ בזעם אפס מלך וכהן: (ח) זנה אדני מזבחו גאר מקדשו הסגיר ביד אויב חומת ארמנותיה קול גתנו בבית יהוה כיום מועד: (ט) חשב יהוה א להשחית חומת בת ציון גמה קו לא להשיב ידו מבלע ויאכל לחל וחומה יתרו אמללו: (י) טבעו בארץ

ט ועירא

רש"י

כסהו נופסם לכך נכחז צלשון דריכס: שפך באש חמתו. כך הסביר הנלם טפך חמתו טהיא כלש כי לא נוליו טפיקס אלל אש אלל אלל חנה דרכתי טפוך חמתך וגו' [מסלים ע"ט]: (ה) וירב בבת יהודה. סרסו צככס יסודס: תאניה ואניה. לער ויללס: וירב. כקוד יו"ד קמ"ץ קטן טהיא ל' סרסו אט אחרים וירב טעס ויעלמו מאלד [טמות א'] כקוד חירק טהוא לשון רכס טהוא אט עלמו וכן כל חיכס טפעל טלס צס"א כגון טס זכס צכס כן דרכס לשמש כסהו מחקר מונס ס"א כסהו מדכר על עלמו כקוד חירק כגון ויטן ויטן זכס אל זכס [טופטים ט"ו] ויגל יסודס מעל אדמתו [מלכיס צ' כ"ס] ויגל מלך אטור אט יטכאל אטורס [טס י"ק]: (ו) ויחמוס. לשון כתיבס וכן יחמוס כגפן צכרו [איזו ט"ו] נחמוסו עקציד [ירמייס י"ג]: כגן. כמו טגוזיון ירקות סגס: טוכו. מוטוטו טכו כתיב טשיכך חמתו על כניו צחורכן ציתו כך דרכס צמדכס קיות: שחת מעדו. צית קדסי סקדסיס טסס סיה טועד לצניו טלמור וטועדתי לך טס [צמכטס חכונס]: מלך וכהן. לדקיסו טמלך וטכיסו כסן גדול: (ז) נאר. טעל וכן נלכט כתיב עכדך [מסלים ט"ט]: כיום מועד. קול טנחס: (ח) חשב ה' להשחית. זס רס כ' נחמו סלויכס על דעתו כך טלמור כי על אפי ועל חכתי סימס לי ימיס רכיס טעלחט על דעתו כך טלמור כי על אפי ועל חכתי סימס לי העיר סזחט לכקיסו מעל פני [ירמייס ל"צ]: גמה קו. טל מוטפט ליכרע על עוכינו: מבלע. מוטטית: חיל וחומה. טוכס זכר טוכס חומס נחוכס טכנגד חומס גכוסס: (ט) טבעו בארץ טעריה. מדכס אגדס לפי טחלקו

שעריה אבד ושבר בריחיה מלכה ושריה בגוים אין תורה גם נביאיה לא מצאו חזון מיהוה: (א) ישבו לארץ ידמו זקני בת ציון העלו עפר על ראשם חגרו שקים הורידו לארץ ראשן בתולת ירושלם: (ב) כלו בדמעות עיני חמרמרו מעי נשפך לארץ כבדי על שבר בת עמי בעטף עזלל ויזנק ברחבות קריה: (ג) לאמתם יאמרו איה דגן ויין בהתעמטם כחלל ברחבות עיר בהשתפך נפשם אל חיק אמתם: (ד) מה אעידך מה אדמה לך הבת ירושלם מה אשוה לך ואנחמך בתולת בת ציון פי גדול פים שברך מי ירפא לך: (ה) נביאיך חזו לך שוא ותפל ולא גלו על עונך להשיב שבותך ויחזו לך משאות

אעודך כ' שבותך ב'

רש"י

כבוד לארון טלמור טאו טעכיס רלטיכס [מסלים כ"ד] למיכך לא טלטס צכס כריס ועצטו צלרץ. וככוחינו אמרו מוטטס ידי דוד סיו למיכך לא טלטו צכס סלויכס: אין תורה. אין צכס מוכס אוכלס: (א) ישבו לארץ וגו'. כמטעמו. ומדכס אגדס ככודנללכר סוטכיס לארץ כטמכר צו לדקיסו ועכר על טצוטטו צל ויטז לו דכפס טל אנטוכילט וטלח טצניל כססדרין וכאו לקרלחו וכלס חותס אנטיס טל לורס וטוטיב חותס כקמדכלות טל זכר וטנר לסס כדרו לי חורככס טרפס וטרפס וטרמטו לי כיון סטגיטו לכפכט כדריס אמר לסס אס טהו כולס לחזור זכול טהו לחזור אמרו לו ילך אלל חכס וימיר לו אמר לסס אס כן סחכטס ללדקיסו אט טצוטטו זכס וטמטוס וטוטיכס לארץ וקטרו טענות רלטיכס צככטס סכופיס וגלרס: (א) חמרמרו. כרדז' לירכט צלע"ז דרך צני מטיס כטמטליכס חותס לאור סס כווליס ומחממכרמיס: בעטף. טטמ"יר צלע"ז: (ג) מה אעידך מה אדמה לך. לוונר לך מוס חמטטי על טצדך סלל אף ללחונס טלונית איכע כוונתך: מה אשוה לך ואנחמך. כטצלס לרס על אדס חוננר לו אף צכפלוני עלחט כך נחמומיס סס לו: (ד) שוא ותפל. דכריס טלין צכס טעס וצלשון לע"ז אטלטטירמי"ט: ולא גלו על עונך. להוכיח דככך על

שוא ומדוחים: (ט) ספקו עליך בפנים כל עברי
דרך שרקו ויגעו ראשם על-בת ירושלם הזאת
העיר שיאמרו כלילת יפי משוש לכל-הארץ:
(י) פצו עליך פיהם כל-איכדי שרקו ויחרקו
שן אמרו בלענו אף זה היום שקיינהו מצאנו
ראינו: (י) עשה יהוה אשר זמם בצע אמרתו
אשר צוה מימי-קדם הרם ולא חמל וישמח
עליך אויב הרים קרן צרוד: (י) צעק לבם אל-
אדני חומת בת-ציון הזרודי כנחל דמעה יומם
ורילה אל-תתני פוגת לך אל-תדם בת-עינד:
(י) קומי רפי בלילה לראש אשמרות שפכי
כמים לבך נכח פני אדני שאי אליו כפוך על-
נפש עולליך העטופים ברעב בראש כל-הוצות:
(כ) ראה יהוה והביטה למי עזלת פה אס-
תאכלנה גשים פרום עללי טפחים אס-יהרג

בליל כ

רש"י

פניך: להשיב שבוך. ליסר עטופותיך לטון טובה [יכניס ל"ח] טוב
[סס ג] וילך טוב [ישעיה כ"ז]: ומדוחים. הדיחוך ועלי: (טו) שרקו.
נוסח צמין ש"צ"ר צלע"ז ודרך אדם לעשות כן הוזהר דבר קטוב שמר
וכלל: כלילת יופי. כל היופי היה שלם: (טז) פצו עליך פיהם.
נפני ויהי הקדים ס"ח לעי"ן ונפני שהיו חונקים בפיהם מה שלל ראו
צענייה: (יז) בצע אמרתו. כלל בזכותו כמו ידו ויצלעני [ליוז ו']:
אשר צוה מימי קדם. מה שכתוב בתורה ויקפתי ליסרה חמס שבע:
(יח) פוגת. העצב טרישאל"מיט צלע"ז כמו ויסג לצו [צמטח ויגט]:
בת עינך. שמור של עין שקורין פרוגיל"ש צלע"ז: (יט) אשמרות. שמי
חלקי הלילה שכלילה נחלק לשלשה חלקים כמו שאמרנו בכותבו צמטח
צמכות: העטופים. אספו"ניץ צלע"ז: (כ) עוללי טפחים. ילדים כמים
שעודן גדילין בטופי אמותם. וככותבו דרשנו על דואג בן יוסף שהיתה
לשו מודתו בטפחים בכל יום ויום למח וכו' צלע"ז לפי מה שהיה גדל

במקדש אדני כהן ונביא: (כ) שכבו לארץ
הוצות גער וקן בתולתי ובחורי נפלו בחרב הרגת
ביום אפך טבחתי לא חמלת: (כ) תקרא ביום
מועד מגורי מסכיב ולא היה ביום אפי-יהוה שליט
ושריד אשר-טפחתי ורביתי אויבי כלם:

ג (ב) אני הגבר ראה עני בשבט עברתו: (ג) אותי
נתג וילך חשך ולא-אור: (ד) אף בי ישב
יהפך ידו כל-היום: (ה) בלה בשרי ועזרי שפר
עצמותי: (ו) בנה עלי ויקף ראש ותלאה:
(ז) במחשבים הושיבני כמתי עולם: (ח) גדר
בעדי ולא אצא הכבד נחשתי: (ט) גם פי אצק

רש"י

ולצוקו כלתו: אם ירג במקדש ה' כהן ונביא. רוח הקדש נשנית
וכי נלס לכס שכתבם את זכריהו בן יהוידע כמו שכתוב בדברי הימים [ג'
כ"ד] שסוכים כשנלו להסתחור ליואש ועשאוהו ע"ה ורוח לצטה את זכריה
בן יהוידע ויהי כהן ונצלו והגוהו צמטח: (כב) תקרא ביום מועד. כמו
קבלת ולטון טוה הוא: מגורי. שמיני הכעים להאסף עלי להסמית: אשר
טפחתי ורביתי אויבי כלם. הילדים אשר טפחתי וגדלתי אותם צל הלוז
נבלה אותם:

ג (א) אני הגבר ראה עני. היה מתאונן יכניס לוור אני הבצר ראה עני
אשר ראה עוני וכל הנביאים שנתכצלו על חורבן הבית צמנייהם לא נחזר
הבית כי אם צמני: בשבט עברתו. של רודס ונכס הוא הקצ"ס: (ג) אף
בי ישוב. אני לצדי לוקט תמיד כי כל חטובת ונכותיו עלי: (ד) בלה
בשרי. כמו לצול עץ [ישעיה מ"ד]. ד"ח צלה צמני ועודי כמו והאסף כנגד
חצלה [סס כ"ח] כלומר טכנו לארץ חולות נער וזקן ולא היה להם כר וכסת
וצלה צמס כמסס גולים: (ה) ויקף. הקיפתי: ראש ותלאה. כמו רלס
ולעס [מטח כלצים]. ומדרש אגדה רלס זה כצוד נכר לגלות יהויכין.
ותלאה כצודאדן שגנר המסס צמני לדיקו והלאה: (ז) גדר בעדי. עשה
חומה נגדי להיח כלוה: ולא אצא. הושיב צמניו נמכות וגייקות של
אורצים: הכבד נחשתי. עשה לכגלי כחמסם כצדים שלל אוכל לילך
פי"כיים צלע"ז: (ח) שתם תפחתי. סמס חלונות הכקיע צמני:

וְאֶשְׁנֶע שְׂתָם תִּפְלְתִי: (ט) דָּר דְּרִבִּי בְּנִזִּית
 נְתִיבוֹתַי עִוָּה: (י) דָּב אֲרָב הוּא לִי אֲרִי בְּמִסְתָּרִים:
 (יב) דְּרִבִּי סוֹרֵר וַיִּשְׁשָׁחֵנִי שְׂמִנִי שׁוּמָם: (יג) דְּרָדָה
 קָשְׁתוֹ וַיַּצִּיבֵנִי כַּמְטָרָא לְחֵץ: (יד) הִכִּיָּא
 בְּכַלִּיתִי בְּנִי אֲשַׁפְתּוּ: (טז) הֵייתִי שְׁחָק לְכָל־עַמִּי
 נְגִינָתָם כָּל־הַיּוֹם: (יז) הִשְׁבִּיעַנִי בְּמַרְוֵרִים הַרְוֵנִי
 לְעֵנָה: (יח) וַיִּגְרַם בְּחָצִץ שְׁנֵי הַכְּפִישָׁנִי בְּאֶפֶר:
 (יט) וַתִּזְנַח מִשְׁלוֹם נַפְשִׁי נְשִׁיתִי טוֹבָה: (כ) וְאָמַר
 אֲבָד נִצְחִי וַתּוֹחַלְתִּי מִיְהוָה: (כא) זָכַרְעֲנִי וּמַרְוֵדִי
 לְעֵנָה וְרָאשׁ: (כב) זָכוֹר תִּזְכֹּר וַתִּשְׁוֹחַ עָלַי נַפְשִׁי:

* אריה כ' ותשיח כ'

רש"י

(ט) נתיבותי עוה. אם צמחי ללחם איני יוצא בדרכים הסלולים כדרך ישרה
 מפני הסוּרִים ואלא דרך עקלתון: (י) דוב אורב הוא לי. הקדוש צורך
 הוא כהסך לי לדוב אורב: (יא) דרבי סורר. לשון סורר קוליס קוליס [קבלת ז']
 סורר קוץ אוחס מפזר קוליס דרכי: ויששחני. לשון פיסוק סבלים
 שהעובר על הדרכים שאין מופנים לך לכהרצו לעדיו ויש דוגמא בלשון
 גמול האי ואלן דפסח דיקלל: (יב) ויצביני כמטרא. העמידני לנגד חילוי
 לירות זי כמטרא אשנייל"א בלע"ז: (יג) בני אשפתו. חלים שותתין בתוך
 אשפה שקורין קכ"א בלע"ז: (יד) ויגרם. וישצר ודוגמתו גרסא נפשי
 [מסלים קי"ט] וכן גרם כמלל. [צפצפת ויקלל]: בחצץ. חכמים דקיס
 צפתוך העפר שהיו הגולים לשון עיסתן צפתוך הגומות שמוסרים צקקע
 והסלף נכנס לתוכה כשאמר הקדוש צורך הוא ליחזקאל עשה לך כלי גולה
 [יחזקאל י"ג] לשמות זו ללוש צמוכו חכמה קטנה כדי שילמדוהו ויעשו כן
 כענין שנאמר ויהי יחזקאל ללם למוסת [מס ל"ד] וסס היו משחקים עליו
 ולא עשו כן לטוף כשתצרו שייסם: הכפישני. כפה אותי צאצק ככלי
 הכפוי על פיו אכני"ט בלע"ז. ויש דומה צמטנה פישון הגמל צמדה כפוסה
 מדד: (יח) ואמר אבד נצחי. אונתי בלבי צרוז צרותי אבד עולמי וצברי:
 (יט) ומרודי. קומם לוייני בלע"ז: (כ) זכור תזכור. כפשי את עניי ומרודי
 ומשום עלי כך הוא פשוטו לפי ענין שיטת העקלל: ומדכא אגדה זכור
 חזכור ידעתי שמופך לזכור את העשוי לי אצל משום עלי נפשי להנחתי עד
 זמן סוכירה. ומכאן יסד הפייט [פרכת זכור] צזאת ידעתי כי יש לך לזכור

(כ) זֹאת אָשִׁיב אֶל־לִבִּי עַל־בֶּן אֹחִיִּל: (כג) חֲסָדִי
 יְהוָה כִּי לֹא־תִמְנֶנּוּ כִּי לֹא־כָלִי רַחֲמָיו: (כד) חֲדָשִׁים
 לְבַקְרִים רַבָּה אֲמוֹנַתְךָ: (כה) חֲלָקִי יְהוָה אֲמַרְהָ
 נַפְשִׁי עַל־בֶּן אֹחִיִּל לֹו: (כו) טוֹב יְהוָה לָקוּן
 לְנַפֵּשׁ תִּדְרָשְׁנוּ: (כז) טוֹב וַיְחִיל וְדוּמָם לַתִּשְׁוֹעַת
 יְהוָה: (כח) טוֹב לְגִבּוֹר כִּי־יִשָּׂא עַל בְּנֵעוּרָיו:
 (כט) יֵשֵׁב בְּדָר וַיְדַם כִּי נָטַל עָלָיו: (ל) יִתֵּן בְּעַפְרֹ
 פִּיהוּ אוֹלֵי יֵשׁ תִּקְוָה: (לא) יִתֵּן לְמַכְהוֹ לְחֵי יִשְׁבַּע
 בְּחַרְפָּה: (לב) כִּי לֹא יִזְנַח לְעוֹלָם אֲדָנָי: (לג) כִּי
 אִם־הַזְנוּחַ וְרַחֵם כָּרַב חֲסָדָיו: (לד) כִּי לֹא עֲנָה
 מַלְבֹּז וַיִּנָּח בְּנִי־אִישׁ: (לה) לְדַבָּא תַּחַת רַגְלָיו כָּל

* רחמו כ' חסדו כ'

רש"י

אצל משום עלי נפשי עד שתזכור: (כא) זאת אשיב אל לבי. אחר שאמר
 לי לבי אבדה תוחלתי מה' אשיב זאת אל לבי ואחיל עוד ומה היא זאת
 שאשיב אל לבי: (כב) חסדי ה' כי לא תמנו. וכל הענין עד מה יחלון
 וגו': כי לא תמנו. כמו כי לא תמו. ויש מפרשים כי לא תמנו כמו האם
 תמנו לבוע [צפצפת קקס] חסדי ה' הם אשר לא תמנו ולא כלינו צעונינו:
 (כג) חדשים לבקרים. מתחדשים הם חסדיך מיום אל יום: רבה אמונתך.
 גדולה היא הצפצפת ודבר גדול הוא להאמין צך חסדיים ומשעור מה שהצפצפת
 לנו: (כד) חלקי ה' אמרה נפשי. ה' מנת חלקי [מסלים ט"ז] ודין הוא
 שאחיל לו: (כה) טוב ויחיל ודומם. וי"ו של ויחיל ימיה כמו וי"ו של
 ואיה וענה [צפצפת וישלח]. טוב שיחיל אדם וידום ויפסה למשועת ה':
 (כז) טוב בדרך. מי שאיכע לו אצל וצדי ישב גלמוד ויפסה לטובה: וידום.
 לשון המתנה כמו אם כה יאמרו אלינו דומו דיהונתן [שמואל א' י"ד]: כי
 נטל עליו. כי בעל הגזירות נשא עליו הגזירה זו: (לא) כי לא יזנח
 לעולם ה'. לך עוב לידום: (לב) כי אם הזנח. אם האדם מציא עליו
 יגון צפצפל עונו ואח"כ ויחס כרוב חסדיו. הוגה ויגה לשון תוגה הם:
 (לג) כי לא ענה. ויגה בני איש מלצו ומלכונו כי העון גורם: (לד) לדבא
 תחת רגליו. מוסק על כי לא ענה מלצו לסיח מדכא תחת רגליו וגו' ולא
 לטעות משפט בצד וגו' ולא לעשות אדם צדיק. כל אלה ה' לא ראה לא
 כלאס לו ולא עלתה לפניו צמטנתו לעשות כן: לא ראה. לא הוכשר

אֶסְרֵי אֶרְצִי: (כ) לְהַמְזוֹת מִשְׁפַּט־בְּכֹר נֶגְדַּי פְּנֵי
עֵלְיוֹן: (כ) לְעוֹת אֲדָם בְּרִיבֹי אֲדֹנָי לֹא רָאָה:
(כ) מִי זֶה אָמַר וַתְּהִי אֲדֹנָי לֹא צָוָה: (כ) מִפִּי
עֵלְיוֹן לֹא תֵצֵא הַרְעוֹת וְהַמְזוֹב: (כ) מִהֲיִתְאוּנֶן
אֲדָם חֵי נֶבֶר עַל־הַמָּאוֹי: (כ) נִחַפְּשָׁה דְרָכֵינוּ
וְנִחַקְרָה וְנִשׁוּבָה עַד־יְהוָה: (כ) נִשְׂא לִבֵּנוּ אֶל־
כַּפֵּים אֶל־אֵל בְּשָׁמַיִם: (כ) נִחַנּוּ פִשְׁעֵנוּ וּמְרִינוּ
אֲתָה לֹא סָלַחְתָּ: (כ) סִבּוֹתֶיךָ בָּאָף וַתִּרְדַּפְּנוּ
הַרְגַתְּ לֹא חִמַּלְתָּ: (כ) סִפְתָּה בַעֲנֵן לֶךְ מֵעֲבוֹר
תִּפְלָה: (כ) סְחִי וּמָאוֹס תִּשְׁיִמְנוּ בְּקֶרֶב הָעַמִּים:
(כ) פָּצוּ עֵלְינוּ פִיהֶם כָּל־אֲבִינֵנוּ: (כ) פָּחַד וּפְחַת

הַטָּאוּ כ'

רש"י

צעינו טיעונוו צית דין של ועלם אדם כריכו כונו וזה רחית כי עשית וגו'
[צפ' וירח]: (לז לח) מי זה אמר ותדו וגו' מפי עליון וגו'. ולא צלתי
לומר לא מידו צלתי אלא הרעה הזאת נקרה הוא שהיה לי אין זאת כי אם
בין רעות בין טובות מי זה אמר ותהי אם ה' לא היה ומפיו לא תלך הן
רעה הן טובה אבל מה יש להחזיק אדם מי גבר על חטאיו כל איש ואיש
יחזיק על חטאיו כי הם הנצילים עליו הרעה: (נשי עליון לא תלך א"ר
יוחן מיום שאמר הקדוש ברוך הוא ראה נתתי לפניך את הקיים ואת הטוב
וגומר לא ילך רעה וטובה מפיו אלא הרעה צלתי ואלהיה לעושה רע והטוב
לעושה טוב לפיכך מה יחזיק לנע יתרעם האדם אם לא על חטאיו):
(מא) נשא לבבנו אל כפים. כשאלו נושאים את כפינו אל השמים נשא
אף לצדנו עומם לצד להטיב לצדנו לפני העוקם צ"ס. ד"ל אל כפים אל
הענבים אל שמים כמה דחא אור הנה עב קטנה ככף איש עולם [מלכים
ח' י"ח] וכן על כפים כסה אור [איוב ל"א]. ונדרכו רבותינו נשא לצדנו
צלמת לסקוד ברוך הוא כאלם הכוחץ בנקיון כפיו שמעליך מידיו כל טיבוק
כי מודה ועוז ירוחם [משלי כ"ח] והמודה ואינו עוזב כעובל וסרץ צידו:
(מב) נחננו פשענו ומרינו. זה דרכינו על ידי יצר הרע: אתה לא סלחת.
ולך יתה נחם הסליחה כי כן דרכך: (מג) סבותה באף. מללתי את האף
להיות עושים צניק וצניקו ותדפנו צו: (מה) סחי ומאוס. הוא יע צלשוך
ונטה כיחו וכיעו [צנח' צנח קנח] טכח נחון כירחם ויחל דרך הגרון:

הִנֵּה לִנְוֵי הַשָּׂאֵת וְהַשֹּׁכֵר: (מ) פִּלְגֵי־מַיִם תִּרְדַּד
עֵינַי עַל־שֹׁכֵר בַּת־עַמִּי: (מ) עֵינַי נִגְרָה וְלֹא
תִדְמָה מֵאֵין הַפְּגוֹת: (נ) עַד־יִשְׁקֹף וְיִרָא יְהוָה
מִשָּׁמַיִם: (ב) עֵינַי עוֹלְלָה לְנַפְשִׁי מִכָּל בְּנוֹת
עִירַי: (כ) צוֹד צְדוֹנֵי כַצְפּוֹר אֵיבֵי הַנֶּגֶם: (כ) צַמְתּוּ
בְּבוֹר חֵי וַיְהִי אֲבָן בֵּי: (כ) צַפּוּרִים עַל־רֹאשֵׁי
אֲמַרְתִּי נִגְרַתִּי: (כ) קָרָאתִי שְׁמֶךָ יְהוָה מִבוֹר
תַּחְתּוֹתַי: (כ) קוֹלִי שָׁמַעְתָּ אֶל־תְּעַלֵּם אֲנִיךָ לְרוּחֹתַי
לְשׁוֹעַתִּי: (כ) קִרְבַּת בְּיוֹם אֲקַרְאֲךָ אֲמַרְתָּ אֶל־
תִּירָא: (כ) רַבַּת אֲדֹנָי רִיבֵי נַפְשִׁי גָּאֵלְתָּ חֵי:
(כ) רָאִיתָה יְהוָה עֲוֹתַי שִׁפְטָה מִשְׁפָּטִי:
(כ) רָאִיתָה כָּל־נַקְמָתְךָ כָּל־מַחְשַׁבְתְּךָ לִי:
(כ) שָׁמַעְתָּ חֲרָפְתָם יְהוָה כָּל־מַחְשַׁבְתָּם עָלַי:

רש"י

תשימנו. לשון טווס הוא: (מז) פחד ופחת. כשנסכו נפסי הסחד נפלנו
אל הסחת טוסה: השאת. לשון טאיים כונו וטאים [ישעי' כ"ד]: (מט) מאין
הפוגות. מאין חליפין והעצרה: (נא) עיני עוללה לנפשי מכל בנות
עירי. ירמיס ומשפחה כהנים היה ולומר עיני דמעם עיללס וכוולס פני
על נפשי מכל בנות עירי: עוללה. לשון נוול כמו ועוללתי צעפר קרני
[איוב ט"ז]: (כ) מכל בנות עירי. משפחתי יש לה לצכות מכל משפחות העיר
שהיה נצמח לקדושה ולעבודת הקדוש ברוך הוא מכל ישראל: (ג) צמתו
בבור חיי. צמית הכלל: צמתו. אסקרו כמו לוטת סגידים [צנעכת חולין]
ונצמד לנחמך [שיר השירים ד'] איטטי"טול צלע"ז: וידו אבן ביי. על פי
הצלך כך עשו לדניאל וירמיס רחם צדום הקדש: צמתו בבור חיי. ואף
על פי צלנחמו צדור חיי טלני יכול לעלות מתוכה לא שמו לצס גם לזאת
עד שידו אבן צי: (נד) צפו מים וגו'. שצנן טבל אדם נמים עד
נחניו עדיין יש מקום אצל אם לבו נמים על רחשו אז אומר אצדס תקומי
אצל אני איני עושה הן אלא קרלתי וגו': צפו מים. ארומות העולם:
(נו) קרבת ביום אקראך. כך הייתי רגיל ציניס כחלשונים לקרצ לני ציוס
קולחי: (נז) רבת ה' ריבי נפשי. ציניס טענדו: (נח) ראתה ה' עוותתי.
צלרה הזאת טעומת צי חויצי: שפטה משפטי. כלטר עשית ככ:

(כ) שפתי קמי והגיונם עלי בלהיזם: (כא) שבתם וקמתם הבימה אני מגנינתם: (כב) תשיב להם גמול יהוה כמעשה ידיהם: (כג) תתן להם מגנת לב תאלתה להם: (כד) תרדף באף ותשמידם מתחת שמי יהוה:

(ה) איכה יועם זהב ישנה הפתם המזוב תשתפכנה אבני קדש בראש בלהוצות:

(ו) בני ציון היקרים המסלאים בפני איכה נחשבו לגבלי חרש מעשה ידי יוצר: (ז) גם תנים חלצו שד הניקו גוריהן בתעמי לאבזר פיענים במדבר:

*תנין כ' כי ענים כ' רש"י

(ח) מגנת לב. שזר לב כונה דלת אוונר למגנך ישראל [הושע י"א] אשר מבן לךך צידך [בפרכת לך לך]. ד"ל מגנת לב אוטם הלב זרה ולמטה אשר היא כמגן כנגד לבם. והמפרשו בלשון חובה ויגון טועם שאין כו"ן נופלת זו סהכ"ן ציגון אינו טורט אלא כגון כו"ן של המון מגזרת המו גוים וכגון כו"ן של קלון מגזרת נקלה וכגון של ציון מגזרת ליה וכן כו"ן של שצרון מגזרת שזר וכגון כו"ן של שמוען שגוען: תאלתך. לשון כוללו שרי לוען [ישעיה י"ט]:

ד (א) איכה יועם זהב. קינה זו נלמדה על יאשיהו כמו שנאמר בדברי הימים הלא היא כחוצה על ספר הקינות [דברי הימים ז' ל"ט] ועונו שזר צתוך הקינה את שער בני ציון: יועם. יכסה כמו דלת נחרכם כסה ענייה: זהב. מרלית פנים המלטיב כחזק: ישנא. ישמחה ומרליתו: הכתם. קבולת כלי נוי הזכר שם לעדי קרוי כתם: אבני קודש. זנים המלטיבים כחזנים טובות. ומדכש אגדה כל רביעית דם טילא מילטיהו בכל חץ וחוץ שנעלו זו היה ירמיה קוצרה צמקושה ועליה הוא קורא שמתפכנה אבני קודש: (ב) הממולאים בשן. המהוללים והמערכים כמו הכוזה אותם אוונר כלו מוארם של אלו כמרלית שז וכן לא תמולה כחם אופיר [איזו כ"ט] כחם טהור לא תמולה [שם] סורו לרוב צערות [תהלים ס"ח] לשון הילול וערך סן: לגבלי חרש. כדי חרש שמתים צהן יין כגון כבלי יין [ישעיה ל'] וכבליים ינעלו [ירמיה מ"ח]: (ג) גם תנים. אף על פי שחכמי הוא חללו שד כשכוחה את צנו כל נחמוק רעב מולץ שדיו ממוך נחמיקו טיש לו כיסוי על דדי ומוליו ממוכו כדי שלא יכלהו צנו ממוכס וימזר לאסוריו והניקו

(ד) דבך לשון יונק אלחפו בצמא עוללים שאלו להם פחד אין להם: (ה) האכלים למעדרים נשמו בחוצות האמנים עלי תולע חבקו אשפתות:

(ו) ויגדל עון בתעמי מחטאת סדם ההפוכה כמודרנע ולא חלו בה ידים: (ז) זכו גזיריה משלג צחו מחלב אדמו עצם מפנינים ספיר גזרתם:

(ח) חשך משחור תארם לא נפרו בחוצות צפר עורם על עצמם יבש היה כעין: (ט) טובים היו חללי חרב מחללי רעב שהם יובו מדקרים מתנובות שדי: (י) ידי נשים רחמניות בשלו ילדיהן היו לברות למו בשבר בתעמי: (יא) בלה יהוה את חמתו שפך חרון אפו ויצת אש בציון

רש"י

גוריסן: בת עמי לאבזר. רואים את זניהם לועקים ללחם ולין פורט להם שחיהם קודמין להם לחיי זניהם ממות הרעב: (ה) האמנים עלי תולע. על צנדי לצעוקין. האמונים לשון ויהי אומן את הדס [אסתר ז']: אשפתות. אשפות של זבל שוכים על האשפות צמוץ: (ו) ויגדל עון וגומר: פורענות מוכיח עליהם שגדול עונם מאל סדום: ההפוכה כמו רגע. סכרי סדום לא נמשכה למה כרגע אחד נספכה: ולא חלו בה ידים. ידי הויז כי על ידי המלכים נספכה. ויש מדכשי אגדה ואינה מיושע על סדר המקראות: (ז) זכו גזיריה. שריה כמו נזר וכתר ואין אוונר כזיריה ממש סהיו מגדולי שער ואליה ציורת ומוסב על צח עמי: אדמו עצם מפנינים. אותם סהיו מלטיים אדום מפנינים ובזרתם כמו ספיר חשך תלרם ומחמיה: עצם. לשון מוארם כמו וכעלם השמים לעוטר [פ' משפטים] ק"לר בלע"ז: (ח) משחור. הוא פחם: צפר. נקמט ונתפכר ואין לו דמיון: (ט) שהם יובו מדוקרים וגומר. חללי רעב סהיו נפוחים מריח תנובות שדיהם סהיו הויזיים לולים צער על העשבים חוץ לחומה והריח נכנס לתוך נפוחי הרעב וכריסן נצקעת ופרטם זכ סרי זה מיתח כיוול יותר מהכרוגי חרז: מדוקרים. מנזקעי' צין נפיתח רעב צין ציקוע חרז קרוי דקיל: מתנובות שדי. מנשכים ועשבים שמונקטים ולוכלים רב פרטם ומוארם: (י) לברות. למאכל כמו לא זכה אדם לחם [שמואל ז' י"ג] לברות חל דוד [שם ג']: (יא) בלה ה' את חמתו. אשר צערה זו כמה שנים עתה כל

ותאכל יסדתיה: (י) לא האמינו מלכי ארץ
כל ישבי תבל כי יבא צר ואויב בשערי ירושלם:
(יא) מחטאת נביאיך עונות פהניה השפכים
במדבה דם צדיקים: (יב) געו עורים בחוצות וגאלו
בדם בלא יוכלו יגעו בלבשיהם: (יג) סורו סורו
קראו למן סורו סורו אלל תגעו כי נצו גם געו
אמרו בגוים לא יוסיפו לגור: (יד) פני יהוה חלקם
לא יוסף להביטם פני כהנים לא נשאו וזקנים
לא חננו: (טו) עודינו תכלינה עינינו אל עירתנו
הבל בצפיתנו צפינו אל גזי לא יושיע: (טז) צרו
צעדינו מלכת ברחבתינו קרב קצנו מלאו ימינו
כי בא קצנו: (יז) קלים היו רדפינו מנשרי שמים

*וכל כ' זקנים כ' *עודינה כ' רש"י

אוחס בהקננו וחס: (יג) מחטאת נביאיך. של סקר היתם להם הכעס הזלם:
(יד) געו עורים בחוצות. כשסיו העורים סולכים בשוק היו נעים ורגליהם
נשנטיס דם הסרוגים שהיו הכשעים סורגים בחוכה: נגואלו בדם.
נתלכלכו דם עד אשר לא יוכלו הסרוגים אליהם ליגע בנזושיהם והיו
קוראים סורו ונעלינו חסם הסנאליס הנלוכלכים דם: (טו) כי נצו.
לסוק כסחון ולכלוך כמו מוכחמו בזולתם [בפרכת ויקרא] דמתכונתין
בזולתיה כך סכרו ונחס: גם נעו. נשנטיס דם: (טז) פני ה' חלקם.
פניס של זעם וחס הקדוש צרוך הוא חלקם והפרידס בגוים למען אשר
פני סכסוים לא נשלו בסיוחס בשלותם: (יז) עודינו תכלינה עינינו אל
עודיתנו הבל. כשזלס עלינו הכעס עדיין היו עינינו נוסות אל חיל פרכת
שנאמר כסס ומלרים הכל רוקי יעזרו [ישעיה ל'] שהיו מצטיחס אוחמו
לעזרה ולא צלו כמו שנאמר כסס חסס חיל פרכת היוכל לכל לעזרה שז
לסלנו ועליוס [יעויה ל"ז]. עלינו צמדכס קינות ססיו זלסס בספינות
כמו הקדוש צרוך הוא לים וסניק לפניסס נודות פסוים כמין ועני חסס
ננערים צניס אמרו זה לזה סנודות הללו הם אצותינו אכסי מלרים שטעבו
ציס ומחמת סיוודיס הללו ואסחנו יולאס לעזרתם עמדו וסזרו ללחוקיסס:
צפינו. סכינו: (יח) צרו צעדינו. אויצנו אכרו חס צעדינו מלכת
צמזותינו כמו ואסר לא לרה [צס' משפטים] ואחס לורה חס נפסי [שמואל

על ההתרים דלקנו במדבר ארבו לנו: (א) רוח
אפינו משית יהוה נלכד בשחיתותם אשר אמרנו
בצלנו נחיה בגוים: (ב) שישי ושמי בת אדום
יושבת בארץ עוין גם עליך תעבר פוס תשפתי
ותתערי: (ג) תם עונך בת ציון לא יוסף לחלו תך
פקד עונך בת אדום גלה על חטאתיך:

ה (ב) זכר יהוה מהתיה לנו הביטה וראה את
חרפתנו: (ג) נחלתנו נהפכה לזרים פתינו
לנכרים: (ד) ותומים היינו ואין אב אמתינו
באלמנות: (ה) מימינו בכסף שתינו עצנו במחיר
יבאו: (ו) על צוארנו נרדפנו יגענו ולא הינחה
לנו: (ז) מצרים נתנו יד אשור לשפץ לחם:
(ח) אכתינו חטאו ואינם ואנחנו עונתיהם סבלנו:
(ט) עבדים משלו בנו פרוק אין מידם: (י) בגפשינו
*יושבת כ' *הביט כ' *אין כ' *לא כ' *אינם כ' *אנחנו כ'

רש"י

ח' כ"ד: (ב) משיח ה'. הוא יאשיסו כמו שנאמר בדברי הימים ויקון
ירמיהו על יאשיהו [ד"ה ז' ל"ה]: בשחיתותם. בגומות סחפרו: (כא) שישי
ושמחי בת אדום. נתכזל ירמיהו על מוצנן בית שני שיסכרוסו רומיסי:
שישי ושמי. לפי ששס חכל סופך שגם עליך חצנזו כוס ספוענות
ומסכני מונני: ותתערי. ומקילי כמו ומער כדה [צפ' סיי סכס]:
(כב) תם עונך בת ציון. לקיח על כל חטותיך לא יוסף לסגלותך מוגלות
חדרס ולסלן עוד:

ה (ד) מימינו בכסף שתינו. שהיו יכאס לסחזו מייס מן סכסר מפני
סלויזיס וסיו קוטיס מוס צכס: (ה) על צוארנו נרדפנו. צעול
עבודס קסס: יגענו. לססוק מונון ומכסיס: ולא הונח לנו. יגענו צידינו
כי סלויזיס גוזיס ומוטפסיס סכל צמקסיס וגולגליות ולכנויות: (ו) מצרים
נתנו יד. דרך חסס סנופל וכוסל לעמוד מוטיע יד לתי סללנו לעזור לו
ואף כלן למלריס סוטענו יד סיעזרונו וללסור סיעשעונו צלחמס: נתנו.
כמו כחניו דגשות סנו"ן משושט צמקס סו"ן סטייס וכן כי מנך סכל ומידך

נביא לחמנו מפני חרב המדבר: (א) עורנו כתנור
נכמרו מפני זלעפות רעב: (ב) נשים בציון עפו
בתלות פגרי יהודה: (ג) שרים בידם נתלו פני
זקנים לא נהדרו: (ד) בחורים טחון נשאו ונערים
בעץ פשלו: (ה) זקנים טשער שבתו בחורים
מנגינתם: (ו) שבת משוש לפני נהפך לאבל
מחולנו: (ז) נפלה עמרת ראשנו אויבנו לנו
פי הטאנו: (ח) עלזה היה דוה לבנו על-אלה
השכו עינינו: (ט) על הרציון שישמם שועלים
הלכו בו: (י) אתה יהוה לעולם תשב בסאף
לדור ודור: (יא) למה לנצח תשכחנו תעזבנו
לארץ ימים: (יב) השיבנו יהוה אליך ונשובה
חדש ימינו בקרבם: (יג) בי אם-מאם מאסתנו

*ונשוב ב' קצפת עלינו עד-מאד: השיבנו ה' וכו'
רש"י

כתנו לך [ד"ס ח' כ"ט] וכן ונתנו את צנתינו לכה [צפ' וישלח]:
(א) בנפשנו נביא לחמנו. כסכת נפשינו היינו מוכנים כשיינו
מזיזים ומזונותינו מן הסדה מפני חרב המדבר: (ב) נכמרו. נתחממו וכן
כי כמרו רמניו [צפ' נקץ] ובלטון תלמוד יש הכנה על הכומר של ענבים.
מכור כסל: זלעפות רעב. כמו רוח זלעפות [תהלים י"ח] לשון שריפה:
(ג) טחון נשאו. כשיזו הסוידים מוליכין אותם בקולרין היו נותני על
כתפיה רמיים ומשאות כדי לייגעם וכן צעץ כשלו כשל כמם ולשון כשלו
נופל בתמות כח כמו שנאמר בעזרא ויאמר יהוה כשל כח הסבל [נחמ"ד]
וכן הכשיל כמי [איכה ח']: (ד) על זה היה דוה לבנו וגו'. על המסורס
בנקל שלאחריו: (ה) על הרציון שישמם. ושועלים הלכו בו: (ו) אתה
ה'. ידענו כי לעולם תשב והואיל וכן הוא: (ז) למה לנצח תשכחנו. הלל
כשצעת לנו כך כסם שאתה קיים כך שבעתך קיימת: (כב) בי אם מאוס
מאסתנו. כשזיל שפעלו לא היה לך להכרות קלף עד מאד כאשר קלפת:
השיבנו ה'. מפני שנקיים בדברי תוכחה הולך לכפול ונקלש שלפניו פעם
למדת וכן ישעיהו ומרי עשר וקהלת:

סכום פסוקי איכה ומאמרים וחרצתה. וקיימו יע קרים בשמים. ולפי לזכר החת רבני.

מגילת קהלת א

פ ת י ח ה

א (ב) דברי קהלת בן-דוד מלך בירושלם:
(ג) הבל הבלים אמר קהלת הבל
הבלים הבל הבל: (ד) מה-יתרון לאדם בכל-
עמלו שיעמל תחת השמש: (ה) דוד הלאך ודוד
רש"י

א (א) דברי קהלת. כל מקום שנאמר דברי אינו אלא דברי הוכחות.
אלה הדברים אשר דבר משה. וישמון יסקן. דברי עמוס. שמועו את
הדבר הזה סרות הנבון [עמוס ד']. דברי יחזקאל. שללי נא ואלו אם יולד
זכר וגו' [יחזק' ל']. אלה דברי דוד [שמואל ב' כ"ג]. ובליעל כקוף עובר
כלהם [סס]. דברי קהלת. ודבר השמש כל הנחלים הולכים אל הים
כיהם את הכשעים בחמה ובלבנה וים שאין להם מתנת סכר כך שתייה
בפסגו ולמדתו משם שפענין מדבר ככשעים והמשילים לחגזורת המצה
שקופס שוקעת. דבר אחר כל הנחלים הולכים אל הים עם תלמוד לומר
צעזעדי צודת אלילי' נאמר שוטים המשתחווים למים סגורים שיש בהם
ממש לפי שרואין את הים הגדול שכל הנחלים הולכים בו והוא אינו מלא
ולמים יודעין להצין כי אל המקום שהנחלים הולכין הם הם צדים ללכת
שמימי המהרות ההולכים לתוך הים הם הונים עלמם שהלכו כבר הם נוצעות
מתחת המהרות והולכים למעלה מן הקרקע עד הים ומזרימים ונובעים לפיכך
אין המהרות שוקקין ואין הים מלא ולא מפני שיש בהן מנוע עד כאן:
קהלת. על שם שקיבל סכמות הכנה וכן בנאום אחר קוראו לגיר בן יקח
[משלי ל'] שאמר כל הסכמה והקיסה ו"ח שהיה לומר כל דבריו בסקל:
מלך בירושלים. עיר הסכמה: (ב) הבל הבלים אמר קהלת. קהלת קורא
חבר ואומר על כל יצירת שצעת ימי כדאשית סהכל של הכלים הוא: הבל.
נקוד חקף פתח לפי שהוא דנוק כלומר הכל שצבילים. שצעת הכלים כנגד
מעשה שצעת ימי כדאשית: (ג) מה יתרון. סכר ומוחר: תחת השמש.
תמורת המורה שהיא קרויה אור שנאמר ומורס אור [משלי ו'] כל עמל
שהוא מפליק בו את עסק המורה עם סכר בו: (ד) דוד הלאך ודוד
בא. כל עם שהכשע יגע ועמל לעשוק ולגזול אינו מנצל את מעשיו כי
הדור הולך ודור אחר בה ונופל הכל מיד צנוי כענין שנאמר ציון יכלו דלים
[איוב כ']: והארץ לעולם עומדת. ומי הם המתקיימים העוים הנמוכים
פומיעין עלמם עד לארץ כענין שנאמר וענוים יכשו ארץ [תהלים ל"ו].
ומדכס החמוסס לומר כל לדיקי ישראל נקראו ארץ שנאמר כי תהיו אחס ארץ

כֹּא וְהָאֲרֵץ לְעוֹלָם עִמָּדֶת: (א) וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וְכֹא
הַשֶּׁמֶשׁ וְאֵל־מְקוֹמוֹ שֶׁאֵתָּה זֹרַח הוּא שֵׁם: (ב) הוֹלֵךְ
אֶל־הָרוֹם וְסוֹבֵב אֶל־צָפוֹן סוֹבֵב | סוֹבֵב הוֹלֵךְ
הָרוֹם וְעַל־סִבְיָתוֹ שֵׁב הָרוֹם: (ג) כָּל־הַנְּחָלִים
הַלְכִים אֶל־הַיָּם וְהַיָּם אֵינָנו מֵלֵא אֶל־מְקוֹם
שֶׁהַנְּחָלִים הַלְכִים שֵׁם הֵם שְׁבִים לְלֶכֶת: (ד) כָּל־
הַדְּבָרִים יִגְעִים לֹא־יִוָּכַל אִישׁ לְדַבֵּר לֹא תִשְׁבַּע
עֵינַי לְרֵאוֹת וְלֹא־תִמְלֵא אֶזְנוֹ מִשְׁמָע: (ה) מִה־
שִׁיחָה הוּא שִׁיחָה וּמִה־שִׁנְעָשָׂה הוּא שִׁנְעָשָׂה
רש"י

ספן [מלאכי ב'] : (ה) זרח השמש וגו'. כאשר השמש זרחה מזרחית ומשקע
ערבית ומלך כל הלילה שולטת לשוה אל המקום אשר זרחה לתמוז נמש
שזרחה שם גם היום: (ו) הרוח. רוחו של שמש טל"ט זלע"ו כמו אל
אשר יהיה שנה הרוח נלכת [יחזקאל ח'] : ועל סביבותיו שב. גם זמר
כל היקף וקוצב סבב לתמוז הוא מקיף וקוצב היום: הולך אל הרום.
לעולם ציוס: וסובב אל צפון. לעולם זלילה: סובב סובב הולך. אל
מני מזרח ונוערב שפעמים ונלכתן ציוס ופעמים וקצבתן זלילה בתמוז
נלכתן וזכרתן קוצבתן חף הכשעים כל מה שמשן זרחה' קוסן לשקוע כל
מה שהם הולכים ונחגזרים קוסם לשוה אל מקום לחתם (יחזקאל ז').
ומקום הטופות צלו ולמקום הטופות ילכו. וכן: (ז) כל הנחלים הולכים
אל הים והים איננו מלא. לפי שאין נשארם בתוכו כי ים אוקיינוס
הוא גבוה וכל העולם כולו שנאמר הקורא למי הים וישפכם וגו' (ענוס
ה') ומהיכן אדם טוסך מלונעלה לנעלה והנחלים הולכים בתמלות תחת
הסכים ונאוקיננס ומזרין וזכעים וזוהו אל מקום הנחלים הולכים שם הם
שבים חף הכשע כל עומת שזא כן ילך: (ח) כל הדברים יגעים וגו' לא
תשבע עין ולא תמלא און. מוסב על מה יתרון אם תחליף הוא עסק
התורה שדבר דברים זלילים הרי הם יגעים ולא יוכל להשיג את כולם ואם
במחלות בעין צל לעקוק עינו לא תשבע ואם בשמיעת האון אזנו לא
תמלא: (ט) מה שיהיה הוא שיהיה וגו'. ככל מה שהוא למד דבר שהוא
חליפי השמש אין צו מדוש לא יכאש אלא מה שהיה כבר שנכרש בששת ימי
בראשית אבל הסוג' בתורה מולא זה מניד מדושי פעמים כענין שנאמר
דדיה ירווך ככל עת [משלי ה'] מה הדד הזכ"ו סהתיקוק ונעשש צו מולא
צו טעם חף דברי תורה כך וכן מלינו בתמכת מביגה שאמר ר' אלעזר בן

אֵינִי כְּלֹחֶדֶשׁ תַּחַת הַשָּׁמַשׁ: (א) יֵשׁ דְּבָר שִׁיאֵמַר
רְאֵה־זֶה חֲדָשׁ הוּא כְּבָר הָיָה לְעֹלָמִים אֲשֶׁר הָיָה
מִלְּפָנֵינוּ: (ב) אֵינִי זָכְרוֹן לְרֵאשִׁינִים וְגַם לְאַחֲרֵנִים
שִׁיחָיו לֹא־יִהְיֶה לָהֶם זָכְרוֹן עִם שִׁיחָיו לְאַחֲרָנָה:
פרשה א

(ג) אֲנִי קִהַלְתִּי הַיִּיתִי מֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלַם:
(ד) וְנָתַתִּי אֶת־לְבִי לְדְרוֹשׁ וּלְתוֹר בַּחֲכָמָה
עַל כָּל־אֲשֶׁר גַּעַשָׂה תַּחַת הַשָּׁמַיִם הוּא | עֲנִין רַע
נָתַן אֱלֹהִים לְבַנֵּי הָאָדָם לְעֲנוֹת בּוֹ: (ה) רֵאִיתִי
אֶת־כָּל־הַמַּעֲשִׂים שֶׁנַּעֲשׂוּ תַּחַת הַשָּׁמַשׁ וְהִנֵּה הַכֹּל
הֶבֶל וְרַעוּת רֵוַח: (ו) מַעֲנֹת לֹא־יִוָּכַל לְתַקֵּן
וְחֶסְרוֹן לֹא־יִוָּכַל לְהַמְנוֹת: (ז) דִּבְרַתִּי אֲנִי עִם־
רש"י

סוכנוס דברים שלל שנעתן און שנעשה מרכבה: יש דבר. צל לידך
תחת השמש שיאמר לך האומר עליו ראה זה דבר חדש הוא ואינו חדש שכבר
הי' בעולמים שנעברו לפניו אלא שאין זכרון לראשונים לכך דומה להיות
חדש: (יא) וגם לאחרונים שיהיו. לאחריו: לא יהיה להם זכרון.
זדורות שהיו לאחרונים להם. ונ"ל דוכשו כנגד אשד זכר עולק וסופו
של זכר עשו למחות שנאמר ולא יהיה שריד לציית עשו [עובדי ח']:
(יב) אני קהלת הייתי מלך. על כל העולם ולצפוף על ישראל ולצפוף
על ירושלים לצדע ולצפוף על מקלו שכרי נאמר הייתי וילך זיכרונם אבל
עכשיו אינו וילך: (יג) ונתתי את לבי לדרוש. בתורה היא החכמה
ולתחזוקת צה על כל הנועשה הרע האומר לנעלה לנעלה תחת השמש וצינותי
צה שהוא בענין הרע אשר נתן הקצ"ה לפני בני האדם את החיים ואת המות את
הטוב ואת הרע: ענין רע. ונכח רע להם: לענות בו. להסכסג צו: ענין.
יש לפותרו לשון נעון ודירס [שמואל ח' ז'] ויש לפותרו לשון עיון ונחשבה
וכן לענות צו: נתן אלהים. הניח לפנים: (יד) ורעות רוח. שבר דוח כמו
רועו וחמו [ישעיה ח'] רוח טל"ט זלע"ו סוף הנועשה צל לידי כח צל:
(טו) מעוות. צמיון לא יוכל לתקן משמעת וני שטיח בערב שבת יאכל בשבת.
ורבותיו פירשו על הצד על הפכו והוליד מנוור או על חלניד חכם הפוסק
מן התורה שהיה ישר ומחילתו ונחשבות: והסרון לא יוכל להמנות. זה
שחבר עלמו ומניין הכשרים לא יוכל להמנות עומם צקצול שכרם:

לבי לאמר אני הנה הגדלתי והוספתי חכמה על כל אשר היה לפני על ירושלים ולבי ראה הרבה חכמה ודעת: (י) ואתנה לבי לדעת חכמה ודעת הלכות ושכלות ידעתי שגם זה הוא רעיון רוח: (י"א) כי ברב חכמה רב צעם ויוסף דעת יוסף מכאזב:

ב (י"ב) אמרתי אני בלבי לכהגא אנסכה בשמחה וראה בטוב והנה גסה הוא הכל: (י"ג) לשחוק אמרתי מהולל ולשמחה מה זה עשה: (י"ד) תרתי בלבי למשוד בין את בשרי ולבי נהג בחכמה רש"

וזה דברתי אני עם לבי. עשיו טיכדתי מגדולתי אני נוחן לני לאמר פי יאמר עלי שאכל לדי נדס זו: אני הנה הגדלתי ונו. (י"ז) ואתנה. עשיו את לני לדעת את טיב הסכנה ונה קופס ואת טיב הסוללות והסכנות: הוללות. טיענוס וטיקוף דעת לשון ערצות כמו וכול צמים [ישעיה ח]: וסבלות. טעות: ידעתי. עשה שגם הסכנה יש זו שזר רוס כי נרוב הסכנה אדם קאונך על רוב חכמתו ולינו עתהק מן הליסוך וזא רוב כעם לשק"צ אני אונתי ארצה קוסים ולא אשיב את העם ונלנינה ובקוף השיבות אני אונתי ארצה נשים ולא יסוכו לני והכי נכתב עלי כשיו הטו את לני [מלכים א' י"ח] וכן הוא אומר שעל רוב חכמתו סוף ועשה בונה דברים שגאונר נאם סבב לאיחאל לאיחאל ואוכל [משלי ל]:

ב (א) אמרתי אני בלבי. טוהיל וכן טוה אהדל לי מן הסכנה ואעסוק צושטה חמיד: אנסכה. לשון נסך יין לשמות כמו ונסה יינס [משלי ס'] עירוב יין צמים לחקנו או עירוב צמנים ציין לקונידיסין: וראה בטוב. כמו וראות טטוב: והנה גם הוא הכל. טהכי ראיתי צנצנאם טהכב קלקולים צלים ממוך טמוק. צלשצר נח ממוך ונחטפ אנטו דוכ טנצול טטטטו ממוך רוב טוזה טהטטטפ להס: (ב) לשחוק אמרתי מהולל. טעורבצ צנכי ונחטפ: ולשמחה טה זו. טוזה עשה הכי קיטפ חונס: (ג) תרתי בלבי. חזרתי לחור צלני להחזיק צכלן צנשטפ צחכמה וסכלות ולחשוך ועדן צנשטפ טיין את צשכי. כל טעודפ טונג קכוים על טס טיין: ולבי נהג בחכמה. אף אס צשכי כמסך ציין לני מתגלגל צחכמה לסחזיק צחורים: ולאחוז בסכלות. צצצרים טדומים לי

ולאחוז בסכלות עד אשר אראה איזה טוב לבני האדם אשר יעשו תחת השמים מספר ימי חייהם: (ד) הגדלתי מעשי בניתי לי בתים נמעתתי לי פרמים: (ה) עשיתי לי גנות ופרדסים ונמעתתי בהם עץ כל-פרי: (ו) עשיתי לי ברכות מים להשקות מהם יער צומח עצים: (ז) קניתי עבדים ושפחות ובני-בית היה לי גם מקנה בקר וצאן הרבה היה לי מפל שהיו לפני בירושלים: (ח) פנסתי לי גם-כסף וזהב וסגלת מלכים והמדינות עשיתי לי שרים ושרות ותענוגות בני האדם שדה ושדות: (ט) וגדלתי והוספתי מפל שהיה לפני בירושלים אף חכמתי עמדה לי: (י) וכל אשר שאלו עיני

רש"

לסכלות שאונתי עליהם לאיחאל ואוכל [טס ל] וכגון לניצח טענוצו וכלאי הכרס טהטטן ונשיצ עליהם ולוונות הטולם נשיצין עליהם וכן טוה אונר טוזה אשר לחטא צה ובוונר. וגם על שאלו טנדמה צעניו סכלות להכרז מליש ועד אשה נעולל ועד יונק [טנוחל ח' ט"ו] וסיח מונת הנקוס וקורא אוחן סכלות: (ד) הגדלתי מעשי. ציוני גדולתי: (ה) עץ כל פרי. טהים טלונס מוכיר צחכמתו את גידי הסרץ איזה גיד טולך אל טוש ונטע צו סלפלנין איזה טולך לחרץ חרובין ונטע צו חרובין סכל גידי הסלנות צלים לניון טונסס ונשחיתו של עולם טגאונר וניון ונכלל יופי [טסילוס ל] לכך נלמנר עץ כל פרי. צנדכט טחמונא: (ו) ברכות מים. טיין ציצרים של דגים טחופרים צקרקע: יער צומח עצים. עניו הסרץ לנלחט טדות ורדמים: (ז) וסגלת מלכים. גנזי ונלכים זכר וכסף ואזן יקרה טהנלכים וסגלים צנגזיסין: והמדינות. סגולת כל סומרים: שרים ושרות. וניני כלי זמר: שדה ושרות. ונכצות טוי עגלות צו [צפרטת טשל]. וצלשון גונח יש טידה טיבס ומגדל: (ט) אף חכמתי. גם חכמתי לא הכמתי צשניל כל טענשים הטלס ועונדה לי ולא טחמתיס. ד"א עונדה לי לעזרה וכל טלס: (י) לא אצלתי. לא רחקתי להצדיל ונכן וכן ויאלל מן הכרם ויתן על הסוקים [צפרטת צהעלותך] כמנוטה טמדליקין מונטה כרות סכרס ואזן אורה סכר כלום: וזה היה חלקי. ואחתי עשיתי כל אלס טיין לי וכולס אלס זה כצ טנוחל חד אונר ונקלו ומד אונר קידו ונקידה של מרס טחופין צה. ויש

לא אצלתי מהם לא מנעתי את לבי מפל-
שמה בלי לבי שמח מפל עמלי וזה היה חלקי
מפל עמלי: (ב) ופניתי אני בכל מעשי שעשו
ידי ובעמל שעמלתי לעשות והנה הכל הכל
ורעות רוח ואין יתרון תחת השמש:

פרשה ב'

(ג) ופניתי אני לראות חכמה והוללות וסכלות
כי מה האדם שיבוא אחרי המלך את אשר
פגר עשוהו: (ד) וראיתי אני שיש יתרון לחכמה
מן הסכלות פיתרון האור מן החשך: (ה) החכם
עיניו בראשו והבסיל בחשך הולך וידעתי גם
אני שמקרה אחד יקרה את כלם: (ו) ואמרת
אני בלבי פמקרה הבסיל גם אני יקרני ולמה
חכמתי אני או יתר ודברתי בלבי שגם זה הכל:
(ז) כי אין זכרון לחכם עם הבסיל לעולם

רש"י

סותרין צודקת אגדה כל הענין צנתי ונדקשות ותלמידים וצנתי כנסיות:
(יא) ופניתי. עתה בכל מעשי ורואה אני שאין יתרון צה כי נכולם אני
חסר: (יב) ופניתי אני לראות חכמה. סוגה אני וכל עסקי להסתכן
צמורה והוללות וסכלות עונש עזירות: כי מה האדם שיבא אחרי המלך.
להסתכן לו על גזרה שגורו עליו וכבר עשאוהו לנעשה הגזרה לנזרה טוב
לו להסתכן מחלה צנועו ולא ילטרך לזקש: (יג) מן הסכלות. הוא
הכע: (יד) עיניו בראשו. צמחלת הדבר ונסתכל וזה יסא צקוסה:
וידעתי גם אני. גם אני ידעתי אשר אשצח את החכם ון הבסיל יודע אני
שחסיס ימותו: (טו) ואמרתני אני בלבי וגו'. כלומר לסי שחסיס ימותו
שחל אהכר צלצי ועתה כונקרה הכעגם אני יקרני ולמה אהיה לדיק אז
יתר: ודברתי בלבי. שחל אהכר כן העל הוא: (טז) כי אין זכרון.
החכם והבסיל שוין אחרי מותו לא יזכרו שחסיס יחד שזה זכרונו לנצח וזה
זכרונו לרעה: בשכבר הימים הבאים הכל נשכח. צעזיל אשר אני רואה
את הכעשים אשר היו צכר והלנימו נאלד וצנינים הצלים אחרים נשכחה

בשכבר הימים הבאים הכל נשכח ואין ימות
החכם עם הבסיל: (יז) ושנאתי את החיים כי
רע עלי המעשה שנעשה תחת השמש כי הכל
הכל ורעות רוח: (יח) ושנאתי אני את כל עמלי
שאני עמל תחת השמש שאנינו לאדם שיחיה
אחרי: (יט) ומי יודע החכם יהיה או סכל וישלם
בכל עמלי שעמלתי ושחכמתי תחת השמש
גסיה הכל: (כ) וספותי אני ליאש את לבי על
פל העמל שעמלתי תחת השמש: (כא) פרייש
אדם שעמלו פחכמה וברעת ובכשרון ולאדם
שלא עמל בו יתגנו חלקו גסיה הכל ורעה רבה:
(כב) כי מהנה לאדם בכל עמלו וברעיון לבו
שהוא עמל תחת השמש: (כג) כי כל ימיו
מבאבים וכעס ענינו גם פלילה לא שכב לבו
גסיה הכל הוא: (כד) אין טוב באדם שיאכל

רש"י

כל גזוקתם וסללחתם: ואין ימות החכם עם הבסיל. אני רואה הנדיקים
והנלמים צמיתתם ומועילים לצניסם כגון זוכרתי את צריתי יעקב וגומר
זוכרתי לך חסד נעורך [יכונים צ]: (יז) ושנאתי את החיים. סהיה
ומתנצל על דורו של חכמים סהיו רשעים: (יח) גם זה הכל. גם זה ח'
מן הסכלים שגברו צעולם שחכמי יגיע והבסיל ירשו. אחרתי: (כ) ליאש.
שלא לייגע ולענוול: (כא) כי יש אדם. כונסנעו כפסוטו. ומדקת אגדה
צמחונננא ונכסו כלסי הקדוש צדוך הוא שחל' צו ועל דמות הכסא דמות כנכח
אדם [יחזקאל ח']: שעמלו בחכמה. טנאמר ס' צמכונה ימד לפץ צעמנו
חכמות נקטנו [ונשלי ג'] ולצריות טלל עמלו נמן חלק צו: גם זה הכל
ורעה רבה. וסם נעשו דור טל' סכל ורצה רעם האדם חלרץ צדור סנצול:
(כב) כי מה הוא וגו'. כי וסם נותר סוס ללדם צכל עמלו וצדוך צבו
צענול ודלוגם טסוס עמל ונניס ללחמים: (כג) ענינו. ונכסו גם זה ח'
מן הסכלים הנוסגים צעולם: (כד) אין טוב באדם. צמניס מישכל וישמה
וסלסל את נפשו טוד כלומר ימן לבו לעשות ונשפע ולדקס עם העסכל

וְשָׂתָה וְהִרְאָה אֶת־נַפְשׁוֹ טוֹב בְּעַמְלֹו גַם־זֹה
רְאִיתִי אֲנִי כִּי מִיַּד הָאֱלֹהִים הֵיבָא: (כ) כִּי מִי
יֹאכַל וְיִי יְחִישׁ חַוִּץ מִמֶּנִּי: (כא) כִּי לְאָדָם שְׂמוֹכ
לִסְגִּיּוֹ נָתַן חֲכָמָה וְדַעַת וְשִׂמְחָה וְלַחֲסֹא נָתַן
עֵינָיו לְאֶסְפֵּי וּלְכָנוּס לְתֵת לְטוֹב לְפָנֵי הָאֱלֹהִים
גַּם־יָהּ הִבֵּל וְיָרַעַת רוּחַ:

פרשה ג'

ג (כ) לְכָל יָמָן וְעַת לְכַל־חַפְּזֵי תַחַת הַשָּׁמַיִם:
(כא) עַת לְלֹדֵת וְעַת לָמוּת עַת לְמַעַת וְעַת
לְעִקּוֹר נְטוּעַ: (כב) עַת לְהַרְוֵג וְעַת לְרִפּוּיָהּ עַת
לְפְרוּץ וְעַת לְבָנוֹת: (כג) עַת לְבָבוֹת וְעַת לְשִׁחוּק
רש"י

והושעה וכן נאמר ליהוקים אריך הלא אכל ושחה ועשה עשמו ודקס אז
טוב לו [ימינו כ"ג]: (כה) כי מי יאכל וגו'. למה לא אשעה בחלקי
דונאלל ונשחה נוי ראו לאכול את יביעי ומי ימכר לזולתו ונזלעדי: הוץ
ממני. ונזלעדי זו מדה הרשעים היא שאוספים לזוך האחרים: (כו) כי
לאדם שטוב לפניו. לפני האלהים הנזכר לנעלה כי עיני אלהים הן:
נתן חכמה ודעת ושטחה. לז לעקוק בחוכה ונעלות ולשנוס בחלקו
זמאלל ונשחה וכסות נקיים: ולחוסא נתן ענין. ונכב דלנה לאסוף
ולכנוס ולתח לטוב לפני האלהים כענין שנאמר ותשם אקמר את מדרכי על
ציה הטן [אסתר ח']: גם זה. א' מן הסבלים שנחנו לזכרות שהם עומלים
ואחר נוטל:

ג. (א) לכל זמן. אל ישנוס האוסף בזמן ונזבל כי אם עכשו הוא צידי
עוד ירעה לדיקים אלא שעדיין לא הגיע הזמן כי לכל דבר יש זמן
קצווע ותי יסי: לכל חפץ. לכל דבר כל הדברים קרוים חפצים זלשון
משנה: (ב) עת ללדת. להשעה חדשים: ועת למות. קצו שנה של כל
דוד ודוד: עת לשעת. נוי ונעולל: ועת לעקור. עם יצא להעקר:
(ג) עת להרוג. אווה שליעה כשמגיע יום סקודתה כמו שנאמר ושלידתך
יסגו [ישעיהו י"ד]: ועת לרפוא. שזכר כענין שנאמר צנוצרים ושזו עד
ה' ונעמד להם וכמלס [שם י"ט]: עת לפרוץ. מועה טעיר כשנזכר עליה
נלשונר ומותה ירושלים ונזולל [תנחומי ח']: ועת לבנות. שאל ונתיחה
כיומי עולם [עמוס ט']: (ד) עת לבכות. כחשעה זכז: ועת לשחוק.

עַת סְפּוֹד וְעַת רְקוֹד: (ד) עַת לְהַשְׁלִיךְ אֲבָנִים
וְעַת בְּנוֹס אֲבָנִים עַת לְחִבּוֹק וְעַת לְרַחֵק מִחֶבֶק:
(ה) עַת לְבַקֵּשׁ וְעַת לְאַבֵּד עַת לְשִׁמּוֹר וְעַת לְהַשְׁלִיךְ:
(ו) עַת לְמַרְוֵעַ וְעַת לְתַפְּסוֹר עַת לְחִשּׁוֹת וְעַת לְדַבֵּר:
(ז) עַת לְאַהֵב וְעַת לְשִׂנְאָה עַת מְלַחֶמָה וְעַת
שְׁלוֹם: (ח) מִה־יִּתְרוֹן הָעוֹשֶׂה בְּאִשְׁרֵי הוּא עֹמֵל:
(ט) רְאִיתִי אֶת־הָעֵינָן אֲשֶׁר נָתַן אֱלֹהִים לְבָנֵי
הָאָדָם לְעֵנוֹת בּוֹ: (י) אֶת־הַכֹּל עֲשֵׂה יָפָה בְּעֵתוֹ
גַּם אֶת־הָעֵלֶם נָתַן בְּלִבָּם מִבְּלֵי אֲשֶׁר לֹא־יִמְצְאוּ
רש"י

לעמיד לזכ שנאמר אז ינאלל שחוק סינו [תהלים קכ"ו]: עת ספור. ציני
אלל: ועת רקוד. כחמנים וכלום: (ה) עת להשליך אבנים. צמורי
ישראל מושלכים תשתפכנה לפני קדש [איכה ד']: ועת בנוס. לוחם מן
בזולת והוסיפם ה' אלהים ציוס הווא כללן ענוו כי לפני נזר מננוסקות
על אדמתו [זכריה ט']: עת לחבוק. כי כאשר ידבק האזר וגו' [יחזקאל
י"ג]: ועת לרחוק מחבק. וריחק ה' את האדם [ישעיהו ו']: (ו) עת
לבקש. כענין שנאמר ותח האוזרות אבקס [יחזקאל ל"ד] לענין נדמי
ישראל: ועת לאבד. ועת שאללזרס בזולת שנאמר וזכרתם גבוים [צפנתס
צמקותי]: עת לשמור. יכרך ה' וישמך [צפנתס נשא] כשאתם עושים
כלווו: ועת להשליך. וישליכם אל ארץ אחרת [צפנתס נלציש]: (ז) עת
למרוע. מלכות ציה דוד ולקרע את הסנוללס וגו' [עלכיס ח' י"ד]: ועת
לתפור. והיו לאחדים צידיך ולא יחלו עוד לשתי מנלכות [יחזקאל ל"ז]:
עת לחשות. מעמים שאלס שותק ונקבל שזכ שנאמר וידום אסך [צפנתס
צמינין] וזכס שנתיימד הדבור ענוו שנאמר וידכר ה' אל אסךן יין ושכר אל
חשס: ועת לדבר. אז ישיב משס [צפנתס זללח] ומשז דבורס [שופטים
ה'] קמו עמוכס דברים [הושע י"ד]: (ח) עת לאהוב. ואסךך [צפנתס
עקב]: ועת לשנווא. שנאמר כל רעמת זגלגלל כי שס שנלחיס [הושע ט']:
(ט) מה יתרון העושה. מה יתרון של עושס רע זכל שווא עמלל גם הוא
עמו יצא וסכלל אכד: (י) הענין. סנוסג: לענות. להמסג: (יא) יפה
בעתו. נעמ סווצס יסס הילל לזכ מסלוס שזכ ונעסס סקווצ ונעמ סרעס
כאזיס הילל למסלוס ונעסס סרע: גם את העולם נתן בלבם וגו'. גם את
מכונת העולם אשר נתן זללל הצריות לא נתן סכלל זללל כל א' וא' אלא זס
קלת וזס קלת כדי שלא ינאלל האדם את כל ונעסס סקרוס צרוך הוא לדעמ

הָאָדָם אֶת־הַמַּעֲשֵׂה אֲשֶׁר־עָשָׂה הָאֱלֹהִים מֵרֹאשׁ
 וְעַד־סוֹף: (י) יָדַעְתִּי כִּי אֵין מוֹצֵב בָּם כִּי אִם־
 לְשִׂמּוֹחַ וּלְעֲשׂוֹת מוֹצֵב בְּחַיָּו: (יא) וְגַם כָּל־הָאָדָם
 שֵׂי אֵיכָל וְיִשְׂתֶּה וְרָאָה מוֹצֵב בְּכָל־עֲמָלוֹ מֵמַת אֱלֹהִים
 הוּא: (יב) יָדַעְתִּי כִּי כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאֱלֹהִים הוּא
 יִהְיֶה רָעוּלָם עָלָיו אֵין לְהוֹסִיף וּמִמֶּנּוּ אֵין לְגָרוֹעַ
 וְהָאֱלֹהִים עֹשֶׂה שִׂי יֵרָאוּ מִלִּפְנֵי: (יג) מִה־שִׁחִיָּה
 כָּבֵד הוּא וְאֲשֶׁר לְהִיּוֹת כָּבֵד הִיָּה וְהָאֱלֹהִים יִבְקֹשׁ
 אֶת־גִּרְדָּף: (יד) וְעוֹד רָאִיתִי תַּחַת הַשָּׁמַשׁ מְקוֹם
 רֶשֶׁ"י

אחר וכל אה עת פקודתו וצוהו יכשל כדי שיחן לז לשון שידלג ויאמר
 היום או עמד אנוח ולכך כחז כלל העלם חסר לשון העלמה שלם ידע
 האדם יום נתיחתו קרובה לא יבנה בית ולא יעב כרם לכך הוא אומר שכל
 יפה עשה צעמו זה שיש עת לנתיחה דבר יפה הוא שקונן אדם לומר שכל
 עדיין עת נתיחתו רחוק וצוהו בית וכוונת כרם וזו יפה שנעלם וכן סודיות:
 (יב) ידעתי, עשה הואיל ונעלם עת הפקודה כי אין טוב לצביות כי אם
 לשמחה בחלקו ולעשות הטוב צעיתי צוראו צעוד שהוא סי: (יג) וראה טוב.
 חורב ונאות: (יד) ידעתי כי כל אשר יעשה, הקדוש צדק הוא צועשה
 צדאית הוא לאוי להיות לעולם ואין לשנותו לא בתוספת ולא בגרעון.
 ובשששש, האלהים זה ועשה שישתנה כדי שייראו מלפניו. אקייטום פדץ
 נבולו צדור אנוש והוליק שלישי של עולם והאלהים עשה שייראו מלפניו
 שבעת ימים נשתנה הילוך חונה צדור הנבול לצדור צוערבו ולשקוע צמזכס כדי
 שייראו מלפניו. חונה חזרה לאחוריים עשר ונעלות צעיתי חזקיים וצעיתי אציו
 נחלקר היום ונחרכר הילכל ציום ונחור כדי שלא יחא נכסד כל זה כדי
 שייראו מלפניו לשיכך אין טוב לאדם לעסוק אלא צמנחיו וליחא מלפניו:
 (טז) מה שהיה כבר הוא, מה שהיה מלפניו כבר הוא עשוי וכליטובו
 או שונעוהו ונחמרים שראוהו יש לנו להעיד עליו שראינו שהקדוש צדק הוא
 ונבקש את הנדרסים יעקב כדף עשו כודף ואהר את יעקב ואת עשו שאלתי
 [מלאכי ח']. מלכיים כודפים את ישראל מלכיים טבעו צים וישאל כלכו
 ציד רעה [צפנתם שאלח]: ואשר, עתיד להיות עוד צמכונס הוא דוגמת
 מה שצבר יפה כאשר צלשונס כן צמכונס אין הקדוש צדק הוא נשנה
 מקומיו בעולם: והאלהים יבקש את גרדף, לפדוע וכן כודף לשיכך מה
 יתוכו של עושה הכעס צלשר הוא עונל הכי קופו להשתלם: (טז) מקום

הַמִּשְׁפָּט שֶׁמָה הַרְשָׁע וּמְקוֹם הַצַּדִּיק שֶׁמָה הַרְשָׁע:
 (יז) אָמַרְתִּי אֲנִי בְּלִפְי אֶת־הַצַּדִּיק וְאֶת־הַרְשָׁע
 יִשְׁפֹּט הָאֱלֹהִים בִּיַּעַת לְכָל־חַפְצֵי וְעַל כָּל־הַמַּעֲשֵׂה
 שָׁם: (יח) אָמַרְתִּי אֲנִי בְּלִפְי עַל־דְּבַרְתִּי בְּנִי
 הָאָדָם לְבָרֵם הָאֱלֹהִים וְלִרְאוֹת שֶׁהִם־בְּהִמָּה הִמָּה
 לָהֶם: (יט) כִּי מִקְרָה בְּנִי־הָאָדָם וּמִקְרָה הַבְּהִמָּה
 וּמִקְרָה אֶחָד לָהֶם כְּמוֹת זֶה בֶּן מוֹת זֶה וְרוּחַ אֶחָד
 לְכָל וּמוֹתֵר הָאָדָם מִן־הַבְּהִמָּה אֵין כִּי הַכָּל הַכָּל:
 (כ) הַכָּל הוֹלֵךְ אֶל־מְקוֹם אֶחָד הַכָּל הִיָּה מִן־
 הָעֵפֶר וְהַכָּל שָׁב אֶל־הָעֵפֶר: (כא) מִי יוֹדַע רוּחַ
 רֶשֶׁ"י

המשפט וגו'. ראיתי צדוק הקדוש נקום לשכת הגזית צדוקים סתים
 מלאתי משפטו שנים יספטו רשע כמו שאלמר ראשית צדוק יספטו [מיכס ג']
 וראיתי פורענותם: ומקום הצדוק. עשר הדרך סתים נקום חתוך הלכות
 שנים הרשע שם יספו שרסכים רכ סקים [ימייה ל"ט] נרגל שרלר רכ מג
 ובצדוקלר ומיילנותיו ודנין את ישראל צדוקים קשים נשפטו מות: שמה
 הרשע. טעמו לנעלם לוור שסוא שם דבר כמו הרשע [וסיס ראוי לינקד
 צקנול הכיס] אלא למי שסוא קוף סקוק נסדך לנקד קנץ גדול ואף על פי
 שבכל נקום לא מלינו לו עוד שנתסדך צלחנתסחא וסוף סקוק: (יז) אמרתי
 אני בלבי וגו'. לשיכך אני אומר את הכל שופט הקדוש צדק הוא לאמר
 זמן ואף על פי שנתעכב הדבר קופו לצל אל שנתו כי ששס יש לכל
 ספץ. אף לפורענות ולפקודת הדין יש עת נתי יחא: ועל כל המעשה.
 ששסס האדם שם יספטורו צלל עת הפקידה, שם צלותו העם ניתן זמן
 לכל הועשה להשפט עליו אצנא חוטרי מלי וצדי דרי חושנלל [שנת ד'
 ל"ג]: (יח) אמרתי אני בלבי, צדחותי זלח: על דברת בני האדם.
 שאלמו לם ודח גלות לנחור שרכר ורננות צקנניס וסס: לברם. [כ"א
 לצרכם] קצ"ה לסודיעס שלין שרכותם כלים ולסלחומס שסס אף השרים
 והנלכיים: בהמה המה להם, כלשר צהננס וסיס סס לעננס: (יט) כי
 מקרה בני אדם וגו'. הוא עעס סדכר אשר נתן קצ"ה ונקרס ופגע
 לצדי אדם ויש ונקרס ופגע לצהננס ונקרס ח' לשניסס נחן כי כסס סזס עת
 כך זס עת: ומותר האדם מן הבהמה אין, ויתרנו והללסמו של אדם יותר
 ען הצהננס אינו נלחם ונשמת כי הכל נסדך לסיות הכל לשזו אל העפר:
 (כא) מי יודע, כמו מי יודע יסזו [יולל צ'] מי הוא אשר נצין וניתן לז

בני האדם העלה היא למעלה ורוח הפהמה
הייתה היא למטה לארץ: (כ) וראיתי כי אין
טוב מאשר ישמח האדם במעשיו כיהוא חלקו
כי מי יביאנו לראות במה שיהיה אחריו:

ד (ב) ושבתתי אני ואראה את כל העשקים אשר
גועשים תחת השמש והנה דמעת העשקים
ואין להם מנחם ומיד עשקיהם פח ואין להם
מנחם: (ג) ושבת אני את המתים שכבר מתו
מדת החיים אשר המה חיים עתה: (ד) וטוב
משניהם את אשר עזן לא היה אשר לאראה
את המעשה הרע אשר געשה תחת השמש:

פרשה ד

(ד) וראיתי אני את כל עמל ואת כל פשרון

רש"י

זכור בני אדם הוא העולה לנעלה ועומדת זדון ורוח הצהמה היא הירדות
לנטה לארץ ואין לה ליתן דין ומשדון ולריך שלא להחשב כזהמה שליטה
מקדמת על מעשיו: (כב) וראיתי. כל אלה: כי אין טוב. ללדם:
מאשר ישמח במעשיו. כי יגיע כפיו ישמח ויאלץ ולא להרטיב כשאלו נפשו
לחמוד להמעט להתכרות לל לו: כי הוא חלקו. יגיע כפיו הוא
החלק היתן לו משמים וכו' ישמח: כי מי יביאנו. לזכות לאשר שמת צמה
שיהיה לבניו ולא יגלימו גם הם בעושר שאסף הוא והנים להם או לא יגלימו:
ד (א) ושבתתי אני ואראה. זכור הקודש: את כל העשוקים. הנעשים
עשוקים בניהם כנעשים אשר נעשים תחת השמש תחת חליפה של
המורה: והנה דמעת העשוקים. זכרים על נפשותם העשוקות זיד ונלאי
נשמים ולזכרים וכן הוא לומר עוזרי בעונם הבכא מעיין ישמחו (מהלים
פ"ד) אלו יורדי ביהם ואף מקדש זה כך נדעס בספרי: ומיד עושקיהם
בז. עושקיהם מנכרמים ותוקפים אותם כזכ: (ב) שכבר מתו. עד שלא
שלט כזה יזר הרע הזה לדחות מן הקצ"ה כגון זכות הרשעים שלא
נענה נפש אלא על ידיהם וכגון דוד אזי שלא נענתי בזרעו ועשירים
כננות עד שאמנתי זכרה לחסדי דוד בעדך [ד"ה ז' א'] (ג) ערן. עדיין:
אשר לא ראה את המעשה. ראיתי במדעס קבלת אלו מתקד"ד דורות
שקומנו להכרות ולא נכחו: (ד) וראיתי אני את כל עמל. הן פעניות

המעשה כי היא קנאת איש מרעהו נסיה הכל
ודעות רוח: (א) הכסיל הבק את ידיו ואכל את
בשרו: (ב) טוב מלא בך נחת ממלא חסנים
עמל ודעות רוח: (ג) ושבתתי אני ואראה הכל
תחת השמש: (ד) יש אחד ואין שני גם בן ואח
אידלו ואין קץ לכל עמלו גם עינו לאת שבע
עשר ולמי אני עמל ומחסר את נפשי ממזכה
נסיה הכל וענין רע הוא: (ה) טובים השנים מן
האחד אשר יש להם שכר טוב בעמלם: (ו) כי
אם יפלו האחד יקים את חברו ואילו האחד
שיפל ואין שני להקימו: (ז) גם אם יש שכרו

רש"י

ענין ב'

שכן עמל צעיר הקצ"ה: ואת כל כשרון המעשה. שלינו לשם שמים
אלא לקבלת איש מרעהו שניהם הכל: כי היא קנאת איש. אשר היא
קנאת איש מרעהו: (ה) הכסיל. הכצע חובק את ידיו ולינו יגע ולינו
לזבל אלא מן הגזל: ואוכל את בשרו. ליום הדין שרואה לדיקים ככבוד
והוא נידון כך נדעס בספרי: (ו) טוב מלא בך נחת. להיות קונים נכסים
נעט ונניעו שיהא זכר נחת רוח ליוצרו: ממלא חסנים. נכסים הכזה
בעצירה שהוא עמל ועליות רוח לפני הנקום: (ז) תחת השמש. כמו
תחת השמים: (ח) יש אחד ואין שני. יש לך אדם שמוטע זכרו צימדי: גם
בן ואח אין לו. אם תלמיד חכם הוא אינו קונה לו תלמיד שהוא כזן ולא
חבר שהוא כלם ואם רווק הוא אינו נושא אשה להיות לו כלם לעזר להוליד
בן ואם קוסר הוא אינו קונה לו שותפים ויואל לדרך ימידי: ואין קץ לכל
עמלו. יגע בניכסא ואם קוסר הוא עמל כמקומי: גם עינו לא תשבע
עושר. לא יחא שבע בעמלו חרבה חרבה לומר אדם נחלתו ידיו ולענין
המנון רודף עמיד אחר המנון: ולמי אני עמל. מלמד שלימי נעמיד תלמידים
ואיני נושא אשה להוליד בנים: (ט) טובים השנים. לכל זכר מן האחד
לפיך יקנה לו אדם חבר וישא אשה אשר יש להם יחד רוח בעולם הכזה
מלאכה נעשית נשים שאין סימך נחמיל זה לזדו: (י) כי אם יפולו.
כעשמו. ולענין המשנה אם תקפה עליו משנה שלו תצונו נחמילו לו או אם
יכשל ולא דקדק את אשר שבע עמי רבו כל תצונו ונעמילו על האמת:
ואילו. ואין לו: והם להם. כעשמו ולענין זכר וקצנה מתפומים

שנים ותם להם ולאחד איך יחס: (יג) ואם יתקפו
האחד השנים יעמדו נגדו והחוט המשלש לא
במהרה ינתק: (יד) טוב ילד מסבין וחכם ממלך
זקן וכסיל אשר לא ידע לחזק עור: (טו) כי
מבית הסורים יצא למלך כי גם במלכותו נולד
רש: (טז) ראיתי את כל החיים המהלכים תחת
השמש עם הילד השני אשר יעמד תחתיו:
רש"י

זה מזה ונולדים: (יב) ואם יתקפו האחד, אם צלו לסטים עליו לתקפו
אם שנים הם יעמדו לנגדו וכל שכן אם שלשה הם והחוט המשולש לא
צוהרם ינתק. ד"ח וני סהא תלמיד חכם וצנו וצן צנו טוב אין תורה פוסקת
מזרעו שנאמר לא ינוחו וסוף זרע זרע זרעך [ישעיהו כ"ט]. ד"ח
חוט הנשולש צנוקלא וצנוקלא וצדק ארץ לא צוהרם הוא חוטא: צנוקלא חסדים
כדעש צנוקלא יש אחד ואין שני לו אצל אין סדר כל הנקראות הללו ונחיש
עליו: טוב ילד מסבין וחכם. זה ילד טוב ולנוס נקרא ילד שאינו צל
צאדם עד שלש עשרה שנה: מסבין, שאין האיברים שונעים לו כנו לו ילד
הרע: חכם, שנושכיל את האדם לדרכי טובה: ממלך זקן וכסיל, זה ילד
הרע שהוא שליט על כל האיברים: זקן, שנושע שנוגד הולד הוא כחון צו
שלאנור לפתח מטלת ריבץ [צפרשת צראשית]: וכסיל, שנושעו צדק רעש
כך כדעש צנוקלא: אשר לא ידע להודר עור, שסכי הזקין ואינו נוקבל
חוכמה: (יד) כי מבית הסורים יצא למלך, ונעקוס הטומא ופרכון
פדמתרגונית ויבאש וקרי [צפרשת צלח]: כי גם במלכותו, ונעמך צאדם
נולד הרע הנוסקן טוב וננו וצא נחוך טהרה ולא נחוך טוהפת הרעש כך
דכשוו צנוקלא. ד"ח טוב ילד מסבין וחכם, ונונר כנשנעו, אשר לא ידע להזכר
עוד שכבר הזקין צנוקלא וצנוקלא, כי נחית הסורים ילד לנולד כי הילד
הנוסקן סופו שיאמרו עליו שילא לנולד נחוך עניו ונחית ספוריו ספרי
סוף של הסורים נקודה רבי ורבי הוא כנו הסוריות (ס"ח כנו לא ילד
שם ערבי [ישעיהו י"ג] כנו יאכל) שכן ונינו ציוקף שילך נחוך יליחית בית
הסוריות וכן דוד איני לקחתיך עין הגוש נחוך כאלף [שמואל ז' ז']: כי גם
במלכותו נולד רש, כי כשר והגון הוא שילך כי גם צנוקלא הוא נוספק
ונוכח הסורין ונקטין עלמו אלל הסכמים כנודת הרעים וכן עיר פלג
אדם יולד [איוב י"ח] שוספק וישתנה לו ונחש שהיה כעיר מלא ויעשה אדם:
נולד, נעשה לשון חוס הוא: (טז) ראיתי את כל החיים וגומר, ונלחתי
צנוקלא הספר הזה זה דור הנובל שנאמר צנו ונוכל סמי: עם הילד השני,

(יז) אין קץ לכל העם לכל אשר יהיה לפנייהם
גם האחרונים לא ישמחו בן פייגם זה הכל
ורעיון רוח:
פרשת ה'

(יח) שמר רגליך כאשר תלך אל בית האלהים
וקרוב לשמע מתת הכסילים זבח פייגם
יודעים לעשות רע:

ה (ט) אל תבהל על פיך ולבך אלימה להוציא
דבר לפני האלהים כי האלהים בשמים
ואתה על הארץ על כן יהי דבריך מעטים:

(י) כי בא החלום ברב ענין וקול פסיל ברב
דברים: (יא) כאשר תדוד נדר לאלהים אל-
יתר רש"י

אשר יתקיים תחת אותו הדור שהם נח וצניו: (טז) אין קץ לכל העם.
פכים וצדים היו יותר ונדלי כמו שנאמר זרעם נכון לפניהם [איוב כ"ח]
אשה נחעצרת ויולדת לשלשה ימים ישלחו כלאן עויליהם [שם]: לכל אשר
היה לפנייהם, אין קץ לכל הטוב שהיה לפנייהם והכל אצל וצנוע שאול
ישמו [שם]: גם האחרונים, דור ספגה: לא ישמחו, גם הם צנוע
כניתן צידם: כי גם זה, סופו של הכל ורעיון רוח כאשר אדם נוספק אחר
ילכו: (יז) שמור רגליך כאשר תלך אל בית אלהים, שיאך תלך אם
תביא תורה ונדחת שלמים הוא הטוב ונעמך שלא תלעך צנוקלא
מטאות ונשנות: וקרוב, הוי לשנוע צנוקלא הקדוש צרוך הוא והוא טוב
וקרוב לקדוש צרוך הוא: מתת הכסילים זבח, שיחטא ויבא קרבן: כי
אינם יודעים לעשות רע, אין הכסיל ונין שהוא עושה רע לעמו:

ה (א) להוציא דבר לפני אלהים, לדבר קשה כלפי נעלה: כי האלהים
בשמים ואתה על הארץ, וספילו שלש נלנעלה וגבור נלנעלה סימח
חלש על הגבור וכל שכן צנוקלא לנעלה ומלש לנעלה: (ב) כי בא החלום
ברוב ענין, כי דרך החלום לצא צנוקלא הרעים שלדם ונעיון ונחכר ציוס
ודרך קול כסיל לצא צנוקלא דברים כי צנוקלא דברים מוליא קול של כסילות
נפיו כי לא יחדל פסע לכך איני אונר יסיו דצדק נעשים: (ג) אין חפץ
בכסילים, אין חפץ לפני הקדוש צרוך הוא צנוקלא הסודרים ואין

תִּאֲהָר לְשַׁלְמוֹ כִּי אֵין חֶפֶץ בְּכִסְיִים אֶת אֲשֶׁר
תִּדְדוּ שְׁלֹם: (ז) טוֹב אֲשֶׁר לֹא תִדְדוּ מִשְׁתַּדְדוּר
וְלֹא תִשְׁלֹם: (ח) אֲל־תִּתֵּן אֶת־פִּיךָ לְחַטֵּיא אֶת־
בְּשָׁרְךָ וְאֲל־תֹּאמַר לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ כִּי שָׁגַגְהָ הִיא
לָמָּה יִקְצַף הָאֱלֹהִים עַל־קוֹלְךָ וְחָבַל אֶת־מַעֲשֵׂה
יָדֶיךָ: (ט) כִּי בְרַב חֲלָמוֹת וְהַבְּלִים וְדַבָּרִים הַרְבֵּה
כִּי אֶת־הָאֱלֹהִים יִרֹא: (י) אִם־עֵשֶׂק רֵשׁ וְגִזְלָן
מִשְׁפָּט וְצָדֵק תִּרְאֶה כַּמְדִּינָה אֲל־תִּתְמַהֵּל עַל־הַחֶפֶץ
כִּי גְבוּהַ מַעַל גְּבוּהַ שֹׁמֵר וְגִבְהִים עֲלֵיהֶם:
(יא) וַיִּתְרוֹן אֶרֶץ בְּבַל הוּא מֶלֶךְ לְשָׂדֵה גַעֲבָד:

רש"י ר' הוא כ'

תשלומים: (ה) אל תתן את סך, צדק לחטאי את צדק, שימקוד העון
על צדק, ואל תאמר לפני המלאך, שליח הבא לחובצך לדקס ספקס
צדקים: כי שגגה היא, צגגג ספקסס כסצור הייתי שיהיה יכול צדי
ליתן: וחבל את מעשה דרך, מלות סהיו צדיך טעמית כצד אצדחם כן
כדצט צנדדט: על קולך, צצזיל קולך: (ז) כי ברוב חלומות וגוטר,
אשר כל מה שילמדו לך חלומות וצדיאי הכל ודצדים הצדס למכוש מלח
המקיס: כי את האלהים ירא, הכי כי נשמש צלשון אלא אל חטונע אל
החלומות אלא את אלהים ירא: (ז) אם עישק רש וגזל משפט וצדק וגו',
אל תחלס צנדיכס טסס עושקים את הצדים וגזלים את המשפט ואת הצדק:
אל חממה, על חפלו של ונקוס כצדיאי עליסם דעס: כי גבוה מעל גבוה
שומר, וכחלס את נעשיסם וגצוסיס יש עליסם העוסיס שליחמותו של ונקוס
וידס חקיספ ליפרע וחס: וגזל משפט, גזל של משפט לפי שהוא צדק
הוא נקוד גזל פתח קטן טחס לא היה לצדק היה נקוד גזל קטן, עיין חסר אס
חלסס טסס עושקי דסיס וגזלי נשפט וכח' אסח לדק צל לעיר סהקצ"ס נשפיע
לסס טוצס וחינו כפרע וחס אל חמונע על חפסס של ונקוס כי כן דרכו להצריך
אפו: כי גבוה מעל גבוה שומר, מונחין עד חמחמלל סחחס: וגבוהים, יש
לו עליסם ליפרע וחס צצא עת סקודחם כנו ולא חמחור על חמחמי [חיוב י"ד]
שווגר אמוניס [ישעיס כ"ו] טווגר את הדצד [צפ' ויסב]: (ח) ויתרון ארץ בכל
הוא, ויתרון של יושבי הארץ טסס נחחחי' ומכעיסים לנקוס: בכל היא, צכל
דצד הוא עושס שליחמות ליפרע וחי' על ידי יחוסין כדצד טעסס לטיטוס:
מלך לשדה געבר, חקצ"ס נעסס טועל לציין ליחצט עלצונס מוחריכס ולשלס

(ט) אֲהַב כֶּסֶף לֹא־יִשְׁבַּע כֶּסֶף וּמִי־אֲהַב בְּהַמּוֹן
לֹא תִבּוֹאָה גַם־זֶה הַקֵּל: (י) בְּרַבּוֹת הַטּוֹבָה רַבּוֹ
אוֹכְלֶיהָ וּמִה־בְּשָׂרוֹן לִבְעֵלֶיהָ כִּי אִם רְאוֹת עֵינָיו:
(יא) מִתּוֹקָה שְׁנַת הַעֲבֹד אִם־מַעֲט וְאִם־הַרְבֵּה
יֵאָבֵל וְהַשְּׁבַע לַעֲשִׂיר אֵינְנוּ מַנִּיחַ לוֹ לִישׁוֹן:

רש"י ר' הוא כ'

סכסס לצוניס: (ט) אורב כסף לא ישבע כסף, אויס מלוח לא ישבע
מכס: ושי האורב בהמון, מלות רצוס: לא תבואה, ולין צל' מוס מלוח
חמיימות ונכח כגון צנין צית חוקדס וצית סכססס וספר חורס נלס גס
זכ הכל כך כדכסיס שני וחקלות הללו צנדדט ועוד פניס אחריס סגוניס
אך זכ הקדומתי לפי סכוס נענין וגצוסיס עליסם טכונן כחמוצ ימד, ד"ל
ויתרון ארץ צכל היא סכר עצודת אלדנע חסוד הוא על סכל שפסילו הוא מלך
לצדק הוא להיות נעצד לטדס חס עטחס הארץ פירות יש לו מה יוכל ולא
לאו חס צדעט: אורב כסף לא ישבע כסף, לא יוכל כסף: ושי אורב
בהמון, צנמוון: לא תבואה, שליחו אוסף לו פירות גס זכ סכל, ד"ל ויתרון
ארץ צכל היא סכרן של ישראל צכל צדכי חורס הוא צין צנקל צין צעסס
צין צנורל: מלך לשדה געבר, מלך צנקלל וצונטסס עודנו לצדק להיות
נעצד לטעל גנורל שהוא מוסדר למניו הורלות חיבור וחימר טונלס וטכרס
ודינין: אורב כסף, אויס חורס חינו טצע צס: ומי אורב בהמון, חורס:
לא תבואה, שיש לו ונקלל ונשטס ולין לו גנורל וסס סכלס יש לו, כל חלו
ציוקלל רצס: (י) ברבות הטובה, כשישראל מציצין נעשיסס: רבו אוכליה,
עמן סכר הונלות: ומה כשרון לבעליה, להקדוש צדוך הוא צכל סכצח
נעשיסס: כי אם ראות עיניו, טדולס טסס כפוסיס לו ונחח רוח למניו
שליצנר נעסס לוטו וכן לענין חקצננות: ברבות הטובה רבו אוכליה,
סנצזיסים נצצות הצדס רצו סכסיס אוכליה: ומה כשרון לבעליה, לפני
הקדוש צדוך הוא: כי אם ראות עיניו, שליצנר נעסס לוטו: (יא) מחוקה
שנת העובד, עיוד חלדנע ישן ועכצס טחמו עליו צין סכוס אוכל נעט
צין סכוס אוכל סכצס כי כצד חורגל צכך: והשבע לעשיר איננו מניח לו
לישון, וסוצע נכסיס של עשיר צעל סרקונטיאות סכצס חינו וניח לו לישון
כל הלילה מחרכר צפן: ד"ל מחוקק שנת העוצד את חללסיס חס ונעט ימי
טניו חס סכצס ימי טניו יוכל סכרו חוועט כנורצס משה פוכס את ישראל
אכצעים טנב ושוולל הצצזל פוכסס עשר שניס וסלקן כחמוצ זכ כזס סנלנר
עסס וסכרן צכצניו ושוולל צקודלי טנו וגונור [חללס ל"ט] כך כדכס
צחמונל: והשבע לעשיר, צעלי טנוועט: איננו מניח לו לישון, צכצד
סנלנר דונצ טססי יסניס [פיר ססיוריס] כל חלמיר, סכס סלומריס דכ

(ג) יש רעה הולך ראיתי תחת השמש עשר שמור לבעליו לדעתו: (ג) ואבד העשר ההוא בענין רע והוליד בין ואין בידו מאומה: (ד) פאשר יצא ממנו אמו ערום ישוב ללכת בשבט ומאומה לא ישא בעמלו שילך בידו: (ט) ונס זה רעה הולך פלעמת שבא בין ילך ומחיתרון לו שיעמל לרוח: (ט) גם פל ימיו בחשך יאכל ובעם הרבה וחליו וקצף: (י) הנה אשר ראיתי אני טוב אשר יפה לאכול ולשתות ולראות טובה בכל עמלו ושיעמל תחת השמש מספר ימי חיו אשר נתן לו האלהים פיה הוא חלקו: (י) גם פל האדם אשר נתן לו האלהים עשר ונכסים והשלימו לאכל ממנו ולשאת את חלקו ולשמה בעמלו זה מתת אלהים היא: (י) בי

רש"י

שמוע נפיו שפתותיו דוכות דקצר: (יב) עושר שמור לבעליו לדעתו. כעושרו של קרח שעי"כ כתגאס ויכר לשול: (יג) ואין בידו מאומה. אף זכות זכות: (יד) ומאומה לא ישא בעמלו. כשימות לא ישא בידו טוב זכות דקס טעם צנונוו צחיו כל עומת טעם אחרו הענון כן ילך: (טו) וחליו. כנו וחלי וחי' יתיר כנו וי' של חימו יער [תהלים ק]: (יז) לאכול ולשתות ולראות טובה. לעסוק בתורה טיהא לקח טוב ולא יקצץ סון רב אלא צחלק היתן לו ישנה כי הוא חלקו: (יח) והשלימו לאכול ממנו. צחיו: ולשאת את חלקו. צמוחו טיזכרו לעסוק בתורה וצננות צחיו כדי טיקבל טכר: (יט) כי לא הרבה. טחין אורך ימים צע"ז: יזכור את ימי חייו. כי נעט טס ולף טכרס ולמה יטרם לטסוף סון יטרם דדבר העומד לו לט"כ צחיו: כי אלהים מענה וגו'. סקדוש כרוך הוא עדות קצוע לום לעולם: בשמחת לבו. טענה לעשות טוב צחיו. ודחיתי צמדס זס חלקס טסדריך חט ישראל לעלות לשילס כרגלים וצדך טעעלס אותן בטנס זז לא הילס נעעלס אותן לטנס חמרת כדי לפרסס סדכר לטרגילס לפיכך יטסו סכמוז ועעלס חילס ססוף נעעירו וגומר [סמואל ח' א'] ואומר אני טסמרתס סזס סוף סנקרלס סוף כי סללסילס נעעס צעמחת לכו

לא הרבה יזכר את ימי חיו כי האלהים מענה בשמחת לבו:

פרשה ו

(ב) יש רעה אשר ראיתי תחת השמש ורפה היא על האדם: (ג) איש אשר יתן קלו האלהים עשר ונכסים וכבוד ואיננו חסר לנפשו ו מפל אשר יתאווה ולא ישליטנו האלהים לאכל ממנו כי איש נכרי יאכלנו זה הבל וחליו רע הוא: (ג) אם יוליד איש מאה ושנים רבות יחיה ורב ו שיחיו ימי שניו ונפשו לא תשבע מן הטובה ונס יקבורה לא תהיה לו אמרתי טוב ממנו הנפל: (ד) פיה הבל בא ובחשך ילך ובחשך שמו יקסה: (ה) גם שמש לא תראה ולא ידע גמת רש"י

זס חלקס טקכע לו סקצ"ס עדות צכמוזיס וסעיד עליו ועעלס חילס ססוף נעעירו: מענה. נקוד טחט קטן לכך חני מפרטו טס דכר כנו כי חין נעעס צפי טלשח חלסיל [חיוז ל"צ]: בשמחת לבו. טהילס טעמ כרגל: ו (א) ורבה היא על האדם. צכרסכ צני חלס סיל נוכמת: (ב) עושר ונכסים. לטי פטוטו כנוטענו: ולא ישליטנו האלהים לאכול ממנו. טיהא טעמ צחלקו לנלוט קורת כום צעטרו כי שוףף לעסוק ולטכרות סון כענין סכלמכר וסוף ימות ולא ישבע [צחוקו צ'] וגם לא ישליטנו לעשות דקס לטכול סיוננס לעמיד ולס טכרי יטול אותו ענון ויעטס צו דקס ויסכס ענון. ונדרט חלדס דצכרי חורס עוטר נכסיל וככוד. נקרל נעטס וחלדס: ולא ישליטנו. טלל זכס לנמרט ונחוך כך חין סללס ענונו צטום דכר סוכלס: כי איש נכרי יאכלנו. זס צעל נמרט: (ג) אם יוליד איש מאה. צניס: ורב שיהיו ימי שניו. (וכר סון וכל טוב ימי טניו) טלו וכר לשון די ללל טובס: ונפשו לא תשבע. מלוחו טטובס טחיו טעמ צחלקו לטחקר כוטו צום טנידו: וגם קבורה לא היתה לו. פעניס טככרג וכלצילס חוכלילס חומו וכל סדכרילס טללו נמלטו צחלכז טסוליד צניס סכרס ונמונו סכרס וסילס מומד טל חמריס ולף מלל קורת כום צמונוו וכלצילס חללוסו: טוב ממנו הנפל. טל חטס כי סכפל צל וסכך ולא כלס עובס ולא נמלטו לט

לְזֶה מָזֶה: (א) וְאֵלֶּיךָ תִּירָה אֶלֶף שָׁנִים פְּעַמִּים
 וְטוֹבָה לֹא רָאָה הָאָדָם לְפָנָיו וְגַם הַנֶּפֶשׁ לֹא תִמְלָא:
 (ב) כִּי מִהַיּוֹתֶר לְחֶבֶס מִן הַכֶּסֶל מִהַלְעֵנִי יוֹדֵעַ
 לַהֲדִיף גִּגְדֵי הַחַיִּים: (ג) טוֹב מִרְאֵה עֵינַיִם מִהַלְדֹּף
 נֶפֶשׁ גַּם־זֶה הֵבֵל וְרַעוּת רָחֵם: (ד) מִהַשְׁהִיָּה כְּבֹר
 נִקְרָא שְׁמוֹ וְנוֹדַע אֲשֶׁר־הוּא אָדָם וְלֹא־יִוָּבֵל לְדִין
 עִם שְׁהַתְקִיף מִמֶּנּוּ: (ה) כִּי יִשְׁדָּבְרוּם הַרְבֵּה
 מִדְּרָפִים הֵבֵל מִהַיּוֹתֶר לְאָדָם: (ו) כִּי מִי־יֹדֵעַ
 מִהַטּוֹב לְאָדָם בְּחַיִּים מִסְּפָר יְמֵי־חַיֵּי הַקְּבֵרֹו
 רש"י

ואין לו' להלכה: (א) ואלו חיה. ולא היה חלפים שנים מה יתרון לו האויל
 ועונה לא ראה הכל סופו לשוב אל העפר כשאר העניים: (ב) כל עמל
 האדם לפרו. בשביל שיהו הוא שיהיה ויחלל צע"ה והוא זה לא כהם
 בחייו: וכן הנפש לא תמלא. בחמה כלומר זה אשילו מחמתו לא מלאה
 בהנה' מועטת כמו תמלאנו כפטי [פ' בשלח] לשון השבת תורה ומחיי שכן הוא
 מה יותר לו בחמתו משלם היה כסיל: (ג) מה לעני. מסכון מן העשיר
 שאין לו קורת רוח גם הוא יודע להלך בחיץ אלל החיים. ד"ל גם הצפס
 לא תמלא לעולם הצל שהרי לא עשה מעשי טובים בחייו: (ד) טוב שרא
 עינים מהלך נפיש. טוב היה ומוכר לזה לראות עושהו לערס עיניו
 ומאלל ועשהו ההלך נפיש. ד"ל טוב מלא עינים מהלך נפש טוב היה
 לזה והוכר ללכת אחר עיניו לבזול ולעשוק מהילוך נפשו שלא יתן לז היכן
 נפשו תלך כשימות: גם זה הבל. הוא היתן לכשעים: (ו) מה שהיה כבר
 נקרא שמו. משינות וגדולה שיהיה לו בחייו: כבר נקרא שמו. כלומר
 כבר היה ועבר כבר יאל לו עם בשדרה ועמה חלף וודע שהוא אדם ולא
 אל וסופו שמת ולא יוכל לדין עם מלאך המות שהוא תקוף ממנו: (ז) כי
 יש דברים הרבה. שנחשבטן צדן בחייו כספוק המלכים קופים ויולי' ואכיות
 הכל הכנה לו ומה יותר לו משמת: (יב) כי מי יודע. כי מי אשר יודע
 מעשים טובים ומה לאדם לעשות בחייו שיהיו טובים לו לעולם הארוך: מספר
 ימי חי' הבלו. שם נעט מספר: ויעשם. לחותם מעשים בשעה מועטת
 שהוא מי שהוא זמן קצר כלל עוף העובר ואף על פי שאמר שלמה כלל שמה
 ולא שיהיה אם לל דקל אם לל כוחל שם קבועים כבר פירש דוד אביו ימינו

ויעשם בצל אשר מיניד לאדם מה יהיה אחריו
 תחת השמש:
 ז (ב) טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו:
 (ג) טוב ללכת אל בית אבך מלכת אל
 בית משתה באשר הוא סוף כל האדם והי' יתן
 אל לבו: (ד) טוב בעם משחוק פי' ברע פנים
 רש"י

כלל עובר [תהלים קנ"ד] זכנו על עוף הפורה כך נדרש במדרש: אשר
 מי יגיד לאדם. כמה יתקיים הן שצדק מעשוק לבניו אחריו חמה השמש:
 ז (א) טוב שם משמן טוב. יספ לאדם שם טוב משמן טוב וציוס המות
 טוב השם מיום הולדו לכך הוקש שם טוב לשמן יותר משלך משקין ששמן
 חמה נותן לתוכו מים והוא לך ועולם וניכר אלל שר משקין חמה נותן
 לתוכו מים וסם זולעים: טוב שם משמן טוב. שמן טוב יודך למטה
 שנאמר כשמן הטוב היוכד על הזקן [סם קל"ג] ושם טוב עולה למעלה
 שנאמר והגדלה שמך. שמן טוב לשעה ושם טוב לעולם שנאמר ימי שמו
 לעולם [סם ע"ב]. שמן טוב הולך ונקיחן לנרקלין ולא יותר ושם טוב לטוף
 העולם אמר רבי יסודר בריבי סימון וילינו בעלי שמן טוב נכנסו למקום החיים
 וילאו שרופים וסם נדב ואביהו שנמשחו בשמן המשחה ונלינו בעלי שם טוב
 שנכנסו למקום החיים וילאו מים חיים מישאל ועזריה שילאו מכשן שלש:
 ויום המות מיום הולדו. כולדס מרים אין הכל יודעין מה היא חמה כסתלקה
 הצל וכן אהרן בעמוד ענן וכן משש צמן: (ב) טוב ללכת אל בית אבך.
 מדה הכובת בחיים וצמתים: מלכת אל בית המשחה. שהיא מדה שלמה
 נוסגת אלל בחיים: באשר הוא סוף כל אדם. בשביל שהאלל הוא סוף
 כל אדם סופו של כל אדם לצל לדיי כך לפיכך הסי יתן אל לבו כל מה
 שאגמול חסד עם המה אלטרך אני שיגמלו לי צמותי דידל ילדוני' דיטען
 ייענוני' דיספוד יסדוני' דילוני' ילוני' [צמסכת מועד קטן]. ד"ל באשר
 הוא סוף כל האדם שהמיתה היא סוף כל ימי האדם ולא עכשו גומל לו
 חסד לא יגמול לו עוד אלל בית המשחה זיננו ולא הלך יכול לומר לו סוף
 שיוכל לך צן ושם אהיה עמך חבל לך שמתח מחמת צדך ושם אלך: והחי'
 יתן אל לבו. הדבר הכס שאל לו עכשו יגמול לו החסד לא יגמול לו עוד:
 (ג) טוב בעם משחוק. מי שרודפת מדה הדין אחריו אל יטער טוב היה
 להס לדור הגמול אם הכלס הקדוש צדך הוא פנים ועמות על ענינות
 שצדק ומשוק שחוק עומס שאלו הכלס להס קיועאל רוע מים היו מוזרים
 למועט טוב היה לדונויו אם עלצו אציו על כל יתרה שהיה עושם משחוק

יִישָׁב לֵב: (ז) לֵב חֲכָמִים בְּבַיִת אָבֶל וְלֵב פְּסִילִים
 בְּבַיִת שִׁמְחָה: (ח) מִזֵּב לִשְׁמַע גַּעְתָּ חֲכָם מֵאִישׁ
 שִׁמְעֵ שִׁיר פְּסִילִים: (ט) כִּי כְּקוֹל הַסִּירִים תִּחַת
 הַסִּיר בֶּן שֹׁחֵק הַפְּסִיל גַּם־זֶה הֶבֶל: (י) כִּי הָעֵשֶׂק
 יְהוֹלֵל חֲכָם וַיֹּאבֵד אֶת־לֵב מִתְּנָה: (יא) מִזֵּב אַחֲרֵית
 דְּבַר מֵרֵאשִׁיתוֹ מִזֵּב אַרְךְ־רוּחַ מִגְּבַה רוּחַ: (יב) אֵל־
 תִּבְהַל בְּרוּחֶךָ לִבְעוֹס כִּי כַעַס בְּחִיק פְּסִילִים
 יִגוּחַ: (יג) אֲלֵת־אָמַר מֶה הָיָה שֶׁהַיָּמִים הֵרֵאשִׁנִּים
 הָיוּ מִזֵּבִים מֵאֵלֶּה כִּי לֹא מִחֲכָמָה שְׁאֵלֶת עַל־זֶה:
 רש"י

שהכלה לו ובסוף נכסו עליו: יישב לב. יסוד לב האדם להטיב דרכיו:
 (ד) לב חכמים בבית אבל. נמשחת על יום הניחה: ולב פסילים
 בבית שמחה. אין חכמים ניום הניחה ולכן כראי כחולם [מחלים ע"ג]:
 (ו) כי כקול הסירים. עני קולים אשפ"ט צלע"ז: תחת הסיר. תחת
 סיר נחשת הכפוי על תצרכת קולים והם נקשקים לתוכה אשר ר' יוסע
 צן לוי כל קיסא כד אינון דלקין לית קלסון אזיל צרם הלין סיריחא קלסון
 אזיל לניימ חף און מן קיסא מודיעים שאף אנו מן העלים ויש לורך צנו
 חף הכסילים מרצים לומר גם אנו מן המרצים: גם זה הבל. ועמל הוא
 שנוכר הקצ"ה לצריות להיות יגיעים ונקתרים צהם: (ז) כי העושק יהולל
 חכם. כשהסביל ונקתר את החכם מערצב דעתו וגם הוא ככשל דתן ולצרכם
 קתרו את נשמה לומר יכא ה' עליכם וישפוט וגו' [צפרכה שנות] וערצבו
 ואצדו את לבו וגמרו לו שהקפיד כנגד הקדוש צרוך הוא ולאור והלל לא
 הללה את עורך [שם] ונעש כדבר שהשיבו עתה תראה ולא תראה צמלמת
 ל"א מלכים: לב מתנה. לב חכמה שהיא נחמה ללדם שנאמר כי ה' יתן
 חכמה [משלי ז']: עושק. לשון ריב וקתרוך יש פנים אחריה חף מפרידין
 המקראות זו מזו וכי האמור צלחם הנקרא מוכים שמוכר לנקרא שלפניו:
 (ח) מזב אחרית דבר מראשיתו. כמשמעו צראשית הדבר אין אנו יודעים
 מה היא צבוסו אצל כשאחרית טוב נגמר צבוסה. ד"ל טוב אחרית דבר
 מראשיתו צונו שהיא מראשיתו טוב שנתכוונו לטובה כשהחילו צו. רבי
 מאיר הוא קאים ודכים כולי וילתא צלשע צן אצויה צמדק קהלת: ארך
 רוח. כנאריך רוגזו ואינו מנוכר לריב: (ט) אל תבהל. אל תמהר:
 (י) אל תאמר מה היה שהימים וגומר. אל תמהר על הטובה שהיתה צאה
 על הליקים כלאשויים כדור המדבר ודורו של יוסע ודורו של דוד: כי

(יא) מִזֵּבָה חֲכָמָה עִם־נִחְלָה וַיִּתֵּר לְרֵאֵי הַשָּׁמֶשׁ:
 (יב) כִּי בְּצֵל הַחֲכָמָה בְּצֵל הַבְּסָף וַיִּהְיֶה רֵזוֹן דַּעַת
 הַחֲכָמָה תַּחֲוִיה בְּעֵלֶיהָ: (יג) רֵאָה אֶת־מַעֲשֵׂיהָ
 הָאֱלֹהִים כִּי מִי יוֹבֵל לַתְּקֵן אֶת אֲשֶׁר עֲוִתוּ:
 (יד) בְּיוֹם מִזֵּבָה הָיָה בְּמִזֵּב וּבְיוֹם רָעָה רֵאָה גַם
 אֶת־זֶה לְעַמְת־זֶה עֲשֵׂה הָאֱלֹהִים עַל־דְּבַר־תְּשֻׁלָּא
 יִמְצֵא הָאָדָם אַחֲרָיו מְאוּמָה:
 פרשה ז

(טו) אֶת־הֶבֶל רֵאֵיתִי בְּיָמַי הֶבֶלִי יֵשׁ צַדִּיק אֹבֵד
 בְּצַדְקוֹ וַיֵּשׁ רָשָׁע מֵאַרְיֵךְ בְּרַעְתּוֹ: (טז) אֶל־תִּתֵּי
 דש"י

לא מחכמה שאלת. שהכל לפי זכות הסודות: (יא) טובה חכמה וגומר.
 סכנתם עומד להם עם נחלת זכות מצותם כי טובה היא הסכמה: ויותר
 לרואי השמש. יתרון היא הסכמה לכל הצריות. כולו השמש סן כל
 הצריות כמתן הנודר מרואי המנה סכור חף צבומין לא נחמון זה אלא
 צני שסמטה כולה אומרו: (יב) כי בצל החכמה בצל הבספ. כל מי
 שישינו צלל הסכמה ישנו צלל הבספ שהסכמה גורמת לעושר שיצא: ויתרון
 דעת החכמה תחיה בעליה. ועוד הסכמה יתירה על הבספ שהסכמה
 תמים צעליה: (יג) ראה את מעשה האלהים. הליך הוא מתוקן הכל
 לפי הפעולה של אדם בן עדין ללדיקים וגיהנםם לרשעים כלה לך צליוה
 מדבק: כי מי יובל לתקן. לחסר מיתה את הדבר אשר עומו צמיו:
 (יד) ביום טובה היה בטוב. ציום שיש צידך לעשות טובה הים צעושה
 הטובה: וביום רעה ראה. כשמצל הכעס על הרשעים אמה תהיה מן
 הרואים שנאמר וילאו וכלו צבגבי האשמים וגומר [ישעיה ס"ו] ולא תהיה
 מן הנכחים והיו דלון לכל צער: גם את זה לעמת זה. הטובה ושכר
 פעולתה לעומת הרעה ושכר פעולתה: אשר לא ימצא האדם אחריו
 מאומה. להכריח אחריו של הקדוש צרוך הוא: (טז) יש צדיק אובד
 בצדקו. חף על פי שהוא אובד עולמו צדקו מנשה ציסקן צן מנחם
 הכסן שעלתה לו ניומל צבגלו קאלו לכופל לחתוך רבגלו אשר ליה כשאלה
 מניע לחוט השערה הודיעני וכן עשה קאל לחוגיו צנו אשר לו צני עדכאן
 היית חייב ליעטל צי מנאן ואליך אין אמה חייב ליעטל צי שאין כסן מנעל
 לאכר מן כמי מנציו: (טז) אל תהי צדיק הרבה. כשולל שדומה לסימת
 Tom. V.

צדיק הרבה ואלתתחכם יותר למה תשומם:
 (י) אלתרשע הרבה ואלתהי סכל למה תמות
 בלא עתה: (יא) טוב אשר תאחז בזה ונסמזה
 אלתנה את ירך פירא אלהים יצא את כלם:
 (יב) החכמה תעז לחכם מעשרה שלימים אשר
 היו בעיר: (יג) כי אדם אין צדיק בארץ אשר
 יעשה טוב ולא יחמא: (יד) גם לכל הדברים
 רש"י

לדיק וליחס על הכסעים: ואל תתחכם יותר. לדון קל וחומר של שעות
 ומה על נפש ה' אמרה חוכה הצא עגלה ערופה וכו': (י) אל תרשע
 הרבה. אפילו רשעה מעט אל חוסף להרשע: למה תמות בלא עתה.
 כשאלו שנאמר וימת שאלו צועלו אשר מעל צבוב עיר הכהנים ונעמלק
 [דברי הימים א' י']: (יח) טוב אשר תאחז בזה וגומר. אחוז בלדק
 ורשע אל אשר לך הכזיב הנדיק דבר שהוא דומה לך לרשע כגון שאמר
 ששאל כל שאלו אל יקל צנייך לסקסן זו: יצא את כולם. ירי שנים
 חרשע הכזה אל רשעה מעט אל חוסף עליו אלל שפסם צמעיך ותהא
 תוהא על הסטא אשר הכמנה תעוז לחכם שהיא יועלת לשון צמטובה:
 מעשרה שלימים. מלינו ביאשימו שהעיד עליו הכחוז [מלכים ב' כ"ג]
 וכמוהו לא ה' לפניו וכל גו' הרי עמדה לו חכמתו שפססם צמעייו וסד
 לו מעשרה מלכים שהרשיעו ולא שנו מדרכם: אשר היו בעיר. ביחשלים
 רחמנם אזים אחזים יושא אחרי גות יהודע אמליה אחז מנשה אהון יהויקים
 נדיקיו: (ב) כי אדם אין צדיק בארץ. למיך לריך לפספס צמעייו:
 (כא) גם לכל הדברים וגומר. לפי שדבר בשאלו שקבל לשון רשע על לוז
 עיר הכהנים ועליו נאמר אל חרשע הכזה אשר גם לכל דברים וגו' אשר
 ידברון חליך הולכי רכיל אל תתן לך לקבלן: אשר לא תשמע את עבדך
 מקללך. אין טוב אשר חטא חזק לשמוע את עבדך מקללך. ד"א מעשרה
 שלימים אלו עשרה דברים הנחייבין את האדם שתי עיניו מאלין אותו דברי
 עבירה שתי אזניו ושמיעים אותו דברים צטלים שתי ידיו שגוזל וחומסן
 שתי רגליו שמוליכין אותו לדבר עבירה ופיו ולבו. ד"א החכמה תעוז לחכם
 זה נח. מעשרה שלימים מעשרה דורות שלפניו. ד"א לחכם זה אצרכם.
 מעשרה שלימים מעשרה דורות שלפניו. ד"א לחכם זה יוסף. מעשרה
 שלימים אלו אחיו. ד"א לחכם זה משה. מעשרה שלימים עשרה דברים
 הנשמעין את הגוף ע"י עמלן מן פומא לוטטטא ומן ווטטטא לכרסא וכו'

אשר ידברו אליתתן לבד אשר לא תשמע את
 עבדך מקללך: (כ) כי גם פעמים רבות ידע לבד
 אשר גם אתה קללת אחרים: (כא) כל זה נסיתי
 בחכמה אמרתי אהבמה והיא רחוקה ממני:
 (כב) רחוק מהישינה ועמק מי ימצאנו:
 (כג) סבותי אני ולבי לדעת ולתור ובקש חכמה
 והשבון ולדעת רשע בסל והסכלות הוללות:
 (כד) ומוצא אני מר ממות את האשה אשר היא
 מצודהם וחרמים לבה אסורים ידיה טוב לפני

כדליתא צמדכ קסלת ומכמתו עמדה לו למטה שלל נלטרך לנאלל ארבעים
 יום ולדנעים לילה. כל כפנים הללו צמדכ ואינו יכול ליישב עליוסן נקרא
 שללכיו כי אלס אין לדיק צלרך כל זה כפיתי צמכנה על נקדלות שלמטן
 (ס"א ולא וד"ק) ועל שלמעלן: (כג) נסיתי בהבמה. צמורה: אמרתי
 אהבמה. לדעת את המכמס: והיא רחוקה ממני. ומה היא זו: (כד) רחוק
 מה שיהיה. את הדברים המכמסם שהיו צינירית צמשיח: ועמוק עמוק.
 הוא מי ינאלנו שאין לי רשות להדבר בהן מה למעלה מה למטה מה לפני
 ומה לאחור: ועוד (כה) סבותי. לדעת ולתור ולבקש חכמה פדשת פרה
 לדונה ומשבון קץ הגאולה: ולדעת רשע בסל. לעמוד על סוף דעתה
 של אפיקורסות וסכלות הוללות מעורבב ומשועמם שמה: (כו) ומוצא אני
 מר ממות וגומר. שהיא קשה מעשרה דברים הקשים שצבראו צבולם
 כדליתא צצא צמל צמסותפין ומולא אני נח וקשה מונה את האשה זו
 כלפיקורסות: וחרמים לבה. לשון ממכורת כמו [מצקוק ה'] יגורבו
 צמנו ולספכו צמכמתו: אסורים ידיה. משמזיקה צידיה הכי הוא
 כקשר צקסופי צמותות. אסורים שם דבר של קסורים כמו וייסוי אסוריו
 [שופטים ט"ו] קסוריו. כך פירשו מנחם: (כו) ראה זה מצאתי אמרה
 קהלת אחת לאחת למצוא חשבון. כל המלות שלדיקים עושים והעבירות
 שהרשעים עוברים נמנים לפני הקודש צורך הוא אחת על אחת עד
 שאלמדפוט לחשבון גדול כך פירשו רבותינו צמסכת פוטס: אמרה קהלת.
 אמרה קבולת המכמה ואמרה נפשו המסכלה המקבלת המכמה. קסלת לשון
 נקבה היא וכשהוא אומר צלשון זכר מוסב על הקבולה והוא שלמה. וצמדכ
 מלינו אשר דבי ירמיה צן אלעזר רוח הקודש פעמים נשיחה צלשון זכר
 ופעמים צלשון נקבה כמוהו אחד אומר עזרי ונפלעי לי [מלכים ב' ו'] וכמוהו

האלהים ימלט ממנה וחומא ילכד בה: (כ) ראה
זה מצאתי אמרה קהלת אחת לאחת למצא
חשבון: (כח) אשר עוד בקשה נפשי ולא מצאתי
אדם אחד מאלה מצאתי ואשה בכל אלה לא
מצאתי: (כט) לבר ראה זה מצאתי אשר עשה
האלהים את האדם ישר והמה בקשו חשבנות
רבים:

ח (ל) מי כהחכם ומי יודע פשר דבר חכמת אדם
תאיר פניו ועז פניו ישגא: (3) אני פיר
רש"י 'א' במקום ה'

אחד חומר כי אדם עזמתני ונחמתני [שם פ"ו] [נ"ע]. כמוז אחד חומר
כגלי משער [ישעיהו כ"ג] וכמוז אחד חומר נזכרת ליון [שם מ']:
(כח) אשר עוד בקשה נפשי. לבר אלה האמורים לנפלה שנקטמים ולא
נחלמים נקטם עוד נפשי כשרה נקטמים ולא נחלמי כי כונן דעתן קלה עליהם:
אדם אחד מאלה מצאתי. נזכרה שבעולם אלה נכבדים לנקרא חן ונחלים
מהם לכלית סדורים לנשנה אלה ומהם אלה שנכבדו לנשנה חן
יוצאין מהם לנחמה אלה עשרה וחיות עשרה שנכבדו לנחמה חן ונחלים מהם
אלה אחד להוראם הכי אחד נחלק: ואשה בכל אלה. אפילו באלף לכן
אדם לרין להוראם זה: (כט) לבר ראה זה מצאתי. שגאם לעולם תקלה
על ידם: אשר עשה. הקדוש ברוך הוא את האדם הכאשר ישר: והמה.
משנזדווגה לו חוה אשתו ונעשו שנים ונקראו המה: בקשו חשבונות רבים.
מזימות ומחשבות של חטא כך נדרש במדרש:

ח (יא) מי כהחכם. מי בעולם חסוד כלום חכם: ומי יודע פשר דבר.
פסקון של דבר כמו שנלמנו בדניאל ממוך חכמתו שהיה חכם ביכולת
שמים נתגלו לו רזי פסקין מי כוונת עושה פשר צין יסאל לנחמים ששמים:
ועוז פניו ישגא. משלך הכריות עד כי יראו נגשת אליו כי קין עור
פניו: (ב) אני פי מלך שמור. למיכך אני לרין וכוון לשמור פי מלכו
של עולם שהיה הטובה שכולן: ועל דברת שבועת אלהים. שנסבענו לו
במורכב לשמור מותיו. ד"א אני כיון לשמור פי מלכי אומות העולם המושלים
צו נבולגליות ולחוכיות: ועל דברת שבועת אלהים. וכלל של
יעזיכונו את הסנועה אשר נבענו למקום: ועל דברת. ואלל דברת שבעת
אלהים השמור פי הכוללים וכן מלכו בחכמים וישאל ועזרים שאמרו
לנבוכדנאצר ונלכא נבוכדנאצר לא חשמן אכמא על דנא פתגם להסתותך

מלך שמר ועל דברת שבועת אלהים: (א) אל-
תבהל מפניו מלך אלתעמוד בדבר רע פי כל-
אשר יחפץ יעשה: (ד) באשר דבר מלך שלטון
ומי יאמרלו מהתעשה: (ה) שומר מצוה לא
ידע דבר רע ועת ומשפט ידע לב חכם: (ו) פי
לכל חפץ יש עת ומשפט כירעת האדם רבה
עליו: (ז) פי איננו ידע מה שיהיה פי באשר
יהיה מי יגיד לו: (ח) אין אדם שליט ברוח
לכלוא את הרוח ואין שלטון ביום המות ואין
משלחת במלחמה ולא ימלט רשע את בעליו:
רש"י

[דניאל ג'] אס מלכא למה נבוכדנאצר ואס נבוכדנאצר למה מלכא אלא כך
אמרו לו כך אנו אומרים דאס מלכא לנו לעזרה ולמסים ולגולגליות אך על
דאס שאת חומר עלנא לעזוד עזרה זרה נבוכדנאצר אס ולא מלך ואת
וכלל שיון: (ג) אל תבהל מפניו חלק. ולא חסי נכס לוור שחלק וחצר
תפניו למקום שאינו שליט שם שכל מקום הוא שליט: אל תעמוד בדבר רע.
אל תעמוד עלנך עוסק צדצרים רעים כי כל אשר יחפץ להפטר מנך רשע
ויכולת צידו לעשות: (ד) כאשר דבר מלך שלטון. צטניל אשר דבר
הקצ"ס מושל הוא ומי יאמר לו מה תעשה: ואס (ה) שומר מצוה. אמה
לא מדע דבר רע ולא תבוך: ועת ומשפט ידע לב חכם. הסכם יודע
טיש עת קצוע לפקודת רשעים ומשפט יש לפני הקצ"ס שפוקו להפטר
מהם. משפט יוסטי"א צלע"ז והיא הפורענות: (ו) כי לכל חפץ.
שאלדס עושה חטאו ועוצר על דת יש עת להפטר ומשפט ופורענות
מוכנת: כי רעת האדם רבה עליו. כאשר רצה רעת האדם ופסחו גרשה
אז צאס פקודתו. כי משמש צלטון כאשר כונו כי יהיה להם דבר צא אלי
[פרכת יתרו]: (ז) כי איננו יודע מה שיהיה. כשהרשע עוצר ענינה
אינו נותן לבר למה שעתיד הקצ"ס להציאו נמשפט ואין לו צדק: כי כאשר
ידיה. הפורענות ומי יגיד לו להמלך צו וליטול צו ענה וליטול רשות שחע
סתחם יצואו: (ח) אין אדם שליט ברוח. צדומו וילכו של שמומו של
מקום לכלוא ולמנוע ומנו את הרוע שצדומו שלא יעלנו מללך העות: ואין
שלטון. של שום מלך יכיר ציוס מוחו ככל מקום אמה מולא והמלך דוד
ציוס מוחו ויקצו ימי דוד למות [מלכים א' ג'] לא הוזכר מלכות כהן:

(ט) את־כל־זה ראיתי ונתון את־לבי לכל־מעשה אשר נעשה תחת השמש עת אשר שלט האדם באדם לרע לו:

פרשה ח

(י) ובכן ראיתי רשעים קברים ובאו וממקום קדוש יהלכו וישתכחו בעיר אשר בן־עשו נס־זה הבל: (יב) אשר אין־נעשה סתם מעשה הרעה מהרה על־כֵּן מלא לב בן־האדם בידים לעשות רע: (יג) אשר חטא עשה רע מאת ומאריך לו פי גם־יודע אני אשר יהיה טוב רשׁי

ואין משלחת במלחמה. זו לאור השלח בני או עבדי צנוקוני: (ט) את כל זה ראיתי. האמור לנעלם: ונתון את לבי לכל מעשה. וגם לכל מעשה בני אדם נחתי את לבי וראיתי את אשר שלט אדם בחיבורו ובגד עליו וקופו הספק לרעתו ועולק נחבד על ישראל וקופו ואחריתו עדי חזק [סרסת צלק] בן חרעם בן סנחבד וכן צוכנאלר: (י) ובכן. ואז: ראיתי רשעים קבורים. צנוואה זו ראיתי כשעים קבורים שהיו ראויון להטען צעבר שהיו נצזים צין שאר אוונות שנאמר עליהם זה העם לא היה [ישעים כ"ג]. ושלטו צציתו של הקצ"ה שהוא מקום קדוש וצלחתם נמש אל אלמס היו נשתחכים צערים אשר כך וכך עשו צציתו של מקום אל תקרי ושתכחו אלל ושתצחו כך דרשו צצוטינו ז"ל. ולענין השלחה כך נדכש צאגד וקופו שיסתכח שנים וזכרם וין העיר עלונה אשר כן עשו זה שנאמר וקצלתי את כל הגוים אל עונק יהושפט [יואל ד'] צנוקום שניאלו לפניו יפע נהס וכן הוא אוונר ה' צעיר לננס חצוה [הכלים ע"ד]: גם זה. אחד וין הסבלים צנוקסו לעולם לייגע את הצריות שלין הקדוש צרוך הוא ונוכר להסרע ונעוטה סרעה והצריות קבורים אין דין ואין דיין: (יא) אשר אין נעשה סתם. נשפט: מעשה הרעה מהרה. שאין הקצ"ה ננוכר להסרע וננועי סרעה וע"ה הם קבורים אין דין ויולל לצם צקרים לעשות רע: (יב) אשר חוטא וגומר. לפי שרואים שהחוטא עושה רע ונח אלמים וכיצואות ונאריך לו הקצ"ה ואינו נסרע ונונו: מאת. ונקרא קלד וצוק לפניו לומר מאת ימים ונח שנים ונח אלף וכן סכורת [ישעים נ"ח] ונקרא קלד וקאר סכורת פעם ולא ויין נשאר סכורת: כי גם יודע אני. כי אף צבל זה שאינו ונוכר להסרע וין הכשעים וכליות סרסם צין לדיקים לכשעים יודע

לראי האלהים אשר ייראו מלפניו: (י) ומוב לא־יהיה לרשע ולא־יארך ימים בצל אשר איננו ירא מלפני אלהים: (יז) יש־הבל אשר נעשה על־הארץ אשר יש צדיקים אשר מגיע אלהם במעשה הרשעים ויש רשעים שמגיע אלהם במעשה הצדיקים אמרתי שגם־זה הבל: (יט) ושבחתי אני את־השמחה אשר אין־טוב לאדם תחת השמש כי אם־לאכל ולשתות ולשמח והוא ילוננו בעמלו ימי חייו אשר נתן לו האלהים תחת השמש: (יז) כאשר נתתי את־לבי לדעת חכמה ולראות את־הענין אשר נעשה על־הארץ כי גם ביום ובלילה שנה בעיניו איננו

רשׁי

אני סקוף כל אחד ואחד ליטול שכו וליראיו יהיה טוב: (יג) ומוב לא יהיה לרשע. לפי אשר איננו ירא לפני האלהים: (יד) יש הבל. דבר הסביל את הצריות: אשר יש צדיקים. שנגיע עליהם רעה כנעשה כרשעים ויש רשעים שנגיע עליהם טובה כנעשה הצדיקים אורתי שגם זה אחד וין הסבלים הנוכרים צעולם. וכצותינו דרשו ללד אחד צנוקסם הצריות ואינו מיושב לי על שיסת דבור סקיים הסכס לוונר שגם זה צבל: (טז) את השמחה. שיחא שנה צחלקו ועוסק צקודים יסרים נשנעמי לצ ולא יחא שטוף אחד הצרות סון צנשך ונרצית ובזל שכל ויי שאינו שנה צחלקו וספוף אחד המנוון חל לידי עצירות גזל וצוואה וצצית ושאינו שנה צחלקו לענין הצבת אשתו שטוף אחרי הנשים להכרז את אשת איש: לאכול ולשתות. מנה שחן לו הקצ"ה ולשנוות צחלקו. ונ"ח כל אכילה ושתיים צקסלת אינה חלל חלמוד מורס כענין שנאמר לכו צצרו ואכולו ובו' [ישעים כ"ה]: והוא ילוננו. יחכר ענו כענין שנאמר והכל לפניך לרקך [סס נ"ח]: ימי חייו אשר נתן לו אלהים. יעשה כך וקוף הנקרא ונוקב על חלשו ונקרא נקוסק הוא אין טוב לאדם ימי חייו אשר נתן לו האלהים כי אם לאכול ולשתות ולשנוות והוא ילוננו צענולו: (טז) כאשר נתתי את לבי. אין כאשר זה נשנעט לשון דוגמא כמו כאשר עשה כן יעשה [שופטים ח] חלל לשון זמן כמו כאשר צא יוסף כאשר כלו לאכול וגומר [סרסת מקץ] אף זה כן כשייטי נחת לצי לדעת ולתור ובו' אז וראיתי כל נעשה האלהים: שנה

רָאָה: (י) וְרֵאִיתִי אֶת-כָּל-מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים בִּי
לֹא יוּכַל הָאָדָם לַמְצוֹא אֶת-הַמַּעֲשֵׂה אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה
תַּחַת-הַשָּׁמַיִם בְּשׂוֹל אֲשֶׁר יַעֲמַל הָאָדָם לְבַקֵּשׁ
וְלֹא יִמְצָא וְגַם אִם-יֵאמֶר הַחֲכָם לְדַעַת לֹא
יִוּכַל לַמְצֹא:

ט (ב) כִּי אֶת-כָּל-זֶה נָתַתִּי אֶל-לִבִּי וּלְבֹר אֶת-
כָּל-זֶה אֲשֶׁר הַצְדִּיקִים וְהַחֲכָמִים וְעַבְדֵיהֶם
בְּיַד הָאֱלֹהִים גַּם-אֶהְיֶה גַם-שְׂנֵאָה אֵין יוֹדֵעַ
הָאָדָם הַכֹּל לַפְּגִיחָם: (ג) הַכֹּל כַּאֲשֶׁר לִכְל מְקַרְהַ

רש"י

בעיניו איננו רואה. כרעו סעודו חסר הנומון והעריות: וראיתי את
כל מעשה האלהים. טעמו לזכרות: כי לא יוכל האדם למצוא וגו'.
אין הזכרות יכולים לעמוד על סוף דרכו של הקצ"ם וזה סדר כל המעשה
שמעשה תחת השמש שדואין רשעים ונלתימים ונדיקים יורדים: בשל אשר
יעמול האדם לבקש. צטניל אשר רחמי הרבה עמלים לבקש ולמנוח את
סוף הענין ואין יולין: וגם אם יאמר החכם. שהוא יודע לא יוכל ספרי
משע רצונו לא עמוד על סדר צאונו סודעני נל את דרכיך [סעשה כי
משח]:

ט (א) ולבור. ולזכר: את כל זה. צירכתי והצמחתי: אשר הצדיקים
והחכמים ועבדיהם ביד האלהים. הוא עוזרם והוא סופטם כדי
להטיבם בצמחיתם. ועבדיהם. הם תלמידיהם ונשמייהם סולכי אורחותם:
גם אהבה גם שנאה. אין יודעין שאר הצדקות ואין עכירין לתת לז צנה
ישארו למקום וצנה הם שנואים: הכל לפניהם. לפני הצדיקים וסכונים:
(ב) הכל באשר לכל. הכל נותנים לזכר כאשר נגיע לכל אדם ונקרה
אחד ויודעים עסוף דבר לתת לכל איש כדרכיו: מקרה אחד. ויודעים
עסוף הכל אשר נדיק ואשר רשע לננות ונקרה אחד יש צעולם הזה
לכולם כל זה הם יודעים וזה"פ כן צומחים להם דרך טעון למי שיוודעים
שים הסכם ציניהם לעולם הצד: לצדיק. כגון נח: ולרשע. פרעה נכח
זה נללע זה נללע: לשוב. זה נעשה: ולטהור. זה אהבן: ולטמא. אלו
ונבגלים אלו אוננו צמח של ארץ ישראל ואלו אוננו גנותם אלו לא נכנסו
לארץ ואלו לא נכנסו לארץ הרי נקרה אחד להם: ולזובח. זה יאשיבו שנאמר
ויזכר יאשיבו [ד"ס ז' ל"ה]: ולאשר איננו זובח. זה אהב שיעיל את ישראל
נעלות לרגל זה נות ציולים וזה נות ציולים: כשוב. זה ווד: כחוטא.

אֶחָד לַצְדִּיק וְלַרְשָׁע לְטוֹב וּלְרָע וְלַטָּהוֹר וּלְטָמֵא
וְלַזָּכֵחַ וְלַאֲשֶׁר אֵינְנוּ זֹכְרֵם בְּטוֹב כַּחֲמָא הַנִּשְׁפָּע
כַּאֲשֶׁר שְׂבוּעָה יֵרָא: (א) זֶה רָע בְּכָל אֲשֶׁר-
נַעֲשֶׂה תַּחַת הַשָּׁמַיִם בְּיַמְמֵי מְקַרְהַ אֶחָד לְכָל וְגַם לִב
בְּנֵי-הָאָדָם מִלֵּא-רָע וְהוֹלִלּוֹת בְּלִבְכֶם בְּחַיֵּיהֶם
וְאַחֲרָיו אֱלֹהִים: (ד) כִּי מִי אֲשֶׁר-יִחְבֹּר אֶל-
כָּל-הַחַיִּים יֵשׁ בְּשַׁחוּן כִּי לִכְלָב חֵי הוּא טוֹב מִן-
הָאֲרִיָּה הַמֵּת: (ה) כִּי הַחַיִּים יוֹדְעִים שִׂמְתוֹ
וְהַמֵּתִים אֵינָם יוֹדְעִים מֵאוֹמְהָ וְאֵין עוֹד לָהֶם

רש"י

זה נכונלאלכ. זה צנה צית סוקדס וזה סודעיו זה נלך מ' טכס זה נלך מ'
טכס: הגשבע. זה לדיקו סעשבע לטקר סעלומר גם צמלך נכונלאלכ מרד
אשר סעצונו וגו' [טס ז' ל']: כאשר שבועה ירא. זה שנסון סעצונו לי
סן סענעון י' אסם [סופטים ט'] לנננו סהיתם סעצונו סמורו לו זה נות
צניקור עיני' זה נות צניקור עיני': (ג) לב בני אדם מלא רע. סאוננים סלין
דין סורענטוס לרשעים אין סכל לפי סוקרה סענוי' ללדיק וסענוים לרשע:
ואחריו אל המתים. וסופן יודקין לגינס: (ד) כי מי אשר יחבר את כל
החיים יש בשחון. כי צעודו צמים ספילו סוף רשע ונחצבר לרשעים כמו
סנלער אל כל סמייס ספי' לרשעים יש צמחון סנל יסוצ לסני נוחו: כי לכלב
חי הוא טוב מן האריה המת. וסניסם רשעים עוצ סיה לנצורלדן סהיס ענד
רשע ונחגייר סלס סקדינותו עייתם ונכונלאלכ רצו סנקרל אריס סנל' עלס
אריס וסוכו [ירמיה ד'] ונות צרשעו צגיסס וענדו צגן עדן. ורצונו דרשו
לענין נחמכין את סנצילס לפני סכלציס צצנת ונות סמוטל צמנו ססור לסלעלו
אלל א"כ סנינו עליו סניוק לו ככ: (ה) כי החיים יודעים שימותו.
ואולי יסיצו אל לזס יוס סנייתם ויסוצו מדרכס סצל וסננותו אינס יודעים
נחונס ואין עוד להם סכר סעולה סיעשו מן סנייתם וליך אלל מני סעכס
צע"ס יסכל צצנת: (ו) גם אהבתם. סססו ספי ולנון: גם שנאחם.
סעלכו דעת: גם קנאתם. ססקולו לסקצ"ס צמעס ידיסס: וחלק אין
להם וגו'. בכל אשר נעשה וגו'. לא סועיל להם זכות צן וצת לסותן
רשעים סעצו ענדת סליליס ואין להם כסרס לסלר עייתם: (ז) לך אכול
בשמה. סכל אתם סלדיק סכבר רלס סקצ"ס ונעסיך ססוציס ומזכס לעולם
סנל לך אכול צמחס: בכל עת יהיו בגרדך לבנים. סחקן ענמך סכל
סעס צמעס עוצ סלס סמות היום סכנס-צסלוס. ומסל סלמס סססס

*

שָׁכַר כִּי נִשְׁכַּח זְכָרִים: (י) גַם אֲהַבְתֶּם בְּמִשְׁכָּבְכֶם
גַּם יִקְנֶאתֶם כְּבָר אֲבָדְהָ וְחֶלֶק אִינִי לָהֶם עוֹד
לְעוֹלָם כִּבְלֵי אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה תַחַת הַשָּׁמַיִם: (י) לֵךְ
אֲכַל בְּשִׂמְחָה לַחֲמֶךָ וְשִׂתֵּה בְּלֶב־טוֹב יִיגֶה כִּי
כְּבָר רָצָה הָאֱלֹהִים אֶת־מַעֲשֵׂיךָ: (י) כִּבְלֵי־עֵת
יִהְיֶי בְּגִידֶיךָ לְבָנִים וְשִׁמְן עַל־רֹאשְׁךָ וְאַל־תִּחַסַּר:
(ט) רֵאֵה הַיּוֹם עִם־אִשְׁתְּךָ אֲשֶׁר־אָהַבְתָּ כִּי־יָמִי חָיִי
הַבִּלְדֵּי אֲשֶׁר נָתַן־לְךָ תַחַת הַשָּׁמַיִם כֹּל יָמֵי הַבְּלִיָּה
כִּי הוּא חֶלְקְךָ בְּחַיִּים וּבְעַמְלֶךָ אֲשֶׁר־אַתָּה עוֹמֵל
תַּחַת הַשָּׁמַיִם: (י) כֹּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת
בְּכַחֲךָ עֲשֵׂה כִּי אִינִי מַעֲשֶׂה וְחִשְׁבוֹן נְדָעַת וְחִכְמָה
בְּשִׂאוֹל אֲשֶׁר אַתָּה הֹלֵךְ שִׁמְחָה: (י) שְׂכַתִּי וְרֵאֵה

רש"י

אם הדבר הזה לאדם שמוניו כמנהג ליום סעודה ולא קצו לו זמן אם חסס
הוא או פיקח ניד וכנס כסותו וכוחו ופך וכן עת תחזק עד עת יקרא
אל הסעודה יהיו כל טעם גדויו לצנים והוא דמוץ ופך כך לשון דצונו
זנוק טעם: (ט) ראה חיים עם אשה אשר אהבת. ראה וזנוק צלמוד
לחונות להסתכל מנוני עם תלמוד חרס אסר צידך: כי הוא חלקך
בדוים. אם עשית כן יהיה חלקך זה חיים צעולם הזה להסתכל מן
החונות וצעולם הזה שיגיע טעם משפחת עון: (י) כל אשר
תמצא ידך לעשות. לזון קונך צעור טעם צנחן עשית: כי אין מעשה
וגו'. בשאול. לזכות ושמעו זכר עשית כן אין לך טעם חסרון
צלמוד שחלש ונוני וכן חלקה חסורם כי אין מעשה ודעת והנחה
צלמוד לצעמים ולא חסרון ללדיקים כשיחמו הפועלים דין חסרון וכך
כדרכו צמחם והוא לפותחו בלא פירוס כשמעו פותח חסרון חסרון
ולחצו זה יוכל עוד לעשות להסתר דין דין: (יא) שכיני וראה.
כמו וידונו צלעו: לא לקלים חסרון. לא עמדה לעשאל קלסו
מסגינה פקודתו: ולא לנבורים המלחמה. לא עמדה לחצו צלמו
כיר פולח וגו' [מלכים א' ה'] ועכשיו זה חלקי וכל עוולי חקל העקרה:
וגם לא לנבורים עושר. כגון חוב צמחה ויהי חקל וגו' [חובו א']
כמראה טעמו חנוי חסר ריעי [טס י"ט]: וגם לא ליודעים חן.

תַּחַת הַשָּׁמַיִם כִּי לֹא לְקָלִים הַמְרוֹץ וְלֹא לְגַבּוּרִים
הַמְלַחֲמָה וְגַם לֹא לַחֲכָמִים לָחֶם וְגַם לֹא לְנַבְנִים
עוֹשֶׂר וְגַם לֹא לַיָּדָעִים חֵן כִּי־עֵת וּפְנֵעַ יִקְרָה אֶת־
כָּל־ם: (י) כִּי גַם לֹא יִדְעַע הָאָדָם אֶת־עֵתוֹ בְּדָגִים
שֶׁנֶּאֱחָזִים בְּמַצוּדָה רָעָה וּכְצִפּוּרִים הַאֲחֻזוֹת בַּפֶּחַ
כְּהֵם וְיוֹקְשִׁים בְּנֵי הָאָדָם לְעֵת רָעָה כְּשֶׁתְּפוּל
עֲלֵיהֶם פְּתָאֵם:

פרשה ז

(י) גַּם־זֶה רֵאִיתִי חֲכָמָה תַּחַת הַשָּׁמַיִם וְגִדּוּלָה
הִיא אֵלַי: (י) עֵיר קַמְנָה וְאֲנָשִׁים בָּהּ מַעֲט וּבָאֵר
אֵלֶיהָ מֶלֶךְ גְּדוֹל וְסָבַב אֹתָהּ וּבָנָה עֲלֶיהָ מְצוּדִים
גְּדוֹלִים: (י) וּמְצָא בָּהּ אִישׁ מִסְכֵּן חָכֵם וּמְלַמֵּ-
הוּא אֶת־הָעִיר בְּחֲכָמָתוֹ וְאָדָם לֹא זָכַר אֶת־הָאִישׁ
הַמְסָפֵן הַהוּא: (י) וְאָמַרְתִּי אֲנִי מוֹבָה חֲכָמָה
מִגַּבּוּרָה וְחֲכָמָה הַמְסָפֵן בְּזוּיָהּ וּדְבָרָיו אֵינָם
נִשְׁמָעִים: (י) דְּבָרֵי חֲכָמִים בְּנַחַת נִשְׁמָעִים מִזְעָקַת

רש"י

כרי משה אין יודע וכזון מנוני ציטלל לא מלא חן צמלמו שיכנס ללחץ:
כי עת ופגע. כעשנונו. ד"ל כי עת ופגע יקרה חותם והסגינה והסתכה
יהיו רגילין צסם שלא יבאו לדברים הללו: (יב) כדגים שנאחזים במצודה.
כדגים גדולים שנאחזים צמלודם בקועה וחלושה. ופכשו צבותינו היא חכה
שלינה שלא כמין חסס ורג גדול ללכד צה: כהם יוקשים בני אדם.
צמכשול קטן וחלש. כמו הסולדה הכעה והפח נכשלים בני אדם צעת פקודת
רעמם כשצא עמם ליפול הכעה עליהם סחאום צמלודם רעה ונלווי"ט
צלעו: כהם. כנורם: (טו) ואדם לא זכר. לא היה חושבו ללכולם:
(טז) ואמרתי אני. צלחומי כן טוזה חכמה ונגזרם והרי חכמתו של
זה צזויה לכולם ועכשיו כולם נולטו על ידו. ונ"ל עיר קטנה. זה הגוף:
ואנשים בה מעט. אלו חיצונים של אדם: מלך גדול. זה ילך הכע שכל
החיצונים ונכשלים צו: איש מסכן. זה ילך טוזה: (יז) בנחת נשמעים.
מקובלים הם לצדיות ונזעקת מושל צכסילים. מלכי החונות ע"א. משה

מוֹשֵׁל בַּכְּסִיּוֹת: (י) טוֹבָה חֲכָמָה מִכָּלִי קָרֵב
וְחוֹטֵא אֶחָד יֵאבֵד טוֹבָה הַרְבֵּה:
י (ב) זָבוּבֵי מוֹת יִבְאִישׁ יִבְיַע שָׁמֶן רוֹקֵה יָקָר
מִחֲכָמָה מִכְּבוֹד סִכְלוֹת מַעַט: (ג) לֵב חָכָם
לִימִינוֹ וְלֵב כְּסִיל לִשְׁמֵאלוֹ: (ד) וְגַם בִּדְרוֹךְ
כִּשְׁהַסְּכֵל הַלֵּךְ לִבּוֹ חָסֵר וְאָמַר לִכְל סִכְל הוּא:
(ה) אִם-רוּחַ הַמוֹשֵׁל תִּעְלֶה עֲלֶיךָ מְקוֹמָה אַל-
תִּנְחַח כִּי מֵרַפָּא יִנְיַח חַטָּאִים גְּדוּלִים: (ו) יֵשׁ רָעָה

רש"י

פטר זה כמה שנים ועדיין גזירותיו נקובות על ישראל וכמה מלכי
העוונות גזרים גזירות על ישראל ואין דברים נתיקונין: (יח) טובה
הכמה מכלי קרב. חכמה של סרה שנה' ותבא השאה אל כל העם בחכמתה
[שמאל ז' כ'] עומה להם יותר ומכלי קרב שהיו זרים להלחם עם יואב:
וחוטא אחד יאבד טובה הרבה. אילולי שהכרו לשבע בן בכרי היו כלם
אזורים על ידו. ד"ה ומוטא אחד יאבד טובה הרבה שהיו ישראל ומחלה
לדיקים ומחלה רשעים ובא אחד וטטא ועשאן נכרין מולא שהכריע את
כולם לחובה:

י (א) זבובי מות יבאיש יביע ונוטר. כגון ציני המורק שאין צוצוין כח
וחס קרובים למות גם אם בא לחוך שמן רוקח ונתערב בצעונים הוא
ומזאישו והוא נעלה קלף שקורין אישקו"נא בלע"ז ונראה צו כנין אצטענות
וזכו ומשענו של יביע שהי דבר קל שהפסיד דבר חשוב כך יקר ומחכמה
ונוכדו סכלות מעט שהרי הכריע את כולם שהיה האדם זה שקול
במחלה עזירות ומחלה נכוחה וצא ועבר עזירה אחת והכריעו לבק חובה
מולא סכלות זה שהוא דבר מועט יקר וסוקל וכדד יותר וכל המחמה והכבוד
שהיה צו שהרי הכריע את כולם: יקר. לשון כוזב הוא כדד וסוקל יותר
בין המחמה וכבוד שבו. ונודע אגדה ונושלים יר הרע לצוצי נוח: יבאיש
יביע. שם עוב שהוא ערב ומשון רוקח: (ב) לב חכם לימינו. חכמתו
ומחמה להסתות אל דרך המיוונת לטובתו: ולב כסיל לשמאלו. לעקשו
בין הדק המיוונת שהיא תפלת ומוטה לו: (ג) ואמר לכל סכל הוא.
בהליכתו ובדבורו הכל נכירין שהוא טועה: (ד) אם רוח המושל. מושל
העולם תעלה עליך לדקדק אמריך בנדת הדין: מקומך אל תנח. מדתך
הטובה אל תנח לומר ונה יועיל לדקתי לי: כי מרפא. דקדוקי הדין
צייסורין שאלין עליך ונפסא הוא לעונותיך ויניח לך חטאים גדולים:
(ה) כשנגה שיוצא מלפני השליש. דונס הוא לשליש שהולא דבר שנגה

רְאִיתִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ כְּשֶׁנֶּגְהָ שִׁיּוּצָא מִלִּפְנֵי הַשָּׁלִיט:
(א) נִתַּן הַסְּכָל בַּמְרוּמִים רַבִּים וְעִשְׂרִים בַּשָּׁפֵל
יֵשְׁבוּ: (ב) רְאִיתִי עֲבָדִים עַל-סוּסִים וְשָׂרִים הַלְּכִים
בְּעֲבָדִים עַל-הָאָרֶץ: (ג) חֶפֶר גּוֹמֵץ בּוֹ יִפֹּל וּפְרָץ
בְּדָר יִשְׁכְּנוּ גַחֲשׁ: (ד) מַסִּיעַ אַבְנִים יַעֲצֵב בָּהֶם
בּוֹקֵעַ עֲצִים יִסְכֵּן בָּם: (ה) אִם-קָהָה הַבְּרִזָּל וְהוּא
לֹא-פָנִים קָלְקַל וְחַיִּלִּים יִגְבֵּר וַיִּתְרוֹן הַכְּשִׁיר
רש"י

מסיו שובג ואי אפשר לחזור כך לומר קצ"ה ואין להשיב: (א) נתן הסכל
במרומים רבים. זו היא הרעה שהיא כשנגה שיואל מלפני השליט שיתן
הסעות והרשע בנורמים גובה שהגביה קצ"ה את הכסילים ואת הרשעים
שלי רואה כדוח הקדש שם עתידים לפשוט יד בהיכלו ולפשוט אותות
אותות: ועשירים בשפל ישבו. ישראל סכל הגדולה והכבוד שיש להם
עכשיו ציני עתידים ליטב בשפל שנאמר ישבו לארץ ידמו [איכה ז']:
(ב) ראיתי עבדים על סוסים. כשדים הם שנאמר צהם זה הפס לא היה
[ישעיה כ"ג] ימעלו להיות על סוסים מוליכים את שווי ישראל לקורים
בקולרין: הולכים בעבדים על הארץ. לפני קרונין של כשדים: (ג) חפר
גומץ. שופס: בו יפול. פעמים שהוא נופל צו כלומר יש לך מורש רעה
וסופו לשוב עליו כסוף שכלה זרעו של נכודנאמר על ידי כלי צית הנקדש
שנאמר ועל נרי שניא המחוננת [דניאל ה']: ופורץ גדר. קייג של
חכמים לעבור על דבריהם: ישכנו גחש. מיתה צידי שנים ולפי שדבר
בלשון פריצת גדר הזכיר בשלמותו לשון נשיכת נחש שהוא דר בחורי נקצי
כחלי צתים פרוצים: (ד) מסיע אבנים יעצב בהם. מסיע אבנים ומחלצתם
צתים ומתיגע צהם. יעצב. לשון יגיעה כמו בעלצון חלכלנה [צפ' דלשית]
כלו' כל אדם לפי מלאכתו עלצונו אף עושה רעה לפי זריעתו יקור: יסכן
בם. יתחננס צם כמו ותהי לו סוכנת [מלכים ה' ח'] אף העוסק במורה
ומלות סופו ליהנות מהם: (ה) אם קהה הברזל. מרבות לורים שקיבו
סיהם ומידודם: והוא לא פנים קלקל. ואינם לטושים ומלומים למען
היות להם צדק אע"פ כן ומיילים ינצר ונגזיר הוא במלחמה את גזרי
המיילים לנחם: ויתרון הכשר חכמה. ומעלת כשרון יש עוד למחמה יותר
מן הכדל אם תלמיד חכם ממחיר פניו כרעז ואתה רואהו מסכן צין
העשירים הרבה מיילים ומחזרים על ידו. ואל תחמה על וי' ומיילים כי
הרבה וי' נוספין כן בלשון עזרת כמו אם ראת גבז ומרץ עמו [מלכים
כ'] עזי וזמרת יש ויהי לי לישועה [צפ' בשלם] והרבה ממוטעים כזה:

חכמה: (יא) אם ישך הנפש בלא לחש ואין יתרון לבעל הלשון: (יב) דברי פי חכם חן ושפתות כסיל תמלענו: (יג) תחלת דברי פייהו סכלות ואחרית פייהו הזלות רעה: (יד) ותסכל ידבה דברים לא יודע האדם מה שיהיה ואשר יהיה מאחריו מי יגיד לו: (טו) עמל הכסילים תיגענו אשר לא ידע ללכת אל עיר:

פרשה י

(יז) אילך ארץ שמלכך גער ושרך בפקד ואכלו: רש"י

(יא) אם ישך הנפש בלא לחש: אם יחש: בלא לחש: וממנה טלל לחשו סמך טלל יסוד: ואין יתרון: לחבר הכסף שהיה רביל ללחוש טלל לחש כך אם בני עיר כחלים באסורין וממנה טלל חסך דורש להם ומלמדם את חוקי התורה אין יתרון לו: ומה שכתוב ולא ישמך: (יב) דברי פי חכם חן: חן על שומעים ומשמעים לו וטוב לו שטול גדולה עליהם: ושפתות כסיל תמלענו: זה המסית את חבירו מדבר טובה כגון בלעם שמרץ בגדן של אומות שגדלו עלתן מן העריות מדור אבנול ואילך והוא יעץ בלשם נסיות עסקיין נשומתיהן לזנות: (יג) תחלת דברי פייהו סכלות: בשאמר לו קצ'ה מי סאסעים האלם עמך [מכנה בלש] היה לו להשיב' אתה יודע והוא יאמר בלש בן אפור אולך יואל טלל אלי בלמך את בעיניך אני נצח: חסוד אלי צעני: מלכי ארץ: ואחרית פייהו הזלות: שיעמום וערכו: להם יאענך זונה מולת: (יד) והסכל ידבה דברים: שהיה ממסר צעלמו: שהיה יודע דעת עליון: כי לא ידע האדם מה שיהיה: לו לאמר ומן סכרי הלך ליטול שרכו צודין ולא ידע שיטול ברכו: ולפי שפסוק הסכל יכנה דרכים בורז ואומר אומר אעשה כן למלכי ואינו יודע מה יהיה ממך: ואשר יהיה מאחריו מי יגיד לו: כלומר לא סוף דבר שיהיו יודע מה יהיה לאחר זמן האלף הק היום עכשיו מאחריו טלל כבוד צעני האלף מאחורי ערפו ממחוק צריך הוא שיאמר מי יגיד לו: (טו) עמל הכסילים תיגענו: כסילומם בורס להם עמל המיגען אשר לא למדו דרכי ונזותם השיע וממגע ליכנס דרך מחסום וצעני המים ויבש צעניוה דבלי צנון כלומר עללות: של עוצני הכורה בורס להם ואחרית עמל צעניוה: אשר לא ידע ללכת: אל כפיז אמת לפסודו מן הענייה לפי טלל למד פורה: שאמר נר לרגלי מלכך: [הסלים קי"ט]: (טז) אילך ארץ שמלכך צונן שולכך: צונן שולכך ודייניך ומאגדים

(יז) אילך ארץ שמלכך גער ושרך בפקד ואכלו: רש"י
חכמה: (יא) אם ישך הנפש בלא לחש ואין יתרון לבעל הלשון: (יב) דברי פי חכם חן ושפתות כסיל תמלענו: (יג) תחלת דברי פייהו סכלות ואחרית פייהו הזלות רעה: (יד) ותסכל ידבה דברים לא יודע האדם מה שיהיה ואשר יהיה מאחריו מי יגיד לו: (טו) עמל הכסילים תיגענו אשר לא ידע ללכת אל עיר:

פרשה י

(יז) אילך ארץ שמלכך גער ושרך בפקד ואכלו: רש"י

צנעות: (יז) בנבורה ולא בשתי: שפוסקין צנעות הכונה והצניעה ולא צנעות יין: (יח) בעצלותים ימך המקרה: כשארם מעמלל ואינו מתקן פלס קטנה שנתקרה בהיה: ימך המקרה: שפעל הצנין המקרה את הצני והמקד עליו: ידוף: ימסוף דלף צמיים כלומר כשישאל ממעללים בתורה הם נמקים וצמי גלון פוים מרז ומך: (יט) לשחוק עושים להם: למדות מוזוטוטי חמנים ומלכים עושים מעודה וכחם מעודה גדולה קרוים לחם כמו דאח אומר בלשנר מלכל עבד לחם רב [דליל ס'] ריין: משקין צמעודה אשר ישמח פחיים: והבטף יענה את הכל: אם אין כסף אין מעודה לפיך לא ימעלל אדם מן המלכה כדי שיאמר לו מה להואיל: (כ) גם במדעך מלך: אפילו צמחנותך בלל דבור: מלך אל תקלל אל חגיז למלכו של עולם: ד"ל כשנעמו מלך בשר ודם: עוף השמים: נשמה החווה כך ספוסה לעוף על השמים: ובעל הבשרים: מללך המלוכה ואתך כענין שאמר כי מלאכי יצוה לך [הסלים נ"א]: ולפי ששמעו העובדים והסבים יש לך לדאוג מכל צדים שמה יש שומעין ויבדו לחברים: (כא) שלח לחמדך על פני המים: עשם טובה ומסד לחם שיאמר לך בך עליו אל תלאו עוד לחם שמשליך מוזותיו על פני המים: כי ברוב הימים תמצאנו: עוד ימים באים ותקבל משומיך: לאה מה לאמר ציתו קרפן לו ויאכל לחם ופצור שהוא מלכי ולא ילאו עוד מה שהסופו נעשה חתנו ומלך על ישראל והכניסו חמה כפי השכינה חכוי צניו צניו ליצר צללכת הצנייה: (ב) תן חלק לשבעה וגם לשמונה: מלקח מלחמתן ומשלקן לשבעה נכיבי חמד חלק עוד לשמונה שיבאו אחריהם ואל תאמר די: כי לא ידע מה יהיה דעה: טלל עוד ימים באים ומתקד לפרס או מלכל פ"י הלדקס מן הכסף ואם לא עכשיו שימתי: וכזותיו אמרו מן חלק וגו'

כי לא תדע מה יהיה רעה על הארץ: (ו) אם ימלאו העבים גשם על הארץ יריקו ואם יפול עין בדרום ואם בצפון מקום שיפול העין שם יהוא: (ז) שמר רוח לא יזרע וראה בעבים לא יקצור: (ח) כאשר אינך יודע מה יהיה הרוח בעצמים בבטן המלאה ככה לא תדע את מעשה

רשי

אלו שבעת ימי בראשית חן א' נחם חלק ליוכך לנוח בשנת וגם לשנת אלו שמונת ימי מילה. ד"א תן חלק לשבעה קצנות לצור של שבעת ימי סמך וגם לשנת שמונת ימי סמך: כי לא תדע מה יהיה רעה. אם יסריב הזית ולא תקריבו עוד ויועילו הקצנות הראשונים לצטל הבזיכות הכמות. ד"א כי לא תדע מה יהיה לא ידעת מה נגזר על הגשמים צמח ויועילו הקצנות ויבטלו בזכות רעות: (ג) אם ימלאו העבים גשם. אם רחית עצים מלאים גשם ידעת שפוסם יריקו גשמים על הארץ צמקוס סטטובה לונחת ונכרת סם סופה לנוח אף כן דע שאם יפול וגומר אם ישכון אדם חכם ולדיק צעיר או צמדינה מוקוס שיטכון סם יהיו נכאין מעשיו אחר מותו ומכמותיו ומדות תרומותיו ותשלום טובה ליושבי המקום על מנהג סטוב סהרריבם צדק ישר: יפול. ישכון כמו על פני כל אחיו ככל [צפ' סיי שרה]: העץ. תלמיד חכם שנגין צדקותו כעץ הנוסך על הארץ: (ד) שומר רוח. מנחין ומלפס עד צא הכוח: לא ידע. פעמים מנחין ואינו צא: וראה בעבים: ותן עיניו צעדים וכשכואה אותם קודרים יכל לקצור מפני הגשמים ולעולם לא יקצור לפי שירא תמיד: (ה) כאשר אינך יודע וגומר. כעצמים בבטן המלאה. דברים הסגורים והנעלמים צטן סהיא מלאה ופך על פי שזולמות לחץ. כאשר אינך יודע הרי זה מקבל מוקוס. נדעש מוקוסו לראשו כאשר אינך יודע דרך הכוח כלומר ידועות שמי אלו שות לא זו גלויה לך ולא זו גלויה לך פעמים אחת סבור להכיר צעדים שיצא הכוח ואינו צא כן כי עוצר והולך לו אל ארץ אחרת. והרי לשון זה כמו כגן ה' כאשר מלכים [צפרסת לך לך] כשפסה כבזיכתה [ישעיה כ"ד] כקונה כמוכר [סם] ופעמים סהוא משה מוקדם לעומר ופעמים סהוא משה מוקדם אף כן למד ידיעת סרות מידעת סצטן כלומר אין לך לשמור את סרות לראות צעדים: בעצמים. אינקלו"סורכט צלע"ז כמו עולם עיניו [ישעיה ל"ג]: כבה לא תדע וגו'. אף בזכותו של מוקוס לענין עניות ועשירות כך נעלמות סם עמד ולא תנע מן הסמך לדעג שגא חסר ונכסיו ואעני לא לעסוק בתורה ואלא צטיל מנולכתו ואעני

האלהים אשר יעשה את הכל: (ו) בבקר זרע את זרעך ולערב אל תבנח ידך פי אינך יודע אי זה יבשר הזה אורזה ואם שניהם כמאחד טובים: פרשה י"א

(ז) ומתוך האור וטוב לעינים לראות את השמש: (ח) כי אם שנים הרבה יחיה האדם בכלם ישמח ויזכר את ימי החשך כיררבה יהיו כל שבת הכל: (ט) שמח בחור בילדותו ויטיב לבד בימי בחורותיו והלך בדרך לבד ובמראה עיניו ודע כי על כל אלה יביאך האלהים במשפט: (י) והסר פעם מקבדך והעבר רעה מבשרך כיר תילדות והשחרות הכל:

רשי

ובטריא כ'

לא אשא אשה ויהיו לי צנים ולנטך להוליא עליסם: (ו) בבקר דע את דעך וגו'. אם למדת תורה צילדותיך לנוח תורה צדקותיך אם היו לך תלמידים צילדותיך יהיו לך תלמידים צדקותיך כשאת אשה צת צנים צילדותיך משא אשה צת צנים צדקותיך עשית לדקס צילדותיך עשם לדקס צדקותיך: כי אינך יודע איזה יבשר. אם תלמידים וצנים צילדותיך יתקיימו לך או שגא לא יתקיימו אף צדקותיך וצניו צל' עקיצא סהיו לו עשירים ואכעס אלק תלמידים מנצח ועד אכטפכת וכולן נח מנסח ועד עלכת וצא אלל צדויתו סצדכוס ושגא להם. ולענין הצנים מנינו צלצן טלשים צנות שלח מולס ושליס צנות הציא לצניו [סופטים י"ז] וכולן נחו צמיו וצדקותו הוליד את עוצר ונתקיים לו: (ז) ומתוך האור. מתוך הוא אורה של תורה: וטוב לעינים לראות את השמש. ואסריסם תלמידים שענייהם כוליס סלכס מלוצנות ומחוררת על צריה כך נדעש צלצנת סהלים: (ח) בכלם ישמח. יהיה שנת צחלקן וצלצד סיזכור ימי הסתך וייטיצ מעשיו סיכלל נחס וסם ימי מיתח עולם סם ימי סכעעים: כי הרבה יהיו. צאות סיימי יוחר ונומי סהיים: כל שבא. עליו יהיה הצל ומסך. יש הצל סהוא לשון סוכענות ולרות כמו כי צסכל צא וצמסך ילך: (ט) שמח בחור בילדותיך. כאלס טלומר לעצדו ולצנו סמל חטל כי פעם אחר מלקס על הכל אף כאלן סכסס אחר שנת צמור צילדותיך והלך צדככי לצד וצטוס סהיה כי על כל אלה יצחק סופס צוטסס: (י) והסר כעס. דברים סוכעיים

מגילת קהלת יב

יב (ב) וזכר את בזהאיך בימי בחרותיך עד אשר לא יבואו ימי הרעה והגיעו שנים אשר תאמר איך לי בהם חפץ: (ג) עד אשר לא תחשך השמש והאור והחם והבוקרים ושבו העבים אחי והשם: (ד) ביום שיזעו שמרי הבית והתעויותי אנשי החיל וכסלו השחנות בי מעמו וחשבו הראות בארבות: (ה) וסגרו דלתים בשוק בשפל קול השחנה ויקום לקול הצפור וישחו כל בנות השיר: (ו) גם מנבה יראו וחתחתים בדרך וינאץ

דש"י

לח המוקס: והעבר רעה. ילך הכע: מבשרך. טיהים לך לז צטר: והשחרות. נעמות שלשם אלם שמור צימי עלומי:

יב (א) וזכור את בוראך. תמן תתקן עקביו צן והלללל לוונן סתכלל צלשם צדכים וכו' ונתקלה זה רכש וזכור לח בורכך שמתן דין ומשדון לפניו. וזכור לח בורך צדקן עקום עטר כוונ ומולעס. וזכור צלך צלך שבעת ונתקומם היל טפס סדומה של זרע ושל לונן: ימי הרעה. ימי הזקנה והסלשות: (ב) עד אשר לא תחשך השמש. אמרו רבותינו זו פדמת שהיא גוליהם ונלכזת צלם צמור וכשנזקקת היל ועלת קנעין ואין מנכמת: והאור. זה המומם שהיל חולך קלמח פנים: והירח. זו כשמה שגליהם ללדס שכיון שגילם סיננו אין לו נאור העינים: והכבבים. אלו הלמחות רוגני דלפי שקורין סווי"לם צלע"ל של לחיים סנטיביים: ושבו העבים אחר הנשם. מפא כהיית הנאור אחר דועת הצני ונכיה לרות שצצרו עליו: שחנעו. יתימו: שומרי הבית. אלו כללעות הצני והככלים סננניו: על כל חלל סגוף: והתעויותו. ילחום עיות שקורין קל"ל ונפץ. והסתמותו אנקייפי"כונט צלע"ז: אנשי החיל. אלו הסוקים שנשען כל סגוף עליהם: ובשלו השחנות. אלו השינים: כי מעמו. לעת זקנה רזו סיניו נחשוכה: הראות בארבות. אלו העינים: (ד) וסגרו דלתים. אלו נקצו: בשפל קול השחנה. קול ריחים סדומים מאלל שצנעו וסול הקוקקין והמקס: ויקום לקול הצפור. שאלילו קול צפור ונערתו ונשחתו משחזקין: וישחו כל בנות השיר. כל קולות של כלי השיר דומות עליו כשימה. ולמי ששמו ונשנעו ישחו כונו ישפלו כל שרים ושרות יסיו סללים צנינו וכן צדילי סללעדי אמר לדוד אלם אשנע עוד צקול שרים ושרות [שמואל צ' י"ט]: (ח) גם מנבה יראו. מנשנשיות ומוליות שצרכות סול דולג ללאת לשוק סן נכסל צסס: וחתחתים בדרך. אימות וסמות סכזס

מגילת קהלת יב

קסו

השקד ויסתבל החנב ותפר האביזנה פי' הלך האדם אל בית עלמו וסכבו בשוק הסופדים: (ג) עד אשר לא ירתק חבל הפסא ותריץ גלת הזקב ותשבר בד על המבוע ונרץ הגלגל אל-

ירח"כ

דש"י

צדרכים יס לו. חתחתים לשון כפול סול צמיס כמו גלגלים סקסטים [שס ח' יז] זלולים [ישעיה י"ס]: וינאץ השקד. לשון סגלו סמונים [שיר סעירים ז'] סכרי סל"ק לא נקלחת צס. אמרו רבותינו זו קליבוט סכ"קל צלע"ז ששס סיך חקוע צס וצקנותו צצרו כלום וסעלס צולס כמו סן סלין סכוס צולס. ססקד סילן של סקדים כלומר סתקסין סוקס עליו ססקד זה סענכר לכץ לפני כל סלילות: ויסתבל החנב. אלו סענכות סתסיו ענצותו דומות עליו כסובל משל צד. ויסתבל אישד"יכט שוכסי"שון צלע"ז: ותפר האביזנה. מודת סלות כסיס סלינו נוקק לכסיס לחסמיס. סלינוס סלות כמו ולל סליסיס [צס' דרכים] סלצמי ליסועתך [סללים קי"ס]: (ו) עד אשר לא ירתק חבל הפסא. זה מוט ססדס ספול לכן פסא וצמותו ססר נוסו ומתקוק וייצס ומתעקס צדוך סלילות ונעסס סלללל. יתקן לשון חקוקת סקף [ישעיה מ']: ותרוץ גולת הזקב. זה סלש סהימס וקלחת מים ונצעת כנעין כונו גולת עליות [יסוע ס"ז]: ותריץ לשון רליוס: ותשבר בד על המבוע. זה סכס ססיל ענב ונצקעט צמותו: ונרץ הגלגל אל הבור. יתרוץ גלגל סעין צדוך גומל. ולפי סטוטו גלגל סדולין צסס מים וון סצור כך נדכס כל סעין צמסכת סצס. ונדכס קינות סותרו כנגד כל ישראל: [א] וזכור את בוראך בישי בחורותך. צעוד ססצחכות סצסס קיינות. צעוד ססכסוס קיינת סלמור צס וצמור סותו ונכל סצמי יסלל לי לססן [שמואל ח' צ']. צעוד סלנויס קיינת סלמור צו כי צו צמר ה' סלסין ונכל סצטיך [צס' סופטים]. צעוד סללכות צית דוד קיינת סלמור ויסצר צדוד עצדו [סללים ע"ס]. צעוד סדיוסלים קיינת סלמור צס סעיר ויסצר צחתי צס [עלבים ח' י"ח] צעוד סצית סצמירס קיינת סלמור צס ועתס צחתי וסקדשתי לח סצית סזס [ד"ס צ' ז']. צעוד סלחס קיינות סלמור וכן צמר ה' [צספסס וסחנן]: עד אשר לא יבואו ימי הרעה. אלו ימי סגולס: [ב] עד שלם תחשך השמש. זו עלכות צית דוד סלמור וססלו ספונט נגדי [סללים י"ט]: והאור. זו סוכס סלמור כי נכ נלור ומוכס סור [עשלי ו']: והירח. זו ססלדין דתן ססלדין סיתס כחלי גוקן עולס: והבוקרים. אלו סצניס סלמור ומלדיקי סצדים ככוכבים [דניאל י"ג]: ושבו העבים אחר הנשם. לרס אחר לרס קסס אחר מולל סכל סצנכות סקסות סתנכס עליוס ימניס

תבור: (ו) וישב העפר על הארץ כשהיה והרות
תשוב אל האלהים אשר נתנה:

רש"י

לא צלו עליהם אלא לאחר חצון הכי: [ג] ביום שיועו שומרי הבית .
אלו משמרות כהנים וכו': והתעוותו אנשי החיל . אלו הכהנים שם
בזורים כח . אמר ר' אבהו זכר כהנא שנים ועשרים אף ליום סניף אסרן
ציום ח' . אמר רבי חנינא בעוראם הזה דער קל הוא והכסן זורקס יומר
עשלים אום: ובמלו המוחנות . אלו המשיכות הגדולות ושנת ר' עקיבא
ומשנת ר' חייא ומשנת דר קפרא: וחשבו הרואות . שיטתה הגמרא מן הלז:
[ד] וסוגרו דלחים בשוק . כגון דלתי כחושא דן אלנתן סהיו סחוסין
לחוחס: בשמל קול השחנה . על ידי שלא כחעסקו זמורס . אמר
ר' שמואל נמשלו ישראל למוחנת סרמיס מה ריחם אינן בטלות לא ציום
ולא צליה אף כלן וסגית זו יומס וליה [ישוע ח'] : ויקום לקול
הצפור . זה כזכרנאלר הסע . אמר ר' לוי שמונה עשרה שנה היתה
זה קול יולאת ומסוללת צפלטין של כזכרנאלר ענדא צישא זיל אחריב
בימים דמך דצני ומך לא שועין ליה: וישחור כל בנות השיר . צעיר
לא יסור יין [ישעיה כ"ד]: [ה] גם מגבוה ידאו . מנצור של עולם
ימיכא וידאג לכו פן יעשה זו כאשר עשה צלאשוניס: וחתחתים
ברוך . מתוך כך יצקס לו וחותו וכעזים אם ילליה דרך שילך כענין
שלאמר כי עמד ונך צבל על אם הדרך לקסס קסס קלקל צחלים שלל
צחסיס [יחזקאל כ"א]: וינאץ השקר . תננה נצואת ירמיס שנאמר תקל
סקד אני רואה [ירמיס ח'] ח'ר אליעזר הסקר הזה נעשה סהוא מליץ עד
גמר פירותיו עשרים וח' יום כך משענה עשר צמוז עד ט' צאז עשרים
וח' יום: ויסתבל החגב . זה אלמו של כזכרנאלר רומיס אמין שתינ פתיס
אמין שיה [דניאל ג'] ואם אין עוציו אלא שם אינו יכול לעמוד ואת אנרת
אקינייס צצקעת דורא [סס] אמר רב ציני נעמידין אותו ונופל נעמידין
אותו ונופל עד שפציו כל זה שציורטלים ושכרו דיומס על רגליו לקיים
מה שנאמר וחסס לנהם יהי [יחזקאל ז'] ותפ"ר האביונה . זו כות
צרות מוכר משענת צרות שלכס . ויהי אציונה נלשון אצ: כי הולך
האדם . ישאל שנקראו לין אדם [שם ל"ו] אדם אדם [שם ל"ד]: אל
בית עולמו . מצבל צלו לצבל סזרו חרס אצי אצרהס מעצר סכרס היה:
וסבבו בשוק הסופדים . גלות יכניס קדמס לגלות דקיס י"א שנה כשהגלה
כזכרנאלר את גלות דקיסו צקולרין היו יולאין גלות יכניס לקראת כזכרנאלר
על כרחן עם שאר צני עעיר לקלקו סהוא גבור ונלליה והיו רואים את
סצוניס ושולין אותם איש על קצו זה נעשה זו והיו נשצינן אותם
אשר לגות למות ואשר לשצי לשצי ואשר למרצ למרצ [ירמיס ע"ו] והיו
מלקטין צידים אמת וצידים אמת ומעסקין ומעסקין הסעד על אחיסם ועל

סיום

(א) הבל הבלים אמר הקהלת הבל הבל:
(ב) ויתר שהיה קהלת חכם עוד למד דעת את
העם ואין וחקר תקן משלים הרבה: (ג) בקש
קהלת למצא דברי חסין וכתוב ישר דברי אמת:
(ד) דברי חכמים כדברנות וכמשמרות נמועים
בעלי אספות נתנו מרעה אחד: (ה) ויתר מהמה

רש"י

צניס: [ו] עד אשר לא ירחק חבל הכסף . זו שלשלת יוספין: ותרוץ
גולת הורב . אלו דברי מורס שנאמר צון סחמודים מוסצ [סלסס י"ס]:
ותשבר כד על המבוע . כדו של צרון צן כריס על מצועו של ירמיס שטיסס
גלו לצבל ופסקו מלימודס צעוני הדך . חסלה גלו למוריס ססגלס יומך
צן קרס וכססמריצ כזכרנאלר את מלכיס סגלס לצבל: ונרוץ הגלגל אל
הבור . זו צבל ססיס זוטו של עולם: (ז) וישוב הארץ וגו' . מצבל צלו
לצבל סזרו: והרוח תשוב . זו רוח סקדש סכיון סקסמלקס רוח סקדש גלו:
(ח) הבל הבלים . אני רואה צעולם: אמר הקהלת . מי שבו קצולת
סכומס . הכל הצלים כל מה סנצבל צשט ימי צראשית: (ט) ויתר שהיה
קהלת חכם . ויחר ממה סנכצב צספר זה היה קסלת סכס: ואון . עשה
אזיסי למורס כקופס זו שלין לה אזיסי לאחות צל וצל ועשה לה אזיסי
סתיקן עירוצין לסייב סמירח סצת ותיקן לעילת ידיס סייב לטרהס וגזר על
השניות סייב לעריות: (י) בקש קהלת . נתן לצו וחזר על הדבר ומלאו:
דברי חסין . הלכס למשה מסיני: וכתוב ישר . זו מורס סנכצב והצליסיס:
(יא) דברי חכמים . שעשו סייב למורס בגזירות להכתיק את סלדס מן
העצירס כגון אכילת קדשים עד ססמר והס אמרו עד סלות וקריאת שמוע
דערצית כמו כן: כדברנות . מה דרצן זה מכוון את ספרס למלמיס כך
דצריסס מכוונים את סלדס לדרכי מיס: וכמשמרות נמועים . מה מסמר
זה קצוע אף דצריסס קצועיס ומס נעימה סרה ורצה אף דצריסס סמיס
ורביס למולד צסס טעס: בעלי אסופות . מסמריס שיש להס גולגולת
אסופס וגסס גרו"ס צלע"ז כן פירשו דוגס צן לצרע: נתנו מרועה אחד .
כל דצריסס דצרי אלהיס מיס הוא אמך ורועה אחד נתן משה מפי
סגצורס: וכמשמרות . כחוצ צע"ן ססחורס ככ"ד ספריס כענין משמרות
כסוס וכו'ייס: (יב) ויתר מהמה בני הודר . ויחר מיושר דצרי אמת
דצריס סחמוציס צספריס סנזכריס למעלה: בני הודר . לשמור דצרי סכמיס
ואס חלאמר אם יש צסס לוכך למה לא כחצו: עשות ספרים הרבה אין

מגילת קהלת יב

בְּנֵי הַזֶּהֱרָה עֲשׂוֹת סִפְרִים הַרְבֵּה אֵין קִין וְלֹהֶג
הַרְבֵּה יִנְעַת בְּשָׂר׃ (יג) סוּף דְּבַר הַכֹּל נִשְׁמַע
אֶת־הָאֱלֹהִים יִרְא וְאֶת־מִצּוֹתָיו שְׂמוֹר כִּי־זֶה כָּל־
הָאָדָם׃ (יד) בִּי אֶת־כָּל־מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים יִבְרָא
בְּמִשְׁפָּט עַל כָּל־נַעֲלָם אִם־טוֹב וְאִם־רָע׃

ס' רבתי

סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם:

רש"י

קין. אם צלמו לכתוב לא הספקנו: ולהג הרבה יניעת בשר. ואם צל
לחם לצ לביכסא חזילות יותר עמה שאין הלכ עשיג וניעם היא לבריות
שאין להשיג ולא יאמר הוהיל ולא חוכל לבנוח האלכסס למה אתחיל: אך
(יג) סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא. אם שחוכל עשה ולבך
לשמי: ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם. כי לדבר זה נבנה כל האדם:
(יד) בִּי אֶת כָּל מַעֲשֵׂה. אשכ אדם עושה יצוא האלהים נעשפה. ולכך
נקיד מעשה שמו והטעם למעלה לבי שאינו דבוק לשם: על כל נעלם.
אפי' על השוגג: אם טוב ואם רע. אפילו נכשל במלוה כגון כותף לדקס
לעני נפסהקיס: סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ונו':

פכוס מקווי דקסר קהלת מלטים ועשדים וקנים וקיימו מה שהיה **בבד**
נקלם שמו. ונס סליו מה שהיה ככר נקלם שמו. וקדכוו לדבניה וקיימו
אבא גם אודם ים וסקקיו הם קנים עשר וקיימו כי זה כל האדם:

חזק

Handwritten scribbles and marks at the bottom of the left page.

